

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

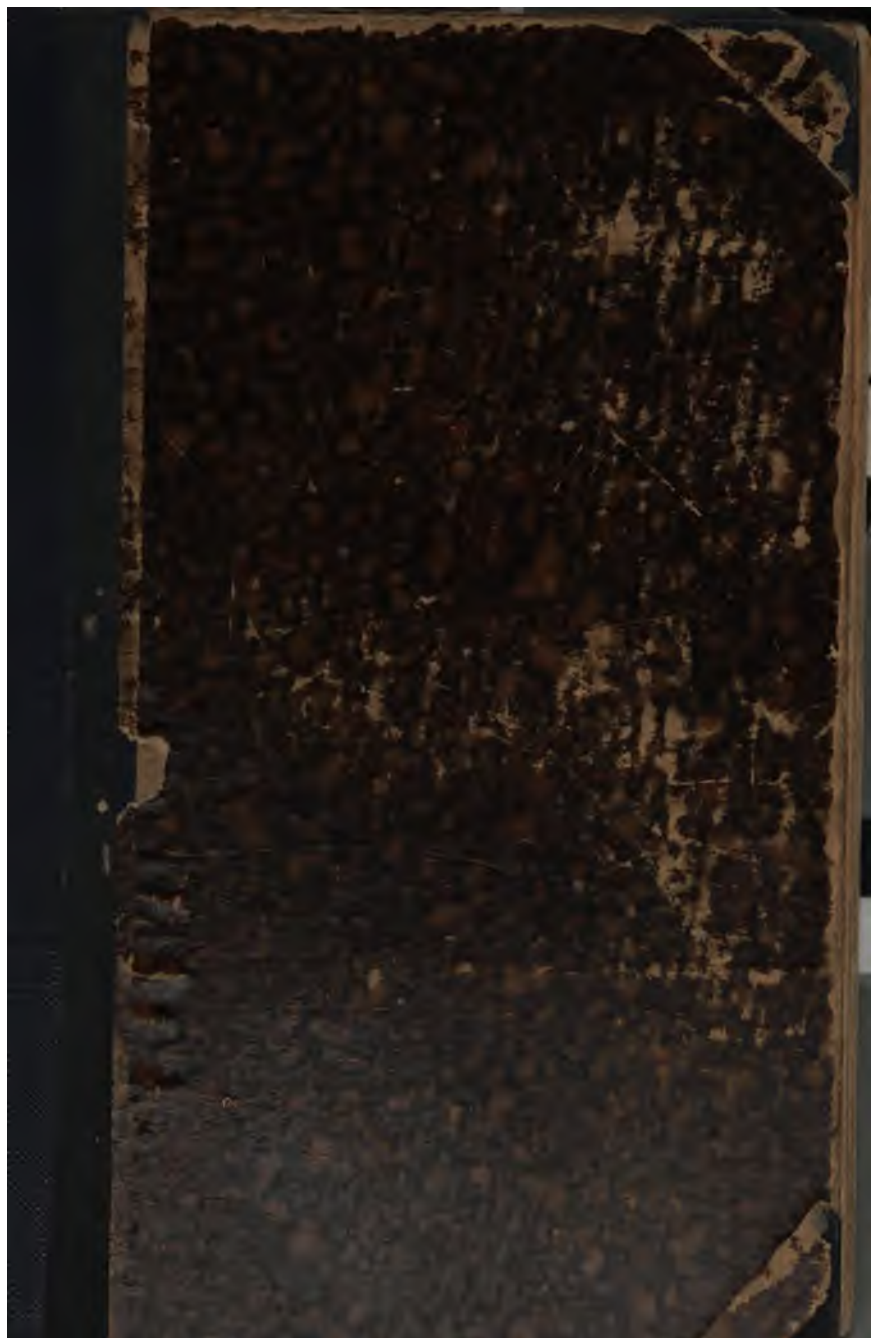
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

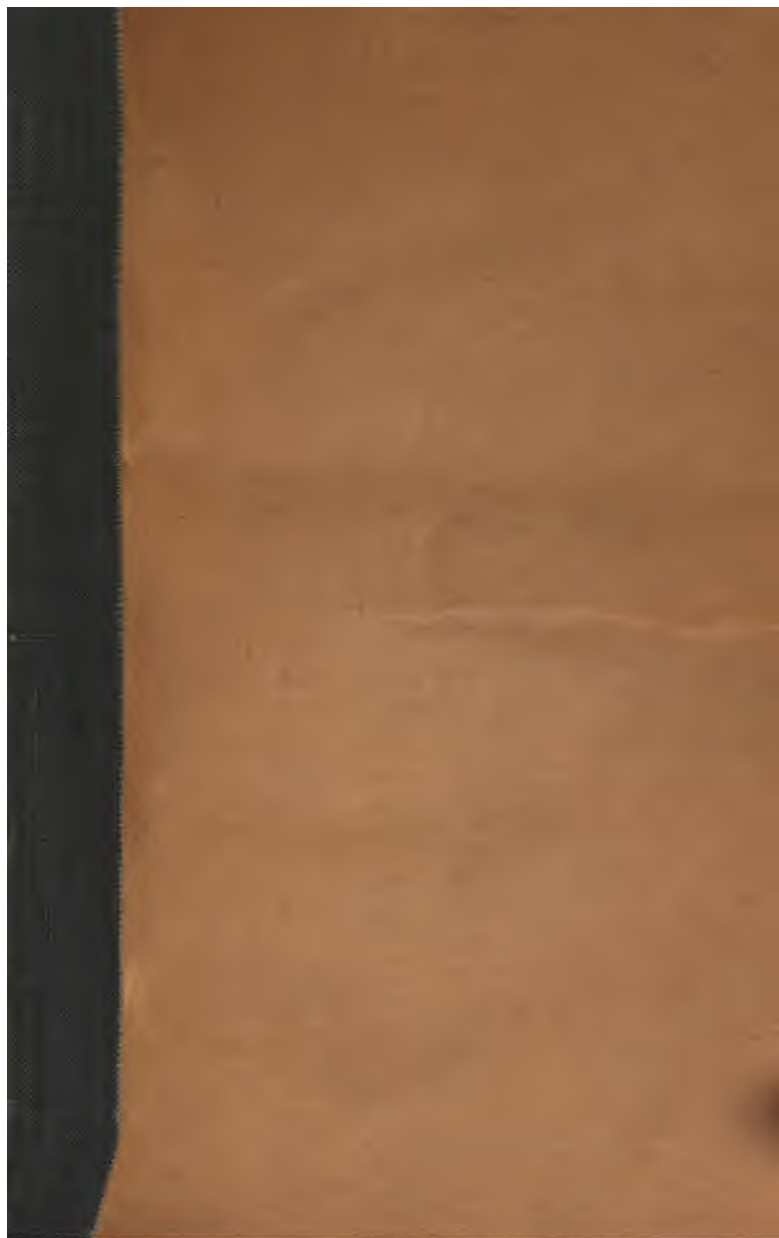
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

878.9

Dim

DICTYS CRETENSIS

EPHEMERIDOS BELLI TROIANI

LIBRI SEX

RECOGNOVIT

FERDINANDUS MEISTER

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI
MDCCCLXXII

LIBRARY
OF THE
LELAND STANFORD JUNIOR
UNIVERSITY.

A7083

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

RUDOLFO PEIPERO

SOCERO CARISSIMO

Liber qui sub Dictyis Cretensis nomine circumfertur, e duabus partibus inter se admodum differenti- bus constat, quarum prior primos quinque libros, altera sextum complectitur: in illa bellum Troianum ab initio usque ad finem narratum est, in hac de reditu Graecorum in patriam agitur, quod, cum a consilio totius libri paullo longius recedat, quasi quoddam additamentum existimandum est. Cum in priore parte semel tantum (p. 10, 13) de se ipso loquatur auctor, in secunda saepius id factum esse videmus, saepius Cretam, unde oriundus est, commemorat at- que narrationem ita instituit, ut inde exoriatur sae- pius et eo recurrat. praeterea autem dicendi ratio in hac ut in epitome non modo simplicissima est, sed etiam omni ornatu caret, ut facile intellegamus scriptorem materia plane occupatum formae fere nullam habuisse curam.

Accedit tertia quaedam pars, scilicet Epistola L. Septimii ad Q. Aradium Rufinum atque Prologus. Epistola abest ab optimo codice Sangallensi, item a Bernensi: ille incipit a verbis DICTYS CRETENSIS GENERE GROSSO CIVITATE HISDEM TEMPO- RIBUS et deinde post prologum hanc habet inscrip- tionem HAEC INSUNT DICTYS EPHEMERIDOS BELLI TROIANI LIBRI SEX: in hoc primum in- scriptum est: Prefatio in lib' ditis cretensis de tro- iano libro (*bello in margine*), altero loco: Ditis cretensis lib'. I. incipit.

In epistola quidem non pauca aliter narrata sunt atque in prologo, etenim legimus p. 1, 2 litteris Punicis, quae tum Cadmo et Agenore auctoribus

per Graeciam frequentabantur: p. 2, 3 litterarum Phoenicum, quae a Cadmo in Achaiam fuerant delatae (in fine primae partis p. 101, 33 litteris Punicis ab Cadmo Danaoque traditis) — p. 1, 4 dein post multa saecula: p. 2, 12 secutis temporibus, tertio decimo anno Neronis imperii — p. 1, 5 apud Gnoson olim Cretensis regni sedem: p. 2, 13 in Gnoso civitate — p. 1, 5 conlapso per vetustatem sepulchro eius: p. 2, 14 terrae motus facti cum multa, tum etiam sepulchrum Dictys ita patefecerunt — p. 1, 11 ad Praxim dominum loci: p. 2, 19 ad suum dominum Eupraxidem (cf. 2, 22 3, 7) — p. 1, 12 commutatos litteris Atticis, nam oratio Graeca fuerat: p. 3, 1 Punicas esse litteras, p. 3, 5 iussit in Graecum sermonem ista transferri — p. 1, 18 priorum quinque voluminum eundem numerum servavimus, residua quatuor: p. 2, 7 de toto bello sex (ita enim malim scribi) volumina.

In hac tanta rerum diversitate mihi persuadere non possum utrumque ab eodem homine scriptum esse, sed id quod iam dudum Mercerus aliique statuerunt, epistolam additamentum grammatici nescio cuius, prologum autem eiusdem auctoris atque reliquam librum esse censeo.

Alii aliter ut in quaestione difficillima iudicaverunt, Iacobus Perizonius in dissertatione de historia belli Troiani XXX et seqq. Obrechtum secutus „prologum graece primitus scriptum et Graeco Dictyi praemissum fuisse arbitratur, translatum autem non a Septimio, quippe a quo in quibusdam in diversa abeat et cuius idcirco tempore nondum extitisse videatur certe non in omnibus exemplaribus neque adeo in iis, quae in eius manus devenerint, epistolam autem Septimii genuinam esse“ multis contendit. Sed nolo inanes eius coniecturas hoc loco repetere, hoc unum tantum addo: quemadmodum historiae Daretis Phrygii epistolam Cornelii Nepotis ad Sallustium, ita hic Septimii ad Aradium praepositam esse.

Iam vero exoritur quaestio, cui haec historia belli Troiani debeatur et quo tempore scripta sit, de qua re quid sit statuendum maxima inter viros doctos est dissensio: nec defuerunt adeo, qui id quod I 13 narratur verum esse rati Dictyn comitem Idomenei auctorem libelli putarent. At haec ipsa verba, nisi forte serius addita sunt, satis demonstrant scriptorem data opera mirificas istas fabulas in medium protulisse eo consilio, ut sibi maiorem compararet fidem atque auctoritatem: summa enim, quis hoc negaverit? fide dignus, qui iis ipsis rebus interfuit, quas narrat, qui eos homines, quorum facta describit, ipse vidit et novit. Itaque auctor idem fecit, quod in Darete Phrygio, idem quod in Sisypheo Coo factum est (Malalae Chronographia V p. 168), quem comitem Teuceri bello Troiano interfuisse atque historiam eius belli scripsisse fabulantur, ex qua postero tempore Homerus Iliadem, Vergilius Aeneidem condiderit. Cum hac prima eius fraude reliqua artissime cohaerent. Etenim cum Dictys comes Idomenei auctor esset factus huius libri, qua tandem lingua poterat uti alia atque Graeca? Oportebat igitur eius opus primitus graece scriptum esse, quod ut quodammodo credibile videretur, excogitatae sunt illae quas in epistola et prologo legimus nugae, quas postero tempore repetitas atque comprobatas esse non est quod miremur. Nullum autem Graeci Dictyis superest vestigium.

Quae cum ita sint, libere confiteri debemus nos auctorem ignorare, qui ne agnosceretur omni modo studuit, hoc tamen facile perspiciemus eum Graecarum Romanarumque litterarum, imprimis historicorum Romanorum fuisse peritissimum et ex optimis fontibus praecipue ex Homero hausisse (cf. I 27), neque errabimus si statuimus eum rhetorum scholis esse eruditum atque inde operi suo quidquid in eo est ornatus atque elegantiae adiecisse. Quem admodum autem materiam ex diversis auctoribus

141
omnino in illis quae vetus ex diversorum tempo-
rum scripturae univaria est, sermo eius impurus,
multo potiusque admixtae perasiones et construc-
tiones quales quae Apuleium Hegeasippum Ammi-
anum Marcellinum Severum Crasium aliosque reperiri
sunt videtur cum tertio vel quarto saeculo scrip-
tae veritate fieri. In quibusdam enim anti-
quioribus Romanorum poetas imitatur, in aliis Ver-
gilium praesertim Caesarem Livium Tacitum Cornelium
Sextum sequitur, maxime autem Sallustium: quid
quod quaedam quasi quaedam huius imitationes re-
peritur, ut in Agamemnonem Ulixem alios ea
imitatur, quae ille de Jugurtha Mario Catilina
dicit. Haec autem imitatio, quae utrum magis
veteris an recentioris imitatum inveniat difficile est diu-
dare. Quibusdam videtur proferre qui sano iudicio
sunt, uti tunc scilicet armatae causa ex anti-
quae scripturae, quae nullum ornamentum maius
de quibus cogitari possunt, modo hinc modo inde
quae tunc possunt hauriri decurta esse. Quae
de causa dicitur videtur quae ratione Sallustium imi-
tatur, ut utrumque scriptoris collatis exemplis
comparatis, p. 4, 7 largitur magnificeque eos ha-
bent. *Capit. 12, 2* luxuriose animisque liberaliter ha-
bent. — p. 7, 12 nihil pensi aut consulti patientes: *Capit. 12, 2* nihil pensi neque moderati habere (cf. *Capit. 12, 2* — p. 7, 14 transiens agebantur: *Ing. 6, 1* transiens agebat (cf. p. 14, 20) — p. 7, 28 ita
populi corruptus habitus dicitur discedit: *Ing. 6, 1* ita populi habitus habitus ex concione dis-
cedit. — p. 7, 28 ita ad postremum bonum publicum
populi gratia corruptum est: *Ing. 25, 3* ita bonum
populi gratia corruptum est — p. 10, 27 hic
populi gratia corruptum est: *Ing. 25, 3* ita bonum
populi gratia corruptum est. *Ing. 6, 1* qui (Jugurtha) ubi primum adolevit

pollens viribus, decora facie, sed multo maxime ingenio validus, non se luxu neque inertiae corrumpendum dedit — p. 12, 17 magnus atque clarus habebatur (Agamemnon): Cat. 53, 1 clarus atque magnus habetur (Cato) — p. 16, 7 iucundus acceptusque (Nestor): Iug. 12, 3 carus acceptusque (lictor), cf. 70, 2 108, 1 — p. 14, 18 praeparatus instructusque (cf. 62, 16): Iug. 74, 2 parati instructique — p. 12, 23 instrumenta militiae-arma tela equi naves atque haec omnia toto biennio praeparantur: Iug. 43, 3 arma tela equos et cetera instrumenta militiae parare — p. 14, 12 neque pretio neque gratia Phalidis inlici quivit (Sarpedon): Cat. 49, 1 neque gratia neque pretio Ciceronem impellere potuere — p. 18, 28 uti quisque in manus venerat interficitur: Iug. 101, 4 si qui in manus venerant obruncare — p. 19, 18 primi aut inter primos bellantes: Iug. 6, 1 feras primus aut in primis ferire — p. 20, 22 multa invicem consumpta oratione: Iug. 25, 11 multa tamen oratione consumpta — p. 25, 15 ancipiti malo territos: Cat. 29, 1 ancipiti malo permotus — p. 27, 11 cuius (Palamedis) neque consilium umquam neque virtus frustra fuit: Iug. 7, 6 cuius (Iugurthae) neque consilium neque inceptum ullum frustra erat — p. 33, 32 cum virtute tum consilio bonus (Hector): Iug. 7, 5 proelio strenuus erat et bonus consilio (Iugurtha) — p. 42, 4 circumcursans magna voce monet atque hortatur (Ulixes) (cf. p. 54, 31): Cat. 59, 5 ipse (Antonius) equo circumiens unumquemque nominans appellat hortatur rogat — p. 45, 31 prorsus nullo intacto: Iug. 66, 1 prorsus nihil intactum neque quietum pati — p. 46, 24 spes omnes atque opes militiae in tali viro (Hectore) sisterentur: Iug. 114, 4 spes atque opes civitatis in illo (Mario) sitae — p. 47, 22 ut quemque fors conglobaverat: Iug. 97, 4 uti quosque fors conglobaverat — p. 63, 26 Priamus lugubri veste miserabile tectus, cui dolor non decus regium, non ullam tanti nominis atque

famae speciem reliquam fecerat, manibus vultuque supplicibus ad Achillen venit cum Andromacha: Iug. 33, 1 Iugurtha contra decus regium cultu quam maxime miserabili cum Cassio Romam venit — p. 64, 33 infelicissimum spectaculum mortalibus praebeo (Priamus): Iug. 14, 23 rerum humanarum spectaculum praebeo (Adherbal) — p. 76, 13 acceptus popularibus (Troilus): Iug. 7, 1 tam acceptum popularibus (Iugurtham) (cf. 70, 2) — p. 76, 18 Priamus Idaeum ad Achillen super Polyxena cum mandatis mittit: Cat. 32, 3 Manlius legatos ad Marcium Regem mittit cum mandatis huiusce modi — p. 85, 17 neque sacro neque profano abstinuisse (Priamus): Cat. 11, 6 sacra profanaque omnia polluere (exercitus populi Romani).

Numerum exemplorum poteram augere, sed haec quoque sufficere puto ad id quod proposui probandum.

Iam vero id ipsum opus quod adhuc superest Latinum diversis temporibus notum atque usurpatum esse videmus, praecipue a Byzantinorum scriptoribus Ioanne Malala, Georgio Cedreno, Constantino Manasse, Ioanne Tzetzta. Malalas in Chronographia Dictyn saepius nomine appellat V p. 134 155 168 172 X p. 322 neque quisquam negaverit eum Dictyn, qualem nunc habemus, ante oculos habuisse et diligenter secutum esse, adeo ut non paucis locis eum ad verbum verterit cf. ea quae ad p. 2, 13 7, 30 12, 32 etc. notavi. Multa quidem mutavit, quae aut contraxit aut copiosius tractavit, praesertim cum de eadem re etiam alios auctores sequatur, in his Sisyphum Coum, quem V p. 148 152 168 commemorat. Nonnulla etiam rectius describit, ut I 4: merito enim monuit Perizonius l. l. XI verba Dictyis p. 4, 31: 'multo amplius tamen ob iniuriam adfinium' non satis perspicua esse, Malalam autem bene narrare Aethram et Clymenam (quam Κλυταιμνήστραν vocat) corruptas esse ab Alexandro, ut iam non videantur iniuriam passae esse, sed ipsae fecisse.

Reliqui num ipsi ad hunc Latinum fontem ascenderint nescio, videntur tamen mihi ex Malala potius hausisse, maxime is qui copiosissime hanc rem tractavit Georgius Cedrenus. Ceterum verba, quibus Malalas utitur in iis quae ex Dictye sumpsit, ut recte monuit Perizonius l. l. XII nonnulla reperiuntur foeda atque barbara, veluti p. 119 δουλίδων Κουβικουλαρίων, p. 126 πραιδεύειν τὴν χώραν, p. 127 ἐν τῷ ἰδίῳ παπυλεῶνι, p. 136 ἴδια μανδάτα et alia, quae vitasset, si Graecum scriptorem temporis Neroniani modo excerpisset.

Neque vero Byzantini soli Dictye usi sunt, sed etiam alii posthac scriptores rerum et poetae. Ante omnes hoc loco nominandus est Benoitius Mauranus¹⁾ in praeclarissimo opere nunc primum plene edito, de quo novissimo tempore copiosius egit Dungerus²⁾ p. 37—39, quibus ipse³⁾ pauca addidi p. 26, 27.

Neque negaverim etiam Iosephum Iscanum qui carmen de bello Troiano exeunte saeculo duodecimo scripsit, cum eximia litterarum Romanarum praecipue poetarum scientia excelleret, Dictyn et cognovisse et ipsum legisse. Aliter autem iudicandum esse censeo de Herborto Fritzlaensi, qui in carmine suo 'liet von Troya' saepius Itin vel Ytin i. e. Dictyn fontem suum esse contendit, sed id quod suspicionem movetiustam, plane isdem locis, quibus Benoitius, quem sequitur, ut manifestum sit etiam haec eum sicuti reliqua ex Francogallico poeta sumpsisse, Dictyn

¹⁾ Benoit de Sainte More et le roman de Troie, ou les metamorphoses d'Homère et de l'épopée gréco-latine au moyen-âge par A. Joly 2 voll. Paris 1870—71.

²⁾ Hermann Dunger, die Sage vom trojanischen Kriege in den Bearbeitungen des Mittelalters und ihre antiken Quellen. Dresden, 1869. Programm des Vitzthum'schen Gymnasiums.

³⁾ Ferdinand Meister, über Dares von Phrygien, de ex-cidio Troiae. Breslau, 1871. Programm des Gymnasiums zu St. Maria Magdalena.

autem ipsum ne inspexisse quidem: de qua re egi l. l. p. 29. Idem nescio an de Guidone de Columna iudice Messanensi, qui historiam celeberrimam et doctissimam destructionis Troiae anno 1282 lingua Latina eleganter scriptam edidit, iudicandum sit, quamvis ipse laudet Daretis atque Dictyis graece scriptos libros a Cornelio nepote Sallustii clarissimi nimis breviter translatos. Plane ex eo pendent qui eius historiam in nostram linguam transtulerunt Joannes Mair Noerdingensis et Henricus Brunsvicensis, qui, cum id sibi proposuissent, ut Guidonis elegantem quidem, in quibusdam autem doctiorem narrationem popularibus suis explicarent, fonte suo, ex quo hauriebant, satis contenti alium non requirebant.

Contra Konradum de Virceburgo, vel potius eum, qui eius opus continuavit, Dictye Latino usum esse, praecipue sexto eius libro non est quod negemus, cf. nos l. l. p. 35.

In restituendo textu quem dicunt scriptoris haec mihi praesidia praesto fuerunt:

G Codex Sangallensis D n. 205 bibliothecae Monasterii saec. IX vel X, qui quanti sit pretii nunc demum egregia Woelfflini opera cognosci potest, qui eum usque ad II 50 mihi contulit, reliqua ab Adolfo Kaegi conferenda curavit. hunc in recensendo libro ducem assumere nequaquam dubitavi eumque certissimum ducem esse confido: lectiones eius discrepantes fideliter notavi.

B Cod. Bernensis n. 367 saec. XIII intercedente Hermanno Hageno collatus a Kurzio minoris quidem pretii sed omnino non spernendus, in primis iis locis quibus Sangallensem errare manifestum est. Etsi non necessarium mihi visum est omnes eius varias lectiones adnotare, quod multa negligentiae scribae adscribenda sunt, alia consulto videntur mutata esse, non raro tamen eum laudavi, praecipue ubi cum cod. Sangallensi consentit.

V Cod. Vratislaviensis IV Q 47 bibliothecae universitatis litterarum saec. XIII mutilus, insunt autem haec p. 19, 18 primi — p. 51, 14 mandata efficit, p. 70, 22 reliquisque — p. 93, 16 ad naves redeunt, p. 104, 8 fore uti — p. 107, 23 tempestate multi, p. 112, 30 Ulixi usque ad finem. Multa in hoc quoque sunt mutata, alia liberius alia minus libere. Hunc librum ipse contuli, item

P Cod. Berolinensem Msc. lat. octav. 71 fere eiusdem notae. In utroque libro nonnulli loci, qui aliquo vitio laboraverunt, bene correcti sunt, plures ingeniose mutati, qui per se boni correctione non egebant. haud pauca quae in editionibus inveniuntur ex hoc fonte fluxerunt, quae tamen auctori abiudicanda esse persuasum habeo.

Semel vel bis adieci lectiones cod. Argentoratensis, quo Obrechtus usus multos locos emendavit, rarissime lectiones cod. Sangallensis oppidani saec. XV, non satis accurate ut videtur a Ioa. Casp. Orellio collati (quas Dederichus in editione sua exhibet), ne fundamentum textus fideliter positum his additis destruerem potius quam firmarem.

Nec defuerunt mihi editiones optimaе, quae tamen non admodum inter se differunt: praeter editionem principem (una Coloniae 1470 vel 1475, altera Mediolani 1477 prodiit) aliquotiens editionem, quam ipse possideo, optimam commemoravi quae Venetiis a. 1499 prodiit, excusam ex editione Veneta ea, quae 1486 a Francisco Faragonio curata est: hanc sequitur editio quae Basileae a. 1529 8 Cratandri typis excusa Cratandrina appellatur. Sed longe omnium praestantissima est ea quam Iosias Mercerus Parisiis 1618 12 in officina Roberti Stephani edidit; etenim cum usque ad illud tempus fere neglectus esset, Mercerus duorum scriptorum codicum ope fretus, ut ipse narrat in praefatione, eum restituit et ab innumeris mendis liberavit. Digna quae commemoretur est editio Obrechtii, quam curavit Samuel

Artopoeus Argentorati 1691 8, cui indicem latininitatis et rerum adiecit, denique Amstelaedamensis a. 1702 4 quam fecit Lud. Smids cum interpretatione Annae Daceriae, quam illa vulgaverat in usum Delphini 1680. Addita est non solum Jacobi Perizonii dissertatio de historia belli Troiani etc. sed etiam nummi et gemmae veteres ad illustrandum Dictyn et index omnium quotquot leguntur Dictyis vocabulorum.

Novissima editio prodit Bonnae 1833 8 Dederichi opera et studiis, qui de restituendo et interpretando scriptore optime meritus est. Additum est Glossarium Septimianum et Observationes historicae, utrumque non minore cum industria factum, quam Indices, quos ipse in faciendis indicibus diligenter inquisivi.

Iam vero restat, ut iis qui in edendo hoc scriptore me adiuverunt, gratias agam maximas, in primis autem viro doctissimo et humanissimo Eduardo Woelfflino, qui egregiam collationem Cod. Sangallensis mihi non modo comparavit, sed ex parte quidem suis manibus scripsit et amicissimo collegae meo Rudolfo Peipero, qui complures locos acutissime et elegantissime emendavit.

Siglorum tabula

- G = codex Sangallensis s. IX vel X
B = codex Bernensis s. XIII
V = codex Vratislaviensis s. XIII
P = codex Berolinensis s. XIII
A = codex Argentoratensis
g = codex Sangallensis s. XV
-

L. SEPTIMIUS Q. ARADIO S. D.

Ephemerida Belli Troiani Dictys Cretensis, qui in ea militia cum Idomeneo meruit, conscripsit litteris Punicis, quae tum Cadmo et Agenore auctoribus per Graeciam frequentabantur. dein post multa saecula conlapso per vestutatem apud Gnoson, olim ⁵ Cretensis regni sedem, sepulchro eius, pastores cum eo devenissent, forte inter ceteram ruinam loculum stanno affabre clausum offendere ac thesaurum rati mox dissolvunt, non aurum nec aliud quicquam praedae, sed libros ex philyra in lucem prodituri. at ¹⁰ ubi spes frustrata est, ad Praxim dominum loci eos deferunt, qui commutatos litteris Atticis, nam oratio Graeca fuerat, Neroni Romano Caesari obtulit, pro quo plurimis ab eo donatus est. nobis cum in manus forte libelli venissent, avidos verae historiae cupido ¹⁵ incessit ea uti erant Latine disserere, non magis confisi ingenio, quam ut otiosi animi desidiam discuteremus. itaque priorum quinque voluminum, quae bello contracta gestaque sunt, eundem numerum servavimus: residua *quatuor* de reditu Graecorum in ²⁰ unum redegimus atque ad te misimus: tu, Rufine mi, ut par est, fave coeptis.

---

1 Ephemeridem *P*   6 regis *P*   8 stagnum a fabro *P*
9 neque quicquam *P*   11 Prasim *P*   15 libelli forte *P*
avidis *edit. uett.*   16 non *om. P*   17 quam *om. P*   20 re-
sidua de r. gr. quinque *P*   quinque *libri*, quatuor *coniecit*
Dederichus   22 faue inceptis atque in legendo ditim *P*.

PROLOGUS.

Dictys, Cretensis genere, Gnoso civitate, isdem temporibus, quibus et Atridae, fuit, peritus vocis ac litterarum Phoenicum, quae a Cadmo in Achaiam fuerant delatae. hic fuit socius Idomenei, Deucalionis filii et Merionis ex Molo, qui duces cum exercitu contra Ilium venerant, a quibus ordinatus est, ut annales belli Troiani conscriberet. igitur de toto bello *novem* volumina in tiliis digessit Phoeniceis litteris: quae iam reversus senior in Cretam praecipit moriens, ut secum sepelirentur. itaque ut ille iusserat memoratas tilias in stannea arcula repositas eius tumulo condiderunt. verum secutis temporibus, tertio decimo anno Neronis imperii, in Gnoso civitate terrae motus facti cum multa, tum etiam sepulchrum Dictys ita patefecerunt, ut a transeuntibus arcula viseretur. pastores itaque praetereuntes cum hanc vidissent, thesaurum rati sepulchro abstulerunt: et aperta ea invenerunt tilias incognitis sibi litteris conscriptas continuoque ad suum dominum, Eupraxidem quendam nomine, pertulerunt, qui agnitas, quaenam essent, litteras Rutilio Rufo, illius insulae tunc consulari, obtulit. ille cum ipso Eupraxide ad Neronem oblata sibi transmisit existimans quaedam in his secretiora contineri. haec

13 Joannis Malalae Chronographia X, 322

1 Gnoso *Gg* hisdem *G* 3 litteris libri, tuetur *G. J.*
Hildebrandus in Jahni Annal. XXIII p. 289 foenicum *G*
 cathmo *G* 8 novem scripsit *Dederichus, libri sex* foeni-
 ceis *G* 11 stagnea *GB* 13 Gnoso *G* 15 dictis *GB*
 24 secreciora *G.*

igitur cum Nero accepisset, advertissetque Punicas esse litteras, harum peritos ad se evocavit: qui cum venissent, interpretati sunt omnia. cumque Nero cognosset antiqui viri, qui apud Ilium fuerat, haec esse monumenta, iussit in Graecum sermonem ista⁵ transferri, e quibus Troiani belli verior textus cunctis innotuit. tunc Eupraxidem muneribus et Romana civitate donatum ad propria remisit. annales vero nomine Dictys inscriptos in Graecam bibliothecam recepit, quorum seriem qui sequitur textus ostendit.¹⁰

LIBER PRIMUS.

I. Cuncti reges, qui Minois Iove geniti pronepotes Graeciae imperitabant, ad dividendas inter se Atrai opes Cretam convenere. Atrous namque ex Minoe postrema sua ordinans quicquid auri atque argenti, pecorum etiam fuit, nepotibus, quos¹⁵ filiae genuerant, ex aequo dividendum reliquerat, excepto civitatum terrarumque imperio: haec quippe Idomeneus cum Merione, Deucalionis Idomeneus, alter Moli, iussu eius seorsum habuere. convenere autem Clymenae et Naupli Palamedes et Oeax:²⁰ item Menelaus, Aeropha et Plisthene genitus, a quo Anaxibia soror, quae eo tempore Nestori denupta erat et Agamemnon maior frater, ut vice sua in divisione uteretur, petiverant. sed hi non Plisthenis, ut erat, magis quam Atrai dicebantur, ob eam²⁵ causam quod, cum Plisthenes admodum parvis ipse agens in primis annis vita functus nihil dignum ad memoriam nominis reliquisset, Atrous miseratione aetatis secum eos habuerat neque minus quam regios

4 fuerunt *G*¹ fuerant *G*² 7 muneribus e *GA* 9 bibliothecam *G* 15 peccorum *G* 20 climene *G* aiax *GB* Mercerus: Oeax. dictys excretacida *GB* (sed creteida *B*), ex-punctum scholiastae additamentum in ed. Obr. 21 europa libri, corr. in editt. uett. plistone *GB* 24 non] in *G om. B* 25 erat libri, erant uett. editt. 26 parvis *g* parvus *G* 27 factus est *G*

educaverat. in qua divisione singuli pro nominis celebritate *inter se* quisque magnifice transiere.

II. Ad eos re cognita omnes ex origine Europae, quae in ea insula summa religione colitur, 5 confluunt benigneque salutatos in templum deducunt. ibi hostiarum multarum immolatione more patrio celebrata exhibitisque epulis largiter magnificeque eos habuere itemque insecutis diebus. *at* 10 *reges Graeciae* etsi ea, quae exhibebantur, cum laetitia accipiebant, tamen multo magis templi eius magnifica pulchritudine preciosaque exstructione operum afficiebantur, inspicientes repetentesque memoria singula, quae ex Sidona a Phoenice, patre eius, atque nobilibus matronis transmissa magno tum decori erant.

III. Per idem tempus Alexander Phrygius, Priami filius, Aenea aliisque ex consanguinitate comitibus, Spartae in domum Menelai hospitio receptus, indignissimum facinus perpetraverat. is namque ubi animadvertit regem abesse, quod erat Helena 20 praeter ceteras Graeciae feminas miranda specie, amore eius captus ipsamque et multas opes domo eius aufert, Aethram etiam et Clymenam, Menelai adfines, quae ob necessitudinem cum Helena agebant. Postquam Cretam nuntius venit et cuncta, 25 quae ab Alexandro adversum domum Menelai commissa erant, aperuit, per omnem insulam, sicut in tali re fieri amat, fama in maius divulgatur: expugnatam quippe domum regis eversumque regnum et alia in talem modum singuli disserebant.

IV. Quis cognitis Menelaus, etsi abstractio coniugis animum permoverat, multo amplius tamen ob iniuriam adfinium, quas supra memoravimus, 30

III. IV. Malal. 119. 120 Georgii Cedreni Historiarum compendium 124 Constantini Manassis Compendium chronicum P 24 25 Joannis Tzetzae Antehomerica 129—157 Auctor τῶν Τρωϊκῶν in Bibliotheca Uffenbachiana V. VI.

2 caelebritate *G* in libri, inter *ed. uett.* transigere *B* in marg. 9 Atrai gratia libri, reges Graeciae *ed. Crat. Obrechtus nostrum.*

consternabatur. at ubi animadvertit Palamedes regem ira atque indignatione stupefactum consilio excidisse, ipse naves parat atque omni instrumento compositas terrae adplicat. dein pro tempore regem breviter consolatus, *impositis* etiam ex divisione quae in tali negotio tempus patiebatur, navem ascendere facit atque ita ventis ex sententia flantibus paucis diebus Spartam pervenere. eo iam Agamemnon et Nestor omnesque, qui ex origine Pelopis in Graecia regnabant, cognitis rebus confluerant. igitur postquam Menelaum advenisse sciunt, omnes in unum coeunt. et quamquam atrocitas facti ad indignationem ultimumque iniurias rapiebat, tamen ex consilii sententia legantur prius ad Troiam Palamedes, Ulixes et Menelaus hisque mandatur, uti conquesti iniurias Helenam et quae cum ea abrepta erant repeterent.

V. Legati paucis diebus ad Troiam veniunt: neque tamen Alexandrum in loco offendere: eum namque properatione navigii inconsulte usum venti ad Cyprum appulere, unde sumptis aliquot navibus Phoenicem delapsus Sidoniorum regem, qui eum amice susceperat, noctu insidiis necat, eademque, qua apud Lacedaemonam, cupiditate universam domum eius in scelus proprium convertit. ita omnia, quae ad ostentationem regiae magnificentiae fuere, indigne rapta ad naves deferri iubet. sed ubi ex lamentatione eorum, qui casum domini deflentes reliqui praedae aufugerant, tumultus ortus est, populus omnis ad regiam concurrit. inde, quod iam Alexander abreptis quae cupierat ascensionem properabat, pro tempore armati ad naves veniunt ortoque inter eos acri proelio cadunt utrimque plurimi, cum obstinate hi regis necem defenderent, hi, ne

---

1 consternebatur *G* 5 *positis libri*, *impositis Perizonius* 18 tum *GB* eum *P* 19 usum *P* usui *G* usi *B*; eum — usum *Gronovius coniectura*, *Obrechtus e libris suis restituit.* 20 *Dederichus manu* ad Aegyptum 30 cupierat *edit.* *nett.*, *libri cupiebat.*

amitterent partam praedam, summis opibus adniterentur: incensis deinde duabus navibus Troiani reliquas strenue defensas liberant. atque ita fatigatis iam proelio hostibus evadunt.

5 VI. Interim apud Troiam legatorum Palamedes, cuius maxime ea tempestate domi bellicae consilium valuit, ad Priamum adit conductoque concilio primum de Alexandri iniuria conqueritur, exponens communis hospitii eversionem, dein monet, quantas
10 ea res inter duo regna simultates concitatura esset, interiaciens memoriam discordiarum Ili et Pelopis aliorumque, qui ex causis similibus ad internecionem usque gentium pervenissent: ad postremum belli difficultates contraque pacis commoda adstruens non
15 se ignorare, ait, quantis mortalibus tam atrox facinus indignationem incuteret: ex quo auctores iniuriae ab omnibus derelictos impietatis supplicia subituros. et cum plura dicere cuperet, Priamus medium eius interrumpens sermonem: parcius quaeso Palamede, in-
20 quit: iniquum etenim videtur insimulari eum qui absit, maxime cum fieri possit, uti, quae criminose obiecta sunt, praesenti refutatione diluantur. haec atque alia huiusmodi inserens differri querelas ad adventum Alexandri iubet. videbat enim, ut singuli, qui in
25 eo consilio aderant, Palamedis oratione moverentur, ut taciti, vultu tamen admissum facinus condemnarent, cum singula miro genere orationis exponerentur atque in sermone Graeci regis inesset quaedam permixta *miserationi* vis. atque ita eo die consilium
30 dimittitur. sed legatos Antenor, vir hospitalis et praeter caeteros boni honestique sectator, domum ad se volentes deducit.

VII. Interim paucis post diebus Alexander cum supra dictis comitibus venit, Helenam secum ha-

VI Malal. 122.

19 partius *GB* 21 obiectas *B* 22 praesenti *om. GB.*
add. P Perizonius maluit praesentis 29 permyxta *G* *miserationis libri, Obrechtus* *miserationi.*

bens. cuius adventu tota civitas cum partim exemplum facinoris execrarentur, alii iniurias in Mene-laum admissas dolerent, nullo omnium adprobante, postremo cunctis indignantibus tumultus ortus est. quis rebus anxius Priamus filios convocat eosque, 5 quid super tali agendum negotio videretur, consulit, qui una voce minime reddendam Helenam respondent. videbant quippe, quantae opes cum ea advectae essent: quae universa, si Helena traderetur, necessario amitterent. praeter ea permoti forma mulierum, 10 quae cum Helena venerant, nuptias sibi singularum iam animo destinaverant: quippe qui lingua moribusque barbari, nihil pensi aut consulti patientes, praeda atque libidine transversi agebantur.

VIII. Igitur Priamus relictis his senes condu- 15 cit, sententiam filiorum aperit, dein cunctos, quid agendum esset, consulit. sed priusquam ex more sententiae dicerentur, reguli repente concilium inrumpunt atque inconditis moribus malum singulis minitantur, si aliter, quam ipsis videretur, decernerent. interim omnis populus indigne admissam iniuriam atque in hunc modum multa alia cum execratione reclamabant. ob quae Alexander cupidine animi praeceps veritus, ne quid adversum se a popularibus oriretur, stipatus armatis fratribus impetum 25 in multitudinem facit, multos obtruncat: reliqui interventu procerum, qui in consilio fuerant, duce liberantur Antenore. ita infectis rebus populus contemptui habitus non sine pernicie sua domum discedit.

IX. Dein secuta die rex hortatu Hecubae ad 30 Helenam adit eamque benigne salutans bonum animum uti gereret hortatur: quae cuiusque esset, requirit. tunc illa Alexandri se adfinem respondit, magisque ad Priamum et Hecubam, quam ad Plisthenis filios genere pertinere, repetens ordinem omnem 35

IX Malal. 120. 121 Cedren. P 124

16 apperit G 19 Perizonius coniecit clamoribus, Jo. Casp. Orellius uocibus, murmuribus Peiper.

maiorum. Danaum enim atque Agenorem et sui et Priami generis auctores esse: namque ex *Hesiona* Danai filia et Atlante *Electram* natam, quam ex Iove gravidam *Dardanum* genuisse: ex quo *Tros* et deinceps insecuti reges *Ili*. Agenoris porro *Taygetam*: eam ex Iove habuisse *Lacedaemonem*, ex quo *Amyclam* natum et ex eo *Argalum*, patrem *Oebali*, quem *Tyndari*, ex quo ipsa genita videretur, patrem constaret. repetebat etiam cum *Hecuba* materni generis adfinitatem. Agenoris quippe filium *Phoenicem* et *Dymae*, patris *Hecubae*, et *Ledae* consanguinitatis originem divisisse. postquam memoriter cuncta retexuit, ad postremum flens orare, ne, quae semel in fidem eorum recepta esset, prodendam putarent. ea secum domo *Menelai* adportata, quae propria fuissent, nihil praeter ea ablatum. sed utrum immodico amore *Alexandri*, an *timore* poenarum, quas ob desertam domum a coniuge metuebat, ita sibi consulere maluerit, parum constabat.

X. Igitur *Hecuba*, cognita voluntate, simul ob generis coniunctionem, complexa *Helenam*, ne proderetur, summis opibus adnitebatur: cum iam *Priamus* et reliqui reguli non amplius differendos legatos dicerent neque resistendum popularium voluntati, solo omnium *Deiphobo* *Hecubae* adsenso, quem non aliter atque *Alexandrum* *Helenae* desiderium a recto consilio praepediebat. itaque cum obstinate *Hecuba* nunc *Priamum*, modo filios deprecaretur, modo complexu eius nulla ratione divelli posset, omnes qui oderant in voluntatem suam transduxit. ita ad postremum bonum publicum materna gratia corruptum est. deinde postero die *Menelaus* cum suis in contionem venit, coniugem et quae cum ea abrepta

2 exsona G ex iona B ex Hesiona restituit Obrechtus
 3 atlante G 5 alii GB Ili P 6 lacedaemonam GB
 ex qua amyclum GB 7 debali GB 10 filiam G Phineum
 et Phoenicem Mercerus, Phineum Obrechtus 13 ne q^{uo} G
 17 an timore G² (timore 2. m. sup. scr.) uulgo poenarum metu
 29 racione G deuelli G. 1. m. diu. 2. m. 32 postremo GB.

essent repetens. tunc Priamus inter regulos medios adstans facto silentio optionem Helenae, quae ob id in conspectum popularium venerat, offert, si ei videretur domum ad suos regredi. quam ferunt dixisse neque se invitam navigasse, neque sibi cum 5 Menelai matrimonio convenire. ita reguli habentes Helenam non sine exultatione ex contione discedunt.

XI. His actis Ulixes contestandi magis gratia quam aliquid ex oratione profecturus cuncta, quae ab Alexandro contra Graeciam indigne commissa 10 essent, retexit: ob quae ultionem brevi testatus est. dein Menelaus ira percitus atroci vultu exitium minatus concilium dimittit. quae ubi ad Priamidas perlata sunt, confirmant inter se clam, uti per dolum legatos circumveniant. credebant quippe, quod 15 non frustra eos habuit, si legati imperfecto negotio revertissent, fore uti adversum se grande proelium concitaretur. igitur Antenor, cuius de sanctitate morum supra memoravimus, Priamum convenit coniurationemque factam conqueritur: filios quippe eius 20 non legatis, sed adversus se insidias parare: neque id se passurum. dein non multo post legatis rem aperit. ita exploratis omnibus adhibito praesidio, cum primum opportunum visum est, inviolatos eos dimittit.

XII. Dum haec apud Troiam aguntur, disseminata iam per universam Graeciam fama omnes Pelopidae in unum conveniunt atque interposita iuris iurandi religione, ni Helena cum abreptis redderet, bellum se Priamo inlaturós confirmant. legati

19 Tzet. Antehom. 161

5 neque se invitam navigasse *om. G. pro his* neque se patriam regredi nelle *B, utrunque habet P* 6 convenire *G¹ corr. 2. m.* 8 gratia *om. G. sup. scr. 2. m. abesse vult Hildebrandus.* 9 profecturus *GB, Heinsius et Perizonius coniecerunt* profecturus cuncta quae ab alexandro contra greciam indigne *com. G. in marg.* 11 ultionem regi (*i. e. coram rege*) testatus est *mauit Wopkensius* 12 atro *G¹ ci 2. m. sup. scr.* 20 conqueritur *G² B* 24 oportunum *GB et ita saepius.*

Lacedaemonam redeunt, de Helena eiusque voluntate narrant, dein Priami filiorumque eius adversum se dicta gesta: grande praeconium fidei erga legatos Antenoris praeferentes. quae ubi acceperet, 5 decernitur, uti singuli in suis locis atque imperiis opes belli parent. igitur ex consilii sententia opportunus locus ad conveniendum, et in quo de apparatu belli ageretur, Argi, Diomedis regnum, deligitur.

XIII. Ita ubi tempus visum est, primus omnium ingenti nomine virtutis atque corporis Ajax Telamonius advenit, cum eo Teucer frater: dein haud multo post Idomeneus et Meriones, summa inter se iuncti concordia. eorum ego secutus comitatum ea quidem, quae antea apud Troiam gesta 15 sunt, ab Ulixe cognita quam diligentissime retuli: et reliqua, quae deinceps insecuta sunt, quoniam ipse interfui quam verissime potero exponam. igitur post eos, quos supra memoravimus, Nestor cum Antilocho et Thrasymede, quos Anaxibia susceperat, 20 supervenit: eos Peneleus insecutus cum Clonio et Arcesilao consanguineis, dein Prothoenor et Leitus Boeotiae principes, itemque Schedius et Epistrophus Phocenses, Ascalaphus et Ialmenus Orchomenii: tum Diores et Meges ex Phyleo genitus, Thoas ex Andraemone, Eurypylus Euaemonis *Ormenius* et Leonteus.

XIV. Post quos Achilles Pelei et Thetidis, quae ex Chirone dicebatur. hic in primis adulescentiae annis, procerus, decora facie, studio rerum bellicarum omnes iam tum virtute atque gloria superabat, neque tamen aberat ab eo vis quaedam in- 30 consulta et effera morum impatientia. cum eo Pa-

XIII Malal. 134 Cedren. P 127

7 couendum *G*¹   8 diligitur *G. corr. 1. m.*   11 teuter
G. c 2. m. sup. scr.   20 clytio libri, *Mercerus et Obrechtus*
 Clonio archesilao *G* arthesilao *B*   21 prothenor *GB*
 22 sceadius *GB*   23 focenses *GB* iamenus *GB*   24 meces *GB*
 pileo *G* peleo *B*   25 andromone *GB* euaemonis *G* euae-
 monis *B* orchomenius *GB corr. Mercerus*   31 et om. *GB*,
Mercerus non male proposuit et fera.

troclus et Phoenix, alter propter coniunctionem amicitiae, alter custos atque rector eius. Tlepolemus dein Herculis: eum insecuti sunt Phidippus et Antiphus, insignes armorum specie, avo Hercule, post eos Protesilaus Iphicli cum Podarce fratre. 5 adfuit et Eumelus Pheraeus, cuius pater Admetus quondam vicaria morte coniugis fata propria protulerat, Podalirius et Machaon Triccenses, Aesculapio geniti, adsciti ad id bellum ob sollertiam medicinae artis: dein Poeantis Philocteta, qui comes Herculis 10 post discessum eius ad deos sagittas divinas industriae praemium consecutus est, Nireus pulcher, ex Athenis Menestheus et Ajax Oilei ex Locride, ex Argis Amphilochnus et Sthenelus, Amphiarai Amphilochnus, Capanei alter, cum his Euryalus Mecistei, 15 dein ex Aetolia Thessandrus Polynicis, postremi omnium Demophoon atque Acamas. fuere cuncti ex origine Pelopis. sed eos, quos memoravimus, plures alii ex suis quisque regionibus, partim ex regum comitibus, alii ipsius regni participes insecuti sunt, 20 quorum nomina singillatim exponere haud necessarium visum est.

XV. Igitur ubi omnes Argos convenere, Diomedes hospitio cunctos recipit, necessariaque praebet. dein Agamemnon grande auri pondus Mycenis 25 adportatum per singulos dispertiens promptiores animos omnium ad bellum, quod parabatur, facit. tum communi consilio super conditione proelii iusiurandum interponi hoc modo placuit. Calchas, Thestoris filius, praescius futurorum, porcum marem in 30 forum medium adferri iubet, quem in duas partes

2 tleptolemus G² 5 siphicli GB 6 fereus GB 7 quandam G¹ 8 tricenses GB 10 Deippoanti GB 11 adis GB ad deos A ad deos, quod habent Vindingius, Tollius atque, est in P 13 ex (ante Argis) om. GB. 14 et Sthenelus Amphiarai Amphilochnus om. GB habet P 15 cappani GB eurypylus G euripilus B Euryalus ed. princ. mnesthei GB 17 achamas GB 18 pluris G¹ 29 calenas GB calcas P nestoris GB Thestoris P, coni. Mercerus.

exsectum orienti occidentique dividit, atque singulos nudatis gladiis per medium transire iubet. dein mucronibus sanguine eius oblitis, adhibitis etiam aliis ad eam rem necessariis, inimicitias sibi cum Priamo
 5 per religionem confirmant: neque prius se bellum deserturos, quam Ilium atque omne regnum eruissent. quis perfectis pure lauti Martem atque Concordiam multis immolationibus sibi adhospitalavere.

XVI. Dein in templo Iunonis Argivae rectorum omnium declarari placuit. igitur singuli in
 10 tabellis, quas ad deligendum belli principem quem cuique videretur acceperant, Punicis litteris Agamemnonis nomen designant. ita consensu omnium secundo rumore summam belli atque exercitus in
 15 se suscipit: quod ei et propter germanum, cuius gratia bellum id parabatur et propter magnam opum vim, quibus praeter ceteros Graeciae reges magnus atque clarus habebatur, merito acciderat. dein duces praefectosque navium Achillem, Aiacem et Phoenicem destinant. praeponuntur etiam campestri exercitui Palamedes cum Diomede et Ulixē, ita ut inter
 20 se diurnas vigiliarumque vices dispertiant. his peractis ad parandas opes atque instrumenta militiae singuli sua in regna discedunt. interim belli studio
 25 ardebat omnis Graecia: arma, tela, equi, naves atque haec omnia toto biennio praelegantur, cum iuventus partim sua sponte, alii aequalium ad gloriam aemulatione munia militiae festinant. sed inter haec summa cura magna vis navium praecipue fabricatur: scilicet ne multa milia exercituum, undique ver-
 30 sum in unum collecta, incuria navigandi tardarentur.

XVII. Igitur peracto biennio ad Aulidam Boeotiae, nam is locus delectus fuerat, singuli reges pro facultate opum regnique instructas classes praemit-

XVII Malal. 135 Cedren. 124 Dares Phrygius XIV Const. Manass. P 25

1 atque ita *B* 21 palemedes *G* 27 *Dederichus maluit scribi* aequalium ob 28 militiae *GB* 32 tardaretur *GB*.

tunt: ex quis primus Agamemnon ex Mycenis
naves C, aliasque LX, quas ex diversis civita-
tibus, quae sub eo erant, contraxerat, quis Aga-
penorem praefecit, Nestor XC navium instructam
classem, Menelaus ex omni Lacedaemona naves LX,⁵
Menestheus Athenis L, XL Elephenor ex Euboea,
Aiax Telamonius Salamina XII, Diomedes Argis
LXXX navium classem, Ascalaphus et Ialmenus
Orchomenii naves XXX, Oileus Aiax XL, item ex
omni Boeotia Arcesilaus, Prothoenor, Peneleus, Lei-¹⁰
tus, Clonius naves L, XL ex Phocide Schedius et
Epistrophus, dein Thalpius et Diores cum Amphi-
macho et Polyxeno Elide aliisque civitatibus regio-
nis eius naves XL, Thoas ex Aetolia XL, Meges ex
Dulichio et ex insulis Echinadibus XL, Idomeneus¹⁵
cum Merione ex omni Creta classem navium LXXX,
ex Ithaca Ulixes XII, XL Prothous Magnes, Tlep-
olemus Rhodo aliisque circa eam insulis IX, XI Eu-
melus Pheris, Achilles ex Pelasgico L, III Nireus
ex Syme, Podarces et Protesilaus ex Phylaca aliis-²⁰
que, quibus praecerat, locis naves XL, XXX Poda-
lirius et Machaon, Philocteta Methona aliisque civi-
tatibus naves VII, Eurypylus Ormenius XL, duas
et XX Guneus Perrhaebis, Leonteus et Polypoetes
ex suis regionibus XL, XXX ex insulis congregatis²⁵
cum Antipho Phidippus, Thessandrus, quem Poly-
nicis supra memoravimus, Thebis naves L, Calchas
ex Acarnania XX, Mopsus Colophona XX, Epios

3 quibus et *P om. G nos* quis 6 LXL *GB recte*
distinxit Mercerus 6 elenor *GB* 8 iamenus *GB ut*
supra p. 10, 23 9 Aiax XII *G* 10 protenor *G penelaus*
G lettus G 11 LXI *GB* scedius *GB* 12 talpius
GB 13 polixeno *GB* elide aulide *GB* 14 oetolia *G*
15 et dulichius ex *GB corr. P* 17 protheus magnus *GB*
corr. P 19 feronius *GB* 20 ymo *GB pylaca GB*
21 XL] undecim *G* 22 filocteta *G* mothona *G* 23 or-
chomenius *GB corr. Mercerus* XL] undecim *G* 24 Gy-
neus *G* perhebis *GB* polipoetes *GB* 25 undecim *GB* ins.
traphates XXX cum *P unde Dederichus suspicatur: ins. suis*
congr. Eutaphrates et cum 26 polinicus *G*.

ex insulis Cycladibus XXX. easque magna vi frumenti aliorumque necessariorum cibi replent. quippe ita ab Agamemnone mandatum acceperant, scilicet ne tanta vis militum necessariorum penuria fatigaretur.

- 5 XVIII. Igitur inter tantum classium apparatus equi atque currus bellici ob locorum conditionem multi, sed pedestres milites pars maxima, ob eam causam, quia per omnem Graeciam multo maiore egestate pabuli, equitatus usus prohibetur.
- 10 praeterea fuere multi, qui ob artis peritiam necessarii nautico apparatusi credebantur. per idem tempus Lycius Sarpedon neque pretio neque gratia Phalidis, Sidoniorum regis, *illici quivit, uti societatem militiae nostrae adversum Troianos sequeretur*: quippe
- 15 quem iam Priamus donis amplioribus eisque postea duplicatis fidissimum sibi retinuerat. omnium autem classium numerus, quem ex diversis Graeciae regnis contractum supra exposuimus, toto quinquennio praeparatus instructusque est. ita cum nulla iam res
- 20 profectionem, nisi absentia militis retardaret, cuncti duces veluti signo dato una atque eodem tempore Aulidam confluunt.

- XIX. Interim in ipsa navigandi festinatione Agamemnon, quem a cunctis regem omnium declaratum supra docuimus, longius paulo ab exercitu progressus forte conspicit circa lucum Dianae pascentem capream imprudensque religionis, quae in eo loco erat, iaculo transfigit. neque multo post irane caelesti an ob mutationem aeris corporibus
- 30 pertemptatis lues invadit. atque interim in dies magis magisque saeviens multa milia fatigare et

XIX—XXII Malal. 123 Cedren. P 124, 125 Tzetz. Antehom. 191—209 Dares XXV Auctor τῶν Τρωϊκῶν in B. Uff. XXIII Ptolemaei Hephaestionis nov. fabularum Excerpta (p. 39, 9 Roulez).

2 cybi *G* 6 aequi *G* 9 eq.usus egestatis usu *G*
13 frigii *GB* Phalidis corr. *P* num recte, magnopere quaeritur
inlectus qui uirtutis *GB* illici potuit ut uirtutis s. *P* emend.
Mercerus.

promise per pecora atque exercitum grassari. prorsus nullus funeri modus neque requies: uti quidque malo obvium fuerat, vastabatur. quis rebus sollicitis ducibus mulier quaedam deo plena Dianae iram fatur: eam namque ob necem capreae, qua maxime⁵ laetabatur, sacrilegii poenam ab exercitu expetere, nec leniri, priusquam auctor tanti sceleris filiam natu maximam vicariam victimam immolavisset. quae vox ut ad exercitum venit, omnes duces Agamemnonem adeunt eumque primo orare recusantemque ad postremum cogere, uti malo obviam properaret. sed ubi¹⁰ obstinate renuere vident, nec ulla vi queunt flectere, plurimis conviciis insecuti ad postremum regio honore spoliavere: ac ne tanta vis exercitus sine rectore effusius ac sine modo militiae vagaretur, praeficiunt¹⁵ ante omnes Palamedem dein Diomedem et Aiaceum Telamonium, quartum Idomenea. ita per aequationem numeri atque partium quadripertitur exercitus.

XX. Neque interim ullus finis vastitatis: cum Ulixes simulata ex pertinacia Agamemnonis iracundia et ob id domitionem confirmans magnum atque insperabile cunctis remedium excogitavit. profectus namque Mycenae nullo consilii particeps falsas litteras tamquam ab Agamemnone ad Clytemestram perfert, quarum sententia haec erat: Iphigeniam, nam ea maior natu erat, desponsam Achilli: eumque non prius ad Troiam profecturum, quam promissi fides impleretur: ob quae festinaret eamque et quae nuptiis usui essent, mature mittere. praeterea multa pro negotio locutus ementito argumento fidem³⁰ fecerat. quae ubi accepit Clytemestra cum propter gratiam Helenae, tum maxime, quod tam celebrari nominis viro filia traderetur, laeta Iphigeniam Ulixi committit. isque confecto negotio paucis die-

7 liniri *G*   12 rennere *G*   18 muneris *maluit Obrechtus*
 20 pertinacia *GB*   21 domitionem *GB emend.*
Mercerus   22 inseparabile *G*   inseparabile *B corr. P.*
 26 disponsam *G*   desponsam *B*   32 tunc *G*   tum *B.*

bus ad exercitum revenit, atque ex improviso in luco Dianae cum virgine conspicitur. quis cognitis Agamemnon affectione paternae pietatis motus an ne tam inlicito immolationis sceleri interesset, fugam
 5 parat: eumque re cognita Nestor, longam exorsus orationem, ad postremum persuadendi genere, in quo praeter ceteros Graeciae viros iucundus acceptusque erat, a proposito prohibuit.

XXI. Interim virginem Ulixes et Menelaus cum
 10 Calchante, quibus id negotium datum erat, remotis procul omnibus sacrificio adornant: cum ecce dies foedari et caelum nubilo tegi coepit: dein repente tonitrua, corusca fulmina et praeterea terrae marisque ingens motus atque ad postremum confusione
 15 aeris ereptum lumen. neque multo post imbrum atque grandinis vis magna praecipitata. inter quae tam taetra nulla requie tempestatis Menelaus cum his, qui sacrificium curabant, metu atque haesitatione diversus agebatur: terreri quippe primo subita
 20 caeli permutatione idque signum divinum credere, dein, ne inceptum omitteret, detrimento militum commoveri. igitur inter tantam animi dubitationem vox quaedam luco emissa: aspernari numen sacrificii genus et ob id abstinendum a corpore virginis, misereri namque eius deam: ceterum pro tanto facinore
 25 satis poenarum Agamemnoni ab coniuge eius post Troianam victoriam comparatum *iri*. itaque curarent id, quod in vicem virginis oblatum animadverterent, immolare. dein coepere venti atque fulmina aliaque, quae in magno caeli motu oriri solent, con-
 30 senescere.

XXII. Sed cum haec in luco aguntur, Achilles litteras seorsum missas sibi a Clytemestra cum auri magno pondere accepit, in quis ei filiam atque

5 cumque GB eum ed. Merc. et Obr. Dederichus eumque 7 acceptusque B acceptus G 8 cohibuit P 11 sacrificium G¹ 13 per ea G corr. P. 27 iri e coniectura addidi 34 aura G¹

omnem domum suam commendaverat. quae postquam et Ulixis consilium patefactum est, omissis omnibus prope ad lucum pergit, magna voce Menelaum et qui cum eo erant, inclamans, ab inquietudine Iphigeniae cohiberent sese, comminatus perniciem, ni paruissent: mox attonitis his atque obstupefactis ipse supervenit reformatoque iam die virginem abstrahit. interim deliberantibus cunctis, quidnam vel ubi esset, quod immolari iuberetur, cerva forma corporis admiranda ante ipsam aram intrepida consistit: eam praedictam hostiam rati oblatamque divinitus comprehendere moxque immolant. quis peractis sedata lues instarque aestivi temporis mare reseratum est. ceterum virginem Achilles atque hi, qui sacrificio praefuere, clam omnes regi Scytharum, qui eo tempore aderat, commendavere.

XXIII. At ubi duces sedatam vim mali animadvertunt ventorumque flatus navigandi prosperos atque aestivam maris faciem, omnes laeti Agamemnonem adeunt, eumque interitu filiae permaestum consolati honorem regni rursus concelebrant. quae res pergrata atque accepta per exercitum fuit: eum quippe optimum consultorem sui non secus, quam parentem miles omnis percolebat. sed Agamemnon sive eorum, quae praecesserant, satis prudens, seu humanarum rerum necessitatem animo reputans et ob id adversus infortunia firmissimus, dissimulato quod ei acciderat, honorem suscipit atque eo die duces omnes ad se in convivium deducit. dein haud multis post diebus exercitus ordinatus per duces, cum opportunum iam tempus navigandi ingrueret, ascendit naves repletas multis rebus pretiosissimis, quae ab incolis regionis eius offerebantur. ceterum frumenta, vinum aliaque cibi necessaria Anius et

5 perniciem *G* 13 mare *e conjectura addidi, vulgo contra libros legitur* reseratum est coelum. 19 estivam *G* 22 pergra *G*¹ 25 fort. non satis 31 nam *G*.

eius filiae praebuere, quae oenotropae et divinae religionis antestites memorabantur. hoc modo ex Aulide navigatum est.

LIBER SECUNDUS.

I. Postquam ad Moesorum regionem univ-
 5 sas classes venti appulere, prope omnes signo
 dato naves litori admovent. dein egredi cupien-
 tibus a custodibus loci eius obviam itum est: eos
 namque Telephus, qui tum Moesiae imperator erat,
 quo omnis regio ab incursione maritimorum hostium
 10 defensaretur, litori praefecerat. igitur ubi descen-
 dere prohibentur neque prius permittitur terram
 contingere, quam regi quoniam essent nuntiaretur,
 nostri primo quae dicebantur neglegere et singuli
 navibus egredi, dein postquam a custodibus nihil
 15 remittebatur et summa vi resisti et prohiberi coe-
 ptum, duces omnes iniuriam manu vindicandam rati
 arreptis armis evolant navibus incensique ira custo-
 des caedere neque versis his atque in fuga parcere,
 sed uti quisque fugientem comprehenderat, obtruncare.

20 II. Interim ad Telephum qui primi fuga Grae-
 cos evaserant veniunt: inruisse multa milia hostium
 eosque caesis custodibus litora occupasse et multa
 praeterea singuli pro metu suo adicientes nuntiant.
 dein re cognita Telephus cum his, quos circum se
 25 habebat, aliisque, qui in ea festinatione in unum
 conduci potuere, prope Graecis obviam venit ac
 statim condensatis utrimque frontibus vi magna
 concurritur. dein uti quisque in manus venerat,
 interficitur, cum interim his aut illis ex casu suo-
 30 rum percussis vehementius invicem instaretur. Sed
 in ea pugna Thessandrus, quem Polynicis supra me-

1 quae in utropea GB quae oenotrope P 17 abreptis G
 18 cedere GB 20 fuge GB 27 condensatis G con-
 densatis editi. uett. 30 Sed in ea pugna om. ed. princ.

moravimus, congressus cum Telepho ictusque ab eo cadit multis tamen hostium ante interfectis: in quis Telephi comitem, quem rex ob industriam virium atque ingenii inter duces habebat, strenue dimicantem obtruncaverat: atque ita paulatim elatus secundo 5 belli eventu et ob id maiora viribus adgressus interficitur. atque eius cruentum corpus Diomedes, quod ei iam tum a parentibus coeptum cum eo societatis ius perseverabat, umeris extulit: idque igni crematum, quod superfuerat, patrio more sepeliit. 10

III. At ubi animadvertere Achilles et Aiax Telamonius magno suorum detrimento eventum belli trahi, exercitum in duas partes dispertunt, ac pro tempore cohortati suos tamquam restauratis viribus acrius hostes incurrunt: ipsi duces principes certaminis, cum modo insequerentur fugientes, modo ingruentibus semet instar muri opponent. atque ita omni modo primi aut inter primos bellantes praeclearam iam tum virtutis suae famam apud hostes atque inter suos effecere. interim Teuthranus, 20 Teuthrante et Auge genitus, frater Telephi uterinus, ubi animadvertit Aiace tantam adversum suos gloriam dimicantem, propere ad eum convertit ibique pugnando ictus telo eius occubuit. eius casu Telephus non mediocriter percussus ulcionemque fraternae 25 mortis expetens infestus aciem invadit atque ibi fugatis quos adversum ierat, cum obstinate Ulixem inter vineas, quae ei loco adiunctae erant, insequeretur, praepeditus trunco vitis ruit. id ubi Achilles procul animadvertit, telum iaculatus femur sinistrum 30 regi transfigit. at Telephus impigre resurgens ferrum ex corpore extrahit et protectus concursu suorum ab instanti pernicie liberatus est.

III Tzet. Antehom. 265 seqq. Auctor τῶν Τρωϊκῶν in B. Uf. XXXIII.

15 ipsius GB   21 theuthranto GB   alige GB   Auge V
25 ulcionemque GB   29 praeteritus G in marg. 1. m. uel
praepeditus uel praepeditus B   33 perniciae G

IV. Iamque diei plerumque processerat, cum utraque acie intenta proelium sine ulla requie iugi certamine ac strenue adversum se ducibus fatigaretur. namque nostros multorum dierum navigio in
 5 aliquantum exhaustos maxime praesentia Telephi debilitaverat. is namque Hercule genitus procerus corpore ac pollens viribus, divinis patriis virtutibus propriam gloriam aequiparaverat. igitur adventante nocte cunctis cupientibus requies belli facta: ac
 10 Moesi ad se domum, nostri ad naves digrediuntur. ceterum in ea pugna utriusque exercitus interfecti multi mortales, sed et vulnerati pars maxima: prorsus nullo aut perpauca clade belli eius expertibus. dein secuta die legati invicem de sepeliendis, qui in
 15 bello ceciderant, mittuntur: atque ita induciis interpositis collecta corpora atque igni cremata sepeliuntur.

V. Interim Telepolemus et cum fratre Antipho Phidippus, quos Thessalo genitos nepotes Herculis supra memoravimus, cognito Telephum in his locis
 20 imperitare fiducia cognationis ad eum veniunt eique, quinam essent et quibuscum navigassent, aperuere. dein multa invicem consumpta oratione ad postremum nostri acrius incusare, quod tam hostiliter adversum suos versaretur. Agamemnonem namque et
 25 Menelaum Pelopidas, non alienos generis sui eum exercitum contraxisse. dein quae circa domum Menelai ab Alexandro commissa essent raptumque Helenae docent: atque decere eum cum propter consanguinitatem tum praecipue ob scelus violati communis hospitii
 30 Graecis ultro ferre auxilium, in quorum gratiam ipsius etiam Herculis plurima laborum monumenta per totam Graeciam existere. ad ea Telephus, etsi dolore vulneris inmodice afflictabatur, benigne tamen re-

3 strenuis *V* In ed. Obr. legitur: proelio sine ulla requie ac iugi certamine strenuis etc. an scribendum strenue adversantibus ducibus? 8 aequiparauerat *G*¹ aequiper. *G*² 15 caeciderant *G* 18 fidippus *GB* 25 generi *G*¹ generis *G*² 28 sanguinitatem *G* 32 Gretiam *G* thelephus *GB* hic et saepissime etsi codd. deteriores, et *G*.

spondens ipsorum potius ait culpa factum, quod amicissimos et iunctos sibi generis adfinitate regno suo adpulsos ignoraverit: praemittendos etenim fuisse, per quos cognito eorum adventu obviam ire gratulantem oportuerit atque amice hospitio receptos donatos-⁵ que muneribus, cum commodum ipsis videretur, remittere. ceterum militiam adversum Priamum recusare: Astyothen enim Priami iunctam sibi matrimonio, ex qua Eurypylos genitus artissimum adfinitatis pignus intercederet. dein prope popularibus, uti ab incepto¹⁰ desisterent, nuntiari iubet: atque ita nostris liberam egrediendi navibus potestatem permittit. Tlepolemus et qui cum eo venerant Eurypylo traduntur hique perfectis quae cupierant ad naves pergunt nuntiantes Agamemnoni ac reliquis regibus pacem concordiamque cum Telepho.¹⁵

VI. Quae ubi accepere, apparatus belli laeti omittunt. dein ex consilii sententia Achilles cum Aiace ad Telephum pervenere, eumque iactatum magnis doloribus consolati, ut viriliter incommodum²⁰ ferret deprecabantur. at Telephus, ubi aliquantum requies doloris intercesserat, Graecos incusare, quod ne nuntium quidem adventus sui praemisissent. dein percontatur, quinam et quanti Pelopidae in ea militia essent doctusque multis precibus orat, ut ad se²⁵ omnes veniant. tunc nostri facturos se quae vellet polliciti desiderium regis reliquis nuntiavere. igitur omnes Pelopidae praeter Agamemnonem et Menelaum in unum congregati ad Telephum veniunt multumque gratulationis atque laetitiae praesentia sua³⁰ regi optulere: ac deinde muneribus largiter donati hospitio recipiuntur. neque tamen miles reliquus, qui apud naves erat, munificentiae regis expers fuit, namque ex numero navium frumentum alia-

5 hospicio *G* 6 ipsius *GB* 8 astiochen *G* 9 eurypilus *G* 23 praemisissent *G* 27 desiderio *G*¹ 32 hospicio *GB* | recipiunt *G*.

que necessaria affatim portabantur. ceterum rex
ubi Agamemnonem fratremque eius abesse animad-
vertit, multis precibus Ulixen deprecatur, uti ad eos
acciedos pergeret. hi itaque ad Telephum veniunt
5 ac more regio invicem acceptis datisque donis Ma-
chaonem et Podalirium Aesculapii filios venire ac
vulneri mederi iubent, qui inspecta cura propere
apta dolori medicamina inponunt.

VII. Sed ubi tritis aliquot diebus tempus na-
10 vigandi remorari ac ventis adversantibus mare in
dies magis magisque saevire ocepit, Telephum
adeunt eumque de opportunitate temporis consu-
lunt: atque ab eo docti initio veris ex his locis ad
Troiam navigandi tempus esse, reliqua adversa, cun-
15 ctis volentibus Boeotiam revertuntur ibique sub-
ductis navibus singuli in regna sua hiematum dis-
cedunt. interim in eo otio regi Agamemnoni cum
Menelao fratre exercere discordias vacuum fuit ob
proditam Iphigeniam. is namque auctor et veluti
20 causa luctus eius credebatur.

VIII. Per idem tempus, ubi de coniuratione
universae Graeciae apud Troiam conpertum est,
auctoribus nuntii eius *Scythis* barbaris, qui mer-
candi gratia per omnem Hellespontum commutare
25 res cum accolis sueti ultro citroque vagabantur,
metus atque maeror universos invasere, cum singuli,
quibus ab initio Alexandri facinus displicuerat, male
actum adversum Graeciam et ob id paucorum pra-
vitate in communem perniciem praecipitatum iri
30 testarentur. inter quae tam sollicita magna cura
plurimi ex omni ordine electi ad contrahenda ex
finitimis regionibus auxilia ab Alexandro aliisque
pessimis consultoribus dimittuntur hisque mandat,

7 inspecto crure *Vindingius*, infecta cura *Wasseus*,
suscepta cura *Wopkensius* 11 seuire *G* | accepit *G* ce-
pit *B* 12 oportunitate *GB* 23 sestis *G* scitis *B* *Scy-*
this Mercerus 29 perniciem *G* | praecipitatum uiri *G* corr.
2. m.

uti quamprimum expedito negotio remearent: quod ea gratia maxime a Priamidis festinabatur, uti pro-
pere instructo exercitu tempus profectionis anteca-
perent atque omne quod parabatur bellum in regio-
nes Graeciae transportaretur. 6

IX. Dum haec apud Troiam geruntur, Diomedes incepti eorum certior factus magna celeritate per omnem Graeciam pervagatus universos duces convenit hisque consilium Troianorum aperiens monet atque hortatur, uti quamprimum instructi 10 rebus bello necessariis ad navigandum festinarent. neque multo post re cognita Argos ab omnibus convenitur: ibi Achilles regi indignatus, quod propter filiam renueret profectionem, ab Ulixē in gratiam reductus est. is namque diu maesto ac luctu obsito 15 Agamemnoni insinuans, quae circa filiam eius evenissent, animum atque ornatum regis reformavit. igitur cunctis praesentibus quamquam a nullo officia militiae neglegebantur, praecipue tamen Ajax Telamonius et Achilles cum Diomede curam maximam 20 studiumque inportandi belli susceperant: hisque placet, uti praeter contractam classem naves, quibus loca hostilia incursarent, praeparentur: ita diebus paucis quinquaginta navium classem instructam omni genere conpingunt. ceterum ab incepto militiae eius 25 octavo iam anno ad hoc usque tempus consumpto initium noni occeperat.

X. At ubi instructae omni modo classes et mare navigio patens neque ulla res impedimento erat, Scythas, qui forte mercandi gratia eo adpulerant, 30 conductos mercede duces profectionis eius delegere. per idem tempus Telephus dolore vulneris eius, quod in proelio adversum Graecos acceperat, diu afflictatus, cum nullo remedio mederi posset, ad postremum Apollinis oraculo monitus, uti Achillem atque 35

14 rennueret *G* 21 studium *G*¹ que *add.* 2 *m.* 28
omni modo *G* 29 patiens *GB*, *Orellius* patens, nauigii
patiens *V* 32 thelephus *G* dolorem *G*.

Aesculapii filios adhiberet, propere Argos navigat. dein cunctis ducibus causam adventus eius admirantibus oraculum refert atque ita orat, ne sibi praedictum remedium ab amicis negaretur. quae ubi
 5 acceperet Achilles cum Machaone et Podalirio adhibentes curam vulneri brevi fidem oraculi firmavere. ceterum Graeci multis immolationibus deos adiutores incepto invocantes Aulidam cum praedictis navibus veniunt atque inde propere navigare
 10 incipientibus dux Telephus ob acceptam gratiam factus. ita ascensis navibus ventos nacti paucis diebus ad Troiam pervenere.

XI. Per idem tempus Sarpedon Lycius Xanthi et Laodamiae frequentibus nuntiis a Priamo
 15 accitus cum magna armatorum manu adventabat. is ubi animadvertit procul magnam vim classium admotam litori, ratus ut negotium erat, propere suos instruit Graecosque degredi incipientes invadit. neque multo post re cognita Priamidae arreptis armis
 20 accurrunt: cum interim Graeci infensis hostibus et omni modo instantibus neque degredi sine pernicie neque arma capere turbatis omnibus et ob id cuncta impredientibus possent. ad postremum tamen hi, quibus in ea festinatione armandi semet potestas
 25 fuit, confirmati inter se invicem acriter hostes incurrunt. sed in ea pugna Protesilaus, cuius navis prima omnium terrae admota erat, inter primos bellando ad postremum telo Aeneae ictus ruit. occidere etiam duo Priami filii neque reliqua multitudo
 30 utraque ex parte cladis eius expers fuit.

XII. Ceterum Achilles et Ajax Telamonius, quorum virtute Graeci sustentabantur, magna gloria dimicantes metum hostibus et fiduciam suis effecere. neque amplius resisti iam apud eos poterat,

XI. XII. Malal. 124 Cedren. P 125. 126 Tzetz. Antehom. 222—259 Auctor τῶν Τρωϊκῶν in B. Uff. XXIX.

10 dux] dum GB | accepti maluit Obrechtus.

quin paulatim decedentibus his, quos adversum ierant, ad postremum cuncti fugarentur. ita libero ab hostibus tempore Graeci subductas naves atque in ordinem compositas tuto conlocant. dein ex omnibus Achillen et Aiacem Telamonium, quorum virtute maxime fidebant, custodes deligunt hisque tutelam classium atque exercitus per latera atque cornua distribuentes tradunt. igitur ordinatis dispositisque omnibus Telephus, cuius ductu ad Troiam navigatum est, magna sui apud exercitum gratia domum discedit. neque multo post circa Protesilai sepulturam nostris occupatis nihilque tali tempore hostile metuentibus Cyenus, cuius haud procul a Troia regnum, cognito adventu nostro, clam atque insidiis Graecos invadit eosque ancipiti malo terros sine ullo ordine ac disciplina militari fugere coegit. dein propere reliqui, quibus non ea humanatio demandata erat, re cognita armati eunt contra. in quis Achilles congressus cum rege eumque et magnam vim hostium interfecit, conversis in fugam hoc modo liberatis.

XIII. Ceterum sollicitis ducibus et multorum clade ob crebras hostium incursiones anxii decernitur, uti primum finitimas Troiae civitates cum parte exercitus adeant easque omni modo incursent. ita omnium primam Cyeni regionem invadunt vastantque circum omnia, sed ubi *Neandriensium* civitatem, quae regni caput filiorum Cyeni nutrix memorabatur, nullo resistente invasere atque ignem subicere coepere, cives eius multis precibus lacrimisque orare, uti ab incepto desisterent, per omnia humana atque divina nixi genibus deprecantes, ne delicta pessimi ducis civitatem innoxiam et paulo post fidam sibi

XIII. Malal. 125 init. Cedren. P 126.

1 adversus eos *V*, 6 diligunt *G*¹ 12 nihilque in *V*
14 atque ex ed. *Daceria* 20 in fuga *GB*, in fugam editt. *uett.*
atque in fuga *maluit Dederichus* 27 mentorensium libri, *Obrechtus* Methonensium, *Perizonius* Neandriensium hic et infra.

luere paterentur. hoc modo per miserationem servata civitas. ceterum regiones pueros Cobin et Corianum eorumque sororem Glaucen expetentibus Graecis tradidere: quam nostri Aiaci ob fortia facta eius exceptam reliquae praedae habendam concedunt. neque multo post *Neandrienses* supplices et cum pace ad Graecos conveniunt amicitiam et omnia, quae imperavissent, facturos polliciti. quis perfectis Graeci Cillam aggressi expugnare. neque tamen Coronam, quae haud procul aberat, contingunt, in gratiam *Neandriorum*, qui domini civitatis eius fideles atque amicissimi nobis ad hoc tempus permanserant.

XIV. Eadem tempestate oraculum Pythii Graecis perfertur concedendum ab omnibus, uti per *Palameden Apollini Zminthio* sacrificium exhiberetur: quae res multis grata ob industriam et amorem viri, quem circa omnem exercitum exhibebat, nonnullis ducum dolori fuerat. ceterum immolatio centum victimarum, sicuti praedictum erat, pro cuncto exercitu exhibebatur, praeeunte *Chryse* loci eius sacerdote. interim re cognita *Alexander* congregata armatorum manu ad prohibendum venit: eum duo *Aiaces*, priusquam ad templum adpropinquaret, interfectis plurimis fugavere. sed *Chryses*, quem sacerdotem *Zminthii Apollinis* supra diximus, utriusque exercitus offensam metuens, quisque partium ad eum venerat, cum his se adiunctum esse simulabat. interim in eo sacrificio *Philocteta* haud procul ab ara templi eius adstans morsu serpentis forte contingitur: dein ab omnibus qui animadverterant clamore sublato *Ulixes* accurrens serpentem interficit: neque multo post *Philocteta* cum paucis, uti curaretur, *Lemnum* insulam mittitur, namque in ea sacra *Vulcano* antestites dei inhabitare ab accolis dicebatur solitos mederi adversus venena huiusmodi.

5 praedae GB 6 mentorenses GB | suplices G 7 coronem GB 9 meandriorum GB, *Perizonius* Neandriorum 15 zminthio sic GB 24 Zminthii GB 26 ut quisque *Vindigius frustra locum temptans* 34 deinhabitare G inhabitare B.

XV. Per idem tempus Diomedes et Ulixes consilium de interficiendo Palamede ineunt, more ingenii humani, quod imbellum adversum dolores animi et invidiae plenum anteiri se a meliore haud facile patitur. igitur simulato quod thesaurum re-
 pertum in puteo cum eo partiri vellent remotis procul omnibus persuadent, uti ipse potius descenderet eumque nihil insidiosi metuentem adminiculo funis usum deponunt ac propere arreptis saxis, quae circum erant, desuper obruunt. ita vir optimus
 acceptusque in exercitu, cuius neque consilium unquam neque virtus frustra fuit, circumventus a quibus minime decuerat indigno modo interiit. sed fuere, qui eius consilii haud expertem Agamemnonem dicerent, ob amorem ducis in exercitum et quia
 pars maxima regi ab eo cupiens tradendum ei imperium palam loquebantur. igitur a cunctis Graecis veluti publicum funus eius crematum igni, aureo vasculo sepultum est.

XVI. Interim Achilles ministras et veluti officinam belli proximas Troiae civitates ratus sumptis aliquot navibus Lesbum aggreditur ac sine ulla difficultate eam capit et Phorbanta loci eius regem multa adversum Graecos hostiliter molitum interficit atque inde Diomedeam filiam regis cum magna
 praeda abducit. dein Scyrum et Hierapolin urbes refertas divitiis cunctis suorum poscentibus vi magna aggressus paucis diebus sine ulla difficultate excindit. ceterum qua pergebat agri referti iugi pace depraedati omnibusque vexati neque quicquam,

XV. Tzetz. Antehom. 297 seqq. Const. Manass. 26. 27 Auctor τῶν Τρωϊκῶν in B. Uff. XXXVIII.

XVI. XVII. Malal. 125. 126 init. Cedren. P 126 Tzetz. Antehom. 349 seq.

7 fortasse scribendum est persuadent ei 8 insidiose GB insidiosum V insidiosi Cod. Heinsii. amminiculo G 10 ita ut G 11 cuius que GB 12 nequae G fuerat V 14 Agamemnon nomen G 15 in exercitu Perizonius 23 forbanta GB 26 preda GB phyrram G phyram B.

quod amicum Troianis videretur, non eversum aut vastatum relinqui. quis cognitis finitimi populi ultro ad eum cum pace accurrere ac ne vastarentur agri, dimidio fructuum pacti dant fidem pacis atque
 5 ab eo accipiunt. his actis Achilles ad exercitum regreditur magnam vim gloriae atque praedae adportans. eodem tempore rex Scytharum cognito adventu nostrorum cum multis donis adventabat.

XVII. Ceterum Achilles haud contentus eorum,
 10 quae gesserat, Cilicas aggreditur, ibique Lynesum paucis diebus pugnando cepit. interfecto dein Eetione, qui his locis imperitabat, magnis opibus naves replet, abducens Astynomen Chrysi filiam quae eo tempore regi denupta erat. propere inde
 15 Pedasum expugnare coepit, *Lelegum* urbem, sed eorum rex Brises ubi animadvertit in obsidendo saevire nostros, ratus nulla vi prohiberi hostes aut suos satis defendi posse, desperatione effugii salutisque attentis ceteris adversum hostes domum re-
 20 gressus laqueo interiit. neque multo post capta civitas atque interfecti multi mortales et abducta filia regis Hippodamia.

XVIII. Per idem tempus Aiax Telamonius Thracum Cherronesum omni modo infestabat. sed
 25 ubi eorum rex Polymestor virtutem atque gloriam viri cognovit, diffidens rebus suis deditionem coepit: tuncque Polydorus Priami filius, quem rex recens natum clam omnis alendum ei transmiserat, merces pacis ab eo traditur. aurum etiam aliaque
 30 dona huiuscemodi ad conciliandum hostium animos

XVIII. Malal. 128 med. 129 Cedren. P 126. 127.

10 lynesum *GB* 12 eaetione *GB* quibus locis *G* 13
 astymonem *G* astinomen *B* 14 propera *G* 15 legeo-
 rum *GB* *Lelegum* *Mercerus e coniectura scripsit.* 16 brises
 25 *GB* 18 desperationi *G* 24 cherronesum *GB* 25
 polimestor *G* 26 dedicionem *G* 28 clam *om. GB* addit
PV | hominis *GB* omnes *PV* omnes homines *cod. Heinsii*
 30 *Mercerus coniecit* cuiusquomodi.

affatim praebebantur. dehinc frumentum per omnem exercitum totius anni pollicitus naves onerarias, quas ob id Ajax secum habuerat, replet: multis execrationibus amicitiam Priami adversum Graecos renuens in pacis fidem receptus est. his actis Ajax iter ad Phrygas convertit ingressusque eorum regionem Teuthrantem dominum locorum solitario certamine interficit ac post paucos dies expugnata atque incensa civitate magnam vim praedae trahit, abducens Tecmessam filiam regis.

XIX. Igitur ambo duces multis vastatis atque expugnatis regionibus ipsi clari atque magnifici ingenti nomine, per diversa loca quasi de industria eodem tempore ad exercitum remeare. dein per praecones conductis in unum cunctis militibus ducibusque progressi in medium singuli laborum atque industriae documenta in conspectu omnium exposuere. quae ubi Graeci advertere, favore ingenti ac laudibus eos prosecuti mediosque statuentes ramis oleae coronavere. dein consilium de dividenda praeda haberi coeptum Nestore et Idomeneo in decernendo optimis auctoribus. itaque cunctorum sententia ex omni praeda, quam Achilles adportaverat, exceptam Eetionis coniugem Astynomen, quam Chrysi filiam supra docuimus, ob honorem regum Agamemnoni optulere. ipse etiam Achilles praeter Brisi filiam Hippodamiam Diomedeam sibi retinuit, quod eisdem aetatis atque alimonii non sine magno dolore divelli poterant et ob id iam antea genibus Achillis obvolutae, ne separarentur magnis precibus oraverant. ceterum reliqua praeda viritim ob singulorum merita distributa est. dein quae Ajax adportaverat, Ulixes et Diomedes rogatu eius in medios intulere,

3 habebat *V*   5 rennuens *G*   7 thetandrum *GB*
 10 adducens *G* | tecmissam *GB*   15 precones *G*   20 praeda *GB*
 21 idomenea *G* | idomeneus *B*   22 sententia *GB*   23 exceptam ut coniecerat *Vindingius V*   24 caetionis *GB*
 coniugem astynomen *G*   26 brissi *GB*.

ex quis auri atque argenti quantum satis videbatur Agamemnoni regi datur ac deinde Aiaci ob egregia laborum eius facinora Teuthranti filiam Tecmessam concedunt. ita divisim in singulos quae supererant, 5 frumentum per exercitum dispertunt.

XX. His actis fidem pacti, quod cum Poly- mestore intercesserat, traditumque Polydorum refert. ob quae cunctis decernitur, ut Ulixes cum Diomede profecti ad Priamum Helenam cum abreptis recupe- 10 rant, atque ita Polydorum regi traderent. igitur his pergentibus Menelaus, in cuius gratiam id negotium gerebatur, legationis officium eius pariter cum supradictis capit. itaque habentes Polydorum ad Troianos veniunt. sed ubi animadvertere popu- 15 lares electos ac magni nominis viros adventasse, propere senes omnes, quorum consilium haberi solitum erat, in unum ducunt Priamo a filiis domi retento. igitur reliquis praesentibus Graecorum Menelaus verba facit: secundo iam se ob eandem causam 20 venisse. cum multa alia adversum se domumque suam admissa, tum magno cum gemitu filiae orbitatem per absentiam coniugis conqueri: quae cuncta ab amico quondam et hospite non secundum meritum suum evenisse. eam seniores lamentationem inmodi- 25 cam cum lacrimis accipientes ad omnia, quae ab eo dicebantur, tamquam iniuriae eius participes adnuere.

XXI. Post quem Ulixes medius adstans hu- iuscemodi orationem habuit: „credo ego vos, Troiani principes, satis compertum habere, nihil temere Grae- 30 cos, nihil inconsultum incipere solere, ac semper his iam tum a maioribus provisum atque elaboratum,

1 uidebantur *G* 3 theutranti *G* tecmessam *GB*. 4 fort. inter singulos scribendum est 11 gratia *GB* gratiam *PV* 17 conducunt, quod voluit *Wopkensius PV* cf. c. 2 et 19, in unum coeunt c. 30 18 presentibus *G* 24 ea s. lamentatione inmodica *GB*, corr. in ed. *Crat.* 26 aduenere *GB* 27 quam *GB* 30 inconsulte, quod optauerat *Wopkensius, V* sed cf. *V*, 6 ea quae antea gesta essent temere et inconsulta 31 laboratum non male *PV*.

uti facta gestaque eorum laus potius, quam culpa sequeretur. et ut praeterita a me consulta omittam, hoc iam licet re cognoscere. iniuriis contumeliisque Alexandri paulo ante laesa Graecia non ad vim neque ad arma decursum est, quod iracundiae refugium 5 esse solet. nam de consilii sententia legati ad recipiendam Helenam, ut meministis, cum Menelao venimus: quibus praeter superbas verborum minas et insidias occultas nihil a Priamo neque ab eius regulis remissum est. imperfecta igitur re, ut opinor, 10 consequens fuit arma capere hisque per vim extorquere, quod amice impetrari nequitum est. itaque parato exercitu ac tot egregiis atque inclitis ducibus ne sic quidem proelium adversum vos inire consilium fuit: sed imitati morem modestiamque solitam 15 iterato ad vos ob eandem causam oratum venimus. cetera in manu vestra sita sunt, Troiani: neque vos pigebit consensisse nobis, si modo sana mens est, decretis salubribus priora male consulta corrigere. XXII. Per deos immortales, reputate cum animis 20 vestris, quanta clades et veluti contagio huiusce exempli orbem terrarum occupatura sit. quis enim posthac, cui virile negotium est, recordatus Alexandri facinus non omnia suspecta atque insidiosa ab amico metuere cogetur? aut quis frater fratri aditum pate- 25 faciet? quis hospitem aut cognatum non tamquam hostem cavebit? denique si haec, quod non spero, probaritis, omnia foederis iura ac pietatis apud bar-

2 a me] bene PV 3 licere c. GB licet re cog. V
 11 insque V 12 impetrare GB impetrari, ut Perizonius postula-
 /auerat P 17 neque nos G neque uos PB 18 uobis GB
 corr. Dederichus. | fort. ac si 20 rep. cum an. om. G
 r. c. a. uestris om. B habet PV 21 clades et libri, Dace-
 ria exp. et sine iusta causa | huius G¹ 22 erit GB
 enim V 23 uirile ingenium VP 25 fratri^s G 26 quem
 libri, iam dudum corr. nisi forte statuimus uerba quem—cavebit
 collocanda esse u. 22 post cogetur 27 quod spero GB ueri-
 similis est excidisse non, quam quod add. V haud 28 pro-
 baritis G¹.

baros Graecosque clausa erunt. quocirca, Troiani principes, bonum atque utile est Graecos receptis universis, quae per vim extorta sunt, amice atque uti par est domum mitti neque operiri, quoad duo regna
 5 inter se amicissima manus conserant. quae cum considero, dolendam hercule vicem vestram puto, qui innoxii et culpa eius vacui nati paucorum libidini paulo post alieni sceleris poenas subire cogemini. an vos soli ignoratis, ut affectae sint vicinae atque
 10 amicae vobis civitates, vel quae in dies residuis praeparentur? nam captum Polydorum atque apud Graecos retineri cognitum vobis est. qui, si Helena cum abreptis nunc saltem revocetur, inviolatus Priamo restitui poterit: alio pacto bellum differri non potest
 15 neque finis bellandi fiet, quin aut omnes Graeciae duces, qui singuli ad eruendam civitatem vestram satis idonei sunt, mortem obierint, aut, quod magis spero confore, capto Ilio crematoque igni posteris etiam exemplum impietatis vestrae relinquatur. qua-
 20 propter dum adhuc res integra in manibus vobis est, etiam atque etiam providete.“

XXIII. Postquam finem loquendi fecit, magno silentio cunctis, ut in tali negotio fieri solet, alienam sententiam expectantibus, cum se quisque mi-
 25 nus idoneum auctorem crederet, Panthus clara voce: „apud eos“ ait, „Ulixes verba facis, quibus praeter voluntatem mederi rebus potestas nulla est.“ dein post eum Antenor: „omnia, quae memorata a vobis sunt, scientes prudentesque patiemur neque voluntas consulendi
 30 abest, si potestas concederetur. sed ut videtis summae rei alii potiuntur, quibus cupiditas utilitate potior est.“ quae ubi disseruit, mox per ordinem duces omnes, qui ob amicitiam Priami quique mercede conducti auxiliarem exercitum duxerant, introduci
 35 iubet. quis ingressis Ulixes secundam exorsus orationem iniquissimos appellare universos neque dispares Alexandri: quippe qui a bono honestoque elapsi

auctorem pessimi facinoris sequerentur. neque ignorare quemquam, si tam atrox iniuria probanda sit, fore uti malo exemplo disseminato per mortales ipsos etiam, qui haud longe abessent, similia aut graviora hisce sequerentur. ea, ut erant atrocia, cuncti taciti 5 inter se reputare animo atque ita exemplum huiusmodi abhorrentes indignatione rerum permoveri. dein solito more perrogatis seniorum sententiis pari consensu omnium Menelaum indigne passum iniuriam decernitur, solo omnium Antimacho in gratiam Alexandri adversum cunctos reclamante. ac statim, qui de omnibus nuntiatum ad Priamum mitterentur, electi duo: hique inter cetera, quae mandata erant, etiam de Polydoro docent.

XXIV. Ea ubi rex accepit, maxime consternatus filii nuntio ante ora omnium corruit. dein a circumstantibus reffectus paulisper erigitur: atque ire in consilium cupiens ab regulis cohibitus est. ipsi namque relicto patre conventum inrumpunt ad id tempus, quo Antimachus multis in contumeliam 20 Graecorum praeiactis probris tum demum dimitti Menelaum aiebat, si Polydorus redderetur, postremo eundem casum atque exitum utriusque custodiendum. adversum quae cunctis silentibus Antenor resistere, ac ne quid huiusmodi decerneretur, magna 25 vi repugnare. sed postquam invicem multa consumpta oratione certamen eorum ad manus processerat, omnes qui aderant inquietum ac seditiosum Antimachum pronuntiantes e curia eiecere.

XXV. Sed ubi Priamidae ingressi sunt, Panthus Hectorem obsecrans, nam is inter regulos cum virtute tum consilio bonus credebatur, hortari, uti Helena nunc potissimum, cum Graeci supplices ob hanc causam venissent, cum amicitia redderetur: neque parum Alexandro ad explendum amorem, si 35 quem circa Helenam habuerat, transactum. quocirca

2 quemquam quin libri, quin deleuit Dederichus. 29 nuntiant se G 31 his G 35 explendam G.

versari ante omnium oculos oportere praesentiam regum Graecorum eorumque facta fortia ac recens partam gloriam erutis amicissimis Troiae civitatibus. ob eam etiam causam Polymestorem exemplum ad-
 5 missi abhorrentem ultro Graecis Polydorum tradi-
 disse. ex quo etiam verendum, ne quid tale com-
 mentae finitimae regiones perniciose consilia adver-
 sum Troiam molirentur: nihil exploratum neque
 fidum, contra insidiosa cuncta atque adversa in ob-
 10 sidione fore. quae si omnes, ita uti *par esset*, animo
 reputarent, neque ulterius differendos legatos pate-
 rentur, et Helena cum gratia remissa fore ut maius
 atque artius amicitiae pignus inter duo regna coa-
 lesceret. quae ubi accepit Hector, recordatione fra-
 15 terni facinoris tristior aliquantum suffusisque cum
 maerore lacrimis Helenam tamen prodendam mi-
 nime rebatur, quippe supplicem domus et ob id fide
 interposita tuendam: si qua autem cum ea erepta
 docerentur, cuncta restituenda. namque pro Helena
 20 Cassandram sive Polyxenam, quam legatis videretur,
 nuptum cum praeclaris donis Menelao tradendam.

XXVI. Ad ea Menelaus iracunde atrox: „egre-
 gie hercules actum nobis est, siquidem proprio spo-
 liatus commutare matrimonium pro arbitrio hostium
 25 meorum cogor.“ adversum quem Aeneas „ac ne haec
 quidem“ ait „concedentur contradicente ac resistente
 me reliquisque, qui adfines amicique Alexandro in
 rem eius consulimus. sunt enim atque erunt semper,
 qui domum regnumque Priami tueantur neque amisso
 30 Polydoro orbitas Priamum insequetur tot talibusque
 filiis superstitibus. an solis qui ex Graecia sunt
 raptus huiusmodi concederetur? quippe Cretae Euro-

4 polymestorum GB | exempli GB 5 abhorrente G ad-
 horrentem B corr. VP 7 perniciose GB 8 neque fidum GB
 nihil exploratum neque fidum PV, Mercerus coniecit neque
 fidelius, Obrechtus neque fidei ius. an scribendum neque quic-
 quam fidum? 10 ita uti par esset scripsi, in libris legitur
 ita uti res est 12 fore ut e coniectura adieci 32 conce-
 detur B.

pam quidem a Sidona, Ganymeden ex hisce finibus atque imperio rapere licuerit? quid Medeam? ignoratisne a Colchis in Iolcorum fines transvectam? et ne primum illud rapiendi initium praetermittam, Io ex Sidoniorum regione abducta Argos meavit. hac⁵ tenus vobiscum verbis actum: at nisi mox cum omni classe ex hisce locis aufugeritis, iam iamque Troianam virtutem experiemini: domi quippe iuventur perita belli abunde nobis est, atque in dies auxiliorum crescit numerus⁶. postquam finem loquendi fecit,¹⁰ Ulixes placida oratione „et hercules ulterius“ ait „differri inimicitias haud integrum vobis est: date igitur belli signum atque ut in inferendis iniuriis, ita et in inchoando proelio fite auctores: nos sequemur lacessiti⁷“. talibus invicem consumptis verbis legati¹⁵ consilio abeunt. ac mox per populum disseminatis quae adversum legatos Aeneas dixerat, tumultus oritur scilicet per eum universam Priami domum odio regni eius pessimo intercedendi exemplo eversum iri.

XXVII. Igitur ubi legati ad exercitum reve²⁰ nere, cunctis ducibus dicta gestaue Troianorum adversum se exponunt. itaque decernitur, uti Polydorum in conspectu omnium atque ante ipsos muros necarent. neque ulterius dilatum facinus: quippe productus in medium visentibus ex muris plerisque²⁵ hostium lapidibus ictus fraternae impietatis poenas luit. ac mox unus ex praeconibus nuntiatum Iliensibus mittitur, uti Polydorum sepeliendum peterent. missusque ad eam rem Idaeus cum servis regiis foedatum ac dilaniatum lapidibus Polydorum matri eius³⁰ Hecubae refert. interim Ajax Telamonius, ne quid quietum finitimis Troiae regionibus atque amicis relinqueretur, hostiliter eas ingressus Petyam Ze-

XXVII Malal. 129 Cedren. P 127.

2 qui GB quid PV 3 choleis G colchis B | iolchorum G colchorum B. 7 iamque GB iam iamque V. ut voluit Orellius 8 quippe auxilio GB auxilio recte om. A 29 Ideus GB 32 reg. Tr. G¹ 33 botiram cillamque GB corr. Dederictus.

leamque civitates divitiis nobiles capit neque contentus his Gargarum Arisbam *Gergitham* Scepsim Larissam admiranda celeritate depopulatur. dein doctus ab incolis multa cuiuscemodi pecora
 5 in Idaeo monte stabulari, exposcentibus qui cum eo erant cunctis cito agmine montem ingressus interfectis gregum custodibus magnam vim pecorum abducit. dein nullo omnium adversante, cunctis qua pergebat in fugam versis, ubi tempus visum est,
 10 cum magna praeda ad suos convertit.

XXVIII. Per idem tempus Chryses, quem sacerdotem Zminthii Apollinis supra docuimus, cognito filiam suam Astynomen cum Agamemnone degere, fretus religione tanti numinis ad naves venit, praefrens
 15 ferens dei vultus ac quaedam ornamentorum templi eius, quo facilius recordatione praesentis numinis veneratio sui regibus incuteretur. dein oblati auri atque argenti donis plurimis redemptionem filiae deprecatur obsecrans, uti magnificarent praesentiam
 20 dei, qui secum oratum eos ob sacerdotem proprium venisset. praeterea commemorat, quae in dies adversum se ab Alexandro eiusque consanguineis ob exhibitam per se paulo ante immolationem inimica hostiliaque pararentur. quae ubi accepere, reddendam
 25 filiam sacerdoti neque ob id accipiendum praemium universis placet, quippe qui cum per se amicus fidelisque nobis tum praecipue ob religionem Apollinis nihil non mereri crederetur. namque multis iam documentis ac fama incolarum obsequi
 30 mini eius per omnia destinaverant.

XXIX. Quae postquam Agamemnon accepit, obviam cunctorum sententiis ire pergit. itaque atroci vultu exitium sacerdoti comminatus, ni recederet, perterritum senem atque extrema metuentem inperfecto negotio ab exercitu dimittit. hoc modo con-

2 gentum *GB* *Gergitham scripsit Mercerus* 3 depopulatus *GB* 5 ideo *GB*. 12 appollinis *GB* 20 propriam *GB* 25 sacerdotem *G*¹ 28 merere *G*¹.

ventu dissoluto singuli reges ad Agamemnonem
adeunt eumque multis probris insecuntur, quippe
qui ob amorem captivae mulieris seque et, quod
indignissimum videretur, tanti numinis deum con-
temptui habuisset: ac mox universi execrati dese- 5
ruere ob id et memores Palamedis, quem gratum
acceptumque in exercitu haud sine consilio eius
Diomedes atque Ulixes dolo circumventum necavis-
sent. ceterum Achilles in ore omnium ipsumque et
Menelaum contumeliis lacerabat. 10

XXX. Igitur Chryses ubi iniuriam perpessus
ab Agamemnone domum discessit neque multi fluxe-
rant dies, incertum alione casu an, uti omnibus
videbatur, ira Apollinis morbus gravissimus exer-
citus invadit principio grassandi facto a pecoribus, 15
dein malo paulatim magis magisque ingravescente
per homines dispergitur. tum vero vis magna mor-
taliū corporibus fatigatis pestifera aegritudine in-
fando ad postremum exitio interibat. sed regum
omnino nullus neque mortuus ex hoc malo neque 20
adtemptatus est. ceterum postquam nullus morbi
modus et in dies plures interibant, cuncti duces con-
verso iam in se quisque timore in unum coeunt ac
dein flagitare Calchanta, quem futurorum praescium
memoravimus, uti causam mali tanti ediceret. ille 25
enim perspicere se originem huiusce morbi, sed haud
liberum esse cuiquam eloqui, ex quo accideret, uti
potentissimi regis contraheret offensam. post quae
Achilles reges singulos adigit, ut interposita iuris-
iurandi religione confirmarent nequaquam se ob ea 30
offendi. hoc modo Calchas, ubi cunctorum animos
in se conciliavit, Apollinis iram pronuntiat: eum nam-
que ob iniuriam sacerdotis infestum Graecis poenas
ab exercitu expetere. dein perquirente Achille mali
remedium restitutionem virginis pronuntiat. 35

12 fluxerunt *P* 15 facta *G*¹ 24 chalchanta *GB*
25 *Wopkensis* scribendum esse censuit: ille autem 27 acce-
deret. *G* 28 quam *GB* 29 adegit *G*²,

XXXI. Tunc Agamemnon coniectans quod mox accidit, consilio tacitus egressus cunctos, quos secum habuerat, in armis esse iubet. id ubi Achilles animadvertit, commotus rei indignatione simul pernicie defessi exercitus anxius defunctorum corpora miserandum in modum confecta undique in unum colligi iubet atque in conventu ante ora omnium proici. quo spectaculo adeo commoti reges gentesque omnes, uti adversum Agamemnonem ab cunctis 10 pergeretur duce atque auctore Achille et si perstaret suadente exitio vindicandum. quae ubi regi nuntiata, pertinacia animi an ob amorem captivae cuncta extrema ratus experiri nihil remittendum de sententia destinaverat.

XXXII. Ea postquam Troiani cognovere, simul ex muris conflagrationem corporum assiduam crebrasque sepulturas animadvertere doctique etiam reliquos incommodo cladis eius debiles agere, cohortati inter se arma capiunt ac prope cum manu 20 auxiliari effusi portis pergunt advorsum. ac dein per campos exercitu bipertito Troianis Hector, Sarpedon auxiliaribus duces facti. tum nostri visis contra hostibus armati atque instructi pro negotio simplici forma aciem composuere circa cornua divis 25 sis ducibus: dextrum Achilles cum Antilocho, alterum Ajax Telamonius cum Diomede curabant, medios acceperunt Ajax alter atque Idomeneus dux noster. hoc modo exercitu utrimque composito pergunt obviam. at ubi in manus ventum est, cohortati suos 30 quisque acie confligere. tum vero in aliquantum tracto certamine plurimi utriusque partis cadunt praecellentibus in ea pugna barbarorum Hectore et Sarpedone, Graecorum Diomede cum Menelao. dein nox communis amborum requies proelium diremit.

2 que G¹ 3 habuerat — animadvertit G in marg. 8
adeum G 12 pertinacia G 13 paratus V, quod suspicatus est etiam Perizonius 25 antiloco GB 31 plurimi om.
GB, habent PV 32 barbarum G^{ro} 1. m. sup. scr.

igitur reducto exercitu corpora suorum cremata igni sepeliunt.

XXXIII. Quis perfectis Graeci statuunt inter se Achillem, cuius in adversis Graecorum casibus sollicitudo praecipua videbatur, rem omnium confirmare. sed Agamemnon anxius, ne decus regium amitteret, in concilio verba facit: sibi maxime cordi esse exercitus incolomitatem neque ulterius differre, quin Astynome parenti remitteretur, maxime si restitutione eius instantem perniciem subterfugerent: nec quicquam deprecari amplius, si modo in locum eius Hippodamiam, quae cum Achille degeret, vicarium munus amissi honoris acciperet. quae res quamquam atrox omnibus et indigna videbatur, tamen conhiuente Achille, cuius id praemium pro multis et egregiis facinoribus fuerat, effectum habuit. tantus amor erga exercitum curaque in animo egregii adulescentis insederat. igitur adversa cunctorum voluntate neque tamen quoquam palam recusante Agamemnon, tamquam ab omnibus concessa res videtur, licitoribus ut Hippodamia abstraheretur imperat: hique brevi iussa efficiunt. interim Astynomen Graeci per Diomedem atque Ulixen cum magna copia victimarum ad fanum Apollinis transmisere. dein perfecto sacrificio paulatim vis mali leniri visa, neque amplius adtemptari corpora et eorum qui antea fatigabantur tamquam sperato divinitus levamine relaxari. ita brevi per universum exercitum salubritas vigorque solitus renovatus est. mittitur etiam Philoctetae ad Lemnum portio praedae eius, quam Graeci per Aiacen atque Achillem advectam inter se viritim distribuerant.

XXXIV. Ceterum Achilles memor iniuriae supra dictae abstinendum publico consilio decreverat odio maxime Agamemnonis abolitoque amore, quem circa Graecos habuerat, scilicet quod eorum patientia post

5 regem PV 14 conhiuente G² in ras., om. B sed lacuna
33 iniuriae — amore G. in marg. 36 patientia G.

tot bellorum victorias ac facta fortia Hippodania concessum pro laboribus praemium per iniuriam abducta esset. dein venientes ad se duces aditu prohibere neque cuiquam amicorum ignoscere, qui se, 5 adversum Agamemnonis contumelias cum defendere liceret, deseruissent. intus igitur manens Patroclum et Phoenicen, hunc morum magistrum, alterum obsequiis amicitiae carum, et aurigam suum Automedontem secum retinebat.

10 XXXV. Per idem tempus apud Troiam exercitus sociorum quique mercede conducti auxiliares copias adduxerant, tempore multo frustra trito *tædione* an recordatione suorum domi seditionem occipiebant. quod ubi animadvertit Hector coactus neces- 15 sitate militibus ut apud arma essent iubet ac mox, ubi signum daretur, sequerentur sese. igitur postquam tempus visum est et omnes in armis nuntiabant, iubet egredi: ipse dux atque imperator militiae.

Res postulare videtur eorum reges, qui socii 20 atque amici Troiae quique ob mercedem auxiliares ex diversis regionibus contracti Priamidarum imperium sequebantur, edicere. primus igitur portis erumpit Pandarus Lycaone genitus ex Lycia, dein Hippothous et Pylaeus Lethi ex Larissa Pelasgidarum, Acamas Eussori et Piros ex Thracia, post quos 25 Ephemus Troezenius Ciconiis inperitans, Pylaemenes Paphlagonius patre Melio gloriosus, Odius et Epistrophus filii Minui Alizonorum reges, Sarpedon

XXXV Dares Phrygius c. XVIII.

8 automedontem G 12 frustrari tota editione GV frustra trito editione B corr. Mercerus 13 domiseditionem Nbr, domuitionem Mercerus, in domum reditionem Dederichus | accipiebant GB 20 axillares G 24 yppothous G yppotous B | pylai GB longe recedit a libris, quod proposuit Dederichus et Pylaenus Lethi | pelagidarum GB 25 anieri pleri G ameri plena B Eussori et admodum violenter correxit Dederichus | pyros GB 26 tryzenius G 28 azanorum G atanorum B Alizonum correxit Vindingius | Alizonorum Dederichus Eustathium secutus.

Xantho genitus rector Lyciorum ex Solemo, Nastes et Amphimachus Nomionis de Caria, Antiphus et Mesthles genitore Talaemene Maeonii, Glaucus Hippolochi Lycius, quem sibi Sarpedon, quod praeter ceteros regionis eius consilio atque armis pollebat, participem bellicarum rerum adsciverat, Phorcys et Ascanius Phryges, *Chromius et Ennomus* Mygdones ex Moesia, Pyraechmes Axii Paeonius, Amphius et Adrastus Merope geniti ex Adrestia, Asius Hyrtaci de Sesto, dein alius Asius Dymante genitus Hecubae frater ex Phrygia. hos omnes, quos memoravimus, secuti multi mortales inconditis moribus ac dispari sono vocis, sine ullo ordine aut modo proelia inire soliti.

XXXVI. Quod ubi nostri animadvertere, in campum progressi more militiae aciem ordinant, magistro ac praeceptore componendi Menestheo Atheniensi: ordinant autem per gentes atque regiones singulas, seorsum manente Achille cum Myrmidonum exercitu. is namque, quamquam ob inlatam ab Agamemnone iniuriam et abductam Hippodamiam nihil animi remiserat, tamen maxime indignatus, quod reliquis ducibus ad cenam deductis solus contemptui habitus intermitteretur. ceterum ordinato exercitu ac tunc primum omnibus copiis adversum se instructis hostibus, ubi neutra pars committere audet, paulisper in loco retentis militibus tantquam de industria utrimque receptui canitur.

XXXVII. Iamque Graeci regressi ad naves arma deponere ac singuli per loca solita corpus cibo curare ceperant, cum Achilles ultum ire cupiens

1 sole monastes *GB*, expediuit *Mercerus* 2 cara *GB*
 3 talimeneo *GB* 4 ippolichy *GB* 6 porcys *GB* 7 prominus *GB*
Chromius Mercerus et *Ennomus* addidit *Dederichus*
 8 mydones *G* midones *B* corr. *Dederichus* | pureclimus *G*
 purechymus *B* | anxii *GB* Pyraechmes Axii corr. *Mercerus*
 9 meropo *GB* | adrestina *GB* corr. *Mercerus* 10 asyus *GB*
 | praepositionem de adieci *ex B* | dymantho *GB* 25 tum *V*
 30 curare *G. sup. scr. 1. m.*

iniurias ignaros consilii sui nostros et ob id otiose
 agentes clam invadere temptat. at ubi Ulixes a
 custodibus, qui eruptionem eius praesenserant, rem
 comperit, prope duces circumcursans magna voce
 5 monet atque hortatur, uti armis arreptis tuerentur
 sese, dein consilium inceptumque Achillis singulis
 aperit: quo cognito clamor ingens oritur festinan-
 tibus ad arma cunctis ac seorsum sibi singulis con-
 sulentibus. ita Achilles praeverso de se nuntio, ubi
 10 omnes in armis sunt neque conata procedere queunt,
 intemptato negotio ad tentoria regreditur. ac mox
 duces nostri rati repentino suorum clamore moveri
 Iienses et ob id novi quid negotii incepturos,
 augendae custodiae causa mittunt duos Aiaces Dio-
 15 meden atque Ulixen: hique inter se regionem, qua
 aditus hostibus erat, dispertiunt. quae res non frustra
 eos habuit. namque apud Troiam Hector causam
 tumultus eorum cupidus persciscere, filium Eumedii
 Dolonem multis praemiis promissisque inlectum ad
 20 postremum uti exploratum res Graecorum egrederetur
 mittit: isque non longe a navibus avidus ignara
 cognoscendi, dum cupit suscepti negotii fidem com-
 plere, in manus Diomedis, qui eum locum cum
 Ulixes custodiebat, devenit: ac mox ab his compre-
 25 hensus refert cuncta atque occiditur.

XXXVIII. Dein diebus aliquot in otio tritis
 productio utriusque exercitus praeparatur: divisoque
 inter se campo, qui medius inter Troiam atque na-
 ves interiacet, ubi tempus bellandi videbatur, magna
 30 cura universus miles instructus armis utrimque pro-
 cedere. dein signo dato densatis frontibus conflixere
 acies, composite Graecis ac singulis per distribu-
 tionem imperia ducum exsequentibus, contra sine
 modo atque ordine barbaris ruentibus. ceterum in
 35 ea pugna interfecti utriusque partis multi mortales,
 cum neque instantibus cederetur et exemplo strenuis-
 simi cuiusque, qui iuxta steterat aequiperare glo-

riam festinaret. interim vulnerati graviter ex ducibus bello decedere coacti sunt barbarorum Aeneas Sarpedon Glaucus Helenus Euphorbus Polydamas, nostrorum Ulixes Meriones Eumelus.

XXXIX. Ceterum Menelaus forte conspicatus 5 Alexandrum magno impetu inruit: quem evitans neque diutius sustinere ausus Alexander fugam capit. at ubi procul animadvertit Hector concurrens cum Deiphobo comprehendere fratrem: eum verbis maledictisque acrioribus insecuti ad postremum cogunt, 10 uti progressus in medias acies eundem Menelaum conquiescentibus reliquis solitario certamine laceraret. igitur reducto ad bellandum Alexandro progressoque ante aciem, quod signum lacerantibus videbatur, postquam procul animadvertit Menelaus, 15 nunc demum occasionem invadendi inimicissimum sibi maxime oblatam ratus et iam iamque confidens omnium iniuriarum poenas lui sanguine eius, omnibus animis advorsum pergit. sed ubi eos contra se tendere paratos armis atque animis uterque exercitus 20 animadvertit, signo dato recedunt cuncti.

XL. Iamque uterque pleno gradu advorsum cedens intra iactum teli pervenerant, cum Alexander praevenire cupiens simulque ratus primo iaculi 25 eventu locum vulneri inventurum praemittit hastam eaque inlisa clipeo facile decussa est. dein Menelaus magno impetu iaculatur, haud sane dissimili casu: namque parato iam ad cavendum ictumque 30 declinante hoste telum figitur humi. at ubi novis iaculis manus utriusque redarmatae sunt, pergunt. tum demum Alexander ictus femur cadit ac ne mox hosti ultionem cum summa gloria concederet pessimo exemplo intercessum est. namque cum ad interficiendum eum educto gladio proruisset Mene- 35 laus, ex occulto sagitta Pandari vulneratus in ipso

3 euforbus GB | polidamas GB 9 deifobo G 13 seducto G 17 iratus GB¹ | iamque recte abesse maluit Mercerus 20 animis om. GB habent VP 23 ictum G.

conditionem hiemis quietis nihilque hostile suspi-
cantibus paravere eruptionem, quis Hector dux at-
que audendi auctor factus. is namque omnes copias
instructas armis cum luce simul porta educit ac
protinus cursu pleno ad naves tendere atque in-
vadere hostes iubet. at Grai infrequentes tum in-
curiosique ab armis turbari simul et fugientibus,
quos primos hostis incesserat, quo minus arma ca-
perent, impediri, tum caesi multi mortales: iamque
fuis qui in medio fuerant, Hector ad naves pro-
gressus ignem in proras iacere ac saevire incendiis
cooperat nullo nostrorum auso resistere: qui territi
atque inproviso tumultu exsanguis genibus Achillis
auxilium rennuentis tamen obvolvebantur: tanta
repente mutatio animorum nostros atque hostes in-
cesserat.

XLIII. Interea Ajax Telamonius adveniens
cognito apud naves Hectore magna armorum spe-
cie ibidem apparuit ac dein mole sua urguens ho-
stem multo sudore ad postremum navibus extra
vallu mdetrudit. tum iam cedentibus acrior insistens
Hectorem, qui advorsus eum promptus steterat, ictum
inmani saxo ac mox consternatum deicit. sed eum
concurrentes undique plurimi multitudine sua tectum
bello atque Aiakis manibus eripiunt, seminecemque
intra muros ferunt male prospera eruptione adver-
sus hostes usum. ceterum Ajax saevior ob ereptam
e manibus gloriam adsumptis iam Diomede et cum
Idomeneo Aiace altero territos dispersosque sequi
ac fugientes nunc telo eminus prosternere, modo
adprehensos obterere armis prorsus nullo, qui in ea
parte fuerat, intacto. inter quae tam trepida Glau-
cus Hippolochi Sarpedon atque Asteropaeus ad mo-
randum hostem paulisper ausi resistere mox vulne-

7 a fugientibus V 8 primus libri, Perizonius primos
19 mole G molestia B mole sua quod proposuit Obrechtus,
habet V 20 vulgo legitur a navibus contra libros 33 aste-
ropeus G.

ribus gravati locum amisere: quis versis barbari
 nullam spem reliquam salutis rati sine rectoribus
 neque usquam certo ordine palantes effusique ruere
 ad portas eoque arto et properantium multitudine
 5 impedito ingressu, cum super alium alius ruinae
 modo praecipitarentur, supervenit cum supra dictis
 ducibus Aiax. tum magna vis barbarorum trepida
 impeditaque inter se caesa extinctaque, in quis Priami
 filiorum Antiphus et Polites, Pammon Nestorque
 10 atque Euphemus Troezenius dux egregius Ciconum.

XLIV. Ita Troiani paulo ante victores, ubi ad-
 ventu Aiakis fortuna belli mutata est, versis duci-
 bus poenas luere militiae inconsultae. at postquam
 adventante vespera signum nostris receptui datum
 15 est, victores laetique ad naves regressi mox ab Aga-
 memnone cenatum deducuntur. ibi Aiax conlaudat-
 us a rege donis egregiis honoratur. neque reliqui
 duces facta gestaque viri silentio remittunt, quippe
 singuli extollentes virtutem memorare fortia facta,
 20 eversas ab eo tot Phrygiae civitates abductasque
 praedas et ad postremum in ipsis navibus adversum
 Hectorem egregiam pugnam liberatasque igni clas-
 ses. neque cuiquam dubium, quin ea tempestate tot
 egregiis ac pulcherrimis eius facinoribus spes omnes
 25 atque opes militiae in tali viro sisterentur. ceterum
 proras duarum navium, quibus inlatus ignis eam par-
 tem tantum modo consumpserat, Epios brevi restituit.
 tumque Graeci rati post malam pugnam Troianos ulte-
 rius nihil hostile ausuros quieti ac sine terrore egere.

30 XLV. Per idem tempus Rhesus Eione genitus
 haud alienus a Priami amicitia pacta mercede cum
 magnis Thracum copiis adventabat. is incedente
 iam vespera paulisper moratus apud paeninsulam,

5 gressu *G*¹ 9 ammon nestorque *GB* Pammon Me-
 stor *Mercerus* 10 atque *om. GB, add. VP* | euphimus
GB, corr. V 18 fortasse scribendum est praetermittunt 30
 ione *G* cisione *B* deioneo *V, corr. Mercerus* 32 ince-
 denti a vespera *G* incedenti vespera *B, corr. VP.* 33 peni-
 ins. *B* paenins. *G.*

quae anteposita civitati continenti eius adiungitur, secunda circiter vigilia ingressus Troianos campos explicitisque tentoriis ibidem operiebatur. quod ubi Diomedes cum Ulixē, vigiliās in ea parte curantes procul animadvertere, rati Troianos a Priamo 5 exploratum missos arreptis armis mox presso gradu circumspicientesque omnia pergunt ad eum locum. tum fatigatis ex itinere custodibus et ob id somno pressis eosque et interius progressi in ipsis tentoriis regem interficiunt. dein nihil ultra audendum rati 10 currum eius et cum egregiis insignibus equos ad naves ducunt. ita reliquum noctis in suis quisque tabernaculis requiescentes transigunt: at lucis principio reliquos duces conveniunt, eos facinus ausum expletumque docent. ac mox rati barbaros 15 incensos caede regis adire iubent omnes frequentes apud arma agere operiri que hostem.

XLVI. Neque multo post Thraces, ubi expergefacti e somno regem interemptum, foedam faciem 20 intra tentoria animadvertere et vestigia abducti curus manifesta sunt, raptim ac sine ullis ordinibus, ut quemque fors conglobaverat, ad naves evolant. quibus procul visis nostri conferti inter se atque imperia servantes eunt obviam. sed Aiaces duo in aliquantum progressi primos Thracum invadunt at- 25 que opprimunt. dein reliqui duces, ut quisque locum ceperat, caedere singulos et ubi conferti steterant, bini aut amplius congregati impetu suo dissolvere ac mox dispersos palantesque interficere, ut nullus reliquus caedis fieret. ac statim Grai extinctis qui 30 advorsum ierant signo dato ad tentoria eorum pergunt. at illi, qui custodes castris relictī soli supererant, visis contra hostibus terrore ipso miserandum in modum effeminati omnibus omissis ad moenia confugiunt. tum undique versus nostri ir- 35

1 antepositam civitatem *GB corr. P* 16 adire *GB*
 affore *V* 21 rapiunt *G* 25 aciem progressi *V* 27 coe-
 perat *G* 34 amissis *G, corr. V.*

ruentes arma equos regias opes et ad postremum quidque fors dederat praeripiunt.

XLVII. Hoc modo victores Grai deletis cum imperatore Thracibus onusti praeda atque victoria
 5 ad naves digrediuntur: cum interim Troiani ex muris respectantes nequiquam pro sociis intra moenia tamen trepidarent. igitur barbari tot iam adversis rebus fracti legatos indutias postulantes ad Graecos mittunt ac mox nostris conditionem adprobantibus
 10 interposito sacrificio fidem pacti firmavere. eodem fere tempore Chryses, quem sacerdotem Zminthii Apollinis supra memoravimus, ad exercitum venit actum gratias super his, quae in se recepta filia benigne ab nostris gesta erant, ob quae tam hono-
 15 rifica, simul quod Astynomen liberaliter habitam cognoverat, reductam secum Agamemnoni tradit. neque multo post Philocteta cum his, qui partem praedae ad eum portaverant, Lemno regreditur invalidus etiam tum neque satis firmo gressu.

XLVIII. Interea consilium Graecis agentibus Ajax Telamonius in medium progressus docet oportere mitti ad Achillen precatores, qui eum imperatorum verbis atque exercitus peterent remittere iras ac
 20 repetere solitam cum suis gratiam: minime quippe aspernandum talem virum, nunc vel maxime, cum secundis rebus Graeci et paulo ante victores non ob utilitatem sed honoris merito gratiam eius peterent. inter quae deprecari etiam Agamemnonem, daret operam simul voluntatemque agendo negotio adhiberet: nam-
 25 que tali tempore in commune ab omnibus consulendum, praesertim procul ab domo locis alienis atque hostilibus: neque se aliter inter tam gravia bella undique versus inimicis regionibus quam concordia tutos fore. at ubi finem loquendi fecit, cuncti duces laudare

2 uti quidque *V* uti *om.* *GB* 4 ^bonus *G* 6 *Perizonius* maluit despectantes, *idem Oudendorpius* | neque quicquam *G* (*in marg.* uel nequiquam), uel nequicquam neque cuiquam *B* 8 facti *G*.

consilium viri simulque praedicantes ad caelum to-
lere, scilicet quod cum virtute corporis, tum in-
genio universos anteiret. post quae Agamemnon
docere se et ante ad reconciliandum Achillen mul-
tos misisse et nunc nihil aliud cordi esse. ac mox ⁵
Ulixen atque ipsum Aiacem orare, susciperent nego-
tium atque ad eum nomine omnium irent, maxime
quod Ajax cognatione fretus impetraturus veniam
facilius credebatur. igitur his operam suam polli-
centibus iturum se una Diomedes sponte ait. ¹⁰

XLIX. His actis Agamemnon adferre hostiam
lictiores iubet ac mox sublata super terram, cum
duo, quibus imperatum erat, suspensam retinerent,
gladium vagina educit eoque bifariam excisam
hostiam in conspectu, uti diviserat, collocat: dein fer- ¹⁵
rum sanguine oblitum manu retinens inter utram-
que sacri partem medius vadit. interim Patroclus
cognito quod parabatur in consilium supervenit. at
rex sicut supra diximus transgressus ad postremum
iurat inviolatam a se in eum diem Hippodamiam ²⁰
mansisse neque cupiditate ulla aut desiderio laesam
sed ira, qua plurima mala conficiuntur, eo usque
processisse. his addit cupere se praeterea, si ipsi
etiam videretur, filiarum, quae ei cordi esset, in
matrimonium dare decimamque regni omnis ac ta- ²⁵
lenta quinquaginta doti adiungit. quae ubi acce-
pere qui in consilio erant, ammirari magnificentiam
regis maximeque Patroclus, qui cum oblatione tan-
tarum opum, tum praecipue laetus, quod intacta
Hippodamia adfirmaretur, ad Achillen venit eique ³⁰
universa gesta atque acta refert.

L. Dein ubi rex ea, quae audiverat, volutare
animo ac deliberare secum ipse coepit, supervenit
cum supradictis Ajax. tum ingressos eos ac iam
benigne salutatos sedere hortatur iuxtaque se Aiacem. ³⁵
qui tempus loquendi nactus familiariter et ob id

23 fort. processisse se   24 etiam ipsi *vulgata lectio est.*
DICYS.

liberius ineusare atque increpare, quod in magnis
 discriminibus suorum nihil iracundiae remiserit, po-
 tueritque cladem exercitus perpeti, cum eum multi
 amici, plurimi etiam adfinium obvoluti genibus de-
 5 precarentur. post quem Ulixes illa quidem deorum
 esse ait, eorum autem, quae in consilio acta essent,
 ordine exposito, quae etiam Agamemnon pollicitus
 quaeque iurasset ad postremum orat, ne preces om-
 nium neve oblatas nuptias aspernaretur, moxque
 10 eorum omnium, quae una offerebantur, enumera-
 tionem facit.

LI. Tum Achilles longam exorsus orationem
 primum omnium acta gestaque sua exponere. ac
 deum ammonere, quantas aerumnas pro utilitate om-
 15 nium pertulerit, quas civitates aggressus ceperit
 cunctis interim requiescentibus ipse anxius ac dies
 noctesque bello intentus: et cum neque militibus
 suis neque sibi ipse parceret, asportatas nihilominus
 praedas in commune solitum redigere: pro quis so-
 20 lum omnium se electum, qui tam insigni iniuria
 dehonestaretur, solum ita contemptum, a quo Hip-
 podamia tot laborum pretium per dedecus abstra-
 heretur: neque in ea culpa solum esse Agamemno-
 nem sed maxime ceteros Graecos, qui immemo-
 25 res beneficiorum contumeliam suam silentio prae-
 terierint. postquam finem loquendi fecit, Diomedes
 „praeterita“ ait „omittenda sunt neque oportet pru-
 dentem meminisse transactorum, quando ea, etsi
 maxime cupias, nequeas revocare.“ interea Phoenix
 30 et cum eo Patroclus circumstantes genas atque om-
 nem vultum iuvenis, manus adosculari, contingere
 genua, rediret in gratiam atque animos remitteret
 cum propter praesentes, qui eum oratum venissent,
 tum praecipue ob bene de se meritum reliquum
 35 exercitum.

LII. Igitur Achilles praesentia talium virorum precibus familiarium ac recordatione innoxii exercitus tandem flexus ad postremum facturum se, quae vellent, respondit. dein hortatu Aiakis tum primum post malam iracundiam Graecis mixtus consilium ⁵ ingreditur atque ab Agamemnone regio more salutatur. interea reliquis ducibus favorem attollentibus gaudio laetitiaque cuncta completa sunt. igitur Agamemnon manum Achillis retentans eumque et reliquos duces ad cenam deducit: ac paulo post ¹⁰ inter epulas, cum laeti inter se invitarent, rex Patroclum quaesivit, ut Hippodamiam cum ornamentis, quae dederat, ad tentoria Achillis deduceret: isque libens mandata efficit. ceterum per id tempus hiemis saepe Graeci atque Troiani singuli pluresve ¹⁵ ut fors evenerat inter se sine ullo metu in luco Thymbraei Apollinis miscebantur.

LIBER TERTIUS.

I. Interim per totam hiemem dilato conditionibus in tempus bello Graeci cuncta, quae in tali otio militia exposcebat, intenti animo summis studiis festinabant. namque pro vallo multitudo ²⁰ universa variis bellandi generibus per duces populosque instructa et ob id more optimo diversis ad officia sua quibusque, hinc iaculis hastarum vice fabricatis neque pondere aut mensura inferioribus et ²⁵ quibus ea non erant praeustis sudibus, illinc sagittis certantes inter se invicem ad multum diem exercere, alii saxis utebantur. sed inter sagittarios maxime anteibant Ulixes Teucer Meriones Epios

11 laetitia *G* (tres ultimae litterae fere deletae), 25 ponderis aut mensurae *GB* pondere et mensura *P*.

Menelaus. neque dubium, quin inter hos tamen
 praecelleret Philocteta, quippe Herculis sagittarum
 dominus et destinata feriundi arte mirabilis. at
 Troiani cum auxiliariis laxiores militia neque circa
 5 exercitium solliciti socordius agitare ac saepe sine
 ullo insidiarum metu hi aut illi multis immolationi-
 bus Thymbraeo Apollini supplicabant. isdem fere
 diebus nuntius apportatur universas prope Asiae
 civitates descivisse a Priamo atque eius amicitiam
 10 execrari: namque facinoris exemplo suspectis iam
 per universos populos gentesque circa hospitium
 omnibus simul omnibus proeliis Graecos victores
 cognitum et eversio multarum in ea regione civita-
 tum in animis haeserat, ad postremum grave odium
 15 filiorum regnique eius incesserat.

II. At apud Troiam forte quadam die Hecuba
 supplicante Apollini Achilles adinveniens visere ceri-
 moniarum morem cum paucis comitibus supervenit.
 erant praeterea cum Hecuba matronae plurimae, con-
 20 iuges principalium filiorumque eius, partim hono-
 rem atque obsequium reginae tribuentes. reliquae
 tali obtentu pro se quaeque rogaturae supplicabant:
 etiam Hecubae filiae nondum nuptae Polyxena et
 Cassandra Minervae atque Apollinis antistites novo
 25 ac barbaro redimitae ornatu effusis hinc atque inde
 crinibus precabantur suggerente sibi Polyxena ap-
 paratum sacri eius. ac tum forte Achilles versis in
 Polyxenam oculis pulchritudine virginis capitur:
 auctoque in horas desiderio, ubi animus non leni-
 30 tur, ad naves discedit. sed ubi dies pauci fluxere
 et amor magis ingravescit, accito Automedonte ape-
 rit ardorem animi: ad postremum quaesivit, uti ad

1 hos iam BG (in quo antea videtur fuisse hoc tamen)
 4 Perizonius maluit laxiore 10 exemplum G exemplo B
 11 hostium GB hospitium, quod iam luctur P, Obrechtus e
 libris suis: idem addit e libris suis simul omnibus, quod
 om. GB 14 est ira et ad GB haeserat et ad P 17
 adveniens libri, auens Mercurus, adiuveniens Peiper.

Hectorem virginis causa iret. Hector vero daturum se in matrimonium sororem mandat, si sibi univ-
sum exercitum proderet.

III. Dein Achilles soluturum se omne bellum pro Polyxena tradita pollicetur. tum Hector: aut 5
prodicionem ab eo confirmandam, aut filios Plisthe-
nis atque Aiace[m] interficiendos: alias de tali nego-
tio nihil se auditurum. ea ubi Achilles accepit, ira
concitus exclamat: se, cum primum tempus bellandi
foret, primo proelio interempturum. dein animi iacta- 10
tione saucius huc atque illuc oberrans interdum ta-
men, quatenus praesenti negotio utendum esset con-
sultare. at ubi eum Automedon iactari animo at-
que in dies magis magisque aestuare desiderio ac
pernoctare extra tentoria animadvertit veritus, ne 15
quid adversum se aut in supradictos reges molire-
tur, Patroclo atque Aiaci rem cunctam aperit: hi-
que dissimulato quod audierant cum rege commo-
rantur. ac forte quodam tempore recordatus sui
convocatis Agamemnone et Menelao negotium ut 20
gestum erat desideriumque animi aperit: a quis om-
nibus ut bono animo ageret respondetur, brevi
quippe dominum eum fore eius, quam deprecando
non impetraverit. quae res eo habere fidem vide-
batur, quoniam iam summa rerum Troianarum prope 25
occasum erat omnesque Asiae civitates execratae
amicitiam Priamidarum ultro nobis auxilium socie-
tatemque belli offerebant, quis ab ducibus nostris
benigne respondebatur: satis sibi esse praesentium
copiarum neque auxiliorum egere: amicitiam sane, 30
quam offerrent, ultro suscipere voluntatemque eorum
fore gratam omnibus: scilicet quia fluxa fides et
animi earum spectati neque tam subita mutatio sine
dolo credebatur.

IV. Iamque exactis hibernis mensibus ver coe- 35
perat, cum Grai edicto prius, uti omnis miles in
armis esset, mox signo belli edito exercitum in cam-

10 primo proelio om. *PF* nescio an recte.

pis productum ordinant: neque ea a Troianis seg-
 nius agebantur. igitur ubi utrimque instructae acies
 advorsum processere atque intra teli iactum ventum
 est, cohortati suos quisque manus conserunt in medio
 5 locatis equitibus et ob id primis congressis. tumque
 primum reges nostri atque hostium ascensis curri-
 bus bellum ineunt adscito sibi quisque auriga ad
 regendos equos. sed primus omnium Diomedes in-
 vectus *Pyraechmen* regem Paeonum hasta fronte
 10 ictum interficit, dein ceteros, quos ob virtutem rex
 secum stipatores habuerat conglobatos inter se at-
 que ausos resistere partim telo eminus fundit, alios
 curru per medios concito humi operit. dein Ido-
 meneus adhibito equis Merione Acamanta Thracum
 15 regem deicit, ruentique telo occurrit atque ita inter-
 ficat. sed ubi Hector situs in parte alia medios
 suorum fundi accipit, dispositis satis strenuis ubi
 pugnabat accurrit auxilio laborantibus Glaucum
 secum ac Deiphobum et Polydamanta habens. neque
 20 dubium, quin deleta a praedictis regibus ea pars
 hostium foret, ni adventu suo Hector nostrosque
 ulterius progredi ac suos fugere cohibuisset. ita
 Graeci prohibiti caede reliquorum represso gradu
 advorsum eos, qui supervenerant, constitere.

25 V. Ac mox cognito per universum exercitum
 proelio in ea parte reliqui duces confirmatis ubi
 quisque pugnaverant undique eo confluunt. densatur
 utrimque acies et proelium renovatum est. igitur
 Hector ubi plurimos suorum adesse et satis tutum
 30 se intellegit, tollit animos. dein clamore magno
 singulos suorum nomine appellans confidentius in
 hostem pugnare hortatur: ac progressus intra aciem
 Dioren et Polyxenum Alios satis impigre pugnan-
 tes vulnerat. at ubi eum Achilles ita in hostem

9 pyrhechum *G* pyrathum *B iampridem corr.* | peanium *GB*
 paeonium *P* Paeonum restituit *Mercerus* 14 Agamanta *GB*
 26 confirmati *GB* coniferunt *Barthius* atique
 30 magna *G*¹

promptum animadvertit, simul subvenire his, quae adversum bellabat, cupiens et membris paulo ante repulsae in Polyxena contra tendit: progressusque in medio Pylaemenem Paphlagonum regem impedimento sibi oppositum comminus fundit non alienum sanguinis Prismidarum: perhibeantur quippe hic etiam ex his, qui a Phineo Agenoris originem propriam memoria repetebant: a quo etiam Olinonem genitam, postquam adoleverit deductam in matrimonium Dardani.

VI. Ceterum Hector postquam ad se agnoscere infesto tendi videt, causas odii recordatus non ulterius impetum viri experiri ausus ex acie subdefugit. tumque Achilles insecutus quantum acies hostium patiebatur, ad postremum insulatus aurigam eius interfecit, postquam Hector per aliam partem relicto curru aufererat. dein ereptum alicui e manibus inimicissimum omnium dolens rursus vehementius saevire extractoque ex corpore aurigae insulato fundere obvios ac prostratos cum alios invaderet, alios desuper proculcans optereret. inter quae tam trepida cunctis fugientibus Helenus quaeatum et occulto vulnere locum ubi nactus est, manum Achillis procul atque inprovius sagittis transdidit. ita vir egregius bellandi, cuius adventu territus fugatusque Hector, multi mortales cum ducebus exhaecti, clam atque ex occulto vulneratus eo die finem bellandi fecit.

VII. Interim Agamemnon et cum eo Aiacos duo inter ceteram stragem ignotorum nacti paucissimos Priami filiorum interficiunt, atque Agamemnon Arsacum cum Deiopeite Archemachum Laodocum et Philenorem, Ajax Oilei et Telamonius

22 Ptolem. VI p. 35, 2.

12 tendi et causas GB corr. P 20 obvios ac pr. cum a. inu. ac des. pr. GB cum pr. a. inu. desuper ac pene, obtereret A, alios e coniectura scriptissimus 31 opteret G | oppeteret B obtereret g 31 cum om. G | Deiopeite GB nostrum Mercerus 32 et post Oilei om. GB.

Melium Astynoum Doryclum Hippothoum atque Hippodamanta. at in alia belli parte Patroclus et Lycius Sarpedon locati in cornibus nullis propinquorum praesentibus signo inter se dato solitarii certaminis extra aciem processere, moxque telis advorsum iactis, ubi uterque intactus est, curru desiliunt atque arreptis gladiis pergunt obviam. iamque crebris advorsum se ictibus congressi, neque vulneratus quisquam, multum diei consumpserant, cum Patroclus amplius audendum ratus colligit sese in arma et cautius contactus ingressusque hostem complectitur, manu dextra poplitem succidens, quo vulnere debilitatum atque exsectis nervis invalidum propulsat corpore ruentemque interficit.

VIII. Quod ubi animadvertere Troiani, qui iuxta steterant, gemitu magno clamorem tollunt, relictisque ordinibus signo dato arma in Patroclum vertunt, scilicet Sarpedonis interitu publicam cladem rati. at Patroclus praeviso hostium agmine telum positum humi prope rapit compositusque in armis audentius resistit. tunc ingruentem Deiphobum hasta comminus tibiam ferit atque excedere ex acie coegit interfecto prius Gorgythione fratre eius. neque multo post adventu Aiacis fusi reliqui, cum interim Hector edoctus quae acciderant, supervenit ac mox conversam suorum aciem pro tempore restituit increpatis ducibus ac plerisque ex fuga reductis. ita praesentia eius animi tolluntur et proelium incenditur. tum vero inclitis ex utraque parte du-
cibus confirmato exercitu configunt acies, nunc hinc inde cedentibus instantes et, ubi acies nutaverat, praesidiis accurrentibus. interea utriusque

---

1 molius *GB Mercerus*: Melium | astyochum *GB asty-*
menem P, Fuchsius coniecit Astynoum 7 obuicum *G*
 18 interitum *vulgo legitur contra libros* 31 nunc inde *B*
 32 praesidiis *G (fort. a pr. m. antea praesidio) | accurrenti-*
bns GB praesidio accurrentes Dederichus coniecit.

exercitus cadunt plurimi neque fortuna belli mutatur. sed postquam miles per multum diem bello intentus magis magisque fatigabatur et diei vesper erat, utrisque cupientibus pugna decessum.

IX. Tum apud Troiam circa Sarpedonis cada-⁵ ver cunctis deflentibus ac praecipue feminis, luctu atque gemitu omnia completa sunt, quis non alii casus acerbissimi, de interitu Priamidarum prae desiderio eius cordi insederant. tantum in eo viro praesidium et interfecto spes ablata credebatur. at¹⁰ Graeci in castra regressi primum omnium Achillem revisunt eumque de vulnere percontati, ubi sine dolore agere vident, laeti ad postremum narrare occipiunt Patrocli facta fortia, dein reliquos, qui vulnerati erant, per ordinem circumeunt: ita inspecta-¹⁵ tis omnibus ad tentoria sua quisque digreditur. interim Achilles regressum Patroclum extollere laudibus, dein monere, uti reliquo quoque bello memor rerum, quas gesserat, hostibus vehementius ingrueret. hoc modo nox consumitur. at lucis prin-²⁰ cipio corpora suorum quisque collecta igni cremant, dein sepeliunt. sed postquam dies aliquot triti et vulnerati convaluerant, arma expedire et producere militem placet.

X. Sed barbari more pessimo nec quicquam²⁵ compositum, nihil aliud quam turbata atque insidiosa cupientes clam atque ante tempus egressi proelium praevertere: tuncque effusi ruinae modo clamorem inconditum simul et tela in hostes coniciunt semermos etiam tum atque incompositos. caesi³⁰ itaque nostrorum multi, in quis Arcesilaus Boeotius et Schedius Crissaeorum uterque duces optimi: ceterum vulnerata pars maxima, Meges etiam et

8 ne interitus quidem P 9 uiuo Obrechtus et Andreas
Dacertus 30 se emersos GB semiermes P nostrum Mer-
cerus 31 archesilaus GB 32 scaedius G scedius B | tre-
seorum GB creseorum P Crissaeorum Mercerus 33 mes
GB Ameceus P Meges edit. Venet. 1499.

Agapenor, alter Echinadibus imperator, Agapenor Arcadiae. inter quae tam foeda tanta inclinatione rerum Patroclus fortunam belli vincere aggressus, dum hortatur suos simul atque instat hostibus
 5 promptiore quam bellandi mos est, telo Euphorbi ictus ruit: statimque Hector advolans opprimit ac desuper vulneribus multis fodit: moxque enititur abstrahere proelio, scilicet insolentia gentis suae inludere cupiens per universa genera dehonestamenti.
 10 quod ubi Aiaci cognitum est, relicto ubi pugnaverant propere accurrit, iamque eripere cadaver occipientem proturbat hasta. interim Euphorbus a Menelao et Aiace altero summo studio circumventus scilicet auctor interempti ducis morte poenas
 15 luit. deinde occipiente vespera proelium dirimitur male et cum dedecore plurimis nostrorum interfectis.

XI. Sed postquam reductae utrimque acies et iam in tuto miles noster erat, cuncti reges Achillem conveniunt deformatum iam lacrimis atque
 20 omni supplicio lamentandi: qui modo prostratus humi, nunc cadaveri superiacens adeo reliquorum animos pertemptaverat, ut Ajax etiam, qui solandi causa adstiterat, nihil luctui remitteret: nec Patrocli tantum mors gemitum illum cunctis incusserat, sed
 25 praecipue recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda: quod exemplum pessimum per mortales tum primum proditum est numquam antea a Graecis solitum. igitur reges multis precibus atque omni consolationis modo tandem Achillem flexum humo
 30 erigunt. dein Patrocli corpus elutum mox veste circumtegitur maxime ob tegenda vulnera, quae multis modis impressa haud sine magno gemitu cernebantur.

XII. His actis monet, uti custodes vigilias
 35 agere curarent, ne qua hostes detentis circa funus

1 hechinadibus GB
 summo om. GB habet P

5 promptior P | euphorbi G 13
 20 supplicio G.

nostris more solito inruerent. ita per distributionem officia sua quisque procurantes igni plurimo in armis pernoctant. at lucis principio placet, uti ex omni ducum numero quinque in montem Idam vaderent silvam caesum, qua Patroclus cremaretur: 5 decretum quippe ab omnibus erat, funus eius publice uti curaretur. iere igitur Ialmenus Ascalaphus Epios et cum Merione Ajax alter. moxque Ulixes et Diomedes busto locum dimetiuntur quinque hastarum longitudine totidemque in transver- 10 sum. advecta dein ligni copia bustum extruitur impositumque desuper cadaver igni supposito cremant exornatum iam decore omni pretiosae vestis: id namque Hippodamia et Diomedea curaverant, quarum Diomedea nimium iuveni et omni affectu 15 dilecta fuerat.

XIII. Ceterum paucis post diebus reffectis ex labore vigiliarum ducibus cum luce simul exercitus in campum productus per totum diem in armis agit operiens barbarorum adventum. qui muris despe- 20 ctantes postquam nostros paratos proelio vident, eo die certamen distulere. ita occasu solis Graeci ad naves regressi. at vix principio diei Troiani rati etiam nunc incompositos Graecos, armati portis evolant temere et cum audacia, uti antea soliti: instan- 25 tesque circa vallum certatim tela iaciunt crebra magis quam cum effectu nostris ad evitandos tantum ictus compositis. igitur ubi ad multum diem barbari intenti iaculis fessi iam neque ita vehementes animadvertunt, ex parte una nostri erumpunt, in- 30 cursantesque sinistram latum fundunt fugantque: neque multo post ex alio adnventibus iam barbaris ac sine ulla difficultate versis.

XIV. Ita plurimi barbarorum, ubi terga ver-

5 quo *P* 25 audacia *GB* | *malim* erant soliti 27 tanto
 ictu* *G* tantos ictus *B* nostrum *P* 30 animos uertunt *Wop-*
kensius animaduertuntur *Daceria* 32 annuentibus *B* ab-
 nuentibus *P* abeuntibus *Perizonius*.

tere, foede et vice inbellium ab insequentibus proculcati ad postremum dispereunt, in quis Asius Hyrtaco genitus et cum Hippothoo Pylaeus, hi Larisaeis, Asius Sesto regnantes. eodem die vivi a Diomede capiuntur duodecim, ab Aiace quadraginta. captus etiam Isus et Euander Priamidae. in ea pugna Graecorum Guneus interfectus rex Cyphius, vulneratus etiam Idomeneus dux noster. ceterum ubi Troiani muros ingressi clausere portas et finis instandi factus est, nostri spoliata armis hostilia cadavera adportataque in flumine praecipitant memores paulo ante in Patroclo insolentiae barbarorum dein captivos omnes, uti quem ceperant, in ordine Achilli offerunt: isque vino multo sopita iam favilla reliquias in urnam collegerat: decretum quippe animo gerebat, secum in patrium solum uti adveheret, vel si fortuna in se casum mutaret, una atque eadem sepultura cum carissimo sibi omnium contegi. itaque eos, qui oblati erant, deduci ad bustum, una etiam Priami filios ibique seorsum aliquantum a favilla iugulari iubet, scilicet inferias Patrocli manibus: ac mox regulos canibus dilaniandos iacit confirmatque se non prius desinere pernctando humi, quam in auctorem tanti luctus sui sanguine vindicasset.

XV. Sed nec multi transacti dies, cum repente nuntiatum Hectorem obviam Penthesileae cum paucis profectum: quae regina Amazonibus incertum pretio an bellandi cupidine auxiliatum Priamo adventaverat: gens bellatrix et ob id ad finitimos indomita, specie armorum inclita per mortales. igitur Achilles paucis fidis adiunctis secum insidiatum pro-

XV. XVI Malal. 156.

2 asyus yrtaco G 3 hii lariseis GB 6 pesus G pey-
sus B Pissus P corr. Mercerus 7 cyneus GB | scyphus GB
utrumque emend. Mercerus 17 maturaret Perizonius maluit
21 iugulare G.

pere pergit atque hostem securum sui praevertit, tum ingredi flumen occipientem circumvenit. ita eumque et omnes, qui comites regulo dolum huiusmodi ignoraverant, ex inproviso interficit: at quendam filiorum Priami comprehensum mox excisis 5 manibus ad civitatem remittit nuntiatum quae gesta erant ipse cum caede inimicissimi, tum memoria doloris ferox spoliatum armis hostem, mox constrictis in unum pedibus vinculo curru postremo adnectit, dein ubi ascendit ipse, Automedonti imperat, daret lora equis. ita curru concito per campum, qua maxime visi poterat, pervolat hostem mirandum in modum circumtrahens: genus poenae novum miserandumque.

XVI. At apud Troiam ubi spolia Hectoris de- 15 super ex muris animadvertere, quae Graeci praecepto regis ante ora hostium praetulerant, et filius Priami praemissus ab Achille rem ut gesta erat disseruit, tantus undique versus per totam civitatem luctus atque clamor editur, ut aves etiam consternatae voci- 20 bus alto decidisse crederentur nostris cum insultatione reclamantibus. ac mox ex omni parte urbs clauditur: foedatur regni habitus atque in modum lugubrem funestumque obducta facies civitatis: cum, sicut in tali nuntio adsolet, repente cursus trepidantium fieret in eundem locum ac statim sine ulla certa ratione per diversum fuga: nunc planctus crebri, modo urbe tota silentium ex incerto. inter quae et spes extremas multi credidere cum nocte simul Graecos moenia invasuros excisurosque urbem 30 securos interitu tanti ducis, nonnulli etiam pro confirmato habere Achillem exercitum eum, qui duce Penthesilea Priami rebus auxilio venerat, partibus

---

12 praeuolat *GB* peruolat *P* 17 et—Achille *addidi* ex *BP*. cum desint in *G*, ceterum in *B* legitur quae ante et. vulgo legitur: et ille qui excisis manibus acerbissimae rei indicium in se ipse pertulerat 22 mox portis *GB*.

suorum adiunxisse, postremo omnia adversa hostilia fractas ablatasque opes, nullam salutis spem interempto Hectore in animo habere: quippe is solus omnium in ea civitate adversum tot milia imperatoresque hostium varia semper victoria certaverat. cui fama bellandi inclito per gentes numquam tamen vires consilio superfuerant.

XVII. Interim apud Graecos, ubi Achilles ad naves rediit et cadaver Hectoris in ore omnium est, dolor, quem ob Patrocli interitum paulo ante ceperant, nece metuendi hostis et ob id praecipua laetitia circumscribitur. ac tum universis placet, uti in honorem eius, quoniam abesset hostilis metus, certamen ludis solitum celebraretur: neque minus tamen reliqui populi, qui non certaturi spectandi gratia convenerant, instructi armis paratique adessent: ne qua scilicet hostis quamvis fractis rebus solito tamen insidiandi more irrueret. igitur Achilles victorum praemia, quae ei videbantur maxima, statui imperat. et postquam nihil reliquum erat, reges omnes ad considendum hortatur, ipse medius atque inter eos excelsior. tum primum quadriugis equis Eumelus ante omnes victor declaratur, bigarum praemia Diomedes meruit, secundo post eum Menelaus.

XVIII. Ceterum ad certandum qui sagittarum arte praevalabant Meriones atque Ulixes duos erexere malos, quis religatum linum tenuissimum atque ex transverso extentum utriusque capiti adnectebatur, media columba sparto dependebat: eius contingendae certamen maximum. tum reliquis incasum tendentibus Ulixes cum Merione destinatum confixere. quibus cum a reliquis favor attolleretur, Philocteta non columbam se verum id, quo religata esset, sagitta excisurum promittit: ammirantibus deinde difficultatem regibus, fidem promissi non fe-

licius quam solertius confirmavit: ita dirupto vinculo columba cum maxima populi adclamatione decidit. praemia certaminis eius Meriones atque Ulixes tulere. Achilles duplici extra ordinem munere Philoctetam donat.

XIX. Cursu longo certantibus Oilei Ajax victor excipitur, post quem secundus Polypoetes. duplici campo Machaon, singulari Eurypylus, saltu Tlepolemus, disco Antilochus victores abeunt. praemia luctandi intacta permansere, quippe Ajax arripiens medium Ulixen deicit, qui ruens pedibus eius circumvertitur, atque ita praepedito obligatoque nixu Ajax paene iam victor ad terram ruit. caestibus reliquoque manuum certamine idem Ajax Telamonius palmam refert. cursu in armis postremo Diomedes praevaluit. dein ubi praemia certaminis persoluta sunt, Achilles primum omnium Agamemnoni donum, quod ei honoratissimum videbatur, offert, secundo Nestori, Idomeneo tertio, post quos Podalirio et Machaoni, dein reliquis pro merito ducibus, ad postremum eorum sociis, qui in bello occiderant. hisque mandatum, uti, cum tempus fuisset, domum ad necessarios eorum perferrent. postquam certandi praemiorumque finis factus et iam diei vesper erat, ad sua quisque tentoria discessere.

XX. At lucis principio Priamus lugubri veste miserabile tectus cui dolor non decus regium, non ullam tanti nominis atque famae speciem reliquam fecerat, manibus vultuque supplicibus ad Achillen venit cum Andromacha, in qua non minor quam in Priamo miseratio. ea quippe deformata multiplici modo Astyanacta, quem nonnulli Scamandrium appellabant et Laodamanta parvulos admodum filios

XX—XXIV Malal. 157. 158 Cedren. P 127. 128 Tzetz. Homer. 307 seq. Const. Manass. P 29 Ptolem. VI p. 35, 5.

3 merionis G 11 circumuectitur B 19 idomeni G idomeni B 29 supplici B. 31 quocum Andromacha non libri, corr. Peiper.

prae se habens regi adiumentum deprecandi addiderat, qui maeroribus senioque decrepitis filiae Polyxenae umeris innitebatur. sequebantur vehicula plena auri atque argenti pretiosaeque vestis, cum
 5 super murum despectantes Troiani comitatum regis oculis prosequerentur. quo viso repente silentium ex admiratione oritur ac mox reges avidi noscere causas adventus eius procedunt obviam. Priamus ubi ad se tendi videt, protinus in os ruit pulverem
 10 reliquaque humi purgamenta capiti aspargens: dein orat, uti miserati fortunas suas precatores secum ad Achillem veniant. eius aetatem fortunamque recordatus Nestor dolet, contra Ulixes maledictis insequi et commemorare, quae ad Troiam in concilio
 15 ante sumptum bellum ipse adversum legatos dixerat. ea postquam Achilli nuntiata sunt, per Automedontem eum accersi iubet, ipse retinens gremio urnam cum Patrocli ossibus.

XXI. Igitur ingressis ducibus nostris cum
 20 Priamo rex genua Achilli manibus complexus „non tu mihi“ inquit „causa huiusce fortunae, sed deorum quispiam, qui postremam aetatem meam, cum misereri deberet, in hasce aerumnas deduxit confectam iam ac defetigatam tantis luctibus filiorum. quippe
 25 hi fisi regno per iuventutem, cum semper cupiditates animi quoquo modo explere gestiunt, ultro sibi mihique perniciem machinati sunt. neque dubium cuiquam, quin contemptui sit adulescentiae senecta aetas. quod si interitu meo reliqui huiusmodi facinoribus temperabunt, me quoque, si videtur, exhibeo poenae mortis, cui misero confectoque
 30 maeroribus omnes aerumnas, quibus nunc depressus infelicissimum spectaculum mortalibus praebeo, cum

---

3 ^bumeris G | sequebantur om. GB Deinde sequebantur P
 4 uestes GB uestis P 8 causam P 13 docet GB
 dolet P | insequi et editt. vetl. sinequiet G sine quiete B
 30 nideretur GB corr. P

hoc exiguo spiritu simul auferes. adsum ultro, nihil deprecor, vel si ita cordi est, habe in custodia captivitatis. neque enim mihi quicquam iam superioris fortunae reliquum est, quippe interfecto Hectore cuncta regni concidere. sed si iam Graeciae universae ob meorum male consulta satis poenarum filiorum sanguine et meis aerumnis [persolvi, miserere aetatis] at deos recordatus retorque animos ad pietatem: concede parvulis saltem non animam parentis sed cadaver deprecantibus. veniat in animum recordatio parentis tui omnes curas vigiliasque in te tuamque salutem inpendentis. sed illi quidem cuncta secundum sua vota proveniant longeque aliter neque mei similem senectam degat⁴.

XXII. Interea dum haec commemorat, paulatim animo deficere ac dissolvi membris, dein obmutescere occipit, quod spectaculum longe misererrimum omnibus, qui tum aderant, dolori fuit. dein Andromacha parvulos Hectoris filios ante Achillen prosternit, ipsa fletu lamentabili orans, uti sibi cadaver coniugis intueri saltem concederetur. inter haec tam miseranda Phoenix Priamum sustollere atque uti animum reciperet hortari. tum rex ubi in aliquantum revolvit spiritum, nixus genibus atque utraque manu caput dilanians „ubi nunc illa est“ ait, „quae apud Graecos praecipue erat iusta misericordia? an solum in Priamum circumscribitur?“

XXIII. Iamque omnibus dolore permotis Achilles decuisse ait filios eum suos initio ab eo, quod admiserint, facinore cohibere neque ipsum concedendo tanti delicti participem fieri. ceterum ante id decennium non ita defessum senecta fuisse, ut suis despectui esset, sed obsedis animos eorum

1 adsum en *P* quod *Obrechtus e vestigiis edit. Mediol. addidit*
 2 habe *G* primitus habens 7 persolui miserere aetatis
 om. *GB* habet *P* 8 at *GB* ac *P* 11 in te tuamque edit.
vett. intentumque *G* intentum atque *B* tuam in *P* 21 ma-
 lim scribi concederet 24 refouit *P* | nixus libri, nixus
 edit. *vett.*

desiderium rerum alienarum, neque ob mulierem solum unam, sed Atrei atque Pelopis divitiis in-
hiantes raptum res more incondito perrexisse: pro
quis aequissimum esse eiusmodi poenas vel etiam
5 graviores pendere. namque ad id tempus Graecos
secutos morem in bellis optimum, quoscumque ho-
stium pugna conficeret, sepulturae restituere solitos:
contra Hectorem supergressum humanitatis modum,
Patroclum eripere proelio ausum, scilicet ad inlu-
10 dendum ac foedandum cadaver eius: quod exemplum
poenis ac supplicii eorum eluendum, ut Graeci ac
reliquae posthac gentes memores ultionis eius mo-
remque humanae conditionis tuerentur. non enim
Helenae neque Menelai gratia exercitum relictis
15 sedibus parvulisque procul ab domo, cruentum suo
hostilique sanguine inter ipsa belli discrimina huius-
modi militiam tolerare, sed cupere dinoscere, bar-
barine Graecine summa rerum potirentur: quam-
quam iustam causam fuisse inferendi belli etiam
20 pro muliere. namque uti ipsi raptu rerum aliena-
rum laetarentur, ita maxime dolori esse his, qui
amiserint. ad haec multa infausta detestandaque
inprecari confirmareque se capto Ilio ante omnes
tanti admissi poenas sanguine eius expetere, ob
25 quam patria parentibusque carens Patroclum etiam
solitudinis suae levamen maximum amiserit.

XXIV. Dein consiliatum cum supradictis duci-
bus surgit: quis omnibus una atque eadem sen-
tentia est, scilicet uti acceptis quae allata essent
30 corpus exanime concederet. quod ubi satis placuit,
singuli ad sua tentoria discedunt. moxque Polyxena
ingresso Achille obvoluta genibus eius sponte ser-
vitium sui pro absolute cadaveris pollicetur. quo
spectaculo adeo commotus iuvenis, ut qui inimicis-
35 simus ob mortem Patrocli Priamo eiusque regno

2 Atrei atque *P* catratque *G om. B* 6 hos *GB*
hostium *P* homines *Peiper* 17 militia *G* milicie *B* | bar-
barinae *grecinae G* 26 solitudinis *P*.

esset, tum recordatione filii ac parentis ne lacrimis quidem temperaverit. itaque manu oblata Polyxenam erigit praedicta prius mandataque cura Phoenici super Priamo. sed rex nil se luctus neque praesentium miseriarum remissurum ait. tum 5 Achilles confirmare non prius cupitis eius satis futurum, quam mutato in melius habitu cibum etiam secum sumeret. ita rex veritus ne quae concessa videbantur ipse recusando impediret, demisse omnia quaeque imperarentur facienda decrevit. 10

XXV. Igitur ubi excussus comis pulvis totusque lotus est, mox a iuvene ipseque et qui cum eo venerant, cibo invitantur. dein ubi saties omnes tenuit, hoc modo Achilles disseruit: „refer nunc iam mihi, Priame, quid tantum causae fuerit, cur deficientibus quidem vobis in dies copiis militaribus, 15 ingravescentibus autem calamitatibus atque aerumnis Helenam tamen in hodiernum retinendam putetis neque velut contagionem infausti ominis propuleritis? quam prodidisse patriam parentesque et 20 quod indignissimum omnium est fratres sanctissimos cognoveritis. namque hi execrati facinus eius ne in militiam quidem nobiscum coniuraverunt: scilicet ne, quam audiri incolumem nollent, ei per se redditum in patriam quaererent. eam igitur cum 25 cerneretis malo omnium civitatem intravisse vestram, non eiecistis? non cum detestationibus extra muros persecuti estis? quid illi senes, quorum filios pugna in dies conficit? nonne adhuc persenserunt eandem causam exitisse tantorum funerum? itane ergo divinitus vobis eversa mens est, ut nullus in tanta 30 civitate reperiri possit, qui fortunam labentis patriae dolens de pernicie publica cum exitio eius trans-

1 filiae et P 3 praedicto coniecit Wopkensius 4 post Priamo Obrechtus ex edit. Mediol. recepit ut delutaretur 6 satis om. GB habet P 7 faurum (om. satis) Peiper 9 dedisse GB om. P cum signo lacunae demisse coniecit Dederichus 14 iam nunc ed. Crat. 19 contagione G contagionem B | perpuleritis G prop. B 24 Perizonius maluit redire

igat? ego quidem aetatis tuae contemplatione atque horum precum cadaver restituam neque umquam committam, ut quod in hostibus comprehenditur crimen malitiae ipse subeam“.

- 5   XXVI. Ad ea Priamus renovato fletu quam miserabili non sine decreto divum adversa hominibus irruere ait: deum quippe auctorem singulis mortalibus boni malique esse neque quoad beatum esse licitum sit, cuiusquam in eum vim inimicitias-
10 que procedere. ceterum se diversi partus quinquaginta filiorum patrem beatissimum regum omnium habitum ad postremum Alexandri natalem diem, quem evitari ne dis quidem praecinentibus potuisse. namque Hecubam foetu eo gravidam facem per
15 quietem edidisse visam, cuius ignibus conflagravisse Idam ac mox continuante flamma deorum delubra concremari omnemque demum ad cineres conlapsam civitatem intactis inviolatisque Antenoris et Anchisae domibus. quae denuntiata cum ad perniciem publicam expectare aruspices praecinerent, internecandum editum partum placuisse. sed Hecubam more femineo miserationis clam alendum pastoribus Idae tradidisse: eum iam adultum, cum res palam esset, ne hostem quidem quamvis saevissimum ut interficeret pati potuisse: tantae scilicet fuisse eum pulchritudinis atque formae. quem coniugio deinde
25 Oenonae iunctum cupidinem cepisse visendi regiones atque regna procul posita. eo itinere abductam Helenam arguente atque instigante quodam numine
30 cunctorum civium animis, sibi etiam laetitiae fuisse,

18 Tzetz. Antehom. 162. 163.

2 harum edit. princ. 8 quod GB quoad edit. vet. cui ed. Obr. 12 ad add. P 17 domum GB demum P 19 denuntiaturum GB denunciata P 20 vulgata lectio est spectare 21 femineae P 22 in id dextra dedisse G in margine idae tradidisse, in id dextram dedisse B 27 oenoni G Oenonae ed. Venet. (1499) 29 urgentem a. instigantem GB nostrum P

neque cuiquam, cum orbari se filio aliove consanguineo cerneret, non acceptam tamen, solo omnium adversante Antenore, qui initio post Alexandri reditum filium suum Glaucum, quod eius comitatum sequutus erat, abdicandum a penetibus suis decreverit, vir domi belloque prudentissimus. ceterum sibi, quoniam ita res ruerent, optatissimum adpropinquare naturae finem omissis iam regni gubernaculis atque cura: tantum se in Hecubae filiarumque recordatione cruciari, quas post excidium patriae¹⁰ captivas incertum cuius domini fastus *manerent*.

XXVII. Dein omnia, quae ad redimendum filium advectaverat, ante conspectum iuvenis exponi imperat: ex quis quicquid auri atque argenti fuit tolli Achilles iubet, vestis etiam quod ei visum est:¹⁵ reliquis in unum collectis Polyxenam donat et cadaver tradidit. quo recepto rex in gratiamne impetrati funeris an si quid Troiae accideret securus iam filiae, amplexus Achillis genua orat, uti Polyxenam suscipiat sibi que habeat: super quam iuvenis²⁰ aliud tempus atque alium locum tractatumque fore respondit, interim cum eo reverti iubet. ita Priamus recepto Hectoris cadavere ascensoque vehiculo cum his, qui se comitati erant, ad Troiam redit.

LIBER QUARTUS.

I. Sed postquam Troianis palam est regem²⁵ perfecto negotio inviolatum atque integro comitatu regredi, ammirati laudantesque Graeciae pietatem

XXVII. Malal. 159 init. Cedren. P 128.

I—III. Malal. 159—161 Cedren. P 128.

11 cui *G* | fastunerent *G* fastum sustinerent *B* nostrum
editt. vet., 13 adnectauerat *G* aduectauerat *B* 20 quam
GB qua *P*.

ad caelum ferunt: quippe quis animo ita haeserat nulla spe impetrandi cadaveris ipsumque et qui cum eo fuissent retineri ab Graecis, maxime ob Helenae, quae non remitteretur, recordationem. ceterum viso
 5 Hectoris funere cuncti cives sociique adcurrentes fletum tollunt, divellentes comam foedantesque oralaniatibus, neque in tanta populi multitudine quisquam in se virtutis aut spei bonae fiduciam credere illo interfecto, qui inclita per gentes fama rerum
 10 militarium, in pace etiam praeclara pudicitia, ex qua haud minorem, quam reliquis artibus gloriam adeptus erat. interea sepelivere eum haud longe a tumulto Ili regis quondam. dein exorto quam maximo ululatu postrema funeri peragunt, hinc feminis cum Hecuba deflentibus, hinc reclamantibus
 15 Troianis viris et ad postremum sociorum gentibus. quae per dies decem concessa bellandi requie ab ortu solis ad usque vesperam per Troianos gesta nullo usquam remisso lugendi officio.

20 II. Interim per eosdem dies Penthesilea, de qua ante memoravimus, cum magna Amazonum manu reliquisque ex finitimo populis supervenit. quae postquam interemptum Hectorem cognovit, percussa morte eius regredi domum cupiens ad postremum multo auro atque argento ab Alexandro in-
 25 lecta ibidem operiri decreverat. dein exactis aliquot diebus copias suas armis instruit. at seorsum ab Troianis ipsa suis modo bellatoribus satis fidens in pugnam pergit: cornu dextro sagittariis, altero
 30 peditibus instructo, medios equites collocat. contra ab nostris ita occursum, ut sagittariis Menelaus atque Ulixes et cum Teucro Meriones, peditibus Aiaces duo Diomedes Agamemnon Tlepolemus et cum Ialmeno Ascalaphus opponerentur, in equites ab

9 *Wopkensis* cui *vel* cuius *in*cl⁹ta *vel* qui *in*cl⁹ta — fama erat 13 *elli GB corr. P* 18 *nulla G* 30 *post collocat vulgo legitur* in quis ipsa, quae *om. GB, in V legitur* in quis ipsis.

Achille et reliquis ducibus pugnaretur. hoc modo instructo utrimque exercitu confluxere acies. cadunt sagittis reginae plurimi neque ab Teucris secus bellatum. interim Aiaces et qui cum his erant pedites, contra quos steterant, caedere ac restantes detrudere umbonibus, moxque repulsos obtruncare. neque, quoad deletae peditum copiae, finis fit.

III. Achilles inter equitum turmas Penthesileam nactus hasta petit, neque difficilius quam feminam equo deturbat manu comprehendens comam atque ita graviter vulneratam detrahens. quod ubi visum est, tum vero nullam spem in armis rati fugam faciunt: clausisque civitatis portis nostros reliquos, quos fuga bello exemerat, insecuti obtruncant, feminis tamen abstinentes manus parentesque sexui. dein uti quisque victor, interfectis quos adversum ierant, regrediebatur, Penthesileam visere seminecem etiam nunc admirarique audaciam. ita brevi ab omnibus in eundem locum concursum placitumque, uti, quoniam naturae sexusque condicionem superare ausa esset, in fluvium reliquo adhuc ad persentiendum spiritu aut canibus dilanianda iaceretur. Achilles interfectam eam sepelire cupiens mox a Diomede prohibitus est. is namque percontatus circumstantes, quidnam de ea faciendum esset, consensu omnium pedibus adtractam in Scamandrum praecipitat, scilicet poenam postremae desperationis atque amentiae. hoc modo Amazonum regina deletis copiis, quibuscum auxiliatum Priamo venerat, ad postremum ipsa spectaculum dignum moribus suis praebuit.

IV. At sequenti die Memnon Tithoni atque

IV—VII. Malal. 161—164 Cedren. P 128. 129.

---

7 finis fuit *P* 12 cum uero *G* corr. *P* 15 manu *GB*
 corr. *P* 16 utique *GB* uti quisque *PV* 27 scilicet
 p||||t poenam *G* *Dacera* maluit poena uel in poenam, *Vindigius* luiturum p. 32 tithonis *GB* titoni *P*.

Aurorae filius ingentibus Indorum atque Aethiopum copiis supervenit, magna fama, quippe in unum multis milibus armatis vario genere spes etiam vota-
 5 quae de se Priami superaverat. namque omnia circum Troiam et ultra, quae visi poterant, viris atque equis repleta splendore insignium refulgebant. eos omnes iugis Caucasi montis ad Troiam duxit, reliquos neque numero inferiores imposito Phala
 10 dum, ubi animadvertere insulam Graecis sociam, veriti, ne re cognita incenderentur naves, ibidem operiebantur: ac mox divisi in Camirum et Ialysum, urbes opulentas. neque multo post Rhodii Phalam incusare, quod paulo ante eversa ab Alexan-
 15 dro Sidona patria sua auxilium ei, a quo laesus sit, ferre cuperet: quo animos exercitus permoverent, confirmare haud dissimiles barbarorum videri eos, qui tam indignum facinus defenderent. multa praeterea, quae accensura vulgum et pro se facturi
 20 essent, disserere: quae res haud frustra fuit. Phoenices namque, qui in eo exercitu plurimi aderant, permoti querelis Rhodiorum an cupidine diripendarum rerum, quas secum advexerant, Phalam lapidibus insecuti necant distributique per supradictas
 25 urbes aurum ac reliqua praedae inter se dispertiunt.

V. Interim exercitus, qui cum Memnone venerat, positus per locos patulos castris, nam intra moenia haud facile tanta vis hominum retineri poterat, diversi suo quisque genere exercebantur.
 30 neque eadem *in* arte simplex atque idem modus, sed ut quemque regionis suae mos adsuefecerat, ita

---

3 genere insignium libri, insignium om. V quae vox fortasse huc e sequentibus irrepsit 4 vota quae G 5 Obrechtus non male qua visi poterat, ut supra III 15 12 camiram GB calysum GB utrumque corr. Mercerus 14 palam GB Phalam P 19 factura VP 23 advexerant GB adduxerat P, Dederichus advexerat 30 praepositionem in addidi cum Hildebrando, habet eam post neque V.

telis aliis in alium modum formatis scutorum etiam et galearum multiformi specie horrendam belli faciem praebuerunt. at ubi triti aliquot dies et miles bellum cupit, simul cum luce exercitus omnis signo dato in proelium ducitur cumque his Troiani et qui⁵ intra moenia socii fuerant. at contra Graeci instructi pro tempore operiri, debilitati aliquantum animos metu ingentis atque incogniti hostis. igitur ubi intra teli iactum ventum est, tum vero barbari clamore ingenti ac dissono ruinae in modum inrum-¹⁰ punt, nostri confirmati inter se satis impigre vim hostium sustentavere. sed postquam acies renovatae atque in ordinem reformatae sunt et iaci hinc atque inde tela coepere, cadunt utriusque exercitus plurimi, neque finis fit, quoad Memnon curru vectus¹⁵ adhibito secum fortissimo quoque medios Graecorum invadit, primum quemque obvium fundens aut debilitans. ita iam plurimis nostrorum interfectis duces, ubi fortuna belli eversa neque spes reliqua nisi in fuga est, victoriam concessere. eo die in-²⁰ censae deletaeque naves omnes forent, ni nox per fugium laborantium ingruentesque hostes ab incepto cohibuisset: tanta in Memnone bellandi vis peritiaque et nostris advorsae res.

VI. Igitur Graeci, postquam requies est, per-²⁵ culsi inter se ac summae rerum diffidentes per universam noctem quos in bello amiserant sepelivere. dein consilium futuri certaminis adversum Memnonem ineunt: ac placet sorte eligi nomen ducis cum eo bellaturi. tunc Agamemnon Menelaum excipit,³⁰ Ulixen, Idomeneum: reliquorum sors agi coepta Aiacem Telamonium votis omnium deligit. ita reffectis cibo corporibus reliquum noctis cum quiete transigunt. at lucis principio armati instructique

---

3 praebuerunt nos scripsimus, libri habent praebuerant
8 uigentis G 18 primis G 19 uersa V 22 ingruentes B
31 Idomeneus GB corr. V

pro negotio egrediuntur. neque segnius a Memnone actum, cum quo Troiani omnes. ita hinc atque inde ordinato exercitu proelium initum. plurimi utriusque partis ut in tali certamine cadunt, aut
 5 icti graviter proelio decedunt. in quo bello Antilochus Nestoris obvius forte Memnoni interficitur. moxque Aiax, ubi tempus visum est, inter utramque aciem progressus lacessit regem, praedicto prius Ulixi et Idomeneo, ab ceteris uti se defenderent.
 10 igitur Memnon ubi ad se tendi videt, curru desilit configitque pedes cum Aiace magno utriusque partis metu atque exspectatione: cum dux noster summa vi umbonem scuti eius telo in aliquantum foratum gravis atque summis viribus ingruens inpulit
 15 vertitque in latus. quo viso regis comites adcurrere, Aiace exturbare nitentes. tum Achilles, ubi barbaris intercedi videt, pergit contra et nudatum scuto hostis iugulum hasta transfigit.

VII. Ita praeter spem interfecto Memnone
 20 animi hostium commutantur et Graecis aucta fiducia: iamque Aethiopum versa acie nostri instantes caedunt plurimos. tum Polydamas renovare proelium cupiens circumventus ad postremum atque ictus inguina ab Aiace interficitur, Glaucus Antenoris,
 25 adversum Diomedem adstans, Agamemnonis telo cadit. tum vero cerneret hinc Aethiopus cum Troianis per omnem campum sine ordine atque imperio fugientes multitudine ac festinatione inter se implicari cadere ac mox palantibus equis proculcari, hinc
 30 Graecos resumtis animis sequi caedere impeditosque dissolvere atque ita confodere laxatos. redundant circa muros campi sanguine, et omnia, qua hostis intraverat, armis atque cadaveribus completa sunt. in ea pugna Priami filiorum Aretus et
 35 Echemmon ab Ulixe interfecti, Dryops Bias et

22 plurimos] primus GB 34 areius libri Aretus Dederichus Echememon G Archemmon B Echemmon Petavianus
 35 Dryaspisbia G Dryaspi spia et B iamdudum corr.

Corython ab Idomeneo, ab Aiace Oilei Ilioneus cum Philenore, itemque Telestes a Diomede, ab Aiace altero Antiphonus Agavus Agathon atque Glaucus et ab Achille Asteropaeus: neque prius finis factus, quam Graecos saties et ad postremum fatigatio in-

VIII. At ubi ab nostris in castra recessum est, missi ab Troianis, qui peterent eorum qui in bello ceciderant humandi veniam: collectos suos quisque igni cremant et more patrio sepeliunt seorsum ab ceteris cremato Memnone, cuius reliquias urnae conditas per necessarios regis remisere in patrium solum. at Graeci lautum bene cadaver Antilochi iustisque factis Nestori tradunt eumque orant, ferret animo aequo fortunae bellique adversa. ita ad postremum corpora sua quisque curantes vino atque epulis per multam noctem Aiace simulque Achillen laudibus celebrant atque ad caelum ferunt. at apud Troiam, ubi requies funerum est, non iam dolor in casu Memnonis, sed metus summae rerum et desperatio incesserat, cum hinc Sarpedonis interitus, inde secuta paulo post Hectoris clades spes reliquas animis abstulisset neque, quod postremum in Memnone fortuna obtulerat, reliquum iam existeret. ita confluentibus in unum tot adversis curam omnem exsurgendi omiserant.

IX. At post paucos dies Graeci instructi armis processere in campum lacessentes, si auderent, ad bellandum Troianos. quis dux Alexander cum reliquis fratribus militem ordinat atque adversum pergit.

IX. Malal. 164 Cedren. P 129.

1 chorythan ad idomeneo *GB corr. P* 2 thyestes et addunt libri ante Telestes, expunxit Dederichus 3 antipus libri corr. Dederichus 4 asteropeus *G* 5 ad om. *G* 19 cassum *G* casu *B* 20 rerum et *PV*, et om. *GB*, malim metus et s. r. d. 21 insecuta *B* 23 quod om. *GB add. V* atque ad postremum *B* 24 relictum iam existere *G* rerequum iam nil existere *B nostrum VP* 27 dies om. *G*.

sed priusquam ferire inter se acies, aut iaci tela
 coepere, barbari desolatis ordinibus fugam faciunt:
 caesique eorum plurimi, aut in flumen praeceps dati,
 cum hinc atque inde ingrueret hostis atque undique
 5 adempta fuga esset. capti etiam Lycaon et Troilus
 Priamidae, quos in medium productos Achilles iugu-
 lari iubet indignatus nondum sibi a Priamo super
 his, quae secum tractaverat, mandatum. quae ubi
 animadvertere Troiani, tollunt gemitus et clamore
 10 lugubri Troili casum miserandum in modum deflent
 recordati aetatem eius admodum inmaturam, qui in
 primis pueritiae annis cum verecundia ac probitate,
 tum praecipue forma corporis amabilis atque acce-
 ptus popularibus adolescebat.

15 X. Deinde transactis paucis diebus solemne
 Thymbraei Apollinis incessit et requies bellandi per
 indutias interposita. tum utroque exercitu sacrificio
 insistente Priamus tempus nactus Idaeum ad
 Achillen super Polyxena cum mandatis mittit. sed
 20 ubi Achilles in luco ea, quae inlata erant, cum
 Idaeo separatim ab aliis recognoscit, cognita re apud
 naves suspitio alienati ducis et ad postremum in-
 dignatio exorta. namque antea rumorem prodition-
 nis ortum clementer per exercitum in verum traxe-
 rant. ob quae simul uti concitatus militis animus
 25 leniretur, Ajax cum Diomede et Ulixé ad lucum
 pergunt hique ante templum resistunt operientes,
 si egrederetur, Achillen simulque uti rem gestam
 iuveni referrent, de cetero etiam deterrent in col-
 30 loquio clam cum hostibus agere.

XI. Interim Alexander compositis iam cum
 Deiphobo insidiis pugionem incinctus ad Achillen
 ingreditur confirmator veluti eorum, quae Priamus
 pollicebatur moxque ad aram, quo ne hostis dolum

X. XI. Malal. 165, 166 Cedren. P 130 Tzetz. Posthom.
 385—425 Const. Manass. P 29.

2 solutis V 18 nactus G 34 ne qua maluit Heinsius.

persentisceret aversusque a duce, adsistit. dein ubi tempus visum est, Deiphobus amplexus inermem iuvenem quippe in sacro Apollinis nihil hostile metuentem exoculari gratularique super his, quae consensisset, neque ab eo divelli aut omittere, quoad 5 Alexander librato gladio procurrensque adversum hostem per utrumque latus geminato ictu transfigit. at ubi dissolutum vulneribus animadvertere, e parte alia, quam venerant, prouunt: re ita maxima et super vota omnium perfecta, in civitatem recurrunt. 10 quos visos Ulixes „non temere est,“ inquit, „quod hi turbati ac trepidi repente prosiluere.“ dein ingressi lucum circumspicientesque universa animadvertunt Achillen stratum humi exsanguem atque etiam tum seminecem. tum Ajax „fuit“ inquit „confirmatum ac 15 verum per mortales nullum hominum existere potuisse, qui te vera virtute superaret, sed, ut palam est, tua te inconsulta temeritas prodidit.“ dein Achilles extremum adhuc retentans spiritum „dolo me atque insidiis“ inquit „Deiphobus atque Alexander 20 Polyxenae gratia circumvenere.“ tum expirantem eum duces amplexi cum magno gemitu atque exosculati postremum salutant. denique Ajax exanimem iam umeris sublatum e luco effert.

XII. Quod ubi animadvertere Troiani, omnes 25 simul portis prouunt eripere Achillen nitentes atque auferre intra moenia scilicet more solito illudere cadaveri eius gestientes. contra Graeci cognita re arreptis armis tendunt adversum: paulatimque omnes copiae productae: ita utrimque certamen brevi 30 adolevit. Ajax tradito his, qui secum fuerant, cadavere eius infensus Asium Dymantis Hecubae fratrem, quem primum obvium habuit, interficit. dein

XII. Malal. 167 Tzetz. Posthom. 425.

6 procurrensque libri, que om. edit. 9 nenerunt GB.
corr. VP 11 quo uiso V 32 Asyum dimantis G Asium
clymantis B.

plurimos, uti quemque intra telum, ferit, in quis
Nastes et Amphimachus reperti Cariae imperitan-
tes. iamque duces Ajax Oilei et Sthenelus adiuncti
multos interficiunt atque in fugam cogunt. quare
 5 *Troiani caesis suorum plurimis nusquam ullo certo*
ordine aut spe reliqua resistendi dispersi palantes-
que ruere ad portas neque usquam nisi in muris
salutem credere. quare magna vis hominum ab in-
sequentibus nostris obruncantur.

10 XIII. Sed ubi clausis portis finis caedendi
 factus est, Graeci Achillen ad naves referunt. tunc-
 que deflentibus cunctis ducibus casum tanti viri plu-
 rimi militum haud condolere, neque, uti res expo-
 scibat, tristitia commoveri: quippe animo inhaese-
 15 rat Achillen saepe consilia prodendi exercitus inisse
 cum hostibus: ceterum interfecto eo summa militiae
 orbata et ademptum conplurimum: et viro egregio
 bellandi ne honestam quidem mortem, aut aliter
 quam in obscuro oppetere licuerat. igitur propere
 20 ex Ida adportata ligni vis multa atque in eodem
 loco, quo antea Patroclo, bustum extruunt. dein
 imposito cadavere subiectoque igni iusta funeri per-
 agunt Aiace praecipue insistente, qui per triduum
 continuatis vigiliis labore non destitit, quam reli-
 25 quiae coadunarentur. solus namque omnium paene
 ultra virilem modum interitu Achillis consternatus
 est, quem dilectum praeter ceteros animo summis
 officiis percoluerat quippe cum amicissimum et san-
 guine coniunctum sibi, tum praecipue plurimum vir-
 30 tute ceteros antecedentem.

1 primus *G* cf. p. 73, 18 74, 22 2 rastes *GB* corr.
Mercerus 4 fundunt *PV* interficiunt *B* om. *G* 5 num-
 quam *GB* corr. *VP* 11 cumque *GB* corr. *BV* 13 cum
 dolore *libri*, *Orellius non male* condolere 14 quis *add. non*
male PV post quippe | in animo haeserat *BVP* 16 summa
 m. orbata, quod suspicatus sum, tuetur *V* summam m. orba-
 tam *rell.* 17 spei quam plurimum *VP* | et *GB* cui *V*
 19 licuerit *libri*, nos e coniectura scripsimus licuerat 22
 funere *G*¹ 28 perconsulerat *GB*, nostrum *edit. uett.*

XIV. Contra apud Troianos laetitia atque gratulatio cunctos inceserat infecto quam metuendo hoste: hique Alexandri commentum laudantes ad caelum ferunt, scilicet cum insidiis tantum perfecit, quantum ne in certamine auderet quidem. ⁵ inter quae nuntius Priamo supervenit Eurypylum Telephi ex Moesia adventare, quem rex multis antea inlectum praemiis, ad postremum oblatione desponsae Cassandreae confirmaverat. sed inter cetera, quae ei pulcherrima miserat, addiderat etiam vitem quam ¹⁰ dam auro effectam, et ob id per populos memorabilem. ceterum Eurypylus virtute multis clarus Moesiaticis modo Ceteis^{is}que instructus legionibus summa laetitia a Troianis exceptus spes omnes barbaris in melius converterat. ¹⁵

XV. Interim Graeci ossa Achillis urna recondita adiunctaque simul Patrocli in Sigeo sepelivere: cui sepulchrum etiam extruendum ab his, qui in eo loco habebant, mercede Ajax locat indignatus iam de Graecis, quod nihil in his dignum doloris iuxta ²⁰ amissionem tanti herois animadverterat. per idem tempus Pyrrhus, quem Neoptolemum memorabant, genitus Achille ex Deidamia Lycomedis superveniens offendit tumulum extractum iam ex parte maxima. dein percontatus exitum paternae mortis Myrmidonas ²⁵ gentem fortissimam et inclitam bellandi armis atque animis confirmat, impositoque faciendo operi Phoenice ad naves atque ad tentoria parentis vadit: ibi custodem rerum Achillis Hippodamiam animad-

9 Ptolem. VI p. 37, 14.

XV. Const. Manass. 29.

6 inter quae tam laeta *P* 13 ceterisque *GB* citis-
que *A* Obrechtus coniecit Ceteis^{is}que 16 urnae edit. princ.
cf. 8. 18. V 15. 19 habitabant *VP* 21 animadverteret *BV*
25 doctusque post mortis add. *VP* 28 phynice *G* | con-
tendit *B*.

vertit. moxque adventu eius cognito in eundem locum a cunctis ducibus concurritur: hique, uti animum aequum haberet, deprecantur. quis benigne respondens nec sibi ait ignoratum esse omnia, quae
 5 divinitus confierent, forti pectore patienda, neque cuiquam super fatum vivendi concessam legem: turpem namque ac detestandam viris fortibus conditionem senectae, contra imbellibus optabilem. ceterum sibi eo leviolem dolorem esse, quod non in
 10 certamine neque in luce belli Achilles interfectus esset, quo fortiorem ne optasse quidem quemquam existere nunc vel in praeteritum excepto uno illo Hercule. addit praeterea: solum virum dignum ea tempestate, sub cuius manibus excindi Troiam deceret, neque tamen abnuere quod imperfectum a patre
 15 relictum esset a se atque a circumstantibus perfici.

XVI. Postquam finem loquendi fecit, in proximum diem certamen pronuntiatum. duces omnes, ubi tempus visum est, solito ad Agamemnonem
 20 cenatum veniunt, in quis Ajax cum Neoptolemo, Diomedes Ulixes et Menelaus hique inter se eundem locum cenandi capiunt. interim inter epulas plurima iuveni patris fortia facinora numerare virtutemque eius commemorando efferre laudibus: quis Pyrrhus
 25 non mediocriter laetus accensusque industria se omni opere conari respondit, quo ne indignus patris meritis existeret. dein ad sua quisque tentoria quietum abeunt. at postero die simul cum luce iuvenis castris egressus offendit Diomedem cum Ulixem.
 30 quos salutatos quid causae foret percontatur hique aiunt interponendam *duorum* dierum moram ad reficiendos militum eius animos, longo itinere maris torpentibus etiam nunc membris et ob id nequam satis firmo nisu, ut solitis viribus agerent.

5 conferrent *GB* confierent *uett. edit.* 23 enumerare *P* 25 industria enixurum *P* enissurum *V* 26 ope *BVg* conari *om. G* habet *Bg* 31 duorum ante dierum *e coniectura addidi.*

XVII. Itaque ex eorum sententia biduum interpositum, quo transacto omnes duces regesque suis quisque militibus instructis exercitum ordinant atque ad pugnam vadunt. in quis Neoptolemus regens medios circum se Myrmidonas statuit atque Aiace[m],⁵ quem adfinitatis merito parentis loco percolebat. interim Troiani vehementer pavere, maxime quod suis in dies deficientibus auxiliis novus adversum se miles pararetur cum memorando duce: tamen Eurypyli hortatu arma capiunt: is namque adiunctis secum regulis copias suas Troianis mixtas porta educit: atque ita ordinata acie medium sese locat. tum primum Aeneas parato certamine intra muros manet execratus quippe Alexandri facinus commissum in Apollinem, cuius sacra is praecipue tuebatur. sed ubi signum bellandi datum est, manus conserunt magna vi utrimque decertantes caduntque plurimi. interim Eurypylus obvium forte nactus Peneleum proturbat hasta atque interficit. inde multo saevior Nirea aggressus moxque opruncat.¹⁰ iamque deturbatis qui in acie steterant, medios aggrediebatur: cum Neoptolemus re cognita comminus advolat deiectumque curru hostem et ipse desiliens gladio impigre interficit. tum ablatum propere cadaver atque ad naves iussu eius perlatum. quod¹⁵ ubi animadvertere barbari, quibus spes omnis in Eurypylo fuerat, sine certo ordine aut rectore fuga proelium deserunt atque ad muros revolant, tum plurimi eorum in fuga interfecti.

XVIII. Igitur postquam fuis hostibus ad naves²⁰ revertere Graeci, ex consilii sententia Eurypyli cremata ossa atque urnae condita patri remittunt, scilicet memores beneficiorum atque amicitiae. cremati etiam per suos Nireus atque Peneleus, seorsum sin-

7 panere — miles om. GB praebet V 10 is addit PV
 13 aspernato VP 15 apolline GB corr. VP cf. p. 92, 28
 20 nereia GB Nirea P 21 aggrediebantur G 34 nereus GB.

gali. at postero die per Chrysen cognoscitur Helenum Priami fugientem scelus Alexandri apud se in templo agere: moxque ob id missis Diomede et Ulixē tradidit sese deprecatus prius, uti sibi partem aliquam regionis, in qua reliquam vitam degeret semotam ab aliis concederent. dein ad naves ductus ubi concilio mixtus est, multa prius locutus non metu ait se mortis patriam parentesque deserere, sed deorum coactum aversione, quorum delubra violari ab Alexandro neque se neque Aeneam quisse pati: qui metuens Graecorum iracundiam apud Antenorem ageret senemque parentem, de cuius oraculo imminencia Troianis mala cum cognovisset, ultro supplicem ad eos decurrere. tunc nostris festinantibus secreta dinoscere, Chryses nutu uti silentium ageretur significat atque Helenum secum abducit. a quo doctus cuncta Graecis uti audierat refert, addit praeterea tempus Troiani excidii idque administris Aenea atque Antenore fore. tum recordati eorum, quae Calchas edixerat, eadem cuncta congruentiaque animadvertunt.

XIX. Dein postero die egresso utrimque milite ad bellandum plurimi Troianorum cadunt, sed ex sociis auxiliariis pars maxima. at ubi vehementius ab nostris instatur et omni ope bellum finire in animo est, signo dato dux duci occurrit atque in se proelium convertunt. tunc Philocteta progressus adversus Alexandrum lacessit, si auderet, sagittario certamine. ita concessu utriusque partis Ulixes atque Deiphobus spatium certaminis definiunt. igitur primus Alexander incassum sagittam contendit, dein Philocteta insecutus sinistram manum hosti transfigit, reclamanti per dolorem dextrum oculum per-

XIX. Malal. 140 Cedren. P 130.

1 chrysin GB Chrysem P 10 nequisse B 12 agere GB ageret P 23 ad bellandum — maxima PF ab alexandro cadunt ad solis partem maximam GB 25 statur GB corr. PP 29 utrius G.

forat ac iam fugientem tertio consecutus vulnere per utrumque pedem traicit fatigatumque ad postremum interficit, quippe Herculis armatus sagittis, quae infectae Hydrae sanguine haud sine exitio corpori figebantur. 5

XX. Quod ubi animadvertere barbari, magna vi irruunt, eripere Alexandrum cupientes: multisque suorum interfectis a Philocteta negotium tamen peragunt, atque in civitatem reportant. tum Ajax Telamonius insecutus fugientes ad usque portam 10 pergit. ibi caesa vis multa hostium, cum festinantibus inter se et singulis evadere inter primos cupientibus magis in ipso aditu multitudine sua detinerentur. interim multi eorum, qui primi evaserant, super muros siti collecta undique cuiuscemodi saxa 15 super clipeum Aiacis deiecere, congestamque quam plurimam terram desuper volvere, scilicet ad depellendum hostem: cum supra modum gravaretur egregius dux, facili scuto decutiens haud segnus imminere. denique Philocteta eos, qui in muris locati 20 erant, eminus sagittis proturbat multosque interficit. neque secus ab reliquis in parte alia res gestae. atque eo die excisa eversaue moenia hostium forent, ni nox iam ingruens nostros ab incepto cohibuisset. qui ubi ad naves regressi sunt, 25 laeti Philoctetae facinoribus et ob id maximam animo fiduciam gestantes, summo favore ac laudibus ducem celebrant. qui simul cum luce adiunctis sibi reliquis ducibus in proelium egressus hostes metu sui adeo deterruit, ut vix se moenibus defensarent. 30

XXI. Interim Neoptolemus apud tumulum Achillis, postquam in auctorem paternae caedis vindicatum est, initium lugendi sumit, una cum Phoe-

XXI. XXII. Malal. 141. 142.

4 corporis *G* 11 pergit *G* peragit *B* peregit *V* 14
 euaserunt *G*¹ 16 deiecere *GB* deicere *PV* 22 aliqua
GB alia *VP* cf. 54, 16 55, 16 56, 2 77, 8.

nice atque omni Myrmidonum exercitu comas se-
 pulchro deponit pernoctatque in loco. per idem
 tempus filii Antimachi, de quo supra memoravimus,
 adiuncti Priami rebus ad Helenum veniunt eum-
 5 que ut ad amicitiam cum suis redeat deprecati, ubi
 nihil proficiunt, ad suos remeantes Diomedi atque
 Aiaci alteri itineris medio occurrunt: ab quis com-
 prehensi perductique ad naves, quinam essent et
 rem ob quam venerant omnem expediunt. tum
 10 recordati patris eorum et quae adversum legatos
 dixerit molitusque sit, tradi eos popularibus atque
 ante conspectum barbarorum produci iubent, dein
 lapidibus iniectis necari. interim Alexandri funus
 per portam aliam ad Oenonen, quae ei ante Hele-
 15 nae raptum nupserat, necessarii sui uti sepeliretur
 perferunt. sed fertur Oenonen viso cadavere Ale-
 xandri adeo commotam, uti amissa mente obstupe-
 fieret ac paulatim per maerorem deficiente animo
 concideret. atque ita uno eodemque funere cum
 20 Alexandro contegitur.

XXII. Ceterum Troiani, ubi hostis muris in-
 festus magis magisque saevit, neque iam resistendi
 moenibus spes ulterius est aut vires valent, cuncti
 proceres seditionem adversum Priamum extollunt at-
 25 que eius regulos: denique accito Aenea filiisque
 Antenoris decernunt inter se, uti Helena cum his,
 quae ablata erant, ad Menelaum duceretur. quod
 postquam Deiphobus cognovit, traductam ad se
 Helenam matrimonio sibi adiungit. ceterum ingres-
 30 sus concilium Priamus, ubi multa ab Aenea contu-
 meliosa ingesta sunt, ad postremum ex consilii sen-
 tentia iubet ad Graecos cum mandatis belli depo-
 nendi ire Antenorem: qui ex muris signum lega-
 tionis ostendens, ubi a nostris recessum est, ad
 35 naves venit. ubi benigne salutatus atque exceptus

3 de quibus *PV* 14 per partem aliam portae *GB*
 nostrum *Dederichus* 14 16 teononem *G* 31 in concilii *G*
 cons. *B* ex cons. *VP*.

summum fidei benevolentiaeque erga Graeciam testimonium capit maximeque a Nestore, quod Menelaum insidiis Troianorum appetitum consilio suo atque auxilio filiorum servaverit: pro quis Troia eversa multa praeclara polliceri hortarique, uti dignum memoria pro amicis adversum perfidos moliretur. tunc longam exorsus orationem semper, ait, principes Troiae poenam ob male consulta divinitus consequi. dein subiungit Laomedontis adversum Herculem famosa periuria insecutamque eius regni eversionem: qua tempestate Priamus parvulus admodum atque expers omnium, quae gesta erant, petitu Hesionae regno impositus est. eum male iam inde desipientem cunctos sanguine et iniuriis insectari solitum, parcum in suo atque appetentem alieni, quo exemplo veluti pessima contagione imbutos filios eius neque sacro neque profano abstinuisse. ceterum se eadem stirpe, qua Priamum Graecis coniunctum, animo semper ab eo discerni: Hesionam quippe Danai filiam Electram genuisse, ex qua ortum Dardanum, qui Olizonae Phinei iunctus Erichthonium ediderit, eius Tros, dein ex eo Ilus Ganymedes et Cleomestra, ex Cleomestra Asaracus, atque ex eo Capys Anchisae pater. Ilum dein Tithonum et Laomedontem genuisse, ex Laomedonte Hicetaonem Clytium Lampum Timoetem Bucolionem atque Priamum genitos rursusque ex Cleomestra et Aesyete se genitum. ceterum Priamum cuncta iura adfinitatis proculcantem magis in suos superbiam atque odium exercuisse. postquam finem loquendi fecit, postulat, uti, quoniam a senibus legatus pacis missus esset, darent de suo numero,

4 eu. p. q. Tr. GB p. q. Tr. eu. PV 15 prauum insuetum libri, corr. V. Hildebrandus non male prauum nec vel non insuetum 21 quo GB | qui addidi | obzone GB cf. p. 55, 8 | finei GB | iunctos GB iunctus V 22 erichthonium G erichth. B | ei dederit GB ediderit Obrechtus 23 gany-medes G 25 Laom. gen. ex om. G gen. ex Laom. om. B addit PV 28 soete GB, Aesyete restituit Mercerus.

cum quis super tali negotio disceptaret: electique Agamemnon Idomeneus Ulixes atque Diomedes, qui secreto ab aliis proditionem componunt. praeterea placet, uti Aeneae, si permanere in fide vellet, pars
 5 praedae et domus universa eius incolumis, ipsi autem Antenori dimidium bonorum Priami regnumque uni filiorum eius, quem elegisset, concederetur. ubi satis tractatum visum est, Antenor ad civitatem dimittitur, referens ad suos composita inter se longe alia,
 10 in quis, donum Minervae parari a Graecis eosque cum gratia cupere recepta Helena acceptoque auro bellum omittere atque ad suos regredi. ita composito negotio Antenor traditoque sibi Talthybio, quo res fidem acciperet, ad Troiam venit.

LIBER QUINTUS.

15 I. Antenore Talthybioque civitatem ingressis cuncti populares sociique cognita re prope concurrunt, cupientes dinoscere, quae apud Graecos actitata essent, quis Antenor in proximum diem relata differt: atque ita dimisso conventu disceditur. cum
 20 inter epulas Talthybius interesset, filios suos monere Antenor nihil his in vita custodiendum, quam uti antiquissimam ducerent cum Graecis amicitiam, dein singulorum probitatem fidem atque innocentiam commemorando ammiratur. ita finito
 25 convivio tum disceditur. at lucis principio, omnibus iam in consilio expectantibus audire, si quis modus tantis malis fieret, cum Talthybio ipse venit neque multo post Aeneas, dein Priamus cum residuis regulis. denique ubi ea, quae a Graecis audierat,
 30 dicere iussus est, hoc modo disseruit.

4 aenea GB corr. V 14 acceperit GB corr. V 17
 acta B 19 tum i. e. cum V 25 tum] - quietum PV.

II. „Grave, Troiani principes vosque socii, grave bellum nobis extitisse adversum Graeciam; gravius vero multoque durius, mulieris causa hostesque effectos quam amicissimos, qui inde iam a Pelope orti adfinitatis etiam iure nobis coniuncti sunt. 5 namque si praeterita mala summatim attingere oporteat, numquam civitas nostra depressa aerumnis ad requiem emersit. usquamne nobis defuere fletus, aut sociis imminutae calamitates? quando non amici parentes propinqui filii denique in bello amissi? 10 et, ut ex me reliquorum luctuum memoriam recenseam, quidnam in Glauco filio toleravi? cuius interitus, quamquam acerbus mihi, tamen non ita dolori fuit, quam tempus illud, quo adiunctus Alexandro ad raptum Helenae comitatum sui praebuit. sed 15 praeteritorum saties: futuris saltem parcendum ac consulendum est. Graeci homines custodes fidei ac veritatis, principes benivolentiae atque officiorum. testis his rebus Priamus, qui ipso strepitu discordiarum fructum tamen misericordiae eorum tulit: 20 neque inferendo bellum quicquam prius temeratum ab his, quam perfidiam in ipsa legatione insidiasque ab nostris experti sunt. in qua re, dico enim quod sentio, Priamus eiusque filii auctores: in his etiam Antimachus, qui recens amissis liberis iniqui- 25 tatis suae poenas luit. haec omnia in gratiam Helenae gesta, scilicet eius mulieris, quam ne Graeci quidem recipere gestiunt. retineatur igitur in civitate ea femina, ob quam nulla gens, nulli usquam populi amici aut non infesti huic regno. nonne 30 sponte supplices, ut recipiant eam, rogabimus? non omni modo satisfaciemus laesis iam totiens per nos? non in futurum saltem reconciliabimus tales viros?

25 Tzet. Antehom. 158.

3 hostes *B* 7 en unquam *P* quod suspicatus est *Mer-*
cerus cum signo interrogationis 8 unquamne *P* 16 sa-
 tis *V* 19 qui in *P* 26 gratia *GB* gratiam *P* 31 ro-
 gauimus *G* rogabimus *B*.

ego quidem abibo hinc iam et discedam longius, neque committam, ut ulterius intersim malis nostris. fuit tempus, quo manere in hac civitate iocundum erat: socii, amici, propinquorum salus, patria denique incolumis adtinuere in hunc diem. contra nunc quid horum non imminutum, aut in totum sublatum nobis est? non feram me cum his morari, quorum opera cuncta mihi cum patria concidere. et eos quidem, quos in bello fortuna eripuit, utcumque iam sepelivimus concedentibus ultro veniam hostibus, sed postquam deorum arae atque delubra sanguine humano per scelus infecta sunt, hoc etiam amisimus, quippe quis maiora supplicia post mortem carissimorum, quam in amissione subeunda sunt. quae ne accidant, nunc saltem providete. auro atque aliis huiusmodi praemiis redimenda patria est. multae in hac civitate dites domus, singuli pro facultatibus in medium consulamus, postremo offeratur pro vita hostibus, quod mox interitu nostro ipsorum futurum est. templorum etiam, si necesse erit, ornamentis pro incolumitate patriae utendum est: solus suas opes intus custodiat Priamus, solus divitias potiores civibus suis teneat, his etiam, quae cum Helena rapta sunt, incubet, videatque, quem ad finem utendum putet patriae calamitatibus. nos victi iam sumus malis nostris."

III. Haec atque alia cum lacrimis disserente eo cuncti simul gemitum edunt, tendentes ad caelum manus annuere, tot adversis rebus Priamum singuli vel inter se omnes finem miseriarum deprecantes, ad postremum uno ore patriam redimendam clamant. in quis Priamus dilanians caput fletu quam miserabili non solum iam se ait odio dis, verum suis hostem effectum, quippe cui non amicus antea,

3 qua G 5 fort. obtinuerere 8 mihi om. P 14 ipsa
post in add. VP 24 rapte sunt G rapta sunt B uideat-
que B uidereque G 29 abnuere GB corr. VP 33 uer-
sum G.

non propinquus, non denique civis inveniri posset, qui aerumnis suis ingemesceret. namque optasse haec non nunc demum, verum vivis Alexandro atque Hectore agi coepta. sed quoniam praeterita revocare nulli concessum esset, praesentium habendam *curam* rationemque futuris adhibendam. se namque omnium, quae haberet, ad redemptionem patriae potestatem dare: quam rem Antenori agendam permittere. ceterum se, quoniam odio iam suis esset, abire e conspectu consentientem his, quae inter se decernerent.

IV. Tum separato rege placet, uti Antenor ad Graecos redeat exploratum voluntatem certam adiunctusque ei, uti voluerat, Aeneas. ita composita re disceditur. sed media ferme nocte Helena clam ad Antenorem venit suspicans tradi se Menelao et ob id iram derelictae domus metuens: itaque eum orat, uti inter cetera sui quoque apud Graecos commemorationem faceret ac pro se deprecaretur. ceterum, ut cognitum est, post Alexandri interitum visa ei apud Troiam fuere omnia desideratusque ad suos reditus. at lucis initio quibus imperatum erat ad naves veniunt, decretum civium cunctis narrant: itaque cum quis antea ad confirmanda, quae tempus monebat, secedunt. ibi cum multa de republica ac summa rerum disserent, voluntatem quoque Helenae docent veniamque orant et ad postremum confirmant inter se proditionis pactionem. dein ubi tempus visum est, cum Ulixē et Diomedē ad Troiam veniunt cohibito Aiace ab Aenea, scilicet ne qua insidiis opprimeretur talis vir, quem solum barbari non secus quam Achillem metuebant. igitur postquam duces Graeci in civitate conspecti sunt, cuncti

5 esset e coniectura scripsi, libri est 6 curam om. GB
 futurisque adh. curam Wopkensis, rationem curamque f.
 adh. Dederichus, r. animumque f. adh. Hildebrandus; nos curam
 ante rationemque inseruimus 18 uti in G uti inter B 25
 secedens G secedunt B.

cives tollunt spe animos existimantes finem belli atque discordiarum. itaque prope senatus habitus, ubi nostris praesentibus decernitur primum omnium Antimachum ex omni Phrygia exulandum, scilicet
 5 auctorem tanti mali. dein super condicione pacis tractari coeptum.

V. Inter quae repente strepitus ex Pergamo, ubi regia Priamo erat, clamorque ingens editur. quare turbati qui in consilio erant foras prosiliunt,
 10 credentes insidias temptatas solito a regulis: itaque in templum Minervae prope concedunt. at paulo post ex his, qui ex arce descenderant, cognoscitur Alexandri filios, quos ex Helena susceperat, casu camerae extinctos. hique erant Bunomus Corythus
 15 atque Idaeus. quare consilio dilato duces nostri ad Antenorem abeunt ibique acceptis epulis pernoctant. praeterea cognoscunt ab Antenore editum quondam oraculum Troianis maximo exitio civitati fore, si Palladium, quod in templo Minervae esset, extra
 20 moenia tolleretur. namque id antiquissimum signum caelo lapsum, qua tempestate Ilus templum Minervae extruens prope summum fastigii pervenerat: ibique inter opera, cum necdum tegumen superpositum esset, sedem sui occupavisse: idque signum ligno
 25 fabrefactum esse. hortantibus dein nostris, uti secum ad ea omnia eniteretur, facturum se, quae cuperent, respondit. atque his praedicit publice se in consilio super qualitate eorum, quae postulaturi essent, exertius disserturum, scilicet ne qua suspitio
 30 sui apud barbaros oriretur. ita composito negotio cum luce simul Antenor ac reliqui proceres ad Priamum vadunt, nostri ad naves redeunt.

VI. Dein ubi iusta pueris facta sunt post diem tertium Idaeus supradictos duces accitum venit: quis

V Malal. 137 Cedren. P 130

10 solito *om.* B more *add.* P 12 descenderat G descenderant B 16 hique G ibique B 22 summo fastigio GB.

praesentibus *Panthus* ceterique, quorum consilium praevalerat, multa disserere atque docere ea, quae antea gesta essent temere et inconsulta, non per se, quippe qui contempti disiectique ab regulis arbitrio alieno agerent. ceterum quod arma adversus Graecos tulissent, non sponte factum: namque qui sub imperio alieno agerent, expectandum his atque exequendum esse nutum eius, qui teneat. ob quae dignum esse Graecos data venia consulere eis, qui semper auctores pacis fuerint. ceterum a Troianis ob male consulta satis poenarum exactum. dein multo hinc atque inde habito sermone ad postremum de modo praemiorum agi coeptum. tum *Diomedes* quinque milia talentorum auri ac totidem argenti optat, praeterea tritici centena milia: eaque per annos decem. tum silentio habito a cunctis *Antenor* non Graecorum more agere eos adversum se ait, sed barbaro: namque quod impossibilia postularent, palam fieri praetextu pacis bellum eos instruere: ceterum auri tantum atque argenti ne tum quidem priusquam in auxilia conducta dilaceraretur, civitati fuisse. quod si permanere in eadem avaritia vellent, superesse Troianis, uti clausis portis incensisque intus deorum aedificiis ad postremum idem sibi cum patria exitium peterent. contra *Diomedes*: „Non civitatem vestram consideratum *Argis* venimus, verum adversum vos dimicaturi. quocirca, sive etiam nunc bellare in animo est, parati Graeci, sive, ut ais, igni dabitur *Ilium*, non prohibebimus: quippe Graecis affectis iniuria *ulcisci* hostes suos finis est.“ tum *Panthus* in proximum diem veniam deliberandi orat. ita nostri ad *Antenorem* abeunt atque inde in aedem *Minervae*.

VII. Interim cognoscitur in apparatu rerum

1 *Panthus*] lampus libri corr. *Dederichus* 4 despecti-
que *B* at cf. I 8 18 quod videtur esse in *B* quo *G* cum *PV*
20 ne tñ *B* 23 troiani sicuti *GB* corr. *VP* 30 quoque
modo add. *VP* ante *ulcisci*.

divinarum portentum ingens: namque aris composita sacrorum consueta mox subiectus ignis non comprehendere neque consumere, uti antea, sed aspernari. qua re turbati populares, simul uti fidem nuntii noscerent, ad aram Apollinis confluunt, atque ibi superpositis extorum partibus ubi flamma admota est, repente cuncta, quae inerant, disturbata ad terram decidunt. quo spectaculo percussis atque attonitis omnibus subito avis aquila stridore magno immittit sese atque extorum partem eripit moxque supervolans ad naves Graecorum pergit, ibique raptum omittit. id vero barbari non iam leve aut in obscuro, sed palam perniciosum credere. interim Diomedes cum Ulixē dissimulantes quae gerebantur obambulare in foro circumspicientes laudantesque praeclara operum civitatis eius. at apud naves auspicio tali monitis omnium animis Calchas, uti bonum animum gererent, hortatur, brevi quippe dominos fore eorum, quae apud Troiam essent.

VIII. Ceterum Hecuba re cognita placatum deos egreditur ac praecipue Minervam atque Apollinem, quis cum dona multa, tum victimas opimas admovet. sed in adolendo quae sacra aris reddebantur, eodem modo restingui ignes ac repente interire visi. inter quae tam sollicita Cassandra deo plena victimas ad Hectoris tumulum transferri imperat: deos quippe aspernari iam sacrificia indignatos ob commissum paulo ante scelus in Apollinem. ita tauris, qui immolati erant, ad rogam Hectoris, sicuti imperabatur, adportatis moxque igni subiecto consumuntur cuncta. inde, ubi iam vesperarat, domum discessum. atque eadem nocte Antenor clam in templum Minervae venit, ubi multis precibus vi mixtis Theano, quae ei templo sacerdos erat, persuasit,

---

VIII Malal. 138 143 Cedren. P 131

---

12 non tam *GB*   14 dissimulanter *G nostrum B*   17
monitis] motis V.

ut Palladium sibi traderet: habituram namque magna eius rei praemia. ita perfecto negotio ad nostros venit hisque promissum offert, verum id Graeci obvolutum bene, quo ne intellegi a quoquam posset, vehiculo ad tentoria Ulixi per necessarios fidosque 5 suos remittunt. at lucis principio postquam senatus coactus et nostri ingressi sunt, Antenor veluti iracundiam Graecorum metuens veniam eorum orare, quae adversum eos pro patria exertius disseruisset, dein Ulixes: non se his moveri neque indignari, sed 10 quod finis in tractando non adhiberetur: maxime cum opportunum ad navigandum tempus brevi praetervolet. tum multo invicem habito sermone ad postremum binis milibus talentorum auri atque argenti rem decidunt. quod uti ad suos referrent, 15 Graeci ad naves abeunt. ibi conductis ducibus cuncta dicta gesta exponunt: Palladium ablatum per Antenorem docent. dein ex omnium sententia reliquus miles rem cognoscit.

IX. Ob quae placet universis mitti Minervae 20 donum quam honoratissimum. tum accitus ad eam rem Helenus cuncta, quae clam se gesta erant, ac si praesens adfuisset, ordine exponit additque finem iam advenisse Troianarum rerum: quippe quo maxime sustentaretur summa civitatis eius, Palladium fuisse, 25 quo ablato exitium ingruere. ceterum donum Minervae fatale Troianis esse, equum ligno fabrefactum forma ingenti, cuius magnitudine muri solvendi essent, adnitente atque administro Antenore. dein recordatus parentem Priamum residuosque fratres 30 fletum edit miserabilem, consternatus per dolorem atque obstupefactus ruit. tum Pyrrhus collectum eum refectumque animi ad se deducit custodesque

---

IX Const. Manass. P 29

---

4 *prae*positionem a om. GB *add.* VP 11 quo GB quod VP 12 *per*volet G *corr.* B 17 dicta om. GB *addit* P 25 summam G summa B.

addit veritus, ne qua per eum hostibus, quae gesta erant, patefierent. quod ubi Helenus persensit, Pyrrhum, uti bonum animum gereret, hortatur, securum sui secretorumque: namque se cum eo etiam post
 5 patriae excidium multis tempestatibus in Graecia moraturum. itaque ut Heleno placuerat, multa materies, quae apta huiusmodi fabricae videbatur, per Epium atque Aiacem Oilei advecta.

X. Interim firmatores pactae pacis ad Troiam
 10 eunt decem lecti duces, Diomedes Ulixes Idomeneus Ajax Telamonius Nestor Meriones Thoas Philocteta Neoptolemus atque Eumelus. quos ubi in foro animadvertere populares, laeti animos tollunt finem iam aerumnarum credentes. itaque singuli plures, uti quisque occurreret, benigne adeunt,
 15 salutant gratulantes atque exosculantur. tum Priamus pro Heleno orare Graecos multisque adhibitis precibus commendare carissimum sibi et inter ceteros dilectum magis propter prudentiam. dein ubi
 20 tempus visum est, convivium publice coeptum in honorem ducum adscitaeque pacis Antenore deserviente Graecis atque omni modo benigne exhibente cuncta. at lucis initio senes omnes in aedem Minervae conveniunt, in quis Antenor refert missos a
 25 Graecis super condicionibus praedictae pacis decem legatos viros. quos ubi deduci in senatum placuit et dextrae invicem datae atque acceptae sunt, statuunt inter se, uti proximo die campi medio atque in ore omnium aras statuunt, in quis fidem pacis
 30 iurisiurandi religionibus firmarent. quis perfectis Diomedes atque Ulixes iurare occipiunt permansuros se in eo, quod sibi cum Antenore convenisset, testesque in eam rem Iovem summum Terramque

---

9 firmata res *GB* firmatores *P* 15 pluresue *edit.*
Venet. 1499 16 atque gratulantes *Mercerus* 20 in honorem ut *Vindingius* optauerat *P*, reliqui libri in honore 28 in medio *P*.

matrem Solem Lunam atque Oceanum fore. dein excisis in partes duas hostiis, quae ad eam rem admotae erant, ita uti pars ad Solem, residuum ad naves expectaret, per medium transeunt. dein Antenor in eadem verba placitum confirmat. ita perfecto negotio ad suos quisque abeunt. ceterum barbari Antenorem summis efferre laudibus, advenientem singuli quasi deum venerari: solum quippe omnium credere auctorem pacis eius adscitaeque cum Graecis amicitiae. ita sopito iam exinde bello passim, uti quisque partium voluerat, nunc Graeci cum Troianis rursusque hi apud naves amice agere. interim ubi foedus intervenerat, cuncti barbarorum socii, qui bello residui erant, gratulantes interventu pacis ad suos discedunt ne operientes quidem praemia tantorum discriminum atque aerumnarum, scilicet veriti, ne qua pacti fides apud barbaros dissolveretur.

XI. Interim apud naves, uti Heleno placuerat, equus tabulatis extruitur per Epium, fabricatorem eius operis, cui edito in immensum ima, quae sub pedibus erant, rotis interpositis suspenderat, scilicet quo adtractu motus facilius foret: quem offerri donum Minervae maximum, omnium ore agitabatur. ceterum apud Troiam auri atque argenti praedictum pondus per Antenorem atque Aeneam summo studio in aedem Minervae portabatur. et Graeci, postquam auxilia sociorum dimissa cognitum est, impensius pacem atque amicitiam agitavere nullo exinde barbarorum interfecto aut vulnerato, quo magis sine ulla discordiarum suspitione apud hostes fuere. dein equum compactum adfabre confixumque ad muros movent praenuntiato Troianis, uti cum religione susciperent, Minervae scilicet sacrum dicatumque.

XI. XII Cedren. P 131 132.

---

22 facilior P.

quare magna vis hominum portis egressa summa
 laetitia sacrificioque donum excipit attrahitque prop-
 ius moenia. sed postquam magnitudine operis im-
 pediri per portas ingressum animadvertere, consilium
 5 destruendorum desuper murorum capiunt, neque
 quisquam secus prae tali studio decernebat. ita in-
 violatum multis tempestatibus murorum opus Nep-
 tunique, ut perhibebatur, atque Apollinis maxima
 monumenta nullo dilectu civium manibus dissolvun-
 10 tur. sed postquam maior pars operis eius deiecta
 est, consulto a Graecis intercessum, confirmantibus
 non se passuros intra moenia induci equum, prius-
 quam praedictum auri atque argenti pondus sus-
 ceperint. ita intermisso opere semirutisque moeni-
 15 bus Ulixes cunctos civitatis Troianae artifices ad
 reficiendas naves conducit. composita dein universa
 classe, ubi cuncta navigia instructa et praemium per-
 solutum est, iubent nostri peragere incepta. itaque
 destructa murorum parte cum ioco lasciviaque in-
 20 duxere equum feminis inter se atque viris certatim
 adtrahere festinantibus.

XII. Interim Graeci, ubi cuncta navibus im-
 posita sunt, incensis omnium tabernaculis ad Sigeum
 secédunt, ibique noctem opperiuntur. fessis deinde
 25 multo vino atque somno barbaris, quae utraque per
 laetitiam securitatemque pacis intervenerant, multo
 silentio ad civitatem navigant servantes signum,
 quod igni elato Sinon ad eam rem clam positus
 sustulerat moxque omnes postquam intravere moe-
 30 nia divisit inter se civitatis locis, ubi signum da-
 tum est, magna vi caedere eos, quos fors obiecerat,
 atque opruncare passim per domos atque vias, loca
 sacra profanaque et si qui persenserant, priusquam
 armare se aut aliud pro salute capere quirent, op-
 35 primere: prorsus nulla requies stragis atque fune-
 rum, cum palam et in ore suorum liberi parentes-

que magno inspectantium gemitu necarentur mox-
 que ipsi, qui spectaculo carissimorum corporum inter-
 fuerant, miserandum in modum interirent. neque
 segnius per totam urbem incendiis gestum positus
 prius defensoribus ad domum Aeneae atque Ante- 5
 noris. interim Priamus re cognita ad aram Iovis
 anteaedificialis confugit, multique ex eo loco ad
 reliqua deorum templa: in quis Cassandra in aedem
 Minervae. sed postquam universos, qui in manus
 venerant, foede atque inultos obruncavere, occi- 10
 piente luce domum, in qua Helena erat, aggrediun-
 tur. ibi Menelaus Deiphobum, quem post Alexandri
 interitum Helenae matrimonium interceptisse supra
 docuimus, exsectis primo auribus brachiisque ablati-
 tis deinde naribus ad postremum truncatum omni 15
 ex parte foedatumque summo cruciatu necat. dein
 Priamum Neoptolemus sine ullo aetatis atque hono-
 ris dilectum refinentem utraque manu aram iugulat.
 ceterum Cassandram Oilei Ajax e sacro Minervae
 captivam abstrahit. 20

XIII. Hoc modo consumptis cum civitate bar-
 baris, deliberatio inita super his, qui ab deorum
 aris auxilium vitae imploraverant decretumque ab
 omnibus, uti per vim avulsi necarentur: tantus do-
 lor iniuriae et ob id studium extinguendi Troiani 25
 nominis incesserat. ita comprehensi qui cruciatum
 praedictae noctis subterfugerant trepidantes ac vice
 pecorum interficiuntur. dein more belli per templa
 ac semiustas domos populatio rerum omnium et per
 dies plurimos, ne quis hostium evaderet, studium 30
 in requirendo. interim ad coacervandum auri atque
 argenti materiam opportuna loca destinantur et alia

5 Tzetz. Antehom. 162 163.

1 magno spectaculo *GB reliquis omissis, fortasse postquam
 spectaculo scriptum fuerat, vulgatam lectionem praebet P* 7
 anteaedificiales *G ante aedificiale B corr. P* 8 in quis
om. B in om. G 18 aram *superscr. in G ad aram B* 31
 inquirendi *P.*

Dicrs.

ob pretiosam vestem. igitur ubi satias Troiani sanguinis tenuit et urbs incendiis complanata est, initium solvendae per praedam militiae capiunt, primo a feminis captivis puerisque adhuc inbelibus. itaque
 5 ex his prima omnium Helena sine sorte Menelao conceditur, dein Polyxena suadente Ulixē per Neoptolemum Achilli inferias missa, Agamemnoni Cassandra datur, postquam forma eius captus, quin palam desiderium fateretur, dissimulare nequiverat,
 10 Aethram et Clymenam Demophon atque Acamas habuere. reliquarum sors agi coepta atque ita Neoptolemo Andromache adiunctis, postquam id evenerat, filiis eius in honorem tanti ducis, Ulixi He-
 cuba obvenere. hactenus nobilium feminarum ces-
 15 sere servitia. alii, ut quemque sors contigerat, praedam aut ex captivis, quantum pro merito distribuebatur, habuere.

XIV. Interim super Palladio ingens certamen inter se ducibus exortum Aiace Telamonis expostu-
 20 lante in munus sibi pro his, quae in singulos universosque virtute atque industria sua contulerat. qua re coacti paene omnes, simul uti ne laederetur animus tanti viri, cuius praeclara facinora vigilasque pro exercitu in animo retinebant, concedunt
 25 Aiaci renitentibus solis omnium Diomede atque Ulixē sua quippe opera insinuantibus id ablatum. contra Ajax adfirmare non labore aut virtute eorum rem gestam, Antenorem namque contemplatione communis amicitiae abstulisse. tum Diomedes honori
 30 eius per verecundiam concedens a certamine destitit. igitur Ulixes cum Aiace summa vi contendere inter se atque invicem industriae meritis expostulare adnitentibus Ulixi Menelao atque Agamemnone ob servatam paulo ante opera eius Helenam. nam-
 35 que post captum Ilium Ajax recordatus eorum, quae

XIV. XV Malal. 138—144 Cedren. P 132.

10 demophon a. achamas GB 24 retinentibus G corr B.

tantis tempestatibus propter mulierem experti per-
 pessique essent, primus omnium interfici eam ius-
 serat: iamque adprobantibus consilium Aiacis mul-
 tis bonis Menelaus amorem coniugii etiam tunc
 retinens singulos ambiundo orandoque ad postre-
 mum perfecerat, uti intercessu Ulixis Helena incol-
 lumis sibi traderetur. itaque uti iudicio amborum
 merita expectantes, quis etiam nunc bellum in ma-
 nibus atque hostiles multae nationes circumstreper-
 ent, nullo dilectu virorum fortium spretisque Aiacis 10
 egregiis facinoribus ac frumenti, quod ex Thracia
 advexerat, per totum exercitum distributione Ulixi
 Palladium tradunt.

XV. Quare cuncti duces qui memores virtu-
 tum Aiacis nihil praeferendum ei censuerant quique 15
 secuti gratiam Ulixi impugnaverant talem virum,
 studio in partes discedunt. interim Ajax indignatus
 et ob id victus dolore animi palam atque in ore
 omnium vindictam se sanguine eorum, a quis im-
 pugnatu esset, exacturum denuntiat. itaque ex eo 20
 Ulixes Agamemnon ac Menelaus custodiam sui
 augere et quo tutiores essent, summa ope invigi-
 lare. at ubi nox aderat discedentes uno ore omnes
 lacerare utrumque regem neque abstinere maledictis,
 quippe quis magis libido desideriumque in femina 25
 quam summa militiae potiora forent. at lucis prin-
 cipio Aiacem in medio exanimem offendunt perqui-
 rentesque mortis genus animadvertere ferro inter-
 fectum. inde ortus per duces atque exercitum tu-
 multus ingens ac dein seditio brevi adulta, cum ante 30
 iam Palameden virum domi belloque prudentissi-
 mum nunc Aiacem, inclitum tot egregiis pugnis
 atque utrosque insidiis eorum circumventos inge-
 mescerent. ob quae supradicti reges veriti, ne qua
 vis ab exercitu pararetur, intus clausi firmatique 35
 per necessarios manent. interim Neoptolemus ad-

10 preciiisque GB spretis P 11 tot egregiis P.

vecta ligni materia Aiacem cremat reliquiasque urnae aureae conditas in Rhoeteo sepeliendas procurat brevique tumulum extractum consecrat in honorem tanti ducis. quae si ante captum Ilium accidere
 5 potuissent, profecto magna ex parte promotae res hostium ac dubitatum de summa rerum fuisset. igitur Ulixes veritus vim offensi exercitus clam Ismarum aufugit atque ita Palladium apud Diomedem manet.

10 XVI. Ceterum post abscessum Ulixi Hecuba, quo servitium morte solveret, multa ingerere maledicta imprecarique infesta omnia in exercitum: qua re motus miles lapidibus obrutam eam necat sepulchrumque apud Abydum statuitur appellatum
 15 Cynossema ob linguae proterviam impudentemque petulantiam. per idem tempus Cassandra deo repleta multa in Agamemnonem adversa praenuntiat: insidias quippe ei ex occulto caedemque domi per suos compositam: praeterea universo exercitui perfectionem ad suos incommodam exitialemque. inter
 20 quae Antenor cum suis Graecos orare, omitterent iras atque urgente navigii tempore in commune consulant. praeterea omnes duces ad se epulatum deducit: ibique singulos quam maximis donis replet.
 25 tunc Graeci Aeneae suadent, secum uti in Graeciam naviget, ibi namque ei simile cum ceteris ducibus ius regnique eandem potestatem fore. Neoptolemus filios Hectoris Heleno concedit, praeterea reliqui duces auri atque argenti quantum singulis visum
 30 est. dein consilio habito decernitur, uti per triduum funus Aiacis publice susciperetur. itaque exactis his diebus cuncti reges comam tumulo eius deponunt. atque exin contumeliis Agamemnonem fratremque agere eosque non Atrei sed Plisthenidas et ob id
 35 ignobiles appellare. quare coacti, simul uti odium

---

12 infestaque omnia omnia G 33 patremque G fratremque BP.

sui apud exercitum per absentiam leniretur, orant, uti sibi abire e conspectu eorum sine noxa concedant. itaque consensu omnium primi navigant deturbati expulsique ab ducibus. ceterum Aiacis filii Aeantides Glauca genitus atque Eurysaces ex Te-⁵ messa Teucro traditi.

XVII. Dein Graeci veriti, ne per moram inter-
ventu hiemis quae ingruerat ab navigando exclu-
derentur, deductas in mare naves remigibus reliquis-
que nauticis instrumentis complent: atque ita cum¹⁰
his quae singuli praeda multorum annorum quae-
siverant, discedunt.

Aeneas apud Troiam manet: qui post Graeco-
rum profectionem cunctos ex Dardano atque ex
proxima paeneinsula adit, orat, uti secum Antenorem¹⁵
regno exagerent. quae postquam praeverso de se
nuntio Anteriori cognita sunt, regrediens ad Troiam
inperfecto negotio aditu prohibetur. ita coactus
cum omni patrimonio ab Troia navigat devenitque
ad mare hadriaticum multas interim gentes barba-²⁰
ras praevectus. ibi cum his, qui secum navigave-
rant civitatem condit appellatam Coreyram Melae-
nam. ceterum apud Troiam postquam fama est
Antenorem regno potitum, cuncti, qui bello residui
nocturnam civitatis cladem evaserant, ad eum con-²⁵
fluunt brevique ingens coalita multitudo: tantus
amor erga Antenorem atque opinio sapientiae in-
cesserat: fitque princeps amicitiae eius rex Cebre-
norum Oenideus.

Haec ego Gnosius Dictys comes Idomenei con-³⁰
scripsi oratione ea, quam maxime inter tam diversa
loquendi genera consequi ac comprehendere potui,
litteris Punicis ab Cadmo Danaoque traditis. neque
sit mirum cuiquam, si quamvis Graeci omnes di-

2 concedunt *G* concedant *B* 5 eurysacis *GB* corr. *P*
21 praeuentus *GB* | nauigarent *G*¹ 22 appellatum *G* | me-
lenam *G* menelam *B* 26 ingensque *GB*, que om. *P* 28
gebrenorum *libri*, corr. in uett. edit.

verso tamen inter se sermone agunt, cum ne nos quidem unius eiusdemque insulae simili lingua sed varia permixtaque utamur. igitur ea, quae in bello evenere Graecis ac barbaris, cuncta sciens perpes-
 5 susque magna ex parte memoriae *prodidi*. de Antenore eiusque regno quae audieram retuli: nunc reditum nostrorum narrare iuvat.

LIBER SEXTUS.

I. Postquam impositis cunctis, quae singuli bello quaesiverunt, ascendere ipsi, solutis anchora-
 10 libus navigant. dein a puppi secundante vento paucis diebus pervenere ad Aegaeum mare: ibi multa imbris ventisque et ob id saeviente mari indigna experti passim, uti fors tulerat, dispalantur. in quis Locrorum classis perturbatis per tempestatem offi-
 15 ciis nautarum et inter se implicatis ad postremum fulmine comminuta aut incensa est: et rex Locrorum Ajax postquam natando evadere naufragium enisus est aliique tabulis aut alio levamine fluitantes postquam ad Euboeam devenere, Choeradibus
 20 scopulis adpulsi pereunt: eos namque re cognita Nauplius ultum ire cupiens Palamedis necem per noctem igni elato ad ea loca deflectere tamquam ad portum coegerat.

II. Per idem tempus Oeax Naupli filius, Pala-
 25 medis frater cognito Graecos ad suos remeare Argos venit, ibi Aegialen atque Clytemestram falsis nuntiis adversum maritos armat praedicto ducere eos secum ex Troia uxores praelatas, his. praeterea

II—IV. Malal. 168—171 Cedren. P 133.

5 memoria edidi *GB* memoriae tradidi *P*, scripsi *prodidi*
 9 soluti *G* solutis *B* 18 per noctem libri post alique, quae
 verba ex segg. huc irrepisse editores non fugit 20 scopuli *G*
scopul' B 24 id *G* idem *B*.

addidere ea quis mobili suasu natura muliebre ingenium magis adversum suos incenderetur. itaque Aegiale advenientem Diomedem per cives aditu prohibet. Clytemestra per Aegisthum adulterio sibi cognitum Agamemnonem insidiis capit eumque interficit: brevisque denupta adultero Erigonem ex eo edit. interim Talthybius Oresten Agamemnonis filium manibus Aegisthi ereptum Idomeneo, qui apud Corinthum agebat, tradit. eo Diomedes expulsus regno et Teucrus prohibitus Salamina a Telamone, scilicet quod fratrem insidiis circumventum non defendisset, conveniunt. interim Menestheus cum Aethra Thesei et Clymena filia eius ab Atheniensibus recipitur, Demophoon atque Acamas foris manent. ceterum ubi plures eorum, qui mare insidiasque suorum evaserant, apud Corinthum fuere, cavent, uti iuncti inter se singula aggredierentur regna belloque aditum ad suos patefacerent. eam rem Nestor prohibet suadens temptandos prius civium animos neque committendum, uti per seditio- nem Graecia omnis intestinis discordiis corrumpetur. neque multo post cognoscit Diomedes in Aetolia ab his, qui per absentiam eius regnum infestabant, Oeneum multis afflictari: ob quae profectus ad ea loca omnes, quos auctores iniuriae reppererat, interficit metuque omnibus circum locis iniecto facile ab suis receptus est. inde per omnem Graeciam fama orta suos quisque reges accipiunt: summam in his, qui apud Troiam bellaverant, virtutem neque in resistendo cuiusquam vires idoneas existimantes. ita nos quoque cum Idomeneo rege Cretam patrium solum summa gratulatione civium remeavimus.

1 mobile suapte P 13 aethera sei GB Aethra
 Thesei P 14 demofon G | achamas GB 15 qui mare
 insidiasque suorum add. P om. G mare insidiasque suorum
 om. B 24 aenean GB Oeneum corr. Mercerus 28 suas
 q. leges GB corr. P.

CHAPTER I

THE HISTORY OF THE

The first part of the history of the world is the history of the human race. It is a history of progress, of discovery, and of conquest. It is a history of the human mind, of the human soul, and of the human heart. It is a history of the human spirit, of the human will, and of the human power. It is a history of the human glory, of the human honor, and of the human fame. It is a history of the human triumph, of the human success, and of the human achievement. It is a history of the human greatness, of the human grandeur, and of the human majesty. It is a history of the human nobility, of the human dignity, and of the human exaltedness. It is a history of the human elevation, of the human exaltation, and of the human glorification. It is a history of the human glory, of the human honor, and of the human fame. It is a history of the human triumph, of the human success, and of the human achievement. It is a history of the human greatness, of the human grandeur, and of the human majesty. It is a history of the human nobility, of the human dignity, and of the human exaltedness. It is a history of the human elevation, of the human exaltation, and of the human glorification.

vigat. ibi multa adversum Orestem molitur: ad postremum multitudine popularium cohibitus ab eo quod coeperat negotio restitit. inde placet cunctis Orestem super eo facinore causam dicere apud Athenienses, ubi Ariopagitarum iudicium severissimum 5 per omnem Graeciam memorabatur: apud quos dicta causa iuvenis absolvitur. Erigona quae ex Aegistho edita erat, ubi fratrem absolutum intellegit, victa dolore inmodico laqueo interiit. Menestheus liberatum Orestem parricidii crimine purgatumque 10 more patrio cunctis remediis quae ad oblivionem huiusmodi facinoris adhiberi solita erant, Mycenae remittit: ibique regnum ei concessum. dein transacto tempore accitu Idomenei Cretam venit neque multo post Menelaus: ibi multa in patrum saeviter 15 per eum ingesta, quod sibi per dissensionem popularium multimodis periclitanti ipse etiam insidiatus esset. ad postremum intercessu Idomenei uterque conciliatus sibi Lacedaemona discedit. ibi Menelaus, sicuti convenerat, Hermionam in matrimonium 20 Oresti despondit.

V. Per idem tempus Ulixes Cretam adpulsus est duabus Phoenicum navibus mercedis pacto acceptis: namque suas cum sociis atque omnibus, quae ex Troia habuerat, per vim Telamonis amiserat sci- 25 licet infesti ob inlatam per eum filio necem, vix ipse liberatus industria sui. percontantique Idomeneo, quibus ex causis in tantas miseras devenisset, erroris initium narrare occipit: quo pacto adpulsus Ismarum multa inde per bellum quaesita praeda 30 navigaverit adpulsusque ad Lotophagos atque ad-versa usus fortuna devenerit in Siciliam: ubi per

V Malal. 145—154 Cedren. P 132.

3 destitit VP 7 ex superscr. pr. m. G 15 saeuire GB unde seure VP nostrum Peiper 17 periclitatus GB corr. VP 27 sua VP 30 Zismirnum GB nostrum P.

Cyclopa et Laestrygona fratres multa indigna expertus ad postremum ab eorum filiis Antiphate et Polyphemo plurimos sociorum amiserit, dein per misericordiam Polyphemi in amicitiam receptus
 5 filiam regis Arenen, postquam Alphenoris socii eius amore deperibat, rapere conatus, ubi res cognita est, interventu parentis puella ablata per vim, exactus per Aeoli insulas devenerit ad Circen atque inde ad
 10 Calypso utramque reginam insularum, in quis morabantur, ex quibusdam inlecebris animos hospitem ad amorem sui incipientes: inde liberatus pervenerit ad eum locum, in quo exhibitis quibusdam sacris futura defunctorum animis dinoscerentur: post quae appulsus Sirenarum scopulis, ubi per industriam
 15 liberatus sit, ad postremum inter Scyllam et Charibdim mare saevissimum et inlata sorbere solitum plurimas navium cum sociis amiserit. ita se cum residuis in manus Phoenicum per maria praedantium incurrisse, atque ab his per misericordiam reservatum. igitur, uti voluerat, acceptis ab rege
 20 nostro duabus navibus donatusque multa praeda ad Alcinoem regem Phaeacum remittitur.

VI. Ibi ob celebritatem nominis per multos dies benigne acceptus cognoscit Penelopam ab
 25 ginta inlustribus viris diversis ex locis in matrimonium postulari: hique erant ab Zacyntho Echindibus Leucata Ithaca. ob quae multis precibus persuadet regi, uti secum ad vindicandam matrimonii iniuriam navigaret. sed postquam devenere ad eum
 30 locum paulisper occultato Ulixē, ubi Telemachum rem, quae parabatur, edocuere, domum ad Ulixem clam veniunt: ubi multo vino atque epulis repletos iam procos ingressi interficiunt. dein per civitatem Ulixem adventasse popularibus cognitum est, a quis
 35 benigne et cum favore exceptus cuncta, quae domi

1 Cyclopam *GB* Cyclopa *editt.* 8 circenum *G* 15
 caribdim *GB* 23 celeritatem *G* celebr. *B* 27 Leucada *G*
 30 paucisper *G* paul. *B*

gesta erant, cognoscit, meritos donis aut suppliciiis afficit. de Penelopa eiusque pudicitia praeclara fama. neque multo post precibus atque hortatu Ulixis Alcinoi filia Nausica Telemacho denubit. per idem tempus Idomeneus dux noster apud Cretam interiit 5 tradito per successionem Merioni regno: et Laërta triennio post quam filius domum redit, finem vitae fecit. Telemacho ex Nausica natum filium Ulixes Ptoliporthum appellat.

VII. Dum haec apud Ithacam aguntur, Neoptolemus apud Molossos naves quassatas tempestatibus reficit: atque inde, postquam cognitum ab Acasto expulsum regno Pelea, ultum iri iniurias avicupiens primo exploratum duos quam fidissimos et incognitos illis locis Chrysippum et Aratum Thesaliam mittit: hique cuncta, quae gerebantur, insidiasque ei paratas per Acastum ab Assandro non alieno Pelei cognoscunt. is namque Assandrus iniquitatem tyranni evitans, Peleo consenserat notusque adeo eius domus, uti inter cetera originem etiam nuptiarum Pelei cum Thetide Chironis filia Chrysippo atque Arato narraverit. qua tempestate multi undique reges acciti domum Chironis inter ipsas epulas novam nuptam magnis laudibus veluti deam celebraverant, parentem eius Chirona appellantes Nerea ipsamque Nereidam: et ut quisque eorum regum, qui convivio interfuerant, choro modulisque carminum praevaluerat, ita Apollinem Liberumque, ex feminis plurimas Musas cognominaverant: unde ad id tempus convivium illud deorum appellatum. 30

VIII. Itaque ubi cuncta, quae voluerant, cognovere, ad regem redeunt et singula per ordinem narrant. ob quae coactus Neoptolemus adverso mari et multis regionis eius prohibentibus classem exor-

13 ire PV 19 euitans ad agrum Pelei concesserat P
29 cogminauerunt G.

nat adscenditque ipse. dein saevitia hiemis multum
 mare fatigatus adpulsusque ad Sepiadum litus, quod
 propter saxorum difficultatem nomen eiusmodi quae-
 siverat, omnes fere naves amittit vix ipse cum his,
 5 qui in eodem navigio fuerant, liberatus. ibi Pelea
 avum repperit occultatum spelunca abdita et tene-
 brosa, ubi senex vim atque insidias Acasti evitans
 assidue nepotis desiderio navigantes et si forte eo
 adpulsi essent speculari consuerat. dein ubi cuncta
 10 domus fortunarumque edoctus est, consilium aggre-
 diendi hostes inire occipit: cum forte cognoscit filios
 Acasti Menalippum et Plisthenem venatum profectos
 devenisse ad ea loca. Itaque mutata veste *Iolcium*
 simulans iuvenibus offert sese eiusque cupitum sui
 15 interitum refert. ob quae iunctus his in venando,
 ubi seorsum ab ceteris Menalippum videt, eumque
 et paulo post fratrem eius insecutus interficit: in
 quorum inquisitionem servus quidam Cinyras no-
 mine perquam fidus profectus in manus iuvenis
 20 devenit [comprehensusque Acastum adfore nuntiat
 atque ita occiditur.

IX. Itaque Neoptolemus mutata Phrygia veste
 tamquam filius Priami Mestor, qui captivus cum
 Pyrrho ad ea loca navigaverat, Acasto obvius venit
 25 eique, quinam esset, indicat et Neoptolemus in spe-
 lunca fatigatum navigio somnoque iacere. ob quae
 anxius Acastus opprimere quam inimicissimum cu-
 piens ad speluncam pergit atque in ipso aditu a
 Thetide, quae ad ea loca inquisitum Pelea venerat,
 30 re cognita reprimatur. dein cunctis, quae adversum
 domum Achillis inique et adversum fas gesserat,
 enumeratis increpatisque ad postremum intercessu
 suo manibus iuvenis liberat: persuadens nepoti, ut
 ne sanguine ulterius ulcisci cuperet ea, quae ante-

2 mari *VP* 8 si qui *P* 13 locrum *G* locium *B* loci-
 cum *A*. *Obrechtus coniecit Iolcium* 25 indicat *om. G* habet *B*
 32 increpitasque *G*, corr. *B*

cesserant. itaque Acastus ubi se praeter spem liberatum animadvertit, sponte et in loco cuncta regni Neoptolemo tradit. inde iuvenis cum avo ac Thetide reliquisque, qui secum navigaverant, summam regni adeptus in civitatem venit. ibi a cunctis popularibus quique iuxta inhabitantes sub imperio eius agebant, benigne et cum gratulatione exceptus amorem sui brevi confirmat.

X. Haec ego cuncta ab Neoptolemo cognita mihi memoriae mandavi accitus ab eo, qua tempore Hermionam Menelai in matrimonium susceperat. ab eo etiam de reliquiis Memnonis cognitum mihi, uti tradita ossa eius apud Paphum his, qui cum Pallante duce Memnonis mare ad Troiam profecti ductore interfecto ablataque praeda ibidem morabantur: utque Himera, quam nonnulli materno nomine Hemeram appellabant, soror Memnonis ad investigandum cadaver fratris eo profecta postquam reliquias repperit et de intercepta praeda Memnonis palam ei factum est, utrumque recipere cupiens intercessu Phoenicum, qui in eo exercitu plurimi fuerant, optionem rerum omnium ac seorsum fratris acceperit, praelataque sanguinis affectione recepta urna Phoenicem navigaverit: delata dein ad regionem eius Phalliotim nomine sepultisque reliquiis fratris nusquam repente comparuerit: cuius opinio exorta triplex, seu quod post occasum solis cum matre Himera ex conspectu hominis excesserit, sive super modum dolore affecta fraternae mortis ultro recesserit: vel ab his, qui incolebant, ob eripienda, quae secum habuerat, circum-

2 in loco *G* in loco *B* in loco *P* 3 achatide *G* acutide *B* atque Thetide *P* 13 apud paphum *G* apud paphum *B* apud Rhodum *coniecit Dedertchus* 14 mari *B* 17 helenam *GB corr. in edit. uett.* 25 phalliotim *G* palliochin *B* 28 hominum *P* 29 supra *P* 30 praecesserit *GB* praiceps *ierit P nos recesserit.*

venta interierit. haec de Memnone eiusque sorore comperta mihi per Neoptolemum.

XI. Post quae profectus Cretam anno post nomine publico cum duobus aliis ad oraculum Apollinis remedium petitum venio. namque nulla certa causa ex improviso tanta vis lucustarum insulam eam invaserat, uti cuncta fructuum, quae in agris erant, corrumpentur. itaque multis precibus supplicisque responso editur, divina ope animalia interitura
 10 insulamque propectu frugum brevi redundaturam. dein navigare cupientes ab his, qui apud Delphos erant, prohibemur: inportunum namque et perniciosum tempus esse. Lycophron et Ixaeus, qui una ad oraculum venerant, contemptui habentes escen-
 15 dunt navem medioque fere spatio fulmine icti intereunt. interim, uti praedictum divinitus erat, eodem ictu fulminum sedata vis mali immersaque mari et regio omnis repleta frugibus.

XII. Per idem tempus Neoptolemus confirmato
 20 iam cum Hermiona matrimonio Delphos ad Apollinem gratulatum, quod in auctorem paternae caedis Alexandrum vindicatum esset, proficiscitur relicta in domo Andromacha eiusque filio Laodamante, qui reliquis iam filiorum Hectoris superfuerat. sed Hermiona post abscessum viri victa dolore animi neque
 25 pelicatum captivae patiens parentem suum Menelaum accitum mittit: cui multa conquesta super iniuria praelatae sibi a viro captivae mulieris persuadet, uti filium Hectoris necet. ceterum Andromacha re cognita instans periculum subterfugit
 30 auxilio popularium liberata: qui miserati fortunas eius ultro Menelaum contumellis prosecuti vix a pernicie viri retenti sunt.

---

9 responsum P 10 proventu edit. Crat. | redundaturum G 23 laodamanta libri, Laodamante edit. uett. 26 capiens G cupiens B patiens P 30 instantis P | periculum nim libri, scripsi periculum.

XIII. Interim Orestes adveniēns rem cunctam cognoscit, hortatur Menelaum, ut incepta perageret, ipse dolens praereptum sibi a Neoptolemo Hermionae matrimonium insidias adveniēti parare occipit. itaque primo ex his, quos secum habebat quam 5 fidissimos, speculatum de adventu Neoptolemi Delphos mittit. quis cognitis Menelaus vitare huiusmodi facinus cupiens Spartam concedit. sed illi, qui praemissi erant, regressi Neoptolemem Delphis esse negant. quare coactus Orestes ipse ad inquisitionem viri profectus alio quam ierat die remeat, ut sermo hominum ferebatur, negotio perfecto. dein post paucos dies fama perfertur interisse Neoptole-
mum: eumque sermone omnium circumventum insidiis Orestis per populum disseminatur. ita iuvenis, 15 ubi de Pyrrho palam est, recepta Hermiona, quae sibi antea desponsa erat, Mycenae discedit. interim Peleus cum Thetide cognito nepotis interitu ad investigationem eius profecti cognoscunt iuvenem Delphis sepultum. ibi, ut mos erat, iusta persolvunt cognoscuntque in his locis interisse, ubi visus Orestes negabatur. ea res per populum haud credita, adeo praesumpta ante iam opinio de Orestis insidiis cunctorum animis inhaeserat. ceterum Thetis ubi Hermionam Oresti iunctam videt, Andromacham partu gravidam ex Neoptolemo Molossos mittit dolum Orestis eiusque coniugis de interim-
mendo fetu evitans. 25

XIV. Per idem tempus Ulixes territus crebris auguriis somniisque adversis omnes undique regionis eius interpretandi somnia peritissimos conducit: hisque refert inter cetera visum sibi saepius simulacrum quoddam inter humanum divinumque vultum formae perlaudabilis ex eodem loco repente edi: quod complecti summo desiderio cupienti sibi por- 35

22 re *G* res *B* 23 oreste *G* orestis *B* 27 orestae *G*
Orestis *P* 30 auguriis *om. G* habet *B*.

rigentique manus responsum ab eo humana voce
 sceleratam huiusmodi coniunctionem quippe eius-
 dem sanguinis atque originis: namque ex eo alte-
 rum alterius opera interiturum. dein versanti sibi
 5 vehementius cupientique causam eius rei perdiscere
 signum quoddam mari editum intervenire visum:
 idque secundum imperium eius in se iactum, utrum-
 que diiunxisse. quam rem cuncti qui aderant uno
 ore exitialem pronuntiant adduntque, caveret ab in-
 10 sidiis filii. *quo* casu suspectus parentis animo Tele-
 machus agris qui in Cephaleia erant, relegatur
 additis ei quam fidissimis custodibus: praeterea Uli-
 xes secedens in alia loca abdita remotaque quan-
 tum poterat somniorum vim evitare nitebatur.

15 XV. Per idem tempus Telegonus, quem Circe
 editum ex Ulixe apud *Aeaeam* insulam educaverat,
 ubi adolevit, ad inquisitionem patris profectus Itha-
 cam venit gerens manibus quoddam hastile, cui
 summitas marinae turturis osse armabatur: scilicet
 20 insigne insulae eius in qua genitus erat: dein edo-
 ctus, ubi Ulixes ageret, ad eum venit. ibi per cu-
 stodes agri patrio aditu prohibitus, ubi vehementius
 perstat et e diverso repellitur, clamare occipit in-
 dignum facinus prohiberi se a parentis complexu.
 25 ita credito Telemachum ad inferendam vim regi ad-
 ventare acrius resistitur: nulli quippe compertum
 esse alterum etiam Ulixi filium. dein iuvenis ubi
 se vehementius et per vim repelli videt, dolore ela-
 tus multos custodum interficit aut graviter vulne-
 30 ratos debilitat. quae postquam Ulixi cognita sunt,
 existimans iuvenem a Telemacho immissum egres-
 sus lanceam quam ob tutelam sui gerere consue-

XV Cedren. P 133.

---

9 exitialem ei P 10 quo om. GB, addit ed. princeps
 16 apud eam GB corr. edit. uett. 25 credito G, quod
Vindingius suspicatus erat creditum B | telegonum B

verat, adversum Telegonum iaculatur. sed postquam huiusmodi ictum iuvenis casu quodam intercipit, ipse in parentem insigne iaculum emittit infelicissimum casum vulnere contemplatus. at ubi ictu eo Ulixes concidit, gratulari cum fortuna confiterique⁵ optime secum actum, quod per vim externi hominis interemptus parricidii scelere Telemachum carissimum sibi liberavisset. dein reliquum adhuc retentans spiritum iuvenem percontari quisnam et ex quo ortus loco se domi belloque inclitum Ulixem¹⁰ Laërtae filium interficere ausus esset. tunc Telegonus cognito parentem esse utraque manu dilanians caput fletum edit quam miserabilem maxime discruciatum ob inlatam per se patri necem. itaque Ulixi, uti voluerat, nomen suum atque matris, insulam,¹⁵ in qua ortus erat et ad postremum insigne iaculi ostendit. ita Ulixes ubi vim ingruentium somniorum praedictumque ab interpretibus vitae exitum animo recordatus est, vulneratus ab eo, quem minime crediderat, triduo post mortem obiit senior²⁰ iam provectae aetatis neque tamen invalidus virium.

---

11 laetae *G* lete *B* *cōrr.* *P* 21 provectaeque *VP*.

Index Latinitatis.

Pagina et versus.

- Ab deorum aris auxilium vitae implorare 97, 22 ab eorum filiis, *per filios* 106, 2
 abdicari a penetibus 69, 5
 abhorre exemplum 33, 7 34, 5
 abire consilio 35, 16
 ablata brachia, *abscisa* 97, 14
ablativus tertiae declinationis in e [mare] 108, 2 109, 14
ablativi absoluti frequens usus in verbis cognito conspirato dissimulato praedicto praenuntiato simulato. dispositio satis strenuis ubi pugnabat 54, 18 *confirmatis ubi quisque pugnauerat* 54, 27 *relicto ubi pugnauerat* 58, 10
 abnuere, *recusare* 80, 15
 abolitus amor 39, 35
 abscessus, *abitus* 100, 10 110, 25
 absolutio cadaveris, *restitutio* 66, 33
 abstinere a corpore virginis 16, 24
 abstractio coniugis, *raptus* 4, 30
 accipere epulas, *cibum sumere* 90, 16 *in regnum recipere* 103, 28 *benigne acceptus* 106, 24
 accitu Idomenei, *accersitus ab Idomeneo* 105, 14
accusativus primae declinationis in an 109, 17 *in en* 21, 8 26, 3 9 28, 13 *etc. tertiae declinationis in a* 26, 28 32 27, 23 37, 24 48, 17 *etc. in ea* 15, 17 81, 20 108, 5 *etc. in en* 22, 3 25, 5 26, 14 35, 1 39, 31 42, 15 *etc. pluralis in as* 28, 10 29, 6
accusativus respectivus: ictus femur 43, 31 *Deiphobum tibiam ferit* 56, 22 *debilitati animos* 73, 8 *ictus inguina* 74, 24 *pugionem incinctus* 76, 32
 acies simplici forma 38, 24
 acitata, *acta* 86, 17
 ad multum diem 59, 28 *ad id tempus* 33, 19 66, 5 *ad finitimos indomita gens* 60, 30
 ad se agmine infesto tendi videt 55, 11 *ad Troiam veniunt, urbem ingrediuntur* 5, 17 *et ita ad Troiam redit* 69, 24
 ad Troiam eunt 94, 9
 addere aliquem adiumentum 64, 1
 adempta fuga 76, 5
 adfabre compactus equus 95, 32
 adfinitas generis 8, 10 21, 2
 adfinitatis pignus 21, 9 *meritum* 81, 6 *ius* 85, 29 87, 5
 adfictari dolore 20, 33 23, 33
 adhibere curam vulneri 24, 5
 rationem futuris 89, 6 *finem* 93, 11 *preces* 94, 17 *voluntatem negotio* 48, 29

- adhospitalare sibi deum immolationibus, *propitium sibi redere* (ἀπαξ λεγόμενον) 12, 8
 adinveniens visere 52, 17
 dinoscere 104, 27
 adire civitates, *aggredi* 25, 25
 aditus patrius, *ad patrem* 112, 22
 adiumentum deprecandi 64, 1
 adiunctae loco vineae 19, 28
 adiunctum esse cum aliquo, *alicui* 26, 27 60, 32 81, 10 *etc.*
 adiutores incepto deos 24, 8
 adminiculo funis uti 27, 8
 admissum 34, 4 admissa 30, 21
 admovere naves litori 18, 6
 24, 17 terrae 24, 27 flammam sacris 92, 6 dona *et* victimas diis 92, 22 hostias aris 95, 2
 adniti alicui 98, 33 adnitente atque administro Antenore 93, 29
 adnuere ad omnia 30, 26
 adolevit brevi certamen 77, 31
 adulta brevi seditio 99, 30
 adornare virginem sacrificio 16, 11
 adosculari manus (ἀπαξ λεγόμενον) 50, 31
 adplicare naves terrae 5, 4
 adprobare conditionem 48, 9
 adscita pax 94, 21 amicitia 95, 9
 adstans medius 9, 2
 adstruens pacis commoda, *dicendo* 6, 14
 adtemptari, *morbo corripit* 37, 21 39, 26
 adtractus 95, 23
 advectare 69, 13
 adventu cuius *omissa praepositione* 7, 1
 adversa voluntas 39, 18 adverso mari 107, 34 adversa fortunae bellique 75, 15
 adversantes venti 22, 10
 adversum *positum*, quos adversum ierat 19, 27 quos advorsum bellabat 55, 1
 advertere, *animadvertere* 3, 1
 aemulatio ad gloriam 12, 28
 aequatio numeri atque partium 15, 17
 aestivum tempus 17, 13 aestiva maris facies 17, 19
 aestuare desiderio 53, 14
 aetas postrema, *senectus* 64, 22
 senecta aetas 64, 29
 affectio paternae pietatis 16, 3
 sanguinis 109, 23
 affectu omni diligi 59, 15
 afficere meritos donis aut suppliciis 107, 2, *delectari*, multo magis templi pulchritudine afficiebantur 4, 12 *adflctari*, ut affectae sint civitates 32, 9
 agere, *esse*. agens in primis annis 3, 27 quae ob necessitudinem cum Helena agebant 4, 23 debiles agere 38, 18 otiose 42, 2 sine terrore 46, 29 sine dolore 57, 13
 apud arma 47, 17 in armis 59, 19 bono animo 53, 22
 apud aliquem 82, 11 apud se in templo 82, 1 alieno arbitrio 91, 5 sub imperio alicuius 109, 6 amice cum aliquo 95, 12 diverso inter se sermone 102, 1 edoctus ubi Ulixes ageret 112, 21
 egregie actum nobis est 34, 23 consilium agere 48, 20
 sors agitur 73, 31 98, 11
 contumeliis aliquem agere 100, 34
 agitare socordius 52, 5 pacem atque amicitiam 95, 29 omnium ore agitur 95, 24
 agmine infesto, *impetu* 55, 11
 alias, *alio pacto* 53, 7
 alienus sanguinis 55, 5 generis 20, 25 non alieno Pelei 107, 18
 alienus ab amicitia 46, 31
 aliena loca, *opp. patria* 48, 31

Index Latinitatis.

Pagina et versus.

- Ab deorum aris auxilium vitae implorare 97, 22 ab eorum filiis, *per filios* 106, 2
abdlicari a penetibus 69, 5
abhorrere exemplum 33, 7 34, 5
abire consilio 35, 16
ablata brachia, *abscisa* 97, 14
ablativus tertiae declinationis in e [mare] 108, 2 109, 14
ablativi absoluti frequens usus in verbis cognito conspirato dissimulato praedicto praenuntiato simulato. dispositio satis strenuis ubi pugnabat 54, 18 confirmatis ubi quisque pugnauerat 54, 27 relicto ubi pugnauerat 58, 10
abnuere, *recusare* 80, 15
abolitus amor 39, 35
abscessus, *abitus* 100, 10 110, 25
absolutio cadaveris, *restitutio* 66, 33
abstinere a corpore virginis 16, 24
abstractio coniugis, *raptus* 4, 30
accipere epulas, *cibum sumere* 90, 16 in regnum recipere 103, 28 benigne acceptus 106, 24
accitu Idomenei, *accersitus ab Idomeneo* 105, 14
accusativus primae declinationis in an 109, 17 in en 21, 8 26, 3 9 28, 13 etc. *tertia de-*
clinationis in a 26, 28 32 27, 23 37, 24 48, 17 etc. in ea 15, 17 81, 20 108, 5 etc. in en 22, 3 25, 5 26, 14 35, 1 39, 31 42, 15 etc. *pluralis* in as 28, 10 29, 6
accusativus respectivus: ictus femur 43, 31 Deiphobum tibiam ferit 56, 22 debilitati animos 73, 8 ictus inguina 74, 24 pugionem incinctus 76, 32
acies simplici forma 38, 24
actitata, acta 86, 17
ad multum diem 59, 28 ad id tempus 33, 19 66, 5 ad finitimos indomita gens 60, 30
ad se agmine infesto tendi videt 55, 11 ad Troiam veniunt, *urbem ingrediuntur* 5, 17 et ita ad Troiam redit 69, 24 ad Troiam eunt 94, 9
addere aliquem adiumentum 64, 1
adempta fuga 76, 5
adfabre compactus equus 95, 32
adfnitas generis 8, 10 21, 2
adfnitatis pignus 21, 9 meritum 81, 6 ius 85, 29 87, 5
adfnictari dolore 20, 33 23, 33
adhibere curam vulneri 24, 5 rationem futuris 89, 6 finem 93, 11 preces 94, 17 voluntatem negotio 48, 29

- adhospitalare sibi deum immolationibus, *propitium sibi redere* (ἀπαξ λεγόμενον) 12, 8
 adinveniens visere 52, 17
 dinoscere 104, 27
 adire civitates, *aggredi* 25, 25
 aditus patrius, *ad patrem* 112, 22
 adiumentum deprecandi 64, 1
 adiunctae loco vineae 19, 28
 adiunctum esse cum aliquo, *alicui* 26, 27 60, 32 81, 10 *etc.*
 adiutores incepto deos 24, 8
 adminiculo funis uti 27, 8
 admissum 34, 4 admissa 30, 21
 admovere naves litori 18, 6
 24, 17 terrae 24, 27 flammam sacris 92, 6 dona *et* victimas diis 92, 22 hostias aris 95, 2
 adniti alicui 98, 33 adnitente atque administro Antenore 93, 29
 adnuere ad omnia 30, 26
 adolevit brevi certamen 77, 31
 adulta brevi seditio 99, 30
 adornare virginem sacrificio 16, 11
 adoseulari manus (ἀπαξ λεγόμενον) 50, 31
 adplicare naves terrae 5, 4
 adprobare conditionem 48, 9
 adscita pax 94, 21 amicitia 95, 9
 adstans medius 9, 2
 adstruens pacis commoda, *dicendo* 6, 14
 adtemptari, *morbo corripit* 37, 21 39, 26
 adtractus 95, 23
 advectare 69, 13
 adventu cuius *omissa praepositione* 7, 1
 adversa voluntas 39, 18 adverso mari 107, 34 adversa fortunae bellique 75, 15
 adversantes venti 22, 10
 adversum *positum*, quos adversum ierat 19, 27 quos adversum bellabat 55, 1
 advertere, *animadvertere* 3, 1
 aemulatio ad gloriam 12, 28
 aequatio numeri atque partium 15, 17
 aestivum tempus 17, 13 aestiva maris facies 17, 19
 aestuare desiderio 53, 14
 aetas postrema, *senectus* 64, 22
 senecta aetas 64, 29
 affectio paternae pietatis 16, 3
 sanguinis 109, 23
 affectu omni diligere 59, 15
 afficere meritis donis aut suppliciis 107, 2, *delectari*, multo magis templi pulchritudine afficiebantur 4, 12 *adflitari*, ut affectae sint civitates 32, 9
 agere, *esse*, agens in primis annis 3, 27 quae ob necessitudinem cum Helena agebant 4, 23 debiles agere 38, 18 otiose 42, 2 sine terrore 46, 29 sine dolore 57, 13
 apud arma 47, 17 in armis 59, 19 bono animo 53, 22
 apud aliquem 82, 11 apud se in templo 82, 1 alieno arbitrio 91, 5 sub imperio alicuius 109, 6 amice cum aliquo 95, 12 diverso inter se sermone 102, 1 edoctus ubi Ulixes ageret 112, 21
 egregie actum nobis est 34, 23 consilium agere 48, 20
 sors agitur 73, 31 98, 11
 contumeliis aliquem agere 100, 34
 agitare socordius 52, 5 pacem atque amicitiam 95, 29 omnium ore agitur 95, 24
 agmine infesto, *impetu* 55, 11
 alias, *alio pacto* 53, 7
 alienus sanguinis 55, 5 generis 20, 25 non alieno Pelei 107, 18
 alienus ab amicitia 46, 31
 aliena loca, *opp. patria* 48, 31

Index Latinitatis.

Pagina et versus.

- Ab deorum aris auxilium vitae implorare 97, 22 ab eorum filiis, *per filios* 106, 2
abdicari a penetibus 69, 5
abhorrere exemplum 33, 7 34, 5
abire consilio 35, 16
ablata brachia, *abscisa* 97, 14
ablativus tertiae declinationis in e [mare] 108, 2 109, 14
ablativi absoluti frequens usus in verbis cognito conspirato dissimulato praedicto praenuntiato simulato. dispositio satis strenuis ubi pugnabat 54, 18 confirmatis ubi quisque pugnaverat 54, 27 relicto ubi pugnaverat 58, 10
abnuere, *recusare* 80, 15
abolitus amor 39, 35
abscessus, *abitus* 100, 10 110, 25
absolutio cadaveris, *restitutio* 66, 33
abstinere a corpore virginis 16, 24
abstractio coniugis, *raptus* 4, 30
accipere epulas, *cibum sumere* 90, 16 *in regnum recipere* 103, 28 benigne acceptus 106, 24
accitu Idomenei, *accersitus ab Idomeneo* 105, 14
accusativus primae declinationis in an 109, 17 *in en* 21, 8 26, 3 9 28, 13 *etc. tertiae declinationis in a* 26, 28 32 27, 23 37, 24 48, 17 *etc. in ea* 15, 17 81, 20 108, 5 *etc. in en* 22, 3 25, 5 26, 14 35, 1 39, 31 42, 15 *etc. pluralis in as* 28, 10 29, 6
accusativus respectivus: ictus femur 43, 31 Deiphobum tibiam ferit 56, 22 debilitati animos 73, 8 ictus inguina 74, 24 pugionem incinctus 76, 32
acies simplicis forma 38, 24
actitata, acta 86, 17
ad multum diem 59, 28 ad id tempus 33, 19 66, 5 ad finitimos indomita gens 60, 30 ad se agmine infesto tendi videt 55, 11 ad Troiam veniunt, *urbem ingrediuntur* 5, 17 *et ita* ad Troiam redit 69, 24 ad Troiam eunt 94, 9
addere aliquem adiumentum 64, 1
adempta fuga 76, 5
adfabre compactus equus 95, 32
adfinitas generis 8, 10 21, 2 adfinitatis pignus 21, 9 meritum 81, 6 ius 85, 29 87, 5 adfictari dolore 20, 33 23, 33 adhibere curam vulneri 24, 5 rationem futuris 89, 6 finem 93, 11 preces 94, 17 voluntatem negotio 48, 29

- adhospitalare sibi deum immolationibus, *propitium sibi reddere* (ἀπαξ ληγόμενον) 12, 8
 adinveniens visere 52, 17
 dinoscere 104, 27
 adire civitates, *aggredi* 25, 25
 aditus patrius, *ad patrem* 112, 22
 adiumentum deprecandi 64, 1
 adiunctae loco vineae 19, 28
 adiunctum esse cum aliquo, *alicui* 26, 27 60, 32 81, 10 *etc.*
 adiutores incepto deos 24, 8
 adminiculo funis uti 27, 8
 admissum 34, 4 admissa 30, 21
 admovere naves litori 18, 6 24, 17 terrae 24, 27 flammam sacris 92, 6 dona *et* victimas diis 92, 22 hostias aris 95, 2
 adniti alicui 98, 33 adnitente atque administro Antenore 93, 29
 adnuere ad omnia 30, 26
 adolevit brevi certamen 77, 31
 adulta brevi seditio 99, 30
 adornare virginem sacrificio 16, 11
 adoseulari manus (ἀπαξ ληγόμενον) 50, 31
 adplicare naves terrae 5, 4
 adprobare conditionem 48, 9
 adscita pax 94, 21 amicitia 95, 9
 adstans medius 9, 2
 adstruens pacis commoda, *dicendo* 6, 14
 adtemptari, *morbo corripit* 37, 21 39, 26
 adtractus 95, 23
 advectare 69, 13
 adventu cuius *omissa praepositione* 7, 1
 adversa voluntas 39, 18 adverso mari 107, 34 adversa fortunae bellique 75, 15
 adversantes venti 22, 10
 adversum *postpositum*, quos adversum ierat 19, 27 quos adversum bellabat 55, 1
 advertere, *animadvertere* 3, 1
 aemulatio ad gloriam 12, 28
 aequatio numeri atque partium 15, 17
 aestivum tempus 17, 13 aestiva maris facies 17, 19
 aestuare desiderio 53, 14
 aetas postrema, *senectus* 64, 22
 senecta aetas 64, 29
 affectio paternae pietatis 16, 3
 sanguinis 109, 23
 affectu omni diligi 59, 15
 afficere meritos donis aut suppliciiis 107, 2, *delectari*, multo magis templi pulchritudine afficiebantur 4, 12 *adflitari*, ut affectae sint civitates 32, 9
 agere, *esse*, agens in primis annis 3, 27 quae ob necessitudinem cum Helena agebant 4, 23 debiles agere 38, 18 otiose 42, 2 sine terrore 46, 29 sine dolore 57, 13
 apud arma 47, 17 in armis 59, 19 bono animo 53, 22
 apud aliquem 82, 11 apud se in templo 82, 1 alieno arbitrio 91, 5 sub imperio alicuius 109, 6 amice cum aliquo 95, 12 diverso inter se sermone 102, 1 edoctus ubi Ulixes ageret 112, 21
 egregie actum nobis est 34, 23 consilium agere 48, 20
 sors agitur 73, 31 98, 11 contumeliis aliquem agere 100, 34
 agitare socordius 52, 5 pacem atque amicitiam 95, 29 omnium ore agitur 95, 24
 agmine infesto, *impetu* 55, 11
 alias, *alio pacto* 53, 7
 alienus sanguinis 55, 5 generis 20, 25 non alieno Pelei 107, 18
 alienus ab amicitia 46, 31
 aliena loca, *opp. patria* 48, 31

- 41, 30 corpus vino atque epulis 75, 16 vigiliis 47, 4 funus 59, 7 uti curaretur, sanaretur 26 32 *sequente infinitivo* curarent immolare 16, 27 uti custodes vigiliis agere curarent 58, 35 currus bellici 14, 6 cursus, *conkursus* 61, 25 cursus longo certare *pertinet ad recti spatii longitudinem* 63, 6 cursus in armis 63, 15 custodia captivitatis 65, 2 sui 99, 21 custodire, *cavere* 33, 23 86, 21 custos atque rector Achillis 11, 2 custodes castris relictis 47, 32
- Dare lora equis 61, 11 igni Ilium 91, 29
- dativus saepe pro genitivo*: adiutores incepto 24, 8 Troianis Hector, Sarpedon auxiliariis duces facti 38, 22 quis Hector dux — factus 45, 2 custodes castris 47, 32 Echinadibus imperator 58, 1 regina Amazonibus 60, 28 comites regulo 61, 3 quis dux Alexander 75, 29 testis his rebus 87, 19 regia Priamo 90, 8 templo sacerdos 92, 34 hastile, cui summitas 112, 18. *dativus pro accusativo cum praepositione*: necessarii apparatui 14, 13 res bello necessariae 23, 11 sacrificio adornant 16, 11 nati libidini 32, 7 actum nobis est egregie 34, 23 pugnae opportunus 44, 27 adhibitus equis 54, 14 busto locum dimetiuntur 59, 9 paratus proelio 59, 21. *dativus apud verba passiva*: cunctis decernitur 30, 8 fugientibus impediri 45, 7 barbaris intercedi 74, 17 ii inveniri posset 88, 34
- de consilii sententia 31, 6 de suo numero 85, 32 speculatum de adventu Neoptolemi 111, 6 decedere bello 43, 2 proelio 74, 5 decernere *scil. armis* 44, 4 decidere rem 93, 15 decima *scil. pars* 49, 25 declinare ictum, *avertere* 43, 29 decrepitis maeroribus senioque 64, 2 decurrere ad vim et arma 31, 5 decus regium, *dignitas regia* 39, 6 63, 27 deducere ad se in convivium 17, 29 in matrimonium 55, 9 in aerumnas 64, 23 defendere necem, *ulcisci* 5, 33 fratrem, *malum ab eo propulsare* 103, 12 adversum 40, 5 a 74, 9 defensare 18, 10 se moenibus 83, 30 defetigatus 64, 24 deflere 5, 27 57, 6 deformatus lacrimis 58, 19 multiplici modo 63, 31 degere cum aliquo 36, 13 39, 12 deonestamenti per universa genera 58, 9 deonestari insigni iniuria 50, 21 deicere consternatum, *sternere* 45, 23 delapsus Phoenicem, *navigans* 5, 21 deliberare, *dubitare* 17, 8 demum, *denique* 68, 17 densatis frontibus 42, 31 denubere, *nubere* 3, 22 28, 14 103, 6 107, 4 in matrimonium Aegisthi 104, 12 deperire amore 106, 6 deponere aliquem puteo 27, 9 bellum 84, 32 comas sepulchro 84, 2 comam tumulo 100, 32

- depraedati agri *passive* 27, 30
 deprecari 21, 21 65, 10 nihil
 deprecor 65, 2
 depressa aerumnis civitas
 87, 7
 deserere bellum, *desistere a*
bello 12, 6
 deservire *in* convivio 94, 21
 desiderium *in* femina 99, 25
 designare nomen litteris 12, 13
 desinere pernoctando humi
 60, 23
 desolati ordines 76, 2
 despectare muris 59, 20 super
 murum 64, 5
 despectui esse alicui 65, 33
 desperatio effugii salutisque
 28, 18 postrema desperatio
 atque amentia 71, 27
 despondere *in* matrimonium
 105, 21
 destinare animo nuptias 7, 12
 duces 12, 20
 destinata ferire 52, 3 desti-
 natum configere 62, 32
 destruere muros 96, 5
 desuper alios proculcare 55, 21
 impositum desuper cadaver
 59, 12 desuper ex muris
 61, 15 destruere desuper mu-
 ros 96, 5
 detentus circa aliquid 58, 35
 deterrere hostes, *terrere* 83, 30
sequente infinitivo 76, 29
 detrahere, *distrahere* 71, 11
 detrimentum militum, *strages*
 16, 21 19, 12
 detrudere hostem navibus
 45, 21
 devenire *in* manus alicuius
 42, 24
 dicebatur *sequente accusativo*
cum infinitivo 26, 34
 dicta gesta 93, 17
in eum diem 49, 20
 difficultas saxorum 108, 3
 dignum ad memoriam 3, 27
 nihil dignum doloris 79, 20
 dignum, *par* 91, 9 dignus sub
 cuius manibus excindi Troiam
 deceret, *pro* excinderetur
 Troia 80, 13
 dilacerari *in* auxilia conducta
 91, 21
 dilectu nullo 96, 9 97, 18 99, 10
 dirimit nox proelium 38, 34
 discedere *in* partes 104, 22
 discerni animo ab aliquo 85, 19
 discessus, *discessio* 11, 11
 discutere otiosi animi desi-
 diam 1, 17
 dispalari, *passive* 102, 13
 dispar sonus vocis 41, 13
 dispergitur morbus per homi-
 nes 37, 17
 disseminata fama 9, 26
 dissensio animorum 104, 21
 dissimulato 17, 27 53, 18
 dissolvere fidem 95, 17 muros
 96, 9 dissolvi membris 65, 16
 vulneribus 77, 8
 distribuere exercitus per cornu
 25, 8
 divelli complexu 8, 29 non
 sine dolore 29, 29 ab aliquo
 77, 5
 diversis ad officia sua qui-
 busque 51, 23
 diversus agebatur metu atque
 haesitatione 16, 19 diversi
 suo quisque genere exer-
 cebantur 72, 29 per diver-
 sum fuga 61, 27 diversa *inter*
 se cupientes 104, 21 e
 diverso repellitur 112, 23
 dividere consanguinitatis ori-
 ginem 8, 12 hostiam orienti
 occidentique 12, 1 *in* singu-
 los 30, 4
 divinum signum 16, 20
 divulgatur fama *in* maius
 4, 27
 divum, *deorum* 68, 6
 dolores animi, *invidia* 27, 3
 dolor *in* casu Memnonis 75, 19
 iuxta amissionem tanti be-

- rois 79, 21 iniuriae 97, 24
 fraternae mortis 109, 29
 dominus sagittarum Herculis
appellatur Philocteta 52, 3
 domuitio 15, 21
 domus, *res familiaris* 5, 23
 domum ad se volentes de-
 ducit 6, 31
 dubitatio animi 16, 22
 ducere in unum, *conducere*
 30, 17
 dux atque auctor 38, 10 at-
 que imperator 40, 18 atque
 rector 72, 9 Troianis 38, 21

 Ecce, cum ecce dies foedari
 coepit 16, 11
 edicto 53, 36
 educere gladium 43, 34 49, 14
 effectum habere, *effici* 39, 16
 cum effectu 59, 27
 effeminati, *ignavi facti* 47, 34
 effera morum inpatientia
 10, 31
 efficere famam virtutis 19, 20
 metum hostibus et fiduciam
 suis 24, 33 iussa 39, 22 man-
 data 51, 14 vitis auro effecta
 79, 11 hostis effectus 87, 4
 88, 34
 effusi portis 38, 20 palantes
 effusique 46, 3 effusis crini-
 bus 52, 25 effusius vagari
 15, 15
 egregius bellandi 55, 25 78, 17
 elaboratum et provisum 30, 31
 elapsi a bono honestoque
 32, 37
 elatus secundo belli eventu
 19, 5 dolore 112, 28
ellipses: intelligendum est 37, 22
 81, 20 sunt 38, 12 57, 22
 87, 18 erat 70, 10 esset 50, 21
 essent 66, 12 fuisset 73, 22
 esse 84, 17 adesse 56, 19
 90, 2 94, 14 fore 100, 20 mu-
 tatio sine dolo credebatur
 53, 34
 ementitum argumentum, *pas-
 sive* 15, 30
 emergit civitas ad requiem
 87, 8
 eniti ad aliquid 90, 26
 enumerationem facere 50, 10
 eo, *ideo* 53, 24
 ephemeris belli Troiani 1, 1
 ernere civitates 34, 3
 erumpere portis 40, 23
 evadere Graecos fuga 18, 21
 nocturnam civitatis cladem
 101, 25 naufragium 102, 17
 mare insidiasque 103, 15
 evenisse cuncta non secun-
 dum meritum suum 30, 24
 eventus iaculi 43, 25
 eversa divinitus mens 67, 31
 fortuna belli 73, 19
 eversio communis hospitii 6, 9
 evolare navibus 18, 17 portis
 59, 24 ad naves 47, 22
 ex Minoe *scil. natus* 3, 14 ex
 consilii sententia 5, 13 10, 6
 et *saepius*. ex aequo dividere
 3, 16 ventis ex sententia
 flantibus 5, 7 ex numero na-
 vium, *pro* 21, 34 mortuus ex
 hoc malo 37, 20 ex labore
 reffectus 59, 17 ex alio *scil.*
 latere 59, 32
 excidere hostiam bifariam
 49, 14 in partes duas 95, 2
 manus 61, 5 vinculum 62, 35
 urbem 61, 30
 excidere consilio 5, 2
 excipere praedae 26, 5 ex
 praeda 29, 23 certantibus
 Ajax victor excipitur 63, 7
 Agamemnon Menelaum ex-
 cipit *scil. sortitioni* 73, 30
 excussus comis pulvis 67, 11
 exemerat eos fuga bello
 71, 14
 exemplum facinoris 7, 1 52, 10
 intercedendi 35, 19 impie-
 tatis 32, 19 admissi 34, 4
 exercere *scil. se* 51, 27 discor-

- dias 22, 18 superbiam atque odium 85, 30
 exercitium *militare* 52, 5
 exercitus, *milites* 12, 30
 exertius disserere 90, 29 93, 9
 exhaustus navigio 20, 5
 exhibere epulas 4, 7 sacrificium 26, 15 amorem 26, 17 immolationem 26, 20 36, 23 sacra 106, 12 exhibeo me poenae mortis 64, 31
 exigere poenas 91, 11 vindictam 99, 20
 exitus, *mors* 33, 23 mortis 79, 25 vitae 113, 18
 exoseculari 77, 4 94, 16
 expectare, *spectare* 68, 20 95, 4 99, 8 alienam sententiam 32, 24
 expedire arma 57, 23 expedito negotio 23, 1
 expers clade 20, 13 cladis 24, 30 munificentiae 21, 33 consilii 27, 14
 expetere poenam sacrilegii ab exercitu 15, 6 poenas ab exercitu 37, 34 ultionem mortis 19, 26
 exponere, *enumerare* 11, 21
 exposcebat militia 51, 20 uti res exposcebat 78, 13
 expostulare sibi in munus 98, 19 invicem industriae meritis 98, 32
 exsanguis atque territi improviso tumultu 45, 13
 exsecare hostiam in partes 12, 1 nervis exsectis 56, 13 aures exsecare 97, 14
 exsurgendi curam omittere 75, 25
 externus homo, *peregrinus* 113, 6
 extollere laudibus 57, 17 seditionem 84, 24
 extorquere aliquid per vim 31, 11
 extrema metuere 36, 34 cuncta experiri 38, 13
 extractio operum 4, 11
 extruere sepulchrum 79, 18
 exulare, *in exilium mitti* 90, 4
 Fabrefactum ligno 90, 25 93, 27
 fabricare naves 12, 29
 fabricator operis 95, 20
 facere enumerationem 50, 11
 fugam 71, 13 76, 2 navem ascendere facit 5, 6
 facies decora 10, 28 foeda 47, 19 civitatis obducta 61, 24 maris 17, 19 faciem horrendam belli praebere 73, 2
 facultas opum regnique 12, 34
 fama bellandi 62, 6
 fari, *vaticinari* 15, 5
 fata proferre, *vitam producere* 11, 7
 fatigat lues multa milia 14, 31
 proelium fatigatur 20, 3 qui antea fatigabantur relaxari 39, 27 fatigari necessarium penuria 14, 4 pestifera aegritudine 37, 18 navigio 108, 26
 favorem attollere 51, 7 62, 33
 ferire *occidere* 78, 1 destinata 52, 3 inter se acies 76, 1
 ferre praemia certaminis 63, 3
 fructum misericordiae 87, 20
 ad caelum 70, 1 75, 18 79, 4
 non feram me morari 88, 7
 fertur *sequente accus. cum inf.* 84, 16 sermo hominum ferebatur 111, 12
 fessi vino atque somno, *sopiti* 96, 24
 festinare munia militiae 12, 28
 cuncta 51, 21 ad navigandum 23, 11 ad arma 42, 7
 quod festinabatur 23, 2
 festinatio navigandi 14, 23
 fides pacis 29, 5 94, 29 pacti 30, 6 48, 10 95, 17 fidem facere 15, 30 promissi implere 15, 28 promissi confirmare 62, 36 oraculi firmare 24, 6
 negotii complere 42, 22 res

- accipit 86, 14 in fidem recipi 8, 14
 fiducia Graecis aucta 74, 20
 cognationis 20, 20
 figere corpori sagittas 83, 5
 finis bellandi 55, 27 instandi 60, 9 finis, *consilium* 91, 30
 quem ad finem 88, 25 finis in tractando non adhibetur 93, 11
 finitimum, *confinium* 70, 22
 firmatores pacis 94, 9
 firmo gressu 48, 19 nisu 80, 34
 firmissimus adversus infortunia 17, 27
 fite auctores 35, 14
 flagitare aliquem 37, 24
 flatus ventorum navigandi prosperi 17, 18
 fluunt dies 37, 12 52, 30
 fluxa fides 53, 32
 foeda facies 47, 19 inter quae tam foeda 58, 2 foede et vice imbellium 60, 1 foede et inultus obtruncare 97, 10
 foedare ora laniatibus 70, 6
 foedatur dies 16, 12 regni habitus 61, 23
 foedus certaminis 44, 12
 foratus telo umbo 74, 13
 fors quos conglobaverat 47, 22
 quidque dederat 48, 2 ut evenerat 51, 16 quos obiecerat 96, 31 ut tulerat 102, 13
 forte quadam die 52, 16
 fortuna in me casum mutat 60, 17 eversa 73, 19
 fractis rebus 62, 17
 frumentum totius anni 29, 1
 functus vita, *mortuus* 3, 27
 funus, *cadaver* 70, 5 *cadaver et sepultura* 27, 18 *funesta clades* 15, 2
 in futurum 87, 33
 Gaudium laetitiae 51, 8
 genera bellandi varia 51, 22
 miro genere orationis 6, 27
 persuadendi genere, *persuadendo* 16, 6 classis instructa omni genere, *omnibus rebus* 23, 25
 genitivus *omissa voce filius vel filia*: 3, 20 24 25 8, 5 10, 26 etc. *gerundii insolentior*: flatus navigandi prosperi 17, 18 egregius bellandi 55, 25 78, 17 inclitus bellandi 79, 26
 gerere inique et adversum fas 108, 31 bonum animum 7, 32 negotium 30, 12 53, 21 animo gerere 60, 16 in se benigne gesta 48, 14 incendiis gestum est 97, 4
 germanus, *frater* 12, 15
 gerundium non raro pro gerundivo usurpatur, ad conciliandum hostium animos 28, 30
 cupido regiones visendi 68, 27 ad coacervandum auri atque argenti materiam 97, 31
 consilium aggregandi hostes 108, 10 interpretandi somnia peritissimus 111, 31
 gestare animo fiduciam 83, 27
 globus barbarorum 44, 5
 gradu pleno 43, 22 presso 47, 6 represso 54, 23
 Graeci homines 87, 17
 grassari lues per pecora atque exercitum 15, 1 principio grassandi facto a pecoribus 37, 15
 gratiam sequi 99, 16 ea gratia 23, 2 magna sui apud exercitum gratia 25, 10 in gratiam 26, 10 33, 10 69, 17 87, 26 ob acceptam gratiam 24, 10 propter gratiam Helenae 15, 32 cum gratia 34, 12 86, 11
 gratulari interventu pacis 95, 14 cum fortuna 113, 5
 gratulatio atque laetitia 21, 30 79, 1

- gravati vulneribus 46, 1
grave, *malum* 87, 1
- Habere in eo loco, *habitare*
79, 19 inter duces 19, 4 senatus habitus 90, 2 largiter magnificeque eos habuere 4, 8 quod non frustra eos habuit 9, 16 quae res non frustra eos habuit 42, 16 Astynomen liberaliter habitam 48, 15 reguli habentes Helenam 9, 6 habentes Polydorum 30, 13 habens etiam nonnullos 44, 31 Glaucum secum habens 54, 19 Astyanacta prae se habens 64, 1 habitus regni 61, 23 haesitatione atque metu 16, 18 hiberni menses 53, 35 hinc inde 56, 31 hinc—hinc 70, 14 hinc—illinc 51, 24 in hodiernum *scil. diem* 67, 18 homines Graeci 87, 17 in horas 52, 29 hortari ad considendum 62, 21 *sequente infinitivo* 49, 35 54, 32 hortatu, *hortatione* 7, 30 81, 10 hospes *opp. hostis* 31, 26 hospitalis vir 6, 30 hostilis metus 62, 13 sanguis 66, 16 humanitatis modum supergredi 66, 8 humi ponere 56, 20 humo erigere 58, 29
- Iacere aliquem canibus dilaniandum 60, 22 71, 22 iactari doloribus 21, 19 animo 53, 13 iactatione animi anxius 53, 10 intra teli iactum venire 43, 23 54, 3 73, 9 iam iamque 35, 7 43, 17 ictus femur 43, 31 74, 23 ictu geminato 77, 7 ignarus, *ignotus* 42, 21 igni plurimo pernoctare 59, 2 ignoratum sibi non esse, *non ignotum* 80, 4 ignoti, *ignobiles* 55, 29 imbellus 27, 3 immittit se aquila 92, 10 immissus a Telemacho iuvenis 112, 31 in immensum editus equus 95, 21 impendere curas et vigiliis in aliquem 65, 12 imperator Echinadibus 58, 1 imperia exequi 42, 33 servare 47, 24 impossibilia postulare 91, 18 in medio progressus 55, 4 in campo producere 53, 37 in flumine praecipitant 60, 11 in honorem ducum 94, 20 repulsa in Polyxena 55, 3 insolentia in Patroclo 60, 12 miseratio in Priamo 63, 30 dolor in casu 75, 19 in primis pueritiae annis 76, 11 in praeteritum 80, 12 incedit vespera 46, 32 odium 52, 15 dolor metus 75, 21 solemne 76, 16 laetitia 79, 2 incensus ira 18, 17 proelium incenditur 56, 29 inceptum militiae, *initium* 23, 15 incertum *absolute* 37, 13 silentium ex incerto 61, 28 inchoare proelium *i. e. bellum* 35, 14 incinctus pugionem 76, 32 inclamare aliquem 17, 4 inclinatio rerum 58, 2 inclitus fama bellandi 62, 6 bellandi 79, 26 inconditi mores 7, 19 41, 12 66, 3 inconditus clamor 57, 29 inconsulta vis 10, 30 temeritas 77, 18 incubare divitiis 88, 24 incuria navigandi 12, 31

- incuriosi ab armis 45, 6
 incurrere hostes 19, 15
 incursare loca hostilia 23, 23
 civitates 25, 25
 incutere indignationem 6, 16
 venerationem 36, 17
indicativus loco coniunctivi in oratione indirecta 33, 36 *et saepius*
 indigna experiri 102, 12 106, 1
 indigne rapta 5, 26 commissa 9, 10
 indignari de aliquo 79, 19 ob aliquid 92, 27
 industria virium atque ingenii 19, 3
 infandum exitium 37, 18
 infecta sanguine humano deorum arae atque delubra 88, 12
 inferias mittere 98, 7
infinitivus praesentis ponitur loco infinitivi futuri: duces nostri rati moveri Ilienses 42, 12 suspicans se tradi 89, 16 infinitivi insolentior usus: cupido disserere 1, 16 optio regredi 9, 4 consilium proelium inire 31, 14 voluntas mederi 32, 27 cupidus persciscere 42, 18 infinitivus post verba curare 16, 27 58, 35 deterrere 76, 29 hortari 49, 35 54, 32 petere 48, 23 nominativus cum infinitivo post negabatur 111, 22 accusativus cum infinitivo post dicebatur 26, 34 fertur 84, 16
 ingerere maledicta 100, 11 saeva 105, 16
 ingredi regiones 35, 32
 ingressus per portas 96, 4
 ingruere hostibus 57, 19
 inhabitare in insula 26, 34
 inhaerere animis 111, 24
 iniuria sacerdotis, *sacerdoti facta* 37, 33
inmodice afflicti 20, 33
 impatientia morum 10, 31
 imperfecto negotio 9, 16 36, 34 101, 18 imperfecta re 31, 7
 inipigre resurgens 19, 31 satis 73, 11
 inponere medicamina 22, 8
 inpositus dux atque rector, *praepositus* 72, 8 inpositus faciendo operi 79, 27 regno inpositus 85, 11
 inportare bellum, *inferre* 23, 21
 inprecari omina in exercitum 100, 12
 inpressa vulnera 58, 32
 imprudens religionis, *ignarus* 14, 27
 ab inquietudine Iphigeniae cohiberent sese, *ab inquietando* 17, 4
 inrumpere consilium 7, 18 conventum 33, 19
 inruunt adversa hominibus 68, 7
 insequi conviciis 15, 13 probris 37, 2 maledictis 64, 13 lapidibus 72, 24
 insidiis aliquem necare 5, 22
 invadere 25, 15 capere 103, 5 interficere 104, 14
 insimulare, *accusare* 6, 20
 insinuare, *indicare*. insinuans quae circa filium eius evenissent 23, 16 98, 26
 insistere aratui 44, 28
 insolentia gentis 58, 8 in Patroclo 60, 12
 inspectare 97, 1 inspectatis omnibus 57, 15
 insperabile cunctis remedium 15, 22
 instans pernicis 19, 33 periculum 110, 30 instatur invicem vehementius 18, 30
 instar aestivi temporis 17, 13 muri 19, 17
 instructus et praeparatus 14, 19 paratique 62, 16 cornu pedibus instructum 70, 30

- instrumenta militiae 12, 23
   nautica 101, 10 omni instru-
   mento compositae naves 5, 3
 intacto nullo 45, 32
 integra res est 32, 20 haud
   integrum est alicui 35, 12
 intemptato negotio 42, 11
 inter quae tam taetra 16, 16
   foeda 58, 2 trepida 45, 32
   55, 21 inter quae et spes
   extremas 69, 21 inter pri-
   mos, *in primis* 19, 18 24, 27
   inter se ducibus, *inter duces*
   98, 19
 intercedit pactum cum aliquo
   30, 7 intercedi barbaris, *a*
   barbaris 74, 17
 intercessus, *intercessio* 99, 6
   105, 18 108, 32 109, 21
 intercipere matrimonium 97, 3
   ictum 113, 2
 interea dum 65, 15
 interiaciens memoriam 6, 11
 intermittere, *excludi* 41, 24
 internecare 68, 20
 ad internecionem usque gen-
   tium pervenire 6, 12
 interposita iurisiurandi reli-
   gione 9, 27 interpositae pe-
   dibus rotae 95, 22
 interventus procerum 7, 26
   pacis 95, 14 hiemis 101, 7
 invadit lues 14, 30
 invalidus virium 113, 21
 invigilare summa ope 99, 22
 invitare inter se 51, 11 invi-
   tari cibo 67, 13
 ira derelictae domus, *ob do-*
   rum relictam 89, 17
 iracunde atrox 34, 22
 iter maris 80, 32
 iubere alicui ut 40, 15
 iuge certamen 20, 2 iugis
   pax 27, 29
 iugis duxit, *de montibus*
   72, 7
 ius societatis 19, 9 foederis
   ac pietatis 31, 28 adfinitatis
   85, 27 87, 5
 iusta funeri peragere 78, 22
   iusta persolvere 111, 20 fa-
   cere 75, 13 90, 33
 iuxta se 49, 35 dolor iuxta
   amissionem herois 79, 20

 Labens patria 67, 32
 labor vigiliarum 59, 18 labo-
   rum monumenta 20, 31 faci-
   nora 30, 3 l. atque industriae
   documenta 29, 16
 lacerare, *conviciari* 99, 24 con-
   tumeliis 37, 10
 lacessere ad bellandum 75, 28
   certamine 82, 28
 legatus pacis 85, 32 legati
   viri 94, 26
 levamen solitudinis 66, 26
 lex concessa, *conditio* 80, 6
 libens mandata efficit 51, 14
 libera egrediendi navibus po-
   testas 21, 11 libero ab hosti-
   bus tempore 25, 2 haud libe-
   rum esse cuiquam eloqui
   37, 27
 liberatum ex acie corpus
   44, 14 liberatus, *servatus*
   108, 5
 libidinem desideriumque in
   femina 99, 25
 locum amittere 46, 1 capere
   47, 26 vulnere invenire 43, 25
   quaesitum vulnere nancisci
   55, 23 busto dimetiri 59, 9
   cenandi capere 80, 22
 longe, *procul*, subducta haud
   longe acie 44, 20
 lora dare equis 61, 11
 luctus (*pluralis*) filiorum, *ob*
   filios 64, 24 luctu obsitus,
   maestus 23, 15
 luere delicta 26, 1 poenas
   35, 27 43, 18 44, 14 etc.
 lues invadit 14, 30 sedata
   17, 13
 lugubri veste tectus 63, 26

- lumen *scil. solis* ereptum 16, 15
 lux. lucis principio 47, 13
 59, 3 63, 26 73, 34 initio
 89, 22 94, 23 cum luce simul
 45, 4 59, 18 90, 31 simul cum
 luce 73, 4 80, 28 in luce
 belli interfici 80, 10
- Magis in suos superbiam
 exercere 85, 29 quis magis
 libido desideriumque in fe-
 mina, quam summa militiae
 potiora forent 99, 25 non
 Plisthenis magis quam Atrai
 dicebantur 3, 25 in dies
 magis magisque 14, 31 22,
 11 *etc.*
- magister morum 40, 7 ac prae-
 ceptor componendi 41, 17
 magnificare praesentiam dei,
revereri 36, 19
 magnifice transiere *scil. tem-
 pus* 4, 2 eos habuere 4, 8
 magnis precibus 29, 30
 in maius fama divulgatur 4, 27
 maiora viribus 19, 6
 male prospera eruptio, *ad-
 versa* 45, 26 male desipiens
 85, 13
 malo omnium, *ad perniciem
 omnium* 67, 26
 mandare, *indicare* 53, 2 ita
 ab Agamemnone mandatum
 acceperant 14, 4 cum man-
 datis mittere 76, 19
 manent me fastus 69, 11
 manu iniuriam vindicandam
 rati 18, 16 libelli in manus
 nobis veniunt 1, 14 uti quis-
 que in manus venerat 18, 28
 qui in manus venerant 97, 9
 in manus Diomedis devenit
 42, 23 ad manus certamen
 processerat 33, 27 in manus
 ventum est 38, 29 sub cuius
 manibus excindi Troiam de-
 ceret 80, 14 bellum in mani-
 bus est 99, 8
- mare *ablativus* 108, 2 109, 14
 matrimonium, *coniunx* 34, 24
 in matrimonium deducere
 55, 9 matrimonio sibi adiun-
 gere 84, 29
 maxime, *longissime* 61, 12
 meavit Argos 35, 5
 mederi *absolute* 23, 34 adver-
 sus venena 26, 35
 medicina ars 11, 9
 non mediocriter laetus 80, 25
 medius adstans 30, 27 medius
 inter 49, 17 medium se lo-
 care 81, 12 medio itineris
 84, 7 campi 94, 28 medii
 suorum 54, 16 medios statu-
 tuere 29, 19 collocare 70, 30
 in medios inferre 29, 33 pro-
 gredi in medio 55, 4 in me-
 dio locare 54, 5
 in melius mutare 67, 7 con-
 vertere 79, 15
 memorare, *appellare* 79, 22
 memorandus dux 81, 9
 memoria repetere, *memoriter*
 55, 8
 metus summae rerum 75, 20
 pro metu suo 18, 23 metu
 sui 83, 29
 militia inconsulta 46, 13 opes
 militiae 46, 25 militiam ad-
 versum aliquem recusare
 21, 7
 ministra et veluti officina
 belli 27, 20
 mirabilis arte 52, 3
 miranda referre 104, 31
 misceri inter se, *consuescere
 cum aliquo* 51, 17 mixtus
 Graecis 51, 5 concilio 82, 7
 miserabile tectus veste 63, 27
 miserabilis fetus 68, 6 88, 33
 113, 13
 miserandum in modum 38, 6
 47, 33 76, 10 97, 3
 miseratione aetatis 3, 28
 miserati fortunas 110, 31
 modo — nunc 58, 20

moduli carminum 107, 28
 modus simplex atque idem
 72, 30 nullus funeri 15, 2
 militiae 15, 15 nullus morbi
 37, 22 tantis malis 86, 26
 praemiorum 91, 13 alia in
 talem modum 4, 29 in hunc
 m. 7, 22 multimodis 53, 31
 mole sua urguens hostem
 45, 19
 monumenta laborum Herculis
 20, 31
 morari cum aliquo 88, 7
 mortales multi 20, 12 23, 21
 41, 12 42, 35 *etc.*
 mos modestiaeque solita 31, 15
 humanae conditionis 66, 12
 more ingenii humani 27, 2
 militiae 41, 16 belli 97, 28
 ex more 7, 17 dignum mori-
 bus spectaculum 71, 30
 motus: quo adtractu motus
 facilius foret 95, 23
 multum fatigatus 108, 1 ad
 multum diem 59, 28 per mul-
 tum diem 57, 2 per multam
 noctem 75, 17
 munia militiae 12, 28 hiemis
 disponere 44, 26
 mutare vestem, *sumere* 108, 22
 mutatio aëris 14, 29 animo-
 rum 45, 15

Nancisci ventos 24, 11
 nati paucorum libidini 32, 7
 naturae finis, *vitae finis* 69, 8
 navigare, *venire* 9, 5
 navigium, *navigatio* 5, 19 20, 4
 23, 29 *etc.*
 nauticus apparatus 14, 11
 ne — an. irane caelesti an
 14, 29 taedione an recorda-
 tione 40, 13 alione casu an
 37, 13 ne — ne barbarine
 Graecine 66, 17
 nec, *non* sed nec multi trans-
 acti dies 60, 26
 necdum, *nondum* cum necdum

tegumen superpositum esset
 90, 23
 necessaria cibi 14, 2 17, 34
 necessitas humanarum rerum
 17, 26
 negotium virile 31, 23 prae-
 sens 53, 12 datum est 16, 10
 gerere 53, 21
 neque — et 34, 11 42, 36 ne-
 que — aut 84, 20
 nequitum est impetrari 31, 12
 neutra pluralia sequente ge-
 nitivo: adversa fortunae bel-
 lique, consueta sacrorum,
 cuncta domus fructuum
 regni, praeclara operum,
 quaedam ornamentorum, re-
 liqua praedae
 nixi genibus 25, 32 nixus ge-
 nibus 65, 24
 nomen Troianum, *Troiani* 97, 26
 ingenti nomine virtutis at-
 que corporis 10, 10 nomine
 omnium 49, 7 publico 110, 4
nominativus, ubi accusativum ex-
spectamus: non magis confisi
 ingenio *praecedente* avidos
 1, 16 *nominativus absolutus*
 neque vulneratus quisquam
 56, 8
 notus domus, *gnarus familiae*
 107, 20
 nox, cum nocte simul 61, 29
 nubilo tegi 16, 12
 nunc — modo 8, 28 45, 30 nunc
 — rursus 8, 28 nunc demum
 43, 16
 nuptum tradere 34, 21
 nutat acies 56, 31

Obducta facies civitatis 61, 24
 oblatio opum 49, 28 Cassan-
 drae 79, 8
 obligato nixu 63, 12
 obsequiis amicitiae carus 40, 7
 obsidet animos desiderium
 65, 33
 obsitus luctu 23, 15

- obtentus, *praetextus* 52, 22
 obviam properare malo 15, 11
 ire sententiis 36, 32
 obvolvi genibus, *genibus ad-*
volvi 29, 30 45, 14 66, 32
 prope occasum esse 53, 26
 occupatus circa aliquid 25, 11
 offerre multum laetitiae, *con-*
parare 21, 31
 officina belli 27, 20
 officium lugendi 70, 19 officia
 nautarum turbata 102, 14
 officia viri exequi 104, 2
 omittere inceptum 16, 21 omnia
 17, 2 47, 34 apparatus
 21, 18 gubernacula regni 69, 8
 curam exurgendi 75, 26 rap-
 tum aliquem, *discedere* 77, 5
 onustus praeda atque victoria
 48, 4
 opes belli parare 10, 6 sum-
 mis opibus 8, 22
 oppetere mortem 78, 19
 optare, *postulare* 91, 15
 optionem offerre 9, 2 accipere
 109, 22
 opus murorum 96, 7 inter
 opera 90, 23
 orare *sequente coniunctivo*
 75, 14
 oratio, *facundia* 6, 27
 orbis *scil. terrarum* 104, 28
 ordinare aciem 41, 16 ordina-
 tus exercitus 17, 30 41, 24
 ordinatus, *destinatus* 2, 6 po-
 strema ordinans, *testamento*
 3, 14
 ex omni ordine electi 22, 31
 extra ordinem 63, 4 in or-
 dine 60, 13 per ordinem
 32, 32 57, 15 107, 33
 ornatu redimitus 52, 25
 in os ruere 64, 9 ore omnium
 99, 18
 ostentatio regiae magnificen-
 tia 5, 25
 Pacti dimidio fructuum 28, 4
 pactio proditionis 89, 28
 pacto mercedis 105, 23
 palam ei factum est de praeda
 109, 20 de Pyrrho palam est
 111, 16 nullo palam hoste
 44, 25
 parare inimica hostiliaque
 36, 24 paratus armis atque
 animis 43, 20
 parcendum futuris ac consu-
 lendum 87, 16
 parcus in suo appetens alieni
 85, 15 parcus quaeso 6, 19
 pars maxima vulnerati 20, 12
 loquebantur 27, 17 pars —
 residuum 95, 3
 particeps consilii 15, 23
participii fut. pass. insolentior
usus: sepeliendum petere
 35, 28
 partim — alii 7, 1 reliquae
 52, 21
 parvus, *infans* 3, 26
 patens mare navigio 23, 29
 patientia eorum, *indulgentia*
 39, 36
 patitur tempus 5, 6 44, 29
 patienda omnia 80, 5 nihil
 pensi aut consulti patientes
 7, 13
 patrius aditus, *ad patrem*
 112, 22 patriae virtutes
 20, 7
 pedes configit 74, 11
 pedestres milites 14, 7
 pelicatum pati 110, 26
 per idem tempus 4, 15 *etc.*
 dolum 9, 14 pecora 15, 1
 aequationem numeri 15, 17
 ordinem 32, 32 57, 15 *etc.*
 per omnia. *in omnibus rebus*
 36, 30 iniuriam 40, 2 loca
 solita 41, 30 distributionem
 42, 32 59, 1 dedecus 50, 22
 mortales 60, 31 77, 16 gen-
 tes 62, 6 inventutem, *iuveniti*
levitate 64, 25 per se 67, 24

- memorabilis per populos 79, 11 dolorem 82, 33 93, 31 per scelus 88, 12 laetitiam 96, 25 urbem 97, 7 vim 97, 24 106, 7 domos atque vias 96, 32 praedam 98, 3 verecundiam 98, 30 absentiam 101, 1 103, 23 moram 101, 7 industriam 106, 14 successionem 107, 6 *ob*: vetustatem 1, 5 miserationem 26, 1 misericordiam 106, 19 *etc.*
- peragere negotium 83, 7 iusta funeri 78, 22 postrema funeri 70, 14 incepta 96, 18 111, 2
- percolere, *colere* 78, 28 perdiscere, *discere* 112, 5
- pergere ad 17, 3 47, 7 31 *etc.* advorsum 38, 20 43, 19 75, 30 obviam 38, 28 56, 7
- permaestus 17, 20 permanserant fideles atque amicissimi 26, 12 permixta miserationi vis 6, 29 permixtio, *perturbatio* 44, 7 permutatio subita caeli 16, 20 perrogare seniorum sententias 33, 8
- persciscere, *cognoscere* 42, 18 persentire 67, 29 71, 21 96, 33 persentiscere 77, 1
- perseverabat ei a parentibus coeptum cum eo societatis ius 19, 9
- persolvere poenas 65, 7 iusta 111, 20
- pertemptatis corporibus, *contactis* 14, 30
- pervolare per campum 61, 12 petere gratiam 48, 27 exitium 91, 25 *sequente infinitivo* 48, 23 uti Polydorum sepeliendum peterent 35, 28
- petitu Hesionae 85, 13 placitum confirmare 95, 5 plena deo mulier 15, 4 92, 25 pleno gradu 43, 22 cursu 45, 5
- plerumque diei, *maxima pars* 20, 1
- populares 7, 24 86, 16 *etc.*
- portio praedae 39, 30 positus ad eam rem 96, 28 posita procul regna 68, 28 postquam *sequente indicativo praesentis* 5, 10 *et saepissime* postrema ordinans *testamento* 3, 14 funeri peragere 70, 14 desperatio et amentia, *extrema* 71, 27 postremo 7, 3 *etc.* ad postremum 6, 13 8, 13 *et saepissime*
- potior utilitate cupiditas 32, 31 prae tali studio 96, 6
- praeexcellere inter 52, 2
- praeceps cupidine animi 7, 24 dati 76, 3
- praeinentibus dis 68, 13 prae-cinerent aruspices 68, 20 praecipitata vis magna imbrium 16, 16 praecipitatum in perniciem 22, 29
- praeclara operum 92, 16
- praeconium grande fidei 10, 3 praeda multorum annorum 101, 11 praeda auctus 44, 33 *pluralis* 46, 21
- praedictus 17, 11 24, 3 *etc.* praedicto 74, 8
- praeiacere probra 33, 21
- praemia bigarum 62, 24 luctandi 63, 9 victorum statuere 62, 19
- praenuntiatio 95, 33
- praepedire, a recto consilio 8, 27 praepeditus trunco vitis 19, 29 praepedito nixu 63, 12
- praescius futurorum 11, 30 37, 24
- praesenti refutatione aliquid diluere 6, 22 praesenti negotio uti 53, 12

- praesumpta opinio 111, 23
 praeter ceteras feminas, *prae ceteris* 4, 20
 in praeteritum 80, 12
 praevehi, *praetervehi* 101, 21
 praeverso de se nuntio 42, 9
 101, 16
 praevertere proelium 57, 28
 hostem 61, 1
 praevisto hostium agmine 56, 19
 precatores 48, 22 64, 11
 pressus somno 47, 9 presso gradu 47, 6
 primi aut inter primos 19, 18
 primum ante omnes 62, 22
 omnium 63, 17
 princeps certaminis 19, 15
 benivolentiae atque officiorum 87, 18 amicitiae 101, 28
 principales, *principes* 52, 20
 pro tempore 5, 4 facultate opum regnique 12, 33 negotio 15, 30 38, 23 74, 1 metu 18, 23 pro confirmato habere 61, 31
 procedere, *prospere cedere* 68, 10
 procurare officia 59, 2 reliquias sepeliendas 100, 2
 prodere aliquid in lucem 1, 10
perdere. tua te inconsulta temeritas prodidit 77, 18
 producere bellum, *proelium continuare* 44, 19
 productio exercitus 42, 27
 proelium, *bellum* 31, 14
 perfectionis dux 23, 31
 profectus in inquisitionem 108, 19
 proferre fata 11, 7
 prohibere aditu 101, 18 Salamina 103, 10 descendere 18, 11
 promisce 15, 1 *et saepius*
 promotae res hostium forent 105, 5
 promptus stetit 45, 22 in hostem 55, 1 instat promptiore
 quam bellandi mos est 58, 5
 promptiores animos omnium ad bellum facit 11, 26
 pronuntiare iram 37, 32 restitutiouem 37, 35 certamen in proximum diem 80, 18
 properatio navigii 5, 19
 propria origo, *sua* 55, 8 ad propria remittere 3, 8
 propulsare corpore 56, 14
 prorueri 77, 9
 prosequi laudibus 29, 19 contumeliis 110, 32
 prosper navigandi 17, 18
 protervia linguae 100, 15
 provectus frugum 110, 10
 provisum atque elaboratum 30, 31
 prudens rei, *gnarus* 17, 25
 scientes prudentesque 32, 29
 publicum bonum 8, 31
 pure lauti 12, 7
 purgamenta humi capiti spargere 64, 10
 Qua pergebat 27, 29 36, 8
 uisi poterat 61, 12 ne qua 58, 35 94, 1
 quadriungis equis victor declaratus 62, 22
 quadripertire 15, 18
 quaedam ornamentorum 36, 15
 quaerere, *rogare* 51, 12 52, 32
 quam, *valde miserabili* 68, 5
 88, 32 113, 13 metuendo 79, 2
omisso prius non destitit quam 78, 24 *omisso magis*: nihil his in vita custodiendum quam uti 86, 22
 quanti quot 6, 15 21, 24
 que — et 4, 21 37, 3 9 51, 9 *etc.*
 que — ac 54, 22
 qui reliquus 44, 27 qui ex Graecia sunt, *Graeci* 34, 31
 quietum, *cubitum* abire 80, 28
 quisque, *quicumque* quisque partium ad eum venerat 26, 26
 singuli quisque 4, 2 converso

- iam in se quisque timore 37, 23 adscito sibi quisque auriga 54, 7 suis quisque militibus instructis 81, 3 quo ne, *ne* 76, 34 80, 26 quondam amicus 30, 23 rex 70, 13
- Rapere ad indignationem ultimumque iniurias 5, 13 raptim ac sine ullis ordinibus 47, 21 ratus ut negotium erat 24, 17 *certus* 38, 13 recedere *scil. a vita* 109, 30 recipere animum 65, 23 hospitio recipi 21, 32 reclamare, *mituum clamorem tollere* 61, 22 70, 15 recognocere aliquid cum aliquo 76, 21 recondere reliquias urna 79, 16 recordatio facinoris 34, 14 suorum domi 40, 13 exercitus 51, 2 vulnerum 58, 25 parentis 65, 11 filii 67, 1 Hecubae filiarumque 69, 9 *etc.* recordatus causas odii 55, 12 deos 65, 8 aetatem 64, 12 76, 11 sui, *sui compos factus* 53, 19 rector, *dux* 12, 9 15, 14 46, 2 redarmare 43, 30 redduntur aris sacra 92, 23 redigere res in unum volumen 1, 21 praedas in commune 50, 19 redimitus ornatu 52, 25 refectus ex labore 59, 17 animi 93, 33 referti pace agri 27, 29 reformare animum atque ornatum regis 23, 17 aciem in ordinem 73, 13 reformato iam die 17, 7 refugium iracundiae 31, 5 regina Amazonibus 60, 28 regnantes Sexto 60, 4 reguli, *Priamidae* 7, 18 *et saepe* relata differre 86, 18 relaxari qui antea fatigabantur 39, 28 relegari agris 112, 11 religatum linum 62, 28 religata columba 62, 34 religio numinis, *sanctitas* 36, 14 iurisiurandi religiones 94, 30 per religionem *scil. iurisiurandi* 12, 5 relinquere nihil quietum 35, 33 nihil non eversum aut vastatum 28, 1 relicto ubi pugnaverant 58, 10 reliqui praedae 5, 28 caedis 47, 30 reliquum noctis 47, 12 73, 33 reliqua praedae 72, 25 reliquum nihil est 62, 20 65, 4 nullam spem reliquam salutis rati 46, 2 speciem reliquam facere, *relinquere* 63, 28 reliquis filiorum superfuera 110, 24 remeare 23, 1 29, 14 *etc.* remittere iras 48, 23 50, 2 nihil luctui 58, 23 nihil de sententia 38, 13 nihil a custodibus remittebatur 18, 15 nihil a Priamo remissum 31, 10 rennuere protectionem 23, 14 amicitiam 29, 5 auxilium 45, 14 repletus deo 100, 16 donis 100, 24 vino atque epulis 106, 32 frugibus 110, 18 reprimi in ipso impetu 44, 1 in ipso aditu 108, 28 represso gradu 54, 23 repulsa in Polyxena 55, 3 reputare cum animo 31, 20 requies tempestatis 16, 17 doloris 31, 22 belli 20, 9 bellandi 70, 17 76, 16 funerum 75, 19 stragis atque funerum 96, 35 funeri 15, 2 reservatus per misericordiam 106, 19

- residuus bello, *reliquus* 95, 14
 101, 24
 resistere moenibus 84, 22, *de-*
sistere 105, 3
 respectantes ex muris 48, 6
 responso editur 110, 9
 restitutio virginis 37, 35 eius
 39, 9
 retardare profectionem 14, 20
 retentare manum 51, 9 spiri-
 tum 77, 19 113, 8
 retexere, *enarrare* 8, 13
 retinere hostiam suspensam
 49, 13 retineri intra moenia
 72, 28
 retorquere animos ad pieta-
 tem 65, 8
 revisere aliquem 57, 12
 revolare ad muros 81, 28
 revolvere spiritum 65, 24
 rogatu eius 29, 33
 ruere ad portas 78, 7 *in pro-*
elium 42, 34 res ita ruunt 69, 7
 ictus ruit 24, 28 58, 6 in os
 64, 9
 ruinae modo 46, 5 57, 28 in
 modum 73, 10
 rumore secundo 12, 14
- Sacerdos ei templo 92, 34
 saevit mare 22, 11 102, 12
 saevitia hiemis 108, 1
 sagittarium certamen 82, 28
 ars sagittarum, *sagittandi*
 62, 26
 salubria decreta 31, 19
 salubritas renovata 39, 29
 sanctitas morum 9, 18
 saties tenet omnes 67, 13 in-
 cedit Graecos 75, 5 satias
 sanguinis 98, 1
 satis futurum cupitis 67, 6
 saucius animi iactatione 53, 11
 scelus violati hospitii 20, 29
 domum in scelus proprium
 convertit 5, 24
 scientes prudentesque 32, 28
secreto ab aliis 86, 3
- sectator boni honestique 6,
 31
 secundante vento 102, 10
 securitas pacis 96, 26
 securus sui 61, 1 94, 4 filiae
 69, 18 interitu 61, 31
 non secus quam, *non minus*
 17, 23 89, 32 non segnius
 97, 4
 seditionem extollere adversus
 84, 24
 sed nec, *sed non* 60, 26
 semiruta moenia 96, 14
 semota ab aliis vita 82, 5
 senecta aetas 64, 29
 separatim ab aliis 76, 21
 separato rege, *amoto* 89, 12
 sepulchrum, *bustum* 79, 18
 sequi societatem militiae 14, 14
 comitatum 69, 5 facta eorum
 laus potius quam culpa se-
 quitur 31, 1 secuta die 7, 30
 secutis temporibus 2, 12
 servantes imperia 47, 24 sig-
 num 96, 27
 servitium, *servitus* 100, 11 sui
 66, 32
 seu—sive—vel 109, 27
 sexu virili ac muliebri 104, 27
 sibi, *ei* 52, 26
 silentio facto 9, 2 habito 91, 16
 multo 96, 27 aliquid remit-
 tere 46, 18
 silvam caedere 59, 5
 simile cum ceteris ius 100, 26,
 lingua, *opp. varia* permix-
 taque 102, 2
 simulato 27, 5
 singillatim 11, 21
 singuli plures 94, 14 pluresve
 51, 15
 sistuntur spes atque opes mi-
 litiae in viro 46, 25
 situs in alia parte, *versatus*
 54, 16 super muros 83, 15
 sita sunt in manu vestra
 31, 17
 sive—seu 17, 25

- societas militiae 14, 13 belli
 53, 28
 socordius agitare 52, 5
 solari, *consolari* 58, 22
 solitarium certamen, *singulare*
 29, 7 43, 12 56, 4
 solito *scil.* more 90, 10 solitis
 viribus agere 50, 34
 sollicitus his rebus 15, 3 circa
 52, 5
 solvere bellum 53, 4 militiam
 98, 3 servitium morte 100, 7
 ancoralia 102, 9
 somno iacere, *dormire* 108, 26
 sopire bellum, *finire* 95, 10
 sors agitur 73, 31 98, 11 ut
 quemquesors contigerat 98, 15
 spartum 62, 30
 species armorum tanti nomi-
 nis atque famae 63, 28
 spectaculum infelicissimum
 64, 33 longe miserrimum
 65, 17 dignum moribus 71, 30
 spectati animi 53, 33
 speratum divinitus levamen
 39, 27
 spes est in aliquo 81, 26 spes
 bona 70, 8 nulla spe *abl.*
absol. 70, 2
 stipatores secum habere 54, 11
 stipatus armatis fratribus 7, 25
 studio belli ardere 12, 24
 summo studio 58, 13 summis
 studiis 51, 20
 suasu mobili 103, 1
 subducere naves 22, 15 25, 3
 aciem 44, 20
 succidere poplitem 56, 12
 suffusis lacrimis 34, 15
 suggerere apparatus sacri
 52, 26
 sui consultor 17, 23 gratia
 25, 10 veneratio 36, 17 ser-
 vitium 65, 33 metus 83, 30
 comitatus 87, 15 commemo-
 ratio 89, 18 sedes 90, 24
 suspitio 90, 30 custodia
 99, 21 odium 101, 1 industria
 105, 27 amor 106, 11 109, 8
 interitus 108, 14 tutela 112, 32
 sumere bellum 64, 15 ini-
 tium 83, 33
 summa belli atque exercitus
 12, 14 rei 32, 31 rerum Troia-
 narum 53, 25 militiae 78, 16
 civitatis 93, 25 regni 109, 4
 summitas, *cusps* 112, 19
 superducere aliquam, *aliam*
in matrimonium 104, 13
 superesse reliquis 110, 24
 vires consilio superfuert
 62, 7
 superpositum tegumen 90, 23
 extorquere partes 92, 6
 supervenire, *advenire inter-*
venire 72, 2 79, 6 23 *etc.*
supini frequentissimus usus in
verbis abire, deducere, dis-
 cedere, egredi, ire, mittere,
 pergere, proficisci, redire,
 surgere, tradere, venire
 supplicium impietatis 6, 17
 lamentandi 58, 20 *supplica-*
tiones 110, 8
 suscipere amice 5, 22 quos
 Anaxibia susceperat 10, 19
 in se 12, 15 quos ex Helena
 susceperat 90, 13 in matri-
 monium 109, 11
 suspenderit ima rotis, *eleva-*
verat 95, 22
 sustollere, *erigere* 65, 22
 Tabulatis extruere equum
 95, 20
 temeratum nihil ab his 87, 21
 temere non est 77, 11 nihil
 temere nihil inconsultum in-
 cipere 30, 30
 tempestatibus tantis, *tamdiu*
 99, 1
 tempus profectionis 23, 3 anni
 44, 29 bellandi 44, 22 53, 9
scil. opportunum 22, 14 in
 tempus, *aliquamdiu* 51, 19
 tendere contra se 43, 20 55, 3

- incassum, *contendere* 62, 32
 manus ad caelum 88, 28
 tenere *scil. imperium* 91, 8
 testari ultionem 9, 11
 testimonium fidei benevolentiaeque capere 84, 34
 testis his rebus 87, 19 in eam rem 94, 33
 tiliæ 2, 11
 tolerare militiam 66, 17
 tollere animos 54, 30 clamorem 56, 16 fletum 70, 6 gemitus 76, 9 ad caelum 49, 1 torpent membra 80, 33
 toto biennio 12, 26 quinquennio 14, 18 in totum, *plane* 88, 6
 tractare, *deliberare* 76, 8
 tractatus, *deliberatio* 69, 21
 trahere praedam 29, 9 rumorem proditiōnis in verum 76, 24 *producere*. eventum belli 19, 13 certamen 38, 31 traicere per utrumque pedem 83, 2
 transacti dies 60, 26 pueritiae anni 104, 1
 transfigere per utrumque latus 77, 7
 transigere reliquum noctis 47, 13 73, 34 dies 76, 15 annos 104, 1 de perniciē publicā cum exitio alicuius 67, 33 transactum non parum ad explendum amorem 33, 36
 transire *scil. tempus* 4, 2 per medium 12, 2
 transportare bellum, *transferre* 23, 5
 transversi agebantur praeda atque libidine 7, 14
 tribuere honorem et obsequium 52, 21
 tritis aliquot diebus 22, 9 42, 26 tempore multo frustratrito 40, 12
 turbata atque insidiosa *cupere* 57, 26
 turturis marinae os 112, 19
 tuto collocant naves 25, 4
 vacuus culpae 32, 7 vacuum fuit exuere discordias 22, 18 vadere ad pugnam 81, 4 ad Priamum 90, 32 in montem 59, 4
 valuit maxime consilium 6, 7 uaria uictoria 62, 5
 vastare multa hostiliter 44, 33 vastitatis finis 15, 19
 veluti contagio elades 31, 21 uenia humandi 75, 9
 venit vox ad exercitum 15, 9
 verba maledicta acria 43, 9 verborum minae 31, 8 verbis imperatorum petere 48, 23
 versare vehementius 112, 4 hostiliter aduersum aliquem 20, 24
 vertere in latus 74, 15
 vesper diei erat 57, 3 63, 24
 vesperascere 92, 31
 vicaria mors 11, 7 uictima 15, 8 munus 39, 12
 vices diurnae uigiliarumque 12, 22 inuicem 16, 28 vicem dolere 32, 6 vice alicuius uti 3, 23 vice hastarum 51, 24
 inbellium 60, 1 pecorum 97, 27
 uictoria Troiana, *de Troianis reportata* 16, 27 uictoriae bellorum 40, 1
 uidebat ut mouerentur 6, 24 uideri, *esse* 8, 8
 uigilias curare 47, 4 agere 58, 34
 uincere fortunam belli 58, 3
 uictus malis 88, 25 dolore 99, 18 110, 25
 uindicare manu iniuriam 18, 16 aliquem exitio 38, 11 matrimonii iniuriam 106, 28 in auctorem alicuius rei 60, 24 83, 32
 uirgo, *nupta* 37, 35
 uiri legati 94, 26

- viriliter ferre incommodum 21, 20
 vis magna navium, *multitudo* 12, 29 mortalium 37, 17 multa hostium 83, 11 tanta lucustarum 110, 6 mali 17, 17 110, 17 bellandi 73, 23 somniorum 112, 14 magna vi 81, 17 83, 7 96, 31 summa vi 98, 31
 ulcisci ad indignationem ultimumque iniurias 5, 13 ultimum ire 41, 31
 umbo scuti 74, 13
 undique versus 47, 35 48, 32 61, 19
vocativi Palamede 6, 19 Ulixem 32, 26
 vocibus consternatae aves, *lugentium clamore* 61, 20
 volentes domum deducit 6, 32
 volentibus cunctis 22, 15
 volvere desuper terram 83, 17
 voluntas mederi 32, 26
 urget navigii tempus 100, 22
 ut erant atrocia 33, 5 ut in tali certamine 74, 4 ut quisque—ita 107, 27 uti quidque 15, 2 ut ne 108, 32
 uterinus frater 19, 21
 uti properatione 5, 19 eruptione 45, 26 fortuna 105, 32 praesenti negotio 53, 12
 utrique, *de duobus dictum* 99, 33
 vulnere aliquem consequi 83, 1
 vultus dei, *simulacrum* 36, 15
 vultu condemnare facinus 6, 26
-

Index nominum et rerum.

Liber et caput.

- Abydus V 16
Acamas Thracum rex, Eus-
sori filius II 35 ab Idomeneo
interficitur III 4
Acamas et Demophoon I 14
Troia capta Aethram et Cly-
menam habuerunt V 13 ab
Atheniensibus non recipiun-
tur VI 2
Acarnania I 17
Acastus Peleum regno expu-
lit VI 7 eius filii VI 8 Neo-
ptolemo regnum reddere de-
bet VI 9
Achaia *i. q.* Graecia *Prolog.*
Achilles filius Pelei et Theti-
dis I 14 ex Pelasgico I 17
navium praefectus deligitur
I 16 praeclarus virtute II 3. 12
Iphigeniae immolationi resi-
stit I 22 irascitur Agamem-
noni expeditionem recu-
santi, ab Ulixē in gratiam
reducitur II 9 Telephum vul-
nerat II 3 postea curat II 10
curam belli Troianis infe-
rendi habet II 9 Cycnum in-
terficat II 12 proximas Troiae
civitates expugnat et vastat
II 16 Astynomen Hippoda-
miam et Diomedeam abducit
etsibi retinet II 17. 19 Agame-
mnonem et Menelaum vehe-
mentissime impugnat II 29. 31
eius ira ob abreptam Hippo-
damiam II 33 seorsum ma-
net II 36 insidias struit exer-
citus II 37 legatio Graeco-
rum ad eum II 48 fectitur
ira II 52 Polyxena amore
capitur III 2 Pylaemenem
occidit III 5 Hectoris auri-
gam interficit, multos duces
fundit Hectorem in fugam
vertit III 6 ab Heleno vul-
neratur III 6 Patrocli mor-
tem luget III 11 Hectorem
ex insidiis interficit eiusque
corpus circumtrahit III 15
praemia certaminum in ho-
norem Patrocli distribuit at-
que dona offert III 19 Pria-
mo supplici corpus filii tra-
dit III 25 Penthesileam vul-
nerat IV 3 Memnonem ob-
truncat IV 6 Asteropaeum
IV 7 Lycaonem et Troillum
iugulari iubet IV 9 ab Ale-
xandro interficitur IV 11 fu-
nus Achillis IV 13 una cum
Patroclo in Sigeo sepelitur
IV 15
Admetus pater Eumeli vica-
ria morte coniugis fata pro-
pria protulerat I 14
Adrastus Meropis filius ex
Adrestia II 35
Adrestia II 35
Aeaea insula Circes VI 15
Aeantides filius Aiakis Teta-
monii et Glaucae V 16
Aegaeum mare VI 1

- Aegiale Diomedem maritum redeuntem patria prohibet VI 2
- Aegisthus Clytemestras adulter, pater Erigoni et Erigoniae VI 2. 4 antea Strophii filiam uxorem habuit VI 3 occiditur VI 3
- Aegyptus VI 4
- Aeneas comes Alexandri cum Helenam raperet I 3 Protesilaum interficit II 11 in pugna vulneratur II 38 pius IV 17 prodit patriam IV 22 V I eius domus in excidio Troiae defenditur V 12 Troiam relinquit, Corcyram Melaenam condit V 17
- Aeoli insulae VI 5
- Aëropa uxor Plisthenis, mater Agamemnonis Menelai Anaxibiae I 1
- Aesculapius pater Podalirii et Machaonis I 14 II 6 10
- Aesyetes pater Antenoris IV 22
- Aethiopes in Memnonis exercitu IV 4
- Aethra et Clymena Menelai adfines una cum Helena rapiuntur I 3 Troia capta habuerunt eas Acamas et Demophoon V 13 Athenas redeunt VI 2 Aethra Thesei filia (?) VI 2
- Aetolia I 14. 17 VI 2
- Agamemnon filius Aeporae et Plisthenis I 1 cum contumelia Plisthenides appellatus V 16 ex Mycenis I 17 pater Orestis VI 2 aurum dividit inter socios expeditionis I 15 dux deligitur in templo Iunonis I 16 regio honore spoliatur I 19 summam belli recipit I 23 cum fratre Menelao ob proditam Iphigeniam discordias exercet II 7 auctor habitus est Palamedis interfecti II 15. 29 Astynomen dono accipit II 19 patri eius Chrysi repenti recusat II 29 reddit sed pro ea Achilli Hippodamiam eripit eiusque iram excitat II 33 postea a patre Astynomen ultro recipit II 47 in gratiam cum Achille redit II 52 Arsacum Deioipitem Archemachum Laodocum et Philenorem interficit III 7 in ludis Patroclo institutis primum donum accipit III 19 Glaucum occidit IV 7 Troia capta Casandram accipit V 13 Troiam relinquit pulsus a ducibus V 16 a Clytemestra occiditur VI 2
- Agapenor Arcadiae imperator I 17 vulneratur III 10
- Agathon ab Aiace Telamonio interficitur IV 7
- Agavus ab Aiace Telamonio interficitur IV 7
- Agenor auctor litterarum *Epist.* Agenoris posterus I 9
- Ajax Oileus ex Locride I 14. 17 V 9 complures filios Priami occidit III 7 victor est cursu III 9 Ilioneum et Philenorem interficit IV 7 Casandram e sacro Mineruae abstrahit V 12 naufragio perit VI 1
- Ajax Telamonius e Salamini I 13 17 19 uirtute praecclarus II 3 12 affinis Achillis II 48 IV 13 nauium praefectus deligitur I 16 Teuthranum occidit II 13 maximam curam habet belli Troianis inferendi II 9 Glaucen Cycni filiam accipit II 13 Thracum Chersonesum infestat, Polymestor se ei dedit, Polydo-

- rus ei a Polymestore traditur, Teuthrantem occidit, Tecmessam abducit II 18 Tecmessam dono accipit II 19 multas ciuitates capit II 27 41 Hectorem repellit II 43 legatus ad Achillem mittitur II 48 complures filios Priami occidit III 7 Hectorem Patrocli corpus eripere cupientem hasta turbat III 10 Patrocli mortem luget III 11 quadraginta hostes vivos capit III 14 in ludis Patroelo institutis cestibus palmam refert, non luctando III 19 cum Memnone configit IV 6 Polydaman-tem Antiphonum Agaum Agathonem Glaucum interficit IV 7 Achillem exanimem e luco Thybraeo effert IV 11 Asium Nastem et Amphimachum occidit IV 12 necem Achillis luget IV 13 ei sepulchrum extruendum curat IV 15 cum Ulixē capit Antimachi filios IV 21 Helenam interfici iubet V 14 certamen cum Ulixē de Palladio V 14 15 ferro interfectus, sepultus a Neoptolemo in Rhoeteo V 15 (funus Aiakis V 16 eius filii Teucro traduntur V 16
- Alcinous rex Phaeacum VI 5
 Alexander Phrygius Priami filius, natalitia et educatio III 26 Oenones maritus III 26 IV 21 Helenam rapit I 3 II 8 21 22 domum rediens ad Cyprum defertur, inde ad Phoeniciam nauigat Sidoniorumque regem interficit I 5 IV 4 bellum cum Graecis parat II 8 a duobus Aiacibus fugatur II 14 *singulare certamen* cum Mene-
 lao II 39 40 Achilli insidias struit eumque necat IV 11 cum Philocteta certans interficitur IV 19 funus Alexandri IV 21 filii eius casu camerae extincti V 5
 Alizoni II 35
 Alphenor socius Ulixis a filia Polyphemi dilectus VI 5
 Amazones gens bellicosa III 15 IV 2
 Amphiarus pater Amphilo-
 lochi I 14
 Amphilo-
 chus filius Amphiarai I 14
 Amphimachus e Caria Nomionis filius II 35 ab Aiace Telamonio interficitur IV 12
 Amphimachus ex Elide I 17
 Amphius Meropis filius ex Adrestia II 35
 Amyclas Lacedaemonis filius Argali pater I 9
 Anaxibia filia Aeropae et Plisthenis, Nestori denupta I 1 13
 Anchises filius Capys IV 22
 Andraemon pater Thoantis I 13
 Andromacha cum Priamo supplex ad Achillem uenit III 20 22 Troia capta Neoptolemo obtigit V 13 Hermiona ei insidias parat VI 12 quas ut effugeret Molossos missa est VI 13
 Anius eiusque filiae Graecis in Aulide frumentum aliaque necessaria praebent I 23
 Antenor filius Cleomestrae et Aesyetae legatos Graecorum hospitaliter recipit I 6 morum sanctitas I 11 12 II 24 pater Glauci III 26 IV 7 V 2 alii eius filii IV 22 V 2 cum Graecis de patria prodenda agit IV 18 22 V 1 iterum legatus cum Aenea

- ad Graecos mittitur V 4
 Graecis Palladium prodit
 V 8 domus eius in excidio
 Troiae servatur III 26 V 12
 expulso Aenea regno potitur
 V 17
 antestites soliti mederi aduersus
 nenena II 14
 Antilochus Nestoris et Anaxibiae
 filius I 13 in ludis Patroclo
 institutis uictor disco III 19
 occiditur a Memnone IV 6
 funus eius IV 8
 Antimachus solus e partibus
 Alexandri est II 23 24 insidias
 parat legatis Graecorum V 2
 in exilium mittitur V 4
 filii eius lapidibus iniectis
 necantur IV 21 V 2
 Antiphates et Polyphemus filii
 Cyclopi et Laestrygonis VI 5
 Antiphonus ab Aiace Palamonia
 interficitur IV 7
 Antiphus Priami filius caesus II
 43
 Antiphon filius Talaemenis e
 Maeonia II 35
 Antiphon filius Thessali, nepos
 Herculis I 14 17 II 5
 legatus ad Telephum mittitur
 II 5
 Apollo III 2 V 8 Aminthius II
 14 47 Thymbraeus II 52 III 1
 IV 10 moenia Troiae struxisse
 creditus est V 11 ara Apollinis
 V 7 eius oraculum Cretae VI 11
 ira II 30 deae nomine appellati
 sunt in convivio deorum reges
 VI 7
 Aratus VI 7
 Arcesilaus Boeotius I 13 17
 interficitur III 10
 Archemachus Priami filius ab
 Agamemnone interficitur III 7
 Arene filia Polyphemi, rapuit
 eam Ulixes VI 5
 Aretus Priami filius ab Ulixes
 interfectus IV 7
 Argalus filius Amyclae, pater
 Oebali I 9
 Argi I 14 17 II 9 10 26 V 6
 Diomedis regnum I 12 eo
 conueniunt Graecorum duces
 in Troiam profecturi I 15
 iterum conueniunt II 9 ibi
 Iunonis templum I 16
 Ariopagitarum iudicium, de
 Oreste indicat VI 4
 Arisba ab Aiace capta II 27
 Arsacus Priami filius ab Agamemnone
 interficitur III 7
 aruspices III 26
 Ascalaphus Orchomenius I 13
 17 IV 2 in montem Idam uadit
 caesum siluam, qua Patroclus
 cremaretur III 12
 Ascanius e Phrygia II 35
 Asia III 13
 Asius filius Dymantis, Hecubae
 frater e Phrygia II 35 ab Aiace
 Telamonia interficitur IV 12
 Asius filius Hyrtaci e Sesto II
 35 cadit III 14
 Assandrus affinis Peleo VI 7
 Assaracus filius Cleomestrae IV
 22
 Asteropaeus vulneratur II 43
 ab Achille occiditur IV 7
 Astyanax Hectoris et Andromachae
 filius III 20
 Astynome Chrysis filia, Eetionis
 uxor ab Achille abducitur II 17
 Agamemnoni traditur II 19
 patri redditur II 33
 Agamemnoni denuo datur a
 patre II 47
 Astynous Priami filius ab Aiacibus
 interficitur III 7
 Astyoche Priami filia Telephi
 uxor II 5
 Athenae VI 3 Athenienses II
 36
 Atlas pater Electrae I 9

- Atreus Agamemnonem Mene-
laum Anaxibiam educauit I 1
Atridae *Prolog.*
Atticae litterae *Epist.*
Auge mater Teuthranii, uxor
Teuthrantis II 3
auguria VI 14
Aulis Boeotiae, eo reges clas-
ses praemittunt I 17 inde
profiscuntur I 23 iterum
ibi conueniunt II 10
Aurora mater Memnonis IV 4
Automedon Achillis auriga
II 34 III 3 15 20
Axius pater Pyraechmis II 35
- Bias ab Idomeneo interficitur
IV 7
bibliotheca graeca *Prolog.*
Boeotia I 17 II 7
Brises rex Lelegum Iaqueo
interiit II 17
Bucolion filius Laomedon-
tis IV 22
Bunomus Alexandri et Hele-
nae filius casu camerae ext-
inctus V 5
- Cadmus auctor litterarum
Epist. V 17 in Achaïam eas
detulit *Prolog.*
Calchas Thestoris filius ex
Acarmania, vates I 15 17
Iphigeniam sacrificio ad-
ornat I 21 deorum voluntatem
enuntiat II 30 IV 18 V 7
Calypso VI 5
Camirus urbs Rhodi opulen-
tissima IV 4
Canopus gubernator Menelai
serpentium morsu in Aegypto
moritur VI 4
Capaneus pater Stheneli I 14
Capys filius Assaraci, pater
Anchisae IV 22
Caria II 35
Cassandra Hecubae filia, Mi-
neruae et Apollinis sacer-
- dos II 25 III 2 Eurypylo de-
sponsa offertur IV 14 in
aedem Mineruae fugit, ab
Aiace Oilei abstrahitur V 12
Agamemnoni traditur V 13
multa mala ei uaticinatur
V 16
Caucasus Indiae IV 4
Cebreni V 17
Cephalenia VI 14
certamen Alexandri et Phi-
loctetae IV 19
certamina in Patrocli hono-
rem celebrata III 17
cerva forma corporis admi-
randa I 22
Ceteii IV 14
Charybdis VI 5
Chersonesus Thracum ab
Aiace infestatur II 18
Chiron Thetidis pater I 14
VI 7
Choerades scopuli ad Euboe-
am VI 1
Chromius e Moesia II 35
Chrysa urbs Troadis ab Aiace
capta II 14 27
Chryses Apollinis sacerdos
II 14 IV 18 filiam Astyno-
men ab Agamemnone frustra
repetit II 28 29 postea re-
ceptam (II 33) ultro Aga-
memnoni tradit II 47
Chrysippus a Neoptolemo in
Thessaliam mittitur VI 7
Cicones II 43
Ciconii II 35
Cilices ab Achille infestan-
tur II 17
Cilla a Graecis expugnata II 13
Cinyras servus Acasti a Neo-
ptolemo caesus VI 8
Circe VI 5 15
Cleomestra filia Trois, mater
Assaraci IV 22
Clonius Boeotius I 13 17
Clymena mater Palamedis
et Oeacis I 1

- Clymena Menelai adfinis una cum Helena rapitur I 3 cf. Aethra. Aethrae filia (?) VI 2
 Clytemestra I 20 Iphigeniam filiam Achilli commendat I 22 Agamemnonem reuersam necat VI 2 interficitur VI 3
 Clytius Laomedontis filius IV 22
 Cobis Cyeni filius Aiaci traditur II 13
 Colchi II 26
 Colophon I 17
 Concordia I 15
 convivium deorum VI 7
 Corcyra Melaena ab Aenea condita V 17
 Corianus filius Cyeni Aiaci traditur II 13
 Corinthus VI 2
 Corone urbs, cui parcitur a Graecis II 13
 Corython ab Idomeneo interficitur IV 7
 Corythus Alexandri et Helenae filius casu camerae extinctus V 5
 Creta *Prol.* I 1 17 II 26 V 17 VI 2 11
 Crissaei III 10
 Cyclopes I 17
 Cyclops VI 5
 Cygnus Graecos ex insidiis aggreditur et fugat, postea poenas dat II 12
 Cynossema tumulus Hecubae V 16
 Cyprus I 5
 Danaus I 9 litterarum Punicarum auctor V 17
 Dardanus filius Iovis et Electrae pater Trois I 9 IV 22 maritus Olizonae III 5 IV 22 pater Erichthonii IV 22
 Dardanus urbs V 17
 Deidamia filia Lycomedis, mater Neoptolemi IV 15
 Deiopites Priami filius ab Agamemnone occiditur III 7
 Deiphobus Priami filius solus Helenam retinendam esse censet I 10 a Patroclo vulneratur III 8 cum Alexandro Achilli insidias parat eumque interficit IV 11 Helenam in matrimonium ducit IV 22 maximis cruciatibus necatur a Menelao V 12
 Delphicum oraculum VI 11 13
 Demophoon *cf.* Acamas
 Deucalion pater Idomenei *Prol.* I 1
 deus auctor singulis mortalibus boni malique III 26
 Diana pestem Graecis mittit I 19 eius lucus in Aulide I 19 20
 Dictys Cretensis cum Idomeneo militavit e Gnoso ciuitate de bello Troiano scripsit *Epist. Prol.* I 13 V 17 VI 10 cum Idomeneo in patriam rediit VI 2 sequenti anno ad oraculum Apollinis mittitur VI 11
 Diomedea Phorbantis filia ab Achille abducitur II 16 19 Patroclo dilecta III 12
 Diomedes ex Argis I 12 17 19 reges qui Argis conuenerunt hospitio recepit I 15 campestri exercitui praeponitur I 16 reges Argos convocat II 9 maximam curam habet belli Troianis inferendi II 9 consilium de interficiendo Palamede init cum Ulixee II 15 praedam dividit II 19 legatus ad Priamum mittitur II 20 fortissimus II 32 Pandarum occidit II 41 legatus missus ad Achillem II 48 Pyraechmem aliosque interficit, ab Hectore vulneratur III 4 duodecim hostes vivos

- capit III 14 locum busto
 Patrocli dimetitur III 12 in
 ludis Patroclo institutis bigarum certamine victor est
 III 17 item cursu in armis
 III 19 Penthesileam in Scamandrum praecipitat IV 3
 Telestem interficit IV 7 Palladium secum retinet V 15
 domum reversus ab uxore Aegiale adventu prohibetur
 Corinthum se confert, Oeneum in regnum restituit,
 postea ipse in regnum recipitur VI 2
- Diores Phylei filius ex Elide
 I 13 17 ab Hectore vulneratur III 5
- Dolon Eumedis filius exploratum missus ab Ulixo et Diomede necatur II 37
- Doryclus Priami filius ab Aiacibus interficitur III 7
- Dryops ab Idomeneo interfectus IV 7
- Dulichium I 17
- Dymas pater Hecubae I 9 pater Asii II 35
- Echemmon Priami filius ab Ulixo interficitur IV 7
- Echinades insulae I 17 VI 6
- Eetion rex Lyrnessi ab Achille interficitur II 17
- Eion pater Rhesi II 45
- Electra filia Hesioneae et Atlantidis, mater Dardani I 9 IV 22
- Elephenor ex Euboea I 17
- Elis I 17
- Ennomus e Moesia II 35
- Epistrophus filius Minui Alizonum rex II 35
- Epistrophus Phocensis I 13 17
- Epius ex insulis Cycladibus I 17 naues ab Hectore incensas restituit II 44 sagittarius III 1 in montem Idam uadit III 12 V 9 equi lignei fabricator V 11
- equus Troianus donum Minervae Troiam inductus est V 9 11
- Erichthonius filius Dardani et Olizonae IV 22
- Erigon filius Aegisthi et Clytemestrae VI 2
- Erigona filia Aegisthi et Clytemestrae laqueo interiit VI 4
- Euaemon pater Eurypyli I 13
- Euander captus Patrocli manibus inferias mittitur III 13
- Euboea I 17 VI 1
- Eumedes Dolonis pater II 37
- Eumelus Pheraeus Admeti filius I 14 17 uulneratur II 38 in ludis Patrocli uictor quadriungis equis declaratur III 17 legatus de pace V 10
- Euphemus Troezenius Ciconiorum dux II 35 interfectus II 43
- Euphorbus vulneratus proelio excedit II 38 Patroclum vulnerat, a Menelao et Aiaeo Oilei occiditur III 10
- Eupraxides *Prolog.*
- Europa Phoenicis filia a Creteusibus ex Sidone rapta II 26 in insula Creta summa religione colitur, pater ei multas res pretiosas Cretam transmittit I 2
- Euryalus Mecistei filius I 14
- Eurypylus Euaemonis filius Ormenius I 13 17 in ludis Patrocli victor est currendo III 19
- Eurypylus Telephi et Astyochoae filius virtute clarus II 5 IV 14 Peneleum et Nireum occidit, a Neoptolemo interficitur IV 17 eius ossa combusta Graeci patri remittunt IV 18

- Eurysaces filius Aiacis Telamonii et Tecmessae V 16
 Eussorus pater Acamantis Thracis II 35
- funus Achillis IV 13 Aiacis V 16 Hectoris IV 1 Patrocli III 12
- Ganymedes Trois filius IV 22 a Cretensibus raptus II 26
- Gargarum urbs ab Aiace Telamonio capta II 27
- Gergitha urbs ab Aiace Telamonio capta II 27
- Glauce Cyeni filia Aiaci traditur II 13 mater Aeantidis V 16
- Glaucus Antenoris filius III 26 cum Alexandro Helenam rapit V 2 ab Agamemnone interficitur IV 7 V 2
- Glaucus Hippolochi filius ex Lycia II 35 43 vulneratus II 38
- Glaucus ab Aiace Telamonio interfectus IV 7
- Gnosus ciuitas *Prolog.* sedes regni Cretensis *Epist.*
- Gorgythion Deiphobi frater a Patroclo necatur III 8
- Graeci *vel* Grai I 4 I 14 II 42 46 47 III 4 14
- Graecia *Epist.* II 5 8 9 21 26 III 21 IV 1 VI 2
- Guneus rex Cyphius occiditur I 17 III 13
- Hadriaticum mare V 17
- Hector consilio et uirtute praeclarus II 25 32 ignem in naues Graecorum iacit II 42 ab Aiace Telamonio repellitur II 43 Diorem et Polyxenum vulnerat III 5 Pylaemenem fundit III 5 fugit ex acie III 6 Patroclum occidit III 10 23 ab Achille insidiis necatur III 15 luctus Troianorum III 16 corpus redimitur III 20 eius filii Heleno conceduntur V 16
- Hecuba Dymae filia I 9 mater Polydori II 27 III 2 IV 1 eius somnium III 26 Troia capta Ulixi sorte obtigit V 13 lapidibus obruta necatur V 16 eius tumulus V 16
- Helena Tyndari filia Alexandro et Hecubae affinis I 9 20 admirabilis pulchritudinis I 3 ab Alexandro rapta I 3 III 26 non invita eum secuta est I 10 tres eius filii casu camerae extincti V 5 Alexandro interfecto Deiphobus eam in matrimonium ducit IV 22 Troia capta Menelao conceditur V 13 cum Menelao Cretam accedit VI 4
- Helenus vulneratus II 38
- Achillis manum ex occulto vulnerat III 6 traditise Graecis IV 18 excidium Troiae praedicat IV 18 eo auctore equus ligneus fabricatur V 9 prudentia eius laudatur V 10 filios Hectoris accipit V 16
- Hellespontus II 8
- Hemera Memnonis mater et soror reliquiis filii sepultis nusquam comparuit VI 10
- Hercules auus Antiphi et Phidippi II 5 eius discessus ad deos I 14 laborum monumenta plurima per totam Graeciam II 5 fortitudo IV 15 arma IV 19
- Hermiona Menelai filia Oresti desponsa VI 4 Neoptolemo nubit VI 10 Andromachae insidiatur VI 12 Neoptolemo occiso Oresti nubit VI 13
- Hesiona Danaï filia I 9 mater Electrae X 22

- Hicetaon Laomedontis filius
 IV 22
 Hierapolis urbs opulentissima
 ab Achille diruta II 16
 Himera *cf.* Hemera
 Hippodamas Priami filius ab
 Aiacebus necatur III 7
 Hippodamia Brisis filia ab
 Achille abducta II 17 19
 Achilli ab Agamemnone ab-
 strahitur II 33 inviolata
 mansit II 49 rursus ei red-
 ditur II 52 custos rerum
 Achillis IV 15
 Hippolochus pater Glauci ex
 Lycia II 35
 Hippothous Lethi filius e La-
 rissa Pelasgidarum II 35 ca-
 dit III 14
 Hippothous Priami filius ab
 Aiacebus interficitur III 7
 hostia II 49 IV 10
 Hydra IV 19
 Hyrtacus pater Asii II 35
 III 13
 Ialmenus Orchomenius *Epist.*
 I 13 17 IV 2 in montem
 Idam vadit III 12
 Ialysus urbs Rhodi opulenta
 IV 4
 Ida III 12 26 IV 13 Idaeus
 mons II 27
 Idaeus filius Alexandri et
 Helenae, casu camerae ex-
 tinctus V 5
 Idaeus praeco Troianus II 27
 V 6 ad Achillem missus IV 10
 Idomeneus Deucalionis filius
 Cretensis *Epist. Prolog.* I 1
 17 19 praedam inter duces
 dividit II 19 Acamantem oc-
 cidit III 4 vulneratur III 14
 in ludis Patroclo institutis
 donum accipit III 19 Dryo-
 pem Biantem Corythonem (?)
 interficit IV 7 legatus de
 pace V 10 Troia capta Corin-
 thum, inde in patriam se
 confert VI 2 Orestem et Me-
 nelaum reconciliat VI 4 ibi
 moritur VI 6
 Ilioneus Priami filius ab Aiace
 Oilei interficitur IV 7
 Ilium *Prolog.* I 15 II 22 III 23
 IV 6 V 14 15 Ilienses II 27 37
 Ilius rex Trois filius IV 22
 Ili et Pelopis discordia I 6
 templum Minervae exstruit
 V 5 eius tumulus IV 1 pater
 Tithoni et Laomedontis IV 22
 immolatio centum victimarum
 II 14 28
 Indi IV 4
 inferiae Patrocli manibus
 III 13
 insigne insulae VI 15 iaculi
ibid.
 Io ex Sidone Argos abducta
 II 26
 Iolci III 26
 Iolcius VI 8
 Iphiclus pater Protesilai I 14
 Iphigenia Achilli desponsa
 Ulixi committitur I 20 im-
 molatur I 21 Scytharum regi
 commendatur I 22
 ira Apollinis II 30
 Ismarum V 15 VI 5
 Isus captus Patrocli manibus
 inferias mittitur III 14
 Iuno Argiua I 16
 Iupiter pater Dardani et La-
 cedaemonis I 9 summus V 10
 anteaedificialis V 12
 Ixaeus fulmine ictus periit
 VI 11
 Lacedaemon urbs I 5 12 17
 Lacedaemon Iouis et Tayge-
 tae filius, Amyclae pater I 9
 Laerta mortuus VI 6
 Laestrygon frater Cyclopi
 VI 5
 Lampus Laomedontis filius
 IV 22

- Laodamas paruulus Hectoris et Andromachae filius III 20 insidias ei struxit Hermiona VI 12
- Laodamia Sarpedonis mater II 11
- Laodocus Priami filius ab Agamemnone interficitur III 7
- Laomedon rex Troiae, Ili filius, pater Hicetaonis Clytiae Lampi Timoetis Bucolionis et Priami, periurus adversus Herculeum IV 22
- Larissa Pelasgidarum II 27 35
- Leda affinis Hecubae I 9
- Leitus Boeotiae princeps I 13 17
- Leleges, eorum urbs Pedasus II 17
- Lemnus sacra Vulcano II 14 33 47
- Leonteus I 13 17
- Lesbus ab Achille capitur II 16
- Lethus pater Hippothoi et Pylaei II 35
- Leucata VI 6
- Liber hoc nomine appellati sunt reges in convivio deorum VI 7
- litterae Atticae *Epist.* Punicae, Phoenicum *Epist. Prolog.* V 17
- Locris I 14 Locrorum classis VI 1
- Lothophagi VI 5
- ludi funebres III 17
- lues I 19 II 30 sedata I 22 II 33
- Luna testis inuocatur V 10
- Lycaon Pandari pater II 35
- Lycaon Priami filius captus Achillis iussu ingulatus IV 9
- Lycii I 18 II 35
- Lycomedes pater Deidamiae IV 15
- Lycophron comes Dictyis fulmine ictus perit VI 11
- Lyrnessus Cilicum urbs ab Achille capitur II 17
- Machaon Aesculapii filius Triccensis I 14 17 II 6 10
- Telephi vulnere medetur II 6 10 in ludis Patroclo institutis victor est currendo III 19
- Maeonia II 35
- Magnes I 17
- manes Patrocli III 14
- Mars I 15
- Mecistheus pater Euryali I 14
- Medea a Colchis in Iolcorum fines transuecta II 26
- Meges e Dulichio Phylei filius I 13 17 Echinadibus imperator III 10 interficitur III 10
- Melius Priami filius occiditur III 7
- Melius pater Pylaemenis II 35
- Memnon Tithoni et Aurorae filius IV 4 5 Antilochum interficit, ab Achille interficitur IV 6 funus eius IV 8 reliquiae ab Hemera quassatae VI 10
- Menalippus Acasti filius a Neoptolemo occiditur VI 8
- Menelaus filius Aeropae et Plisthenis I 1 17 Troiam ad Helenam repetendam mittitur I 4 cum Ulixee et Calchante Iphigeniam sacrificio adornat I 21 eius dissensio cum Agamemnone II 7 ad Priamum legatus mittitur II 20 fortitudine praeclarus II 32 certamen singulare cum Alexandro II 39 unneratur II 40 sagittandi peritus III 1 IV 2 in ludis Patroclo institutis bigarum certamine victor est III 17 Deiphobum crudelissime necat V 12 Helenam recipit V 13 14 Troiam relinquit V 18 Cre-

- tam venit VI 3 Oresti filiam suam despondet VI 4
 Menestheus Atheniensis I 14
 17 aciem ordinat II 36 Troia capta ab Atheniensibus in regnum recipitur VI 2 Orestem adiuvat VI 4
 mercatores II 8
 Meriones Moli filius Creten-
 sis *Prol.* I 1 13 17 vulneratur II 38 sagittandi peritus III 1 18 IV 2 in montem Idam vadit III 12 legatus de pace V 10 regnum Cretae recipit VI 6
 Mesthles filius Talaemenis ex Maenonia II 35
 Mestor Priami filius cum Pyrrho captivus in Graeciam ierat VI 9
 Methona I 17
 Minerua IV 12 V 5 6 8 9 10 11
 Minos Iouis filius I 1
 Minuus pater Odii et Epistrophii II 35
 Moesia, Mysi II 1 4 35
 Molossi VI 7
 Molus pater Merionis *Prol.* I 1
 Mopsus Colophonius I 17
 Musae nominantur feminae in convivio deorum VI 7
 Mycenae I 15 17 20 VI 3 4 13
 Mygdones ex Moesia II 35
 Myrmidones gens fortissima II 36 IV 15
 Nastes Nomionis filius ex Caria II 35 ab Aiaee Telamonio interficitur IV 12
 Nauplius Palamedis et Oeacis pater I 1 igni elato ad Euboeam Graecos perdit VI 1
 Nausica Alcinoi filia Telemacho nubit VI 6
 Neandrienses II 13
 Neoptolemus Achillis et Deidamiae filius IV 15 Eury-
 pylum occidit IV 17 eius
 lactus ad tumulum patris IV 21 legatus de pace V 19
 Priamum necat V 12 Poly-
 xenam Achilli inferias sacrificat, Andromacham sorte accipit V 13 Hectoris filios Heleno concedit V 16 Troia relicta apud Molossos naves reficit, postea ad Sepiadum litus omnes fere naves amittit, Pelea avum in spelunca reperit, expulsus regno ab Acasto VI 7 vindictam sumit de Pelei hostibus et patris imperium recipit VI 9
 Hermionam in matrimonium ducit VI 10 Delphos profectus ab Oreste necatur VI 12 ibi sepelitur VI 13
 Neptunus moenia Troiae struxisse creditus est V 11
 Nereus et Nereis *scilicet*. Chiron et Thetis VI 7
 Nero Caesar Romanus *Epist. Prolog.*
 Nestor Anaxibiae coniunx, maritus Antilochi et Thrasymedis I 13 14 facundia excellit I 20 praedam inter Graecos dividit II 19 in ludis Patroclo institutis ab Achille primus post Agamemnonem dona accipit III 19 legatus de pace V 10
 Nireus pulcher ex Syme I 14 17 interfectus ab Eurypylo IV 17 cremantur ossa IV 18
 Nomion pater Nastis et Amphimachi II 35
 Oceanus testis invocatus V 10
 Odius filius Minui II 35
 Oeax Nauplii et Clymenae filius, Palamedis frater I 1 VI 2 Argis Graecorum ducum feminas contra maritos e bello redeuntes excitat VI 2

- Oebalus Argali filius, pater Tyndari I 9
- Oeneus a Diomede in regnum restituitur VI 2
- Oenideus rex Cebrenorum V 17
- Oenone coniunx Alexandri III 26 eodem funere atque Alexander sepelitur IV 21
- Oenotropae vocantur filii Anii I 23
- Oileus Ajax I 17
- Olizona filia Phinei, uxor Dardani III 5 IV 22
- oracula et vaticinia I 19 II 10 14 IV 18 V 5 7 9 11 VI 3
- Orchomenii I 17
- Orestes Agamemnonis, filius, Aegisthi manibus a Talthybio ereptus Idomeneo traditur VI 2 matrem et Aegisthum necat VI 3 Ariopagitarum iudicio Athenis absolutus paternum regnum accipit Cretam proficiscitur, ibi Menelaus ei Hermionam despondet VI 4 Neoptolemmum interficit, Hermionam uxorem ducit VI 13
- Paeonius II 35
- Palamedes Nauplii et Clymenae filius I 1 II 14 Menelaum ob raptam uxorem consolatur, legatus Troiam mittitur ad Helenam a Priamo repetendam I 4 eius prudentia domi bellique et mira eloquentia I 6 V 15 praeponitur campestri exercitui I 16 princeps Graecorum deligitur I 19 per eum Graeci Chryssae sacrificium exhibent Apollini Zminthio II 14 ab Ulixe et Diomede interficitur II 15 eius necem ulciscitur Nauplius VI 1
- Palladium Minervae signum, ex ligno factum, fatale Troianis V 5 rapitur V 8 Aiacis et Ulixis de eo certamen, Ulixi conceditur V 14 apud Diomedem manet V 15
- Pallas Phoenix vel Phallas dux classis Memnonis necatur IV 4 VI 10
- Pammon Priami filius caesus II 43
- Pandarus Lycaonis filius e Lycia II 35 ex occulto Menelaum et multos Graecos vulnerat II 40 a Diomede occiditur II 41
- Panthus Troianorum consultor II 23 25 V 6
- Paphlagonες II 35
- Paris *vid.* Alexander
- Patroclus amicus Achillis I 14 II 34 III 23 orat Achillem, ut iram remittat II 51 52 ob virtutem ab Achille praedicatur III 9 Sarpedonem certamine singulari necat III 7 Deiphobum vulnerat, Gorgithionem occidit III 8 ab Euphorbo vulneratus ab Hectore occiditur III 10 lugetur III 11 funus III 12 ludi funebres in eius honorem celebrantur III 17 amat Diomedeam III 12
- Pedatus Lelegum urbs ab Achille capitur II 17
- Pelasgidae II 35
- Pelagium I 17
- Peleus regno expulsus ab Acasto VI 7 eius fugit insidias VI 8 cum Thetide Neoptolemo iusta persolvit VI 13 Pelei cum Thetide nuptiae VI 7
- Pelopidae I 12 II 5 6
- Pelops I 4 12 14 II 6 eius et Ili discordiae I 6 divitiae III 23
- Peneleus Boeotiae princeps

- I 13 ab Eurypylo occiditur
IV 17 cremantur ossa IV 18
Penelope Ulixis uxor pudica
VI 6
Penthesilea Amazonum regina
auxiliatur Priamo III 15 16
IV 2 vulneratur ab Achille,
qui eius amore capitur IV 2
a Diomede in Scamandrum
deicitur IV 3
Pergamum, ubi Priamo regio
est V 5
Perrhaebae I 17
pestis in Graecorum exercitu
saeviens I 19 II 31
Petya ab Aiaee expugnata
II 27
Phaeaces VI 5
Phalis Sidoniorum rex I 18
Phalliotis regio Phoenices,
ubi Memnonis ossa sepulta
sunt VI 10
Pherae I 17
Phidippus Thessali filius, ne-
pos Herculis insignis armorum
specie I 14 17 II 5
legatus ad Telephum II 4
Philenor Priami filius occidi-
tur ab Agamemnone III 7
ab Aiaee Oileo interficitur
IV 7
Philocteta Poeantis filius, comes
Herculis sagittas hydrae
sanguine infectas accipit
I 14 17 morsu serpentis
contingitur, Lemnum mit-
titur, ut ibi a sacerdotibus
Vulcani sanetur II 14 portio
praedae ei Lemnum mittitur
II 33 Lemno regreditur
II 47 sagittandi arte omnes
Graecos superat III 1 18
Alexandrum interficit, multos
Troianos occidit, quare
virtutis maximam gloriam
consequitur IV 20 legatus
de pace V 10
Phineus Agenoris filius I 9
III 5
Phineus pater Olizonae IV 22
Phocis I 17
Phoenice terra Syriae I 5
VI 10
Phoenices Phalam lapidibus
necant IV 4 Phoenicum lit-
terae *Prolog.* I 10 naves VI 5
Phoenices per maria praed-
antes, a quibus Ulixes re-
servatur VI 5
Phoenix custos et rector
Achillis I 14 II 33 praefec-
tus navium deligitur I 16 orat
Achillem, ut iras remittat
II 51 Priamum qui ob Hec-
toris cadaver ad Achillem
venerat, humo erigit et re-
creat III 22 24
Phoenix Sidoniorum rex, pa-
ter Europae I 2 5
Phoenix Agenoris filius I 9
Phorbas rex Lesbi ab Achille
necatur II 16
Phoreys ex Phrygia II 35
Phrygia II 35 41 44 V 4
Phylaca I 17
Phyleus pater Megetis I 13
Piros ex Thracia II 35
Plisthenes Acasti filius a
Neoptolemo caesus VI 8
Plisthenes mature mortuus,
coniunx Aelopae, pater Aga-
memnonis Menelai Anaxi-
biae, eius filios educavit
Atreus, unde illis Atridarum
nomen I 1
Plisthenidae appellantur cum
contumelia Agamemnon et
Menelaus V 16
Podalirius Aesculapii filius
Triccensis inclitus medicina
I 14 17 Telephi vulnere me-
detur II 6 10 in Iudis Pa-
troclo institutis donum acci-
pit III 19
Podarces Iphicli filius Pro-

- tesilai frater ex Phylaea I 14 17
- Poeas Philoctetae pater I 14
- Polites Priami filius caesus II 43
- Polydamas vulneratus pugna excedit II 38 fortiter pugnat III 4 ab Aiace Telamonio interficitur IV 7
- Polydorus Priami filius clam Polymestori committitur, a quo proditur Aiace III 18 ob eum legatio ad Priamum mittitur II 20 22 lapidibus obruitur et sepelitur II 27
- Polymestor Chersonesi rex Aiace se dedit, amicus Graecorum fit, Polydorum prodit Aiace II 18
- Polynices Thessandri pater I 14 17 II 2
- Polyphemus VI 5
- Polypoetes I 17 in ludis Patroclo institutis cursu longo victor est III 19
- Polyxena, eius amore capitur Achilles III 2 *sqq.* Priamum ob Hectoris cadaver ad Achillem sequitur III 20 Achillis genibus obvoluta sponte servitium sui pro absolutione cadaveris pollicetur III 24 Achilles eam recusat, vestibus donat III 27 Priamus Idaeum de Polyxena ad Achillem mittit IV 10 Achilli inferias mittitur V 13
- Polyxenus ex Elide I 17 II 25 ab Hectore vulneratur III 6 portenta V 7 8 VI 14
- Praxis *Epist.*
- Priamus Laomedontis filius admodum parvulus petitu Hesionae regno inpositus est IV 22 pater quinquaginta filiorum III 26 Hectoris cadaver redimit III 20 cuncti
- proceres seditionem adversus Priamum movent IV 22 pacem cum Graecis optat V 3 ad aram Iovis anteaedificialis a Neoptolemo necatur V 12
- Priamidae I 1 III 8 11 35 41 *etc.*
- proci Penelopae epulis repleti necantur VI 6
- Protesilaus Iphicli filius ex Phylaea I 14 17 primus occiditur ab Aenea III 11 sepelitur II 12
- Prothoenor Boeotiae princeps I 13 17
- Prothous Magnes I 17
- Ptoliporthus Telemachi et Nausicae filius VI 6
- Punicae litterae *Epist. Prolog.* II 16 a Cadmo Danaoque Graecis traditae V 17
- Pylaemenes Melii filius Paphlagonus II 35 a Phineo originem repetebat, ab Achille necatur III 5
- Pylaeus Lethi filius e Larissa II 35 cadit III 14
- Pyraechmes Axi filius e Paeonia II 35 a Diomede occiditur III 4
- Pyrrhus Achillis filius IV 15
- Pythii oraculum II 14
- Religio lucus I 19
- Rhesus Eione genitus ab Ulixe et Diomede in tentorio interficitur II 45
- Rhodii auctores caedis Phorbantis IV 4
- Rhodus insula Graecis socia I 17
- Rhoeteum promontorium, ibi Aiace sepulchrum V 15
- rogus Hectoris V 8
- Romana civitas *Prolog.*
- Rufinus *Epist.*
- Rutilius Lupus consularis *Prolog.*

- Sacrificia I 2 15 II 14 49
 V 8 10
 Salamina Cyprina a Teucro
 condita I 17 VI 2 4
 Sarpedon Lycius ex Solemo
 Xanthi et Laodamiae filius
 II 11 33 43 vulneratus pugna
 excedit II 38 43 a Patroclo
 interficitur III 7 luctus III 9
 Scamandrius *i. g.* Astyanax
 III 29
 Scamandrius fluvius, in quem
 Penthesilea praecipit datur
 IV 3
 Scepsis ab Aiace capta II 27
 Schedius Phocensis I 15 17
 interficitur III 10
 Scylla VI 5
 Scyrua urbs opulenta ab
 Achille capta II 16
 Scythae barbari, mercatores
 II 8 10 duces viae II 10
 Scytharum rex cum donis ad
 Graecos venit II 16 Scytharum
 regi Iphigenia servata
 committitur I 22
 seniores primi sententiam ro-
 gantur II 23
 Sepiadum litus VI 8
 sepulchrum Achillis et Pa-
 trocli IV 15
 Sicilia VI 5
 Sidona I 2 II 6 Sidonii I 5
 II 26
 Sigeum, ubi Achillis sepul-
 chrum IV 15 eo secedunt
 Graeci ibique noctem ope-
 riuntur V 12
 Sinon Graecis signum dat
 igni elato V 12
 Sirenarum scopuli VI 5
 Sol testis invocatur V 10
 Solems II 35
 somnia interpretandi periti
 VI 14
 Sparta concio Graecorum
 I 4 altera I 12
 Sthenelus Argivus Capanei
 filius I 14 fortiter pugnat
 IV 12
 Struphins Phocensis, cuius
 filia Aegistho nupsit, adiu-
 vat Orestem VI 3
 Syme I 17
 Talaemenes II 35 pater An-
 ticiphi et Mesthliis e Maeonia
 II 35
 Talthybius praeco IV 20 V 1
 Orestem Aegisthi manibus
 ereptum Idomeneo tradit VI 2
 Taygeta Agenoris filia, ma-
 ter Laocadaemonis I 9
 Tecmessa Teuthrantis filia ab
 Aiace abducta II 18 mater
 Eurysacis V 6 Aiaci conce-
 ditur V 19
 Telamon Ulixi naves cum
 sociis adimit VI 5 Teucrum
 Salamina prohibet VI 2
 Telegonus Circes et Ulixis
 filius patrem occidit VI 15
 Telemachus Ulixis et Pene-
 lopes filius Nausicam in ma-
 trimonium ducit, pater Pto-
 liporthi VI 6 patri suspectus
 agris Cephaleniae relegatur
 VI 14
 Telephus Moesiae imperator
 II 1 Herculis filius proce-
 rus corpore et pollens viri-
 bus II 4 Atridis adfinis II 5
 Thessandrum interficit II 2
 ab Achille vulneratur II 3
 Priami filiam Astyoeben
 uxorem habet, ex qua Eury-
 pylus natus est II 5 IV 14
 hospitio excipit Agamemno-
 nem et Menelaum atque mu-
 neribus donat II 6 Machaon
 et Podalirius eius vulneri
 mederi iubentur *ibid.* Argis
 ab Achille sanatur, dux
 Graecorum fit ad Troiam
 II 10 domum redit II 12

- Telastes Priami filius a Diomedea necatur IV 7
 Terra mater testis invocatur V 10
 Tencri i. q. Troiani IV 2
 Tenerus Aiace frater I 13 sagittandi peritus III 1 Salamina a patre pulsus in Cypro urbem Salaminam condit VI 2 4
 Teuthranus Teuthrantis et Auges filius, frater Telephi uterinus, ab Aiace occiditur II 3
 Teuthras pater Teuthranii, Phrygum rex ab Aiace interdicatur II 18
 Thalpius ex Elide I 17
 Theano Antenor's uxor, Minervae sacerdos Palladium rapit V 3
 Thebae I 17
 Thessalia VI 7
 Thessandrus Polynicia filius Thebanus I 14 Telephi comitem occidit, a Telepho occiditur II 2
 Thestor pater Calchantis I 15
 Thetis Chironis filia I 14 rova nupta Pelei in convivio celebrata atque Nereis appellata VI 7 Acastum Neoptolemi manibus liberat VI 9
 Theas Andromonis filius ex Aetolia I 13 17 legatus de pace V 10
 Thraces II 18 16 47
 Thracia I 35 V 14
 Thrasymedes Nestoris et Anaxibiae filius I 13
 Thymbraeus Apollo II 52 III 1 IV 10
 Timoctes Laomedantis filius IV 22
 Titonus II filius IV 22 Memnonis pater IV 2
 Tepelemus Rhodinae Herculis filius I 14 17 IV 2 legatus Daeris.
- ad Telephum Eurypylo traditur II 5 in Iulia Patroclo institutis victor est salta III 10
 Troezenia II 35
 Troia, eius moenia Apollinis et Neptuni monumenta V 12 obsessa a Graecia IV 20 ab Aenea et Antenore prodita IV 22 V 1 *sqq.* capta V 12 regno potitur Antenor V 17 Troiani inde a Pelope Graecis adfines V 2 Troiana victoria I 21 Troianum bellum *Prolog.*
 Troilus Priami filius captus et ingulatus est per Achillem, a Troianis fugatur IV 9 Troas Dardani filius I 9 Erichthonii filius, pater III Ganymedia Cleomestras IV 22 tumulus Achillis IV 31 Hectoris V 8 turris marinae os quo armatum erat Telogoni hastile VI 16 Tyndarus pater Helenus I 9
- Vatiatio I 21
 Ulixes Rhacensis ad Priamum legatur ad Helenam repetendam I 4 17 II 20 *sqq.* terrestri exercitui praepositur I 16 Iphigeniam per dolus Mycenae Aulidem deducit I 20 sacrificio adornat cum Menelao et Calchante I 23 reconciliat Achillem et Agamemnonem II 9 anctor caedis Palamedis II 16 *sqq.* Telephum cum persequitur II 3 vulneratus pugna occidit II 38 legatus ad Priamum II 48 sagittandi peritus III 18 locum hasta Patrocli dimittit III 19 Ulixes et Aiace hastilio III 19 10 Hectoris radiophorum V 14

- mum maledictis persequitur III 20 Arctum et Echemonem Priami filios occidit IV 7 Antimachi filios cum Aiace capit IV 21 in proditione Troiae praecipuas partes agit IV 22 V 4 *sqq.* tentoria Ulixis V 8 Hecubam sorte accipit V 13 Helenam opera sua servavit V 14 Palladium accipit V 8 14 de quo cum Aiace certat V 14 seditione orta clam Ismarum venit V 15 Cretam appulsus est, omnes naves per Telemachum amiserat VI 5 eius errores VI 5 Ithacam revertitur VI 6 a Telegono filio vulneratus triduo post mortuus est VI 15 Vulcano sacra Lemnos II 14
- Xanthus pater Sarpedonis II 11 35
- Zacynthus insula VI 6
- Zelea urbs ab Aiace capta II 27
- Zminthius Apollo II 14

DRACONTII
CARMINA MINORA

PLURIMA INEDITA

EX CODICE NEAPOLITANO

EDIDIT

FRIDERICUS DE DUHN.

LIPSIÆ
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXXIII.

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Draconti carmina adhuc inedita Neapoli latere nupera raptus Helenae editio Romana¹⁾ nos docuit, confirmavit catalogus regiae bibliothecae Neapolitanae, in quo de nostro Draconti codice iam anno huius saeculi vicesimo septimo plene relatum erat²⁾. Atque Helenae raptus cum poetam indicaret doctum eoque qui carmina fecit christiana si non meliorem certe eruditiozem, porro ad literarum et sermonis Africani notitiam promovendam utilem neque indignum cuius carmina in lucem protraherentur, Neapolin profectus descripsi quae typis nunc vides expressa.

Codex est bibliothecae nationalis IV E 48 chartaceus in folio scriptus saeculo XV desinente vel XVI ineunte. Continet autem CXV paginis decem Draconti carmina et decimi apographum alterum, eodem quo nos excudi iussimus ordine perscripta. Titulis subscriptionibus numeris alia manus atramento magis nigro usa intervalla quibus carmina vel carminum partes separantur implevit. Sed eos numeros quibus decimus quisque versus notatur eadem manus adpinxisse videtur quae carmina novem priora et decimi — Medeae — apographum posterius exaravit satis bona atque diligens. Priorem vero Medeae quae scripsit manus in charta exiliore serpentis signo notata, magis fluitat et quasi rapit literas neque linearum certum ordinem sequitur aut speciem faciemque nitidam curat. Quare non est quod miremur eum qui possederit librum aut conscripserit, apographum paulo politius subiunxisse. Nam solum prius exemplar adeundum est neque ulla alteri isti fides tribuenda quippe quod non discedat a priore nisi ubi vel oculus vel calamus scribae lapsus sit errore.

1) Appendix ad opera edita ab Angelo Maio. Romae MDCCCLXXI p. 10 sqq.

2) Catalogus Bibliothecae Latinae veteris et classicae manuscriptorum quae in regio Neapolitano Museo Borbonico adservatur descriptus a Cataldo Iannello. Neapoli MDCCCXXVII p. 172 sqq.

Notae criticae in codice nostro non inveniuntur nisi tria puncta (·) quibus vel totos versus vel singula verba quae sibi corrupta viderentur scriptor notavit, et rubrica illa R, cuius causae minus facile perspicuntur. Deletur vel punctis supernis infernisve vel id quod non nisi bis terve invenies linea obducta. Distinguitur puncto duplici sine ratione plerumque posito.

Codex olim fuit Iani Parrhasii, nam in ultima pagina atramento flaviore scripta leguntur haec: Antonii Seripandi ex Iani Parrhasii testamento. Post Antonium anno 1531 mortuum cum aliis libris Parrhasianis a fratre Hieronymo Seripando fratribus Augustinianis ad Carbonariam donatus huius demum saeculi initio cum omnibus Parrhasii libris et schedis in bibliothecam regiam delatus est³⁾. Eas autem schedas qui inspexerit Iannelli opinionem videbit omni ratione carere, qui contenderat⁴⁾ ipsum Parrhasium nostrum librum exaravisse, quamquam hoc quidem mihi negare non in animo est, Parrhasii tempore, fortasse ipsius iussu codicem scriptum esse: nimirum non addidit ille quot aureolis vel Mediolani vel Veicetiae vel ubique terrarum emerit librum, id quod in aliis Parrhasii libris saepissime legitur ipsius manu notatum, unde conicias Parrhasium vel dono librum accepisse vel suum in usum transcribendum curavisse. Ac fortasse iuvabit meminisse intima Parrhasium amicitia coniunctum fuisse cum Thoma Phaetro Inghirami⁵⁾, hunc autem saeculo quinto decimo exeunte ex monasterio Bobiensi Romam advexisse libros, inter quos Draconti varium opus fuisse verisimillimum est⁶⁾. Illud autem varium

3) de libris Parrhasii optime disseruit Cataldus Iannelli in libro quem 'de vita et scriptis Auli Iani Parrhasii' composuit (edito ab Antonio Iannelli Neapoli MDCCCXLIV) p. 157 sqq.

4) Catalogus bibl. Lat. etc. p. 172.

5) Iannelli de vita et scriptis Auli Iani Parrhasii p. 32. 33.

6) cf. Raphaelis Volaterrani urb. comm. lib. IV s. f. ed *Fraucof. MDCIII* p. 140 (quem locum iam indicavit Arevalus

opus quid aliud fuerit atque minora nostra carmina non video. Atque eadem carmina spectare videntur verba in Bobiensis bibliothecae catalogo anni 1461⁷⁾ haec: 'Draconti cuiusdam versificatoris tractatus in versibus. in litera langobarda. medioc. vol.' Verum quem commemoratum videmus in vetere saeculi decimi catalogo Bobiensi Draconti liber⁸⁾ utrum nostra carmina continerit an laudes Dei et Satisfactionem — quas Bobii fuisse certum est cum imitatus sit Columbanus in epistola ad Hunaldum⁹⁾ — hac de re ne coniecturam quidem facere licebit. Pervetustum sane et labe passim adfectum fuisse eum librum unde noster fluxerit, id minime dubium erit ei qui lacunas in initio vel fine versuum saepius inventas consideraverit: de ipso vero archetypo quale fuerit certi quidquam proferendi copia nunc quidem data non est, neque tamen omnis spes abicienda videtur fore ut aliquo in angulo Italiae aut adeo in scriniis Vaticanis ipsum reperiatur.

Ut nunc demum Dracontius in lucem prodeat miro casu factum est: neque solum Angeli Mai cura raptus Helenae ante quadraginta fere annos paratus erat qui ederetur, sed iam anno huius saeculi tertio decimo Cataldus Iannelli Helenae et Medeae editionem molitus erat, cuius nonnullae plagulae etiam typis sunt excusae, quibus Angelus Maius, dum viginti annis post Neapoli versatur, potitus ususque est ad suam Helenae editionem. Praefationi ad Ioannem Andresium bibliothecae regiae praefectum Iannelli adici voluit scripsitque dissertationem de ceteris Dra-

in praefatione p. 24): 'Hic *Bobii* anno 1494 huiuscemodi libri reperti sunt, Rutilius Naumatianus — heroicum Sulpitii carmen, Draconti varium opus, Prudentii hymni *egs.* quorum bona pars his annis proximis a meo munice Thoma Phaedro bonarum artium professore est advecta in Urbem'.

7) quem edidit Peyron ante Ciceronis orationum fragmenta inedita. Stuttgart. et Tubing. MDCCCXXIV p. 45 164.

8) apud Muratorium antiq. med. aev. III p. 820 D: 'librum Dracontii I'.

9) apud Migne Patrol. Lat. LXXX p. 286. inprimis v. 53 sqq. 79 sqq.

conti carminibus Neapolitanis adhuc ineditis, eius patria aetate condicione: indicem autem praefixurus erat hunc 'Aemilii Dracontii poemata duo hactenus inedita et ignota, nempe raptus Helenae et Medea, ex codice Regiae Bibliothecae Neapolitanae edita emendata et notulis illustrata a Cataldo Iannelio eiusdem Regiae Bibliothecae scriptore'. Haec omnia qua erat erga me liberalitate mecum communicavit Antonius Iannelli Cataldi fratris filius, qui etiam quomodo factum sit ut ista Cataldi editio supprimeretur literis ad me datis explicavit his:

Onde soddisfare le sue letterarie ricerche intorno alla edizione progettata e non eseguita degl' inediti poemi del Draconzio, mi pregio di comunicarle queste storiche notizie che da me solo poteva attendersi, come quegli che ebbe intima relazione col defunto Cataldo Iannelli perchè mio zio, e però quasi per un decennio suo contubernale.

Dagli Anecdoti del ch. Ab. Andres Ella avrà certamente attinta la notizia, che il merito della scoperta del Draconzio fra i codici latini di questa nostra Biblioteca Nazionale, era tutto del prelodato mio zio, al quale quell' insigne letterato ed esimio protettore della gioventù studiosa commise il carico di trascriverlo, di ammen-darne la lezione, di comentarlo, per poi eseguirne la edizione¹⁰). — Avvegnacchè il Iannelli per le durate fatiche si trovasse travagliato da molto cagionevole salute, accettò non pertanto l'onorevole incarico, e diede opera tanto strenua

10) Anecdota graeca et latina ex Mss. Codicibus bibliothecae regiae Neapolitanae deprompta vol. I Prodrromus (*unic.*) auctore Ioanne Andresio S. I. eiusdem bibliothecae praefecto. Neapoli MDCCCXVI p. CIII: 'Eiusdem (Cataldi Iannelli) diligentia ac industria Dracontii plurima carmina non solum inedita, sed prorsus etiam ignota reperta sunt, quae et Dracontii poetae iamdiu in vulgus editi, sed nondum satis cogniti splendidiorem magisque nitentem faciem eruditibus lectoribus repraesentare, et antiquae mythologiae, quae satis iam cognita videbatur, novam quodammodo lucem affundere valebunt!.

ad assolverlo, che nell'Agosto del 1813 erano pronti per la stampa due degl' inediti poemetti Draconziani, ed un Commentario nel quale il Iannelli discorreva il pregio della intera Silloge, e segnatamente de' poemetti preferiti, de' quali l'uno aveva per titolo „Il ratto di Elena“; e quello di „Medea“ il secondo; e dippiù investigava e tratteggiava la vita del Poeta. Che il lavoro ond'è parola fosse stato compiuto nell' Agosto del 1813 chiaramente si argomenta dalla lettera che il Iannelli diresse all' Ab. Andres, al quale dedicava l'edizione, lettera che porta la data „Dabam Neapoli Kal. Septembris 1813“. Per ciò che spetta l'epoca della scoperta, sebbene non mi avessi argomenti certi per fissarla, pure credo sia stata posteriore alla pubblicazione del Codice Perottino, e però avvenuta nel 1810 al 1811. — L'edizione finalmente dei due poemetti di Draconzio con le note del Iannelli, per essere seguita da quella del Commentario dello stesso, potette cominciare contemporaneamente a quella degli Anecdoti dell' Andres, o poco dopo, cioè nel 1816.

Succeduto all' Andres nella Prefettura della Biblioteca l'Ab. D. Angelo Antonio Scotti, questi non solamente non si mostrò benevolo come il suo predecessore verso il Iannelli, ma geloso dell'onore fattosi dallo stesso colle precedenti pubblicazioni del Nuovo Fedro e de' Commentarii appostivi, non promosse la continuazione della stampa del Draconzio, anzi la fe perfettamente dimenticare.

Sono queste le poche notizie che rapidamente ho potuto scribacchiarle: le accolga come argomento di stima, e mi creda.

Dalla Biblioteca Nazionale di Napoli, li 2 Ottobre 1872.

Antonio Iannelli Bibliotecario
assistente nella Biblioteca nazionale.

Huic editioni subiunxi 'Draconti Satisfactio-
nem ad Guthamundum regem Vandalorum dum
esset in vinculis', quippe cuius summa in eisdem
querelis versetur, quae in epithalamio altero (VII)
proferuntur. Edidi elegiam eodem usus quo Are-
valus codice Vaticano, qui est Azagreus et Sir-
mondianis ab Eugenio Toletano interpolatis uberior,
cuius novam collationem meum in usum accuratis-
sime confecit Georgius Kaibel amicus. Codex est
bibliothecae reg. Suec. 508 (1267) membranaceus sae-
culi undecimi. descripsit eum Arevalus in praefatione
sua pag. 58 80 81 atque imaginem adiecit subscri-
ptionis, unde hoc quidem omni dubio eximitur, esse
ad Guthamundum elegiam scriptam, qui Carthagine
regnabit annis 484—496. Sed de his rebus aliis-
que ad Draconti vitam certius constituendam ne-
cessariis quae poeta ipse indicat collecta invenies
in indice nominum.

De re grammatica et metrica quae scitu dignis-
sima videbantur, collegi in specimine sermonis,
eum vero qui maluerit haec omnia sub uno con-
spectu componi, relego ad praefationem quam Caro-
lus Schenkl libello ei praemisit quo Orestis tragoe-
diam edidit. Tanta enim isti carmini dispositionis,
verborum, dictionis, integrorum versuum similitudo
cum nostris carminibus intercedit, ut eundem Dra-
contium Orestem scripsisse mihi quidem persuasis-
simum sit. Nonnulla ipse tam in notis quam
in sermonis specimine composui similia, plura in-
veniet quicumque utraque carmina accuratius com-
paraverit. Sed haec hactenus. omnes autem qui-
bus hic libellus in manus venerit non minorem quam
memet ipsum gratiam habituros esse Buecheleri di-
lectissimi praeceptoris ingenio acerrimo hoc scio.

Dabam Bonnae die nono mensis Decembris.

I. Praefatio Dracontii discipuli ad grammaticum Felicianum, ubi dicta est, metro trochaico cum fabula Ylae. [p. 1]

- Orpheum uatem enarrant ut priorum litterae
Cantitasse dulce carmen uoce neruo pectine
Inter ornos propter amnes atque montes algidos,
Quem benignus grex secutus cum cruenta bestia
5 Audiens melos stupebat concinente pollice:
Tunc feras reliquit ira, tunc pauor perterritas,
Lenta tigris, ceruus audax, mitis ursus adfuit,
Non lupum timebat agna, non leonem caprea,
Non lepus iam praeda saeuo tunc molosso iugiter.
10 Arte sed, natura rerum quis negat concordiam,
Hos chelys Musea totos Orpheusque miscuit.
Sancte pater o magister, taliter canendus es,
Qui fugatas Africanæ reddis urbi litteras,
Barbaris qui Romulidas iungis auditorio,
15 Cuius ordines profecto semper obstupescimus,
Quos capit dulcedo uestri, doctor, oris maxima.
Nostra uota te precamur ut secundes, optime,
Ante cuncta non recusans illud ipse pendere
Non tua uirtute laudes mente sed qua concinam.
20 Nos licet nihil ualemus, mos tamen gerendus est.
Ergo deprecantis oro cinge lauro tempora.

Inscriptiones quibus numeri quoque praepositi sunt alia manus, eodem fere quo liber scriptus est tempore, magis nigro atramento addidit. 1 ecce enarrant tot Buech. proposuit 4 rex: eadem qua inscriptiones additae sunt manu in margine uides adnotatum grex et lineolis cum textu coniunctum 5 concinente 6 in mei, Territa corruptelae signo in et Territa notata sunt. perterritas temptauit sensui magis quam libri indicis satisfactorius 7 Lentas 8 cf. Horat. epod. XII 26 10 Artis ex corr. Buech. 11 caelis musea corr. Buech. 12 pater o] patriae temptauit Buech | aliter corr. Buech. 18 Antea 19 tua quirite corr. Buech. 20 mox tamen genendus est corruptelae signo genendus notatum, corr. Buech.

II. Exp. praefatio trochaicis uersibus dicta.
Incipit Ylas.

- Fata canam pueri Nympharum uersa calore
 In melius, si Musa mones: quis casus ademit
 Alcidi comitem, solamen dulce malorum?
 Fuderat Idalius gremio se forte parentis
 5 Pinniger et collum uiolentis cinxerat ulnis
 Oscula pura rogans. mater deuota coruscus
 Indulget uultus roseoque est orsa labello:
 [p. 2] °O mundi domitor, caeli quoque flamma tonantis,
 Numen posco tuum cuius sub iure uaporo,
 10 Per tua tela, puer, fecundis inlita flammis
 Ut des effectum uotis de more parentis.
 Nil rude, nate, precor nec supplex improba posco,
 Ardua non iubeo quamuis magis ardua uincas.
 Ille refert matris disrumpens uerba precantis:
 15 'Magna iube, non ausa prius, sublimia manda
 O genitrix. quo tela uocas aut quid petis uri,
 Quem diuum modo forte iubes hominumue *laccessi*?
 Exprime, flammetur. quid fletu lumina tinguis?
 Audeo, si cupias, ipsum flammare Tonantem
 20 Et dominum caeli facie uestire iuueni
 Oblitumque poli rursus mugire per herbas
 Confessus per prata bonem: cadat aureus imber
 Diuitias ut tecta pluant, sit fulminis ales
 Ipse sui, satyrus cyncus Latonia serpens:
 25 Almenam galeatus amet, mucrone coruscet
 Et clipeo rutilante tonet dum miles adulter
 Coniungat noctes subtracta luce dierum.
 Si Pallas placeat, nostros iam sentiet ignes

II in inscriptione throchaicis 1 Facta | colore 5 uo-
 lentis corr. Buech. 10 hunc uersum eadem manus eodem
 atramento in margine adscripsit et lineolis cum textu coniunxit.
 neglectus est numeratione uersuum marginali 17 hominum de
 sequitur corruptelae signum post 21 cum structura hiet omnino
 uersus periisse uidetur 23 sint corr. Buech. 24 Ipse ui
 corruptelae signum uersui praepositum. corr. Buech.

- Virgo ferox sexu, fugiet uiresque fatiscet
 30 Ut solas tractet reiecta cuspide lanas.
 Noster Sirius est ardor. Neptunus anhelans
 Aestuet inter aquas telo flammante per undas,
 Igne meo uincuntur aquae, fumantibus undis
 Tritones Galatea, Thetin delphines amabunt:
 35 Quidquid fluctus habet totum succendo pharetris.
 Sive, parens, optas homines his ignibus ustos
 Inlicitos uiolare toros, ut non pia patris
 Oscula nata petat nec natus matris amator (p. 41)
 Dulce nefas cupiat frater uitietque sororem
 40 Priuignoque suo potiatur blanda nouerca:
 Alter erit Perdicca furens atque altera Myrrha,
 Iuppiter alter erit terris de fratre maritus.
 Parua loquor. tauro, si iusseris, altera regis
 Flammetur coniux reddetur et altera Phaedra.²
 45 At his laeta Uenus uultu mutata renarrat:
 Impubes lasciuie puer cui subiacet omne
 Quod natura creat, caelum mare sidera tellus,
 Nemo notet Uenerem quod supplex mater amorum
 Ignis opem de prole rogat. nam munere in isto
 50 Quamuis sit communis honor tamen, alme, fatemur
 Hinc numen plus posse tuum. lamenta parentis
 Si placet ulcisci, paucis aduerte, docebo:
 Nympharum, puer alme, chorus dum pensa reuoluit
 Penei sub fonte sui — pudet ore referre —
 55 Solis amata canit Clymene mea crimina Nymphis
 Meque suo prensam Nymphas monet indice Sole,
 Uulcanique sonant captiuo Marte catenas.
 Quis audire libet de nostra clade canentem.
 Sed si de nobis certe cantare placebat,

29 fatetur quod posui temptauit Buech. 30 solus | reiecta
 31 sireus | auctor corr. Buech. | Neptunus 36 Si parens
 optaris corruptelae signum uersui praepositum. corr. Buech.
 38 praestat uel 41 perdica | myrra 43 tauros 44 Phedra
 45 conferas IX 89 46 Impudens corr. Buech. 48 notat
 corr. Buech. 49 opem corr. ex opes 50 hic uersus eodem
 quo uersus 10 modo margini adscriptus numerisque exemptus est
 54 Poenei 55 Climene 58 Quas corr. Buech.

- 60 Iudicium Paridis uel nostros, nate, triumphos
 Cantarent fluidae carpentes pensa puellae.
 Est gemitus haec causa mei. quas ure sagittis
 Corda uel illarum dulci continge ueneno:
 Noscant quid sit amor, discant tua tela *puellae*.
- 65 Alcidis comes est comes puerilibus annis
 Quem rubor ut roseus sic candor lacteus ornat,
 Illi purpureus niueo natat ignis in ore:
 [p. 4] Hoc puero uiso Nympharum turba calescat.
 Haec illis sit poena nocens ut uota trahantur
- 70 Ipsarum in longum donec pubescat amatus.
 Ibat adhuc in uerba dolor ni pinniger audax
 Dimittens matrem fricuisset cote sagittas.
 Arcu cinctus erat, dantur post terga pharetrae
 Accipit et flammam hominum diuumque uoluptas.
- 75 Euolat armatus. uix caelum liquerat ales
 Iamque tenet terras: sic currit mentis acumen.
 Ut uenit ad fontem, lapidem proiecit in undas.
 Concussit uitreo sonitus sub fonte puellas.
 Exiliunt cunctae, quaerunt quae causa quietas
- 80 Sollicitet. uolucer fugiens nemus intrat opacum,
 Moxque dei uultus uestiuit imago Naidis,
 Tendit membra puer longos ut crescat in artus
 Ut possit complere dolos ac iussa parentis
Glaucæ pedes fluitans uestis laxatur ad imos,
- 85 Candida diffusi ludunt per colla capilli
 Et uento crispante gradu coma fluctuat acta,
 Frons nudata decet diuiso fulgida crine,
 Et uelut inuitos gressus pudibunda mouebat
 Incedens fluxoque latent sub tegmine pinnae.
- 90 Misceturque puer Nymphis sub fronte puellae
 Et causas perquirat Amor cur fonte relicto
 Terras cauta petit, facilis cui turba fluenti

62 genitus corr. *Buech.* 64 Noscat *corruptelae nota*
uersa praeposita 65 comes] *florens uel mollis conicias*
 71 Iret corr. *Buech.* | ui uerba 73 Arcucintus 74 Acci-
 piet 81 *alia et proba mensura* Naidas VII 35 84 *corru-*
ptelae nota praeposita. spatium non relictum 89 Incendens

- Rem pandit. periurat Amor quasi nescius esset.
 Interea post bella suis Tirynthius ibat
- 95 Uictor ouans, cui iunctus Ylas pulcherrimus haeret
 Gestans fulminei pellem cum dentibus apri,
 Et licet inualidus haec pondera ferre laborat, [p. 5]
 Ipse tamen gaudet quasi iam commune trophaeum
 Gestet et Alcides non solus fuderit aprum.
- 100 Horrent Alcidem Nymphae mirantur Ylanque.
 Ex quibus una tamen cunctas adfata sorores
 Haec ait: 'O faciles Penei numina Nymphae,
 Dicite quando parem puerum natura dedisset.
 Non fuit Hippolytus talis, non pastor ab Ida,
- 105 Nocturnae fulgore deae non pulcher Iason,
 Nec Bromius iam talis erit nec magnus Apollo.
 Felix sorte sua cui talis semper imago
 Seruiet et roseis recubans dabit oscula labris.'
 Cum nimium laudatur Ylas, se subtrahit ales
- 110 Et profert arcum permiscens mella uenenis,
 Armat tela dolis et spargit spicula Nymphis.
 Pallescent omnes, subitus rubor inficit ora,
 Tendunt membra simul, cunctis respirat hiatus
 Oris et ad crines digiti mittuntur amantum,
- 115 Incipiunt fari mediaque in uoce resistunt:
 Tot signis uulgatur amor. Clymeneque sorores
 Adloquitur: 'placet almus Ylas rapiatur in undas
 Ut sit noster amor. nec erit mihi crimen amanti:
 Dione Paridem, Lycastum zelat Amazon,
- 120 Pulcher amator Adon, Furias amat ipse Cupido:
 Quod caelum quod terra fretum quod sidera Pluton
 Exercent per saecula diu, cur Nympha ueretur?'
 Cum loquitur, cantabat Ylas fontemque petebat
 Hauriturus aquas. urnam licet ipse tenebat,

94 Tyrinthius 95 iunctus 98 triumphum *corr. Buech.*
 101 cuntas 102 poenei 103 puero natum natura 104
 Hippolitus 106 appollo 110 proferat 113 *cf. X 233*
 116 Clymenaue 117 ut undas 118 amanti 119 Lycas-
 sum | celat 121 sydera 122 Exerct 123 *fortasse trans-*
 ibat *Buech.*

- 125 Ut puer est uisus, faciles risere puellae
 e] Et lautum uenisse putant. placet omnibus idem:
 Uix urnam submisit aquis dextramque tetendit:
 Cum quo se Nymphae pariter mersere sub undas.
 Expauit sic raptus Ylas pavidusque petebat
 130 Herbida quo uitreum tellus perfuderat antrum.
 Deiopea tamen cunctas hortata sorores
 Adloquitur puerum: 'non te decet ora rigare
 Fletibus, alme puer, ploret deformis imago,
 Non est flere tuum, mundum tibi nullus ademit.
 135 Nos rosa, nos uiolae, nos lilia pulchra coronant,
 Nos Hyacinthus amat, noster Narcissus ab undis:
 Fontigenis datserta comis redimitque capillos
 Quidquid floris olet quidquid dant prata ruboris.
 Tu noster iam sponsus eris sine fine dierum.'
 140 His dictis mentem pueri mulcebat amica.
 Interea furibundus adhuc Tirynthius ibat
 Et clamans quaerebat Ylan, cui littus et unda
 Herculea cum uoce sonant, et nomen amati
 Montes silua uocant, tantum fons ille tacebat
 145 In quo raptus Ylas: cum iam remearet ad *astra*
 Post factum pinnatus Amor matrique triumphum
 Adportaret ouans, uocem deus Herculis hausit
 Et gemitus quaerentis Ylan. cui gesta fatetur,
 Alcidis comitem fontis rapuisse puellas,
 150 Ignibus Idaliis exutas Herculeas spes.
 Obrigit gemuitque simul clauamque remisit:
 'O frustra nutrite puer, spectator ubique
 Uirtutis per cuncta meae. te teste pericla
 Saepe tuli cum uictus aper, cum fracta leonis
 p. 7] 155 Colla Cleonaei telo parcente necantur,

126 Et lentum *corruptelae signum interiectum. corr. Buech.*
in margine literae conspiciuntur Cy 129 pavidus] littus *con-*
icias nisi uersus unus pluresue interciderunt 136 Iacynthus
 137 redigitque 138 floris solet *corruptelae nota uersui prae-*
missa. ruboris suppleuit Buech. 141 Tyrintius 145 uersui
praefixa est corruptelae nota 150 Idali] rexutas 151 cla-
 uumque 154 Sepe 155 cleonei

Cum simul Antaeum rapui telluris alumnum.
 Quis mihi sudorem lasso post proelia terget?
 Quis comes alter erit cum dat fera bella nouerca?
 Quid matri narrabo tuae quae te mihi paruam
 160 Deposuit, pietatis inops quae pignora reddam
 Cum conuentus ero? dicam tamen ipse parenti:
 'Exulta, genitrix, nimium laetare, beata
 Ante parens hominis, pulchri modo numinis auctor.'

III. Exp. fabula Ylae. Incipit praefatio ad Felicianum
 grammaticum, cuius supra, in auditorio cum
 adlocutione.

Fructibus apta quidem cunctis est terra creatrix
 Altius intendens sed causas perspice partus
 Et totum cognosce poli: nam rore maritat
 Arua suo uel sole fouet uel temperat aestus
 5 Alternans elementa potens, ut reddat et umbras
 Montibus arboreas et culmos armet aristis,
 Uentilet et matrem grauidam pendentibus uuis
 Pampinus exultans et palmes uerberet uuas
 Contortusque fluat nodo uiridante corymbus
 10 Et nunquam positura comas flectatur oliua.
 At si temperies rerum opportuna negetur,
 Infecunda forent squallentia uiscera terrae
 Et limos obducit ager deceptus inhaeret.
 Discipuli sic quippe silent si forte magister
 15 Tollatur, doctrina potens qua praeduce ductor
 Antistesque tuus. de uestro fonte, magister,
 Romuleam laetus sumo pro flumine linguam
 Et pallens reddo pro frugibus ipse poema:

156 anteuu 1 creatis *corr.* Buech. 2 partas 3 co-
 nosce 4 tempera haustus *cf. Drac. de deo I 590* 6 arbo-
 reis *corr.* Buech. 11 oportuna 13 limus. *antea temptauit*
 limis obductus | inhaeret] inertes Buech. *proposuit. latet for-*
tasse imperfecti forma 15 dicator 17 Romuleum | summo
corr. Buech.

- [D. 8] Tu mihi numen eris si carmina nostra leuaris,
 20 Nam tua sint quaecunque loquor quaecunque
 canemus.

IV. Exp. praefatio. Incipit adlocutio. Uerba Herculis
 cum uideret Hydrae serpentis capita pullulare
 post caedes.

- Iuppiter omnipotens, celsi moderator Olympi,
 Cur mihi uiperei fetus mala fata minantur?
 Te regnante, parens, in me coniurat iniqua
 Serpentum cristata manus. sed forte superbi
 5 *Nunc* caelum terras pontum fulmenque trisulecum
 Heredes et Iuno tenent, seu fulgidus ortu
 Proruis ad terras seu iam defessus anhelu
 Sideris occasu maestus tua regna relinquis.
 Paenitet, alme parens, uestra de stirpe creatum
 10 Alcidem, quia nullus honos et mille pericla.
 Nam quodcunque malum superas emergit in auras,
 Hercules hostis erit. per nos nam bella geruntur,
 Iuno nouerca furens potuit quae uicta parare
 Priuigno, natum quem comprobat esse Tonantis
 15 Dum nobis immensa iubet, me proque triumphis
 Horrida bella manent et nunquam stare licebit
 Hoste sine trucibusque diu concurrere monstribus
 Compellor. genitor, te in nosmet pessima coniux
 Horrescit, misero semper tu causa periculi es.
 20 Nam mihi reptantes tumida ceruice dracones
 Iuno duos misit, quis frontem crista tegebat,
 Flammea lux oculis, pro spumis tetra uenena,

in inscriptione pulare 4 uno eodemque octonarum litera-
 rum spatio quattuor uersus a margine remoti sunt | nium 8
 maestos 11 superans se uincit corruptelae signo se notatum
 15 quoque 18 te in nosmet] corruptum uidetur. sensui re-
 spondet te, non me 19 Orrescit 20 reptanti corr. Buech.
 22 tecta corruptelae signo notatum corr. Buech.

- Sibila uibrabant linguis ab dente trisuleis.
 Terror erat uisus cunctis sonitusque draconum:
 25 Quos manibus ridens compressi paruulus ambos.
 Hi tribuere mihi primum pro morte triumphum, [p. 8]
 Et letum, non praeda, fui Iunonis alumnis.
 Hostes deesse mihi dixi post bella leonis,
 Quem nullo mucrone peti nec uestibus ullis
 30 Implicui fretus manibus, nec maurus ad illum.
 Cuius pelle tegor. nunc fortiter ecce tabescens
 Tertia bella gero quae caedes passa resurgunt.
 En totiens percussa lues magis extitit ardens
 Et nunquam sternenda uenit. pro fata nefanda.
 35 Uincere peius erit, propriis nam uiribus ipse
 Impugnor. saeuos gladius mihi suggerit hostis,
 Non rapit ecce meos, sed proelia uicta reformat.
 Huc quicumque deus frater mihi summus Olympo es
 Huc ades et miseri tandem succurre periclis.
 40 Sed quaeso uenias soboles ut nulla nouercae,
 Quamuis sis frater. iam tu succurre Minerua
 Bellipotens, patrius cui casside fulgurat ardor,
 Quae clipeo rutilante tonas, quae fulmina uibras,
 Pectore saxifico cui militat impia Gorgon.
 45 Intemerata soror de uertice missa Tonantis,
 Sudori succurre meo. quibus artibus angues
 Extinguam, qui sponte petunt mucronis acumen?
 Ut crescunt gaudentque mori fera corda draconum.
 Caesa uigent, alter surgit de uulnere serpens.
 50 Consilium mihi uirgo dedit: quia mucro laborat
 Incassum, gelida flammis exure uenena
 Et praestem cum morte rogos, caput omne perurat
 Ignis edax anguesque crement post uulnera
 flammae.

24 Terrot   27 preda   30 maurus *corruptelae signo*
notatur   31 tabescens *Buech. coni. labascens*   33 luens
 36 gladios *corr. Buech.*   38 hoc | pater mihi summus olympo
es corr. Buech.   40 queso   51 In casum   52 prestem
delendi signo r litera notata   post 53 legitur Τέλος

- [p. 10] V. Controuersia de statua uiri fortis. Uir fortis optet
 praemium quod | uolet. pauper et diues inimici. bel-
 lum incidit ciuitati. diues fortiter | fecit: reuersus
 praemii nomine statuam petiit et meruit. secundo for-
 titer | egit: reuersus petiit praemii nomine asylum
 fieri statuam suam et | meruit. tertio fortiter fecit:
 reuersus petiit praemii nomine caput | pauperis ini-
 mici. pauper ad statuam diuitis confugit.
 contradicit:

- Quis furor iste nouus? quae tanta licentia ferri
 Poscitur ut cui liceat prosternere ciues
 Et facinus sub laude gerat crimenque triumphum
 Dicat et hostiles patriae reuocare sagittas
 5 Ciuili sub lege uelit, uiduare maritas
 Matronas, orbare patres, iugulare propinquos
 Reliquias belli? scelus est cum lege necare
 Pro quibus arma tulit. mitis si uinceret hostis
 Parceret atque humiles uellet seruare cateruas.
 10 Iam non pro patria uir fortis bella gerebat
 Defendens umbone latus per proelia cristas
 Dum quateret galeatus apex aciesque cruentas
 Letifero mucrone premens. sub imagine ciuis
 Impius hostis erat merito, qui uincere uellet
 15 Ut ciues iugularet ouans. optate tyrannos,
 Iam, proceres, uincant hostes quibus aspera mens est
 Nec studium post bella manet: dum classica rum-
 punt,
 Hostibus externis grauis est inimicus in armis,
 Post aciem dominus mitis qui uincit habetur
 20 Aut ex hoste manet simplex ac fidus amicus,
 Si bellum sub pace cadat. quod sentio prodam:
 Iam ciues formido mei, uos ergo cauete.

*in inscriptione controuerssia | inimici et post nimici | pre-
 mium et premia deinceps | 14 nonne 12 apte corr. Buech.
 13 Laetifero 15 orbans 16 uincat corr. Buech. 18 grauis
 inimicus 20 uenit proposuit Buech. 22 cadete corr. Buech.*

- Hostibus obstrictus patriae de clade pacisci [p. 11]
 Clam potuit qui saeva parat, qui colla propinqui
 25 Ciuis et insontis nititur truncare cruentus.
 Perdidiimus quoscuque uiros, forte iste necauit.
 Classica dum reboant et Martia tela pluuntur,
 Inter ferratas acies lituosque sonantes
 Obuius armato iuueni si ciuis adesset,
 30 Quid faceret qui in pace furit, qui turpibus instat
 Mortibus insontum, qui funera pressa reformat?
 Seruati ciuis nunc sunt ubi praemia quercus?
 Reddite bella, duces, inimicas reddite gentes,
 Barbarus omnis eat, rapiant simul arma Sueuis
 35 Sarmata Persa Gothus Alamannus Francus Alanus,
 Uel quaecunque latent gentes Aquilone remotae,
 In nos tela parent: minor est pauor, aduena campo
 Prodeat armatus, muris seruare salutem
 Si nequeas pugnare licet. cum ciue per urbem
 40 Infelix quid ciuis agat, quid nocte dieque
 Moenia rostra foru[m] capitolia templa penates
 Inlustrans et fana simul delubra theatra
 Circumeat cum ciue malo, cum ciue cruento?
 Nullus ab insidiis locus est qui fraude uacabit.
 45 Adde quod iratus uictor cum lege minatur
 Et lator legis ciuilia iura repellit,
 Ut legem premat ipse suam quam sanxerat ante,
 Dum uictor post bella redit, cum testis imago
 Formatur uirtutis honos et gloria campi,
 50 Laetantur mites, gaudebat turba reorum
 Et ueniam meruisse putant. quis ciuis asylum
 Credat in arce micans insontibus esse periculum? [p. 12]
 Pauper adest miserandus inops sed ciuis honestus Narra-
tio
 Semper egens humilis dignus quem diues amaret,
 55 Cuius in obsequio famulari posset alumnus,

23 obstrutus *corr. Buech.* 26 fortes 32 premia 35
 Gotthus 38 Producat *uersui prae fixa est corruptelae nota*
 41 poenates 42 Inlustrant *corr. Buech.* 47 ipsa 50 mi-
 tes] maesti *uoluit Buech.* 55 Turba superborum *in initio uer-*
sus scripta uidet sed expuncta | Ciuis *corr. Buech.*

Exces-
sus.

- Quod scelus est, iuuenis? socios in bella tueris
 Et ciues in pace necas: quid fata minaris
 120 Impia supplicibus, quid funestare triumphos
 Contendis post bella tuos et luctibus imples?
 Nec pudor est uariasse uiro? de ciue trophaeum
 Nemo triumphator rapuit nec in arbore cristas
 Erexit quicumque cruei suspendit. imago
 125 Uestra caput ciuis, manes mereatur et umbras?
 Uirtutis uestrae circumdent funera testem
 Et fortis simulacra uiri ciuile cadauer
 Polluat ac putres effundant ossa medullas?
 Uictoris genio sanie cum tabe litetur?
 130 Quaere sacerdotem: ueniet crudelis Erichtho.
 Haec est apta tuis antistita saeuior aris,
 Quae calidas rapiat fibras pulmonis anhelii,
 Sorbeat ereptum uel morsibus illa cruentis
 Uel uiuente iecur uel cor cum palpitat intret
 135 Dentibus obscaenis lingua lambente palatum
 Prostrati ciuis. haec sint tua munera, uictor?
 Hostia talis eat, talis tibi uictima parcat?
 Sit tua terribilis Phalaris ceu taurus imago?
 [p. 15] Taurica crudelis mitis tamen ara Dianae
 140 Nec Busiris atrox Aegyptius ille cruentus:
 Solus enim per templa deum sine morte propinqui
 Sacra peregrinus funestat et aduena tantum,
 Inlaesus nam ciuis erat. tu, uictor, inique
 Sardorum qui sacra probas et moenia foedas
 145 Lauro cincta tua uestris ornata coronis.
 Insula delubris natorum colla secabat,
 Uerticis unde comam uera pietate parentes
 Inlaesa ceruice metunt. Carthago duorum

124 ciuis *corr. Buech. sequitur* manes mereatur et umbras
sed expunctum 125 in initio *uersus* uirtutis legitur *sed ex-*
punctum | uestra rasura *corr. e* uestre 127 portis *corr.*
Buech. 130 erieto] *corruptelae signo notatum. eadem ut uide-*
tur manu in margine adscriptum est allecto 131 antistia
 137 parcat *corruptum fortasse* sacra 138 Falaris | centaurus
corr. Buech. 142 funestet aduena 143 eras *corr. Buech.*

- Annua nobilium praestabat funera templis
 150 Saturnoque seni pueros mactabat ad aras,
 Tristia plangentum foedabant ora parentum.
 Hoc uir fortis agis, rapiuntur uiscera *matri*,
 Et perit ante oculos genitoris pignus amatum
 Aut populo spectante cadet? cum Troia periret,
 155 Filius Aeacidis uel uindex Pyrrhus Achillis
 Ante oculos Priami percussit nocte Politen
 Belli iure furens. tamen ultio digna relata est,
 Ipse Neoptolemus iacuit percussus ad aras:
 Qualiter impietas se uindicat, impie uictor.
 160 Quid matris patriae uenerandam polluis arcem?
 In qua templa sedent, ubi numina saepe precati
 Fleximus, ut sospes rediens et uictor in armis
 Captiuos post bella trahens et uulnere lassos
 Intrares patriam, ne saeuus uinceret hostis
 165 Qui scandens muros ciues laniaret in urbe.
 Hoc matres puerique rogant, hoc ipsa senectus,
 Uirginitas hoc casta petit, hoc pauper adorat.

Quaestio: At inquit: sed pauper inimicus insidianter [p. 16]
 potuit de morte diuitis cogitare.

- Si potuit, uoluisse puta. nam uita potentis
 Non iacet insidiis nisi diuitis atque propinqui
 170 Aut certe si scepra uigent sub regis auari
 Imperio. fortem timidus formidat et horret,
 Non fortis lassum timuit nec diues egentem.
 Debilis et pauper nudus mendicis egenus
 Quem macies suprema tenet, quem frangit egestas,
 175 Unde necem potuit pauper tractare potentis?
 Solus abit pauper nec se circumspicit unquam
 Nec timet insidias semper bene conscius insons.

152 *corruptelae nota praefixa* | post uiscera literae *conspi-*
ciuntur tr 155 eacidis 159 impietas 172 timuit] *for-*
tasse metuit. uide u. 178

Sollicitus multos metuit quem turba ueretur,
 Circumdant famuli, plures stipantur amici.
 180 Diuitis obsequio concurrat turba clientum,
 Sic iter aptatur uel transitus ille paratur,
 Audeat ut nullus hoc praetereunte uenire.

Quaestio: At inquires: sed potest uenenum pauper
 diuiti secreta obreptione supponere.

Tetra uenena neci pretio maiore parantur
 Et munus secreta fouet: quis conscius unquam
 185 Incorruptus erit, qui non sit sorte redemptus
 Quantam diues habet, quantam nec pauper habebit?
 Adde quod infelix pauper nec nocte propinquat
 Diuitis ad tectum. nam mox pro fure tenetur,
 Nocturnus grassator erit, ferietur inermis
 190 Et prostratus inops armabitur ense cruento
 Ut gladium strinxisse putes in fata potentis
 Diuitis ante fores. medicos aut forte ministros
 (p. 17) Sollicitare potest audax sub nocte silenti
 Qui sub luce fugit? pauidos informat egestas,
 195 Diuitiae uires praestant animosque resumunt.
 Paupertas conferre metus adferre pauorem
 Nouit et in miseros semper stimulare potentes.

Forsitan obiicias: urbis defensor habetur.
 Non opus est laedatur, ais. nec laedat honestos,
 200 In commune bonos totos defendat et ornet,
 Erigat oppressos, mediocris pauper ametur.
 Non ideo bellum tota uirtute peregit
 Ut liceat ciui ciues impune necare.
 Fortior est diues iuuenis, magis inde timendus.

178 *post multos legitur timuit sed expunctum* 184 *qui*
corr. Buech. 185 *quisquis corr. Buech. | forte et* 186 *bis*
quantum quod posui temptauit Buech. 191 *petentis* 197
spatum relictum signumque corruptelae praefixum est. de sup-
plemento conferas IX 7 | alia quaestio in sequentibus tractatur.
nonnulla exciderunt. 200 *bonus corr. Buech.*

- 205 Diuitiae nimiae semper fecere tyrannos:
 Hinc Marius hinc Sylla ferus hinc Cinna cruentus,
 Inde fuit Caesar, dominatio prima senatus,
 Nam domitor Libyae bellorum Scipio fulmen
 Fortis adultus adhuc totos qui uicit Hiberos
- 210 Hannibalisque trucem fregit per bella furorem
 Ac populatorem Romanae gentis adegit
 Sorbere mortiferum ceu pocula blanda uenenum
 Et caput infaustum legatus uexit ad urbem,
 Minturnas depulsus obit. pius inde Camillus
- 215 Missus in exilium, nec Romula tecta uideret
 Ni satis offerret, uictor licet exul ab urbe,
 Cum Romanorum Gallis uexilla tulisset,
 Exul et extorris meruit de clade triumphum.
 Mentibus ingenuis semper pro lege tenete:
- 220 Solliciti ueniam debent sperare potentes
 Securi ne regna petant. das otia seruo,
 Mox liber uult esse suus. iam nemo quietus
 Diuitis insidiis durabit paupere caeso. [p. 18]

Quaestio: At inquires: sed legi parendum est quae
 sanxit ut uir fortis optet praemium quod uolet.

Si leges tractare placet, ueniat ad illas:

- 225 Accipiat quodecunque uelit uir fortis et optet.
 Hoc cupit et pauper, pro noto diuitis instat,
 Ut maneat lex lata rogat. uenialis imago
 Aut ualet aut certe simulacrum lege preempta.
 Interea non aera micent, non marmora surgant,
- 230 Nec sub lege pia fortis noua praemia quaerat
 Quae damnat mox sponte sua. non submouet un-
 quam
 Legis cauta furor quam dant pro laude triumphi.

205 corruptelae signum praefixum, spatium nullum relictum
 est 208 dominator corruptelae nota uersui praeposita est |
 Lybiae 216 lice 220 parentes 223 durauit 225 uolet
 corr. ex uelit 228 lege in rasura 229 surgunt 232
 corruptelae nota uersui praefixa | Legis

Instar habent hostes quos sanctio nulla coerces,
 Condemnat solus ciuilia iura tyrannus.

235 Nonne triumphantis legem si forte superbus
 Temneret aut parui pendens quicumque putaret,
 Sacrilegus temerator iners inimicus et hostis
 Publicus ille foret, legum secreta tribunal
 Iam quateret strepitu iuuenis, fora nostra creparent,

240 Ipse cicatrices subducta fronte recentes
 Pectoris effossi populo monstraret et urbi
 'Uirtutis laesae grauis est iniuria Marti'
 Clamaret per templa Iouis per templa Mineruae,
 'Nemo aciem subeat, nullus prorumpat in hostem'

245 Diceret, infremerent omnes uno agmine ciues?
 Pauperis, o proceres, languentia colla sinetis
 Carnificis truncare manum? non arma tubasque
 Tollitis et saltem ciuilia bella mouetis?

[p. 19] Quid plebs nostra taces? diues praeiudicat urbi
 250 Et pariter tua iura negat, praescriptio surgit
 Quae populo uitam libertatemque negabit.
 Non gemitis, non fletis adhuc, non arma paratis?
 Laudis erit fateor pro libertate perire:

Nam pro Uerginia cum plebs arderet in ira
 255 Montis Auentini tenuit Romana cacumen,
 Cum pater egregiam prostrauit morte puellam
 Impietate pius, ne Claudius esset adulter.
 Nec populus liber capto de monte rediret,
 Plebs nisi sumpsisset cum libertate triumphum.

Epi-
 logi.

260 Uidimus, o ciues, fugientis pauperis ora
 Cum manibus quaesisset open sine uoce rogantis.
 Diximus: hostis adest. ueniat uir fortis et adsit
 Cuius inops simulacra tenet, cui crura lacertis
 Cinxit et ad plantas prostratus plangit egenus
 265 Belligerum ceu numen habens. dum pronus ad-
 haeret,

233 *conicias* Iusta pauent | hostis 242 *martis* 243
 clamare 245 Dicerent 247 manu 250 *necat cf. VII 144*
Buech. 254 *uergenia in margine praefixa est nota R*

- Diuitis optata praesentia turbida rostris
 Adparet. conclamat inops: succurrite ciues,
 Ciuis adest uiolentus atrox mea fata requirens
 Quem nihil offendi nisi quod sum pauper honestus.
 270 Ecce triumphalis, metuendum, dextera, ferrum
 Id quod in hostiles iugulos ex urbe tulisti,
 In patria reuocare uelis? ne uiscera matris
 Transadigas gladio, laceres ne membra parentis
 Quae te palmiferis docuit concurrere telis.
 275 Parce precor, ferrata manus, ciuilia colla
 Ne ferias quae mucro tuus defendit ab hoste.
 Sit pudor atque nefas extinguere proelia campo
 Et mortes transferre foro. lamenta minora [p. 201]
 Credimus auditu, dolor est spectare cadentem,
 280 Funera siue oculis uiuum uidisse cadauer
 Cum gemit et moriens tremibundos palpitat artus.
 Mugitus quos ille dabit per moenia pauper,
 Cum uulgo spectante cadet, cum membra cruore
 Perfundat moribunda, solo cum mordet arenam.
 285 Anguibus implicitum credas Laoconta gementem.
 Sic decet ut fortis lassos ut diues egentes,
 Ciues ciuis ames, aut sic defenditur insons?
 Si uocem simulacra darent, tua signa roarent
 Et dolor ista daret defendis uerba querelis:
 290 'Dic iuuenis diues, patriae dic fortis amator,
 Si pauper reus est, tua quid peccauit imago
 Uirtutis monumenta tuae, quid testis honorum
 Temnitur et patriae foedantur moenia nostrae?'
 Haec simulacrorum uox est, patriaeque gementis
 295 Audi uerba tuae 'merito te laeta creauit,
 Infantem gremio tenui, simul ubera paruo
 Urbs mater tremibunda dedi cunabula praestans,
 Quem praetextatum iaculis proludere iussi,
 Impubes iam fortis eras, inuictus adultus
 300 Et iuuenis uictor. sed ne fraudatus abires

268 an diues scribendum? 274 concurre 280 sine
 || |
 286 lassos fortis 288 rogassent

- Fortunae quocunque bono, largitur honores,
 Diuitias confert, tribuit per bella triumphos.
 Et pro tot meritis instas orbare parentem
 Pignore percusso cui nil fortuna bonorum
 305 Contulit iniusto pensans moderamine fatum?
 Si ratio te nulla mouet, si mente cruenta
 [p. 21] Humana pietate cares, imitare leones
 Quos feritas generosa iuuat: superba temnentes
 Ingruere fremitusque dare procul ore cruento
 310 Nobilis ira solet, subiectis parcere gaudet
 Et praedam rabies contempsit fulua iacentem.
 Gramina non tangunt, feriunt sed fulmina quercus.
 Nunquam taurus iners lassa ceruice Tonanti
 Uictima fessa datur, sed iam quis grandia surgunt
 315 Ingentes per colla tori, quos fronte superba
 Pascua cornigeros armant in bella iuuenicos.
 Hostia uictorem funestat languida pauper
 Si maectatus erit, sed sint tua sacra coronae,
 Sint hederæ lauri quercus et palma triumphi,
 320 Sint clipei galeae contus lorica trophaeum.
 Accipe tura potens deus ut Tirynthius aris
 Et Ledæ partus magnus cum Castore Pollux
 Semidei post fata uigent: his quartus adesto
 Uirtutis ratione fide pietate uigore
 325 Possessure polos, scandens qua lacteus axis
 Uertitur, aetherii qua se dat circulus orbis
 Lunarisque globus qua uoluitur axe tepenti
 Aut certe qua Phoebus agit super astra iugales,
 Sidera sic capies, poteris sic astra mereri.³

304 nihil 305 censens corr. Buech. 306 fouet corr. Buech. 308 uersui praefixa est corruptelae nota. iuuat] Buech. uoluit iubet sequentibus subiunctis. Buech. proposuit super arma tenentes 315 quis corr. Buech. 316 armat corruptelae nota uersui praefixa est 317 funesta corr. Buech. 318 coronae corr. ex coronae 321 Tirinthius 322 Et Ledæ] Tedi corr. Buech. uersui corruptelae nota praefixa est 323 quintus corruptelae signo notatum corr. Buech. 326 sedat malis tendit uel simile quid 328 quae 329 posteris sic castra

Exp. Controuersia statuæ uiri fortis quam dixit
 in Gargilianis thermis Blossius Emilius
 Dracontius vir clarissimus et togatus
 fori proconsulis almae Karthaginis
 apud proconsulem Pacidegium.

VI. Epithalamium.

[p. 22]

- Egregii iuuenes et gloria summa parentum,
 Foedus amicitiae, solamen grande clientum,
 Dulcia cantatis dum notis carmina uestris,
 Facundos uos fecit amor. Uenus alma, potestas
 5 Delphica, flammipotens inclusit templa Cupido.
 Tempora iam lauro uel myrto cingite frontes
 Et uiolis ornate comas, dent alba coronas
 Lilia mixta rosis, candor pallorque ruborque
 Crinibus insidat qui uernat in ore puellis,
 10 Floribus ambrosiis sponsalia sarta ligentur.
 Saltet Apollineum Musis cantantibus agmen,
 Lauream sarta comis imponat pulchra Dione,
 Pallados armisonae crinem praecingat oliua,
 Arma ferat Martis quibus et proludere nostis
 15 Et bellum si tempus eget perferre ualeatis.
 Interius uos Musa Uenus Phoebusque Cupido
 Et Bromius possedit Hymen, Mars saltat amores
 Et Uenerem placare cupit, cui militat omnis
 Marcidus et nudis ludit post arma lacertis,
 20 Ac furibundus Amor Ueneris per castra triumphat,
 In praedam uenere dei uincente Dione.
 Ergo Uenus te docta uoco facunda perita,
 Per sensus te funde meos. tua gaudia feruent,
 Sponte uenire decet, non te decet ire rogatam.

in subscriptione Gurgulianis cf. indicem | armae Karthaginis | fort. scribendum Pacideium 1 ante uersum corruptelae nota conspicitur. spatium relictum est 5 inuasit corr. Buech. an inuasit? 13 amisonae crimen corruptelae nota uersui praefixa est 22 duco (o in rasura) corr. Buech. 24 rogatum corr. Buech.

- 25 Sufficiant tibi nota Uenus: praecordia dura
 Mollis adire soles, nolentibus ire per artus
 Et mentes intrare senum uenasque leuare
 Ignibus et gelidas calidis reparare fauillas,
 Ut ueteranus amet senior ceu nuper adultus.
- [p. 23] 30 Non ego lasciuos opto mihi crescere sensus,
 Sed precor aspergant nostrum tua carmina pectus
 Ut ualeam cantare tuos per uota triumphos
 Et mixtis saltare choris, cantare choreas.
 Publica magnifice per moenia uota gerantur:
- 35 Quas dedit una domus, domus excipit una sorores,
 Quorum umbone tegor uel quorum munere uiuo.
 Post uarios casus post tot discrimina uitae
 Porrexere piam placido pro tegmine dextram
 Et quod maius erat, laesi tribuere salutem
- 40 Fortunamque mihi reducem pietate nouarunt.
 Quisquis adest sapiens scholasticus atque peritus
 Accurrit laudare uolens cantare paratus:
 Quin ego festinem laudes et carmina ferre
 Pro meritis animisque uirum? puer almae Cupido,
- 45 Ignea progenies et rerum perpes origo,
 Huc ades armatus fluidis post terga pharetris,
 Inbue pinnatis precor oscula blanda sagittis,
 Morsibus alternis ut lambens lingua palatum
 Tergat et uidentur suspensis dentibus ora.
- 50 Sponsa maritales cognoscat utra uapores
 Et sponso sic iungat amor quasi corpore in uno
 Brachia uirginis adnectens stricta lacertis.
 Has matronali societ de more cateruae
 Blanditus sub fraude dolor sub uulnere casto
- 55 Seruatumque diu rapiat hac nocte pudorem
 Et poenae sit merces amor, pia pignora, nati.

42 *post nolens scriptum est et carmina ferre sed ea-punctum* 43 *in initio uersus scriptum est Pro meritis animisque uirum | quanto ego festine corr Buech.* 47 *Indue corr. Buech.* 50 *utra] latere uidetur pura an uirgo?* 51 *uingat* 55 *rapiant ac corr. Buech.*

- Uix ea fatus eram, subito uenit aliger ignis,
 Ore micans ac fronte minax et crine coruscans
 Impubes lasciuus erat cui castra uoluptas.
- 60 Ibat in obsequium risus, complexibus haerens [p 24]
 Iusta libido coit uenit et moderata uoluptas,
 Candida legitimas accendens gratia taedas
 Occurrit, uenit alma fides petulantia simplex,
 Casta pudicitia procedit mente quieta,
- 65 Sobrietas per cuncta uigil deuota cucurrit
 Et quidquid iustos solite comitatur amores.
 Liber pampineis ornatus fronte corymbis
 Intrat et uiuiferos uibrat super agmina thyrsos,
 Pan calamis perflare melos Bacchaeque rotari
- 70 Sileno saltante placent populosque mouere
 In fescenninos fremitus et gaudia mentis.
 Aduit interea Cypris subuecta columbis,
 Apparet de parte poli qua flammeus axis
 Uoluitur australis conlustrans cardinis oras:
- 75 Florea purpureas retinebant frena columbas
 Et rosa blandifluas rutilans nectebat abenas,
 Lilia sunt inserta rosis, iuga pulchra uolucrum
 Uerbere purpureo Cypris iubet ire, iugalis
 Remigat ammotis pinnarum plausibus ales.
- 80 Moenia respexit Carthaginis alma Cythere:
 'Illo' dixit 'aues conuertite mando uolatus,
 Uictoris soboles felici sorte iugantur,
 Illic pura fides illic prudentia simplex,
 Coniugis in gremio pietas, sine fraude uoluntas,
- 85 Non ibi liuor edax, non est elata potestas
 Priuato sub more gerens sua iura modeste
 Quae mercede sua multos coniunxit egentes,
 Haec inopes dotare solet uel pascere egenos
 Legibus et nostris nudas uestire puellas.'

60 amplexibus *corr. Buech.* 62 accedens 67 corim-
 bis 68 thyrsos 69 potari *corr. Buech.* 70 placent] *cor-*
rumpum. conicias parant 78 iugales *corr. Buech.* 80
 Cythere 81 conuertite *repetitum sed expunctum est* 87 Qui
corr. Buech.

- 90 Dixerat haec Cytherea parens: iam tecta subibant
 [p. 25] Idaliae uolucres, occurrunt gaudia cuncta
 Obsequium latura deae. tamen ore modesto
 Anxia sola procul thalamo florente relicto
 Uirginitas pudibunda fugit gratumque pauescens
- 95 Fletibus ora rigat: quae non reditura recedit.
 At Uenus attingens urbem petit antra mariti
 Neptunique domos intrauit Maximianas:
 Illic turba fremit matrum iuuenumque pudica
 Et matronali sponas cinxere corona.
- 100 Pompa cateruarum felix uotiuu canebat,
 Progenies crementa domus Uictoris honesta
 Suscipit et nuribus natos iunxere parentes.
 Uictorianus enim et Rufinianus
 Lege maritali ueniunt sub iura Dionae.
- 105 Tunc Uenus ad sponas intrans hac uoce profatur:
 'Crescite fecundis gaudentes lusibus ambae,
 Nocte tamen properante uiris certate modeste,
 Sed hoc certamen modico certamine constet:
 Acrior est puer ille meus dum temnitur et plus
 110 Urit amoriferis certantia membra sagittis.'
 Dixerat et puerum genetrix implere pharetras
 Imperat. ille libens imbutas melle sagittas
 Misit et ambarum sensus transfixit arundo,
 Corda ferit iuuenum ueniens et pectora fratrum,
- 115 Quorum uota sonant. longa est lux ipsa diei
 Et cupiunt transire diem, succedere noctem
 Exoptant paribus uotis spatiumque morarum
 Lucis adoptatae transire in tempora noctis.
 Pergitur ad thalamos, conuiuia laeta celebrant,
- 120 Agmina saltantum miscentur lusibus aptis.
 [p. 26] Pignora pulchra micent et talia uota celebrent
 Floribus et uestris crescat generata propago.

99 matronaliſ 103 uersui praefixum est R. fort. legendum
 Uictorinianus cf. *AL Riesii* 254 aut addendum in fine tale aman-
 tes 108 hunc uersum uel Dracontio indignum Buech. subleuan-
 diam censet coniciendo conamine 109 Atrior 111 Dixit fort.
 Dixit sed (Buech.) 112 sagaci corr. Buech. 117 spacium

Exp. Epithalamium in fratribus dictum.

VII. Epithalamium Ioannis et Uitulae.

- Carminis Idalii cuperem nunc ebrius esse
 Nobilium thalamis Fabiani sanguinis index.
 Quod mihi si felix hodie fortuna dedisset,
 Non inhonorus eram sed laude redemptus abirem,
 5 Uer recreatus agens si non tamen ipse renatus,
 Emerito referens generosas auspice laudes,
 Et Uitulae canerem taedas per uota Ioannis
 Lauream sarta comis religans et tempora myrto.
 Prodere gestirem haec quae nunc per uota geruntur.
 10 Cantarem quia Cypris adest bona mater amorum,
 Agmine molliflue ducens sua pompa choreas,
 Impubes lasciuus atrox uiolentus amoenus,
 Lis pacis tacitusque loquax, fur garrulus audax,
 Nudus et armatus, ferus et pius, improbus insons,
 15 Et quod amoriferum, secum hunc duxisse uolucrum.
 Uulgarem quia tela gerit quibus auctor Achillis
 Arserat Aeacides Nymphae radiatus amore,
 Spicula dixissem quibus arsit Apollo disertus
 Cum peteret Daphnen, Liber quibus arserat Indus
 20 Candida Dictaeae cum cerneret ora puellae,
 Uel quibus ipse furor Mars est accensus amore
 Uesticolae niueos peteret cum uirginis artus,
 Ut daret aeternum Romana in saecula Quirinum
 Et post fata deos faceret super astra senatum.
 25 Sed quia captiuo fas non est dicere carmen [p. 27]
 Nec reticere licet festiuo in tempore uati,
 Ista canant pueri qui carmine uera loquuntur,
 Plausibus insultent et tympana rauca puellae
 Percutiant palmis, digitis sub arundine uentos

3 foelix 5 Uere creatus | sed non corr. Buech. post 8
 fortasse perit uersus 11 sua corruptio uidetur 15 Telaque
 temptauit Buech. | dixisse 17 Asserit | eacides 19 Daphnem
 20 Dictaeae | cernerat 21 amare 27 quia corr. Buech.
 29 uentus corr. Buech.

- 30 Dispensent hinc inde melos perflante flabello
 Et quatiant dulces Museo pectine chordas,
 Et uocis textura sonet neruique loquaces.
 Bybliades Satyris iungant Nymphisque Hymenaeos
 Et Dryades passim coeant per prata Napaeis,
- 35 Oreadas Faunis iungant et Naidas amnes
 Et Bacchis copletur Amor per castra Dionae,
 Saltet et imparibus calamis Pan corniger intrans,
 Ebrius interea nutet Silenus asello,
 Oscula nectantur calamis imbuta rosatis
- 40 Et neruo cantante sonet noua murmura lingua,
 Morsibus alternis suspenso dente fruuntur,
 Gratia uernantes adnectat pulchra dolores,
 Casta Pudicitia stricto placitura marito
 Floribus ex uariis textat per prata coronas
- 45 Lilia mixta rosis socians uiolasque hyacinthis,
 Purpuret et niteat gemmae pallente rubore
 Sardoasque iugēt poclis Sitifensibus herbis.
 Sic puer Idalius permiscet mella uenenis,
 Sic rosa miscetur spinis, medicina cerastis
- 50 Perficitur stimulisque fauos apis alma tuetur:
 Sic pia uirginitas non tollitur ante pudoris
 Unguibus infensis quam uulnerat ora mariti,
 [p. 28] Et prior ante sui uindex est ipsa cruoris,
 Ut discat sacras fecundo uulnere flammās.
- 55 Sic fiunt dulces modo pignora blanda parentes,
 Et genus humanum sic stat sub lege perenni.
 Tot bona proueniant sponsis quot dextra parentum

30 caue scribas labello. uide indicem 31 cordas 33
 Bibliades 34 cohibent 35 omnes corr. Buech. 36 co-
 puletur cf. d. deo 1 407 cum Arcuali nota 38 interea]
 latere uidetur loci significatio quo nefas est prodire ebrius et
 asellis. interea est inter eos (Buech.) 40 caudente quod
 scripsi Buech. proposuit 45 socians] n litera atramento ob-
 ducta est | hiacintis 47 iubet poculis siti fensibus supra
 eul et fens literas et ante uersum corruptelae notae positae
 sunt 48 bella corr. Buech. 49 cerastis corr. ex ceratijs
 54 discat] ducat Buech. proposuit

- Iungit amoriferis per festa iugalia palmis,
 Cana fides pietasque iugent et casta uoluptas,
 60 Brachia constringant celeres uisura nepotes,
 Pronuba Iuno uenit fecunda sorte maritans
 Lanigera comitante dea per uota Minerua,
 Concordesque simul celebrent pia sacra Dionae.
 Ista canant iuuenes, hoc cantent carmen adultae
 65 Et simplex aetas pueri teneraeque puellae,
 Cantitet hoc ueteranus amor, reuerenda senectus
 Cantet: amator erit qui non cantarit amores,
 Nescit enim senibus ueniam donare Cupido.
 Ast ego qui nequeo captus mea plectra mouere
 70 Carmine sollicito, dederant quia carmina clades,
 Et modo sic positus Cythereae cantibus absens
 Sollicitus pauidus temerarius anxius audax,
 Ut uacat expositis post proelia miles ab armis
 Saucius atque gemens quo languida uulnera curet:
 75 Classica si subitis feriant clangoribus aures,
 It dolor, ira redit, ceu iam sit plaga cicatrix,
 Redditur et saniem sistit furor arma reposcens,
 Fit medicina furor, furor est uox tessera Martis
 Et dare iam membris dicit tuba rauca salutem.
 80 Aut uelut acer equus circi iuga ferre dicatus,
 Orbita cornipedo sequitur quem ducta uolatu,
 Si fretus propria leuitate fauoris alumnus
 Plus eat in frenos et concitus axe sonoro
 Pulueris in nubem radiatis orbibus actas
 85 Accipiat post crura rotas et corruat ictus,
 Mox studium calor omnis abit plangente dolore
 Aduersa plaudente manu stabulisque refertur:
 Hinnitus si forte sonent strepitusque rotarum

[p. 29]

59 iungent 61 secunda *corr. Buech.* 63 Dione 66
 Cantilet *corr. Buech.* 69 neque hoc aptus *corr. Buech.* | plecta
 71 cytherea 72 tabidus 73 Et uacat 75 si | his *corr.*
Buech. 77 Reditur *corr. Buech.* 78 tessera 79 discit
corr. Buech. 82 uoluntate *corr. Buech.* 84 radiatus
 85 cornua *supra* ictus uerbi literas nouissimas corruptelae sig-
 num, in fine uersus *q*, positum est 86 dolor omnis habet
corr. Buech. 87 Aduerso

- Et fauor excussus caueis circensibus ingens,
 90 Eleuat elisum directis auribus audax
 Erecta ceruice caput tremibundus et artus
 Pensat nec stabulum fessis hinnitibus implet,
 Iam qua stat pluitur tellus sudore furoris,
 Uulnera despiciens absentibus ora lupatis
 95 Ingerit et uacuos dat post praesentia cursus.
 Aut auis insidiis curuato uimine clausa,
 Quae cantu mulcere solet sub uoce canora
 Arboreum per cuncta nemus durosque labores
 Agricolum, silet intus habens captiua dolorem
 100 Libertatis amans auras nemorumque cacamen
 Et tacet omne melos retinens sub uoce silenti :
 Altera si resonet modulatis cantibus ales,
 Ingenuos dat capta sonos quasi libera, uernans
 Ut credatur auis ramo cecinisse uirenti,
 105 Illa tamen querulas miscet male garrula uoces.
 Sic ego captiuus tot festis plausibus actus
 Carmina pauca feram delectis ipse duobus
 Ex genere amborum qui me modulante canentur :
 [p. 30] Pontifices sacri Statulenus Octauianus
 110 Moribus innocuis, sancta pietate modesti,
 Religione pii castis altaribus apti,
 Quorum cana fides per sacra Palatia pollens
 Floruit, unus erat Latialis mysticus aulae,
 Alter apud Danaos sacrata mente dicatus :
 115 Quorum sanguis adest, quos omina fausta iuuabunt.
 Ex hac progenie iunctis et gente togata
 Coniugio tali speremus numina nasci.
 Nam mihi quo teneor non est dolor alter acerbus
 Quam quod apud tales obliuio longa moratur
 120 Nominis inclusi. sed si me claustra fatigant

101 reticens *corr. Buech.* 107 ipe 109 Optauianus *nisi praestat Optatianus* 110 *inde ab hoc uersu nostri numeri cum eis quos in libro adscriptos uides non congruunt, cum uero scribae lapsu factum sit ut 120 numerum huic uersui praeponeret* 112 Pallatia 113 mysticus 115 omnia *corr. Buech.* 116 togati *corr. Buech.* 118 quod teneor non dolor alter aceruus

- Temporis immodici, nec nos impune tacetis.
Poenā est non lenior nobis quatiēte pudore,
 Quod licet exiguum tamen inter iura poetam
 Tennitis immemores facunda mente periti.
 125 Quid prodest seruasse hominem post tanta pericla
 Et clausum liquisse diu sub clade salutis?
 Non male peccaui nec rex iratus inique est,
 Sed mala mens hominis quae detulit ore maligno
 Et male suggestit tunc et mea facta grauaui.
 130 Poscere quem ueniam decuit, male suscitāt iras
 Et dominum regemque pium saeuire coegit.
 Nam deus omnipotens compungit corda regentis
 Quando iubet pietate sua ueniamque relaxat.
 At cum liber ero domino ignoscente reductus,
 135 Dum tacet os uestrum nec nos sermone iuuatis,
 Nomina uestra reor praeconia nulla manebunt.
 Sed ne maesta canens concludat carmen amoris, [p. 81]
 Post haec nota parens quid sit factura Dione,
 Murmuret os tacitum, Carales cum cooperit iri:
 140 Aeolias petet illa domos aditura tyrannum
 Ut frenet uentos et caerula marmora tendat,
 Mollior aura means tantum bona flumina mittat,
 Ut ratis incolumis Sardorum littora tangat.
 Nec negat haec Eolus Uenerisua iura roganti.
 145 Cypris in ornatu ueniens freta glauca uagatur,
 Cum pelagi Nymphis ibunt Tritonis alumni
 Nereidum spumante choro Phorcique clientes
 Gurgitis aequorei pisces immania cete
 Et quaecumque latens surget de fluctibus imis
 150 Belua terribilis summas gestire per undas,
 Inter quas delphine sedens Galatea minaci
 Neptunum perfundet aquis rorante fluento,
 Ille caput barbamque ciet ridente Dione.

122 spatium non relictum. suppleuit Buech. 129 fata
 132 compunget corr. Buech. 137 nec 142 mictat 146
 Tritones corr. Buech. 148 caete 149 At | surgit corr.
 Buech. 150 Bella 151 delphine 153 ciet quasi cor-
 ru ptelae signo notatum

At uoluerit Ueneris uoluitans super aequora pinnis
 156 iam spargens sub fronde rosas tamen igne sagittas
 Mandat ad aequoreos comites et frigida ponti
 Aequora flammam atrox, elementa ut nota celebrent.
 Haec dixisse sat est: sed qui modo iure tacemus,
 Omnia reddemus quandoque nepotibus almis.

Exp. Epithalamium

Ioannis et
 Uitulae.

lp. 371

VIII. Dracontii opus de raptu Helenae.

Troiani praedonis iter raptumque Laeae
 Et pastorale scelerati pectoris ausum
 Aggrediar meliore uia. nam prodimus hostem
 Hospitis et thalami populantem iura mariti
 5 Foedera coniugii consortia blanda pudoris
 Materiem generis sobolis spem pignora prolis:
 Nam totum de matre uenit, de matre creatur
 Quo membratur homo, pater est fons auctor origo,
 Sed nihil est *sine* matre pater. quota portio patris
 10 Omnis constat homo: mater fit tota propago.
 Ergo nefas Paridis quod raptor gessit adulter
 Ut monitus narrare queam, tu grandis Homere
 Mollia blandifluo defundas uerba palato.
 Quisquis in Aonio descendit fonte poeta
 15 Te numen uult esse suum, nec dico Camenae
 Te praesente 'ueni'. sat erit mihi sensus Homeri
 Qui post fata uiget, qui duxit ad arma Pelasgos

secuntur uacuae paginae quinque, deinde raptus Helenae
 p. 37—64 alio ac magis nigro atramento chartae minus albae
 inscriptis sed eadem ut uidetur manu Literis IM eas notauit
 coniecturas scitu dignas quas adhibitas uides in editione raptus
 Helenae Romana omnes fere Iannellianas, eis uero quas in museo
 rhenani uolumine XXVII p. 477 Buecheler proposuit lectionibus
 literas adlecti m. rh. 158 quae proposuit Buech. 1 lacuae
 8 Quod 12 te corr. IM 13 delimas cedit defundas
 inuento meliori

- Pergama Dardanidum uindex in bella lacessens:
 Et qui Troianos inuasit nocte poeta
 20 Armatos dum clausit equo, qui moenia Troiae
 Perculit et Priamum Pyrrho feriente necauit:
 Numina uestra uocans quidquid contempsit uterque
 Scribere Musagenes, hoc uilis colligo uates.
 Reliquias praedae uulpes sperare leonum
 25 Laudis habent, meruisse cibos quos pasta recusant
 Uiscera quos rabies iam non ieiuna remisit,
 Exultant praedamque putant nuda ossa ferentes.
 Attica uox te, sancte, fouet, te lingua Latina
 Commendat: uulgate precor quae causa nocentem
 30 Fecit Alexandrum, raptu ut spoliaret Amyclas.
 Caelicolum pastor iam sederat arbiter Ida, [p. 38]
 Iam gremium caespes, iam surgens herbida tellus
 Stabat et aetherium fuerant herbosa tribunal.
 Soluerat Iliacus caeli uadimonia pastor
 35 Et litem facit ipse suam, laudata recedit
 Contempta Iunone Uenus, tunc uirgo decora
 Uicta dolet, nam tristis abit: heu nescia mens est
 Quae mala circumstent ausum dare iura Mineruae.
 Iudicis Idaei pretio sententia fertur
 40 Damnaturque Paris. nec solus pastor habetur
 Ex hac lite reus: damnantur morte parentes,
 Damnantur fratres et quisquis in urbe propinquus
 Aut cognatus erat, cunctos mors explicat una.
 Troiaque ut infelix urbs tantum morte periret,
 45 Damnantur gentes, damnatur Graecia sollers
 Heu magnis uiduanda uiris, orbatur et Eos
 Memnone belligero, damnatur Thessalus heros
 Et Telamone satus, pereunt duo fulmina belli,

20 Armato corr. Buech. m. rh 23 collego 30 raptu
 spoliare 31 praetor corr. Buech. | Idem corr. Buech. Idae
 IM 34 Iliacas corr. IM 36 decora] fort. corruptum 37
 abijt 42 in morte 43 implicat IM 44 Aq; Troi sup-
 pleuit Buech. (Troia in margine ascriptum) spatium non relictum
 | infoelix | tanta Buech. proposuit | perriet corr. IM 46
 eous. et eos -IM

Pro matris thalamo poenas dependit Achilles.

- 50 Unde haec causa fuit? forsan Telamonijs Aiax
Sternitur inuictus quod mater reddita non est
Hesione Priamo: sic est data causa rapinae.
Cur gentes cecidere simul, cur sexus uterque
Concidit, infanti nullus post bella pepercit?
55 Sic dolor exurgit diuum, sic ira polorum
Saeuit et errantes talis uindicta coerces?
Compellunt audere uirum fata, impia fata
Quae flecti quandoque negant, quibus obuia num-

quam

Res quaecumque uenit, quis semita nulla tenetur

- [p. 39] 60 Obuia dum ueniunt, quibus omnia clausa patescunt.
Iam grex horretur, fontes casa pascua siluae
Flumina rura pigent nec fistula dulcis amatur,
Non placet Oenone sed iam prope turpis habetur
Ex quo pulchra Uenus talem promisit in Ida
65 Qualis nuda fuit: talem iam pastor anhelat.
Sordent arua uiro post iurgia tanta dearum,
Pergama sola placent, et moenia quaerere Troiae
Mens et fata iubent. monitus Paris omnia norat
Blandita nutrice puer, quo sanguine cretus,
70 Qui genus, unde domus, rapiensque crepundia pastor
Troianum carpebat iter. uix uiderat arcem
Lassus, et intactae procumbunt culmina turris
Ingemit et tellus, muri pars certa repente
Concidit et Scaevae iacuerunt limina portae,
75 Tunc Simois siccauit aquas, crystallina Xanthi
Fluminis unda rubet, sudat pastore propinquo
Palladium uel sponte cadunt simulacra Mineruae.
Forte dies sollempnis erat quo Pergama rector

49 depondit *corr. IM* 52 Esto ne *corr. IM* 53 cum
sexus *corr. IM* 54 perpepercit 56 coerces ut uidetur *corr.*
ex coerces corr. IM 59 tuetur *Buech. m. rh.* 62 armatur
corr. IM 63 oenones iam prope. quae iam posuerunt
IM 66 urigia *ex uregia uidetur correctum corr. IM* 70
Quod genus *IM* 73 certa] *malis quo locus aliquis significetur nomen proprium* 74 lumina *corr. IM* 75 cristallina
xanti 78 sollempnis *ex sollempnis rasura mutatum*

- Infelix Priamus post Herculis arma nouarat:
 80 Annua persoluens ingratis munera diuis
 Laomedontiadēs capitoliā celsa petebat
 Reddere uota Ioui, laturus sacra Mineruā.
 Ad dextram genitoris erat fortissimus Hector,
 Troilus ad laeuam pauido comitante Polite, [p. 40]
 85 Cetera natorum turba stipatus abibat.
 Reginam interea natarum turba coronat
 Et nuribus comitata uenit pia uota ministrans.
 Rex Helenum sequitur, Cassandreae mater adhaeret.
 Dum pergunt et templa petunt, prorumpit in agmen
 90 Pastor et attonitos elata uoce salutat:
 'Sis felix princeps, omnes saluete sodales
 Aut fratres ut uera feram. tu fortior Hector
 Culmen et urbis apex, et uiribus indolis almae
 Troile, frater ego. fratrem cognoscite uestrum.
 95 Germanus sum uester ego Priamique propago,
 Hecuba mi genitrix, abdicor crimine nullo
 Paruus Alexander pastor nutritus in Ida.
 Nec pastor sit uile, Phryges, ego iurgia diuum
 Compressi, nam lite caret me iudice caelum.
 100 Si credis germana manus, nec cetera regis
 Conscia corda negant nec mater pignus abhorret:
 Noscite depositi uel certa crepundia fratris.'
 Dixerat et testes generis proiecit in arce.
 Uera fides pietas quatiunt mox corda parentum
 105 Admissumque nefas generosa mente fatetur
 Fusus in ora rubor. Paridis mox colla lacertis
 Adligat et natum fletu gaudentis inundat [p. 41]
 Conuictusque pater ueniam de prole rogabat.
 Obstupuere omnes. mater gauisa recurrit,

79 Infoelix | nouerat *corr. Buech. m. rh.* 81 Laomedon-
 tiades 83 dextram *corr. ex detr-* 85 Caetera *Buech.*
proposuit Et rex 91 foelix Princepes *corr. IM* 93 et ui-
 ribus indolis almae *corruptum. latere uidetur tale et tu lux*
 94 cognoscite 96 Ecuba 97 nutritur 102 fratres
corr. Buech. m. rh. 104 mors *corr. IM* 106 pallidis *corr.*
IM 108 negabat *corr. IM*

- 110 Dat celeres pietas gressus quos denegat aetas,
 Mox iuuenem complexa tenet per colla per ora.
 Oscula diffundunt et lambere membra parentes
 Insistunt iuuenis certatim, sed pius ardor
 Adfectus dispensat agens, alternat utrique
- 115 Et uicibus cara Paridis ceruice fruuntur.
 Nuntius interea totam compleuerat urbem
 Fama uolat per templa deum, quod pastor ab Ida
 Se uelut ostendit regni de stirpe creatum.
 Tunc Helenus uates templum dimisit et aram
- 120 Et procul exclamat: 'pater impie, pessima mater,
 Quid pietas crudelis agit, quid perditis urbem?
 Haec est illa tuo fax, mater, prodita somno
 Quae simul incendet Troiam regnumque parentum
 In sortem dabit illa nurus. coniurat in arma
- 125 Graecia tota dolens raptum punire Lacaenae,
 Litora nostra petent Danaï cum mille carinis,
 Dorica castra fremunt, iam Pergama nexat Achilles,
 iam pugnant Danaï, iam cernimus Hectora tractum,
 Troile iam per bella furis, iam sterneris audax
- [p. 49] 130 Ante annos, animose puer, uirtute proteruus.
 Sed quid fata ueto, quid fixos arceo casus,
 Cum nihil aduersis prosit prudentia signis?
 Me Fortuna potens et Pyrrhus ingens expectat.'
 Dum loquitur, Cassandra uenit furibunda sacerdos
- 135 Et matrem complexa canit: 'quid mater iniqua
 Quid pater infelix quid funera nostra paratis?
 Immemor heu pietas, uni pia mater haberis
 Pastoremque foues sed multis impia constas
 Regibus, Hectoreum supplex emptura cadauer
- 140 Per montes per saxa datum: nec uenditur Hector

110 *cf. Orest. 670*   112 *parentis corr. Buech. m. rh.*
 113 *iuuenes corr. Buech. m. rh.*   114 *agnes acres et utrim-*
que IM, auens Buech. m. rh.   118 *nelit corr. Buech. uelit*
ostendi IM   125 *uolens proposuit Buech.*   128 *Iam corr.*
uidetur ex tam   130 *animos et puer uirtute*   133 *exspe-*
ctat Pyrrhus et ingens IM at desideratur Me expectat F
p et regia Pyrrhi (Buech.)   136 *infoelix*

- Integer et lacerum rediet pro pignore corpus
 Funeris Hectorei pretio maiore redemptum.
 Me stuprum per templa manet, me pessimus Aiax
 Inuadet pereunte domo: iam Troia crematur,
 145 Sed flammis rex ipse cares, iamque Hecuba latrat,
 Astyanax Danais muro iactatur ab alto.
 Sic praestat Bellona nurum, gener ipse Tonantis
 Idaeus sic pastor erit, capietque triumphum
 Sed post ipse cadet. ueniet mox Pyrrhus ad arma
 150 Qui scindat muros, qui damnet Pergama flammis,
 Qui Priamum gladio feruens obtruncet ad aras.
 Sed quid uana cano? iam consocer esse Tonantis
 Uult genitor patriamque premit natosque nefandus [p. 43]
 Odit et Andromachen quaerit uiduare marito.
 155 Troile quid cessas? quid parcis fortior Hector?
 Uos repetunt mortes, in uos mala fata feruntur,
 Uos petit Aeacides, saeuum uos fulmen Achilles
 Amputat, insontes poenam raptoris habetis.
 Prouida non credor: nos saltem surgite ciues,
 160 Rumpite complexus quos dant per colla parentes*
 Infausto iuueni, muris depellite fratrem:
Hic hostis quem fata canunt, qui mortibus urbem
 Congeret et Priamum faciet non esse sepultum.
 Pectore Cisseo rapiatur pignus acerbum
 165 Macteturque nefas et Pergama nostra pientur,
 Placetur Iuno, placetur uirgo Minerua,
 Sacrilegi de morte Iouem placate tonantem
 Cuius postponens Uulcani laudat amorem.
 Urbibus in multis mos est donare salutem
 170 Mortibus insontum, sed uos mactate nocentem
 Ut liceat seruare pios. augere dolores
 Ut releuet medicina solet membrisque salutem

141 retinet *corr. Buech. m. rh.* 145 ecuba 146 Astia-
 nax 147 perestat *corr. IM* 148 malis rapietque 152
 qui *corr. IM* | esset *corr. IM* 153 Uulti 154 Obit *corr.*
IM 162 *suppleuit Buech. m. rh.* 166 Placitur Iuno *corr.*
IM 167 placete *corr. Buech.* 169 donare *corruptum*
uidetur 172 reseceat *corr. Buech. m. rh.*

- Membrorum de parte dabit, nam corporis aegri
 Fit iactura salus et vires passio praestat
 175 Quas auferre solet. hoc uos adsumite fratres,
 [p. 44] Hoc cines audite mei, laudate parentes,
 Dicite pastorem gladio pietatis obire:
 Fraternal mucrone cadat. si forte profanus
 Hunc feriet quicumque reum, sit in urbe sacerdos,
 180 Cedo loco si forte meo pius esse recusat.
 Pontifices Helenus Laocoon sacrata potestas
 Cedent oranti quia mysticus extat uterque?
 Dum canit infelix gemitus Cassandra futuros,
 Uisus adest cunctis Phrygibus Thymbraeus Apollo
 185 Qui mercede carens conclusit Pergama muro
 Et genus ingratum poenas persoluit auari
 Exoptat. stupuere Phryges, tacet ipsa sacerdos:
 Effatur: 'quid uirgo canit? cur inuidus alter'
 Exclamat 'Helenus deterret Pergama uerbis?
 190 Pellere pastorem patriis de sedibus umquam
 Fata uetant quae magna parant. stant iussa deorum,
 Magnanimus Aeacidem solus prosternit Achillem.
 Troianos regnare placet qua solis abenae
 Ostendunt tolluntque diem, qua uertitur axis
 195 Frigidus et zona flammatur sole corusco.
 Troianis dabitur totus possessio mundus
 Tempore nec paruo Troum regnabit origo.
 Fata manent conscripta semel. sunt uerba Tonantis,
 [p. 45] Imperium sine fine dabit. cohibete furorem.
 200 Mortali diuum periet quo iudice iudex?
 Nec hoc fata sinunt. pudor est uoluisse nocere
 Et non posse tamen pigeat. iam nemo minetur,

174 solus corr. IM- 175 solet hoc ad sumite *sed* ad
linea obducta deleta uidetur. uos hoc IM 178 profamus
 corr. IM 180 recusat *sensu parum aptum uidetur quod*
restituerunt IM recusat 182 Ced et corr. IM | uel amysti-
 cus quia *proposuit Buech.* uel mysticus extet IM 183 in-
 foelix genitus corr. IM 184 Tymbricus 187 ipse corr.
 IM 188 Effrenis *Buech. m. rh.* 192 eadem | prosternit
 corr. *Buech.* 197 regnabi

Quem Clotho quem Lachesis quem uindicat Atro-
pos ingens.

Scindite pellitas niueo de pectore uestes,

205 Murice serrano rutilans hunc purpura uelet.

Nec pudeat quod pauit oues: ego pastor Apollo

Ipse fui domibusque canens pecus omne coegi,

Cum procul a uilla fumantia tecta uiderem,

Alcestam sub nocte pauens deus ubera pressi,

210 Admetus intrantes haedos numerabat et agnos.³

Dixerat et Phoebum Priamus submissus adorat

Et grates securus agit, tacet optimus Hector.

Iam regno non impar erat, sed sceptrata iam

Imperium trabeas iam post caelestè tribunal

215 Totum uile putat, solam cupit addere famam

Maiorum titulis, uiuaces quaerere laudes,

Ut celet quod pastor erat. uix uiderat aulam

Regis, et Iliacas quaerit per litora puppes,

Aegaeum sulcare fretum iam mente parabat.

220 Sic pater adloquitur iuuenem sermone uerendo:

‘Nate redux pietatis amor, bonus arbiter Idae,

Dic ubi uis armare rates, ubi carbasa tendis.

[p. 46]

Nusquam bella paro, regnum sub pace gubernato.

Sed si torpor iners pudor est et turpe uacare

225 Credis, Alexander, certe legatus adesto,

Et Telamona ducem conuentum exposce sororem

Hesionem mox, nate, meam: captiua tenetur

Me regnante soror. dum Dorica regna peragras

Dat Uenus uxorem, faciet te Iuno maritum.’

230 Tunc iuuenis gauisus ait: ‘paremus ouantes,

Optime Troiugenum, nihil est quod iussa recusem.’

Laetatus senior tali moderamine nati

Effatur: ‘tua uota, Paris, di iusta secudent,

Hoc tantum supplex genitor rex, nate, precatur:

203 Cloto | lachesis 205 rutilans corr. IM 207 ca-
rens IM 209 Alcestes IM ineptissime 212 post hunc
uersum fort. nonnulla exciderunt 217 cele corr. IM 222
licebat cur 223 bello corr. IM 226 talamona | conuentam
corr. Buech. 227 Esionem 229 te unò 232 Laetatur

- 235 Iliacos proceres tres tecum pergere saltem
 Imperio concede meo, ueneranda senectus
 Praecipitem frenat monitis per cuncta iuuentam.
 Egregios comites praestem tibi, lumina gentis
 Hectore praelato cui tota potentia cedit:
- 240 Antenor Polydamas erunt iuuenisque Dionae
 Aeneas cognatus adest.' sic fatus. et omnes
 Ut ueniant rex ipse iubet properante ministro.
 Cum ducibus redit ipse uolans ad tecta satellites
 Regia, cognoscunt proceres quo uela parantur,
- [p. 47] 245 Nec mora, conscendunt puppes et litora linquunt.
 Dardana iam classis Tenedon transibat, Abydon
 Et Seston dimisit aquis saeuasque Maleas,
 Iam Salamina uident Telamonia regna petentes.
 Ut portum tetigere rates, mox ancora mordet
- 250 Litus et inuentas ferrum pertundit harenas.
 Puppibus adnexis terram Troiana iuuentus
 Et proceres petiere simul. sed regis ad aulam
 Linquentes mox litus eunt. quos suscipit heros
 Hospitio Telamon. ramos frondentis oliuae
- 255 Portantes ad tecta ducis sub imagine pacis
 Non pacem sed bella gerunt, nam dicta tenebant
 Quae possent armare uirum nisi iura uetarent
 Hospitii quae nemo parat uiolare modestus.
 Rege salutato postquam legatio Troiae
- 260 Sedit, et Antenor placida sic uoce profatur:
 'Troiuigenas proceres et regis pignus ad aulam,
 Rex Telamon, uenisse tuam quae causa coegit
 Insinuare decet: si iusseris ipse, loquentur
 Consortes nunc ore meo uel regia proles.
- 265 Dardanides Priamus gentis reparator et urbis
 Quam uestras populasse manus meminisse fatemur,

237 uimentam *corr. IM*   238 tua *corr. Buech. m. rh.*
 240 Polidamas | Dione   243 redi *corr. IM*   244 bella
corr. Buech.   246 ahdon *corr. IM*   247 aquis *corr. IM* |
 uouas uacuo ut uidetur spatio postea inscriptum. curuas *IM*
 250 inuitas *Buech. m. rh.*   259 solutato *corr. IM*   260 fort.
 Sederat   262 Talamon   263 decet et si uisseris *corr. IM*

- Iussit ab Iliaco delectos pergere regno [p. 48]
 Ad tua regna, potens germanam regis ut heros
 Bellorum quam iure tenes in pace refundas:
 270 Posceris Hesionen. iacet ingens Troia fauillis
 Excidii compressa sui, nec Pergama ductor
 Surrexisse putat nisi iam, rex magne, sororem
 Reddideris regi quae nunc captiua tenetur.
 Turpe ducis seruire genus crimenque putatur
 275 Si non bella dabunt regi quod bella tulerunt
 Si pax hoc optata negat. pro rege rogaris:
 Te repetisse puta Priamo retinente sororem,
 Non dolor armaret si non daret ille rogatus
 Quod peteres, Telamon? scelus est et fama pudoris,
 280 Nascitur inuidia Priamo regnante sororem
 Graiugenis seruire suam, lior malus inde
 Creditur: 'Iliacas potuit reparare ruinas'
 Murmur erit Phrygibus, 'consortem sanguinis unam
 Non ualuit' dicent 'rector de rege mereri'.
 285 Dixerat. at Telamon mentes armabat in iras,
 Nam pietas affectus amor concordia proles
 Accendunt motus in pectore fellis amari.
 Conubium regni, thalami consortia casti
 Scindere poscebant, et quod mens nulla tulisset,
 290 Aiakis haec mater erat. sic incipit ore
 Turbidus Aeacides iusta succensus in ira: [p. 49]
 'Si pudor Iliacis aut mentibus esset honestas,
 Excidium Troiae si pectora uicta dolerent,
 Herculeos comites Priami gens praeda Pelasgum
 295 Non magis auderent in bella lacessere Graios
 Semideum post bella ducum, quibus Ilios ingens
 Uicta iacet. placuitne Phrygis periuria gentis
 Soluere uos iterum, si dudum parua luistis
 Supplicia? Priamo Troes mea dicta referte:

270 Posteris. Quod potes *IM* | Hesionen 272 iã in
rasura 276 por rege *corr. IM* 278 illi *corr. IM* 279
 peteris 284 meieri 287 Accedunt *corr. IM* 298 Con-
 nubium 290 incipiat *corr. IM* 291 eacides 293
 iucta dolerent *corr. IM*

- 300 Victori quis uictus ait 'te bella gerente
 Me maneat uirtutis honos, me praeda sequatur,
 Praemia me laudis me praemia cuncta triumph
 Expectent, sterili uictor sed laude potitus
 Et ieiunus eat'? quis regi quisue marito
- 305 Uel misero sic ausus ait cum uoce proterua
 'Conubium rescinde tuum, rumpatur honesto
 Foedere iuncta domus, thalami damnentur aman-
 tum,
 Festiuas extingue faces'? quis uicit? ut istud
 Audiat Alcides patriam qui perculit hosti?
- 310 Quando tamen uictor uicti sub lege tenetur?
 Si Priami recidua domus manet illa tyranni
 Post ignes reparata meos, si pendit amorem
 Germanae rex ipse suae, pro dote sorori
- lp. 50] Uel regni pars iusta detur, ne uindictae Ajax
- 315 Quod matri donasset auus si Troia maneret.
 Temporibus soceri senuit si Graia iuuentus
 Iam nostris per bella, Phryges, successit in armis:
 Bellipotens ducibus cunctis optata propago
 Est mihi, bellipotens non uilis pignoris Ajax
- 320 Eminent et quaerit de qua iam gente triumphet,
 Thessalus Emathia fratris nutritus Achilles
 Emicat et toruos exercet in arma biformes
 Patroclo populante simul Centaurica lustra,
 Tydides Sthenelusque fremunt Aiaxque secundus,
- 325 Nestoris Antilochus Palamedes Teucer Ulixes
 Exultant quod Troia redit quod Pergama surgunt.
 Tunc Polydamas ait submissa uoce profatus:
 'Belliger armipotens animarum iudicis heres,
 Rex cui de nostris est gloria summa ruinis,
- 330 Temperet inuidia frangat dolor ira quiescat:
 Captiuam repetit, reginam frater honorat

305 Uel misericordis sic *corr. IM* | tam 306 Connubium
 307 damnetur (e *in rasura*) *corr. IM* 308 qui *Buech. m. rh.*
iungens cum sequentibus 309 perculis *corr. IM* 317 Quam
 Quae *IM* 321 Thassalus 324 Steneluque 325 ulyxes
 326 surgant *corr. IM*

- Nos et adoramus. non sic si Troia maneret
 Nuberet Hesione. regnum captiua meretur,
 Fit felix de sorte mala, fit praeda potestas,
 335 Imperium de clade tenet, diadema tiamam
 Qui tulit ipse dedit. quae sit gens Dardana, rector,
 Exhinc nosce precor: nescit seruire subacta [p. 51]
 Quam melius regnare decet, haec imperat Argis
 Per quos uicta perit, dominam sibi Graecia uictrix
 340 Non famulam quaesiuit ouans. miranda per orbem
 Mens generosa ducis quae non uult regna grauare
 Cum ruerint uirtute tua. releuare iacentes
 Et reges regnare iubes regesque creare
 Dum possent seruire tibi. sors cassa duelli
 345 Te moderante uacat nec possunt bella nocere.
 Te uincente potens quis nolit uictus in armis
 Sorte tua post bella capi? qui uicerit hostis
 Seruiet et uicti melius te praesule regnant.
 Haec legatus ait. regis iam corda tepescunt
 350 Quae fuerant accensa minis. sic magna leonis
 Ira fremit cum lata procul uenabula cernens
 Uenantis crispate manu iam uerbera caudae
 Naribus incutiens spargit per colla per armos
 Erecta ceruice iubas, iam tenditur altus
 355 Dentibus inlisis et pectus grande remugit,
 Flumina tunc resonant, montes et lustra resultant:
 Ast ubi uenator reiecta cuspidē sollers
 Sponte cadit pronusque iacet, perit ira leonis
 Turpe putans non dente suo si praeda iacebit,
 360 Temnit praedo cibos quos non facit ipse cadauer [p. 52]
 Ignoscens feritate pia ueniale reatus
 Uenator si cesset iners. sic rector Achius

333 meieter 334 foelix 342 Cum ruerint uritur tua
 releuare corr. Buech. 344 seruite corr. IM 351 fort. cernat
 nisi uersus excidit 350 nimis corr. Buech. 352 manum
 IM at conferas indicem s. u. crispate 353 Naribus] natibus
 IM metro repugnante. temptauit clunibus 360 praeda^o | fecit con-
 feras uersum repetitum in Satisfactione 143 361 uenatus corr.
 IM

- Frangitur et Phrygibus conuiuia laeta parari
 Per septem iubet ipse dies. Cythereus et Aiax
 365 Colloquium commune tenent duo fulmina belli.
 Regis Alexandrum inuenem regina Pelasgum
 Hesione complexa fouet germana parentis,
 Uultibus in Paridis Priami laudatur imago.
 Octauo ueniente die iam sidera Phoebus
 370 Elatis condebat equis, iam cuncta ruebant
 Oceano nudante rotas stridentibus undis.
 Tunc Anchisiades sublimi uoce profatur:
 'Rex inuicte armis, felix in pace senesce,
 Quamuis nemo ducum uos umquam in bella lacesset
 375 Ex quo Troia perit, nec uester creuerat Aiax,
 At modo, rex, ter cuncta domans ter cuncta reuellens
 Murus erit sociis aries metuendus in hostes
 Aiax, magne, tuus. Priamo tua dicta loquemur.'
 Sic fatus. dixere uale regemque salutant.
 380 Tunc iter ad portum uertunt et litora tangunt.
 Conscendere ratem, subducitur ancora mordax,
 Uela leuant nautae, proras a litore torquent,
 [p. 53] Puppibus incumbit uentus, mox carbasa tendit
 Dum fluctus scindunt et prospera flamina crescunt.
 385 Africus interea ueniens comitante procella
 Turbidus occurrit, mox sparsit in aequore classem.
 Gurgite curuato rapiuntur ad astra liburnae
 Et suspensus aquis per nubila nauta cucurrit
 Nauigium uectante salo. dum summa carinis
 390 Sidera tacta putant et nil superesse fatentur
 Montibus aequoreis, malo uenit altior unda
 Naufragiumque diu ratibus suspensa minatur
 Desuper intentans pelago ueniente ruinam.
 Iam uentus subduxit aquas, extundit harenas
 395 Pressa carina solo, muris stat celsior unda

364 Cithaereus *corr. IM* 368 laudatu *corr. IM* 373
 iniuncte *corr. IM* | foelix 377 eris *corr. Buech. m. rh.*
 382 nauae *corr. IM* 389 ceruicis uertice summo *IM*
 393 uenientem *corr. IM* 395 murus *corr. Buech. m. rh.*

- Circumfusa rati, uastarum turris aquarum
 Pendet et elati percellunt carbasa fluctus.
 Obriguit per membra Paris, transire parabat
 Ad legatorum propria de naue carinas.
 400 Ast ubi dispersos longo uidet aequore Troas,
 Soluitur in gemitus lacrimosae uocis amaros
 Et sic orsus ait: 'felici sorte creati
 Pastores quos terra capit quos nulla procella
 Concutit. haud ponti metuunt super aequora fluctus
 405 Et rabidum pelagus temnunt latrantibus undis, [p. 54]
 Sed celso de monte uident ut in arce sedentes
 Pascua rura nemus fontes et flumina prata,
 Per campos gestire pecus, pendere capellas
 Praerupta de rupe procul dumeta sequentes,
 410 Et uirides tondent lasciuiis dentibus herbas,
 Ubera lactentes contundunt frontibus agni,
 Dum cauda crispante tremunt mollique palato
 Exultant, potare cibos atque edere potus
 Muletrae balantum depressis ubera mammis.
 415 Decedente die noctis uenientibus umbris
 Quantus amor, cum lacte nouo iam caseus albens
 Formatur manibusque premit lac pastor ad orbem,
 Candida summittit feruentes bucula tauros
 Committitque duces armata fronte iuencos.
 420 Nam grauis est regnare labor, metus excutit ingens
 Corda ducum ne bella ruant ne tela minentur
 Exitium crudele, necis timor omnis ubique est.
 Nam gladios tellure pauent pelagoque procellas
 Formidant nec plena datur ducis hora quieti.'
 425 Dum loquitur, uenit unda grauis resonatque fragore

397 per coelum *corr. Buech. m. rh.* 402 foelici 404
 aut *corr. IM* post 409 uersus uidetur periisse cum particula
 uerba finita regente 410 tudent *corr. IM* 411 lactantes
corr. Buech. 414 Mulcere *corr. Buech. mulgere IM* | palmis
 scripserunt *IM* 415 diem *corr. IM* 419 uel corruptus est
 uersus uel post eum nonnulla exciderunt. 420 labor etiam ante
 regnare scriptum est sed expunctum 421 Cordax *corr. IM*
 422 Exitum *corr. IM* | neci *corr. Buech. m. rh.* 423 pella-
 goque 424 quieti *corr. IM*

- Et puppim percussit aquis, sublata carina
 Tollitur et Cypro classis depulsa resedit.
 Post signum uenere rates residente procella
 [p. 55] Et Cyprum tenuere simul. legatio sola
 430 Defuit, una fretis et fluctibus acta negatur
 Puppis in Ionium rabidis conlisa procellis,
 Aegaeo nam pulsa caret. mox pastor arenis
 Dardanus exsiluit tremulis post aequora plantis
 Et se cum sociis tacta tellure refouit.
 435 Cypro festa dies natalis forte Dionae
 Illa luce fuit. ueniunt ad sacra Cytherae
 Reddere nota deae quidquid capit insula Cypros
 Quod nemus Idalium quod continet alta Cythera
 Quod Paphon exornat tacitas quod lustrat Amyclas.
 440 Candida praeterea Iouis alitis Helena proles
 Uenerat, absentem retinet dum Creta maritum.
 Nuntia fama ducis totam repleuerat urbem,
 Aduenisse Parin Troiano sanguine cretum.
 Audiit aduentum iuuenis Spartana decori,
 445 Mox iubet et famuli ueniunt mandante Lacaena:
 Hospitio speratus eat, nam turpe uideri
 Regina praesente Paris ceu nauita uilis
 Litus arenosum teneat. tunc hospes ad aulam
 Peruolat Atridis socia comitante caterua.
 450 Perceptum dum carpit iter festinus ad urbem,
 Respicit ad templum Ueneris cui turba precantum
 [p. 56] Uel conuentus erat, mox uertit iturus ad aras.
 Interea niuei uolitant per litora eyeni
 Flumine contempto, placidasque hinc inde columbas
 455 Molliter intendunt omnes per inane uagari,
 Quas insanus agit rapidusque sequente uolatu
 Miluus insontes, cunctas clamore fatigat,

427 scopulo-recedit *Buech. m. rh. proposuit* 432 ha-
 renis 435 Dione 439 paphos *corr. Buech. m. rh.* 444
 Audit *corr. IM* 448 harenosum 450 *fort. IM* praeceptum
Buech. m. rh. inceptum 451 precatum *corr. IM* 452
 iter *corr. Buech.* iter uertit *scripserunt IM* 456 rapidos-
 que *corr. IM*

- Quas super accipiter uolitans grauis imminet ales.
 Tunc sollers augur cretus de gente Melampi
 460 Quem fors ad Cyprum dederat per festa dierum,
 Et sic orsus ait prorumpens uoce sagaci:
 'Te oblatiua petunt auium responsa uolantum:
 Conubium spondent praefulgens ore decoro
 Idaliae uolucres, de gente Tonantis olores
 465 Promittunt genitam, sed miluus horrida fata.
 Ditis enim signatur auis, licet hora peracta
 Tertia quippe sinat Phoebocandente uolucrem
 Uera per immensum praesagia ferre rapacem.
 Martius accipiter dotem fera bella minatur'.
 470 Tunc Paris ad caelum tendens cum lumine palmas
 Numina magna uocat puerum matremque Dionen:
 'Aurea siderei proles Uenus alma Tonantis
 Numina mille tenens, artes cui mille fauendi
 Dat pater et natus supplet simul, omina firma
 475 Quae cygnus genitoris agit, quae uestra columba [p. 57]
 Prodidit. infaustos opus est cohibere uolatus,
 Martis et inferni uolucres raptoris obuncas
 Augur auerrunces sacris, quibus imperat auctor
 Troius ille puer Ganymedes conditor artis
 480 Et Polles cui pinna loquax dat nosse futura.'
 Pauca precatus erat supplex et templa subibat
 Uestibus indutus Tyriis et murice regni.
 Uersicolor chlamys ipsa fuit quam purpura fulgens
 Flammabat diffusa humeris, hanc fibula mordax
 485 Iungit et ornatus iuueni plus admonet aurum
 Quo distincta micat radians per stamina uestis.
 Cetera turba comes Phrygio succincta decore
 Fulgebat. delubra petens intrauit ad aras
 Pastor et in sese cunctorum lumina uertit:

460 sine dubio Paridis mentionem qui fecerat uersus excidit
 463 Connubium 471 Dionem 474 omnia corr. IM 476
 Prod-dit corr. Buech. m. rh. 478 Augur aberrantes corr.
 Buech. 479 ganimedes 483 Persa clamis corr. Buech.
 m. rh. 485 admonet auriũ corr. IM 486 Quod corr. IM

- 490 Aspicit hunc errans oculis ornata Lacaena,
 Effigiat per cuncta uirum quibus ille decorus
 Uestibus incedat uel qua lanugine malas
 Umbret et in roseo prorumpat flosculus ore.
 Laudat amans mirata uirum flammata Lacaena
- 495 Ignibus Idaliis, nam dudum flammiger ales
 Matre iubente puer telo candente medullas
 Ledaei partus furtim iaculatus amorem
 [p. 58] Usserat. at pastor repetit post sacra Dionae
 Hospitium. regina uenit pallente rubore,
- 500 Nam flammis perfusa genas pallentibus ibat,
 Fusus uterque decor manifestum uulgat amorem.
 Pastorem pudibunda petit cohibente pauore
 Hortaturque uirum feruens, qua stirpe creatus,
 Indicet et fuerit qua iam uexante procella
- 505 Ad Cyprum pulsus. medio sermone Lacaena
 Iam tacet et quaerit iuuenem quibus appetat ardens
 Dictorum uerbis. sed pastor perfidus hospes
 Ut sensit fragiles mulieris pectore sensus,
 Incipit Iliacus non quo sit sanguine cretus
- 510 Nec quibus excussus uentis ad litora Cypri
 Uenerit effari: trepidus iam noce remissa
 Reginam laudabat amans, culpae maritum
 Coeperat absentem quod iam pulcherrima coniux
 A tepido deserta uiro neglecta uacaret
- 515 Sacra Dionae matris uel templa petisset,
 Adiungens 'si talis erit quam forte merebor
 Uxorem, sic blanda genis sic ore modesto
 Sic oculis ornata suis sic pulchra decore
 Candida sic roseo perfundens membra rubore
- 520 Sic flauis ornata comis sic longior artus
 [p. 59] Et procera regens in poplite membra uenusta,
 Tali semper ego dignatus coniuge felix
 Non desim, famuler supplex et iussus adorem,

490 huc erran oculis *corr. IM* 497 Laedei 498 Ues-
 serat *corr. IM* | Dionem. Diones *IM* 501 color *propo-*
suit Buech. 511 et fari 515 nel tempta *proposuit Buech.*
 516 erit *corr. ex erat* 522 foelix

- Conubio seruus ueniam sub lege mariti
 525 Nocte dieque pauens quidnam uelit illa iubere
 Quae specie fulgente micat. Menelaus oberrat
 Numine contempto non dicam, coniuge pulchra,
 Quamuis numen adest ueniens de stirpe Tonantis
 Unde genus duco.' mox haec est uerba locutus,
 530 Tyndaridis faciles quatiunt suspiria sensus
 Et sic orsa refert: 'quae sit tua, pulcher, origo
 Te reticente magis dudum cognouimus omnes.
 Est commune genus: pariter tua regna petamus,
 Sis mihi tu coniunx et sim tibi dignior uxor.
 535 Hoc nam fata iubent uel nos hoc Iuppiter urguet:
 Uiuere me gemini iussit sub sorte mariti.
 Conferet Atridi quisquis me duxit amator
 Ut uiuum linquam, non iam moriente marito,
 Post thalamos primi cui debent fata secundum.'
 540 Dixit et egressi puppes et litora poscunt.
 Dum portus classemque petunt, respexit ad urbem
 Pastor et ingentem uidit consurgere nubem
 Pulueris extorti, mouit quam turba sequentum. [p. 60]
 Tunc Paris adloquitur comitantem praedo rapinam:
 545 'Occidimus regina pares, nos Graia iuuentus
 Insequitur, gladio uestigia nostra sequaci
 Captatum peruenit iter quicumque satelles
 Coniugis Atridis subnixus et hospite turma.
 Nos armatorum rapiunt ad bella cohortes
 550 Et mecum fortasse cades si tela sequentur.'
 Tunc Spartana refert: 'iuuenis, quid nostra retardas
 Pectora colloquiis? Phrygibus tamen arma capes-
 sant

Rex dilecte iube, gressus celerare ministros

524 Conubio | maritus *IM* 525 malis quid iam 526
 oberrat *corr.* ex oberret 529 malis uix 534 Sic in *cor-*
rectura. potest fuisse sis quod restituerunt *IM* | tui tua *IM*
 537 quisque *corr.* *IM* 543 mouet 544 patris *corr.* *IM* |
 comitante *corr.* *IM* 545 regna *corr.* *IM* 547 iet *pro-*
posuit Buech. | quicumque 548 Aridis *corr.* *IM* 549 Mox
 | rapiens quae Buech. indicat posse teneri scribendo Atrides
 550 cade *corr.* *IM* 551 retardes

- Imperio compelle tuo, properemus ad aequor
 555 Et uacet auersis concurrens turba ministris.
 Et sic fata uolens rapitur per colla tyranni,
 Iam Priami cum clade nurus: sic terga iuueni
 Europam rapuere dei cum Iuppiter ipse
 Taurus Olympiaca produxit cornua fronte,
 560 Fulmineus uector sobolem famulantibus undis
 Gaudet Agenoriam caelestia colla grauantem
 Cum Cadmi cognatus aquas freta magna secaret.
 Ergo ubi peruenit raptor turbatus ad aequor
 Et licet exhaustus cursu uel pondere lassus,
 565 Qui gratum portabat onus, tamen ipse Lacaenam
 [p. 61] Litore non posuit media sed puppe locauit,
 Nautae uela leuant et remis castra mouentur.
 Adueniunt collecta manus iam classe remota
 Et quatunt omnes palmis in litore frontes,
 570 Nunc galeas nunc tela simul clypeosque tonantes
 Proiciunt. uenit ipse uolans per rura maritus
 Sudanti pernectus equo, quem nuntius horrens
 Fregerat ad Cyprum uenientem sacra dicare.
 Ut conspexit amens sulcari puppibus undas
 575 Et thalamos gestare suos, collisus arenis
 Ingemit et flauos extorquet uertice crines.
 Hyrcanae sic saepe solent per deuia tigres
 Affectu stimulante rapi, cum pignora mater
 Perdit et elusa feritas pietate nocenti
 580 Raptoris sectatur iter, uestigia sollers
 Insequitur praedonis equi sessoris anhelii,
 Ast ubi torua parens transacto flumine natos
 Secerni conspexit aquis, redit orba dolore

554 properamus *corr.* IM 555 Et uacate iussis *Buech.*
m. rh. proposuit et uacat auersis 556 tyranni 561 gra-
 uentem grauare IM 563 peruenit *corr.* IM | turbatur *corr.*
 IM 570 tonantis sonantes IM 571 Proiciunt tunc *corr.*
 IM 572 pronectus *Buech. m. rh.* 574 amau? 575
 harenis 577 Hucanq *corr.* IM | tygres 578 stimulaute
corr. ex stimulanti 581 sessori *corr.* IM 582 transactos
 lumine 583 quis equis IM *inepte*

- Et gemit infrendens amissum nobile pignus.
 585 Atrides sic maestus erat de coniuge rapta.
 Interea Aeneas rediens legatio Troiam
 Uenerat et Priamo Telamonis dicta reportat.
 Sed Paridem genitor postquam non uidit amatum,
 Plangit et albentes immundat puluere canos. [p. 62]
- 590 Antenor Priamo pelagi narrare labores
 Iam fletu manante genis et mille pericla
 Coeperat: ignarus quid de pastore procella
 Fecerit aut iuuenis classem si merserit unda
 Nescius ore refert, hoc tantum nosse fatetur
- 595 Quod pelagi rabies subuerso gurgite ponti
 Sparserit Iliacas in tempestate carinas.
 His dictis gemit aula ducis, se luctibus atris,
 Moenia iustitio foedant et plangitur urbe,
 Sexus uterque gemit, non pro uirtutis honore
- 600 Aut quod talis erat qui posset bella subire
 Aut ingesta pati uel summis uiribus hostem
 Frangere et ensiferas acie iugulare cohortes —
 Quamuis Alexander, si uiribus Herculis esset
 Aemulus aut certe Meleagrum aut Thesea fortes
- 605 Aequaret uirtute potens, tamen Hectore magno
 Sospite nemo Parin lugeret corde dolenti —
 Sed regis quia natus erat, fit planctus in urbe.
 Nam quicumque memor Heleni mox dicta tenebat,
 Laetatur gaudens sed tantum uoce dolebat.
- 610 Tunc pater absenti tumulum formabat inanem,
 Ut iacuisse putes praesenti morte cadauer.
 Dum parat inferias genitor mactare sepulcro [p. 63]
 Non ubi corpus erat uel nil satiare cruore,
 Per freta conspiciunt notam de litore classem.
- 615 Prima ratis iuuenis regali praedita signo
 Apparet quamserta ligant enata rosetis.
 Candida pepla uolant et carbasa sericus ornat,

589 canos] *fort.* crines 590 Anteno *corr.* IM 597 sed
 602 aciem *corr.* IM 604 Tesea 612 sepulchro 614
 conspiciunt *corr.* IM 616 legant *corr.* IM | ornata *corr.*
Buech. m. rh. 617 seriens *corr.* IM

- Et Ueneris celsa spectatur ab arbore myrtus
 Quam sponsus defixit ouans. occurrit ad undas
 620 Hecuba cum Priamo populi comitante caterua,
 Suscipiunt sponsam, dat cunctis oscula pastor
 Ad patrem Priamum gradiens matremque salutans,
 Dulcia colla tenent et uultibus oscula figunt.
 Non inuitus adest nec gaudet fortior Hector,
 625 Quem Troilus sequitur nec liuidus at tamen aeger
 Non membris sed mente grauis. praesagia sensus
 Concutiunt animosque uiri: mors ore cruento
 Inter Troianos discurrit saeua caterua,
 Heu quantos raptura uiros et fata datura
 630 Aut quantas per bella nurus uiduare parata.
 Troile, sectatur uestigia uestra Polites.
 Sic solet umbra sequax hominem larualis imago
 Muta sequi nec membra mouet nisi mouerit ille
 Quem sequitur, si cesset homo cessabit imago,
 635 Uel quodcunque mouens, si sederit illa sedebit,
 Ip. 641 Motibus et falsis ueras imitata figuras,
 Nil faciens quasi cuncta facit. sic quoque Polites.
 Duxerat uxorem pastor cum sorte sinistra.
 Iam muros iam tecta petunt, iam regis ad aulam
 640 Intratur sponsamque tegunt sua flammea pulchram,
 Iam thalamis ornata sedet, saltatur in urbe,
 Tympana iam quatiunt, iam rustica fistula carmen
 Pastorale canit. lituus nil dulce remugit,
 Fescennina silent et bucina bella minatur,
 645 Nec molles tuba rauca sonos dedit aere canoro,
 Increpat arma duces clypeos et mille carinas,
 Classica Tydidis committere bella putares.
 Ite pares sponsi, iam omnia tetra probastis

620 Ecuba   622 At *corr. Buech. m. rh.* | gaudens *corr. Buech. m. rh.*   624 nen gaudet *corr. IM*   625 nec (*in rasura*) inuitus attamen non inuitus tamen *IM*   627 in uiri *corr. IM*   628 Troianas — cateruas?   629 quanto *corr. IM* | raptura *in ras.* | atq; *corr. IM*   633 Multa *corr. Buech. m. rh.*   638 Dixerat *corr. IM*   640 Intratu ri *corr. IM*   641 *liá corr. IM*   642 Typana *corr. IM*   648 omnia *in ras.*

Martis, et ornati misero flammastis amore
 650 Ostensam sub nocte facem qua Troia cremetur,
 Qua Phryges incurrant obitum sine crimine mortis.
 Sanguine Troiano dabitur dos, clade Pelasgum
 Ditetur Ledaëa fugax per castra propago,
 Orbentur superi, caelum gemat et mare plangat:
 655 Crimen adulterii talis uindicta sequatur.

IX. Deliberatiua Achillis an corpus Hectoris uendat. [p. 65]

Si decus est uirtus et praemia cuncta meretur,
 Si meritum post fata manet, si fama superstes
 Eminent et gaudet titulis ornare sepulchra,
 Annue quod petimus. fortis pro forte rogaris:
 5 Egregias mentes uirtus delectat in hoste,
 Inuidia mens summa caret, laudare decora
 Nouit et ingentes attollere gestiet actus.
 Dat uirtus exempla bonis prauisque pudorem
 Debilitas quos lassa premit. tu fortis Achilles
 10 Quid prohibes tumulos, quamuis iactura sepulcri
 Temnitur et nihil est quoduis in morte periculum?
 Si sensus post fata perit, cur busta negantur?
 Si mens ulla manet, iam rectius ergo putatur
 Non requies sed poena rogos: tormenta sepulcrum
 15 Ingerit et manes tolerant per membra dolorem.
 Sed sensum cum luce simul post fata perire
 Segnibus et pueris mentitur fama relatrix.
 Sunt animae post membra piae: quas ignea uirtus
 Tollit ad astra micans et solis in orbe recondit
 20 Lunares non passa globos. ac desuper orbem
 Exspectant stellasque uagas et signa leonis
 Augusto quid mense parent, quid cetera temptent

650 Ostensa Obtenta IM 2 post pama manet cf.
 Orest. 470 5 post hostes rasura 10 sepulchri 12 cui
 13 et iam pectus corr. Buech | uerbi putatur p litera expuncta
 uidetur 14 sepulchrum 17 Signibus 21 Exspectat. cf.
 d. deo I 356 22 caetera

- Ornamenta poli. rident sua membra uidentes
 Funeris abiecti fragiles et corporis usus,
 [p. 66] 25 Ut doleant animae iam libertate recepta
 Corporibus uixisse suis et clausa tulisse
 Carceris angusti. tumulos aut ossibus urnas
 Dedignant animae, non curant uile sepulcrum,
 Et plangunt non esse simul quos urna polorum
 30 Claudit et aetherium Phoebus suspendit ad axem.
 Aduenturus eris, pietas si sancta manebit
 Corpore belligero, si non crudelis in hoste
 Post uitam morientis eris, si mitis Achilles
 Nec post bella manes nec spectant funera poenas
 35 Arbitrio subiecta tuo, si parcitis umbris
 Quaesitor quas torquet auus si uera feruntur.

At inquires: si post uitam animae corpora sua despi-
 ciunt, pro Hectore cur rogamus?

- Quae-
 stio. Non Hector sed Troia rogat miseri que parentes,
 Andromache uiduata gemit uel ut ubere paruam
 Astyanacta tenet sic caelum questibus implet,
 40 Uirgo Polyxene lacrimis ornata decoris
 Et planctu laniata genas contusa lacertos
 Ac longis dispersa comis onerata pudore
 Ingemit et tantum nutu sine uoce precatur
 Funeris Hectorei poscens exsangue cadauer:
 [p. 67] 45 Quem retines iratus adhuc. cognosce puellam:
 Plangentis germanus erat, cui uita daretur
 Ante aciem si uisa foret, Troiaeque periclis
 Femina bella dedit sed femina bella negaret.

23 Ornamenta *corr. ex* ornamento *ut uidetur* 24 ad-
 iecti *corr. Buech.* 26 clausā 27 tum tumulos 28 se-
 pulchrum 33 morientis *aperte corruptum est.* 34 ma-
 nes] *ut nunc haec leguntur, Achilles nominatus pro fero sae-*
uoue uidetur 38 uelud ubera 39 Astianacta 40 Po-
 lixene lacrymis 44 exangue 45 *expectes* Quod

- Da ueniam, iuuenis. magnum est punisse triumphos
 50 Hectoris: hoc sat erit quod de uictore triumphas.
 Iam luctus conuerte tuos ad gaudia uictor,
 Gaudia qui Phrygibus sollers in funera uertis.
 Infelix plus Troia gemit quam perdit Achilles
 Fortior occisi consurgens ultor amici.
- 55 Infremis Aeacides? qui uindictet Hectora non est.
 Anne Parin fortuna iuuet? qui crine madenti
 Inter lanigeras gaudet latuisse puellas
 Nec mater ueneranda iubet quod laudis habere
 Hoc agit et pugnam thalamis exercet adulter
- 60 Pectore femineo. Ueneris nam bella lacessit
 Ut Martis declinet opus uel fulmina campi
 Effugiat. magnoque tacet dotata Lacaena,
 Sanguine Troiugenum, Graium dotata cruore.
 Dardanio quis murus erit post Hectora campo,
- 65 Aduersus Danaos quis Pergama fessa tuetur,
 Puppibus Argolicis Phrygios quis diriget ignes,
 Quis Telamone satum constans umbone tonantem
 Sustinet aut Teuceri tolerat per bella sagittas? [p. 68]
 Quis hostis Diomedis erit, quae turma furentem
- 70 Excipit in clipeum surgens cum torserit hastam
 Turbine belligero? quis non sine uulnere fractus
 Concidit et moriens tremibundos porrigit artus?
 Tydidem Aeneas rediens in bella lacesset,
 A quo uictus abit, qui impressit uulnera matri?
- 75 Nam niueam luisse fuit plagare Cytheren.
 Pergama Pelidi fateor post Hectora tractum
 Non bellum sed praeda patent spectante triumpho.

55 eacides 56 iubet *corr. Buech.* | crimen adenti *corr. Buech.* 58 habetur *corr. Buech.* 62 iacet *corr. Buech.*
 64 Dardanis *corr. Buech.* 66 phrygibus *corr. Buech.* 71
 nō 73 Tydiden | lacessit *corr. Buech.* 74 uulnera 76
 nactum *corr. Buech.*

At inquires: dolorem meum leniam, percussorem Patrocli
canibus et uolucris si dedero laniandum.

Quæ-
stio.

- Hectoreum si forte canes laniare cadaner
Ipse paras crimenque putas, hoc Medus honestum
80 Credit et ad Persas honor est si membra uolucres
Eripiant. et nulla detur licet ossibus urna,
Multis membra tamen condentur rapta sepulcris.
Corpus flamma cremans absumit, membra uorantes
Hoc canis hoc uolucres faciunt, uix ossa relinquunt,
85 Et rogos ossa rapit. forsan seruabitur Hector
Ut madefacta cadant siccantibus ossa medullis
Et longa sub tabe fluant. hoc cuncta sepulcra
Exercent. tamen intererit quod clausa tenebris
[p. 69] Putrescant tumulis, at hic sub luce madescant
90 Aspectusque tuos funestent ossa diurnis
Uisibus. Andromache tumulum sibi formet inanem
Et causam lacrimis faciet quam denegat hostis.
Te tamen, Iliacæ populator gentis, Achillem
Sacrilégi iam poena manet, qui uiua peremptis
95 Funestas elementa uiris. corrumpitur aer
Mortibus, undè caret tellus uitalibus auris,
Non purus sub sole dies, non sidera noctis
Impolluta micant, fuscantur cornua lunæ,
Sordibus et totum caeli mox inficit orbem.
100 Non Phoebus Danaïs morbos, non Troia Pelasgis
Infert aut natam repetens per castra sacerdos
Chryses Apollineus: hinc sunt hinc funera maesta
Fortibus et bellum geritur cum morte cruenta.
Hector in hoste fuit saeuus cum uita maneret,

81 nulli *corr. Buech.* 82 sepulchris 83 *suppleuit*
Buech. 86 male facta *corr. Buech.* | siccantibus *quamquam*
permire dictum est tamen nescio num scribendum sit siccatis |
medulis ex medullis rasura 87 sepulchra 89 ma-
descunt corr. Buech. 94 *post poena rasura* 96 tellus |
laesus 98 Impullata *corr. Buech.* | fulcantur *corr. Buech.* |
luce 99 *fort.* mors 101 Insetet *corr. Buech.* | nauta 102
Cryses

- 105 Plus post fata nocet, certe medicabilis ille
 Te Chiron docuit pestes sanare iacentum
 Cum chordas quateret plectro, cum bella moneret
 Et citharam post lora daret, cum mentis honestae
 Post Centaurorum raptas de flumine praedas
- 110 Ingentos animos puerili in corde leuaret:
 Non docuit quia maestus odor quia putre cadauer
 Aera tellurem uentos animasque grauabit, [p. 70]
 Inde homines uolucres pecudes et cuncta necantur,
 Corpora uiuorum rapiet mundique salutem?
- 115 Mors neglecta nocet, non sunt commercia uitae,
 Manibus et superis diuisit limite mundos
 Imposito natura parens, non congruit aether
 Funeribus nec funus amat sub sole iacere,
 Inferni secreta dei sub nocte petuntur.
- 120 Non tibi per somnos aderit censoris imago
 Aeacus in medias ueniens ad castra tenebras
 Uoce manique furens, et te culpabit amare
 Asper et increpitans? et iusta uoce notabit:
 'Tene, deum soboles, caeli pelagique nepotem,
- 125 Atque Erebi gens clara mei, te fortis Achilles
 Ista decent? tumuli caesis et busta negentur?
 Nec dabis occisos iuuenes Acheronta natare,
 Prostratis dum busta negas manesque sepulchris
 Abdicas? me uita pia promouit ad urnam,
- 130 Humani generis laudes et crimina quaeram.
 Nec tamen hinc securus eris quia noster ad urnam
 Aduenies quandoque nepos: ignoscere manes
 Ignorant mecumque Minos uel Gnoscius illic
 Iudicium Rhadamanthus habet commune barathri.

105 oerte *corruptelae signo notatum* | medicabilis 107
 cordas | manerent *corr. Buech.* 108 cytharam | homistę h
 in rasura 110 Ingentos *corr. Buech.* | leuabant *corr. Buech.*
 113 melius unde 114 rapiter cui *corruptelae nota appicta*
 est 115 uincta *corr. Buech. cf. d. deo I 591* 116 Mor-
 tibus *corr. Buech.* 121 Eacus 124 Tęe 126 cęssis sed
 128 moręesq; *corr. Buech.* | sepulchris 129 merita piam *corr.*
Buech. 130 fortasse quaero *Buech.* 132 gnoscere 133
 Gnoscius 134 Iudicium Rhadamantus | baratri

- [p. 71] 135 Nominis inuidiam uestri per flumina manes
 Exagitant, sua iura neges quod morte peremptis,
 Patroclumque tenent quem nec conscendere cym-
 bam
 Permittunt nisi primus aquas transcenderit Hector.
 Et nullum pars nostra sinit transire per undas
 140 Ac sortem retinere suam nisi rite sepultum.?

Epilo-
 gus.

- Desine bellipotens animos retinere feroces,
 Dux iras depone, precor. non sentiet Hector,
 Quidquid in hoste furis, lacerum tenuisse cadauer.
 Supplicium non Hector habet sed poena Pelasgum
 145 Seruatur per castra tuis, dum funera punis.
 Aeacus inuidiam, carus tormenta Patroclus
 Sustinet et uestri poenas luit ille doloris.
 Uel medium Priamo, generose, refunde cadauer,
 Nam partem tractura tenet. si reddere corpus
 150 Et laceros artus tempta pietate negabis,
 Exiet Andromache socero comitante per agros
 Astyanacta trahens qua tritior orbita monstrat
 Et leget infelix dispersi membra mariti
 Uepribus e mediis, rupem complexa cruentam
 155 Oscula fixa dabit dicens de rupe maritum
 — In qua sanguis erit rupem uocat Hectora con-
 iux —

- Et puerum miseranda docet ne calcet arenas
 [p. 72] Infecit quas forte cruor, tardumque per horas
 Exspectat socerum. sed non uacat: exprimit
 herbas
 160 Quas rubuisse uidet. hoc nati uultibus addit
 Ut patrem ferat ore puer. suadente dolore
 Ipsa sibi demens extorquet ut Hectora credat
 Astyanacta suum. Priamo tamen Hectoris ossa

135 inuidia   136 negis   144 Supplicium   145 Ser-
 uantur   146 Eacus | inuidia *corr. Buech.*   151 comtante
 152 Astianacta | tristior *corr. Buech.*   153 infoelix   154
 et mediis   157 meseranda | harenas   161 patre

- Si qua iacent dispersa solis ostendet et ambo
 165 Carnibus Hectoreis defigunt oscula flentes,
 Ore cruentato puerum simul monebunt
 Oscula det membris: 'laceros ubicumque iacere'
 Dicit auus puero 'pater est quos uideris artus'.
 Motibus his si nulla uenit pietatis imago,
 170 Aspice quid faciant coniux pater Hecuba natus
 Et pudibunda soror. Priamus iacet oscula plantis
 Rex senior dans ipse tuis nec turpe putabat
 Quod miserum fortuna iubet. hinc uirgo pudica
 Astyanacta tenens paruum super Hectora ponit
 175 Et puerum deflere docet, sed paruulus optat
 Ire nec extincti cognoscit funera patris.
 Heu lacerum nam corpus erat, quod mater et uxor
 Complexae per colla tenent et uulnera ferri
 Per laceros artus generoso in corpore quaerunt.
 180 Sed quid dorsa uiri palpant? iniuria constat
 Magnanimi iuuenis: plagam qua concidit Hector [p. 73]
 Et uulnus si nosse placet, uersate supinum
 Corpus et occisi tractentur pectora regis.
 Inuenient ungues quanto descendit hiatu
 185 Hasta potens quantumque dedit uulcanius ensis.
 Nam quod terga ferunt, hoc currus fecit Achilles
 Dum trahit extincti iuuenis per saxa cadauer,
 Et domino iam damna parant de funere tracto.
 Hectora mirantes plus te laudamus, Achilles,
 190 A quo uictus obit: finem da, magne, dolori
 Et post uindictam ueniam concede perempto
 Qui poenas in luce dedit. iam respice mitis
 Astyanacta uidens, Pyrrhi succedat imago
 Ante oculos dilecta tibi, Priamique senectus

164 sororis] solis posui temerius fortasse quam rectius 165
 defigunt corr. Buech. 166 manebant corr. Buech. 169
 Mortibus corr. Buech. 170 ecuba 174 ponens corr. Buech.
 176 humera 184 descendi (corr. ex discendi) cf. Stat.
 Theb. XII 340 186 dederunt | Achilles corr. ex Achil-
 les 187 iuuenis corr. ex iuuenis 193 Astianacta | malis
 uigens 194 delecta

- 195 Mentibus adsciscat uenerandi uota parentis.
 Nam genitor Peleus laetum post bella uidere
 Te cupit, et senior Lycomedes coniugis auctor
 Exoptat reduci gaudens offerre nepotem.
 Planctibus Andromaches ceu praesens blanda pu-
 tetur
- 200 Deidamia simul quae sollers nocte dieque
 Mente oculis attendit uolat, nam fluctibus atris
 Carbasa prima uidens nautis occurrit in undis
 Perquirens si Troia ruit, si concidit Hector
- (p. 74) Sollicita quem mente timet, te plectra tenentem
- 205 Atque iterum blandas iuuenili pollice chordas
 Tangentem laudare cupit uel brachia collo
 Nectere mellifluis adiungens oscula labris.
 Hecuba maesta gemens et canos puluere foedans
 Omine non tali matrem praesentet ab undis
- 210 Corde tuo pietas: licet haec mortalia fata
 In se nulla timet, tamen haec te, fortis Achilles,
 Mortalem genuisse dolet. haec, summe, retracta
 Et ueniam largire pius. si parua putantur,
 Fac pretium, uictor, generosum uende cadauer.
- 215 Uendatur ceu uiuus adhuc nec munere paruo,
 Sed ueneat tanto quanto pensabitur Hector.
 Hoc placet ut fortis habeatur iudice bello
 Mors pretiosa uiri. cunctos hortaris in hostem,
 Si non uilis erit ueniens occasus in armis
- 220 Qui se despiciens ciues dilexit et urbem.
 Dardanides dependat opes, det magna talenta:
 Astyanax egeat, Priamus mendicet et omnes
 Infelix quos Troia capit. haec poena manebit

196 letum 198 offerre 199 ceu praesens bland ma-
 ritu sed in margine adnotatum uides putatur corr. Buech. 201
 uiclat Buech. proposuit | fort. altis 202 animis occurrit
 nautis temptauit Buech. 205 cordas 206 et corr. Buech.
 207 adiunges 208 Ecuba | pluere 211 timent corr. ex
 timens 212 hoc corr. Buech. 214 pretium 216 ueniat
 non uideo quo alio modo corrigas | tantum quantum corr.
 Buech. 218 Mois 219 occasus corr. ex occasum 222
 Astianax 223 Infoelix | et corr. Buech.

- Laomedontiadās : si carior ille sodalis,
 225 Sollers Hector eo condetur dignius auro: [p. 75]
 Dum tamen infernis requies detur et bona uiuis
 Praestetur de morte salus ac pace fruuntur
 Aeris innocui caelum mare Tartara tellus.
 Unde genus ducis, morti licet illa sepulchrum
 230 Comparet, omen erit si reddat Troia tributum
 Troia uel Danais uectigal funera praestent.

**Exp. deliberatiua Achillis deliberantis an corpus
 Hectoris uendat.**

224 Leomedontiadās   225 Hectoreo | dignus   228
 Tartarea   229 sepulchrum   231 Troia   *sequitur uacua*
pagina 76

[p. 77]

X. Draconcij Medea.

- Fert animus uulgare nefas et uirginis atrae
 Captiuos monstrare deos, elementa clientes,
 Naturam seruire reae seruire puellae,
 Astra poli et Phoebi cursus et sidera caeli
 5 Arbitrio mulieris agi, perferre Tonantem
 Quod iubeat Medea nefas, ubi mittere flammas
 Imperet aethereas. penetrat uox illa per auras
 Cum uitas mortesque facit, cum fata retorquet
 Ad cursus quoscumque uelit. licet hospite caeso
 10 Seruiat et Scythicae currat per templa Dianae,
 Possidet astrigerum funesto pectore caelum
 Et superos impune premit prece nixa uirago
 Inuitos parere sibi. quae carmina linguis
 Murmuret aut urens species quae nomina dicat,
 15 Haec uatem nescire decet, quae nosse profanum est,
 Quae fuerit uulgasse nefas. nos illa canemus
 Quae solet in lepido Polyhymnia docta theatro
 Muta loqui, cum nauta uenit, cum captus amator
 Inter uincla iacet mox regnaturus Iason,
 20 Uel quae grande boans longis sublata cothurnis
 Pallida Melpomene tragicis cum surgit iambis,
 Quando cruentatam fecit de matre nouercam
 Mixtus amore furor dotata paelice flammis,
 Squamea uiperei subdentes colla dracones
 25 Cum rapuere rotis post funera tanta nocentem.
 Te modo, Calliope, poscunt optantque sorores
 Dulcior ut uenias, nunc te decet ire rogatam,

Quam passim adscripsi alterius exemplaris lectionem notauit
 litera γ 3 reae corr. ex deae d litera expuncta reae γ 5 pen-
 dere corr. Buech. 10 Scytice 13 fort. lingua 14 urens
 corruptelae signo notatum. cf. species in indice 16 Quod corr.
 Buech. 17 Polymnia 18 Multa corr. Buech. 19 iacens
 20 quod corr. Buech. | coturnis 23 pelice 24 uipereis
 corr. Buech. 26 modo modo γ 27 nocte corr. Buech. | ro-
 gatam corr. Buech. cf. VI 24

Ad sua castra petunt. lauro succincta poetae
 Pegaseo de fonte ueni, quo rore medullas
 30 Et sensus infunde meos. cur hospes amatur
 Qui mactandus erat uel cur mactatur amatus?

Diues apud Colchos Phrixei uelleris aurum [p. 78]
 Pellis erat seruata diu custode dracone.
 Hanc propter pelagi temerator primus Iason
 35 Uenerat ut rutilas subduceret arbore lanas.
 Ut Scythia conspexit Graiam de littore puppim
 Ire per undosum proscissis fluctibus aequor,
 Expauit, nam monstra putat: quis crederet un-
 quam

Per freta per rabidas hominem transire procellas?
 40 Barbaro ignaro regi iam nuntius ibat
 Quae noua perferret pelagus, sed callidus heros
 Solus Iason adhuc uento corrente carina
 Prosilit in fluctus et littora uisa natatu
 Nudatus ceu nauta petit. sed Colchis alumnus

45 Nuntius ille redit secum comitante iuuenta
 Ut nossent quid puppis erat quid uela quid arbor.
 Membra uiri mox nuda uident fugientis ad undas,
 Quem sequitur directa manus capiuntque pauentem
 Et manibus post terga ligant. tunc Iuno Cytheren,

50 Ut uidit iuuenem Scythicas artasse catenas
 Et puidos fugisse simul cum puppe sodales,
 Adloquitur: 'lasciua Uenus iucunda modesta
 Blanda potens mitis fecunda uenustas amoris
 Pulchra uoluptatum genetrix et numen amantum,

55 Te diuum regina precor matrona Tonantis:
 Est nimis acceptus iuuenis mihi pulcher Iason
 Qui gelidum quondam mecum transauerat Istrum,
 Et nunc infelix trahitur captiuus ad aulam

29 medulas *sed altera l supra a literam appicta est* 32
 Phryxei 33 dui 39 tabidas 40 nuntius] Mutius γ 44
fort. Colchus 46 nosset *corr.* Buech. 49 citherem
 53 uenustas amoris *corruptum uidetur*

- Aectis immitis forsā mactandus ad aras.
- 60 Eripe captiuum retinent quem mille catenae,
 Ip. 79] Mitte pharetratum puerum, mea Cypris, Amorem,
 Igne tuo flammata cadat furibunda uirago,
 Discat amare furor, tandem sit blanda sacerdos,
 Templā pharetratae contemnat uirgo Dianae,
 65 Despiciat delubra deae. licet immemor exstet
 Religionis amor timeant nec fulmen amantes,
 Te solam putet esse deam, te numen adoret,
 Te metuat metuenda deis, te iudicet unam
 Quam mare quam tellus quam numina cuncta fa-
 tentur
- 70 Imperio subiecta tuo per templā per aras
 Esse uoluptatum dominam, quae corda parentis
 Flectis et exutum telo candente Tonantem
 Despiciat me saepe iubes nec castus Olympum
 Destituat, sit ut imber olor, bacchetur adulter,
 75 Uel quocumque meum placuit mutare maritum.
 Non queror: Aesonidem tantum peto filia regis
 Nunc amet et laudet, mox hunc suspiret anhelet
 Quem mactare parat, soluat ceruice catenas
 Torpescens armata manus, cui brachia collum
 80 Circumdent, et mucro cadat ieiunus ad aras.’
 Finierat matrona Iouis. sic orsa Dione:
 ‘Me Uenerem me, Iuno, decet me, blanda nouerca,
 Imperio parere tuo: quid plura loquemur?
 Oderunt mea castra moras.’ sic fata Cythere
 85 Quaerit amoriferum per tota rosaria natum.
 Ille deas ponti telo flammabat in undis
 Maternis submissus aquis. Hymenaeus ad illum
 Mittitur. huic fluctus produnt fumantibus undis.

59 Aetlios uersui corruptelae nota praefixa est 65 ex-
 stat corr. Buech. neque enim licet particulae indicatiuum Dra-
 contius subiungit nisi in prioribus carminibus quae puerili calamo
 a grammatico suo nondum satis perpolito scripsisse uidetur atque
 idem cadit in deliberatiuam. cf. IX 211 uid. indicem 66 timent
 corr. Buech. 74 Destituet corr. Buech. 75 quocumque
 76 Esonidem 77 anhelat 88 hunc corr. Buech.

- Ut pelagus caluisse uidet, 'hic aliger' inquit
 90 'Hic latet Idalius. sed non latet, aequora feruent'
 Agnosco stridere fretum ceu Phoebus anhelos
 Oceano demergit equos, cum nocte propinqua [p. 80]
 Luna uenit stellante polo pendentibus astris.
 Huc ades, o lasciue puer, te mater ubique
 95 Quaerit et e cunctis uestrum me misit alumnum
 Ut uenias parcente mora.' sic fatus. at ille
 Fluctibus e mediis surgens rutilante capillo
 Excussit per inane caput, quatit impiger alas
 Ut pinnas desiccet aquis, micat ignis ut astra
 100 Plausibus excussus pueri, per cuncta uideres
 Scintillare diem, uolitant super aequora flammae.
 Sic ubi puniceos rutilans Aurora capillos
 Pectinat ante diem quae mox perfundet Eoum.
 Phoenix sola genus senio lassata uetusto,
 105 Cinnama cui folium nardum tus balsama amomum
 Informant post saecula pyram reditura, sepulcrum
 Conscendit factura rogos et uerberat alas
 Ut flammas adsciscat auis, sic nascitur ignis
 Ante alitem ambrosios iam consumpturus odores:
 110 Sic puer Idalius spargebat plausibus ignes.
 Piscis aues armenta pecus fera pastor anhelant
 Flammigero surgente deo. uolat inde per altum.
 Iam uolucer non udus erat, quocumque propinquat
 Aut ubicumque fuit, blando feruore uaporat
 115 Quem sequitur uernalis odor, uia pulchra rosarum
 Tenditur et uiolas pallentes candida peplo
 Lilia distingunt ac florea semita crescit,
 Persulcans per inane polos micat orbita florum.
 Cypris odoriferos sensit fraglare uolatus:

93 pendentibus] *cf. d. d. II 6 pendula sidera. splen-*
dentibus inutile 98 nians 103 Pectinat | perfundat 105
Cinnama uno calami ductu scriptum et lectu difficilium ideoque
deest γ 106 saecula | sepulchrum 108 asciscat *sed d. littera*

appicta est 109 Ante alitem *uix sawm* 113 uolucere^r
 uolucrer γ

- 120 'Natus adest' inquit 'multis iam spargitur aer
 Floribus, ambrosio totum respirat odore.'
 p. 81] Dum loquitur lasciuia Uenus, uenit ecce Cupido
 Fessulus et gremio matris libratur anhelans
 Quo sessurus erat. quem protinus illa uolantem
 125 Occupat et crines componit mater Amori
 Ac puerum complexa fouet dans oscula nato.
 Sic blandita iubet: 'Pyrois mens ignea mundi
 Atque uapor fecunde poli, successio rerum,
 Affectus natura genus fons auctor origo,
 130 Tu uitae fecunda salus tu blanda uoluptas
 Tu princeps pietatis, Amor, te praeduce mundo
 Alternant elementa uices et non perit orbis,
 Cum pereant quaecumque *creat*, nec sentit adem-
 ptum
 Successu redeunte nouo. uenit ecce nouerca
 135 In manibus iam Iuno meis supplexque locatum
 Quae fuerant optanda tibi: Medea sacerdos
 Sacrilega quae uoce solet compellere caelum,
 Inuitos accire deos, urguere Tonantem,
 Dum precibus elementa quatit mare sidera terras
 140 Naturam turbare simul, tua tela medullis
 Excipiat — hoc Iuno petit — iuuenemque Pelasgum
 Diligat optet amet cupiat suspiret anhelet.
 Sollicitus tamen ista para cautusque memento:
 Medeam fixurus eris.' sic fata Dione.
 145 Risit Amor matrisque sinu se subtrahit ales,
 Spicula saeua legit quibus olim Luna per umbras
 Pastorem flammata tenet, nec sustinet ignes
 Luna Cupidineos Solis quae sustinet orbem
 Et fratris radiis conceptus lucis adoptat.
 150 Hoc ait ignipotens: 'telo Medea cremetur
 Quo Scythicam succendit amor dominaeque fauillas
 D. 82] Excutiam per templa uolans, et uirgo cruenta

127 Pirois *corruptelae signo notatum et uersui R nota prae-*
fixa est 132 *du'ces uices γ* 133 *suppleuit Buech.* 135
uocatur corr. Buech. 151 Quos

- Adprobet hos arcus dominae plus posse pharetris.
 Namque Diana feras, ceruos et figere dammas
 155 Adsolet: hoc telum reges et numina figit.
 Quattuor interea niueas adstare columbas
 Cypris amoena iubet, roseis frenantur abenis,
 Candida puniceis subduntur colla rosetis,
 Nam iuga sunt compacta rosis, fert dextra flagellum
 160 Purpura quod mollis tenuis quod sericus ornat.
 Iam uolucer conscendit aues et blanda uoluptas
 It comes, amplexus ueniunt, Hymenaeus adhaeret,
 Gaudia concurrunt, risus atque oscula pergunt.
 Nam licet Idalias sociarint frena columbas
 165 Et iunctae per cuncta uolent, tamen impiger ales
 Nunc hanc nunc illam residet gaudetque iugales
 Iam releuare suas et se pensare uolatu.
 Sublatum propriis persentit in aera pinnis
 Aurigam quadriga uolans, iterumque columbas
 170 Adpetit et pharetris conclidit dorsa uolantum.
 Nondum per Scythicas glacies stat barbara Colchis
 Set iam bruma rigens Arctoi tristior axis
 Torpebat concreta gelu, it pinniger audax,
 Et magis accessu pueri plaga maesta serenat
 175 Aduentum testata dei, mox tetra fugantur
 Nubila, caeruleos excludit flammiger imbres.
 Impia iam Colchis iam saeuior ara Dianae
 Coeperat ostendi, iam tunc mandante tyranno
 Ecce trahebatur ceu taurus pulcher Iason,
 180 Quem sequitur Medea nocens urguetque ministros
 Nudato mucrone furens. delubra subibant
 Iamque propinquabant aris. sed numen amantum [p. 83]

154 effigere *corr.* Buech. 161 aues *corr.* ex auis 165
 uinctae. iunctae γ 167 uolatum *corr.* Buech. 170 con-
 cludit *corr.* Buech. 172 Et iam *corr.* Buech. 173 coacta
 gelu et *corr.* Buech. 177 ante Colchis literae conspiciun-
 tur coch sed lineola obducta deletae 179 centaurus *corr.*
 Buech. 180 ministras *corr.* Buech. cf. u. 261 182 sic
corr. Buech.

- Furtim templa petit, sonuerunt tela pharetris,
 Exultat gauisa nimis Medea sacerdos:
 185 Telorum strepitum castae putat arma Dianae
 Increpuisse tholo, credit sua uota sacerdos
 Ante preces audisse deam. mox numen adorans
 'Omen adest' inquit 'Triuiam te, Luna Diana,
 Confiteor perstans, heres Proserpina mundi,
 190 Nam tria regna tenes: tu caelo Cynthia regnas,
 Uenatrix terrena micās, capis atria Ditis,
 Tempora distribuens, regnis et cursibus apta:
 Iam grates audita loquor. iacet hostia templis
 Per fluctus aduecta tuis.' sic fata per aras
 195 Uirgo cruenta molam perfert. at mystica nutrix
 Fessa licet tremebunda gemat, tamen ipsa iacentem
 Tendere colla iubet uel pectora prona supinet.
 Ergo peregrinus cum iam uersatur Iason,
 Forte oculos per tecta leuat, uidet ecce uolantem
 200 Atque salutantem puerum. sed nauta precatur
 Murmure sollicito numen quod mundus adorat:
 'Si caelum si terra tui sunt, alme, triumphī
 Uel quidquid natura creat, si sanguinis expers
 Mortis et infaustae, sed sunt tantum hostia flores
 205 Matris et insertae pendent per templa coronae
 Sanguine uirginei tantum contenta pudoris:
 Eripe me his inuicte malis. ego uictima seruor
 Atque utinam seruer, iaceo ferendus in aris.'
 Audiit ignipotens, hominum nam murmura sentit,
 210 Et ridens gauisus ait: 'pirata decore,
 Quid metuis quem fata manent, cui uita superstes
 Restat adhuc, quem regna petunt, cui pellis amata
 Imminet et coniunx dabitur Medea sacerdos?
 Sed memor esto mei ne te fortuna superbum

[p. 84]

183 fort. tecta (Buech.) 188 niquit 189 Confidit eo
 cui uoculae corruptelae nota addita est | mundi 204 tamen
 corr. Buech. 206 cf. Ualer. Max. II 6 15 207 me non
 extat γ | ergo γ 208 seruar 211 cum corr. Buech. 212
 amata corr. ex aurata uersui corruptelae nota praefixa est
 213 coniunx

- 215 Reddat et incipias iterum ceu nauta uenire.
 Dum loquitur pinnatus Amor, iam uirgo leuabat
 Destricto mucrone manum, captiuus Iason
 Exclamat: 'succurre Uenus, succurre Cupido.
 Iam ferior, Medea ferit.' sic fatus. at ille
- 220 Ignea sidereo componit spicula neruo,
 Misit arundineum per flammea cornua ferrum,
 Stridula tela uolant: rapiunt praecordia flammam,
 Corda calent oculique labant, suspiria rumpunt,
 Marcida funereum laxauit dextera ferrum.
- 225 Sed nutrix mirata moras 'dic uirgo quid haeres?'
 Increpat 'ecce feri. fibrae rapiantur et exta,
 Consultum det fata iecur. Medea moraris?
 Occidimus. torpescit iners antistita Phoebes
 Permixon pallore rubens, non lumina uibrat,
- 230 Non furit aut tremuli strident in murmure dentes.
 Cur homicida uacas et stas rea? sed rea non es
 Si fueris homicida magis. cur explicat artus
 Aut tangit cur saepe caput, quid spirat hiatus
 Oris et ad zonam digiti mittuntur inermes?
- 235 An magus est pirata iacens et sacra Dianae
 Murmure sollicito prohibet soluitque profanus?'
 Dixerat et gladium dextrae reuocabat inerti
 Impia turpis anus. rursus conclamat Iason:
 'Uictima sum, pereo, iugulis male mucro minatur.'
- 240 Pinnatus subrisit Amor rursusque sagittas
 Iecit et ardentis nutantia corda fatigat.
 Aestuat interea sacris repetita sacerdos
 Ignibus. effatur: 'non est haec uictima digna.
 Non torta ceruice iacet, male palpitat artus,
- 245 Erigit impatiens et saucius ante dolorem,
 Sanguine membra carent. iam non erit hostia grata

[p. 85]

215 Reddet et incipies *corr. Buech.* 226 rapiuntur
corr. Buech. | exsta 227 Consultrun consultum *y* 228
 topescit tepescit *y corr. Buech.* | niens | Antistia 230 tre-
 mulis 231 sed stas *corr. Buech.* 232 fueris *corr. ex*
 fuerit 235 iacens *corr. ex* nocens 237 nierti 246 *cf.*
Orest. 879

- Quae sicco mucrone cadet.' conuersa sacerdos
 Ad iuuenem: 'dic nauta fugax, pirata nefande:
 Est consors matrona decens an caelibe uita
 250 Degis adhuc nullumque domi *tibi* pignus habetur?'
 'Solus' ait captiuus 'ego, mihi pignora nulla
 Coniugis aut sobolis.' dictis gauisa uirago
 Blanda refert: 'uis ergo meus nunc esse maritus?'
 'Seruus' Iason ait 'tantum ne uita negetur
 255 Te precor et dominam fateor.' sic fatus. at illa
 Rumpit uincla iubetque uiro suspendat ab aris
 Ut facinus purget proprium. uocat ipsa maritum
 Uestibus indutum Tyris quas sericus ambit
 Mollis et in medio fuluum distinxerat aurum,
 260 Blattea puniceo radiabant stamina filo.
 Expauit nutrix, omnes stupuere ministri.
 At puer ignipotens uictor per templa triumphat,
 Nudus ludit Hymen, mollis lasciuia saltat,
 Blanda libido coit, simplex affectus inhaeret,
 265 Ludicra puniceis resonabant oscula labris,
 Dant faciles plausus concordia gratia lusus:
 Sponsus Iason erat gaudens et sponsa sacerdos
 Ad thalamos post templa ruit. tunc pronuba Iuno
 Aduit et grates Ueneris facunda canebat.
 270 Ecce triumphantes ingratia dura iugales
 Consequitur gressu consors, obliuio iungit.
 [p. 86] Marcidus interea domitis rediebat ab Indis
 Liber anhelantes residens post proelia tigres,
 Quem sequitur incunda manus saltare parata
 275 Ebria pampineis miscens uestigia thyrsis.
 Sensit amoriferum Scythicam fixisse sagittis
 Et uolucrum puerum populatum templa Dianae:

248 dignata 250 lacuna indicata est etiam γ 256 iu-
 uenique corr. Buech. | uirgo | suspendit corr. Buech. corrupte-
 lae nota uersui praefixa est 258 quam 260 Blátea 267
 ante sacerdos repetitum sacco (initium literae d) 268 ducit
 et hunc corr. Buech. 269 malis Ueneri 271 gressus corr.
 Buech. 275 thyrsis

- ‘Illo iam gressus’ dixit ‘conuertite tigres,
 Estis opus, mea turba, deo. properate ministri.
 280 Pinniger Idalius minor est sine munere nostro.’
 Dixerat et Scythiam Bacchus iam sponte petebat.
 Iam uenit ad Colchos, iam se Semeleia iungunt
 Agmina, Bybliades saltant Bacchaeque rotantur.
 Uenatu interea rediens delubra petebat
 285 Plectriferi germana dei, mirata repente
 Quod sileat templum, subito quod sparsus ubique
 Ambrosius sic fraglet odor. sonuere per aures
 Fescennina deae. pulchrorum uota geruntur:
 Iungitur Aesonidi fulgens Medea marito.
 290 Erubuit doluitque simul: ‘non omine fausto
 Coniungatur’ ait ‘nec prospera flammea sumat.
 Displiceat quandoque uiro cui turpiter audax
 Sacrilegus processit amor, sed iustius opto:
 Perfidus egregiam contemnat nauta iugalem,
 295 Dulcior affectus uel amara repudia mittat.
 Funera tot uideat fuerint quot pignora mater,
 Orba parens natos plangat, uiduata marito
 Lugeat et sterilem ducat per saecula noctem.
 Aduena semper eat, se tanti causa doloris
 300 Auctorem confessa gemat.’ sic fata Diana
 Tristis abit, delubra tacent, sacraria maerent,
 Sanguine templa carent, nutrix tamen atria tantum [p. 87]
 Templorum seruabat anus: haec anxia crimen
 Uirginis et raptum deflebat maesta pudorem.
 305 Qualis in exhaustis per sordida tecta ruinis
 Strix nocturna sonat rostro stridente per umbras
 Qualis et horrendus funesto carmine bubo
 Conqueritur deflenda gemens dum tristia maestus

281 uacuus *corr. Buech. malis currus uel simile quid* 283

Bibliades 284 peteban 289 Esonidi 291 Coniungatur
 coniungatur γ 294 nata 296 mater *corr. ex matri* 298
 noctem *corruptum uidetur. uitam proposuit Buech.* 299 sit
 tanti 301 abijt | tacent nutrix tamen atria tantum *sed*
supra scriptum sacraria maerent. item γ 307 bufo *corr.*
Buech.

- Funerea sub nocte canit, sic anxia nutrix
 310 Ingemit et tremulas diffundit maesta querellas.
 Nuntius interea maesto uolat ore satelles
 Ad regem subuectus equo, natamque tyranno
 Indicat ignoto passim nupsisse marito.
 Expauit genitor. sic quondam tristis Agenor
 315 Concidit Europae senior fraudatus amore
 Cum nesciret adhuc generum meruisse Tonantem.
Ira dolor numen pietas iniuria regnum
Concutiant franguntque uirum, iubet arma mini-
 stris,
Coniugii nam fama ducem rapiebat in enses.
 320 Cum poenas mortesque parat, uenit Indus ad aulam
 Liber et egregia compressit uoce furentem:
 'Sic tibi, rector' ait 'mentem possedit inanis
 Relligio? sic pignus amas ut tela parentur?
 Quid furis? exspecta dulces de prole nepotes.
 325 Uirginitatis onus melior tolerare sacerdos
 Non potuit, feruescit amans: et casta Diana
 Pastorem confessa uirum.' haec Liber aiebat.
 Mulcentur iam corda ducis natamque tyrannus
 Purgat et extemplo Medeae laudat amorem.
 330 Sic meruit ueniam generum confessus Achilles,
 Sic pater ignouit Lycomedes pectore natae,
 Et Pyrrhum suscepit auus gremioque nepotem
 Fouit et ad Troiam post crimina misit Achillis.
 Ut Scythia mollitus blanda pietate mitescit,
 335 Mox iubet ut generum uel pignus regis ad aulam
 Deposito terrore uocent. tunc regia lauro

[p. 88]

317 sqq. eodem uenenarum circa literarum interuallo a mar-
 gine reuocati sunt. suppleuit Buech. 317 an regni? 319
 rapiebant rapiebat γ 324 Qui corr. Buech. 227 tolera-
 bile fortasse agebat (Buech.) 328 ante natamque leguntur
 nant sed expuncta, nautamque scribas oportet nisi amorem
 significare amatum sumas 331 innotuit Licomedes 333
 Achillis corruptelae signo notatum est 334 fort. tepescit
 Buech. 336 rogent corr. Buech. ante lauro signum omisso-
 nis conspicitur quo adiunctum est quod in margine legitur electio
 (fort. electro)

Cingitur et postes soceri pia sarta coronant.
Mox thalamos subiere pares, laetatur Iason
Sponsus et in castris Ueneris Medea triumphat.

340 Quattuor interea Phoebus transegerat annos,
Sed natos Medea duos fecunda marito
Ediderat, cum nocte iacens suspirat Iason.
Nec gemitus latuere magam: 'quam, callide, frau-

dem
Quodue nefas moliris?' ait 'non fallis amantem.

345 Dulcia saepe uigil contrectans pectora coniux
Agnoui quia furta paras quia mente fugaci
Infaustum quodcumque cupis: secreta polorum
Cognosco, si morbus erit, si bella parentur,
Si pluet aut flamma caelum rutilante coruscet,

350 Et tu Medeam credis quia fallis, Iason?'
Tunc sic Aesonides stimulet quae cura medullas
Indicat et pellis causas uel tempore tanto
Quod lateat socios qui iam sic regnat amicus,
Consumptum quem morte putant planguntque pa-

rentes:

355 'Optarem reuidere meos iterumque reuerti
Ad thalamos, regina, tuos, monstrare Pelasgis
Quid coniux quid fata ualent.' Medea marito
'Iam pariter pergamus' ait 'sic aurea pellis
Tollitur ut lateant uastum mea facta draconem.'

360 Dixerat et stratis rapitur sub nocte silenti.
Astra uocans et signa ciens iubet illa Soporem
Ad nemus ad pellem uel templum Martis abire: [p. 89]
Dormierat serpens, pellis subtracta marito
Traditur et pariter fugerunt fratre necato.

365 Accipiunt natos et singula pignora portant.

338 laetatus *corr. Buech.* 343 Ne 349 coelo *corr.*
Buech. 351 Esonides | forma *corr. Buech.* 353 quia
354 Consumptumque cui *corruptelae signum additum est* 355
Optarem] *supra m literam corruptelae nota picta est* 357
fort. nota Buech. 359 Tollatur | sata 362 ad pellem]
fort. ac Buech. 365 *fort. secum*

- Uentum erat ad Thebas, pellis datur aurea regi.
 Miratur rex ipse Creon, laudatur Iason
 Quod freta quod terras sic felix praedo uagetur.
 Regis nata decens fuerat pulcherrima Glauce
 370 Iam cui uirginitas annis matura tumbat:
 Haec ubi conspexit iuuenem, flammata nitore
 Aestuat et laudans alieni membra mariti
 Optat habere uirum. sonuit genitoris ad aures.
 Tunc rector Thebanus ait: 'si Iuppiter auctor,
 375 Si Lachesis, si fata iubent, nil ipse morabor.
 Progenies mea turpe cupit: fortuna fauorem
 Praestet et innumeri laudent per saecula nepotes.
 Uirgineo dabitur pellis cum dote pudori.'
 Finierat senior. uotum cognouit Iason
 380 Et grates elatus agit. praecepta tyrannus
 Diffundit per regna nocens, inuitat iniquus
 Ut ueniant ad uota duces. dum festa parantur,
 Cognouit Medea nefas nec tardius illud
 Credidit, ingratum nam senserat ipsa maritum.
 385 Ante diem tamen illa dolens cum cerneret aulam
 Et regis feruere domum, cum magna parantur
 Prandia, uenturi mittebant praemia reges,
 Signorum cursus et plenae cornua lunae
 Captabat Medea furens. iam clauserat orbem
 390 Cynthia sidereis transcendens saltibus astra.
 Mox Colchis se spargit aquis, et sulphura lauro
 Ip. 90] Cum taedis fumant, purgabat membra sacerdos,
 Et campum secreta petens ubi mille sepulcra
 Adstabat deiecta oculos confessa reatum,
 395 Et Lunam manibus tensis cum uoce precatur:
 'Astrorum princeps, signorum gratia fulgens
 Et caeli stellantis honos, caliginis hostis
- 372 Aestum et corruptelae nota uersui praeposita est 380
 ec
 elatus aigt agit γ 382 sexta γ 384 nec corr. Buech. |
 e
 ipsa 387 Premia uenturi corr. Buech. 392 fumans corr.
 Buech. 393 sepulchra 394 Stabat corr. Buech.

Ac nocturnorum triplex regina polorum
 Atque tenebrarum splendens patrona mearum,
 400 Cui cancer domus *est* ora clarissima mundi,
 Brachia contorquens stellis quae mense peragras
 Quod Phoebus radians toto uix explicat anno,
 Corporis et dominam uerax quam turba fatetur,
 Tu nemorum custos tu mors pinnata ferarum,
 405 Ursus ceruus aper pantherae damma leones
 Retia cum ueniunt aut cum uenabula uibrant
 Ante necem tua praeda iacent: te tertius heres
 Participem regni consortem iuris amari
 Optauit mundumque dedit tibi dona secundum,
 410 Sub tua terribilis rapiuntur scepra tyranni,
 Dives pauper inops raptor pirata sacerdos
 Aduenient sub lege pari, non sorte sub una:
 Tu punis post fata reos et uiscera saeui,
 Persephone, das nostra cani, post regna barathri
 415 Quae uultum mutare soles uisura Tonantem:
 Da ueniam, Medea precor, cum clade suorum
 Non decet ira deos. mereor pro crimine poenam,
 Te feriente tamen, non ut mendicus Iason
 Sit uindex, regina, tuus, qui criminis auctor
 420 Ipse fuit. miseram solus non puniat oro
 Qui mecum ferendus erat. cuiusque iubebis
 Colla paro feriat: tantum ne uirgo Creontis
 Discidium pariat nautam ductura maritum. [p. 91]
 Exaudi famulam, dolor est, non zelus Iason.
 425 Quinque dabo inferias — sat erunt pro crimine
 nostro —
 Industres animas, niueam cum Iasone Glaucen,
 Mortibus amborum regem super addo Creonta
 Et natos miseranda duos, mea pignora, supplex

400 domus ora *fort. aliud quiddam in ora uerbo latet*
 401 stellis mense 405 pantere 413 *cf. Lucan. VI*
699. 700 414 baratri 418 mendicus *uix sanum. men-*
titus? 423 parat 425 dabo dabo γ | erint 426 ani-
 mae | Glaucem

- Offero sacrilegos nostro de corpore fructus
 430 Ne prosit peccasse mihi.' sic fata sacerdos
 Suspexit: tonuere poli, nec Luna uidetur
 Sic tauros urguere suos sed cursibus astra
 Ignitis responsa dabant. gauisa sacerdos
 Uertit ad infernum gemitus regemque barathri
 435 Secura iam uoce ciet Furiasque precatur:
 'Iam pie rex Erebi qui formidabile regnum
 Mortis habes, quem terra premit, qui funera mundi
 Excipis et tantis non explēs luctibus aulam,
 Anguicomae uos quoque deae quibus impius horror
 440 Turpia uipereae funduntur membra cerastae,
 Plurimus ora tegit pendens de uertice serpens
 Et sinuant orbes per pallida colla dracones:
 Si manibus laniata meis mala uictima uestros
 Ad manes peruenit homo, si uiscera matris
 445 Uos propter scindens homines in uentre necauit,
 Nunc nostras audite preces. regnator Auerni,
 Crastina cum Glauce ueniet nuptura marito,
 Mox Furias admitte tuas, properate sorores
 Tartarae. Thebis iterum iam uota geruntur,
 450 Currite, per thalamos Iocastae frater et heres
 Coniungit natam. gens haec est uestra. dicabit
 [p. 92] Mortibus impietas, affectus funera praesent.
 Cur mora? nam nihil est quod non me exaudiat
 unquam.
 Uirginitas si casta placet, retinere pudorem
 455 Si libet et numquam contagia blanda mariti
 Quaeritis, innuptae nuptam exhorrete sorores.
 Si Furias saeuire precor nec sponte nocetis,
 Non estis Furiae, nomen mutate domosque,
 Ponite serpentes, alienas reddite flammās
 460 Et puerum Ueneris quem iam tempistis amate.'

431 non iure polos quod posui temptauit Buech. 434
 baratri 436 malis impie | herebi 441 Plurimis γ 450
 Iochastē 451 genus est corr. Buech. 452 praestant corr.
 Buech. 453 me non exaudiat 458 cf. Orest. 487 460
 aetate cui corruptelae nota addita est

- Dixerat et terra strepitum tremibunda ciebat,
 Quo steterat Medea loco telluris hiatu
 Finditur. attonitas inclinat cautior aures
 Et surgens 'audimur' ait 'nam terra tremescit,
 465 Uerbera plaudentum resonant per inane sororum,
 Sibila uipereis uibrant sub dentibus angues.
 Res melior tempusque monet redeatur ad urbem,
 Ante tamen fluuio corpus mergatur et undis.'
 Quod maga digrediens mox perficit et petit urbem.
 470 Exilit interea tecturus Lucifer astra
 Puniceo prouectus equo rutilusque micansque
 Concusso de crine iubar diffundit in orbem
 Flammigeri roseas praecedens solis abenas:
 Coeperat aula ducis strepitu resonare clientum.
 475 Iam Phoebus scandeat equos et luce rubebat
 Post noctem uentura dies, iam tecta Creontis
 Regibus implentur, iam proxima uirgo marito
 Sederat et tabulas calamo sulcabat Iason.
 'Conuentum pactumque' sonat 'signate tabellas'
 480 Horrida Tartareo ueniens de gurgite uirgo
 Tisiphone signumque premit gauisa Megaera,
 Allecto testis ceras adamante notauit,
 Anguibus horrendis per regia tecta flagellant.
 Interea Medea nouam formare coronam
 485 Coeperat et niueis miscebat sulphura ceris:
 Pix et stuppa ligat, species dat quattuor artis
 Mascula tura cremans, sterili suffire cypresso
 Cura fuit cyproque ligat quod naufraga puppis
 Perdiderat, cristata manus sancire iubetur,
 490 Lambere caeruleis permisit sarta cerastis.

[p. 93]

461 spatium *corr.* Buech. 462 hiatus *cf.* Orest. 473
 465 niane 466 Sibyla 471 prouectus *corr.* Buech. 472
 ni 475 rubeat *corr.* Buech. 479 Connectum γ | sonant |
 signat *corr.* Buech. post signat *crux appicta est quae eadem*
ante uersum conspicitur 481 Tisiphone 482 Allectos 484
ante coronam literae conspiciuntur no sed expunctae 487
 Buech. uoluit cremat 488 fort. curauit | ante puppis leguntur
 cypus sed expuncta

- Exitiale rapit mox praemia tetra uenenum
 Atque aurum mentita nocens radiare corona
 Creditur et gemmas flores imitantur iniqui.
 Dum munus Medea parat haec funera Glaucae,
 495 Processit roseis sol mundum amplexus habenis.
 At maga sulphuream ponens ad busta coronam
 Haec ait: 'o mundi facies pulcherrima Titan
 Naturam feruore tenens elementa coartans,
 Ne dispersa fluant aut mundi machina mergat,
 500 Stelligeri iubar omne poli, quem sphaera polorum
 Sustinet et prohibet rutilam plus ire per aethram,
 Dum contra rapis axe rotas et colligis ignes
 Ipse pias animas mites et claudis in aeuum
 Orbe tuo, miserere tuae, deus optime, nepti.
 505 Insidant haec sarta comis et uirginis ora
 Digna corona premat: sint, inquam, regis in aula
 Munera nostra rogi, dent praemia tanta sepulchrum,
 Ignea mors rapiat sponsum cum paelice busto.'
 Sic efflata minax Solis mox numen adorat.
 510 'Tempus adest, pergamus' ait. sic fata coronam
 Tollit et insontem fingens ad tecta Creontis
 [p. 94] Uenerat, oblata sponsae dat sarta puellae:
 'Accipe uirgo libens auratam fronte coronam
 Quam captiua dabo, qualem mea pignora sumant.'
 515 Dixerat et capiti quod iam diademate regni
 Splendebat fera sarta locat. laudata recedit
 Colchis et infaustas uomuerunt munera flammis.
 Has radians nam Phoebus alit. iam creuerat ignis,
 Uritur ingratus usta cum uirgine nauta,
 520 Cum genero nataeque parat succurrere rector

491 repit corr. *Buech.* 494 munera corr. *Buech. cf. u.*
 592 | Glance 495 ante amplexus *praefixum legitur q* 499
Buech. mauult uergat 501 prohibes 503 mi'tis quod
posui temptauit Buech. 507 dant corr. *Buech.* | tanta] *cf.*
supra 491 | sepulchrum 508 pelice | busta quod aegre *defen-*
das oppositiois nomine 510 Tempus est *corruptelae signum*
interpositum 511 et] *fort. ut* 513 auratam in fronte *del.*
Buech. 516 Splendebat splendebat *y*

- Uritur ipse Creon. rogos est mox aula tyranni.
 Diffugiunt omnes populi conuiuia ministri,
 Saltantum fugere chori. nam festa canentes
 Ambusti lamenta sonant nec tympana plausu
 525 Percutiunt, sed turba gemens hinc inde lacertos
 Uerberat et flentes sed non sua funera plangunt.
 Stabat sola nocens necdum satiata sacerdos
 Nec secura tamen: nunquam sic posse uenena
 Credidit aut precibus tantum seruire furores.
 530 Sed postquam solos quos iusserat ignis adussit,
 Tunc natos furibunda premit. nam Mermerus in-
 sons
 Et Feretus matrem blanda pietate uocabant.
 Ut flammam uitare queant, infantia simplex
 Affectu petit ipsa necem uel sponte pericla
 535 Quaerit inops, passura necem mucrone parentis,
 Ignari quae mater erat quid saeua pararet.
 Tunc genetrix furibunda manum suspendit et ensem
 Ac fatur: 'Sol testis auus, Sol Persice Mithra,
 Luna decus noctis, Furiae, Proserpina, Pluton:
 540 Accipe Sol radians animas, tu corpora Luna
 Nutrimenta animae, fundit quem mucro cruorem
 Sumite uos Furiae, noctis rex exigat umbras. [p. 95]
 Spiritus in uentos satis est punisse nocentes
 Insontesque simul. miseros hoc ense necabo
 545 Quo genitor feriendus erat, nihil ipsa dolebo
 Si ingrata maneat nullus de gente superstes.'
 Haec ait et geminos uno simul ense nouerca
 Transegit pueros. quos sic portabat ad arcem —
 Ut proceres uidere nefas, timuere cruentam

530 adussit 531 Mermerus] *supra alteram r litteram cru-*
picta est 532 ferentes ante *uersum cruem* *conspicitur* 533
queat corr. Buech. 534 *post necem legitur mucrone paren-*
tis sed expunctum 535 *post necem legitur uel sponte pericla*
sed expunctum 538 Af Ac fatur | *persee miⁿⁱtra perste*
ministra γ. corruptelae nota uersui praefixa est 543 *uersus*
excidisse uidetur post inuentos quamquam in codice lacuna nulla
est | satis est] fort. satiet 546 *meurat*

- 550 Et doluere simul — ceu quondam baccha Lyaei
 Saeua caput iuuenis mater gestabat Agaue.
 'His' inquit Medea 'rogis ubi pulchra nouerca
 Et pater ipse Creon uel perfidus arsit Iason
 Uos, miseri, commendo mei.' sic fata minorum
- 555 Corpora saeua parens funestos mittit in ignes
 Et currus metuenda petit. uenere dracones
 Uiperea ceruice iubas et colla leuantes
 Squamea, cristato radiabant uertice flammae.
 Currus taeda fuit, sulphur iuga, temo bitumen
- 560 Et rota cypressus, solidarat frena uenenum,
 Plumbeus axis erat raptus de quinque sepulchris.
 Occupat illa grauem funesto corpore currum,
 Ire Furor residens tetros simul imperat angues,
 Tolluntur celeres, mox se tellure leuabant,
- 565 Iam nutant per inane rotae hinc inde labantes,
 Aera saeua petit uolitans quadriga ueneni.
 Et poterat fuscare diem, corrumpere uentos,
 Ni Phoebus rubuisset auus de crimine neptis
 Et totum meliore coma perfunderet orbem.
- 570 Saeue furor, crudele nefas, infausta libido,
 Impietas, furiae, luctus, mors, funera, liuor,
 [p. 96] Linquite mortales miseroque ignoscite mundo,
 Parcite iam Thebis, diros cohibete furores.
 Inde uenit quodcumque nefas. sic Cadmus aratro
- 575 Obruuit infaustis crudelia semina sulcis,
 Inde seges ferrata micat, uel Martis anhelii
 Heu male conceptis praegnatur terra uenenis:
 Emicuit galeata cohors aciesque nefanda,

551 testabat *corr. Buech.* 554 meis 560 cypressus
 561 sepulchris 563 furore sidens (*corr. ex sident*) *corrupte-*
lae nota uersui praepositur y 564 mox e tu tellure 565
 lauantes 566 uenena ueneni *temptauit Buech.* 569 pro-
 funderet *corr. Buech.* 571 ante furie legitur fur sed *expun-*
ctum 572 Liquite 573 *cf. Orest.* 970 574 *fort. hic | aratro*
alia manus in margine adnotauit 576 *fort. Unde | ferra supra*
rr literas corruptelae signum, supra a literam lineola uerticulis
appicta est | anhelii corruptelae signo notatum est 578 *ante*
galeata uidet gala literas et inceptam t subtractamque lineolam

Rumperet ensiferis cum ferrea messis aristis,
 580 Insurgunt clipeis, rapiunt simul arma phalanges
 Mortibus alternis et mutua fata minantur,
 Fraternalque nefas qui gessit uindicat ensis.
 Inde Athamas miserandus erat, miser inde Palae-
 mon,
 Inde Iocasta fuit, turpis fuit Oedipus inde,
 585 Inde Eteocles erat frater Polynicis et hostis,
 Et Polynices inops germani morte peremptus.
 Blanda Uenus, lasciuue puer, Semeleie Bacche,
 Parcite nos saltim Thebis, quibus auctor origo
 Aut soboles praeclara fuit: tibi mater, Iacche,
 590 Thebana de stirpe tuam Thebisque, Dione,
 Harmoniam nupsisse ferunt: pro munere Thebae
 Et pro tot meritis sic funera tanta merentur?
 Crimen erit genuisse deos, iam Creta Tonantem
 Depositum nutrisse neget, iam Delos in undas
 595 Fluctuet et pauca partus meruisse deorum,
 Te Uenerem freta uestra negent, abiuret Amores
 Cyprus et Idalium pigeat coluisse Dionen,
 Uulcanus Lemno, Iuno spernatur ab Argis,
 Gorgone terribilis Pallas damnetur Athenis,
 600 Sitque nefas coluisse deos, quia crimen habetur
 Relligionis honos, cum dat pro laude pericla.

583 Inde talamas ^u uersui crux praefixa est 585 Thocles |
 Polinices 586 Polinices Poliniceps γ | ferentus corruptelae
 signo notatum corr. Buech. 587 Semeleiae bacchae 588
 saltis 589 mater iacet 590 Tartara (corruptelae signo
 notatum) tibi (ut uidetur) Diones quod scripsi proposuit Buech.
 591 Armonia supra r literam corruptelae nota conspicitur 596
 adiuues 597 Cypris ^u | Dionem 600 Sit nefas corr. Buech.
 sub finem scriptum est Τέλος. desinit codex Neapolitanus

Satisfactio Dracontii.

- Rex immense deus cunctorum conditor et spes,
 Quem timet omne solum, qui regis igne polum,
 Sidera flamma dies quem sol nox luna fatentur
 Auctorem, dominum saecula cuncta probant:
 5 Principio seu fine carens et temporis expers
 Nescius alterni nec uice functus agis,
 Omnia permutans nullo mutabilis aeuo
 Idem semper eris qui es modo uel fueras.
 Nil addit demitque tibi tam longa uetustas,
 10 Omnia tempus habent, nam tibi tempus abest.
 Qui mentes hominum qua uis per singula ducis
 Et quocumque iubes dirigis ingenia,
 Qui facis iratus homines contraria uelle
 Propitiusque iubes ut bona cuncta gerant.
 15 Quicquid agunt homines, bona tristia prospera
 praua,
 Hoc fieri ammittunt ira fauorque dei:
 Hoc tua uerba probant Moseo dicta prophetae,
 Quod duraturus cor Pharaonis eras.
 Sic mea corda deus nostro peccante reatu
 20 Temporis immodici pellit ad illicita,
 Ut qui facta ducum possem narrare meorum,
 Nominis Asdingui bella triumphigera,
 Unde mihi merces posset cum laude salutis
 Munere regnantis magna uenire simul,
 25 Praemia despicerem tacitis tot regibus almis,
 Ut peterem subito certa pericla miser.
 Quis nisi caelesti demens compulsus ab ira
 Aspera cuncta petat, prospera cuncta neget?

fol. 144^r

incipit codicis Vaticani fol. 143^v sine indice 1 ðc | con-
 dictor corr. *Areualus* 15 Quidquid *Sirmond* et *Areualus* con-
 feras *Iuuenalem* 1 85 16 admittunt *Areualus* | fabor corr.
Areualus 21 qui i in rasura ampliore 25 Proemia 26
 Et sed e in rasura recentiore. uidetur fuisse u 28 negat
 corr. *Areualus*

- Irascente deo mentes mutantur et artus,
 30 Uertuntur sensus uertitur et species:
 Persarum regem Babylonae regna tenentem
 Post decus imperii quis neget esse bouem?
 Et diademalem turparunt cornua frontem,
 Mugitus pecudis uerba fuere duci:
 35 Agricolam timuit post Parthica regna bubulcum
 Summisitque pauens regia colla iugo,
 Errauit per prata uagus mala gramina pastus,
 Et qui homo bos fuerat de boue factus homo est.
 Liquit et antistes senior pater ille Iohannis
 40 Elinguisque fuit uoce tacente silens.
 Ast ego peccando regi dominoque deoque
 Peior sum factus deteriorque cane.
 Uulnera uexati curat sua lingua molossi,
 Heu mea quippe mihi uulnera lingua dedit.
 45 Sed qui restituit pecudis post membra tyranni
 Ut fieret rediens ungula fissa manus,
 Quique reformauit tacitae modulamina linguae
 Ne mutilante sono uerba ligata daret,
 Ipse meo domino deus imperat atque iubebit
 50 Ut me restituat respiciatque pius,
 Seruet aui ut laudes dicam patriasque suasque
 Perque suas proles regia uota canam.
 Culpa quidem grauis est uenia sed digna reatus
 Quod sine peccati crimine nemo fuit:
 55 Nam deus omnipotens potuit cum conderet orbem
 Tristibus amotis gaudia sola dare,
 Sed diuersa creans et discordantia iunxit
 Et bona mixta malis et mala mixta bonis.
 Sic elementa potens contraria miscuit auctor

31 in margine manus recentior adscripsit Nabuchodn] 38 homo om. Sirmond 39 Liquit] inter i et q literas unius uel duarum literarum spatium est | senior] i et r literas manus recentior in erusarum locum scripsit. fort. Dracontius scripsit sancti cf. d. deo II 676 uerus interpolati et Areualus 45 ty-

rannum Sirmond 53 uenia i. e. ueniam

DRACONTII carmina.

- 60 Humida cum siccis ignea cum gelidis.
Littera doctiloquax apibus cognata refertur,
Quis datur ut habeant uulnera castra fauos:
Cera dat ingenium pueris, primordia sensus,
Inde fit ut prosit littera uel noceat.
- 65 Aspis habet mortes habet et medicamina serpens,
Uipera saepe iuuat, uipera saepe nocet.
Ceruæ salutare pasto serpente medellas
Conficit et pellunt ipsa uenena neces.
Materies ferri simplex et noxia fertur,
- 70 Impius inde nocet, rusticus inde placet.
Ipsa parit gemmas pretiosos terra lapillos,
Ipsa dat et uepres spinea ligna rosas.
Delicias mortisque parat mare fluctibus altum,
Et generat pelagi conchula diuitias.
- 75 Aera temperies auris uitalibus aptat
Quae corrupta dies eripit atque animas.
Aspera uel facilis retinet natura uolucres:
Blanda columba auis est, aspera uultur auis.
Nubibus aggestis pluuiæ nix grando pruinae
- 80 Gignuntur, uicibus igne uapore gelu.
Sol dat temperies, species gratissima mundi,
Cuncta creanda parans cuncta creata fouens,
Per quem fetat humus flores et messis aristas:
Sole perustus ager putris harena iacet.
- 85 Corpora sol reficit radiis et corpora uexat,
Solibus alternis itque reditque salus.
Omnia nec mala sunt nec sunt bona sidera caeli:
Lucifer hoc docuit, Sirius hoc monuit.
Temperies caeli medium nec possidet orbem,
- 90 Nam de quinque plagis uix habet ipsa duas.
Quod caelum quod terra fretum quod purior aer

62 fabos corr. *Areualus* 63 tacito auctore adhibet *Isidorus orig.* V 9 67 medullas *Areualus* medela est interpolati
69 in margine notat ferro manus rec. 74 concula 79
pruina *Sirmond et Areualus.* at conferas d. deo I 6 pruinae
Azagrensis 81 in margine notat sole manus rec. 88 *Syrius*
89 in margine notat celo manus rec.

- Non meruere simul, hoc homo quando habeat?
 Culpa mihi fuerat dominos reticere modestos
 Ignotumque mihi scribere nec dominum,
 95 Qualis et ingratos sequitur qui mente profana
 Cum dominum norunt idola uana colunt.
 Israhelitarum populum sic culpa tenebat
 Quando deum oblitus flans uitulum coluit.
 Dat tamen indulgens ueniam poscentibus auctor,
 100 Si sceleris facti mens rea paeniteat.
 Te precor, omnipotens, te quem decet esse benignum
 Quem non ulla iuuat ultio sed uenia,
 Cuius sancta manus sustentat corda regentum,
 Et pius inclinas mox ubicunque iubes:
 105 Te coram primum me carminis illius ausu
 Quod male disposui paenitet et fateor.
 Post te, summe deus, regi dominoque reus sum
 Cuius ab imperio posco gemens ueniam.
 Imperet armato pietas tua, prospera mandet
 110 Rex dominusque meus semper ubique pius:
 Nec mihi dissimilis quam quod solet esse cateruis
 Sit pietate sua, sit bonus et placidus.
 Nam tua sunt quaecunque gerit quaecunque iu-
 bebant,
 Iudiciumque dei regia uerba ferunt.
 115 Exorent haec pauca deum qui mentis opertae
 Sensibus aetheriis condita uota uidet.
 Ad te nunc, princeps, mea uela retorqueo supplex,
 Pectore mente rogans uoce manique petens:
 Da dextram misero, ueniam concede precanti,
 120 Tempore tam longo non decet ira pium.

94 uel dominum quam posui Sirmondi lectio ab Areualo
 recepta parum placet. latet fortasse nomen proprium uel seu
 95 prophana 96 norint interpolati et Areualus 99 Et
 tamen corr. Buech. | indulges Areualus, indulgens etiam Sir-
 mond 105 ullius corr. Areualus ex interpolatis | orsa Sir-
 mond 112 tua Areualus sua etiam Sirmond 119 fatenti
 Sirmond

- Namque inimicorum culpis ueniale minaris,
 Captiuosque tuos deliciis epulas.
 Puniat ut sit quod Christus, tu parcis iniquis,
 Uindice quo regnas, quo uigilante uiges.
- 125 Qui pereunt bello soli moriuntur ut hostes,
 Qui superest pugnae uiuat ut ipse iubes.
 Captiuus securus agit, solusque rebellis
 Formidat mortem, praeda quietas sedet.
 Conseruas animas, uictum super ipse ministras
- 130 Ne sit uita grauis subripiente fame.
 Nemo cadet sub iure tuo sub morte cruenta,
 Scit se uicturum qui uolet esse tuus.
 Turba rebellantum quotiens orauit in armis
 Uinceret aut certe praeda fuisset iners.
- 135 Securus sine morte manus dat hostibus hostis,
 Nam bene conseruas colla subacta iugo.
 Sic leo terribile fremit horridus ore cruento
 Unguibus excussis dente minante neces,
 Acrius iratus crispato lumine ferri,
- 140 Et mora si fuerit acrius inde furit,
 At si uenator trepidans uenabula ponat
 Territus et iaceat, mox perit ira cadens.
 Temnit praedo cibos quos non facit ipse cadauer,
 Ac ferus ignoscit ceu satis accipiat,
- 145 Et dat prostrato ueniam sine uulnere uicto
 Ore uerecundo deiciens oculos.
 Sic tua, regnator, non impia frangitur ira
 Cum confessus erit crimina gesta reus.
 Ignoscendo pius nobis imitare Tonantem
- 150 Qui indulget culpas et ueniam tribuit.
 Principis augusti simile est ad regna polorum

123 xpr, 125 in hostes corr. *Areualus* 128 preda 133
 forauit corr. *Buech.* durauit *Areualus* 141 Ac at interpolati
 et *Areualus* 143 predo idem uersus reperitur VIII 360
 146 malles deicienti nisi elixio obstaret *Dracontio* non usitata
 149 non uis nobis ex interpolatis restituit *Areualus* 150
 culpis interpolati et *Areualus* 151 Principis imperium in-
 interpolati et *Areualus* | ac scripsit *Areualus.* sed ad etiam in

- Ut canit ad populos pagina sancta dei,
 Sacrilegis referens caelestia iura cateruis
 Cinctus apostolica discipulante manu.
- 155 Nonne dei praecepta iubent ne sol cadat intrans
 Irascente alio sed pius extet homo?
 Rex inimicorum iugulis mucrone pepercit
 Dauid et hic sceleris certus adulter inest:
 Confessus facinus ueniam pro clade meretur
- 160 Noxius impune uel sine morte reus.
 Insuper et Salomon eadem muliere creatus
 Quae scelus ammisit munus honoris habet:
 Non fit Abessalon heres de coniuge natus,
 Sed sceleris fructus scepra paterna tenet.
- 165 Ecce quid impendit patri clementia parcens
 Ut sibi regna daret ut daret et suboli.
 Ipse inimicorum Salomon non colla poposcit
 Dum peteret dominum, sed sapientis opem:
 Extitit hic prudens quia noluit esse cruentus
- 170 Pacificusque fuit consiliique tenax.
 Stephanus ante alios lapidum sub grandine martyr
 Hostibus orabat sponte suis ueniam.
 Haec bona simplicitas praestat ieiuna eruoris:
 Uir sine morte gerens nil habet ipse necis.
- 175 Caesar ubique potens hosti post bella pepercit,
 Et quod erat peius cuius et hostis erat:
 Sponte facultatem redhibens reparauit honores,
 Inde uocatus abit dignus honore dei.

interpolatis legitur. uidentur autem post hunc uersum nonnulla peruisse, nam in sequentibus de Christo agitur 155 *cf. Paulum ad Ephes. 4, 26 Dracontium d. deo III 599* 157 *populis interpolati et Areualus* 160 *reus ex interpolatis Areualus suppleuit. spatium uero in Vaticano codice uidetur relictum esse, cum interpunctionis nota qua disticha singula terminantur post morte non conspiciatur* 162 *admisit editum* 163 *sit corr. Areualus. sunt autem f et s litterae difficillimae distinctu* 165 *patris cf. u. 191* 166 *ut sibi regna daret et sub nihil ultra. uid. ad u. 160. ut daret et soboli Areualus restituit ex interpolatis* 174 *furens interpolati et Areualus* 177 *redhibens parauit corr. Areualus* 178 *obit diuus proposuit Buech.*

- Cuius ab imperio surgens et origine Caesar
 180 Augustus meruit tempus habere pium.
 Tempore namque eodem est natus de uirgine
 Christus,
 Cuius et emicuit stella per astra poli.
 Dux princeps Romanus erat de principe Titus
 Si non praestaret dicere saepe solens:
 185 'Perdidimus hac luce diem' si nulla dedisset
 Non exoratus praestita supplicibus.
 Alter ait princeps modico sermone poeta
 Commodus Augustus uir pietate bonus:
 'Nobile praeceptum rectores discite post me:
 190 Sit bonus in uita qui uolet esse deus'.
 Ecce quid impendit homini clementia simplex,
 Ut praestet bona dans conferat atque animae.
 Ne facias populum mendacem, qui tibi clamat
 Uocibus innumeris 'rex dominusque pius':
 195 Ut uox uera sonat 'dominus', sic uera 'pius' sit.
 Orbis in ore uolat puplica merx procerum.
 Fama ducum non est bellis collecta cruentis
 Ex quibus occurrit saepe reatus atrox
 Gloria bellorum, ducibus populisque triumphos
 200 In commune datos diuidit armipotens:
 Nam ducibus solis praestat clementia laudem,
 Non habet haec comitem participemque negat.
 Dicit 'in arma pares fuimus cum principe' miles
 'Me pugnante comes, uictor ab hoste redis'.
 205 Nunquid ut ignoscat rector pars militis intrat?
 Soli qui ignoscit gloria laudis erit.
 Qui fodit, aduersus hostes certamina Martis

181 *Christi nomen sic scribitur ut u.* 123   185 *cf. Sueton Tit. 8*
 187 *permirus quidem iste modico sermone poeta tamen haud scio num cum Areualo et interpolatis uel probatus aut profatur uel simile scribendum sit*   195 *sonet*
 197 *mos interpolati mors. Areualus merx corr. Buech.*   205 *instat scripsit Areualus cum interpolatis intrat idem coniecit, id quod legitur in Vaticano codice*   207 *fouet Areualus*

- Horrida concurrens uincat in arma fremens:
 Rex qui dat ueniam subiecto et temperat iras,
 210 Plus quam turba facit, qui sua corda domat.
 Te deus aspiciens effundere nolle cruorem,
 Ut sine peccato non sine laude daret,
 Contulit absenti terrae pelagique triumphos:
 Ansila testatur, Maurus ubique iacet.
 215 Quod pereunt hostes regis fortuna uocatur,
 Quod pereunt populi temporis ordo regit:
 Nam si debilitas faceret discurrere mortes,
 Non caderent puer aut femina sexus iners.
 Omnia tempus agit, cum tempore cuncta trahuntur,
 220 Tempora eunt uitae, tempora mortis eunt:
 Sex sunt aetates hominum procul usque senectam,
 Hae distincta tenent tempora quaeque sua.
 Nunquid adultorum strepitus infantia simplex
 Uindicat aut fremitus pigra senectus habet?
 225 Non catulaster agit puerilia, non puer audet
 Attrectare tener Martia tela manu.
 Non furit in Uenerem nondum pubentibus annis
 Nec sub flore genae marcidus est iuuenis,
 Maturus tractat, gemit et tremebunda senectus
 230 Nescia feruoris uel leuitatis inops.
 Nunquid mox natas segetes uiror armat aristis
 Floribus aut genitis fructus inest subito?
 Nouimus astra poli confectos perdere cursus
 Transactasque simul sic repetisse uias.
 235 Tempore luna suo crescit uel deficit orbe,
 Cuius ad aetatem plurima lege notant.
 Nam luna crescente fretum crementa resumit,
 Qua minuente polis est minor unda maris.
 Cynthia dum crescit fontes et flumina crescent,
 240 Haec eadem minuunt Cynthia dum minuit.

208 uincit 213 Consulit *ex interpolatis corr. Areualus*

214 Marus *ex interpolatis corr. Areualus* 218 pueri

225 catulaster *corr. ex catulaister man. rec. catulastra gerit*
Sirmond 231 uigor *mauult Areualus* 236 malis et 239
 Quintia 240 qntia

- Ipsa medulla latens obseruat cornua lunae,
 Observant lunae tecta cerebra globos.
 Sol oculus caeli radians fuscatur ab umbra
 Et tamen ad solitas itque reditque plagas,
 245 Ac recipit facies priscas lucesque resumit:
     Damna uel augmentum dant elementa, ferunt.
     Alternant elementa uices et tempora mutant,
     Tempus habent noctes tempus et ipse dies.
     Accipiunt augmenta dies noctesque uicissim,
 250 Amittunt cursus perpete lege poli.
     Tempora sunt florum, retinet sua tempora messis,
     Tempus et autumnus, tempus habent hiemes:
     Uer aestas autumnus hiems redit annus in annum,
     Quattuor alternant tempora temporibus.
 255 Omnia cum redeant homini sua non redit aetas,
     Sed uelut acris auis sic fugitiua uolat.
     Tempora sunt pacis uel tempora certa cruoris,
     Otia tempus habent militiaeque labor.
     Tempora gaudendi, sunt tempora certa dolendi,
 260 Tempora dant lucrum, tempora damna ferunt.
     Nubila tempus habent et tempora certa serenum,
     Tempora seruari iussit et ipse deus.
     Horam quaesiuit faciens miracula Christus,
     Horam sperauit passio sancta crucis.
 265 Ut mi irascaris, qui sim si dignior ira
     Tam magni regis iudicer esse tua?
     Quando per aetherias aquila uolitante rapinas
     Praeda cibusque fuit passer hirundo picus?
     Quando fames rabidi quamuis ieiuna leonis
 270 Ut sit adoptauit faucibus esca lepus?

241 obseruat *corr. ex obscurat man. rec.*   246 Damna
 ue lumentu dantq; *corr. Areualus. malis dant quae nisi obstet
 elisio molesta cf. u. 38*   252 autumnum tempus habet *quod
 scripsi coniecit Areualus*   255 hominis *corr. Areualus | sua
 corr. man. rec. primitus fuit uia uel simile quid*   262 seruare
 263 *uid. ad u. 123*   265 Ut mihi irascaris qui sim dignior
 ira. *quod scripsi proposuit Buech.* Cur irascaris mihi cur sic
 dignior ira *scripsit Areualus*   267 etherias   268 Preda

- Deorat egregios ingenti corpore tauros,
 Et rapiunt aquilae splendida membra pedes.
 Dat semel iratus ueniam post uulnera pardus
 Nec reduces morsus dat feritate pia.
 275 Despicit irasci pastoribus optima tigris,
 Despicit et talpas flammeus ore draco.
 Fulmina non feriunt reptantia gramina terris
 Nec modicas salices flamma trisulca cremat,
 Sed feriunt celsas pulsantes nubila cedros
 280 Et montes uastos proxima saxa polo.
 Sontes peccantes tantum sua culpa fatigat:
 Ecce etiam insontes noxia poena petit.
 Si ipse ego peccaui, quatenam est, rogo, culpa
 meorum
 Quos simul exagitat frigus inopsque fames?
 285 Diluuiο periere rei sine clade piorum,
 Loth bonus et iustus tollitur ex Sodomis.
 Si non humani generis peccata fuissent,
 Unde pium nomen posset habere deus?
 Sed quia dat ueniam populis peccata relaxans,
 290 Per pietatis opus nomen habet placidum.
 Si ueniam frater fratri donare iubetur,
 Quid rex subiectis et dominus famulis?
 Si iustis solem dominus pluuiasque dedisset
 Nec daret iniustis, quae fuerat pietas?
 295 Non quaerit ueniam qui nil peccasse probatur,
 Nonne manus medici languida membra petunt?
 Materiem laudis praebet tibi culpa reorum
 Et titulos famae dat pietatis opus.
 Inclitus armipotens, uestrae pietatis origo
 300 Et doctus genio pronior ad ueniam
 'Non homini ignosco' dixit 'sed lingua meretur':

272 membrida unde nebrida uerbum prorsus ignotum efficiendi licentiam sibi sumpsit *Areualus*. splendida proposuit *Buech*. ceterum totum hoc hemistichium addidisse uidetur *man. rec.*
 277 Flumina corr. *Areualus* cf. V 312 300 inter genio et pronior amplius spatium

Hic reus et doctus Uincemalos fuerat.
 Non laedunt delicta deum, sed laeditur auctor
 Ni peccata dolens paeniteat sceleris.
 305 Qui poscit hac lege deum ut peccata relaxet,
 Debet et ipse suo parcere ubique reo.
 Non semel ignosci dixit lex sancta reatum,
 Sed quotiens culpa est sit totiens uenia.
 Dicam regnanti domino pia uerba prophetae:
 310 'Etsi peccaui sum tamen ipse tuus'.
 Da ueniam, miserere precor, succurre roganti,
 Pristina sufficiant uerbera uincla fames.
 Sessorem dum carpit iter si cornea pulsans
 Ungula concutiat quadrupedantis equi,
 315 Uerbere corrigitur culpa plectente flagello:
 Non simul abscisi crura pedesque iacent.

Explicit satisfactio Dracontii ad Guthamundum regem Guandalorum dum esset in uinculis.

302 Uinco malos *uid. indicem Uincomalus Areualus* 307
cf. Matth. 18 21. 22 Luc. 17 3. 4 310 Etsi] et deleuit *man.*
rec. cf. Sapient. 15 2 313 *post si exigua litura | palpans*
corr. Areualus 316 *abscissi Areualus Ceterum ultimae pa-*
ginae inde a uersu 307 literae partim euanidae difficile leguntur.

INDEX NOMINUM.

Asteriscus lectionem suspectam aut coniectura restitutam indicat.

- Abessalon *Sat.* 163
 Abydos VIII 246
 Acheronta natare IX 127
 Achilles, Achillis, Achillem
 VII 16, VIII 49 127 157, IX
in inscriptione 9 33 53 93 125
 186 189 211 *in subscriptione*,
 X 330 333 magnanimum
 Aeacidem VIII 192 Aeaci-
 des IX 55, Pelidi IX 76,
 Emathia nutritus VIII 321,
 Thessalus *ibid.*
 Achinum rector *Telamon* VIII
 362
 Admētus VIII 210
 Adon II 120
 Aeacus IX 121 146: quaesitor
 auus IX 36
 *Aeetis *aula* X 59
 Aegaeum fretum VIII 219 432
 Aeneadum populus V 110
 Aeneas VIII 241 586 IX 73
 Anchisiades VIII 372 Cythe-
 reus VIII 364 iuuenis Dio-
 nes VIII 240
 Aeolus VII 144 Aeoliae do-
 mus VII 140
 Africus *uentus* VIII 385
 Agaue baccha Lyaei X 551
 Agenor X 314 Agenoria sob-
 oles *Europa* VIII 561
 Ajax VIII 314 319 364 375 *sqq.*,
 Aiakis *mater* VIII 290, Aea-
 cides VIII 157, Telamone
 satus VIII 48 Telamoni-
 us VIII 50
 Ajaxque secundus VIII 324
 pessimus Ajax VIII 143
 Alamannus V 35
 Alanus V 35
 Alcestem VIII 209
 Alcides *uide* Hercules
 Alcestem II 25
 Alexander VIII 30 97 225 366
 603 *cf.* Paris
 Allecto ceras adamante no-
 tauit X 482
 Lycastum zelat Amazon II
 119
 Amor II 91 93 VII 36 X 131 145
 ales II 109 aliger ignis VI 57
 cui castra uoluptas VI 59 flam-
 miger ales VIII 495 furibun-
 dus VI 20 pharetratus puer
 X 61 pinnatus II 146 X 216
 240 puer ignipotens uictor
 X 262 impubes lasciuie puer
 II 46 impubes lasciuus erat
 VI 59 lasciuie puer X 587
 Pyrois mens ignea mundi X
 127 uapor fecunde poli X
 128 uolucer Ueneris VII 154
 pinniger, pinniger audax,
 puer, ales, uolucer *saepis-*

- sume describitur* VII 12 *sqq.*
et alibi cf. Cupido et Idalius
 Amyclae VIII 30 tacitae VIII
 439
 Andromache Andromaches An-
 dromachen VIII 154 IX 38
 91 151 199
 Antaeus II 156
 Ansila testatur *Uandalorum*
triumphos Sat. 214
 Antenor VIII 240 260 590
 Antilochus VIII 325
 Aonius fons VIII 14
 Apollo VIII 206 disertus VII
 18 magnus II 106 plectrifer
 X 285 *cf. Diana Thymbraeus*
 VIII 184 potestas Delphica
 VI 5 Apollineum agmen VI
 11 Apollineus Chryses IX
 102
 gentes Aquilone remotae V 36
 Arctoi tristior axis bruma X
 172
 Argis Iuno imperat VIII 338
 Iuno spernata ab Argis X 598
 puppibus Argolicis IX 66 *cf.*
Orest. 28
 nominis Asdingui bella trium-
 phigera *Sat.* 22
 Astyanax VIII 146 IX 222
 Astyanacta IX 39 152 193
 *Athamas X 583
 Athenae X 599
 Atridis aula VIII 449 *uide*
 Menelaus
 Atropis ingens VIII 203
 Attica nox VIII 28
 montis Auentini *caecumen plebs*
tenuit V 255
 regnator Auerni X 446
 Augustus Caesar *Sat.* 180
 Aurora capillos pectinat X 102

 Persarum regem Babylonae
 regna tenentem *Nabuchodo-*
nosor Sat. 31 *sqq.*
 Bacchae VII 36 *rotari VI
 69 rotantur X 283

 *Semelae Bacche X 587 *Bac-
 chus X 281 *cf. Bromius et*
 Liber
 Bellona VIII 147
 Bromius II 106 VI 17
 Busiris atrox Aegyptius ille
 cruentus V 140
 Bybliades iungant hymenaeos
 VII 33 saltant X 283

 Cadmus VIII 562 X 574
 Caesar V 207 ubique potens
Sat. 175 cuius et hostis erat
Sat. 176
 Camena VIII 15
 Camillus missus in exilium
 V 214
 Carales VII 139
 Carthago V 109 117 renouata
 micat quibus occidit armis
 V 114 duorum annua nobili-
 um praestabat funera tem-
 plis Saturnoque seni pueros
 mactabat ad aras V 148 *sqq.*
 Carthaginis moenia VI 80
 proconsul almae Karthagi-
 nis V *in subscriptione* qui fu-
 gatas Africanae reddis urbi
 literas I 13 cotem uirtutis
 habendam *Romani censuerunt*
 V 110
 Cassandra Cassandrae VIII
 88 134 183
 Cassius V 84 *cf. Cic. p. Sex.*
Roscio XXX 84
 Castor V 322
 Centaurorum praedas IX 109
 tori biformes VIII 322 Cen-
 taurica lustra VIII 323
 Chiron IX 106
 Christus *Sat.* 123 181 263
 Chryses Apollineus IX 102
 Cinna cruentus V 206
 pectore Cisseo VIII 164
 Claudius Appius V 257
 Clotho VIII 203
 Clymene II 55 116 *cf. Verg.*
Georg. IV 345 *sqq.*

- Colchis X 177 517 *barbara
X 171 *Colchis alumnus
X 44
apud Colchos X 32 Iam uenit
ad Colchos X 282
Commodus Augustus *M. Aurelius* Sat. 188 *modico sermone poeta Sat. 187 eius dictum sit bonus in uita qui uolet esse deus Sat. 190
Creon X 367 521 553 Creonta
X 427 tecta Creontis X 476
511 Iocastae frater et heres
X 450
Creta VIII 441 X 593
Cupido VI 16 X 122 218 amator erit qui non cantarit amores Nescit enim senibus ueniam donare Cupido VII 68 Furias amat ipse Cupido II 120 flammipotens VI 5 puer alme Cupido VI 44 ignes Cupidineos X 148 cf. Amor et Idalius
Cynthia X 390 Sat. 239 240 tu caelo Cynthia regnas X 190 cf. Luna
Cypris VI 78 X 61 X 119 amoena X 157 bona mater amorum VII 10 subiecta columbis VI 72 in ornatu ueniens VII 145 cf. Cytherea Cythere Dione Uenus
Cyprus Cypri Cypro Cyprum VIII 429 435 437 460 505 510 573 X 597 *Cypro VIII 427
alta Cythera VIII 438
Cytherea parens VI 90 Cythereae cantibus absens VII 71
Cythere Cytherae Cytheren VI 80 VIII 436 IX 75 X 49 84 cf. Cypris Dione Uenus.
Danai VIII 126 128 Danais VIII 146 IX 100 231 Danaos IX 65 apud Danaos sacrata mente dicatus pontifex VII 114 cf. Achini Graecia Grai Pelasgi
Daphne VII 19
Dardana litora VIII 246 gens Dardana VIII 336 *Dardanio campo IX 64 pastor Dardanus cf. Paris
Dardanides VIII 265 IX 221 Dardanidum VIII 18
Dauid Sat. 158
Deidamia IX 200
Deiopea *nympha* II 131
Delos X 594
Deus Sat. 1 sqq. 16 19 41 49 55 98 107 114 115 152 178 211 262 303 305 omnipotens Sat. 101 tonantem Sat. 149 armpotens Sat. 200 an Mars?
Diana X 154 300 326 Dianae saeuior ara X 177 arma X 185 sacra X 235 templa X 277 Taurica crudelis mitis tamen ara V 139 pharetrata X 64 Scythica X 10 plectriferi germana dei X 285 cf. Orest. 85 Phoebe X 228 Luna X 188 corporis dominam uerax quam turba fatetur X 403 Latonia II 24
Dictaea puella cuius amore Bacchus arsit Ariadne VII 20
Diomedes IX 69 Tydides VIII 324 647 IX 73
Dione VI 12 21 VII 138 X 81 144 590 pia sacra Dionae VII 63 post sacra Dionae VIII 498 castra Dionae VII 36 natalis Dionae VIII 435 ueniunt sub iura Dionae VI 104 iuuenisque Dionae Aeneas VIII 240 Dionen X 597 matremque Dionen VIII 471 ridente Dione VII 153 Dione Paridem zelat II 119 cf. Prop. III 32, 35 Lachmanni nisi forte Oenone legendum est. cf. alterum indicem s. u.

- productio* sacra Dionaeae matris VIII 515 *cf.* Cypris
Cythere Uenus
miluus Ditis auis VIII 466
atria Ditis X 191 inferni uolucres raptoris obuncas VIII 477 *cf.* Pluto
Dominus *Deus Sat.* 96 168 293
Dorica castra VIII 127 regna VIII 228
Blossius Aemilius Dracontius uir clarissimus et togatus fori proconsulis almae Karthaginis apud proconsulem Pacidegium V *in subscriptione*. praefatio Dracontii discipuli ad grammaticum Felicianum I *in inscriptione* Dracontii opus de raptu Helenae VIII *in inscriptione*. Dracontii Medea X *in inscriptione* satisfactio Dracontii ad Guthamundum regem Uandalorum *Sat. in subscriptione*. quidquid contemptis uterque (*Hornerus et Vergilius*) Scribere Musagenes, hoc uilis colligo uates VIII 23 a Feliciano linguam latinam doctus III 17 eius cum domo Victoriana consuetudo VI 36 *sqg.* iuris peritus V *subscr.* et VII 123 licet exiguum tamen inter iura poetam. *pater familias Sat.* 283 *captiuus* VII 25 106 119 *sqg.* 134 *Sat.* 283 *sq.* 312 eius culpa VII 127 *sqg.* *Sat.* 21—28 53 93 *sq.* 105 *christianus* VI 88 VII 132 IX 16 *sq.* 36 134 226 X 414 434 *Satisfactio*
Dryades VII 34
Emathia nutritus Achilles VIII 321
(Endymion) X 147
*Eos VIII 46 Eous X 103
Erebi gens clara mei Achilles IX 125 rex Erebi X 436
crudelis Erichtho V 130 *describitur ibid.* 131—135
Eteocles X 585
Europa VIII 558 X 315 Agenoriam soboles VIII 561
Fabiani sanguinis index VII 2
Fauni VII 35
Felicianus grammaticus I *in inscriptione* III *in inscriptione*
*Feretus X 532 *cf.* Hygin. *fab.* 25 239 ubi liber Frisingensis praebet Pheretum
Fortuna potens VIII 133
Francus V 35
Furiae X 458 539 542 571
Furias II 120 X 435 448 457
*Furor X 563 furores X 529
Galatea II 34 delphine sedens Galatea minaci Neptunum perfundet aquis VII 151
Romanorum Gallis nexilla (tulit Camillus) V 217
Troius ille puer Ganymedes conditor artis *auguralis* VIII 479 *cf.* II 23
*Gargilianaethermae ubi Dracontius controuersiam dixit V *in subscriptione*, eadem thermae ubi in secretario collatio Carthaginensis cum Donatistis habita est *Kal. Iun. anni 411 de quibus inspicias gesta collationis Carthaginensis ed. Paris 1676 cogn.* I 1 (p. 29), I 10 (p. 31): erit autem collationi aptissimus locus thermarum Gargilianarum in quem die *Kal. Iun.* eosdem episcopos solos qui designati sunt oportet conuenire, *cogn.* II 1 (p. 62); *cogn.* III 1 (p. 67); *addas Augustini uerba in epistola ad Donatistas post collationem XXV (IX p. 679 Migne):*

- Locus etiam re tanta dignus in urbe media procuratur et *ibid.* XXXV (p. 689): Sed quomodo dicamus iniuriam quando in tam spatioso et lucido et refrigeranti loco nos fuisse recolimus? *Quae de loco quo fuerint thermae Gargilianae Francogalli ariolati sunt inuenies apud Dureau de la Malle recherches sur la topographie de Carthage p. 207 sq. V. Guérin voyage archéologique dans la régence de Tunis I p. 63. cf. Barth Wanderungen durch das punische und kyrenaesische Kuestenland p. 98*
 (Gensericus) aui ut laudes dicam *Sat.* 51 Inclitus arripotens uestrae pietatis origo et doctus, genio pronior ad ueniam *Sat.* 299
 Glauce X 369 447 Glaucæ X 494 Glaucen X 426
 *Gnossius Rhadamanthus IX 133
 impia Gorgon IV 44 Gorgone terribilis Pallas X 599
 Gothus V 35
 Graecia sollers VIII 45 coniurat in arma VIII 125 uetrix VIII 339
 Graia iuuentus VIII 316 545
 Graiam puppim X 36 Graium dotata cruore *Helena* IX 63
 Graios VIII 295
 Gratia pulchra VII 42
 Guthamundus rex Uandalorum *Sat.* in *subscriptione.* rex VII 127 131 *regnauit annis* 484-496
 Hannibalisque trucem fregit per bella furorem (*Scipio*)
 Ac populatorem Romanae gentis adegit Sorbere mortiferum ceu pocula blanda uenenum Et caput infaustum
 legatus uenit ad urbem V 210 *sqq.*
 Harmonia X 591
 Hector Hectoris Hectorsa Hectore VIII 83 92 123 140 155 212 239 605 624 IX in *inscriptione* 37 50 64 76 104 138 142 144 156 162 163 174 181 189 203 216 225 in *subscriptione* funeris Hectorei VIII 142 IX 44 Hectoreis carnis IX 165 Hectoreum cadauer VIII 139 IX 78
 Hecuba VIII 96 620 IX 170 208 iamque Hecubalatra VIII 145 pectore Cisseo VIII 164
 Helena VIII in *inscriptione* 440 Lacaena VIII 1 125 445 490 494 505 565 IX 62 Spartana VIII 444 551 Tyndaridis sensus VIII 530 Iouis alitis proles VIII 440 numen ueniens de stirpe Tonantis VIII 528 Ledaea fugax propago VIII 653 Ledaeus partus VIII 497 *
 Helenus Heleni Helenum VIII 88 119 181 608
 Hercules uox uerba hostis arma uires II 147 IV in *inscriptione* 12 VIII 79 603 Alcides Alcidis Alcidi Alcidem II 3 65 99 100 149 VIII 309 Tiryntius II 94 141 V 321 Herculei comites VIII 294 Herculeae spes II 150 Herculea cum uoce II 143
 Hesionem VIII 52 333 367 Hesionem VIII 227 270 regina Pelasgum VIII 366
 totos qui uicit Hiberos *Scipio* V 209
 Hippolytus II 104
 tu grandis Homere VIII 12 sensus Homeri VIII 16
 Hyacinthus II 136
 Hydrae serpentis capita IV in *inscriptione*

- Hylas Hylae Hylan I *in inscriptione* II *in inscriptione*
 95 100 109 117 123 129 142
 145 148 *in subscriptione*
 Hymen VI 17 X 263 Hymenaeus X 87 162 hymenaeos VII 33
 Hyrcanae tigres VIII 577
- Iason II 105 X 42 238 254 267
 338 342 350 367 379 418 424
 426 478 captivus X 217 nauta
 X 18 248 *al. peregrinus* X 198
 perfidus X 553 pulcher X 56
 179 *et alibi* pelagi temerator
 primus X 34 Aesonides Aesonidi
 Aesonidem X 76 289
 351 iuuenemque Pelasgum
 X 141 *a pantomimis repraesentatur* X 19
 Ida VIII 31 64 97 117 bonus
 arbiter Idae VIII 221
 Idalium X 597 nemus VIII 438
 Idalium II 4 X 90 puer VII
 48 X 110 pinniger X 280
cf. Amor Cupido
 Idalii ignes II 150 VIII 495
 Idaliae uolucres VI 91 VIII
 464 Idalias columbas X 164
 Idalii carminis cuperem nunc
 ebrinus esse index VII 1
 Iliaci VIII 292 Iliacos proceres
 VIII 235 Iliacae gentis
 populator Achilles IX 93
 Iliacas carinas VIII 596 puppes
 VIII 218 ruinas VIII 282
 Iliacum regnum VIII 267
 Ilios ingens VIII 296
 Indus Liber X 320 domitis
 rediebat ab Indis X 272
 Ioannes Sardus VII *in inscriptione*
et in subscriptione Ioannis
 nota VII 7 *cf. VII*
 47 139
 antistes senior pater ille Ioannis
Zacharias Sat. 39 cf. d. deo
 II 676 *sqq.*
- Iocasta X 584 Iocastae frater
 et heres Creon X 450
 Ionium mare VIII 431
 Israhelitarum populum *Sat. 97*
 qui mecum quondam gelidum
 transauerat Istrum (*Iason cum Iunone*)
 Iuno IV 6 13 21 VIII 36 166
 *229 X 49 141 598 Iunonis
 alumni *serpentes Herculi missi*
 IV 27 pronuba Iuno VII 61
 X 268 matrona Iouis X 81
 Tonantis X 55
 Iuppiter II 42 VIII 535 558
 X 374 matrona Iouis X 81
 templa V 243 Ioui VIII 82 Iouem
 tonantem VIII 167 alme
 parens IV 9 dominus caeli II
 20 celsi moderator Olympi
 IV 1 Olympiaca fronte VIII
 559 omnipotens IV 9 satyrus
 cygnus *alia* II 24 de fratre
 maritus II 42 Tonantis IV
 14 VIII 198 464 472 X 55 Tonanti
 uictima datur V 313
 Tonantem II 19 X 5 X 72
 X 138 316 415 593
- Lachesis VIII 203 X 375
 Laocoon VIII 181 anguibus
 implicitum credas Laoconta
 gementem V 285
 (Laomedon) auarus VIII 186
 Laomedontiades *Priamus* VIII
 81 Laomedontiadas IX 224
 Latialis mysticus aulae *pontifex*
 VII 113
 lingua Latina VIII 28
 Latonia *Iuppiter mutatus* II 24
 Ledaea fugax propago VIII
 653 Ledaeus partus VIII 497
Helena * Ledae partus
Castores V 322 *cf. II* 24
 Lemnus X 598
 Liber VI 67 X 273 327 Indus
 VII 19 X 321
 domitor Libyae bellorum
 Scipio fulmen V 208

- Loth bonus et iustus *Sat.* 286
 Lucifer *Sat.* 88 tecturus astra
 X 470 *cf. d. deo II* 9 fugat
 astra poli
 Luna X 146 148 188 395 431
 540 brachia contorquens
 stellis X 401 cui cancer do-
 mus est ora clarissima mundi
 X 400 decus noctis X 539
 nocturnorum triplex regina
 polorum X 398
 Lyaeus X 550
 Lycomedes IX 197 X 331
- Maleae VIII 247
 Marius V 206
 Mars VI 17 ipse furor VII
 21 saltat amores VI 17 Mar-
 tis arma VI 14 certamen
Sat. 207 omina tetra VIII
 648 opus IX 61 seges X 576
 templum ubi uellus aureum
 seruitum erat X 362 grauis
 est iniuria Marti V 242 uo-
 lucres VIII 477 nox tessera
 VII 78 captiuo Marte II 57
 Martius accipiter VIII 469
 Martia tela *Sat.* 226 pluun-
 tur V 27
- *Maurus IV 30 arcus?
 Maurus ubique iacet a *Uan-*
dalis debellatus Sat. 214 *cf.*
Procop. d. b. Uand. I 8
 Maximianae thermae VI 97
cf. Prosper. chron. ed. Labbé
Paris 1657: Diocletiano VI
et Maximiano V Constantio
III et Maximiano III [299
p. Chr.] thermae Diocletia-
nae Romae et Carthagine
Maximianae aedificatae. At-
que cum eodem quo Diocletia-
nas modo nostras quoque ther-
mas in ecclesiam christianam
eamque matrimoniis iungendis
aptam mutatas fuisse Dracon-
tius indicare uideatur, for-
DRACONTII carmina.
- tasse licebit permagni illa*
aedificii uestigiu prope a litore
siti in memoriam reuocare,
quod cum esset a Christianis
in ecclesiam mutatum scripto-
res Arabici thermas uocabant
cf. Barth Wanderungen durch
das punische und kyrenaische
Kuestenland p. 105 106
 Medea X in inscriptione 6 144
 150 180 219 227 329 339 341
 350 357 383 389 416 462 484
 494 552 Colchis X 491 ful-
 gens 289 nocturna dea II
 105 sacerdos X 136 184 213
 Scythica X 276 homines in
 uentre necauit X 445 *trago-*
ediis agitur X 22
 Medus honestum credit a cani-
 bus cadauera lanari IX 79
 signumque premit gauisa Me-
 gaera X 481
 augur cretus de gente Me-
 lampi VIII 459
 Meleager VIII 604
 Melpomene pallida grande
 boans longis sublata cothur-
 nis X 20
 Memnoné belligero VIII 47
 Menelaus VIII 526 571 *sqq.*
 flauos extorquet uertice crines
 VIII 576 Atrides VIII
 585 Atridis VIII 449 548
 Atridi VIII 537
 Mermerus X 531
 Minerva IV 41 VIII 38 82 dea
 lanigera VII 62 uirgo VIII
 166 uirgo decora VIII 36
 simulacra VIII 77 templa V
 243 *cf. Pallas*
 Minos IX 133
 Minturnas depulsus obit *Sci-*
pio Litrni V 214
 Persice Mithra X 538.
 uerba Moseo dicta prophetae
Sat. 17
 Musa II 2 VI 16 Musis can-
 tantibus VI 11

- nterque Musagenes *Homerus*
et Vergilius VIII 23
 Museo pectine VII 31 *che-
 lys Musea I 11
 Myrrha II 41
 (Nabuchodonosor) Persarum
 regem Babylonae regna tenentem *Sat.* 31 *sqq.*
 Naidis imago II 81 Naides
 VII 35
 Napaeae *nymphae* VII 34
 Narcissus ab undis II 136
 Neoptolemus V 158 *uide* Pyrrhus
 Neptunus II 31 Neptuni domus Maximianae VI 97 *uide* Maximianae thermae
 Nereidum spumante choro VII 147
 Nestoris Antiochus VIII 325
 Nympha II 122 Nymphae II 100 102 128 VII 33 faciles II 102 faciles puellae II 125 fluidae carpentes pensa puellae II 61 Penei numina II 102 Nymphae pelagi VII 146 Nympharum II 1 53 turba II 68 Nymphis II 55 90 111 Nymphas II 56 Nympha *Theitis* VII 17
 Oceano nudante rotas *solis* VIII 371
 *Octavianus *aut* Optatianus VII 109 *pontifex*
 Oedipus X 584
 Oenone VIII 63
 Olympi IV 1 Olympum X 73 Olympo IV 38 Olympiaca fronte (Juppiter) VIII 559 Oreadas VII 35
 Orpheus I 11 Orpheum I 1
 Pacidegius (-eius?) proconsul almae Carthaginis *V in subscriptione*
 Palaemon X 583
 Palamedes VIII 325
 Palatia sacra VII 112
 Palladium sudat VIII 76
 Pallas II 28 uirgo ferox II 29 Gorgone terribilis X 599 Pallados armisonae VI 13 *cf.* Minerva
 Pan VI 69 saltet et imparibus calamis Pan corniger intrans VII 37
 Paphos VIII 439
 Paris VIII 40 68 233 398 443 447 544 Paridis VIII 11 106 115 iudicium II 60 in uultibus Priami laudatur imago VIII 368 Paridem VIII 588 Dione zelat II 119 *cf.* *Prop. III 32, 35 Lachmanni* Parin VIII 606 IX 56 caelicolum arbiter VIII 31 Idaeus pastor gener ipse Tonantis VIII 148 Iliacus VIII 509 Iliacus pastor VIII 34 pastor ab Ida II 104 VIII 117 pastor Dardanus VIII 433 Priami propago VIII 95 raptor VIII 158 Troiani praedonis iter VIII 1 tyranni VIII 556 *cf.* Alexander
 Parthica regna *Sat.* 35 (Pasiphae) II 43
 Pätroclus IX 146 Pätroclum IX 137 Pätroclo VIII 323
 Pegaseo de fonte ueni X 29
 Pelasgi VIII 17 Pelasgum VIII 294 652 IX 144 Pelasgis IX 100 X 356 *cf.* Danaï Grai
 Peleus IX 196 Aeacides VII 17
 Penei sub fonte II 54 numina Nymphae II 102
 Perdicca furens II 41 *cf.* *Lucian. q. hist. sit conser.* 35
 Pergama VIII 18 67 78 127 150 165 185 189 271 326 IX 65 76 *cf.* Troia
 Persa V 35 Persarum regem

- Babyloniae regna tenentem
(*Nabuchodonosor*) *Sat.* 31 *sqq.*
ad Persas honor est si mem-
bra uolucres eripiant IX 80
Persice Mithra X 538
Persephone X 414 *cf.* 407 *sqq.*
cf. Proserpina
Phaedra II 44
Phalaris V 138
cor Pharaonis *Sat.* 18
Phoebus V 328 VI 16 VIII
369 IX 30 100 X 91 340 402
475 518 568 Phoebi cursus
X 4 Phoebum VIII 211
Phoebo candente VIII 467
Phoenix sola genus X 104 *sqq.*
Phoenicis in morem V 116
Phorcique clientes VII 147
Phrixei uelleris aurum X 32
cf. d. deo II 447
Phryges VIII 98 187 317 651
Phrygibus VIII 184 283 363
552 IX 52 Phrygis periuria
gentis VIII 297 turba comes
Phrygio succincta decore ful-
gebat VIII 487 *Phrygios
ignes IX 66 *cf.* Troiani
Pluton II 121 X 539 noctis
rex X 542 inferni secreta
dei IX 119 *cf.* X 407 *sqq.*
uide Dis
Polites V 156 VIII 631 637
pauido comitante Polite VIII
84
Polles cui pinna loquax dat
nosse futura VIII 480 *cf.*
*Suid. s. u. Πόλλης, οἰώνι-
σμα, Μελάμπους (σύμβολον)*
Pollux V 322
Polydamas VIII 240 327
Polyhymnia docta quae solet
in lepido theatro *muta lo-
qui cum nauta uenit cum
captus amator inter uincla
iacet mox regnaturus Iason
X 17
Polynices X 586 Polynicis X
585
- uirgo Polyxene IX 40 *cf.* IX
229
Priamus Priami Priamo Pria-
mum Priamo V 156 VIII 21
52 79 95 151 163 211 265
277 280 299 311 378 557 587
590 620 622 IX 148 163 171
Priamus mendicet IX 222
flammis rex ipse caues VIII
145 Priami gens VIII 294
senectus IX 194 laudatur
imago VIII 368
Proserpina X 539 heres Pro-
serpina mundi X 189 *cf.* Per-
sephone
Pudicitia VII 43
Pyrois mens ignea mund.
Amor X 127
Pyrrhus V 155 VIII 21 133
149 X 332 Pyrrhi imago IX
193 *cf.* Neoptolemus
- Quirinus *Marte natus* VII 23
- Rhadamanthus Gnossius IX
134
(Rhea Siluia) Uesticolae pe-
teret (*Mars*) cum uirginis
artus VII 22
(Romani) Romanorum uexilla
V 217 dux princeps Roma-
nus erat *Titus Sat.* 183 Roma-
na potentia V 108 popu-
latorem Romanae gentis ad-
egit *mori Scipio Hannibalem*
V 211 Romana in saecula VII
23 gente togata VII 116
Romula tecta V 215
Romuleam laetus sumo pro
flumine linguam III 17
barbaris qui Romulidas iun-
gis auditorio I 14
Rufinianus VI 103
- Salamis VIII 248
Salomon *Sat.* 161 167
Sardoae herbae VII 47 Sar-
dorum litora VII 143 *Sar-*
7*

- dorum qui sacra probas *infantium caedes* V 144
 Sarmata V 35
 Saturnoque seni pueros mactabat ad aras *Carthago* V 150
 Satyri VII 33 *Iuppiter* Satyrus II 24
 Scaevae iacuerunt *limina portae VIII 74
 bellorum Scipio fulmen domitor Libyae V 208
 Scythia X 36 334 Scythiam X 281 Scythica Diana X 10
 Scythicam *Medeam* X 151
 Scythicas catenas X 50 Scythicas glacies X 171
 iam se Semeleia iungunt agmina X 282 Semeleie Bacche X 587
 Sestos VIII 247
 Silenus VI 70 nutat asello VII 38
 Simois VIII 75
 Sirius *Sat.* 88 ardor II 31
 Sitifensibus herbis *melli* Sardoas inget poclis VII 47
 tollitur ex Sodomis *Loth Sat.* 286
 Sol II 55 56 X 538 540 Perseice Mithra X 538
 Sopor X 361
 Statulenus *pontifex* VII 109
 Stēphanus *Sat.* 171
 Sthenelus VIII 324
 Suenus V 34
 Sylla ferus V 206
- Tartara IX 228 Tartareae sorores *Furiae* X 449 Tartareo gurgite X 480
 Taurica crudelis mitis tamen ara Dianae V 139
 Telamon VIII 254 262 279 285 Telamonis dicta referte VIII 587 Telamona ducem contentam exposce sororem VIII 226 Telamone satus VIII 48 satum IX 67 rector
- Achilus VIII 362 turbidus
 Aeacides VIII 291 animarum iudicis heres VIII 328 Telamonia regna VIII 288
 Tenedos VIII 246
 Teucer VIII 325 Teucris sagittas IX 68
 Thebae X 591 Thebis X 449 573 588 Thebas X 366 Thebana de stirpe X 590 rector Thebanus X 374
 Thesea VIII 604
 Thessalus heros *Achilles* VIII 47
 Thetin II 34 mater ab undis IX 209 Nympha VII 17
 Thymbraeus Apollo VIII 184
 Tirynthius II 94 141 V 321
 Tisiphone X 481
 Titan mundi facies pulcherrima X 497
 Titus dux princeps Romanus erat *Sat.* 183 *eius dictum* perdidimus hac luce diem *Sat.* 185
 *Tritonis alumni VII 146 Tritones II 34
 Trium te confiteor X 188
 Troia Troiae Troiam V 154 VIII 144 259 270 293 315 326 332 375 586 650 IX 37 47 53 100 203 223 230 X 333
 Troiam fax incendet VIII 123
 Troiani VIII 19 193 196 Troianos VIII 628 sanguine Troiano VIII 652 Troiana inuentus VIII 251 Troianum carpebat iter VIII 71
 Troes VIII 299 Troas VIII 400 Troum regnabit origo VIII 197 Troia funera IX 231 *cf.* Iliaci
 Troilus VIII 625 Troile VIII 94 155 631 iam per bella furis VIII 129
 Troiugeniae V 111 proceres VIII 261 optime Troiugenum VIII 231 sanguine Troiugenum IX 63

Tyrides VIII 324 647 Tyridem IX 73 *cf.* Diomedes
Tyriae nestes VIII 482 X 258

Uandalorum rex Guthamundus
Sat. in subscriptione

Uenus II 45 (*cf.* 4 36 *et alibi*)
VI 4 16 22 25 96 105 VIII
36 64 229 472 *sqg.* X 52 *sqg.*
122 218 269 587 Uulcani amor
VIII 168 Ueneris bella IX
60 castra VI 20 X 339 myrtus
VIII 618 puer X 460
templum VIII 451 Ueneri
VII 144 Uenerem II 48 X
82 596 non fuit in Uenerem
nondum pubentibus annis
iuenis Sat. 227

Uerginia V 254

(Uergilius) qui Troianos inuasit nocte poeta VIII 19
cf. 20 21 28

Uesticolae uirginis matris Romuli VII 22

*Uincemalos reus et doctus
Sat. 302 *cf. not. episc. Afr. ed. Ruinart. (Histor. persecutionis Vandal. Venet. 1732) p. 59 98* Uincemalus Baparenensis *et p. 176 98* Uincemalus Baparenensis. codex Laudunensis Uincemalos *et Morcellium Africae christianae uol. I p. 97 sub episcopatu Baparensi: Uincemalus.* in codice Laudunensi reperit Ruinartius Uincemalos quae appellatio si Africanorum ingenium

et consuetudinem spectes probabilius uideri debet: sumptam enim sacris e literis crediderim ubi iubemur uincere in bono malum (ad Roman. XII 21). hic porro nonagesimus octauus est inter episcopos Mauretaniae Caesariensis quos rex Hunericus anno CCCCLXXXIV Carthaginem cum aliis euocatos exilio multauit. *attamen ualde dubito non Felix Dahn (die Koenige der Germanen I p. 160, 3) eundem esse episcopum istum ac nostrum reum et doctum recte contenderit, cum id quidem prae fracte negandum sit uersibus 299 et 300 non tam Genserici quam Hunerici patrum Guthamundo semper infensi laudes proferri*

*Victorianus VI 103

Victor VI 82 Victoris domus VI 101

Uirginitas fugit VI 94

Uitula sponsa Ioannis Sardis VII in inscriptione 7 in subscriptione Sitis orta *cf.* VII 2 *et 47*

Ulixes VIII 325

Uulcanus Lemno spernatur X 598 Uulcani catenae II 57 amor Uenus VIII 168 eius antra Carthaginiensia VI 96 Uulcanius ensis IX 185

Xanthus flumen VIII 75

SERMONIS DRACONTIANI SPECIMEN.

Nullus ab insidiis locus est
 qui fraude uacabit V 44
 quis nisi caelesti demens
 compulsus ab ira *Sat.* 27
 sol fuscatur ab umbra *Sat.*
 243 mater ab undis *Thetis*
 IX 209 noster Narcissus ab
 undis II 136

manesque sepulcris abdicas
 IX 129

natorum turba stipatus ab-
 ibat VIII 85 non inhono-
 rus eram sed laude redem-
 ptus abirem VII 4 sed ne
 fraudatus abires V 300

ablatus fuderat Idalius gre-
 mio se forte parentis II 4 in-
 sula delubris natorum colla
 secabat V 146 solo cum mor-
 det arenam V 284 ornatus
 fronte corymbis VI 67 del-
 phine sedens Galatea minaci
 VII 151 Thessalus Emathia
 fratris nutritus Achilles VIII
 321 ubi dispersos longo ui-
 det aequore Troas VIII 400
 Lacaenam litore non posuit
 media sed puppe locauit
 VIII 566 pietas si sancta
 manebit corpore belligero
 IX 31 pugnam thalamis
 exercet IX 59 tu caelo Cyn-
 thia regnas X 190 iacet ho-
 stia templis X 193 *domus
 est ora clarissima mundi X

400 qua (Luna) minvente
 polis *Sat.* 238 reptantia gra-
 mina terris *Sat.* 277 — muris
 depellite fratrem VIII 161
 pectore Cisseo rapiatur pi-
 gnus acerbum VIII 164 gur-
 gite curuato rapiuntur ad
 astra liburnae VIII 387 ex-
 torquet uertice crines VIII
 576 subduceret arbore lanas
 X 35 soluat ceruice catenas
 X 78 matrisque sinu se sub-
 trahit ales X 145 uenatu redi-
 ens X 284 stratis rapitur
 X 360 *se tellure leuabant
 X 564

accipiat post crura rotas
 VII 85 accipiant *sumunt*
 X 365

*accusatiuus cum uerbis ro-
 gandi iungitur* Telamona
 ducem conuentum exposce
 sororem VIII 226 dum pe-
 teret Dominum *Sat.* 168 qui
 poscit — Deum *Sat.* 305 *cf.*
Orest. 533

acris auis *Sat.* 256

ad Cyprum uenientem VIII
 573 ponens ad busta *coro-
 nam* X 496 infelix ad cri-
 mina conscius esse V 71
 ad Persas honor est si —
 IX 80

(pius ardor) adfectus dis-
 pensat VIII 114

- adiectiua in alis desinentia*
 diademalis *Sat.* 33 pastora-
 lis VIII 2 triumphalis V 270
 uernalis X 115 uitalis IX 96
Sat. 75 iugalis maritalis ma-
 tronalis mortalis regalis *sae-
 pius*
 quando fames (leonis) ut sit
 adoptauit faucibus escale-
 pus? *Sat.* 270 conceptus lu-
 cis adoptat X 149 ad-
 optatae nouae nuptae VI
 118
 hoc pauper adorat *pro sim-
 plici* V 167
 *hoc uos adsumite fratres
 VIII 175
 *(pius ardor) adfectus dispen-
 sat agens alternat utrique
 VIII 114 nec uice functus
 agis *Sat.* 6 captius securus
 agit *Sat.* 127 *cf. d. deo* I 536
 *ner recreatus agens VII 5
 infremerit omnes uno a-
 gmine cines V 245
 agnosco *cognosco* X 91
 alumnus *seruus* V 55 fa-
 uoris alumnus VII 82
 nec funus amat sub sole ia-
 cere IX 118
 Solis amata *amica* II 55
 **anacoluthon permirum* II
 21 VIII 410
 mentes armabat in iras VIII
 285
 male palpitat artus X 244
 moriens tremibundos palpi-
 tat artus V 281 *cf. Orest.*
 727
 aspergant nostrum tua car-
 mina pectus VI 31
 te deus aspiciens effundere
 nolle cruorem *Sat* 211
 ast ego VII 69 *Sat* 41 ast
 ubi VIII 357 400 582 *cf.*
Orest. 752
 *augur auerrunces sacris
 (uolucres) VIII 478
 iudicium - barathri IX 134
 post regna barathri X 414
 regemque barathri X 434
cf. Orest. 482
 barbaris *Vandalis* I 14
 barbarus omnis eat V 34
 post bella suis *debellato apro*
 II 94
 turbine belligero IX 71
 benignus grex *pecus man-
 suetum* I 4
 blanda *amans* X 63
 cadauer quem retines iratus
 adhuc IX 45
 caeruleos imbres X 176
 albentes canos VIII 589 can-
 nos IX 208
 cantitare I 2 VII 66
 capitolia V 41 celsa VIII 81
 horrendus funesto carmine
 *bubo conqueritur X 307
 non catulaster agit pueri-
 lia *Sat.* 225
 pellis causas *res* X 352
 uiperae cerastae X 440
uide Orest. 484 *et interpretes*
Lucani VI 676
 certe legatus adesto VIII 225
 aut certe V 170 228 328
Sat. 134 sed si de nobis
 certe cantare placebat II 59
 immania cete VII 148 *cf.*
Verg. Aen. VI 822
 *cetera *aduerbii loco poni-
 tur* VIII 85
 ceu *comparationi inseruiens*
*simul et regens enuntiatio-
 nem* VIII 447
 ille (Neptunus) caput barbam-
 que ciet VII 153 terra stre-
 pitum ciebat X 461
 clausa carceris angusti IX 283

clientum turba superborum
 V 56 nota clientis ausus
 habere miser V 59 diuitis
 obsequio concurrat turba
 clientum V 180 solamen
 grande clientum VI 2
 *bruma torpebat coacta ge-
 lu X 173
 uenisse coegit VIII 262
 orbem meliore coma perfun-
 dit Phoebus X 569
comparatiuus inutilis for-
tior Hector saepe saeuior
ara X 177 antistita saeuior
aris V 131
 ego iurgia diuum compressi
 VIII 99 egregia compres-
 sit uoce furentem X 321
 conceptus lucis adoptat Lu-
 na X 149
 auctorem confessa X 300
cf. d. deo I 4 te Triuiam
confiteor perstans X 189
 qui mortibus urbem conge-
 ret VIII 163 (Carthago) ia-
 cuit congesta ruinis V 113
coniunctiuo cum uerbis ro-
gandi et iubendi iuncto saepe
uitur. exempli causa uideas
 VIII 552 *Sat.* 134 *coniunctiu-*
us alternat cum futuro saepe
cf. etiam IV 52
 multis impia constas regi-
 bus VIII 138 iniuria con-
 stat IX 180
 *copleter VII 36
 reginam natarum turba co-
 ronata circumdat VIII 86
corripiuntur Admētus VIII
 210 *Aeētis X 59 aiebat X
 327 *alitem X 109 *amens
 VIII 574 Chrysēs IX 102
 Clōthō VIII 203 dētur VIII
 314 IX 81 226 *al. eolus*
 VII 144 flābello VII 30 *cf.*
d. deo III 635 et Draconti

uersum d. deo III ante u.
 608 *quem e codice Vaticano*
 5884 *Angelus Maius addi-*
dit in Noua Bibl. Patr. I 2
p. 164 dentibus adduntur ru-
 bicundo labra flabello idōla
Sat. 96 *cf. d. deo II 579*
 impār VIII 213 *mītescit
 X 334 Musāgenes VIII 23
 Nāidis II 81 nītitur V 25
 Phoenicīs V 116 *cf. d. deo*
 I 653 pīens *Sat* 268 senectūs
Sat 224 sorbere V 212 *tū-
 bescens IV 31 *uēneat IX
 216 uēniens IX 219 *uē-
 nustās amoris X 53
 prouida non credor VIII 159
cf. Orest. 707
 crementa VI 101 *Sat.* 237
 certa crepundia VIII 102
 spes crimina ducit V 79
 crispate *intransitiue dicitur*
 VIII 352 412 *cf. d. deo I 238*
transitiue Sat 139
 per cuncta II 153 VI 65
 VII 98 VIII 237 491 X 100
 165 *cf. Orest.* 120
 regnis et cursibus apta
 (Diana) X 192 *cf. X 10*
 cyproque ligat quod nau-
 fraga puppis perdidit X
 488

dantur post terga pharetrae
 II 73 cadauer per montes
 per saxa datum VIII 140
 (augur) quem fors ad Cy-
 prum dederat per festa
 dierum VIII 460 *cf. d. deo*
 I 160 dabis *sines IX 127*
datiuus cum Romanorum
 Gallis uexilla tulisset V 217
 mortes transferre foro V 278
 stabulisque refertur VII 87
 mox pastor arenis exsiluit
 VIII 432 hospicio speratus

- eat VIII 446 (templum Veneris) cui turba precantum uel conuentus erat VIII 451
 conubio seruus ueniam VIII 524 capiti fera sarta locat X 515 — Astyanax Danais muro iactatur ab alto VIII 146 — ast ego peccando regi dominoque deoque *Sat.* 41 regi dominoque reus sum *Sat.* 107
 quaecunque latens surget de fluctibus imis VII 149 pel-
 lere pastorem patriis de sedibus umquam fata uentat VIII 190 raptas de flumine praedas IX 109 de fonte ueni X 29 ueniens de gurgite uirgo X 480 raptus de quinque sepulchris X 561 — de matre uenit, de matre creatur VIII 7 — de fratre maritus (Iuppiter) II 42 meruit de clade triumphum V 218 membrisque salutem membrorum de parte dabit VIII 173 fit felix de sorte mala VIII 334 imperium de clade tenet VIII 335 praestetur de morte salus IX 227 fecit de matre nouercam X 22 *cf. d. deo* III 341 de boue factus homo est *Sat.* 38 dicens de rupe maritum IX 155 — ueniam de prole rogabat VIII 108 consortem sanguinis unam non ualuit rector de rege mereri VIII 284 — sacrilegi de morte Iouem placate VIII 167
 ossibus urnas dedignant animae IX 28
 deflere *pro simplici* IX 175
 deiecta oculos X 394 *cf. Sat.* 146
 depositum *expositum* X 594
 mater deuota coruscos indulget uultus II 6 sobrietas per cuncta uigil deuota cucurrit VI 65
 dicite pastorem gladio pietatis obire VIII 177 *cf. VII 79 Sat.* 307.
 Abydon et Seston dimisit aquis VIII 247
 directa manus X 48 directis auribus VII 90
 cinctus apostolica discipulante manu *Sat.* 154
 longis dispersa comis IX 42
 litera doctiloquax *Sat.* 61
 sors cassa duelli VIII 344
 eadem *spondeus Sat.* 161 eodem *Sat.* 181
 ebria miscens uestigia thyr-
 sis X 275
 effigiat per cuncta uirum VIII 491
 bellum si tempus eget perferre ualetis VI 15
elisiones raro admittuntur. exempla memorabilia *te in nosmet IV 18 te oblatiua petunt VIII 462 eripe me his X 207 et qui homo *Sat.* 38
 astra poli et X 4 seruet aui ut laudes dicam *Sat.* 51 deum ut *Sat.* 305 tempora eunt *Sat.* 220 ite pares sponsi iam omina VIII 648 torpebat concreta gelu, *it X 173 — niueam cum Iasone Glau-
 cen X 426 *ante h. elisio admittitur* X 327 565
 eleuat elisum caput VII 90 *cf. d. deo* I 741
 captiuosque tuos delicias epulas *Sat.* 122
 errantes talis uindicta coe-
 cet VIII 56

- (bellis cruentis) ex quibus
occurrit saepe reatus atrox
Sat. 198
- inuidiam exagitare IX 136
exercent *efficiunt* IX 88
exercet (Achilles) in arma
biformes VIII 322
- exhinc nosce VIII 337
cunctos mors explicat una
VIII 43 *cf. Stat. Achill.* I 29
quod Phoebus toto uix ex-
plicat anno X 402 expli-
cat artus X 232
- ut uacat expositis post
proelia miles ab armis VII
73
- expectare *aspectare* IX 21
cf. d. deo I 356 *cum Areuali*
nota
- audacia forsā pauperis hor-
retur ne clam temerarius
extet V 90 sed pius extet
homo *Sat.* 156
- (Caesar) sponte facultatem
redhibens *Sat.* 177
- dominam fateor X 255
- fescennina VIII 644 X 288
fescennini fremitus VI 71
fessulus X 123
- dispensent hinc inde melos
perflante flabello VII 30
uideas correptiones
- flagellare non addito *accu-*
satio X 483
- flans uitulū coluit *Sat.* 98
uideas Areuali notam
- ubi numina saepe precati
fleximus V 162
- flosculus lanugo VIII 493
- qui fodit *Sat.* 207 fossores
infimi ordinis homines ap-
pellari notum est
- *si ratio te nulla fouet V
306 Attica uox te, sancte,
fouet VIII 28
- frangat dolor *intransiue*
dicitur VIII 330
- quem nuntius horrens fre-
gerat ad Cyprum uenien-
tem sacra dicare VIII 573
*funera corporis reliquiae
IX 34 *176
- funestas uina elementa IX
95 hostia uictorem fune-
stat languida V 317 aspe-
ctusque tuos funestent
ossa IX 90
- in hoste furis IX 143 *cf.*
crudelis in hoste IX 32 sae-
uus in hoste IX 104
- furta doli X 346
- *gaudet Agenoriam (sobo-
lem) caelestia colla grauan-
tem VIII 561
- genio pronior ad ueniam
Sat. 300
- gestire VII 150 VIII 408
gremium in iudicio VIII 32
- hauriturus aquas II 124
- *ibat adhuc in uerba dolor
II 71 ibat in obsequium ri-
sus complexibus haerens VI
60
- consultum det fata iecur X
227
- nulla pietatis imago IX 169
me claustra fatigant tempo-
ris immodici VII 121 no-
stro peccante reatu tempo-
ris immodici *Sat.* 20
- cuius ab imperio posco ge-
mens ueniam *Sat.* 108 cuius
ab imperio surgens et origi-
ne Caesar Augustus *Sat.*
179
- socios in bella tueris V 118
cf. IV 18 — in praedam
uenere dei uincente Dione

- VI 21 — in arma pares fuimus cum principe *Sat.* 203
 quisquis in Aonio descendit fonte poeta VIII 14 — iusta succensus in ira VIII 291 — fortisque in paupere diues quid timet aut optet V 85 *uide furis*
 per inane VIII 455 X 98 118 465
indicatiuus fortisque in paupere diues quid timet aut optet nos saltem aduertite ciues V 86 quod mihi si fortuna dedisset non in honoris eram sed laude redemptus abire VII 4 ut nossent quid puppis erat X 46
 mater denota coruscos indulget uultus II 7 *qui indulget culpas *Sat.* 150
 sacrilegus temerator iners inimicus et hostis V 237 nunquam taurus iners lassa ceruice Tonanti uictima fessa datur V 313 uenator si cesset iners VIII 362 praeda fuisset iners *Sat.* 134 femina sexus iners *Sat.* 218 *cf. Orest.* 522 767
 *et hic sceleris certus adulter inest *Sat.* 158
infinitiuis pro participio capitolia celsa petebat reddere uota Ioui laturus sacra Minervae VIII 82
 pauidos informat egestas V 194
 infrendens VIII 584
 hostibus externis grauis est inimicus in armis V 18
 dentibus inlisis VIII 355 *cf. Orest.* 617
 Polynices inops X 586
 inquam X 506
 *instar habent hostes V 233
 inter uincla iacet X 19
 interius nos Musa Uenus possidet VI 16
 columbas molliter intendunt omnes per inane uagari VIII 455
 pars militis intrat *particeps est Sat.* 205
 sponte uenire decet non te decet ire rogam VI 24 nolentibus ire per artus VI 26 plus eat in frenos VII 83 plus ire per aethram X 501 — *rediet VIII 141 periet VIII 200 exiet IX 151 *cf. Orest.* 168 rediebat X 272
 quocumque iubes dirigis ingenia *Sat.* 12 (corda regentum) pius inclinas mox ubicumque iubes *Sat.* 104 iubet arma ministris X 318 *cf. IV* 15 — omnes ut ueniant rex ipse iubet VIII 242 imperat atque iubebit ut me restituat *Sat.* 49 sic sapiens olim Romana potentia iussit ne pereat Carthago nocens V 108 nonne dei praecepta iubent ne sol cadat intrans — sed pius extet homo? *Sat.* 155 iubet iacentem tendere colla uel pectora prona supinet X 197 *iubet uiro suspendat X 256
 iucunda manus *pompa Bacchica* X 274
 iuga pulchra uolucrum VI 77
 iugales equi V 328
 iugales columbae X 166 iugalis ales VI 78
 iugalis uxor X 294 *cf. Orest.* 247 iugales coniuges X 270
 iugiter X 9

- armata fronte iuuenos VIII
419 *cf. d. deo* I 273
- scandens qua lacteus axis
uertitur V 325
- lanigeræ puellæ IX 57 *cf.*
VII 62
- latrantibus undis VIII 405
cf. d. deo II 788
- reliquias prædæ nulpes spe-
rare leonum laudis ha-
bent VIII 25 *mater iubet
quod laudis habere IX
58 cum laude salutis *cum*
prospero uitæ statu Are-
ualus) Sat. 23
- legatio sola defuit *legati*
VIII 429 Aeneas rediens le-
gatio VIII 586
- si carmina nostra leuaris III
19
- licet *cum indicatio coniun-*
gitur I 20 II 97 124 IX 211
cum coniunctio non ante
VIII 467
- liquit et antistes *e. q. s. lingu*
dicitur is quem uires defi-
ciunt (Areualus) Sat. 39
- litem facit ipse suam VIII 35
*Scaeae limina portæ VIII
74
- lumina gentis VIII 238
- absentibus ora lupatis inge-
rit (equus) VII 94 *cf. Ouid. am.*
I 2 15 (*Prud. Psychom.* 191)
- luisse fuit plagare Cythe-
ren IX 75
- magnanimum Aeacidem
VIII 192 *cf. Stat. Theb.* I 1
- male garrula VII 105 non
male peccaui nec rex ira-
tus inique est VII 127 male
suscitat iras VII 130
- fletu manante genis VIII 591
cum uita maneret IX 104
- aut ex hoste manet sim-
plex ac fidus amicus V 20
- mascula tura X 487
- medicabilis ille (Chiron)
IX 105
- medium *dimidium* IX 148
Sat. 89
- res melior *commodum* X 467
- melior (Medea) quæ nir-
ginitatis onus diutius tole-
ret X 325
- permiscens mella uenenis II
110 permiscet mella uene-
nis VII 48
- membratur homo VIII 8
cf. d. deo II 78 I 337
- merces *beneficium* VI 87
- mereri *impetrare obtinere* V
51 60 329 VIII 25 284 333
X 316 330 595 Sat. 92 159
180
- mergere *intransitiue dicitur*
*X 499 *cf. Orest.* 372
- merito *reuera* V 14 295
- publica merx procerum *fama*
Sat. 196
- (colla) uerticis unde comam
nera (*fort. saeua*) pietate
parentes inlaesa ceruice me-
tunt V 148
- Hecuba mi genitrix VIII 96
*cur mi irascaris Sat. 265
- (Venus) cui militat omnis
marcidus VI 18
- minor est *minus par est* X
280 minorum *parulorum*
X 554
- qua (Luna) minuente Sat. 238
haec eadem minuunt Cyn-
thia dum minuit Sat. 240
- tuæ miserere nepti X 504
- seruare bonos seruare mo-
destos V 104 uiris certate
modeste VI 107 sancta
pietate modesti VII 110
(iura hospitii) quæ nemo

- parat uiolare modestus VIII 258 sic ore modesto VIII 517 culpa mihi fuerat dominos reticere modestos *Sat.* 93 *cf. quae de huius uocis usu creberrimo collegit Arealus in praefatione p.* 104 136
- *modico sermone poeta Commodus Augustus *Sat.* 187 agmine mollifluo VII 11 (mellifluis labris IX 207) saeuo molosso I 9 *al.* tempus monet redeatur in urbem X 467 imago uirtutis monumenta tuae V 292
- *mox haec est uerba locutus Tyndaridis faciles quatiunt suspiria sensus VIII 529 numquid mox natas segetes uiror armat aristas? *Sat.* 231
- nam *particula ui sua causatiua* caret V 143 VIII 37 *Sat.* 10 *al.*
- namque *Sat.* 121 181 illi purpureus natat ignis in ore II 67 Acheronta natate IX 127
- precor ne uita negetur X 254 nec stabulum fessis hinnitibus implet VII 92 nec castus *et incestus* X 73 quem nec *et eum non* IX 137 macteturque nefas *nefandus* VIII 165
- bella negare *impedire* IX 48 nimis *ualde* X 56 cum nimium laudatur Ylas II 109 nimium laetare beata II 162 *cf. Orest.* 290
- obliuio longa moratur nominis inclusi VII 120 per nos *per me* IV 12 VII 135 nobis *mih* IV 15 in nosmet *nobis* IV 18 carmina nostra III 19
- nemo notet Uenerem II 48 uoce notabit IX 123 (Luna) cuius *ad aetatem plurima lege notant *Sat.* 236 Oceano nudante rotas VIII 371
- tu mihi numen eris III 19 *cf. A. L. Riesii* 254 13
- *limos obducit ager III 13 te oblatina petunt auium responsa uolantum VIII 462 obreptio V *post* 182 ipsa medullá latens obseruat cornua lunae *Sat.* 241 *cf.* 242
- occasus *qui cecidit* IX 219 et numquam positura comas flectatur oliua III 10 *cf. d. deo* II 221 I 166
- *cui cancer domus est ora clarissima mundi X 400 (sol) conlustrans cardinis oras VI 74
- loquentur consortes nunc ore meo VIII 264
- ordines *in auditorio* I 15 Cypris in ornatu ueniens VII 145 *cf. d. deo* I 214
- oxymora* impietate pius V 257 *cf. Orest.* 8 feritate pia VIII 361 *Sat.* 274 potare cibos atque edere potus VIII 413 pallente rubore VIII 499 flammis pallentibus VIII 500 permixto pallore rubens X 229 *muta loqui *de panto-mimo* X 18
- si sceleris facti mens rea paeniteat *Sat.* 100 ni peccata dolens paeniteat sceleris *Sat.* 304
- parcente mora X 96

- nisi iura uetarent hospitii
 quae nemo parat uiolare
 modestus VIII 258 canes laniare
 cadauer ipse paras IX 79
 colla paro feriat X 422
 occidimus regina pares VIII
 545 thalamos subiere pares
 X 338 VIII 648 se pariter
 mersere sub undas II 128
 pariter tua regna petamus
 VIII 533 pariter fugerunt
 X 364
- pars nostra *Aeacus de inferis*
 IX 139
- parui pendentem putare V 236
- natamque tyranno indicat
 ignoto passim nupsisse marito
id est temere X 313
- pendentibus astris X 93
cf. d. deo II 6
- artus pensat (equus) VII 92
in priore pentametri hemistichio
ultima anceps Sat.
 *80 92 102 140 160 *166
 *262
- candida peplo lilia X 116
cf. d. deo I 66 candida pepla
 uolant VIII 617
- per *praepositionis usus*
latius patet ita ut ablatiui uel
ab apud in praepositionum
uice saepe fungatur V 210
 315 VI 34 VII 7 9 34 36 58
 112 VIII 111 129 317 453
 556 IX 101 135 145 178 X
 199 205 305 *Sat* 52. 290 *al.*
 (arma quibus) bellum si tempus
 eget perferre naletis
 VI 15 nirgo molam perfert
 X 195 quae noua perferret
 pelagus X 41
- medicina cerastis perficitur
 VII 50
- confiteor perstans X 189
cf. d. deo I 93
- peti petii IV 29
- pignora *infantes Dracontius*
tam in nostris quam in carminibus
de deo et Oreste appellat
saepissime ita ut omnis prope
originis sensus iam euauerit.
unum exemplum sufficiat
quam luculentissimum
sic fiunt dulces modo
 pignora blanda parentes VII
 55
- (Augustus) meruit tempus habere
 pium *Sat.* 180
- plaga *uulnus* IX 181 *plagare*
uulnerare IX 75
- plectri ferri germana dei X 285
cf. Orest. 85
- plurimus ora tegit serpens
 X 441
- martia tela pluuntur V 27
alia res est VII 93 iam qua
 stat pluitur tellus sudore
 furoris
- thalami populantem iura
 mariti VIII 4
- populatorem Romanae gentis
 V 211
- diffugiant omnes populi X 522
 populosque mouere in fescenninos
 fremitus VI 70 *cf. Orest.* 383
- egressi puppes et litora poscunt
 VIII 540
- et modo sic positus VII 71
 nobile praeeptum rectores
 discite post me *Sat.* 189
- pontifices Helenus Laocoon
 sacrata potestas VIII 181
 fit praeda potestas VIII 334
- doctrina potens qua praeduce
 ductor III 15 te praeduce
 X 131 *cf. d. deo* II 23
 praeduce iussu
- male conceptis praegnatur
 terra uenenis X 577

dines praedificat urbi et
pariter tua iura negat V 249
praescriptio surgit quae
populo uitam libertatemque
negabit V 250

*praesens tempus pro prae-
terito et contra saepius poni-
tur cf. X 147*

praesentet IX 209
diuitis optata praesentia
turbida rostris adparet V
266

si nulla dedisset non exora-
tus praestita supplicibus
Sat. 186 cf. 184

quando fugax praesumptus
erit uel debilis audax? V 91
*prandia X 387 *cf. Orest.*
855

qui funera pressa reformat
V 31

primus prior IX 138
cui turpifer audax sacrilegus
processit amor X 293
proconsul almae Carthagi-
nis V *in subscriptione.*

sex sunt aetates hominum
procul usque senectam *Sat.*
221

*productionis exempla dua-
rum consonantium uel mutae
cum liquida uel s literae cum
e uel p uel t concursu effectae
in arsi permulta sunt. habeas
nonnulla IV 17 51 V 266
309 VI 64 VIII 2 (cf. d. deo
III 605 Orest. 716) 195 280
299 330 IX 129 Sat. 137 315
talem uero productionem in
thesi admissam neque in no-
stris neque in aliis Dracon-
tii carminibus usquam inueni
qua re nescio an Orest. 549
legendum sit uiuae*

*productionis exempla h li-
terae asperitate uel effectae*

*uel subleuatae at his II 45
sub hoste V 93 hinc Marius
hinc Sylla ferus hinc V 206
*rapiat hac nocte VI 55 ex-
clamant Helenus VIII 189 me-
mor Heleni VIII 608 quis
hostis IX 69 at hic IX 89
uidet hoc IX 160 capit haec
IX 223 iratus homines Sat.
13 perdidimus hac luce diem
Sat. 185 aduersus hostes
Sat. 207 qui poscit hac lege
Sat. 305 al.*

*arseos uel caesurae ui pro-
ducuntur Gothus Alaman-
nus V 35 precibus elementa
X 139 ingratus usta X 519*

*productiones uerborum ab-
dicas IX 129 abdicor VIII
96 Dione II 119 nisi Oe-
none legendum est ego VIII
94 95 522 al. Hecuba VIII
145 al. Helena VIII 440 mu-
lieris VIII 508 muliere Sat.
161 cf. mulierem Orest. 660
muliere d. deo II 133 660
mulieribus d. deo III 463
Naidis II 81 Polyxene IX 40
propitius Sat. 14 quoque
VIII 637 X 439 cf. d. deo
I 443 ubi quoque restitu-
endum est repudia X 295 Ro-
mulidas I 14 scholasticus
VI 41 Stephanus Sat. 171
at Stephano d. deo II 572
Titus Sat. 183*

quae nosse profanum est
X 15

mater fit tota propago VIII
10

oscula pura rogans II 6 *cf.*
Orest. 61

quamuis sis frater IV 41 II
50 at quamuis iactura se-
pulcri temnitur IX 10

- que *particula duobus uerbis postponitur*, frater uitietque II 39 mirantur Ylanque II 100 *me proque IV 15 in manibus iam luno meis supplexque locatum X 135
- quercus *seruati ciuis praemium* V 32 *cf.* V 319
- quia *accusatiui cum infinitiuo copulati loco Afer posuit* IV 10 VII 10 16 IX 111 X 346 350 *cf.* Orest. 672 759
- quod *accusatiui cum infinitiuo copulati loco positum cum coniuunctiuo iungitur* IX 88 X 286 353 368 *cf.* Orest. 128 274 *cum indicatiuo Sat.* 18 215 216
- nec mihi dissimilis quam quod solet esse cateruis *Sat.* 111
- quota portio patris omnis constat homo VIII 9 *cf. d. deo* III 543
- radiatus amore VII 17 **radiatis orbibus actas accipiat post crura rotas* VII 84
- per aetherias aquila uolitante rapinas *Sat.* 267 adloquitur comitantem praedo rapinam *Helenam* VIII 544
- de ciue trophaeum nemo triumphator rapuit V 123 rapiunt praecordia flammam X 222
- confessa reatum X 394 reatus *Sat.* 53 atrox *Sat.* 198 reatum *Sat.* 307 *cf.* Orest. 66 930
- recurrat *adcurrit* VIII 109 *cf. d. deo* I 599
- laude redemptus VII 4
- reduces morsus *repetitos Sat.* 274
- refundas reddas VIII 269
- refunde cadauer IX 148
- fama relatrix IX 17
- renarrat respondet II 45
- uos repetunt mortes *pro simplici* VIII 156
- requies mortui IX 226
- nunc hanc nunc illam residet (Amor columbas) X 166
- anhelantes residens (Liber) post proelia tigres X 273
- cunctis respirat hiatus II 113 spirat hiatus X 233
- tertia bella gero **quae caedes passa resurgunt* IV 32
- retinere *pro simplici* IX 140 *Sat.* 77
- renocare *repetere* V 272 *al.*
- rostra V 41 rostris V 266
- in exhaustis - ruinis strix nocturna sonat X 305
- classica rumpunt V 17 suspiria rumpunt X 223
- rumperet cum messis aristas X 579
- et hic sceleris certus adulter inest *Sat.* 158
- sapiens scholasticus atque peritus VI 41
- ignotumque mihi scribere **nec dominum Sat.* 94
- sed *ui sua exiuitur* X 341 432
- praeda quieta sedet *Sat.* 128
- arcem in qua templa sedent V 161
- **segnibus et pueris* IX 17
- semita *uia* VIII 59
- (Mars) post fata deos faceret super astra senatum VII 24
- seu *et Sat.* 5
- perquirens si Troia ruit si *e. g. s.* IX 203 classem si miserit unda nescius VIII 593
- si *etsi* V 291 *Sat.* 283
- siccantibus undis *intran-*

- sitiue dicitur* IX 86 tunc Si-
 mois siccauit aquas VIII
 75
 simplex ac fidus amicus V
 20 petulantia simplex VI
 63 prudentia simplex VI
 83 simplex aetas VII 65
 infantia simplex X 533 *Sat.*
 223 materies ferri simplex
 et noxia fertur *Sat.* 69 cle-
 mentia simplex *Sat.* 191
 bona simplicitas *Sat.* 173
 phoenix sola genus X 104
 Graecia sollers VIII 45 gau-
 dia qui Phrygibus sollers
 in funera uertis IX 52
 scelus hoc si forte sonet V 64
 sonuit genitoris ad aures
 X 373
 urens species aromata X 14
cf. d. deo I 745 species artis
 X 486
 uertuntur sensus uertitur et
 species *Sat.* 30
 per glacies stat barbara Col-
 chis X 171 et genus huma-
 num sic stat sub lege per-
 enni VII 56 nunquam stare
 licebit hoste sine IV 16 sur-
 gens herbida tellus stabat
 VIII 33
 uincant hostes quibus aspera
 mens est nec studium post
 bella manet V 17 VII 86
 sub *praepositionis usus latius*
patet. uid. V 74 82 93 VI 54
 86 VII 101 126 155 VIII 223
 IX 87 *Sat.* 131 *conferas exem-*
pla ex Oreste collecta apud
Schenkl praef. p. 26
 maternis submissus aquis X
 87
 subuectus equo X 312 sub-
 uecta columbis VI 72
 bucula summittit tauros
 VIII 418
DRACONTII carmina.
- uictum super ipse ministras
Sat 129
 super addo X 427
 nil superesse fatentur mon-
 tibz aequoreis VIII 390
 suus *pro demonstratiuo pro-*
nomine saepe ponitur. uid.
 V 222 *VII 11 VIII 281 IX
 136 X 28 *Sat.* 43 281 sibi
pro ei Sat. 166 *cf. Orest.* 392
 590 622 819 894 901
 temperet inuidia *intransi-*
tive dicitur VIII 330
 templa Cupido *inclusit VI 5
 lacerum tenuisse cadauer
 IX 143
 uenatrix terrena micas X
 191
 uox tessera Martis VII 78
 uocis textura sonet *carmi-*
nis uerba VII 32
 theatra V 42 *cf. X* 17
 togatus fori V *in subscri-*
ptione gente *togata VII 116
 umbone tonantem IX 67 II
 26 IV 43
 totum X 121 quidquid flu-
 ctus habet totum succendo
 pharetris II 35 totum co-
 gnosce poli III 3
 maturus tractat *Sat.* 229
 unde necem potuit pauper
 tractare potentis? V 175
 et tractet de clade uiri de
 morte mariti V 76 *cf. Orest.*
 333
 partem (*Hectoris mortui*) tra-
 ctura tenet IX 149
 bella triumphigera *Sat.* 22
 cur homicida uacas (*ab ho-*
micidio) X 231 *non dissimile*
illud Clytaemnestrae per te
 casta negor *Orest.* 177
 uacuos dat post praesentia

- cursus (*equus stabulo inclusus*) VII 95
 pelagi rabidos fluctus pirata
 uagetur V 73 freta glauca
 uagatur VII 145 *al.*
 dixere uale VIII 379
 cuius sub iure uaporo II 9
 blando feruore uaporat X
 114
 uel *propria ui plerumque caret*
 ualetque *idem quod et.*
uide V 133 155 VI 6 36
 *VII 21 VIII 77 515 IX 38
 133 231 X 197 352 362 553
 576 *Sat.* 230 257
 ad te nunc princeps mea uela
 retorqueo supplex *Sat.* 117
 *se uelut ostendit regni de
 stirpe creatum VIII 118
 uendatur IX 215 *sed* ueniat
 IX 216 (ueniens IX 219)
 uenialis imago V 227 *ueniale
 reatus VIII 361 ueniale
 minaris *Sat.* 121
 lues nunquam sternenda uenit
 IV 34 conubio seruus
 ueniam VIII 524
 uentilat matrem pampinus
 III 7
 *uer recreatus agens VII 5
 candor pallorque ruborque
 crinibus insidat qui uernat
 in ore puellis VI 9 gratia
 uernantes adnectat pulchra
 dolores VII 42 uernans
 ut credatur auis ramo
 cecinisse uirenti VII 104
 palmes uerberet uuas III 8
cf. d. deo I 169—172
 uester tuus I 16 III 16 IV 9
 VIII 375 IX 135 147 X 95 596
Sat. 299 *cf. Orest.* 76 (*ubi*
quasi iusseris ipse legendum
est cf. VIII 263) — uos VIII
 374 — si parcitis umbris IX
 35
 ut ueteranus amet senior
 ceu nuper adultus VI 29
 cantitet hoc ueteranus
 amor VII 66
 certamina Martis horrida
 concurrens uincat *Sat.* 208
 quamuis magis ardua uincas
 II 13
 qualiter impietas se uindictat
 V 159 numquid aduulorum
 strepitus infantia simplex
 uindictat? *Sat.* 224
 numquid mox natas segetes
 uiro armat aristas? *Sat.* 231
 diurnis uisibus IX 91
 mente oculis attenta uolat
 IX 201
 uota sponsalia VI 3 32 121
 VII 7 9 62 138 157 *Sat.* 52
 uotina carmina sponsalia VI
 100
 urna polorum IX 29
 zelus X 424 *zelat II 119
 ad zonam digiti mittuntur
 inermes X 234 *cf.* ad crines
 digiti mittuntur amantam
 II 114.

EVTROPI
BREVIARIVM
AB VRBE CONDITA.

RECOGNOVIT

FRANCISCVS RVEHL.

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXXXVII.

LIPSIÆ: TYPIS E. G. TEUBNERI

G V I L E L M O · A B · H A R T E L

D · D · L · M

E D I T O R

Praefatio.

Qui factum sit, ut Symmachi Relationes, Ausoni Cento nuptialis, Eutropius inter monumenta Germaniae historica ab anno D ad annum MD relati sint, non meum est investigare. Utamur laeti illis copiis et nos, quibus non sanctus patriae, sed sanctior humanitatis amor animum dat, et mihi quidem nemo persuasisset, ut Eutropi verba recognoscerem, nisi apparatus a Droyseno collectus praesto fuisset. Neque tamen deterruerunt editiones his ultimis annis in lucem prolatae, utiles certe et bonae frugis plenae, cum et editio desit, qualis Dietschiana fuit, et textus, qui vocatur, nondum ita recensitus sit, ut nihil novi, quod probetur, proferre liceat.

Quae autem volui pauca sunt et simplicia. Quamquam enim vix negari potest etiam recensionem novae locum nondum esse ademptum, nihil in animo habui nisi subsidiis promptissimis adhibitis textum recognoscere et enotare quae aliter scribenda esse viderentur atque a Droyseno, cuius editio nunc pro fundamento omnibus est habenda, factum est. Contigit autem, ut novis quibusdam subsidiis uterer. Atque primum quidem Guilelmus Hartel, vir et de Eutropio optime meritus, summa cum liberalitate collationes codicum Lugdunensis et Audumarensis mecum communicavit, quibus quae Droysenus enotavit, ut fieri solet, nonnumquam corrigebantur, interdum etiam, cum quae ille enotaverat non facilia essent intellectu aut

suspicionem aliquam moverent, confirmabantur. Eidem viro docto lectiones codicis Vindobonensis saec. XII debeo, quae tamen ex libro valde interpolato haustae ad hanc editionem nullius erant usus. Tum accessit collatio codicis Parisini vel, si mavis, Parisiaci 7240, quam littera **II** insignivi, saeculi X exeuntis vel XI ineuntis, et altera ultimae partis codicis Parisini 5802 saeculi XII (mihi π), quas debeo amicitiae Gottholdi Gundermanni mei. Refert autem is de priore illo codice, de quo iam breviter egit in Commentationum philologarum Jenensium vol. I p. 96 sq., fere haec: „Der Codex Parisinus 7240 (Colbertinus 3001, Regius 4940. 3) ist zu Ausgang des 10. oder Anfang des 11. Jahrhunderts von einer Hand geschrieben. Grösse der Blätter 236 mm. $\times$ 338 mm. Die Handschrift hat 40 gezählte und beschriebene Blätter; die beiden letzten, nicht gezählten Blätter sind weiss und wohl erst beim Binden hinzu gekommen. Jede Seite enthält 41 durchlaufende Zeilen. Vor fol. 1 sind vier Blätter (ein Binio) ausgeschnitten, welche erst in späterer Zeit von dem Buchbinder vorgebunden worden waren. Die Handschrift besteht aus Quaternionen, welche, nach der Tinte und dem Ductus zu urtheilen, von dem Schreiber selbst numerirt worden sind. Auf fol. 8^u steht X, 16^u XI, 24^u XII, 32^u XIII, 40^u XIV. Die dem jetzigen fol. 1 vorangehenden Quaternionen (unbekannten Inhalts) sind verloren gegangen. Auf fol 40^u bricht der Eutrop-Text mit den Worten *Gallienus cum adolescens factus esset* [IX, 8, 1] am Schlusse der Zeile ab. Der Schluss des Eutrop ist mit der folgenden oder den folgenden Lagen verloren gegangen. Dass dieser letztere Verlust schon in älterer Zeit erfolgt ist ergibt sich daraus, dass die foll. 33^r und 40^u stark abgerieben sind; die XIV. Lage war also eine Zeit lang lose. Eine andere Lagenzählung, d. h. fol. 1^r I, 9^r II u. s. w. ist mit blassgrauer Tinte etwa saec. XVI gemacht, von derselben Hand, welche fol. 1^r auf dem unteren Rande schrieb: *Frontini Strategematica; Eutropii Breviarium ἀτελέσ.* Die Hand-

schrift enthält fol. 1^r bis 25ⁿ Frontini strategemata. Das letzte Viertel von fol. 25ⁿ sowie das ganze fol. 26^r sind leer. Von fol. 26ⁿ bis fol. 40 folgt Eutrop^{us}. Codicem Parisinum 5802 contulit Gundermannus ab eo loco, ubi codex 7240 desinit usque ad finem Eutropi.

Praeter has Gundermanni collationes non sine aliquo fructu erant collationes illae, quas ipse quondam cum Droyseno communicaveram, codicis dico Petropolitani Dubrowskiani (est autem saeculi IX et olim pars fuisse videtur eiusdem codicis ac Philippici 1885 et 1896*) et Petropolitanus Justini), quem littera *A* insignivi et codicis collegii Lindunensis, quod Oxonii floret, saeculi XII (mihi *A*) et codicis Harleiani 2729 (mihi *H*), qui saeculo eodem scriptus integrum Paulum, sed Eutropi verba tantum usque ad II, 7 *de his perdomitis triumphatum est* continet. Ut denique editione Vineti, quae codicis Burdigalensis lectiones nonnullas praebet, uti liceret liberalitati eius viri docti debeo, qui bibliothecae aulae et rei publicae Bavaricae praest.

Eutropi autem fuerunt, ut ego quidem arbitror, saeculo quarto exeunte praeter alios duo codices, ambo corrupti, sed neque semper eisdem locis neque ubique eodem modo. Altero usus est Paeanius, ex altero fluxisse videntur et Capitonis liber Latinus et codices nostri, quotquot noti sunt, omnes. Ii tamen non ex ipso illo codice vetustissimo derivati sunt, sed ex duobus eius apographis, quorum alterum a viro docto vel qui sibi doctus videbatur ex aliis rerum scriptoribus vel ex ingenio hic illic, sed paucis locis, correctum est, cum in altero nescio qua de causa multa miro modo nullis subsidiis adhibitis mutata sint. Et ad posterius quidem illa classis codicum recedit, quam cum Droyseno **B** nomino, duobus libris nobis nota, Lugdunensi Batavo (**L**) et Audumarensi (**O**), cum classis ex priore apographo derivata

---

*) Vide sis quae dixi in Actis societatis Ritschelianaë IV p 368 sqq.

in duas familias sit dividenda, quarum altera archetypum codicis Vaticani 1860 et illius libri complectitur, quo Paulus Diaconus usus est (a me cum Droyseno **C** nominatur), altera et codicem Fuldensem Sylburgi (**F**) et Gothanum (**G**) et Gallicos Britannosque, quos supra enumeravi. Lectiones Fuldensi et Gothano codicibus communes Droysen littera **A** insignivit eumque secutus sum. Conferenti autem mihi Sylburgi editionem cum Droyseni apparatu eum, qui novam editionem criticam, quam vocamus, parare in animo habeat, omnes lectiones a Sylburgio sive in adnotationibus sive in indice commemoratas apparatus inserere necesse habiturum visum est neque omni utilitate carebit ipsum textum Sylburgi cum Schonhoveni et Vineti conferre. Similia valent de ipsius Vineti editione. Sed diversus ab archetypo **A** fuit ille, ex quo fluxerunt codices *ΠπΑΗ*, qua ex re colligitur eos codices, quamquam hic illic sunt interpolati neque ad archetypi **A** accedunt praestantiam, haud raro valde utiles esse ad discernenda quae archetypus totius classis praebuerit a vitiis codicibus **F** et **G** communibus. Neque spes me deserit fore, ut his codicibus adhibitis tandem aliquando manus illae variae discernantur, quae in codice **G** ommissa suppleverint, quam quidem rem difficillimam esse neque primo obtutu efficiendam *εὐτόπρης* testor. Quae denique codicis **A** sit utilitas, Mommsenus in praefatione Droyseni editionis maioris recte perspexit. Pertinet enim ad classem **B**, est barbare corruptus et haud raro ampliatus, sed nihilominus codices **L** et **O** lectionum integritate nonnumquam superat. De Excerptis Palatinis nihil novi nisi quae Droysenus dixit in editionis maioris p. XIV sqq., quibus edocemur multo minoris ea aestimanda esse quam Petropolitana. Valet autem idem de Anonymo Valesiano et de fragmentis Justini eodem codice servatis.

Quae cum ita sint, haec lex in constituendis Eutropi verbis mihi erat servanda, ut pro fundamento haberem lectiones archetypi **A**, a quibus tum tantum recedendum erat, cum aut lectiones *BCIIA* aut certe **BC** aut *BIIA*

contra A starent neque *A* cum A consentiret. Sunt pauci loci, quibus alia via praeferenda videbatur. Interdum enim ratio aut fides historica codicum B lectiones satis commendant, etsi ceteri omnes alia praebent, interdum etiam casu fit, ut B in mendis manifestis, semper tamen in rebus minimi momenti, cum C aut cum *IIA* consentiat. Nonnumquam etiam Paeanius, rarius Capito aliquid ad veram lectionem eligendam conferunt, quibus tamen nimis confidenter ne utaris cavendum est. Utiliores vero sunt metaphrastae illi ad emendationem, ad quam tamen via ac ratione accedere nunc nondum licet.

Textus ex legibus a me expositis constitutus a Droyseniano haud raro discrepat, cum ille vir doctus aliter de librorum manuscriptorum natura sentiret, plerumque tamen fere idem est. Emendationes paulo plures recepi, sed non ita multas, quia in labante fundamento aedificare audacius videbatur. Enotavi autem infra discrepantias a Droyseni textu omnes adiectis codicum lectionibus doctorumque virorum coniecturis; interdum etiam varias lectiones adscripsi, etsi idem dedi ac Droysen, praesertim eis locis, ubi ex codicibus ab illo non adhibitis novae aliquid lucis ad vera cognoscenda affulsit. In textu uncis inclusi quae mihi delenda videntur, litteris inclinatis exaravi quae addenda; stellula vel stellulis lacunas significavi. Sigla in adnotatione critica, quae nunc sequatur, adhibita haec sunt:

A lectio communis codicibus

F Fuldensi et

G Gothano, cuius primam manum G¹, ceteras
G² nominavi

B lectio communis codicibus

L Lugdunensi Batavo et

O Audumarensi

C lectio communis codicibus Pauli Diaconi historiae
Romanae et codici Vaticano 1860

II Codex Parisinus 7240

Δ Codex collegii Lindunensis

H Codex Harleianus 2729

π Codex Parisinus 5802

Δ Codex Petropolitanus, olim Dubrowskianus.

Praef. p. 1, lin. 2 GOTHICO B om. ΑΠΑ cod. Bamberg.

Lib. I. p. 3, 19 Tum ΓΠΑΗΔ tunc B om. Α 3, 21 urbi ego urbis codd. 4, 2 et consecratus G² CΠΑΗΒΔ et Paean., om. G¹F 4, 3 annus unus ΠΑΗCΒΔ unus annus G. De F tacetur 4, 22. 23 apud ostium Tiberis Vinetus ex Paeanio apud hostiam codd. atque Ostiam Merula apud ostium Tiberis Ostiam Hartel 5, 16 iunior del. Heumann, ante filius posuit Wagener, Hieronymum ad a. 1478 haud recte intellegens; cf. IV, 12, 4 5, 18 eaque] ea cum Gruner; fortasse ea quidem deleto fuisset 5, 36 ab add. ego 6, 17 Fortasse scribendum primus consulum annus ex Paeanio 6, 32 his codd. is cum aliis Droysen. De qua discrepantia semel monuisse satis erit; cf. Hartelium, Sitzungsber. d. Wiener Akad. Vol. LXXI p. 282 sq. 7, 9 octavianus BHΔΠΔ et Paean. octavius A et Capito. Variant codd. Pauli 7, 12 T. add. Eussner, Spec. crit. p. 35 7, 15 plebis ΔL²A Paean. et codd. Pauli plebi ΑΠΗL¹O 7, 18 contra romanos ACΠΗΔΔ om. B et Paean.; cf. I, 19. 7, 31 suam BCΔ om. AHΔΠ; cf. praeter § 3 etiam IV, 3, 2. 8, 1 super fuit BCΔHΔΠ superavit A 8, 5 tamen anno CΔΠ anno tamen GH anno B 8, 6 ferme HΔΠBC fere AΔ 8, 17 iam] tum Hearne 8, 18 militarat Droysen ex Paean. militabat codd. Sed cf. IV, 8, 1 8, 20 egressus C, fort. recte 8, 26 Vei HA bezi G et F ut videtur veii B ue Π¹ ue eū Π² nesi Δ ueientum C Veientes Schonhoven 8, 31 viginti deinde BΔ viginti inde C viginti AHΔΠ 9, 5 Transpositionem proposui ego, Rhein. Mus. N. F. XXIX p. 639 sq. Jam Paeanius legit quae tradita sunt neque intellexit 9, 8 Postea tamen] Post id certamen Hartel.

Lib. II. p. 9, 22 atque del. Dietsch — omnes Schonhoven omnibus codd. 9, 23 earundem] easdem Wagener olim; cf. nunc Philologische Rundschau V p. 460 — occupavit post Sutrinorum posuit Hartel et deleto, occupavit et del. Droysen, occupatis pro occupavit et Duncker, De Paeanio p. 19. 9, 28 ipsum ΠΑΗ cod. Burdig. ipsam ABCΔ. Fortasse scribendum ipsumque 10, 1 praesumerunt ACΔΔ praesumpserint ΠΑ re-

sumpserunt **B 10, 3** triennio **G²BCΔ** triennium **G¹F** ad triennium **AHII** — *Ante Rursus fortasse inserendum tum, nisi lacunam subesse ex Paeanio conicere malis 10, 10 iuvenis lucius manlius Δ iuvenis lucius (lutius ΠHA) mallius (manilius Paulus mailius HA) ACΠHA* l. iuvenis manilius **B** iuvenis T. Manlius *Schonhoven* iuvenis Manlius *Hartel cum Graecis 10, 28* brachium *codd. 10, 29* corvus *delendum censet Duncker, Jahns Jahrb. CXIX p. 642 10, 31* Corvus *inseruit Duncker l. c. p. 641 sq. 11, 9* et **BC** om. **GΠA**. *De F tacetur 11, 11* rediret *Duncker l. c. p. 643* redisset *codd. 11, 24* primus *add. Duncker, De Paeanio p. 19 11, 26* Fortasse *addendum in urbem 11, 29* datus **CG²**, *post ei exhibet B, om. FG¹ΠA 11, 31* Fortasse *ambo delendum. Cf. II, 23 12, 7* in *add. Sylburg 12, 32* admiratus est *Schonhoven fortasse recte 13, 3* remandatumque **B** remandatum **ACΠA** — est a senatu **ACΠA** a senatu est **B** a senatu *Droysen 13, 6. 7* quod armati capi potuissent **C** quod armati capti fuissent **B** potuissent **G** qui se armis defendere potuissent **ΠA** *cod. Burdig. De F nihil certi constat; Sylburgius enim idem in textu dans ac ΠA stellula apposita suspicionem movet se Vinetum esse secutum 13, 15* Mus **G²** numinius **L** mummius **O** om. **G¹CΠA** *Paean. De F tacetur, Mus in textu exhibet Sylburg 13, 20* poterat **GCΠA** potuerat **B** fortasse *recte 14, 3* Ptolomaeo similia semper restitui cum *Wagenero. Praebent codd. hoc loco vocem litteris ae scriptam, a omittunt III, 1, 1 et VI, 22, 1, variant IV, 6, 2 et VI, 22, 3 14, 9* Ariminum *Schonhoven* Ariminus *codd.; cf. Hieron. ad a. 1732 14, 19* Tum **G²BCΔ** et *Paean. ut videtur, om. G¹ΠA et F ut videtur 14, 26* Crasso *add. Schulze, Philol. XXIX p. 289 ex Paeanio 14, 30* regem Siculorum **ACΠA** (sclo² A), *om. B 14, 31* is **O** hic **L** *om. ACΠA* qui *Hartel 14, 35* primi *Duncker, Jahns Jahrb. CXIX p. 643 ex Paeanio* punici *codd. 15, 3* naves **BΠA** *navem A. Codd. Pauli variant 15, 9* abduxit *Schonhoven* adduxit *codd. 15, 17* castellis *inseruit Eussner, Blätter f. d. bayr. Gymnasialwesen VIII p. 76; cf. Paean. oppidis Sylburg 15, 24* hominum *post tantum add. G²BΔ 15, 30* romano **CΠΔ** romanu **B** romanorum **A** *om. A et Paean. 16, 7* tantum *post navibus add. ego, post servari Hartel; cf. II, 23; vix post servari add. Schonhoven μόνας Paean. 16, 25* **CXXX BC** *triginta FG¹ tantus G² del. Hartel 16, 36* se tanti **BΠA** ante **Δ** (*supra haberet praebens*) tanti **A**; *cf. VII, 17, 3 17, 32* eos dari **GCΠA** dari eos **B** dari *Droysen. De F tacetur.*

Lib. III. p. 18, 8 bellum ei **BCΔ** ei bellum **ΠΑ** bellum **G**. *De F tacetur 18, 9* a romanis **GBΔA** romanis **Π om. C et Paean. Sylburgius quoque omittit, sed de F tacet 18, 17** tamen *codd.* tum **Vinetus 19, 8** uiridomarum **B** uirodomarum **A** uiriodomarum **ΠΑ cod. Burdig.** uitrodomarum **C** *Βουσιδόμαρον Paean.* Viridomarum editores nonnulli ex *Livi epitome et Orosio 19, 25* data sunt **ACΠ** reddita **BΔ 19, 27** Bellum... est huc transposuit *Duncker, De Paeanio p. 19 19, 29 cf. ad p. 19, 27 19, 32* adhuc *Schonhoven* adhuc tum **BCΠA** adactum **Δ** tum **A 19, 37** traiecit **BC** transiecit **Δ** transuexit **AΠA 20, 3** confligit **ACΔ** (ex silentio) conflicsit **Π** conflixit **BA** fortasse recte *συμφέεται Capito 20, 13* abiens *Pirogoff, De Eutropii breuiarii indole et fontibus Thes. 3* fabius *codd.* (fauius **Δ**) *χωριζόμενος Paean. κατατιθέμενος τὴν ἀρχὴν Capito 20, 14* callidum **BCΔA** (e corr. m. 1) **G²** calidum **FG¹Π** *θερμοῦ Capito ut videtur 20, 17* id... Paulo *del. Sylburg 20, 21* proelio inserui ego **20, 23** aut **BCΔ** et **AΠA 20, 32** esse *add. Schonhoven 21, 3* triginta quinq; milia **Δ XXXV ΠA XXXV** milia **B** (secundum *Hartelium*) **XXV** milia **GC**. *De F tacetur 21, 4* **XXV** milia **B** (secundum *Hartelium*) **·XXV· ΠA XXV GC**; *de F tacetur 21, 7* quarto etiam **Δ 21, 21. 22** in spanis... *asdrubalem exstant in Δ 21, 25. 26* cum eo transposuit *Eussner, Phil. Anz. IV p. 251 21, 32* hannibal in *om. G*; *extat in BCΠAΔ. De F tacetur 21, 35* usque ad portam **BCΠAΔ** ad portam usque **G** ad portam *Droysen* usque ad portas *Schonhoven. De F tacetur 21, 35. 36* uenientium **ΠA** uenientum **G** et *cod. Vat. 1860*; *variant codd. Pauli* uenientes **BΔ 21, 37** eius inseruit *Sylburg 22, 3* temeritate decepti *Duncker, Jahns Jahrb. CXIX p. 643*; fortasse scribendum virtute intercepti **22, 10** eumque *Schonhoven* eum *codd.* — nobilissimis **C** et *Paean.* nobilibus **ABΠA 22, 13** Macedonia fracta *del. Duncker, De Paeanio p. 18 22, 27* omnes fere **BC** fere omnes **ΠA** omnes **A** — hispani **ΠA** hispaniae **ABC** *Ἰσπανοὺς Paean. 22, 31* quintus **B** publius **ACΠA cod. Burdig., om. Droysen 23, 6** hispanias **AΠAΔ** hispaniam **BC 23, 7** fuerat **GCΠAΔ** est **B** erat *Hartel* — hispaniorum **Δ. Ex Paeanio nihil est colligendum 23, 18** est *om. AΠA 23, 27* bene in hispania **BCΔΠA** in hispania bene **G**. *De F tacetur*; in *textu Sylburg* cum **G** consentit **23, 32** interficit **ΠA** interfecit **BCΔ** — capit **B** (etiam **O** secundum *Hartelium*) **ΔC** cepit **GΠA. De F tacetur utroque loco 24, 6** his **BCΔ om. AΠA 24, 17** sed *Duncker,*

De Paeanio p. 20 et codd., del. cum praecedenti sunt Hartel, Sitzungsberichte der Wiener Akademie LXXI p. 266 24, 28 his **ΓCΠAΔ** eis **B** 24, 37 octoginta **A** (sic!) **LXXX** **B** octoginta **Δ** **LXXX** **A** **XXX** **Π** *cod. Burdig.* octingenta **C**

Lib. IV. p. 25, 8 quingentesimo quinquagesimo (quinquagesimum **Δ**) et primo **FCΔ** quinquagesimo (quinquagesimo **B**) quingentesimo et (*om.* **G**) primo **GB** quingentesimo et primo **ΠA** 25, 9. 10 *Flamininus Sylburg* flaminius *codd.* 25, 10 regem missus rem *Hartel ex Paeanio* rem **AΠ** res **A** et rem **C** regem **BΔ** 25, 13 ut **CΔ** et ut **B** *om.* **AΠA** ut et *Wagener* 25, 19 triumphavit **C** *om.* **ABΠA**; *cf. Paean.* 25, 21 armenen **A** armenem **AC** armenē **Π** armen **B** 25, 31 et exhibent etiam **Δ** et, si tacenti collatori *Harteliano fides*, **O** 26, 1 datus inseruit *Duncker, Jahns Jahrbücher CXIX p. 645* 26, 3 apud *Magnesium Wagener* magnesium **ACΠΔ** *cod. Burdig.* magnesium **A**¹ et magnesium **A**² magnam iam **B** ad Magnesium *Glareanus. Non recte rettulit Droysen quae ipse de codice A notaveram.* 26, 9 petit **ABCΠA** petiit **Δ** 26, 13 concitatore **ΠAΔ** concitare **G** concitorem **B**. *De F tacetur* 26, 19 asiagenis **FΠABC** asiagenus **G**¹ (*secundum Hartel*, **G**² *secundum Droysen*) asiaticus *cod. Burdig.*, si *Vineto est fides*, et *Paean. Eutropi usus genitivum postulat* 26, 22 *Marcio (vel potius Martio) Schonhoven* marco *codd. et Paean.* 26, 26 flaminimū (sic!) **Δ** flaminium vel flaminium ceteri *codd. et Paean.* 26, 36 *ptolomaeus G² et **C** (*sec. Droysen*) ptholomeus **G**¹ *ptolomeus ΠAΘ* ptholomeus **L** (sic!) 27, 3 *Perseum ego eum codd. ἀβρῶ Paean.* 27, 11 quoque **BC** que **AΠA**² 27, 20. 21 [*Aemilius Paulus*] consul ego, *om.* **B** *Aemilius Schonhoven* 27, 33 rebellarant *Schonhoven* rebellabant *codd.* 28, 6 uenit **GB** (sic!) **ΠA** *cod. Vat. 1860, om. Paulus* 28, 9 adtulerant **B** attulerunt **ACΠA** 28, 16 sexcentesimo **BC** sescentesimo **A**, cum **ΠA** *numeros tantum exhibeant. Hoc semel monuisse satis habeo* 28, 22 tunc **BC** tum **GA** cum **Π** 28, 32 quattuor **BC** et quattuor **GΠA** 29, 31 uiriathus **A** uiriatus **ABCΠ** *Πουϋλαβθος vel Πουϋλαθος Paean. Βοϋλαβθος Capito*² 29, 32 uiriathus **A** **A** uiriatus **BCΠ** 30, 2 imperatores **BC** et *Capito* imperatorem **A** et *Paean.* 30, 17 confecit etiam **ΠA** 30, 23 etiam **BCΠA** *om.* **A** 30, 27 est **GC** *om.* **BΠ**. *De F tacetur* 30, 35 interfectus est **GΠA** est interfectus **B**. *Paulus idem legisse videtur atque GΠA*; est *delevit Schonhoven* 30, 36 *Perperna Verheyk ex Paeanio* perperna **ACΠA** *perpinna B hic et p. 31, 5 secundum Hartelium**

31, 10 sunt eo ΠΑ eo sunt eo G eo sunt B om. C **31, 30** alterum ex Thracia om. ABΠΑ; hic collocavit Syllburg cum Paeanio, post die exhibit C **32, 2** improbata BC reprobata AΠΑ **32, 6** est GA om. BCΠ **32, 7** a prioribus ducibus corruptum, deleto correctum vel tale quid Pirogoff, De Eutropi breviarii indole p. 81 **32, 10** elefantēs GB elephantos CΠΑ **32, 11, 12** in deditionem accepit Syllburg cepit codd. **32, 14** Mauritaniae ubique scripsi variantibus codicibus **32, 18, 19** qui . . . pugnaverāt inclusi ego **32, 20** victi sunt om. ΠΑ et Hartel **32, 22** subacti. Acti sunt ego uicti sunt GCΠΑ subacti sunt B acti sunt Droysen. De F tacetur **32, 24** acti sunt post Marium inserit C **32, 26** est BCΠΑ om. G; de F tacetur **32, 31** et del. ego; attriti post internicione inseruit Schonhoven.

Lib. V. p. 33, 3 punicis bellis BC punici belli AΠΑ; delendum censet Droysen, tempore punici belli delere vult Duncker, De Paeanio p. 18 — venirent BC redirent AΠΑ **33, 5** teutonās B (secundum Hartel.) C teutones G Π teuthones A **33, 20** Mari ego marii codd. **34, 5** sed praetor GBC pro praetore ΠΑ παύτωρ Paean. Syllburg delet sed — egisset FO egrēgisset L egessit G¹ gessit G² ΠΑ cod. Vat. 1860 gessisset Paulus **34, 9** sexiēns A exiens B sexies CΠΑ **34, 20** est B ΠΑ om. GC **34, 26** responsum mithridati est GC mithridati responsum est ΠΑ responsum B **34, 31** ex ea inclusi ego **35, 32** et BC om. AΠΑ **35, 34** tunc BCΠΑ tum G — VI milia cepit BA VI cepit ACΠ **36, 8** carinatem Π carinaten B carrinatem GC Καρινάτην Paean. **36, 15** traditis exercitibus B tantis exercitibus C exercitibus AΠΑ **36, 19** mauritaniae codd.

Lib. VI. p. 37, 9 Metellus BC om. AΠΑ **37, 24** is BC om. AΠΑ **37, 26** Ciliciae del. Gruner Corycum, Ciliciae Isauros distinguit Wagener Corycum, Ciliciae arcem, Isauron [fortasse typhethae errore pro Isauros] quoque Verheyk **37, 27** in Schonhoven ad codd. — dicionem FG¹BA deditionem G²CΠI redegit] coēgit Schonhoven **38, 18** centum B ad centum ACΠΑ **38, 24** et BC om. AΠΑ **38, 27. 28** mouerat parauerunt ΠΑ mouerat parauerat G mouerat parauere B mouerunt C **39, 17** qui Armeniis imperabat del. Duncker, Jahns Jahrbücher CXIX p. 648 **39, 18** Arzanenae Vinetus arzianenae AOC arzyanenae L arzianem Π artianem A **39, 34** uscumadam ΠC uscuadamam A usque adaman B uscumadam A **39, 35** ad BC om. AΠΑ

— danubium **GBΠA** danuuium **C 40, 12** appionis *codd.*, *Paean.*, *Festus et Hieronymus Apionis Cellarius 40, 14* ptolomais **A** ptolemias **G¹** ptolemis **G²** pholomias **L** ptholomias **O** ptholomais **Π**. *Variant codd. Pauli 40, 20* regem **GBΠA** reges **C**, qui verba Mithridaten . . . suscepto omittit. *Inclusi ego; abest a Paeanio 40, 28* autem **BC om. ΑΠA 40, 33** dedit **ΠA** dedit **ABC 41, 2** indicta inserui *ego 41, 18* est **GCΠA om. B 41, 23** ab urbe condita **BΠA** urbis conditae **FC** urbis ro conditae **G¹ 41, 29** est interfectus **G** (*secundum Hartel*, et interfectus *secundum Droysen*) **B** (*sic!*) interfectus est **ΠA** est et interfectus **C 41, 36** et **CΠA om. GB 42, 4** primus **BΔ** primos **GCΠA** primo *Schonhoven*; τότε πρώτον ἡπτηθέντας *Paean. 42, 6* Britannicum similia semper scripsi *codices secutus. Droysen his in vocibus in altera editione ab altera discrepat 42, 12* eosque **Δ** eos quoque **ACΠA** et eos quoque **B 42, 14** stipendium *Duncker, Jahns Jahrbücher CXIX p. 650* sestertium *codd. Fortasse scribendum stipendium sestertium 43, 2* uenit. cuius impetum non ferentes consulēs **Δ**, quod propter *Paeanium Capitonemque notavi 43, 10* regressus **BCΔ** reuersus **ΑΠA 43, 27** tum *Hartel* tamen *codd. τότε Capito 43, 30* aegypti otolomeo qui sub tuitione eius a senatu **Δ**. *Nomen Ptolomaei agnoscit etiam Paeanius 43, 34* etiam **ACΠAΔ om. B 43, 36** mox **BCΔΠA** mox etiam **A**. *Sed res valde incerta. Dicit enim Schonhoven: „V. 37 inclusum etiam, additum e F.“ Typis exarat Mox [etiam] Caesar, sed versus 37 antecedens etiam exhibet, uncis non inclusum 44, 12* mauritaniae **BCΠAΔ** mauretaniae **G** (*secundum Droysen*) **44, 30** revocatis *Hartel* reparatis *codd. (repatis G¹) ἀνακαλεσάμενος Capito — ex BCΔ et ΑΠA 44, 31* filius **BC** filius **ΑΠAΔ**. *Codex Burdig. praebuisse videtur et Pompeii filius 45, 4* et **C. ego** et **gneus G cod. Vat. 1860** et **gaius Paulus A²GBΔ** et gener **ΠA¹**. **F** *gneus exhibuit, num et praebuerit ignoratur. C. Schonhoven.*

Lib. VII. p. 45, 12 ciuilibus bellis **BCΔ** ciuili bello **GΠA 45, 14** est **GAΠΔ om. BC 45, 16** octavianus **BCAΔ** octavianus **ΑΠ 45, 19** Qui *ego, Rheinisches Museum N. F. XXIX p. 639* quare **ABCΠA** quā rē **Δ** hi igitur scribendum vel quare delendum esse censet *Hartel 45, 24* Caesari *Schonhoven* caesaris *codd. 46, 2* occupauerant **BCΔ** occupauerunt **ΑΠA 46, 3** sunt **BCΔ om. GΠA 46, 11** et **BCΔ om. GΠA 46, 17** magni **BCΠA** magno **Δ om. G. De F tacetur 46, 32** *asiam &*

orientem **BC** *ΠΑ* orientem et assiam **A** (*sic!*) **47, 2** regina Aegypti *del. Duncker, Jahns Jahrbücher OXIX p. 648 47, 10* ἡ *ΠΑΓ* *Δ* *g* *o* gnaeus **G** Gneus *FGñL Γάιον* *Paeon. Variant codices Pauli 47, 15 annis codd. annos Glareanus 47, 20 est FC om. GB *ΠΑΔ* **47, 25** fidelissimus **CΔA**, fortasse recte fidissimus **GB** *Π*. *De F tacetur 47, 34* multis *inseruit Eussner, Spec. crit. p. 34 48, 2* *Lacunam indicavit Schrader, De scriptoribus rerum Augusti temporibus gestarum p. 39 48, 15. 16* sicut . . . clarissima *del. Hartel, om. Paeon.*, a rege Juba tantum delendum censet *Droysen 48, 15* mauritania *codd. 48, 23* Sed ex Sunt *A manu prima* gaius **A** ἄλλὰ *Paeon.*, *om. B *Π* (*ex silentio*). **C** totum hoc enuntiatum alio commutavit **48, 26** ad se per blanditias **BC** per blanditiā ad se **G** a se per blanditiā *Π a^d* se per blanditiā *A. De F tacetur 49, 1* sueniam **B** suauiam **C** suebiam **G** *ΠA* suabiam *cod. Vat. 1860 49, 2* agnovit *Merula cognovit codd. et Paeon. 49, 5* dieque **BC** die **G** *ΠA* **49, 8** cuius . . . erat *del. Duncker, De Paeanio p. 19; filius post erat collocat B 49, 10* britannia intulit bellum **BC** *ΠA* bellum britannia intulit **A**. Britanniae pro britannis *Vinetus. De orthographia nominis ex variis Droyseni adnotationibus neque hic neque alibi aliquid certi enucleari potest. Aut Vinetus sequendus esse videtur aut gentem post quam inserendum 49, 18* egregie **BC** egregia **A** *ΠA* **49, 26** in *del. Schonhoven; cf. Oros. VII, 7, 3. 49, 32* sorore *inseruit Duncker, De Paeanio p. 20 50, 9* se **G** *C *ΠA* *om. B 50, 10* quod **A** *ΠA* quod est **CB** **50, 11** est, interfecit ego se interfecit **G** *ΠA* interfectus est **B** (*sic!*). *Variant codd. Pauli. De F tacetur — is B om. A *C *ΠA* **50, 27** otho **B** otto *ΠA* lucius otho **AC** **50, 30** neroni **B** neronis **C**. *Lacuna in A *ΠA* **50, 37** petentibus **BC** et petentibus **G** *ΠA* **51, 17. 18** in urbe *incl. Sylb, ante prius exhibet C, deest apud Paeon. 51, 26* uno *codd. μιᾶς προσδεούσης ἡμέρας* *Paeon. septimo Enmann, Philologus, Supplbd. IV p. 420 sq. 51, 35* tamen *inseruit Dietsch 52, 5* hierosolyma **C** hierosolima **G** iherosolimam **L** hierusolimā **O** hierosolima *Π* iherosolima *A* **52, 11** et **C** *ΠA* *om. AB* **52, 12** leniter *Verheyk leuiter codd. 52, 14* hierosolymis **C** hierosolymis **G** *L* hierosolymis **O** iherosolimis *Π* iherosolimis *A* **52, 15** populo **BC** et populo **G** *ΠA* **52, 17** agens aetatis **L** *Paulus aetatis agens O agens G *Π* habens *A* **52, 29** hierosolymorum **C** hierosolimarum **AB** iherosolimarum *Π* hierosolimārum *A* **52, 32** punierit *Hartel puniret codd. — se BC sese G *ΠA*********

52, 33 dimiserit BΠA redemissent G et dimiserit F dimisit Paulus ita dimisit Schonhoven ita dimiserit Vinetus — vel Hartel et ABCΠA ut codex quidam Pauli 53, 6 et codd. (de F tacetur), del. Vinetus 53, 34 isium BC cod. Burdig. isium GΠA Ἴσιον Paean. — Serapium Wagener serapeum codd. Σεράπιον Paean. 54, 1 vespillones Schonhoven bispellones A bispilliones B bispelliones C vispellones Π uispellionis A¹ vispelliones Droysen.

Lib. VIII. p. 54, 20 galliis BΠA gallis GC 54, 22 inusitatae codd. vir inusitatae Hartel; cf. VII, 14, 1. VIII, 11, 2. VIII, 12, 1. VIII, 20 cet. 54, 22 fuit post fortitudinis inserit Schonhoven 54, 26 decibalo A CΠA decebalo B cod. Burdig. Δεξιβαλλον Paean. Decibalo Rufius Festus c. 8 et Hieron. ad a. 2118 54, 32. 55, 1 bosporanorum Π bosporanorum G bosporanorum B bosphortinorum A. Variant codd. Pauli 55, 2 marcomedos codd. (praeter Burdigalensem, qui Marchomedos praebuisse dicitur) et Rufius Festus c. 20. Μαρχομηδους Paean. Marchomedos, 'die Meder, welche March heissen' Gutschmid, qui quin recte de vera nominis forma iudicaverit non dubito. Alii alia excogitaverunt 55, 35 solusque ΠA et Vinetus solus GCL (secundum Hartel) et Schonhoven et solus OL (secundum Droysen); cf. Hieron. ad a. 2132 56, 20 decibali codd. 56, 30 etsi Dietsch et codd. 57, 19 tumque BC tumque AΠA 57, 22 coniuncti B (sic!) CΠA iuncti G 57, 30 suos GCΠ om. BA 58, 15 Sextum inseruit Vinetus 58, 18 est BC om. GΠA 58, 32 suevi codd. 59, 23 dimicavit CΠA et, ut videtur, codex Burdigalensis se dimicavit G saepe dimicavit B. De F tacetur 59, 25 putaretur B putetur GΠA. Variant codd. Pauli 59, 28 iam et B et ACΠA iam ut Schonhoven ut Hartel 60, 12. 13 Adiabenos Schonhoven azabenos BC; lacuna in AΠA Ἀδιαβηνῶν Paean. 60, 14. 15 Adiabenicus Schonhoven azabenicus BC om. AΠA 60, 26 Nam del. Heumann, is tamen coni. Hartel, postquam Duncker, De Paeanio p. 20; lacunam ante nam statuit Dietsch 60, 33 lauacri GBCΠA cod. Burdig. lauacra F, quod Luedecke et Duncker retinuerunt, Jahns Jahrbücher CXI p. 876 et OXIX p. 654 sq.; thermarum Vinetus 60, 34 thermae inserui ego — Antoniniana Duncker l. c., quod etiam in codicibus quibusdam extare dicitur 61, 15 symiasera F symiaseram G symiasyra B suriasera C simiasera ΠA Simia Serena cod. Burdig. Συμία Σενήρα Paean. Eutropium Symiasera scripsisse certum esse videtur; auctorem tam Eutropius.

ex quo hausit, Soemia Syra scripsisse arbitror 61, 24 nono B octauo Γ C Π A.

Lib. IX p. 62, 14 persas Β C Π A parthos A Πέσσας Paeon. τὰς Παρθινὰς δυνάμεις Capito 62, 18 eufrate Α Β Π eufratē A eufrate Paulus Euphrati Schonhoven 63, 5 lacunam unius vel duarum vocum indicavi ego 63, 18 trebelliano ABC rebelliano Π A¹ rebellabat. Inde aliquādiu A² in marg. Quid Paeanius legerit incertum est. Regaliano Salmasius ad Treb. Poll. de XXX tyrannis c. 10 Regaliano Wagener rebellaverat Duncker, De Paeanio p. 20 63, 23 danubium Β A danuuium Γ C π — amissa est Γ A Π amissa Β C 63, 29 Tam Eussner, Phil. Anz. IV p 252 tum Α Β π tam C A (?) ἤδη Paeon. cum iam Schonhoven Tum iam Vinetus 63, 34 civitatem inseruit Eussner l. c. Μογοντιανὸν τὴν πόλιν Paeon. πόλιν Μογοντιανὸν Capito 64, 32 propensioris Hartel propensior codd. 65, 23 danubium Β π A danuuium Γ 65, 27 in inseruit Sylburg — danubio Β π A danuuium Γ C 66, 18 tamen est Β C est tamen π A tamen A 66, 25. 26 nobilissimas B notissimas Γ C π A ἐπιφανεστάτας Paeon.; cf. Hieron. ad a. 2300, Festum c. 24 66, 34 deductis Β C cod. Burdig. diductis Γ π A 67, 11 anullini Γ π anulini F cod. Burd. et Paeon. anulli in B anuli Paeon. amillini A 67, 19 aut inseruit Hartel, Sitzungsber. d. Wiener Akad. LXXI p. 270 67, 27 qui del. Duncker, Jahns Jahrbücher CXIX p. 655 68, 25 tolleretur Β C collegeretur A colligeretur π A, fortasse recte 69, 5 ad codd. (F tamen ad vehiculum et ante vehiculum praebet). Ad Paeanii verbis confirmari recte monuit Sylburg 69, 14 ultimas regni Π A ultimis regnis G ultimas regioni B ultimi regni C — a diocletiano π A a dioclitiano G ad diocletianum Β C 69, 15 tum morante B tum morant G (secundum Droysen) tum morantem C commorante π A 69, 22 ingenii π ingenio ceteri codd.; cf. IX, 27, 1 69, 26 inuexerit A² et Hartel inuexerat Γ¹ C π A¹ inuexit B — iusserit A² et Hartel iussit codd. ceteri. Fortasse p. 69, 24 scribendum ut qui 69, 33 omnibus est Γ B π omnibus et C A(?) omnibus, etiam Cellarius omnibus, certe Eussner, Phil. Anz. IV p. 252 — seuerioribus Β π A saenioribus Α C (secundum Droysen) 70, 7 tamen codd. tam Schonhoven 70, 9 consenuit ego senuit codd.

Lib. X. p. 71, 5 duos Β C π A duo Γ 71, 6 Maximinum π maxiimnum (sic!) A maximianum ABC Paeon. 71, 7 Illyrico

moratus ego illyrico commoratus **A C π** illirico comēmoratus *A*
 illyricum moratus **B**; cf. ad p. 69, 15 **71, 19** irrisas *Schulze*,
Philologus XXIX p. 299 inritas *codd. κατεγέλασε Paean. 71, 20*
 Maxenti **L** maxentii **G C O π A** **71, 32** captisque *Schonhoven*
 captis *codd. 71, 35. 36* nuntiauerat **BC** enuntiauerat **G π A**
72, 6 strenuis *A e corr. (fuit ante correcturam strenuus; non*
recte Droysen rettulit) cod. Vat. 1860 cod. Burdigalensis stre-
 nuus **ABC π** (*e silentio*) **72, 23** ac **BC** et **G π A** **72, 27** gesta
inserui ego 73, 12 ab omnibus sibi *Sylburg* omnibus ibi **A**
 omnis ibi **B** omnem sibi **C** *κατὰ πάντων Paean.* omnino sibi
Schonhoven omni sibi *Verheyk 73, 24* eam **BC** quam **π A**
om. A 73, 29 et *inclusi ego 74, 6* Constanti ego constantii
codd. 74, 19 liberalium artium **π A** liberalium **ABC** litterarum
Mommsen 74, 20 prima litterarum *Schonhoven* primarum
 litterarum **A C π A** priuatarum litterarum **B** prima earum *Mommsen*
74, 29 obpressus *Droysen e codd. 74, 30* est **BC om.**
G π A **75, 3** Decentius *add. Zangemeister ad Oros. VII, 29,*
13 et Enmann, Philolog. Suppl. IV p. 501, sed is quidem deleto
 Senonis — Senonibus *vel apud Senonas Cellarius senonis codd.*
75, 9 imperio **BC** in imperio **G π A** **75, 26** qui **BCA** quis **A** qui-
 bus **π** qui iis *Droysen 75, 35* tamen *Schonhoven* tum *codd.* tantum
Hartel 76, 13 Cum **A π A** exhibeant facundia ingenti promp-
 tae, fortasse scribendum est facundiae ingentis et promptae.
A π autem promptae memoriae et tenacissimae *interpolaverunt.*
Sylburg proposuit facundiae ingenti promptitudine, memoria
 tenacissima. **76, 19** aerarii **BCA** aerari **G π** **76, 21** nimius
 insectator **G C π A** insectator **B**; de **F** tacetur. Quid verum sit
nescio 77, 7 Itaque *Schonhoven* isque *codd. 77, 15* XIII **F**
 tertio decimo **G π O** XIV **CLA** **77, 20** is **OC** his **L** hic **G π A**.

Scripti Regimonti Prussorum mense Augusto a. 1886.

DOMINO
VALENTI GOTHICO MAXIMO
PERPETUO AUGUSTO
EUTROPIUS V. C. MAGISTER MEMORIAE.

---

5 Res Romanas ex voluntate mansuetudinis tuae ab
urbe condita ad nostram memoriam, quae in negotiis
vel bellicis vel civilibus eminebant, per ordinem tem-
porum brevi narratione collegi strictim additis etiam
his, quae in principum vita egregia extiterant, ut
10 tranquillitatis tuae possit mens divina laetari prius se
inlustrium virorum facta in administrando imperio se-
cutam, quam cognosceret lectione.

EUTROPI

BREVIARII AB URBE CONDITA

LIBER PRIMUS.

Romanum imperium, quo neque ab exordio ullum I
5 fere minus neque incrementis toto orbe amplius
humana potest memoria recordari, a Romulo exor-
dium habet, qui Reae Silviae, Vestalis virginis, filius
et, quantum putatus est, Martis cum Remo fratre uno
partu editus est. Is cum inter pastores latrocinare- 2
10 tur, decem et octo annos natus urbem exiguam in
Palatino monte constituit, XI Kal. Maias, Olympiadis
sextae anno tertio, post Troiae excidium, ut qui plu-
rimum minimumque tradunt, anno trecentesimo nona-
gesimo quarto.

15 Condita civitate, quam ex nomine suo Romam II
vocavit, haec fere egit. Multitudinem finitimorum in
civitatem recepit, centum ex senioribus legit, quorum
consilio omnia ageret, quos senatores nominavit prop-
ter senectutem. Tum, cum uxores ipse et populus 2
20 suus non haberent, invitavit ad spectaculum ludorum
vicinas urbi Romae nationes atque earum virgines
rapuit. Commotis bellis propter raptarum iniuriam
Caeninenses vicit, Antemnates, Crustuminos, Sabinos,
Fidenates, Veientes. Haec omnia oppida urbem cingunt.
25 Et cum orta subito tempestate non comparuisset, anno

regni tricesimo septimo ad deos transisse creditus est
3 et consecratus. Deinde Romae per quinos dies senatores imperaverunt et his regnantibus annus unus completus est.

III Postea Numa Pompilius rex creatus est, qui bellum quidem nullum gessit, sed non minus civitati quam Romulus profuit. Nam et leges Romanis moresque constituit, qui consuetudine proeliorum iam latrones ac semibarbari putabantur, et annum descripsit in decem menses prius sine aliqua supputatione confusum, et infinita Romae sacra ac templa constituit. Morbo decessit quadragesimo et tertio imperii anno. 10

IV Huic successit Tullus Hostilius. Hic bella reparavit, Albanos vicit, qui ab urbe Roma duodecimo miliario sunt, Veientes et Fidenates, quorum alii sexto miliario absunt ab urbe Roma, alii octavo decimo, bello superavit, urbem ampliavit adiecto Caelio monte. Cum triginta et duos annos regnasset, fulmine ictus cum domo sua arsit. 15

V Post hunc Ancus Marcius, Numae ex filia nepos, suscepit imperium. Contra Latinos dimicavit, Aventinum montem civitati adiecit et Ianiculum, apud ostium *Tiberis* civitatem supra mare sexto decimo miliario ab urbe Roma condidit. Vicesimo et quarto anno imperii morbo periit. 20

VI Deinde regnum Priscus Tarquinius accepit. Hic numerum senatorum duplicavit, circum Romae aedificavit, ludos Romanos instituit, qui ad nostram memoriam permanent. Vicit idem etiam Sabinos et non parum agrorum sublatum isdem urbis Romae territorio iunxit, primusque triumphans urbem intravit. Muros fecit et cloacas, Capitolium inchoavit. Tricesimo octavo imperii anno per Anci filios occisus est, regis eius, cui ipse successerat. 25

VII Post hunc Servius Tullius suscepit imperium, genitus ex nobili femina, captiva tamen et ancilla. Hic quoque Sabinos subegit, montes tres, Quirinalem, Vimi-

nalem, Esquilinum, urbi adiunxit, fossas circum murum duxit. Primus omnium censum ordinavit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat. Sub eo Roma omnibus in censum delatis habuit capita LXXXIII
 5 milia civium Romanorum cum his, qui in agris erant. Occisus est scelere generi sui Tarquini Superbi, filii eius regis, cui ipse successerat, et filiae, quam Tarquinius habebat uxorem.

L. Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus VIII
 10 regum, Volscos, quae gens ad Campaniam euntibus non longe ab urbe est, vicit, Gabios civitatem et Suessam Pometiam subegit, cum Tuscis pacem fecit et templum Iovi in Capitolio aedificavit. Postea Ardeam oppugnans, in octavo decimo miliario ab urbe
 15 Roma positam civitatem, imperium perdidit. Nam cum filius eius, et ipse Tarquinius iunior, nobilissimam feminam Lucretiam eandemque pudicissimam, Collatini uxorem, stuprasset eaque † de iniuria marito et patri et amicis quæsta fuisset, in omnium conspectu se occidit. Propter quam causam Brutus, parens et ipse
 20 Tarquini, populum concitavit et Tarquino adem it imperium. Mox exercitus quoque eum, qui civitatem 3 Ardeam cum ipso rege oppugnabat, reliquit; veniensque ad urbem rex portis clausis exclusus est, cumque
 25 imperasset annos quattuor et viginti cum uxore et liberis suis fugit. Ita Romae regnatum est per septem reges annis ducentis quadraginta tribus, cum adhuc Roma, ubi plurimum, vix usque ad quintum decimum miliarium possideret.

30 Hinc consules coepere, pro uno rege duo, hac IX causa creati, ut, si unus malus esse voluisset, alter eum habens potestatem similem coërceret. Et placuit, ne imperium longius quam annum haberent, ne per diuturnitatem potestatis insolentiores redderentur, sed
 35 civiles semper essent, qui se post annum scirent futuros esse privatos. Fuerunt igitur anno primo ab 2 expulsis regibus consules L. Iunius Brutus, qui maxi

- egerat, ut Tarquinius pelleretur, et Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiae. Sed Tarquinio Collatino statim sublata est dignitas. Placuerat enim, ne quisquam in urbe maneret, qui Tarquinius vocaretur.
- 4 Ergo accepto omni patrimonio suo ex urbe migravit 5 et loco ipsius factus est L. Valerius Publicola consul.
- ~~5~~ Commovit tamen bellum urbi Romae rex Tarquinius, qui fuerat expulsus, et collectis multis gentibus, X ut in regnum posset restitui, dimicavit. In prima pugna Brutus consul et Arruns, Tarquini filius, in 10 vicem se occiderunt, Romani tamen ex ea pugna victores recesserunt. Brutum matronae Romanae, defensorem pudicitiae suae, quasi communem patrem per 2 annum luxerunt. Valerius Publicola Sp. Lucretium Tricipitinum collegam sibi fecit, Lucretiae patrem, quo 15 morbo mortuo iterum Horatium Pulvillum collegam 3 sibi sumpsit. Ita primus annus quinque consules habuit, cum Tarquinius Collatinus propter nomen urbe cessisset, Brutus in proelio perisset, Sp. Lucretius morbo mortuus esset. 20
- XI Secundo quoque anno iterum Tarquinius ut reciperetur in regnum bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porsenna, Tusciae rege, et Romam paene cepit. Verum tum quoque victus est.
- 2 Tertio anno post reges exactos Tarquinius cum 25 suscipi non posset in regnum neque ei Porsenna, qui pacem cum Romanis fecerat, praestaret auxilium, Tusculum se contulit, quae civitas non longe ab urbe est, atque ibi per quattuordecim annos privatus cum uxore consenuit. 30
- 3 Quarto anno post reges exactos cum Sabini Romanis bellum intulissent, victi sunt, et de his triumphatum est.
- 4 Quinto anno L. Valerius ille, Bruti collega et quater consul, fataliter mortuus est, adeo pauper, ut 35 collatis a populo nummis sumptum habuerit sepulturae. *Quem matronae sicuti Brutum annum luxerunt.*

Nono anno post reges exactos cum gener Tar- XII
 quini ad iniuriam soceri vindicandam ingentem col-
 legisset exercitum, nova Romae dignitas est creata,
 quae dictatura appellatur, maior quam consulatus.
 5 Eodem anno etiam magister equitum factus est, qui
 dictatori obsequeretur. Neque quicquam similis pot- 2
 est dici quam dictatura antiqua huic imperii potestati,
 quam nunc tranquillitas vestra habet, maxime cum
 Augustus quoque Octavianus, de quo postea dicemus,
 10 et ante eum C. Caesar sub dictaturae nomine atque
 honore regnaverint. Dictator autem Romae primus 3
 fuit T. Larcus, magister equitum primus Sp. Cassius.

Sexto decimo anno post reges exactos seditionem XIII
 populus Romae fecit, tamquam a senatu atque con-
 15 sulibus premeretur. Tum et ipse sibi tribunos plebis
 quasi proprios iudices et defensores creavit, per quos
 contra senatum et consules tutus esse posset.

Sequenti anno Volsci contra Romanos bellum re- XIV
 paraverunt, et victi acie etiam Coriolos civitatem, quam
 20 habebant optimam, perdiderunt.

Octavo decimo anno postquam reges eiecti erant XV
 expulsus ex urbe Q. Marcius, dux Romanus, qui Corio-
 los ceperat, Volscorum civitatem, ad ipsos Volscos
 contendit iratus et auxilia contra Romanos accepit.
 25 Romanos saepe vicit, usque ad quintum miliarium 2
 urbis accessit, oppugnaturus etiam patriam suam, lega-
 tis, qui pacem petebant, repudiatis, nisi ad eum mater
 Veturia et uxor Volturnia ex urbe venissent, quarum
 fletu et deprecatione superatus removit exercitum. At- 3
 30 que hic secundus post Tarquinium fuit, qui dux contra
 patriam suam esset.

C. Fabio et L. Virginio consulibus trecenti nobiles XVI
 homines, qui ex Fabia familia erant, contra Veientes
 bellum soli susceperunt, promittentes senatui et populo
 35 per se omne certamen implendum. Itaque profecti, 2
 omnes nobiles et qui singali magnorum exercituum
 duces esse deberent, in proelio conciderunt. Unus 3

omnino superfuit ex tanta familia, qui propter aetatem puerilem duci non potuerat ad pugnam. Post haec census in urbe habitus est et inventa sunt civium capita CXVII milia CCCXIX.

XVII Sequenti tamen anno cum in Algido monte ab urbe 5
duodecimo ferme miliario Romanus obsideretur exercitus, L. Quintius Cincinnatus dictator est factus, qui agrum quattuor iugerum possidens manibus suis colebat. Is cum in opere et arans esset inventus, sudore deterso togam praetextam accepit et caesis hostibus 10
liberavit exercitum.

XVIII Anno trecentesimo et altero ab urbe condita imperium consulare cessavit et pro duobus consulibus decem facti sunt, qui summam potestatem haberent, decemviri nominati. Sed cum primo anno bene egressent, secundo unus ex his, Ap. Claudius, Virgini cuiusdam, qui honestis iam stipendiis contra Latinos in monte Algido militarat, filiam virginem corrumpere voluit; quam pater occidit, ne stuprum a decemviro sustineret, et regressus ad milites movit tumultum. 15
Sublata est decemviris potestas ipsique damnati sunt. 20

XIX Anno trecentesimo et quinto decimo ab urbe condita Fidenates contra Romanos rebellaverunt. Auxilium his praestabant Veientes et rex Veientium Tolumnius. Quae ambae civitates tam vicinae urbi sunt, 25
ut Fidenae sexto, Vei octavo decimo miliario absint. Coniunxerunt se his et Volsci. Sed Mam. Aemilio dictatore et L. Quintio Cincinnato magistro equitum victi etiam regem perdiderunt. Fidenae captae et excisae. 30

XX Post viginti deinde annos Veientani rebellaverunt. Dictator contra ipsos missus est Furius Camillus, qui primum eos vicit acie, mox etiam civitatem diu obsidens cepit, antiquissimam Italiae atque ditissimam. Post eam cepit et Faliscos, non minus nobilem civitatem. 35
Sed commota est ei invidia, quasi praedam male divisisset, damnatusque ob eam causam et expulsus civitate.

Statim Galli Senones ad urbem venerunt et vic- 2
 tos Romanos undecimo miliario a Roma apud flumen
 Alliam secuti etiam urbem occupaverunt. Neque de-
 fendi quicquam nisi Capitolium potuit; quod cum diu
 5 obsedissent et iam Romani fame laborarent, *accepto*
auro, ne Capitolium obsiderent, recesserunt. Sed a Ca-
 millo, qui in vicina civitate exulabat, Gallis superven-
 tum est gravissimeque victi sunt. Postea tamen etiam 3
 [accepto auro, ne Capitolium obsiderent, recesserunt, sed]
 10 secutus eos Camillus ita cecidit, ut et aurum, quod
 his datum fuerat, et omnia, quae ceperant, militaria
 signa revocaret. Ita tertio triumphans urbem ingres-
 sus est et appellatus secundus Romulus, quasi et ipse
 patriae conditor.

LIBER SECUNDUS.

15

Anno trecentesimo sexagesimo quinto ab urbe con- I
 dita, post captam autem primo, dignitates mutatae
 sunt, et pro duobus consulibus facti tribuni militares
 consulari potestate. Hinc iam coepit Romana res
 20 crescere. Nam Camillus eo anno Volscorum civita-
 tem, quae per septuaginta annos bellum gesserat, vi-
 cit et Aequorum urbem et Sutrinorum atque omnes
 deletis earundem exercitibus occupavit et tres simul
 triumphos egit.

25 T. etiam Quintius Cincinnatus Praenestinos, qui II
 usque ad urbis Romae portas cum bello venerant,
 persecutus ad flumen Alliam vicit; octo civitates, quae
 sub ipsis agebant, Romanis adiunxit, ipsum Praeneste
 adgressus in deditionem accepit. Quae omnia ab eo
 30 gesta sunt viginti diebus, triumphusque ipsi decretus.

Verum dignitas tribunorum militarium non diu III
 perseveravit. Nam post aliquantum nullos placuit fieri
 et quadriennium in urbe ita fluxit, ut potestates ibi

maiores non essent. Praesumpserunt tamen tribuni militares consulari potestate iterum dignitatem et triennio perseveraverunt. Rursus consules facti.

- IV L. Genucio et Q. Servilio consulibus mortuus est Camillus. Honor ei post Romulum secundus delatus est. 5
- V T. Quintius dictator adversus Gallos, qui ad Italiam venerant, missus est. Hi ab urbe quarto milario trans Anienem fluvium consederant. Ibi nobilissimus de senatoribus iuvenis L. Manlius provocantem 10 Gallum ad singulare certamen progressus occidit, et sublato torque aureo colloque suo inposito in perpetuum Torquati et sibi et posteris cognomen accepit. 2 Galli fugati sunt, mox per C. Sulpicium dictatorem etiam victi. Non multo post a C. Marcio Tusci victi 15 sunt et octo milia captivorum ex his in triumphum ducta.
- VI Census iterum habitus est. Et cum Latini, qui a Romanis subacti erant, milites praestare nollent, ex Romanis tantum tirones lecti sunt, factaeque legiones 20 decem, qui modus sexaginta vel amplius armatorum milia efficiebat. Parvis adhuc Romanis rebus tanta 2 tamen in re militari virtus erat. Quae cum profectae essent adversum Gallos duce L. Furio, quidam ex Gallis unum ex Romanis, qui esset optimus, provocavit. 25 Tum se M. Valerius tribunus militum obtulit, et cum processisset armatus, corvus ei supra dextrum 3 brachium sedit. Mox commissa adversum Gallum pugna idem corvus alis et unguibus Galli oculos verberavit, ne rectum posset aspicere. Ita a tribuno 30 Valerio interfectus. *Corvus* non solum victoriam ei, sed etiam nomen dedit. Nam postea idem Corvinus est dictus. Ac propter hoc meritum annorum trium et viginti consul est factus.
- VII Latini, qui noluerant milites dare, hoc quoque a 35 Romanis exigere coeperunt, ut unus consul ex eorum, alter ex Romanorum populo crearetur. Quod

cum esset negatum, bellum contra eos susceptum est et ingenti pugna superati sunt; ac de his perdomitis triumphatum est. Statuae consulibus ob meritum 3 victoriae in Rostris positae sunt. Eo anno etiam
5 Alexandria ab Alexandro Macedone condita est.

Iam Romani potentes esse coeperunt. Bellum enim VIII in centesimo et tricesimo fere miliario ab urbe apud Samnitas gerebatur, qui medii sunt inter Picenum, Campaniam et Apuliam. L. Papirius Cursor cum 2
10 honore dictatoris ad id bellum profectus est. Qui cum Romam rediret, Q. Fabio Maximo, magistro equitum, quem apud exercitum reliquit, praecepit, ne se absente pugnaret. Ille occasione reperta felicissime 3 dimicavit et Samnitas delevit. Ob quam rem a dictatore capitis damnatus, quod se vetante pugnasset,
15 ingenti favore militum et populi liberatus est tanta Papirio seditione commota, ut paene ipse interficeretur.

Postea Samnites Romanos T. Veturio et Sp. Postu- IX
20 mio consulibus ingenti dedecore vicerunt et sub iugum miserunt. Pax tamen a senatu et populo soluta est, 2 quae cum ipsis propter necessitatem facta fuerat. Postea Samnites victi sunt a L. Papirio consule, septem milia eorum sub iugum missa. Papirius *primus*
25 de Samnitibus triumphavit. Eo tempore Ap. Claudius censor aquam Claudiam induxit et viam Appiam 3 stravit. Samnites reparato bello Q. Fabium Maximum vicerunt tribus milibus hominum occisis. Postea, cum
30 pater ei Fabius Maximus legatus datus fuisset, et Samnitas vicit et plurima ipsorum oppida cepit. Deinde P. Cornelius Rufinus M. Curius Dentatus, ambo consules, contra Samnitas missi ingentibus proeliis eos confecere. Tum bellum cum Samnitibus per annos
35 quadraginta novem actum sustulerunt. Neque ullus hostis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigaverit.

Interiectis aliquot annis iterum se Gallorum coy

contra Romanos Tuscis Samnitibusque iunxerunt, sed cum Romam tenderent, a Cn. Cornelio Dolabella consule deletae sunt.

XI Eodem tempore Tarentinis, qui iam in ultima Italia sunt, bellum indictum est, quia legatis Romanorum iniuriam fecissent. Hi Pyrrum, Epiri regem, contra Romanos in auxilium poposcerunt, qui ex genere Achillis originem trahebat. Is mox ad Italiam venit, tumque primum Romani cum transmarino hoste dimicaverunt. Missus est contra eum consul P. Valerius Laevinus, qui cum exploratores Pyrri cepisset, iussit eos per castra duci, ostendi omnem exercitum tumque dimitti, ut renuntiarent Pyrrum quaecumque a Romanis agerentur. Commissa mox pugna, cum iam Pyrrus fugeret, elephantorum auxilio vicit, quos incognitos Romani expaverunt. Sed nox proelio finem dedit; Laevinus tamen per noctem fugit, Pyrrus Romanos mille octingentos cepit et eos summo honore tractavit, occisos sepelivit. Quos cum adverso vulnere et truci vultu etiam mortuos iacere vidisset, tulisse ad caelum manus dicitur cum hac voce: se totius orbis dominum esse potuisse, si tales sibi milites contigissent.

XII Postea Pyrrus coniunctis sibi Samnitibus, Lucanis, Brittiis Romam perrexit, omnia ferro ignique vastavit, Campaniam populatus est atque ad Praeneste venit, miliario ab urbe octavo decimo. Mox terrore exercitus, qui eum cum consule sequebatur, in Campaniam se recepit. Legati ad Pyrrum de redimendis captivis missi ab eo honorifice suscepti sunt. Captivos sine pretio Romam misit. Unum ex legatis Romanorum, Fabricium, sic admiratus, cum eum pauperem esse cognovisset, ut quarta parte regni promissa sollicitare voluerit, ut ad se transiret, contemptusque est a Fabricio. Quare cum Pyrrus Romanorum ingenti admiratione teneretur, legatum misit, qui pacem aequis conditionibus peteret, praecipuum virum, Cineam nomine,

ita ut Pyrrus partem Italiae, quam iam armis occupaverat, obtineret.

Pax displicuit remandatumque Pyrrum est a senatu XIII eum cum Romanis, nisi ex Italia recessisset, pacem habere non posse. Tum Romani iusserunt captivos 2 omnes, quos Pyrrus reddiderat, infames haberi, quod armati capi potuissent, nec ante eos ad veterem statum reverti, quam si binorum hostium occisorum spolia retulissent. Ita legatus Pyrrum reversus est. A quo 3 cum quaereret Pyrrus, qualem Romam comperisset, Cineas dixit regum se patriam vidisse; scilicet tales illic fere omnes esse, qualis unus Pyrrus apud Epirum et reliquam Graeciam putaretur.

Missi sunt contra Pyrrum duces P. Sulpicius et 4 Decius Mus consules. Certamine commisso Pyrrus vulneratus est, elephantum interfecti, viginti milia caesa hostium, et ex Romanis tantum quinque milia; Pyrrus Tarentum fugatus.

Interiecto anno contra Pyrrum Fabricius est mis- XIV sus, qui prius inter legatos sollicitari non poterat quarta regni parte promissa. Tum, cum vicina castra ipse et rex haberent, medicus Pyrrum nocte ad eum venit, promittens veneno se Pyrrum occisurum, si sibi aliquid polliceretur. Quem Fabricius vinctum reduci 25 iussit ad dominum Pyrrumque dici quae contra caput eius medicus spondisset. Tum rex admiratus eum 2 dixisse fertur: 'Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate quam sol a cursu suo averti potest.' Tum rex ad Siciliam profectus est. Fabricius victis Lucanis et Samnitibus triumphavit.

Consules deinde M. Curius Dentatus et Cornelius 3 Lentulus adversum Pyrrum missi sunt. Curius contra eum pugnavit, exercitum eius cecidit, ipsum Tarentum fugavit, castra cepit. Ea die caesa hostium viginti tria 35 milia. Curius in consulatu triumphavit. Primus Romam elephantos quattuor duxit. Pyrrus etiam a Tarento mox recessit et apud Argos, Graeciae civitatem, occisus est

- XV C. Fabio Licinio C. Claudio Canina consulibus anno urbis conditae quadringentesimo sexagesimo primo legati Alexandrini a Ptolomaeo missi Romam venere et a Romanis amicitiam, quam petierant, obtinuerunt. 5
- XVI Q. Ogulnio C. Fabio Pictore consulibus Picentes bellum commovere et ab insequentibus consulibus P. Sempronio Ap. Claudio victi sunt; et de his triumphatum est. Conditae a Romanis civitates Ariminum in Gallia et Beneventum in Samnio. 10
- XVII M. Atilio Regulo L. Iulio Libone consulibus Salentinis in Apulia bellum indictum est, captique sunt cum civitate simul Brundisini, et de his triumphatum est.
- XVIII Anno quadringentesimo septuagesimo septimo, cum iam clarum urbis Romae nomen esset, arma tamen 15
2 extra Italiam mota non fuerant. Ut igitur cognosceretur, quae copiae Romanorum essent, census est habitus. Tum inventa sunt civium capita ducenta nonaginta duo milia trecenta triginta quattuor, quamquam 20
3 a condita urbe numquam bella cessassent.
- Et contra Afros bellum susceptum est primum Ap. Claudio Q. Fulvio consulibus. In Sicilia contra eos pugnatum est et Ap. Claudius de Afris et regem Siciliae Hierone triumphavit. 25
- XIX Insequenti anno Valerio † Marco et Otacilio *Crasso* consulibus in Sicilia a Romanis res magnae gestae sunt. Tauromenitani, Catinenses et praeterea quin- 2
2 quaginta civitates in fidem acceptae. Tertio anno in Sicilia contra Hieronem, regem Siculorum, bellum pa- 30
ratum est. Is cum omni nobilitate Syracusanorum pacem a Romanis impetravit deditque argenti ducenta
3 talenta. Afri in Sicilia victi sunt et de his secundo Romae triumphatum est.
- XX Quinto anno primi belli, quod contra Afros gere- 35
batur, primum Romani C. Duillio et Cn. Cornelio *Asina* consulibus in mari dimicaverunt paratis navi-

bus rostratis, quas Liburnas vocant. Consul Cornelius 2
 fraude deceptus est. Duillius commisso proelio Cartha-
 giniensium ducem vicit, triginta et unam naves cepit,
 quattuordecim mersit, septem milia hostium cepit, tria
 5 milia occidit. Neque ulla victoria Romanis gratior fuit,
 quod invicti terra iam etiam mari plurimum possent.

C. Aquilio Floro L. Scipione consulibus Scipio 3
 Corsicam et Sardiniam vastavit, multa milia inde capti-
 vorum abduxit, triumphum egit.

10 L. Manlio Vulstone M. Atilio Regulo consulibus XXI
 bellum in Africam translatum est. Contra Hamilca-
 rem, Carthaginensium ducem, in mari pugnatum, vic-
 tusque est. Nam perditis sexaginta quattuor navibus
 retro se recepit. Romani viginti duas amiserunt. Sed 2
 15 cum in Africam transissent, primam Clypeam, Africae
 civitatem, in deditioem acceperunt. Consules usque
 ad Carthaginem processerunt, multisque *castellis* vasta-
 tis Manlius victor Romam rediit et viginti septem
 milia captivorum reduxit, Atilius Regulus in Africa
 20 remansit. Is contra Afros aciem instruxit. Contra 3
 tres Carthaginensium duces dimicans victor fuit, de-
 cem et octo milia hostium cecidit, quinque milia cum
 decem et octo elephantis cepit, septuaginta quattuor
 civitates in fidem accepit. Tum victi Carthaginenses 4
 25 pacem a Romanis petiverunt. Quam cum Regulus
 nollet nisi durissimis condicionibus dare, Afri auxi-
 lium a Lacedaemoniis petiverunt. Et duce Xanthippo,
 qui a Lacedaemoniis missus fuerat, Romanorum dux
 Regulus victus est ultima pernicie. Nam duo milia
 30 tantum ex omni Romano exercitu refugerunt, quin-
 genti cum imperatore Regulo capti sunt, triginta milia
 occisa, Regulus ipse in catenas coniectus.

M. Aemilio Paulo Ser. Fulvio Nobiliore consuli- XXII
 bus ambo Romani consules ad Africam profecti sunt
 35 cum trecentarum navium classe. Primum Afros navali
 certamine superant. Aemilius consul centum et quat-
 tuor naves hostium demersit, triginta cum pugatorum

bus cepit, quindecim milia hostium aut occidit aut
 2 cepit, militem suum ingenti praeda ditavit. Et sub-
 acta Africa tunc fuisset, nisi quod tanta fames erat,
 3 ut diutius exercitus exspectare non posset. Consules
 cum victrici classe redeuntes circa Siciliam naufragium 5
 passi sunt. Et tanta tempestas fuit, ut ex quadrin-
 gentis sexaginta quattuor navibus *tantum* octoginta
 servari potuerint; neque ullo tempore tanta maritima
 4 tempestas audita est. Romani tamen statim ducentas
 naves reparaverunt, neque in aliquo animus his in- 10
 fractus fuit.

CXIII Cn. Servilius Caepio C. Sempronius Blaesus con-
 sules cum ducentis sexaginta navibus ad Africam pro-
 fecti sunt. Aliquot civitates ceperunt. Praedam ing-
 entem reducentes naufragium passi sunt. Itaque cum 15
 continuae calamitates Romanis displicerent, decrevit
 senatus, ut a maritimis proeliis recederetur et tantum
 sexaginta naves ad praesidium Italiae salvae essent.

CXIV L. Caecilio Metello C. Furio Placido consulibus
 Metellus in Sicilia Afrorum ducem cum centum tri- 20
 ginta elephantis et magnis copiis venientem superavit,
 viginti milia hostium cecidit, sex et viginti elephantos
 cepit, reliquos errantes per Numidas, quos in auxi-
 lium habebat, collegit et Romam deduxit ingenti
 pompa, cum [CXXX] elephantorum numerus omnia 25
 itinera completeret.

Post haec mala Carthaginienses Regulum ducem,
 quem ceperant, petiverunt, ut Romam proficisceretur
 et pacem a Romanis obtineret ac permutationem cap-
 25 tivorum faceret. Ille Romam cum venisset, inductus
 in senatum nihil quasi Romanus egit dixitque se ex
 illa die, qua in potestatem Afrorum venisset, Roma-
 num esse desisse. Itaque et uxorem a complexu re-
 movit et senatui suasit, ne pax cum Poenis fieret;
 30 illos enim fractos tot casibus spem nullam habere;
 se tanti non esse, ut tot milia captivorum propter
 unum se et senem et paucos, qui ex Romanis capti
 35

fuerant, redderentur. Itaque obtinuit. Nam Afros 2
 pacem petentes nullus admisit. Ipse Carthaginem re-
 diit, offerentibusque Romanis, ut eum Romae tenerent,
 negavit se in ea urbe mansurum, in qua, postquam
 5 Afris servierat, dignitatem honesti civis habere non
 posset. Regressus igitur ad Africam omnibus suppli-
 ciiis extinctus est.

P. Claudio Pulchro L. Iunio consulibus Claudius contra XXVI
 auspicia pugnavit et a Carthaginiensibus victus est.
 10 Nam ex ducentis et viginti navibus cum triginta fugit,
 nonaginta cum pugnatoribus captae sunt, demersae cete-
 rae. Alius quoque consul naufragio classem amisit, ex- 2
 ercitum tamen salvum habuit, quia vicina litora erant.

C. Lutatio Catulo A. Postumio Albino consulibus, XXVII
 15 anno belli Punici vicesimo et tertio Catulo bellum
 contra Afros commissum est. Profectus est cum tre-
 centis navibus in Siciliam; Afri contra ipsum quadrin-
 gentas paraverunt. Numquam in mari tantis copiis
 pugnatum est. Lutatius Catulus navem aeger ascen-
 dit; vulneratus enim in pugna superiore fuerat.
 20 Contra Lilybaeum, civitatem Siciliae, pugnatum est
 ingenti virtute Romanorum. Nam LXIII Carthaginien- 2
 sium naves captae sunt, CXXV demersae, XXXII milia
 hostium capta, XIII milia occisa, infinitum auri, ar-
 25 genti, praedae in potestatem Romanorum redactum.
 Ex classe Romana XII naves demersae. Pugnatum
 est VI Idus Martias. Statim pacem Carthaginienses 3
 petiverunt tributaque est his pax. Captivi Romano-
 rum, qui tenebantur a Carthaginiensibus, redditi sunt.
 30 Etiam Carthaginienses petiverunt, ut redimi eos cap- 4
 tivos liceret, quos ex Afris Romani tenebant. Sena-
 tus iussit sine pretio eos dari, qui in publica custodia
 essent; qui autem a privatis tenerentur, ut pretio
 dominis reddito Carthaginem redirent atque id pretium
 35 ex fisco magis quam a Carthaginiensibus solveretur.

Q. Lutatius A. Manlius consules creati bellum XXVII
 Faliscis intulerunt, quae civitas Italiae opulenta quor-

dam fuit. Quod ambo consules intra sex dies, quam venerant, transegerunt xv milibus hostium caesis, ceteris pace concessa, agro tamen ex medietate sublato.

LIBER TERTIUS.

- I Finito igitur Punico bello, quod per xxiii annos 5 tractum est, Romani iam clarissima gloria noti legatos ad Ptolomaeum, Aegypti regem, miserunt auxilia promittentes, quia rex Syriae Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia [a Romanis] non accepit. Iam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hiero Romam 10 venit ad ludos spectandos et ducenta milia modiorum tritici populo donum exhibuit.
- II L. Cornelio Lentulo Fulvio Flacco consulibus, quibus Hiero Romam venerat, etiam contra Ligures 15 intra Italiam bellum gestum est et de his triumphatum. 2 Carthaginienses tamen bellum reparare temptabant, Sardinenses, qui ex condicione pacis Romanis parere debent, ad rebellandum impellentes. Venit tamen Romam legatio Carthaginiensium et pacem impetravit. 20
- III T. Manlio Torquato C. Atilio Bulco consulibus de Sardis triumphatum est, et pace omnibus locis facta Romani nullum bellum habuerunt, quod his post Romam conditam semel tantum Numa Pompilio regnante contigerat. 25
- IV L. Postumius Albinus Cn. Fulvius Centumalus consules bellum contra Illyrios gesserunt et multis civitatibus captis etiam reges in deditionem acceperunt. Ac tum primum ex Illyriis triumphatum est.
- V L. Aemilio consule ingentes Gallorum copiae Alpes 30 transierunt. Sed pro Romanis tota Italia consensus, traditumque est a Fabio historico, qui ei bello interfuit,

DCCC milia hominum parata ad id bellum fuisse. Sed res per consulem tantum prospere gesta est. XL milia hostium interfecta sunt et triumphus Aemilio decretus.

Aliquot deinde annis post contra Gallos intra Italia VI
 5 liam pugnatum est, finitumque bellum M. Claudio Marcello et Cn. Cornelio Scipione consulibus. Tum Marcellus cum parva manu equitum dimicavit et regem Gallorum, Viridomarum nomine, manu sua occidit. Postea cum collega ingentes copias Gallorum peremit,
 10 Mediolanum expugnavit, grandem praedam Romam pertulit. Ac triumphans Marcellus spolia Galli stipiti inposita umeris suis vexit.

M. Minucio Rufo P. Cornelio consulibus Histris VII
 bellum inlatum est, quia latrocinati navibus Romanorum fuerant, quae frumenta exhibebant, perdomitque sunt omnes. Eodem anno bellum Punicum secundum 2
 Romanis inlatum est per Hannibalem, Carthaginensium ducem, qui Saguntum, Hispaniae civitatem Romanis amicam, obpugnare adgressus est, annum agens
 20 vicesimum aetatis, copiis congregatis CL milium. Huic 3
 Romani per legatos denuntiaverunt, ut bello abstineret. Is legatos admittere noluit. Romani etiam Carthaginem miserunt, ut mandaretur Hannibali, ne bellum
 25 a Carthaginensibus data sunt. Saguntini interea fame victi sunt, captique ab Hannibale ultimis poenis adficiuntur. *Bellum Carthaginensibus indictum est.*

Tum P. Cornelius Scipio cum exercitu in Hispaniam profectus est, Ti. Sempronius in Siciliam. [Bellum VIII
 30 Carthaginensibus indictum est.] Hannibal relicto 2
 in Hispania fratre Hasdrubale Pyrenaeum transiit. Alpes, adhuc ea parte invias, sibi patefecit. Traditur ad Italiam LXXX milia peditum, x milia equitum, septem et xxx elephantos adduxisse. Interea multi Li-
 35 gures et Galli Hannibali se coniunxerunt. Sempronius Gracchus cognito ad Italiam Hannibalis adventu ex Sicilia exercitum Ariminum traiecit.

- IX P. Cornelius Scipio Hannibali primus occurrit. Commisso proelio, fugatis suis ipse vulneratus in castra rediit. Sempronius Gracchus et ipse configit apud Trebiam amnem. Is quoque vincitur. Hanni-
 2 bali multi se in Italia dederunt. Inde ad Tusciam 5
 3 veniens Hannibal Flaminio consuli occurrit. Ipsum Flaminium interemit; Romanorum xxv milia caesa sunt, ceteri diffugerunt. Missus adversus Hannibalem postea a Romanis Q. Fabius Maximus. Is eum differendo pugnam ab impetu fregit, mox inventa occasione vicit. 10
- X Quingentesimo et quadragesimo anno a condita urbe L. Aemilius Paulus P. Terentius Varro contra Hannibalem mittuntur Fabioque succedunt, qui abiens ambo consules monuit, ut Hannibalem, callidum et inpatientem ducem, non aliter vincerent, quam proe-
 2 lium differendo. Verum cum inpatientia Varronis consulis contradicente altero consule [id est Aemilio Paulo] apud vicum, qui Cannae appellatur, in Apulia pugna-
 3 tum esset, ambo consules ab Hannibale vincuntur. In ea pugna tria milia Afrorum pereunt; magna pars de 20
 exercitu Hannibalis sauciat. Nullo tamen *proelio*
 4 Punico bello Romani gravius accepti sunt. Periiit enim in eo consul Aemilius Paulus, consulares aut praetorii xx, senatores capti aut occisi xxx, nobiles viri ccc, militum xl milia, equitum iii milia et quin- 25
 genti. In quibus malis nemo tamen Romanorum pacis mentionem habere dignatus est. Servi, quod numquam ante, manumissi et milites facti sunt.
- XI Post eam pugnam multae Italiae civitates, quae Romanis paruerant, se ad Hannibalem transtulerunt. 30
 Hannibal Romanis obtulit, ut captivos redimerent, responsumque est a senatu eos cives non *esse* neces-
 2 sarios, qui cum armati essent, capi potuissent. Ille omnes postea variis suppliciis interfecit et tres modios anulorum aureorum Carthaginem misit, quos ex manibus 35
 equitum Romanorum, senatorum et militum detraxerat.
 3 Interea in Hispania, ubi frater Hannibalis Hasdrubal

remanserat cum magno exercitu, ut eam totam Afris subigeret, a duobus Scipionibus, Romanis ducibus, vincitur. Perdit in pugna xxxv milia hominum; ex 4
his capiuntur x milia, occiduntur xxv milia. Mittun- 5
5 tur ei a Carthaginiensibus ad reparandas vires xii milia peditum, iv milia equitum, xx elephantum.

Anno quarto postquam ad Italiam Hannibal venit, XII
M. Claudius Marcellus consul apud Nolam, civitatem Campaniae, contra Hannibalem bene pugnavit. Han- 2
10 nibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam, Brittios occupavit. Quo tempore etiam rex 3
Macedoniae Philippus ad eum legatos misit, promittens auxilia contra Romanos sub hac condicione, ut deletis Romanis ipse quoque contra Graecos ab Han- 4
15 nibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi 4
et re cognita Romani in Macedoniam M. Valerium Laevinum ire iusserunt, in Sardiniam T. Manlium Torquatum proconsulem. Nam etiam ea sollicitata ab Han- nibale Romanos deseruerat.

20 Ita uno tempore quattuor locis pugnabatur: in XIII
Italia contra Hannibalem, in Hispaniis contra fratrem eius Hasdrubalem, in Macedonia contra Philippum, in Sardinia contra Sardos et alterum Hasdrubalem Carthaginiensem. Is a T. Manlio proconsule, qui ad Sardi- 2
25 niam missus fuerat, vivus est captus, occisa [cum eo] duodecim milia, capti *cum eo* mille quingenti, et a Romanis Sardinia subacta. Manlius victor captivos et Hasdrubalem Romam reportavit. Interea etiam 3
30 Philippus a Laevino in Macedonia vincitur et in Hispania ab Scipionibus Hasdrubal et Mago, tertius frater Hannibalis.

Decimo anno postquam Hannibal in Italiam vene- XIV
rat, P. Sulpicio Cn. Fulvio consulibus Hannibal usque ad quartum miliarium urbis accessit, equites eius 35
usque ad portam. Mox consulum cum exercitu venientium metu Hannibal ad Campaniam se recepit. In
Hispania a fratre *eius* Hasdrubale ambo Scipio

- qui per multos annos victores fuerant, interficiuntur, exercitus tamen integer mansit; casu enim magis erant
 3 quam virtute decepti. Quo tempore etiam a consule Marcello Siciliae magna pars capta est, quam tenere Afri coeperant, et nobilissima urbs Syracusana; praeda 5
 4 ingens Romam perlata est. Laevinus in Macedonia cum Philippo et multis Graeciae populis et rege Asiae
 5 Attalo amicitiam fecit, et ad Siciliam profectus Hannonem quendam, Afrorum ducem, apud Agrigentum civitatem cum ipso oppido cepit eumque Romam cum 10
 6 captivis nobilissimis misit. XL civitates in deditionem accepit, XXVI expugnavit. Ita omnis Sicilia recepta est [Macedonia fracta]; ingenti gloria Romam regressus est. Hannibal in Italia Cn. Fulvium consulem subito adgressus cum octo milibus hominum interfecit. 15
- XV Interea ad Hispanias, ubi occisis duobus Scipionibus nullus Romanus dux erat, P. Cornelius Scipio mittitur, filius P. Scipionis, qui ibidem bellum gesserat,
 2 annos natus quattuor et viginti, vir Romanorum omnium et sua aetate et posteriore tempore fere primus. 20
 3 Is Carthaginem Hispaniae capit, in qua omne aurum, argentum et belli apparatus Afri habebant, nobilissimos quoque obsides, quos ab Hispanis acceperant. Magonem etiam, fratrem Hannibalis, ibidem capit,
 4 quem Romam cum aliis mittit. Romae ingens lae- 25
 5 titia post hunc nuntium fuit. Scipio Hispanorum obsides parentibus reddidit; quare omnes fere Hispani uno animo ad eum transierunt. Post quae Hasdrubalem, Hannibalis fratrem, victum fugat et praedam maximam capit. 30
- XVI Interea in Italia consul Q. Fabius Maximus Tarentum recepit, in qua ingentes copiae Hannibalis
 2 erant. Ibi etiam ducem Hannibalis Carthalonem occidit, xxv milia hominum captivorum vendidit, praedam militibus dispertivit, pecuniam hominum venditorum ad fiscum retulit. Tum multae civitates Romanorum, quae ad Hannibalem transierant prius, 35

rursus se Fabio Maximo dederunt. Insequenti anno 3
 Scipio in Hispania egregias res egit et per se et per
 fratrem suum L. Scipionem; LXX civitates receperunt.
 In Italia tamen male pugnatum est. Nam Claudius 4
 5 Marcellus consul ab Hannibale occisus est.

Tertio anno postquam Scipio ad Hispanias profec- XVII
 tus fuerat, rursus res inclitas gerit. Regem Hispani-
 arum magno proelio victum in amicitiam accepit et
 primus omnium a victo obsides non poposcit.

10 Desperans Hannibal Hispanias contra Scipionem XVII
 diutius posse retineri, fratrem suum Hasdrubalem ad
 Italiam cum omnibus copiis evocavit. Is veniens eo- 2
 dem itinere, quo etiam Hannibal venerat, a consulibus
 Ap. Claudio Nerone et M. Livio Salinatore apud Sen-
 15 nam, Piceni civitatem, in insidias compositas incidit.
 Strenue tamen pugnans occisus est; ingentes eius
 copiae captae aut interfectae sunt, magnum pondus
 auri atque argenti Romam relatum est. Post haec
 Hannibal diffidere iam de belli coepit eventu. Roma 3
 20 nis ingens animus accessit; itaque et ipsi evocaverunt
 ex Hispania P. Cornelium Scipionem. Is Romam cum
 ingenti gloria venit.

Q. Caecilio L. Valerio consulibus omnes civitates, XIX
 quae in Brittiis ab Hannibale tenebantur, Romanis se
 25 tradiderunt.

Anno quarto decimo posteaquam in Italiam Han- XX
 nibal venerat, Scipio, qui multa bene in Hispania
 egerat, consul est factus et in Africam missus. Cui 2
 viro divinum quiddam inesse existimabatur, adeo ut
 30 putaretur etiam cum numinibus habere sermonem. Is 3
 in Africa contra Hannonem, ducem Afrorum, pugnat;
 exercitum eius interficit. Secundo proelio castra capit
 cum quattuor milibus et quingentis militibus, XI mili-
 bus occisis. Syphacem, Numidiae regem, qui se Afris 4
 35 coniunxerat, capit et castra eius invadit. Syphax cum
 nobilissimis Numidis et infinitis spoliis Romam a
 Scipione mittitur. Qua re audita omnis fere Italia

Hannibalem deserit. Ipse a Carthaginiensibus redire in Africam iubetur, quam Scipio vastabat.

- XXI Ita anno septimo decimo ab Hannibale Italia liberata est. Legati Carthaginiensium pacem a Scipione petiverunt; ab eo ad senatum Romam missi sunt. 5
- 2 Quadraginta et quinque diebus his indutiae datae sunt, quousque ire Romam et regredi possent; et triginta milia pondo argenti ab his accepta sunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem iussit cum Carthaginiensibus fieri. Scipio his condicionibus dedit: ne 10
- 3 amplius quam triginta naves haberent, ut quingenta milia pondo argenti darent, captivos et perfugas redderent.
- XXII Interim Hannibale veniente ad Africam pax tur-
2 bata est, multa hostilia ab Afris facta sunt. Legati 15 tamen eorum ex urbe venientes a Romanis capti sunt, sed iubente Scipione dimissi. Hannibal quoque frequentibus proeliis victus a Scipione petit etiam ipse pacem. Cum ventum esset ad colloquium, isdem condicionibus data est, quibus prius, additis quingentis mi- 20 libus pondo argenti centum milibus librarum propter novam perfidiam. Carthaginiensibus condiciones displicuerunt iusseruntque Hannibalem pugnare. Infertur a Scipione et Masinissa, alio rege Numidarum, qui amicitiam cum Scipione fecerat, Carthagini bellum. 25 Hannibal tres exploratores ad Scipionis castra misit, quos captos Scipio circumduci per castra iussit ostendique his totum exercitum, mox etiam prandium dari dimittique, ut renuntiarent Hannibali quae apud Ro-
30 manos vidissent.
- XXIII Interea proelium ab utroque duce instructum est, quale vix ulla memoria fuit, cum peritissimi viri copias suas ad bellum educerent. Scipio victor rece-
2 dit paene ipso Hannibale capto, qui primum cum mul-
35 tis equitibus, deinde cum viginti, postremo cum quatuor evasit. Inventa in castris Hannibalis argenti pondo viginti milia, auri octoginta, cetera suppellectilis

copiosa. Post id certamen pax cum Carthaginensibus 3
 facta est. Scipio Romam rediit, ingenti gloria trium-
 phavit atque Africanus ex eo appellari coeptus est.
 Finem accepit secundum Punicum bellum post annum 4
 5 nonum decimum, quam coeperat.

LIBER QUARTUS.

Transacto Punico bello secutum est Macedonicum I
 contra Philippum regem quingentesimo quinquagesimo II
 et primo anno ab urbe condita. T. Quintius Flami-
 10 ninus adversum Philippum regem *missus* rem prospere
 gessit. Pax ei data est his legibus: ne Graeciae civi- 2
 tatibus, quas Romani contra eum defenderant, bellum
 inferret, ut captivos et transfugas redderet, quinqu-
 15 ginta solas naves haberet, reliquas Romanis dederet,
 per annos decem quaterna milia pondo argenti prae-
 staret et obsidem daret filium suum Demetrium.
 T. Quintius etiam Lacedaemoniis intulit bellum. Du- 3
 cem eorum Nabidem vicit et quibus voluit condicioni-
 bus in fidem accepit. Ingenti gloria *triumphavit*; duxit
 20 ante currum nobilissimos obsides, Demetrium, Philippi
 filium, et Armenen Nabidis.

Transacto bello Macedonico secutum est Syriacum III
 contra Antiochum regem P. Cornelio Scipione M. Aci-
 lio Glabrione consulibus. Huic Antiocho Hannibal se 2
 25 iunxerat, Carthaginem, patriam suam, metu, ne Ro-
 manis traderetur, relinquens. M. Acilius Glabrio in 3
 Achaia bene pugnavit. Castra regis Antiochi nocturna
 pugna capta sunt, ipse fugatus. Philippo, quia contra
 Antiochum Romanis fuisset auxilio, filius Demetrius
 30 redditus est.

L. Cornelio Scipione et C. Laelio consulibus Sci- IV
 pio Africanus fratri suo L. Cornelio Scipioni *consul*

legatus *datus* contra Antiochum profectus est. Hannibal, qui cum Antiocho erat, navali proelio victus est. Ipse postea Antiochus circa Sipylum apud Magnesiam, Asiae civitatem, a consule Cornelio Scipione
 2 ingenti proelio fusus est. Auxilio fuit Romanis in 5
 ea pugna Eumenes, Attali regis frater, qui Eumeniam
 3 in Phrygia condidit. Quinquaginta milia peditum, tria
 equitum eo certamine ex parte regis occisa sunt.
 Tum rex pacem petit. Isdem condicionibus data est
 a senatu, quamquam victo, quibus ante offerebatur: 10
 ut ex Europa et Asia recederet atque intra Taurum
 se contineret, decem milia talentorum et viginti obsi-
 des praeberet, Hannibalem, concitatore[m] belli, dederet.
 Eumeni regi donatae sunt a senatu omnes Asiae civita-
 tes, quas Antiochus bello perdidit, et Rhodiis, qui 15
 auxilium Romanis contra regem Antiochum tulerant,
 multae urbes concessae sunt. Scipio Romam rediit,
 ingenti gloria triumphavit. Nomen et ipse ad imitatio-
 nem fratris Asiagenis accepit, quia Asiam vicerat, si-
 cuti frater ipsius propter Africam domitam Africanus 20
 appellabatur.

V Sp. Postumio Albino Q. Marcio Philippo consulibus
 2 M. Fulvius de Aetolis triumphavit. Hannibal, qui
 victo Antiocho, ne Romanis traderetur, ad Prusiam,
 Bithyniae regem, fugerat, repetitus etiam ab eo est 25
 per T. Quintium Flaminium. Et cum tradendus Ro-
 manis esset, venenum bibit et apud Libyssam in fini-
 bus Nicomedensium sepultus est.

VI Philippo, rege Macedoniae, mortuo, qui et adver-
 sum Romanos bellum gesserat et postea Romanis 30
 contra Antiochum auxilium tulerat, filius eius Perseus
 in Macedonia rebellavit ingentibus copiis ad bellum
 2 paratis. Nam adiutores habebat Cotyn, Thraciae re-
 gem, et regem Illyrici, Gentium nomine. Romanis
 autem in auxilio erant Eumenes, Asiae rex, Ariaratus 35
 Cappadociae, Antiochus Syriae, Ptolomaeus Aegypti,
 Masinissa Numidiae. Prusias autem Bithyniae, quam-

quam sororem Persei uxorem haberet, utrisque se
 aequum praebuit. Dux Romanorum P. Licinius con- 3
 sul contra Perseum missus est et a rege gravi proe-
 lio victus. Neque tamen Romani, quamquam supe-
 5 rati, regi petenti pacem praestare voluerunt, nisi his
 condicionibus: ut se et suos senatui et populo Ro-
 mano dederet. Mox missus contra eum L. Aemilius 4
 Paulus consul et in Illyricum C. Anicius praetor contra
 Gentium. Sed Gentius facile uno proelio victus mox
 10 se dedit. Mater eius et uxor et duo filii, frater
 quoque simul in potestatem Romanorum venerunt.
 Ita bello intra xxx dies perfecto ante cognitum est
 Gentium victum, quam coeptum bellum nuntiaretur.

Cum Perseo autem Aemilius Paulus consul III VII
 15 Nonas Septembres dimicavit vicitque eum viginti
 milibus peditum eius occisis. Equitatus cum rege in-
 teger fugit. Romanorum centum milites amissi sunt.
 Urbes Macedoniae omnes, quas rex tenuerat, Romanis
 se dederunt; ipse rex, cum desereretur ab amicis, 2
 20 venit in Pauli potestatem. Sed honorem ei [Aemi-
 lius Paulus] consul non quasi victo habuit. Nam et
 volentem ad pedes sibi cadere non permisit et iuxta
 se in sella conlocavit. Macedonibus et Illyriis hae 3
 25 leges a Romanis datae: ut liberi essent et dimidium
 eorum tributorum praestarent, quae regibus praestitis-
 sent, ut appareret, populum Romanum pro aequitate
 magis quam avaritia dimicare. Itaque in conventu in-
 finitorum populorum Paulus hoc pronuntiavit et lega-
 tionem multarum gentium, quae ad eum venerant,
 30 magnificentissime convivio pavit, dicens eiusdem homi-
 nis esse debere et bello vincere et convivii apparatu
 elegantem esse.

Mox septuaginta civitates Epiri, quae rebellarant, VIII
 cepit, praedam militibus distribuit. Romam ingenti
 35 pompa rediit in navi Persei, quae inusitatae magnitu-
 dinis fuisse traditur, adeo ut sedecim ordines dicatur
 habuisse remorum. Triumphavit autem magnificentissime

in curru aureo cum duobus filiis utroque latere adstan-
 2 tibus. Dacti sunt ante currum duo regis filii et ipse
 3 Perseus, XLV annos natus. Post eum etiam Amicius
 4 de Illyriis triumphavit. Gentius cum fratre et filiis
 ante currum ductus est. Ad hoc spectaculum reges 5
 multarum gentium Romam venerunt, inter alios [ve-
 nit] etiam Attalus atque Eumenes, Asiae reges, et
 Prusias Bithyniae. Magno honore excepti sunt et
 permittente senatu dona, quae attulerant, in Capitolio
 posuerunt. Prusias etiam filium suum Nicomedem se- 10
 natui commendavit.

IX Insequenti anno L. Memmius in Lusitania bene
 2 pugnavit. Marcellus postea consul res ibidem prosperas
 gessit.

X Tertium deinde bellum contra Carthaginem susci- 15
 pitur, sexcentesimo et altero ab urbe condita anno,
 L. Manlio Censorino et M. Manilio consulibus, anno
 quinquagesimo primo postquam secundum Punicum
 2 transactum erat. Hi profecti Carthaginem oppugna-
 verunt. Contra eos Hasdrubal, dux Carthaginensium, 20
 dimicabat. Famea, dux alius, equitatu Carthaginien-
 sium praeerat. Scipio tunc, Scipionis Africani nepos,
 tribunus ibi militabat. Huius apud omnes ingens
 metus et reverentia erat. Nam et paratissimus ad
 dimicandum et consultissimus habebatur. Itaque per 25
 eum multa a consulibus prospere gesta sunt, neque
 quicquam magis vel Hasdrubal vel Famea vitabant,
 quam contra eam Romanorum partem committere, ubi
 Scipio dimicaret.

XI Per idem tempus Masinissa, rex Numidarum, per 30
 annos sexaginta fere amicus populi Romani, anno vi-
 tae nonagesimo septimo mortuus quadraginta quattuor
 filiis relictis Scipionem divisorem regni inter filios
 eos esse iussit.

Cum igitur clarum Scipionis nomen esset, juvenis 35
 illuc consul est factus et contra Carthaginem mis-
 as. Is eam cepit ac diruit. Spolia ibi inventa, quae

variarum civitatum excidiis Carthago collegerat, et ornamenta urbium civitatibus Siciliae, Italiae, Africae reddidit, quae sua recognoscebant. Ita Carthago septingentesimo anno, quam condita erat, deleta est. 3
 5 Scipio nomen, quod avus eius acceperat, meruit, scilicet ut propter virtutem etiam ipse Africanus iunior vocaretur. 4

Interim in Macedonia quidam Pseudophilippus arma movit et Romanum praetorem P. Iuventium contra se missum ad internicionem vicit. Post eum Q. Caecilius Metellus dux a Romanis contra Pseudophilippum missus est et xxv milibus eius occisis Macedoniam recepit, ipsum etiam Pseudophilippum in potestatem suam redegit. XIII

15 Corinthiis quoque bellum indictum est, nobilissimae Graeciae civitati, propter iniuriam legatorum Romanorum. Hanc Mummius consul cepit et diruit. Tres igitur Romae simul celeberrimi triumphi fuerunt: 2
 20 Africani ex Africa, ante cuius currum ductus est Hasdrubal, Metelli ex Macedonia, cuius currum praecessit Andriscus, idem qui et Pseudophilippus, Mummi ex Corintho, ante quem signa aënea et pictae tabulae et alia urbis clarissimae ornamenta praelata sunt. XIV

Iterum in Macedonia Pseudoperses, qui se Persei filium esse dicebat, collectis servitiis rebellavit et, cum sedecim milia armatorum haberet, a Tremellio quaestore superatus est. XV

Eodem tempore Metellus in Celtiberia apud Hispanos res egregias gessit. Successit ei Q. Pompeius. 2
 30 Nec multo post Q. quoque Caepio ad idem bellum missus est, quod quidam Viriathus contra Romanos in Lusitania gerebat. Quo metu Viriathus a suis interfectus est, cum quattuordecim annis Hispanias adversus Romanos movisset. Pastor primo fuit, mox
 35 latronum dux, postremo tantos ad bellum populos concitavit, ut adsertor contra Romanos Hispaniae putaretur. Et cum interfectores eius praemium a Caepio 3

pione consule peterent, responsum est numquam Romanis placuisse imperatores a suis militibus interfici.

- XVII Q. Pompeius deinde consul a Numantinis, quae Hispaniae civitas fuit opulentissima, superatus pacem ignobilem fecit. Post eum C. Hostilius Mancinus consul iterum cum Numantinis pacem fecit infamem, quam populus et senatus iussit infringi atque ipsum Mancinum hostibus tradi, ut in illo, quem auctorem foederis habebant, iniuriam soluti foederis vindicarent.
- 2 Post tantam igitur ignominiam, qua a Numantinis bis 10 Romani exercitus fuerant subiugati, P. Scipio Africanus secundo consul factus et ad Numantiam missus est. Is primum militem vitiosum et ignavum exercendo magis quam puniendo sine aliqua acerbitate correxit, tum multas Hispaniae civitates partim cepit, 15 partim in deditionem accepit, postremo ipsam Numantiam diu obsessam fame confecit et a solo evertit, reliquam provinciam in fidem accepit.
- XVIII Eodem tempore Attalus, rex Asiae, frater Eumenis, mortuus est heredemque populum Romanum reliquit. Ita imperio Romano per testamentum Asia accessit.
- XIX Mox etiam D. Iunius Brutus de Callaecis et Lusitanis magna gloria triumphavit et P. Scipio Africanus de Numantinis secundum triumphum egit quarto de- 25 cimo anno postquam priorem de Africa egerat.
- XX Motum interim in Asia bellum est ab Aristonico, Eumenis filio, qui ex concubina susceptus fuerat. Hic Eumenes frater Attali fuerat. Adversus eum missus P. Licinius Crassus infinita regum habuit auxilia. 30 Nam et Bithyniae rex Nicomedes Romanos iuvit et Mithridates Ponticus, cum quo bellum postea gravissimum fuit, et Ariarathes Cappadox et Pylaemenes Paphlagon. Victus est tamen Crassus et in proelio 2 interfectus [est]. Caput ipsius Aristonico oblatum 35 est, corpus Smyrnae sepultum. Postea Perperna, consul Romanus, qui successor Crasso veniebat, audita

belli fortuna ad Asiam celeravit et acie victum Aristonicum apud Stratonicem civitatem, quo confugerat, fame ad deditionem compulit. Aristonicus iussu senatus Romae in carcere strangulatus est. Triumphari enim de eo non poterat, quia Perperna apud Pergamum Romam rediens diem obierat.

L. Caecilio Metello et T. Quintio Flaminio consulibus Carthago in Africa iussu senatus reparata est, quae nunc manet, annis duobus et viginti postquam a Scipione fuerat eversa. Deducti sunt eo cives Romani.

Anno sexcentesimo vicesimo septimo ab urbe condita C. Cassius Longinus et Sex. Domitius Calvinus consules Gallis transalpinis bellum intulerunt et Arvernorum tunc nobilissimae civitati atque eorum duci Bituito, infinitamque multitudinem iuxta Rhodanum fluvium interfecerunt. Praeda ex torquibus Gallorum ingens Romam perlata est. Bituitus se Domitio dedit atque ab eo Romam deductus est, magnaue gloria consules ambo triumphaverunt.

M. Porcio Catone et Q. Marcio Rege consulibus sexcentesimo tricesimo et tertio anno ab urbe condita Narbone in Gallia colonia deducta est annoque post a L. Caecilio Metello et Q. Mucio Scaevola consulibus de Dalmatia triumphatum est.

Ab urbe condita anno sexcentesimo tricesimo quinto C. Cato consul Scordiscis intulit bellum ignominioseque pugnavit.

C. Caecilio Metello et Cn. Carbone consulibus duo Metelli fratres eodem die, alterum ex Sardinia, alterum ex Thracia, triumphum egerunt, nuntiatumque Romae est Cimbros e Gallia in Italiam transisse.

P. Scipione Nasica et L. Calpurnio Bestia consulibus Iugurthae, Numidarum regi, bellum inlatum est, quod Adherbalem et Hiempsalem, Micipsae filios, fratres suos, reges et populi Romani amicos, interemisisset. Missus adversum eum consul Calpurnius Bestia,

corruptus regis pecunia, pacem cum eo flagitiosissimam
 3 fecit, quae a senatu improbata est. Postea contra
 eundem insequenti anno Sp. Postumius Albinus pro-
 fectus est. Is quoque per fratrem ignominiose contra
 Numidas pugnavit. 5

XVII Tertio missus est Q. Caecilius Metellus consul.
 2 Is exercitum a prioribus ducibus corruptum ingenti
 severitate et moderatione [correctum], cum nihil in
 quemquam cruentum faceret, ad disciplinam Romanam
 3 reduxit. Iugurtham variis proeliis vicit, elephantas 10
 eius occidit vel cepit, multas civitates ipsius in dedi-
 4 tionem accepit. Et cum iam finem bello positurus es-
 set, successum est ei a C. Mario. Is Iugurtham et
 Bocchum, Mauritaniae regem, qui auxilium Iugurthae
 ferre coeperat, pariter superavit. Aliquanta et ipse 15
 oppida Numidiae cepit belloque terminum posuit capto
 Iugurtha per quaestorem suum Cornelium Sullam, in-
 gentem virum, tradente Boccho Iugurtham, [qui pro
 5 eo ante pugnaverat]. A M. Iunio Silano, collega
 Q. Metelli, Cimbri in Gallia victi sunt et a Minucio 20
 Rufo in Macedonia Scordisci et Triballi, et a Servilio
 6 Caepione in Hispania Lusitani subacti. Acti sunt et
 duo triumphi de Iugurtha, primus per Metellum, se-
 cundus per Marium. Ante currum tamen Mari Iu-
 gurtha cum duobus filiis ductus est catenatus et mox 25
 iussu consulis in carcere strangulatus est.

LIBER QUINTUS.

I Dum bellum in Numidia contra Iugurtham geri-
 tur, Romani consules M. Manlius et Q. Caepio a Cim-
 bris et Teutonibus et Tugarinis et Ambronibus, quae
 erant Germanorum et Gallorum gentes, victi sunt iuxta 30
 flumen Rhodanum [et] ingenti internicione; etiam castra

sua et magnam partem exercitus perdiderunt. Timor 2
 Romae grandis fuit, quantus vix Hannibalis tempore
 [Punicis bellis], ne iterum Galli Romam venirent. Ergo 3
 Marius post victoriam Iugurthinam secundo consul
 5 est factus, bellumque ei contra Cimbros et Teutonas
 decretum est. Tertio quoque ei et quarto delatus est
 consulatus, quia bellum Cimbricum protrahebatur. Sed 4
 in quarto consulatu collegam habuit Q. Lutatium Ca-
 tulum. Cum Cimbris itaque confligit et duobus proe-
 10 liis CC milia hostium cecidit, LXXX milia cepit et
 ducem eorum Teutobodum, propter quod meritum ab-
 sens quinto consul est factus.

Interea Cimbri et Teutones, quorum copia adhuc II
 infinita erat, ad Italiam transierunt. Iterum a C. Ma-
 15 rio et Q. Catulo contra eos dimicatum est, sed a
 Catuli parte felicius. Nam proelio, quod simul ambo
 gesserunt, CXL milia aut in pugna aut in fuga caesa
 sunt, LX milia capta. Romani milites ex utroque ex- 2
 exercitu trecenti perierunt. Tria et triginta Cimbris
 20 signa sublata sunt; ex his exercitus Mari duo repor-
 tavit, Catuli exercitus XXXI. Is belli finis fuit; trium-
 phus utriusque decretus est.

Sex. Iulio Caesare et L. Marcio Philippo consuli- III
 bus sexcentesimo quinquagesimo nono anno ab urbe
 25 condita, cum prope alia omnia bella cessarent, in Ita-
 lia gravissimum bellum Picentes, Marsi Pelignique
 moverunt, qui, cum annis numerosis iam populo Ro-
 mano obedirent, tum libertatem sibi aequam adserere
 coeperunt. Perniciosum admodum hoc bellum fuit.
 30 P. Rutilius consul in eo occisus est, Caepio, nobilis 2
 iuvenis, Porcius Cato, alius consul. Duces autem ad-
 versus Romanos Picentibus et Marsis fuerunt T. Vet-
 tius, Hierius Asinius, T. Herennius, A. Cluentius. A 3
 Romanis bene contra eos pugnatum est a C. Mario,
 35 qui sexies consul fuerat, et a Cn. Pompeio, maxime
 tamen a L. Cornelio Sulla, qui inter alia egregia ita
 Cluentium, hostium ducem, cum magnis copiis fudit,

ut ex suis unum amitteret. Quadriennio cum gravi tamen calamitate hoc bellum tractum est. Quinto demum anno finem accepit per L. Cornelium Sullam consulem, cum antea in eodem bello ipse multa strenue, sed praetor, egisset.

IV Anno urbis conditae sexcentesimo sexagesimo secundo primum Romae bellum civile commotum est, eodem anno etiam Mithridaticum. Causam bello civili C. Marius sexiens consul dedit. Nam cum Sulla consul contra Mithridaten gesturus bellum, qui Asiam et Achaïam occupaverat, mitteretur, isque exercitum in Campania paulisper teneret, ut belli socialis, de quo diximus, quod intra Italiam gestum fuerat, reliquiae tollerentur, Marius adfectavit, ut ipse ad bellum Mithridaticum mitteretur. Qua re Sulla commotus cum exercitu ad urbem venit. Illic contra Marium et Sulpicium dimicavit. Primus urbem Romam armatus ingressus est, Sulpicium interfecit, Marium fugavit, atque ita ordinatis consulibus in futurum annum Cn. Octavio et L. Cornelio Cinna ad Asiam profectus est.

V Mithridates enim, qui Ponti rex erat atque Armeniam minorem et totum Ponticum mare in circuitu cum Bosphoro tenebat, primum Nicomedem, amicum populi Romani, Bithynia voluit expellere senatuique mandavit bellum se ei propter iniurias, quas passus fuerat, inlaturum. A senatu responsum Mithridati est, si id faceret, quod bellum a Romanis et ipse pateretur. Quare iratus Cappadociam statim occupavit et ex ea Ariobarzanen, regem et amicum populi Romani, fugavit. Mox etiam Bithyniam invasit et Paphlagoniam puls[is] [ex ea] regibus, amicis populi Romani, Pylaemene et Nicomede. Inde Ephesum contendit et per omnem Asiam litteras misit, ut ubicumque inventi essent cives Romani, uno die occiderentur.

VI Interea etiam Athenae, civitas Achaïae, ab Aristone Atheniensi Mithridati tradita est. Miserat enim iam ad Achaïam Mithridates Archelaum, ducem suum, cum

- centum et viginti milibus equitum ac peditum, per quem etiam reliqua Graecia occupata est. Sulla Archelaum apud Piraeum, non longe ab Athenis, obsedit, ipsas Athenas cepit. Postea commisso proelio contra Archelaum ita eum vicit, ut ex CXX milibus vix decem Archelao superessent, ex Sullae exercitu XIII tantum homines interficerentur. Hac pugna Mithridates cognita septuaginta milia lectissima ex Asia Archelao misit, contra quem iterum Sulla commisit. Primo proelio quindecim milia hostium interfecta sunt et filius Archelai Diogenes; secundo omnes Mithridatis copiae extinctae sunt, Archelaus ipse triduo nudus in paludibus latuit. Hac re audita Mithridates iussit cum Sulla de pace agi.
- 15 Interim eo tempore Sulla etiam Dardanos, Scordiseos, Dalmatas et Maedos partim vicit, alios in fidem accepit. Sed cum legati a rege Mithridate, qui pacem petebant, venissent, non aliter se daturum Sulla esse respondit, nisi rex relictis his, quae occupaverat, ad regnum suum redisset. Postea tamen ad colloquium ambo venerunt. Pax inter eos ordinata est, ut Sulla ad bellum civile festinans a tergo periculum non haberet. Nam dum Sulla in Achaia atque Asia Mithridaten vincit, Marius, qui fugatus erat, et Cornelius 30 Cinna, unus ex consulibus, bellum in Italia reparaverunt et ingressi urbem Romam nobilissimos e senatu et consulares viros interfecerunt, multos proscripserunt, ipsius Sullae domo eversa filios et uxorem ad fugam compulerunt. Universus reliquus senatus ex urbe fugiens ad Sullam in Graeciam venit, orans, ut patriae subveniret. Ille in Italiam traiecit, bellum civile gesturus adversus Norbanum et Scipionem consules. Et primo proelio contra Norbanum dimicavit non longe a Capua. Tunc sex milia eius cecidit, sex milia cepit, 35 CXXIV suos amisit. Inde etiam ad Scipionem se convertit et ante proelium totum eius exercitum sine sanguine in deditioem accepit.

- VIII Sed cum Romae mutati consules essent, Marius, Mari filius, ac Papirius Carbo consulatum accepissent, Sulla contra Marium iuniorem dimicavit et xv milibus eius occisis cccc de suis perdidit. Mox etiam urbem ingressus est. Marium, Mari filium, Praeneste 5 persecutus obsedit et ad mortem compulit. Rursus pugnam gravissimam habuit contra Lamponium et Carinatem, duces partis Marianae, ad portam Collinam. LXX milia hostium in eo proelio contra Sullam fuisse dicuntur. XII milia se Sullae dederunt, ceteri in 10 acie, in castris, in fuga insatiabili ira victorum consumpti sunt. Cn. quoque Carbo, consul alter, ab Arimino ad Siciliam fugit et ibi per Cn. Pompeium interfectus est, quem adulescentem Sulla atque annos unum et viginti natum cognita eius industria * exercitiis praefecerat, ut secundus a Sulla haberetur. 15
- IX Occiso ergo Carbone Siciliam Pompeius recepit. Transgressus inde ad Africam Domitium, Marianae partis ducem, et Hiardam, regem Mauritaniae, qui Domitio auxilium ferebat, occidit. Post haec Sulla 20 de Mithridate ingenti gloria triumphavit. Cn. etiam Pompeius, quod nulli Romanorum tributum erat, quartum et vicesimum annum agens de Africa triumphavit. Hunc finem habuerunt duo bella funestissima, Italicum, quod et sociale dictum est, et civile, quae 25 ambo tracta sunt per annos decem. Consumpserunt ultra CL milia hominum, viros consulares XXIV, praetorios VII, aedilicios LX, senatores fere CC.

LIBER SEXTUS.

- I M. Aemilio Lepido Q. Catulo consulibus, cum 30 Sulla rem publicam composuisset, bella nova exarsuerunt, unum in Hispania, aliud in Pamphylia et Cili-

cia, tertium in Macedonia, quartum in Dalmatia. Nam 2
 Sertorius, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam ceterorum, qui interempti erant, ad bellum commovit Hispanias. Missi sunt contra eum duces
 5 Q. Caecilius Metellus, filius eius, qui Ingurtham regem vicit, et L. Domitius praetor. A Sertori duce Hirtuleio Domitius occisus est. Metellus vario successu 3
 contra Sertorium dimicavit. Postea cum inpar pugnae solus Metellus putaretur, Cn. Pompeius ad Hispanias missus est. Ita duobus ducibus adversis Sertorius fortuna varia saepe pugnavit. Octavo demum
 10 anno per suos occisus est, et finis ei bello datus per Cn. Pompeium adolescentem et Q. Metellum Pium atque omnes prope Hispaniae in dicionem populi Romani redactae.

Ad Macedoniam missus est Ap. Claudius post consulatum. Levia proelia habuit contra varias gentes, quae Rhodopam provinciam incolebant, atque ibi morbo mortuus est. Missus ei successor C. Scribonius Curio 2
 20 post consulatum. Is Dardanos vicit et usque ad Danuvium penetravit triumphumque meruit et intra triennium bello finem dedit.

Ad Ciliciam et Pamphyliam missus est P. Servilius ex consule, vir strenuus. Is Ciliciam subegit,
 25 Lyciae urbes clarissimas oppugnavit et cepit, in his Phaselida, Olympum, Corycum [Ciliciae]. Isauros quoque adgressus in dicionem redegit atque intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit. Revertens triumphum accepit et
 30 nomen Isaurici meruit.

Ad Illyricum missus est C. Cosconius pro consule. IV
 Multam partem Dalmatiae subegit, Salonas cepit et composito bello Romam post biennium rediit.

Isdem temporibus consul M. Aemilius Lepidus, V
 35 Catuli collega, bellum civile voluit commovere, intra unam tamen aetatem motus eius oppressus est. Ita 2
 uno tempore multi simul triumphi fuerunt, Metelli ex

Hispania, Pompei secundus ex Hispania, Curionis ex Macedonia, Servili ex Isauria.

- VI Anno urbis conditae sexcentesimo septuagesimo sexto L. Licinio Lucullo et M. Aurelio Cotta consulibus mortuus est Nicomedes, rex Bithyniae, et per testamentum populum Romanum fecit heredem. Mithridates pace rupta Bithyniam et Asiam rursus voluit
 2 invadere. Adversus eum ambo consules missi variam habuere fortunam. Cotta apud Chalcedona victus ab eo acie, etiam intra oppidum coactus est et obsessus. 10
 3 Sed cum se inde Mithridates Cyzicum transtulisset, ut Cyzico capta totam Asiam invaderet, Lucullus ei, alter consul, occurrit. Ac dum Mithridates in obsidione Cyzici commoratur, ipse eum a tergo obsedit fameque consumpsit et multis proeliis vicit, postremo Byzantium, quae nunc Constantinopolis est, fugavit. Navali quoque proelio duces eius Lucullus oppressit. Ita una hieme et aestate a Lucullo centum fere milia regis extincta sunt.

- VII Anno urbis Romae sexcentesimo septuagesimo octavo Macedoniam provinciam M. Licinius Lucullus accepit, consobrinus Luculli, qui contra Mithridaten
 2 bellum gerebat. Et in Italia novum bellum subito commotum est. Septuaginta enim et quattuor gladiatores ducibus Spartaco, Crixo et Oenomao effracto
 Capuae ludo fugerunt et per Italiam vagantes paene non levius bellum in ea, quam Hannibal moverat, paraverunt. Nam multis ducibus et duobus simul Romanorum consulibus victis sexaginta fere milium armatorum exercitum congregaverunt, victique sunt
 30 in Apulia a M. Licinio Crasso pro consule, et post multas calamitates Italiae tertio anno bello huic est finis inpositus.

- VIII Sexcentesimo octogesimo primo anno urbis conditae, P. Cornelio Lentulo et Cn. Aufidio Oreste consulibus duo tantum gravia bella in imperio Romano erant, Mithridaticum et Macedonicum. Haec duo

Luculli agebant, L. Lucullus et M. Lucullus. L. ergo 2
 Lucullus post pugnam Cyzicenam, qua vicerat Mithri-
 daten, et navalem, qua duces eius oppresserat, perse-
 cutus est eum et recepta Paphlagonia atque Bithynia
 5 etiam regnum eius invasit, Sinopen et Amison, civi-
 tates Ponti nobilissimas, cepit. Secundo proelio apud 3
 Cabira civitatem, quo ingentes copias ex omni regno
 adduxerat Mithridates, cum xxx milia lectissima regis
 a quinque milibus Romanorum vastata essent, Mithri-
 10 dates fugatus est, castra eius direpta. Armenia quo-
 que minor, quam tenuerat, eidem sublata est. Sus- 4
 ceptus tamen est Mithridates post fugam a Tigrane,
 Armeniae rege, qui tum ingenti gloria imperabat, Per-
 sas saepe vicerat, Mesopotamiam occupaverat et Syriam
 15 et Phoenices partem.

Ergo Lucullus repetens hostem fugatum etiam IX
 regnum Tigranis [qui Armeniis imperabat] ingressus
 est. Tigranocertam, civitatem Arzanenae, nobilissimam
 regni Armeniaci, cepit, ipsum regem cum septem mi-
 20 libus quingentis clibanariis et centum milibus sagitta-
 riorum et armatorum venientem decem et octo milia
 militum habens ita vicit, ut magnam partem Arme-
 niorum deleverit. Inde Nisibin profectus eam quoque
 civitatem cum regis fratre cepit. Sed hi, quos in 2
 25 Ponto Lucullus reliquerat cum exercitus parte, ut re-
 giones victas et iam Romanorum tuerentur, negligen-
 ter se et avare agentes occasionem iterum Mithridati
 in Pontum inrumpendi dederunt, atque ita bellum re-
 novatum est. Lucullo paranti capta Nisibi contra 3
 30 Persas expeditionem successor est missus.

Alter autem Lucullus, qui Macedoniam administra- X
 bat, Bessis primus Romanorum intulit bellum atque
 eos ingenti proelio in Haemo monte superavit. Op-
 pidum Uscudamam, quod Bessi habitabant, eodem die,
 35 quo adgressus est, vicit, Cabylen cepit, usque ad Da-
 nubium penetravit. Inde multas supra Pontum posi-
 tas civitates adgressus est. Illic Apolloniam evertit,

Callatim, Parthenopolim, Tomos, Histrum, Burzianem cepit belloque confecto Romam rediit. Ambo triumphaverunt, tamen Lucullus, qui contra Mithridaten pugnaverat, maiore gloria, cum tantorum regnorum victor redisset.

5

XI Confecto bello Macedonico, manente Mithridatico, quod recedente Lucullo rex collectis auxiliis reparaverat, bellum Creticum ortum est. Ad id missus Q. Caecilius Metellus ingentibus proeliis intra triennium omnem provinciam cepit, appellatusque est Cre-

10

2 ticus atque ex insula triumphavit. Quo tempore Libya quoque Romano imperio per testamentum Appionis, qui rex eius fuerat, accessit, in qua inclutae urbes erant Berenice, Ptolomais, Cyrene.

XII Dum haec geruntur, piratae omnia maria infestabant ita, ut Romanis toto orbe victoribus sola navigatio tuta non esset. Quare id bellum Cn. Pompeio

2 decretum est. Quod intra paucos menses ingenti et felicitate et celeritate confecit. Mox ei delatum etiam bellum contra [regem] Mithridaten et Tigranen. Quo

20

3 suscepto Mithridaten in Armenia minore nocturno proelio vicit, castra diripuit, quadraginta milia eius occidit, viginti tantum de exercitu suo perdidit et duos centuriones. Mithridates cum uxore fugit et duobus comitibus. Neque multo post, cum in suos saeviret, Pharnacis, filii sui, apud milites seditione ad mortem coactus venenum hausit. Hunc finem habuit Mithridates. Periit autem apud Bosphorum, vir ingentis industriae consiliique. Regnavit annis sexaginta, vixit septuaginta duobus, contra Romanos bellum habuit

25

30

XIII Tigrani deinde Pompeius bellum intulit. Ille se ei dedit et in castra Pompei sexto decimo miliario ab Artaxata venit ac diadema suum, cum procubisset ad genua Pompei, in manibus ipsius conlocavit. Quod

35

tamen parte multavit et grandi pecunia. Adempta

est ei Syria, Phoenice, Sophanene; sex milia praeterea talentorum argenti *indicta*, quae populo Romano daret, quia bellum sine causa Romanis commovisset.

- Pompeius mox etiam Albanis bellum intulit et XIV
 5 eorum regem Oroden ter vicit, postremo per epistulas ac munera rogatus veniam ei ac pacem dedit. Hiberiae quoque regem Artacen vicit acie et in deditionem accepit. Armeniam minorem Deiotaro, Galatiae regi, donavit, quia socius belli Mithridatici fuerat. Attalo
 10 et Pylaemeni Paphlagoniam reddidit. Aristarchum Colchis regem inposuit. Mox Ituraeos et Arabas vicit. Et cum venisset in Syriam, Seleuciam, vicinam 2
 Antiochiae civitatem, libertate donavit, quod regem Tigranen non recepisset. Antiochensibus obsides reddidit.
 15 Aliquantum agrorum Daphnensibus dedit, quo lucus ibi spatiosior fieret, delectatus loci amoenitate et aquarum abundantia. Inde ad Iudaeam transgressus est, Hierosolyma, caput gentis, tertio mense cepit
 XII milibus Iudaeorum occisis, ceteris in fidem acceptis.
 20 His gestis in Asiam se recepit et finem antiquissimo bello dedit.

- M. Tullio Cicerone oratore et C. Antonio consuli XV
 bus, anno ab urbe condita sexcentesimo octogesimo nono, L. Sergius Catilina, nobilissimi generis vir, sed ingenii
 25 pravissimi, ad delendam patriam coniuravit cum quibusdam claris quidem, sed audacibus viris. A Cicerone urbe expulsus est. Socii eius deprehensi in carcere strangulati sunt. Ab Antonio, altero consule, Catilina ipse victus proelio est interfectus.

- Sexcentesimo nonagesimo anno urbis conditae XVI
 D. Iunio Silano et L. Murena consulibus Metellus de Creta triumphavit, Pompeius de bello piratico et Mithridatico. Nulla umquam pompa triumphi similis fuit. Ducti sunt ante eius currum filii Mithridatis, filius
 35 Triganis et Aristobulus, rex Iudaeorum; praelata est ingens pecunia et auri atque argenti infinitum. Hoc tempore nullum per orbem terrarum grave bellum erat.

XVII Anno urbis conditae sexcentesimo nonagesimo tertio C. Iulius Caesar, qui postea imperavit, cum L. Bibulo consul est factus. Decreta est ei Gallia et Illyricum cum legionibus decem. Is primus vicit Helvetios, qui nunc Sequani appellantur, deinde vincendo per bella gravissima usque ad Oceanum Britannicum processit. Domuit autem annis novem fere omnem Galliam, quae inter Alpes, flumen Rhodanum, Rhenum et Oceanum est et circuitu patet ad bis et tricies centena milia passuum. Brittanis mox bellum intulit, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum erat, eosque victos obsidibus acceptis stipendiariorum fecit. Galliae autem tributi nomine annuum imperavit stipendium quadringentis, Germanosque trans Rhenum adgressus inmanissimis proeliis vicit. Inter tot successus ter male pugnavit, apud Arvernos semel praesens et absens in Germania bis. Nam legati eius duo, Titurius et Aurunculeius, per insidias caesi sunt.

XVIII Circa eadem tempora, anno urbis conditae sexcentesimo nonagesimo septimo, M. Licinius Crassus, collega Cn. Pompei Magni in consulatu secundo, contra Parthos missus est et cum circa Carras contra omen et auspicia dimicasset, a Surena, Orodii regis duce, victus ad postremum interfectus est cum filio, clarissimo et praestantissimo iuvene. Reliquiae exercitus per C. Cassium quaestorem servatae sunt, qui singulari animo perditas res tanta virtute restituit, ut Persas rediens trans Euphraten crebris proeliis vinceret.

XIX Hinc iam bellum civile successit exsecrandum et lacrimabile, quo praeter calamitates, quae in proeliis acciderunt, etiam populi Romani fortuna mutata est. Caesar enim rediens ex Gallia victor coepit poscere alterum consulatum atque ita, ut sine dubietate aliqua ei deferretur. Contradictum est a Marcello consule, a Bibulo, a Pompeio, a Catone, iussusque dimissis exercitibus ad urbem redire. Propter quam iniuriam

ab Arimino, ubi milites congregatos habebat, adversum patriam cum exercitu venit. Consules cum Pompeio senatusque omnis atque universa nobilitas ex urbe fugit et in Graeciam transiit. Apud Epirum, Macedonia, Achaia Pompeio duce senatus contra Caesarem bellum paravit.

Caesar vacuum urbem ingressus dictatorem se fecit. Inde Hispanias petiit. Ibi Pompei exercitus validissimos et fortissimos cum tribus ducibus, L. Afranio, M. Petreio, M. Varrone, superavit. Inde regressus in Graeciam transiit, adversum Pompeium dimicavit. Primo proelio victus est et fugatus, evasit tamen, quia nocte interveniente Pompeius sequi noluit, dixitque Caesar nec Pompeium scire vincere et illo tantum die se potuisse superari. Deinde in Thessalia apud Palaeopharsalum productis utrimque ingentibus copiis dimicaverunt. Pompei acies habuit XL milia peditum, equites in sinistro cornu sexcentos, in dextro quingentos, praeterea totius Orientis auxilia, totam nobilitatem, innumeros senatores, praetorios, consulares et qui magnorum iam bellorum victores fuissent. Caesar in acie sua habuit peditum non integra xxx milia, equites mille.

Numquam adhuc Romanae copiae in unum neque maiores neque melioribus ducibus convenerant, totum terrarum orbem facile subacturae, si contra barbaros ducerentur. Pugnatum tum est ingenti contentione, victusque ad postremum Pompeius et castra eius direpta sunt. Ipse fugatus Alexandriam petiit, ut a rege Aegypti, cui tutor a senatu datus fuerat propter juvenilem eius aetatem, acciperet auxilia. Qui fortunam magis quam amicitiam secutus occidit Pompeium, caput eius et anulum Caesari misit. Quo conspecto Caesar etiam lacrimas fudisse dicitur, tanti viri intuens caput et generi quondam sui.

Mox Caesar Alexandriam venit. Ipsi quoque Pto- lomaeus parare voluit insidias, qua causa bellum regi

- 2 inlatum est. Victus in Nilo periit inventumque est
 3 eius corpus cum lorica aurea. Caesar Alexandria potitus regnum Cleopatrae dedit, Ptolomaei sorori, cum qua consuetudinem stupri habuerat. Rediens inde Caesar Pharnacen, Mithridatis Magni filium, qui Pompeio in auxilium apud Thessaliam fuerat, rebellantem in Ponto et multas populi Romani provincias occupantem vicit acie, postea ad mortem coëgit.

XXIII Inde Romam regressus tertio se consulem fecit cum M. Aemilio Lepido, qui ei magister equitum dictatori ante annum fuerat. Inde in Africam profectus est, ubi infinita nobilitas cum Iuba, Mauritaniae rege, 10
 2 bellum reparaverat. Duces autem Romani erant P. Cornelius Scipio ex genere antiquissimo Scipionis Africani (hic etiam socer Pompei Magni fuerat), 15
 M. Petreius, Q. Varus, M. Porcius Cato, L. Cornelius Faustus, Sullae dictatoris filius. Contra hos commisso proelio post multas dimicationes victor fuit Caesar. Cato, Scipio, Petreius, Iuba ipsi se occiderunt. Faustus, Sullae quondam dictatoris filius, Pompei gener, 20
 a Caesare interfectus est.

XXIV Post annum Caesar Romam regressus quarto se consulem fecit et statim ad Hispanias est profectus, ubi Pompei filii, Cn. Pompeius et Sex. Pompeius, ingens bellum praeparaverant. Multa proelia fuerunt, 25
 ultimum apud Mundam civitatem, in quo adeo Caesar paene victus est, ut fugientibus suis se voluerit occidere, ne post tantam rei militaris gloriam in potestatem adolescentium natus annos sex et quinquaginta veniret. Denique revocatis suis vicit. Ex Pompei 30
 filiis maior occisus est, minor fugit.

XXV Inde Caesar bellis civilibus toto orbe compositis Romam rediit. Agere insolentius coepit et contra consuetudinem Romanae libertatis. Cum ergo et honores ex sua voluntate praestaret, qui a populo antea 35
 deferebantur, nec senatui ad se venienti adsurgeret aliaque regia ac paene tyrannica faceret, coniuratum

est in eum a sexaginta vel amplius senatoribus equitibusque Romanis. Praecipui fuerunt inter coniuratos duo Bruti ex eo genere Bruti, qui primus Romae consul fuerat et reges expulerat, et C. Cassius et Servilius Casca. Ergo Caesar, cum senatus die inter ceteros venisset ad curiam, tribus et viginti vulneribus confossus est.

LIBER SEPTIMUS.

Anno urbis septingentesimo fere ac nono interfecto Caesare civilia bella reparata sunt. Percussoribus enim Caesaris senatus favebat. Antonius consul partium Caesaris civilibus bellis opprimere eos conabatur. Ergo turbata re publica multa Antonius scelera committens a senatu hostis iudicatus est. Missi ad eum persequendum duo consules, Pansa et Hirtius, et Octavianus adolescens annos x et viii natus, Caesaris nepos, quem ille testamento heredem reliquerat et nomen suum ferre iusserat. Hic est, qui postea Augustus est dictus et rerum potitus. Qui profecti contra Antonium tres duces vicerunt eum. Evenit tamen, ut victores consules ambo morerentur. Quare tres exercitus uni Caesari Augusto paruerunt.

Fugatus Antonius amisso exercitu confugit ad Lepidum, qui Caesari magister equitum fuerat et tum militum copias grandes habebat, a quo susceptus est. Mox Lepido operam dante Caesar pacem cum Antonio fecit et quasi vindicaturus patris sui mortem, a quo per testamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus extorsit, ut sibi vicesimo anno consulatus daretur. Senatum proscrispsit, cum Antonio ac Lepido rem publicam armis tenere coepit. Per hos etiam Cicero orator occisus est multique alii nobiles.

Interea Brutus et Cassius, interfectores Caesaris, III

ingens bellum moverunt. Erant enim per Macedoniam et Orientem multi exercitus, quos occupaverant. Profecti sunt igitur contra eos Caesar Octavianus Augustus et M. Antonius; remanserat enim ad defendendam Italiam Lepidus. Apud Philippos, Macedoniae urbem, contra eos pugnaverunt. Primo proelio victi sunt Antonius et Caesar, periit tamen dux nobilitatis Cassius, secundo Brutum et infinitam nobilitatem, quae cum illis bellum gesserat, victam interfe- cerunt. Ac sic inter eos divisa est res publica, ut Augustus Hispanias, Gallias et Italiam teneret, Antonius Asiam, Pontum, Orientem. Sed in Italia L. Antonius consul bellum civile commovit, frater eius, qui cum Caesare contra Brutum et Cassium dimicaverat. Is apud Perusiam, Tusciae civitatem, victus et captus est, neque occisus.

IV Interim a Sex. Pompeio, Cn. Pompei Magni filio, ingens bellum in Sicilia commotum est his, qui super- fuerant ex partibus Bruti Cassiique, ad eum confluentibus. Bellatum per Caesarem Augustum Octavianum et M. Antonium adversus Sex. Pompeium est. Pax postremo convenit.

V Eo tempore M. Agrippa in Aquitania rem pro- spere gessit et L. Ventidius Bassus inrumpentes in Syriam Persas tribus proeliis vicit. Pacorum, regis Orodus filium, interfecit eo ipso die, quo olim Orodus, Persarum rex, per ducem Surenam Crassum occiderat. Hic primus de Parthis iustissimum triumphum Romae egit.

VI Interim Pompeius pacem rupit et navali proelio victus fugiens ad Asiam interfectus est. Antonius, qui Asiam et Orientem tenebat, repudiata sorore Caesaris Augusti Octaviani Cleopatram, reginam Aegypti, duxit uxorem. Contra Persas etiam ipse pugnavit. Primis eos proeliis vicit, regrediens tamen fame et pestilentia laboravit et, cum instarent Parthi fugienti, ipse pro victo recessit.

Hic quoque ingens bellum civile commovit cogente VII
 uxore Cleopatra, [regina Aegypti,] dum cupiditate mu-
 liebri optat etiam in urbe regnare. Victus est ab
 Augusto navali pugna clara et industri apud Actium,
 5 qui locus in Epiro est, ex qua fugit in Aegyptum et
 desperatis rebus, cum omnes ad Augustum transirent,
 ipse se interemit. Cleopatra sibi aspidem admisit et
 veneno eius extincta est. Aegyptus per Octavianum
 Augustum imperio Romano adiecta est praepositusque
 10 ei C. Cornelius Gallus. Hunc primum Aegyptus Ro-
 manum iudicem habuit.

Ita bellis toto orbe confectis Octavianus Augustus VIII
 Romam rediit, duodecimo anno, quam consul fuerat.
 Ex eo rem publicam per quadraginta et quattuor an- 2
 15 nos solus obtinuit. Ante enim duodecim annis cum
 Antonio et Lepido tenuerat. Ita ab initio principa- 3
 tus eius usque ad finem quinquaginta et sex anni
 fuerunt. Obit autem septuagesimo sexto anno morte 4
 communi in oppido Campaniae Atella. Romae in
 20 campo Martio sepultus est, vir, qui non inmerito ex
 maxima parte deo similis est putatus. Neque enim
 facile ullus eo aut in bellis felicior fuit aut in pace
 moderatior. Quadraginta et quattuor annis, quibus
 solus gessit imperium, civilissime vixit, in cunctos
 25 liberalissimus, in amicos fidissimus, quos tantis evexit
 honoribus, ut paene aequaret fastigio suo.

Nullo tempore ante eum magis res Romana flo- IX
 ruir. Nam exceptis civilibus bellis, in quibus invictus
 fuit, Romano adiecit imperio Aegyptum, Cantabriam,
 30 Dalmatiam saepe ante victam, sed penitus tunc sub-
 actam, Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Raetiam,
 Vindelicos et Salassos in Alpibus, omnes Ponti mari-
 timas civitates, in his nobilissimas Bosphorum et
 Panticapaeum. Vicit autem *multis* proeliis Dacos.
 35 Germanorum ingentes copias cecidit, ipsos quoque
 trans Albim fluvium summovit, qui in Barbarico longe
 ultra Rhenum est. Hoc tamen bellum per Drusum,

privignum suum, administravit, sicut per Tiberium, privignum alterum, Pannonicum, *** quo bello XL captivorum milia ex Germania transtulit et supra ripam Rheni in Gallia conlocavit. Armeniam a Parthis recepit. Obsides, quod nulli antea, Persae ei dederunt. 5 Reddiderunt etiam signa Romana, quae Crasso victo ademerant.

- X Scythae et Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera et legatos ad eum miserunt. Galatia quoque sub hoc provincia facta est, 10 cum antea regnum fuisset, primusque eam M. Lollius pro praetore administravit. Tanto autem amore etiam apud barbaros fuit, ut reges populi Romani amici in honorem eius conderent civitates, quas Caesareas nominarent, [sicut in Mauritania a rege Iuba, et in 15 4 Palaestina, quae nunc urbs est clarissima]. Multi autem reges ex regnis suis venerunt, ut ei obsequerentur, et habitu Romano, togati scilicet, ad vehiculum 5 vel equum ipsius cucurrerunt. Moriens Divus appellatus. Rem publicam beatissimam Tiberio successoris 20 reliquit, qui privignus ei, mox gener, postremo adoptione filius fuerat.
- XI Sed Tiberius ingenti socordia imperium gessit, gravi crudelitate, scelestas avaritia, turpi libidine. Nam nusquam ipse pugnavit, bella per legatos gessit suos. 25 2 Quosdam reges ad se per blanditias evocatos nunquam remisit, in quibus Archelaum Cappadocem, cuius etiam regnum in provinciae formam redegit et maximam civitatem appellari nomine suo iussit, quae nunc 3 Caesarea dicitur, cum Mazaca antea vocaretur. Hic 30 tertio et vicesimo imperii anno, aetatis septuagesimo octavo, ingenti omnium gaudio mortuus est in Campania.
- XII Successit ei C. Caesar, cognomento Caligula, Drusi, privigni Augusti, et ipsius Tiberi nepos, sceleratissimus ac funestissimus et qui etiam Tiberi dedecora 35 2 *purgaverit*. Bellum contra Germanos suscepit et in-

gressus Sueviam nihil strenue fecit. Stupra sororibus 3
 intulit, ex una etiam filiam agnovit. Cum adversum 4
 cunctos ingenti avaritia, libidine, crudelitate saeviret,
 interfectus in Palatio est anno aetatis vicesimo nono,
 5 imperii tertio, mense decimo dieque octavo.

Post hunc Claudius fuit, patruus Caligulae, Drusi, XIII
 qui apud Mogontiacum monumentum habet, filius,
 [cuius et Caligula nepos erat]. Hic medie imperavit,
 multa gerens tranquille atque moderate, quaedam cru-
 10 deliter et insulse. Brittanis intulit bellum, quam 2
 nullus Romanorum post C. Caesarem attigerat, eaque
 devicta per Cn. Sentium et A. Plautium, inlustres ac
 nobiles viros, triumphum celebrem egit. Quasdam in- 3
 15 sulas etiam ultra Brittanias in Oceano positas im-
 perio Romano addidit, quae appellantur Orchades, filio
 autem suo Britannici nomen inposuit. Tam civilis autem 4
 circa quosdam amicos extitit, ut etiam Plautium, no-
 bilem virum, qui expeditione Britannica multa egregie
 fecerat, triumphantem ipse prosequeretur et conscen-
 20 denti Capitolium laevus incederet. Is vixit annos IV 5
 et LX, imperavit XIV. Post mortem consecratus est
 Divusque appellatus.

Successit huic Nero, Caligulae, avunculo suo, simil- XIV
 limus, qui Romanum imperium et deformavit et mi-
 25 nuit, inusitatae luxuriae sumptuumque, ut qui exemplo
 C. Caligulae [in] calidis et frigidis lavaret unguentis,
 retibus aureis piscaretur, quae blattinis funibus extra-
 habebat. Infinitam senatus partem interfecit, bonis om- 2
 nibus hostis fuit. Ad postremum se tanto dedecore
 30 prostituit, ut et saltaret et cantaret in scaena citha-
 roedico habitu vel tragico. Parricidia multa commisit 3
 fratre, uxore, *sorore*, matre interfectis. Urbem Romam
 incendit, ut spectaculi eius imaginem cerneret, quali
 olim Troia capta arserat. In re militari nihil omnino 4
 35 ausus Britanniam paene amisit. Nam duo sub eo
 nobilissima oppida capta illic atque eversa sunt. Ar-
 meniam Parthi sustulerunt legionesque Romanas sub

5 iugum miserunt. Duae tamen sub eo provinciae factae sunt, Pontus Polemoniacus concedente rege Polemone et Alpes Cottiae Cottio rege defuncto.

XV Per haec Romano orbi execrabilis ab omnibus simul destitutus est et a senatu hostis iudicatus; cum quaereretur ad poenam, quae poena erat talis, ut nudus per publicum ductus furca capiti eius inserta virgis usque ad mortem caederetur atque ita praecipitaretur a saxo, e Palatio fugit et in suburbano se liberti sui, quod inter Salarium et Nomentanam viam
2 ad quartum urbis miliarium est, interfecit. Is aedificavit Romae thermas, quae ante Neronianae dictae
3 nunc Alexandrianae appellantur. Obiit tricesimo et altero aetatis anno, imperii quarto decimo, atque in eo omnis Augusti familia consumpta est. 15

XVI Huic Serv. Galba successit, antiquissimae nobilitatis senator, cum septuagesimum et tertium annum ageret aetatis, ab Hispanis et Gallis imperator electus,
2 mox ab universo exercitu libenter acceptus. Nam privata eius vita insignis fuerat militaribus et civilibus rebus. Saepe consul, saepe pro consule, frequenter dux in gravissimis bellis. Huius breve imperium fuit et quod bona haberet exordia, nisi ad severitatem propensior videretur. Insidiis tamen Othonis occisus est imperii mense septimo. Iugulatus in foro Romae sepultusque in hortis suis, qui sunt Aurelia via non longe ab urbe Roma. 25

XVII Otho occiso Galba invasit imperium, materno genere nobilior quam paterno, neutro tamen obscuro.
2 In privata vita mollis et Neroni familiaris, in imperio
3 documentum sui non potuit ostendere. Nam cum isdem temporibus, quibus Otho Galbam occiderat, etiam Vitellius factus esset a Germanicianis exercitibus imperator, bello contra eum suscepto cum apud Betriacum in Italia levi proelio victus esset, 35 ingentes tamen copias ad bellum haberet, sponte semet occidit. Petentibus militibus, ne tam cito de

belli desperaret eventu, cum tanti se non esse dixisset, ut propter eum bellum civile moveretur, voluntaria morte obiit tricesimo et octavo aetatis anno, nonagesimo et quinto imperii die.

5 Dein Vitellius imperio potitus est, familia hono- XVI
rata magis quam nobili. Nam pater eius non admo-
dum clare natus tres tamen ordinarios gesserat con-
sulatus. Hic cum multo dedecore imperavit et gravi 2
saevitia notabilis, praecipue ingluvie et voracitate,
10 quippe cum de die saepe quarto vel quinto feratur
epulatus. Notissima certe cena memoriae mandata 3
est, quam ei Vitellius frater exhibuit, in qua super
ceteros sumptus duo milia piscium, septem avium ad-
posita traduntur. Hic cum Neroni similis esse vellet 4
15 atque id adeo prae se ferret, ut etiam exequias Nero-
nis, quae humiliter sepultae fuerant, honoraret, a
Vespasiani ducibus occisus est interfecto prius [in
urbe] Sabino, Vespasiani imperatoris fratre, quem cum
Capitolio incendit. Interfectus autem est magno de-
20 dedecore: tractus per urbem Romam publice, nudus, 5
erecto coma capite et subiecto ad mentum gladio, ster-
core in vultum et pectus ab omnibus obviis adpetitus,
postremo iugulatus et in Tiberim deiectus etiam com-
muni caruit sepultura. Periiit autem aetatis anno 6
25 septimo et quinquagesimo, imperii mense octavo et
die uno.

Vespasianus huic successit, factus apud Palaesti- XIX
nam imperator, princeps obscure quidem natus, sed
optimis comparandus, privata vita inlustris, ut qui a
30 Claudio in Germaniam et deinde in Britanniam missus
tricies et bis cum hoste conflixerit, duas validissimas
gentes, viginti oppida, insulam Vectam, Britanniae
proximam, imperio Romano adiecerit. Romae se in 2
imperio moderatissime gessit. Pecuniae tantum avi-
35 dior fuit, ita *tamen*, ut eam nulli iniuste auferret.
Quam cum omni diligentiae provisione colligeret,
tamen studiosissime largiebatur, praecipue indigenti-

bus. Nec facile ante eum cuiusquam principis vel maior est liberalitas comperta, vel iustior. Placidissimae lenitatis, ut qui maiestatis quoque contra se reos non facile puniret ultra exilii poenam. Sub hoc Iudaea Romano accessit imperio et Hierosolyma, quae fuit urbs nobilissima Palaestinae. Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quae liberae ante id tempus fuerant, item Thraciam, Ciliciam, Commagenen, quae sub regibus amicis egerant, in provinciarum formam redegit.

XX Offensarum et inimicitarum inmemor fuit, convicia a causicis et philosophis in se dicta leniter tulit, diligens tamen coërcitor disciplinae militaris. Hic cum filio Tito de Hierosolymis triumphavit. Per haec cum senatui, populo, postremo cunctis amabilis ac iucundus esset, profluvio ventris extinctus est in villa propria circa Sabinos, annum agens aetatis sexagesimum nonum, imperii nonum et diem septimum, atque inter Divos relatus est. Genituram filiorum ita cognitam habuit, ut, cum multae contra eum coniurationes fierent, quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit, in senatu dixerit aut filios sibi successuros, aut neminem.

XXI Huic Titus filius successit, qui et ipse Vespasianus est dictus, vir omnium virtutum genere mirabilis adeo, ut amor et deliciae humani generis diceretur, facundissimus, bellicosissimus, moderatissimus. Causas Latine egit, poëmata et tragoedias Graece composuit. In oppugnatione Hierosolymorum sub patre militans duodecim propugnatores duodecim sagittarum confixit ictibus. Romae tantae civilitatis in imperio fuit, ut nullum omnino punierit, convictos adversum se coniurationis dimiserit vel in eadem familiaritate, qua antea, habuerit. Facilitatis et liberalitatis tantae fuit, ut, cum nulli quicquam negaret et ab amicis reprehenderetur, responderit nullum tristem debere ab imperatore discedere, praeterea cum quadam die in cena

recordatus fuisset nihil se illo die cuiquam praestitisse, dixerit: 'Amici, hodie diem perdidit'. Hic Romae 4
 amphitheatrum aedificavit et quinque milia ferarum in
 dedicatione eius occidit. Per haec inusitato favore di- XXII
 5 lectus morbo periit in ea, qua pater, villa post bien-
 nium et menses octo, dies viginti, quam imperator
 erat factus, aetatis anno altero et quadragesimo. Tan- 2
 tus luctus eo mortuo publicus fuit, ut omnes tamquam
 in propria doluerint orbitate. Senatus obitu ipsius
 10 circa vesperam nuntiato nocte irupit in curiam et
 tantas ei mortuo laudes gratiasque congressit, quantas
 nec vivo umquam egerat nec praesenti. Inter Divos
 relatus est.

Domitianus mox accepit imperium, frater ipsius XXII
 15 iunior, Neroni aut Caligulae aut Tiberio similior quam
 patri vel fratri suo. Primis tamen annis moderatus
 in imperio fuit, mox ad ingentia vitia progressus libi-
 dinis, iracundiae, crudelitatis, avaritiae tantum in se
 odii concitavit, ut merita et patris et fratris aboleret.
 20 Interfecit nobilissimos e senatu. Dominum se et 2
 deum primus appellari iussit. Nullam sibi nisi au-
 ream et argenteam statuam in Capitolio passus est
 poni. Consobrinos suos interfecit. Superbia quoque 3
 in eo execrabilis fuit. Expeditiones quattuor habuit, 4
 25 unam adversum Sarmatas, alteram adversum Cattos,
 duas adversum Dacos. De Dacis Cattisque duplicem
 triumphum egit, de Sarmatis solam lauream usurpa-
 vit. Multas tamen calamitates isdem bellis passus
 est; nam in Sarmatia legio eius cum duce interfecta
 30 est et a Dacis Oppius Sabinus consularis et Cornelius
 Fuscus, praefectus praetorio, cum magnis exercitibus
 occisi sunt. Romae quoque multa opera fecit, in his 5
 Capitolium et Forum Transitorium, Divorum Porti-
 cus, Isium ac Serapium et Stadium. Verum cum ob 6
 35 scelera universis exosus esse coepisset, interfectus
 est suorum coniuratione in Palatio anno aetatis qua-
 dragesimo quinto, imperii quinto decimo. Fuvus eius

cum ingenti dedecore per vespillones exportatum et ignobiliter est sepultum.

LIBER OCTAVUS.

- I Anno octingentesimo et quinquagesimo ab urbe condita, Vetere et Valente consulibus res publica ad 5
 prosperrimum statum rediit bonis principibus ingenti felicitate commissa. Domitiano enim, exitiabili tyranno, Nerva successit, vir in privata vita moderatus et strenuus, nobilitatis mediae. Qui senex admodum operam dante Petronio Secundo, praefecto praetorio, item Parthenio, interfectore Domitiani, imperator est factus; aequissimum se et civilissimum praebuit.
- 2 Rei publicae divina provisione consuluit Traianum adoptando. Mortuus est Romae post annum et quatuor menses imperii sui ac dies octo, aetatis septuagesimo et altero anno, atque inter Divos relatus est. 15
- II Successit ei Ulpus Crinitus Traianus, natus Italiae in Hispania, familia antiqua magis quam clara. Nam pater eius primum consul fuit. Imperator autem apud Agrippinam in Galliis factus est. Rem publicam ita administravit, ut omnibus principibus merito 20
 2 praeferatur, inusitatae civilitatis et fortitudinis. Romani imperii, quod post Augustum defensum magis fuerat quam nobiliter ampliatum, fines longe lateque diffudit. Urbes trans Rhenum in Germania reparavit. 25
 Daciam Decibalo victo subegit provincia trans Danubium facta in his agris, quos nunc Taifali, Victoali et Tervingi habent. Ea provincia decies centena milia passuum in circuitu tenuit.
- [Armeniam, quam occupaverant Parthi, recepit 30
 Parthomasiri occiso, qui eam tenebat. Albanis regem dedit. Hiberorum regem et Sauromatarum et Bos-

phoranorum et Arabum et Osdroënorum et Colchorum in fidem accepit. Carduenos, Marcomedos occupavit et Anthemusiam, magnam Persidis regionem, Seleuciam, Ctesiphontem, Babylonem; Messenios vicit
 5 ac tenuit. Usque ad Indiae fines et mare Rubrum 2
 accessit atque ibi tres provincias fecit, Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam, cum his gentibus, quae Madenam attingunt. Arabiam postea in provinciae formam redegit. In mari Rubro classem instituit, ut
 10 per eam Indiae fines vastaret.

Gloriam tamen militarem civilitate et moderatione IV
 superavit, Romae et per provincias aequalem se omnibus exhibens, amicos salutandi causa frequentans vel aegrotantes vel cum festos dies habuissent, con-
 15 vivia cum isdem indiscreta vicissim habens, saepe in vehiculis eorum sedens, nullum senatorum laedens, nihil iniustum ad augendum fiscum agens, liberalis in cunctos, publice privatimque ditans omnes et honoribus augens, quos vel mediocri familiaritate cognovisset, *per orbem terrarum aedificans multa*, immunitates
 20 civitatibus tribuens, nihil non tranquillum et placidum agens, adeo ut omni eius aetate unus senator damnatus sit atque is tamen per senatum ignorante Traiano. Ob haec per orbem terrarum deo proximus nihil non
 25 venerationis meruit et vivus et mortuus.

Inter alia dicta hoc ipsius fertur egregium. Amicus V
 enim culpantibus, quod nimium circa omnes communis esset, respondit talem se imperatorem esse privatis, quales esse sibi imperatores privatus optasset.
 30 Post ingentem igitur gloriam belli domique 2
 quaesitam e Perside rediens apud Seleuciam Isauriae profluvio ventris extinctus est. Obiit autem aetatis anno sexagesimo tertio, mense nono, die quarto, imperii nono decimo, mense sexto, die quinto decimo.
 35 Inter Divos relatus est solusque omnium intra urbem sepultus est. Ossa conlata in urnam auream in foro, quod aedificavit, sub columna posita sunt, cuius alti-

3 tudo CXLIV pedes habet. Huius tantum memoriae delatum est, ut usque ad nostram aetatem non aliter in senatu principibus adclametur, nisi 'Felicior Augusto, melior Traiano'. Adeo in eo gloria bonitatis obtinuit, ut vel adstantibus vel vere laudantibus occasionem 5 magnificentissimi praestet exempli.

VI Defuncto Traiano Aelius Hadrianus creatus est princeps, sine aliqua quidem voluntate Traiani, sed operam dante Plotina, Traiani uxore; nam eum Traianus, quamquam consobrinae suae filium, vivus noluerat adoptare. Natus et ipse Italicae in Hispania. 10

2 Qui Traiani gloriae invidens statim provincias tres reliquit, quas Traianus addiderat, et de Assyria, Mesopotamia, Armenia revocavit exercitus ac finem imperii esse voluit Euphraten. Idem de Dacia facere conatum amici deterruerunt, ne multi cives Romani barbaris traderentur, propterea quia Traianus victa Dacia ex toto orbe Romano infinitas eo copias hominum transtulerat ad agros et urbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decibali viris fuerat exhausta. 15 20

VII Pacem tamen omni imperii sui tempore habuit, 2 semel tantum per praesidem dimicavit. Orbem Romanum circumiit; multa aedificavit. Facundissimus Latinque sermone, Graeco eruditissimus fuit. Non magnam clementiae gloriam habuit, diligentissimus tamen circa 25 3 aerarium et militum disciplinam. Obiit in Campania maior sexagenario, imperii anno vicesimo primo, mense decimo, die vicesimo nono. Senatus ei tribuere noluit divinos honores, tamen cum successor ipsius T. Aurelius Antoninus Fulvius hoc vehementer exigeret, etsi 30 universi senatores palam resisterent, tandem obtinuit.

VIII Ergo Hadriano successit T. Antoninus Fulvius Boionius, idem etiam Pius nominatus, genere claro, sed non admodum vetere, vir insignis et qui merito Numae Pompilio conferatur, ita ut Romulo Traianus 35 2 aequetur. Vixit ingenti honestate privatus, maiore in imperio, nulli acerbus, cunctis benignus, in re militari

moderata gloria, defendere magis provincias quam
 amplificare studens, viros aequissimos ad administran-
 dam rem publicam quaerens, bonis honorem habens,
 improbos sine aliqua acerbitate detestans, regibus ami-
 5 cis venerabilis non minus quam terribilis, adeo ut
 barbarorum plurimae nationes depositis armis ad eum
 controversias suas litesque deferrent sententiaeque
 parerent. Hic ante imperium ditissimus opes quidem 3
 omnes suas stipendiis militum et circa amicos libera-
 10 litatibus minuit, verum aerarium opulentum reli-
 quit. Pius propter clementiam dictus est. Obiit 4
 apud Lorium, villam suam, miliario ab urbe duode-
 cimo, vitae anno septuagesimo tertio, imperii vice-
 simo tertio, atque inter Divos relatus est et merito
 15 consecratus.

Post hunc imperavit M. Antoninus Verus, haud IX
 dubie nobilissimus, quippe cum eius origo paterna a
 Numa Pompilio, materna a Solentino rege penderet,
 et cum eo L. Annius Antoninus Verus. Tumque primum 2
 20 Romana res publica duobus aequo iure imperium admi-
 nistrantibus paruit, cum usque ad eos singulos semper
 habuisset Augustos. Hi et genere inter se coniuncti X
 fuerunt et adfinitate. Nam Verus Annius Antoninus
 M. Antonini filiam in matrimonium habuit, M. autem
 25 Antoninus gener Antonini Pii fuit per uxorem Gale-
 riam Faustinam iuniorem, consobrinam suam. Hi 2
 bellum contra Parthos gesserunt, qui post victoriam
 Traiani tum primum rebellaverant. Verus Antoninus
 ad id profectus est. Qui Antiochiae et circa Arme-
 30 niam agens multa per duces suos et ingentia patravit.
 Seleuciam, Assyriae urbem nobilissimam, cum quadrin-
 gentis milibus hominum cepit; Parthicum triumphum
 revexit. Cum fratre eodemque socero triumphavit. 3
 Obiit tamen in Venetia, cum a Concordia civitate
 35 Altinum proficisceretur et cum fratre in vehiculo se-
 deret, subito sanguine ictus, casu morbi, quem Graeci
 apoplexin vocant. Vir ingenii parum civilis, reverentia 4

tamen fratris nihil umquam atrox ausus. Cum obisset undecimo imperii anno, inter deos relatus est.

- XI Post eum M. Antoninus solus rem publicam tenuit, vir, quem mirari facilius quis quam laudare possit. A principio vitae tranquillissimus, adeo ut ex infantia 5 quoque vultum nec ex gaudio nec ex maerore mutaverit. Philosophiae deditus Stoicae, ipse etiam non solum vitae moribus, sed etiam eruditione philosophus.
- 2 Tanta admirationis adhuc juvenis, ut eum successorem paraverit Hadrianus relinquere, adoptato tamen 10 Antonino Pio generum ei idcirco esse voluerit, ut hoc ordine ad imperium perveniret.

- XII Institutus est ad philosophiam per Apollonium Chalcedonium, ad scientiam litterarum Graecarum per *Sextum* Chaeronensem, Plutarchi nepotem, Latinas autem eum litteras Fronto, orator nobilissimus, docuit. 15 Hic cum omnibus Romae aequo iure egit, ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio; liberalitatis 2 promptissimae. Provincias ingenti benignitate et moderatione tractavit. Contra Germanos eo principe res 20 feliciter gestae sunt. Bellum ipse unum gessit Marcomanicum, sed quantum nulla memoria fuit, adeo ut Punicis conferatur. Nam eo gravius est factum, quod universi exercitus Romani perierant. Sub hoc enim tantus casus pestilentiae fuit, ut post victoriam 25 Persicam Romae ac per Italiam provinciasque maxima hominum pars, militum omnes fere copiae languore defecerint.

- XIII Ingenti ergo labore et moderatione, cum apud Carnuntum iugi triennio perseverasset, bellum Marcomanicum confecit, quod cum his Quadi, Vandali, Sarmatae, Suevi atque omnis barbaria commoverat, multa hominum milia interfecit, ac Pannoniis servitio liberatis Romae rursus cum Commodo Antonino, filio suo, 2 quem iam Caesarem fecerat, triumphavit. Ad huius 35 belli sumptum cum aerario exhausto largitiones nullas haberet neque indicere provincialibus aut senatui

aliquid vellet, instrumentum regii cultus facta in foro Divi Traiani sectione distraxit, vasa aurea, pocula crystallina et murrina, uxori ac suam sericam et auream vestem, multa ornamenta gemmarum. Ac per
5 duos continuos menses ea venditio habita est multumque auri redactum. Post victoriam tamen emptoribus pretia restituit, qui reddere comparata voluerunt; molestus nulli fuit, qui maluit semel empta retinere.

Hic permisit viris clarioribus, ut convivia eodem XIV
10 cultu quo ipse et ministris similibus exhiberent. In editione munerum post victoriam adeo magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuisse tradatur. Cum 2
igitur fortunatam rem publicam et virtute et mansuetudine reddidisset, obiit XVIII imperii anno, vitae
15 LXI, et omnibus certatim adnitentibus inter Divos relatus est.

Huius successor L. Antoninus Commodus nihil XV
paternum habuit, nisi quod contra Germanos feliciter et ipse pugnavit. Septembrem mensem ad nomen
20 suum transferre conatus est, ut Commodus diceretur. Sed luxuria et obscenitate depravatus gladiatorii armis saepissime in ludo, deinceps etiam in amphitheatro cum huiusmodi hominibus dimicavit. Obit morte
subita atque adeo, ut strangulatus vel veneno inter-
25 fectus putaretur, cum annis XII post patrem et VIII mensibus imperasset, tanta execratione omnium, ut hostis humani generis etiam mortuus iudicaretur.

Huic successit Pertinax, grandaevus iam et qui XVI
septuagenariam attingisset aetatem, praefecturam urbi
30 tum agens, ex senatus consulto imperare iussus. Octogesimo die imperii praetorianorum militum seditione et Iuliani scelere occisus est.

Post eum Salvius Iulianus rem publicam invasit, vir XVI
nobilis et iure peritissimus, nepos Salvi Iuliani, qui sub
35 Divo Hadriano perpetuum composuit edictum. Victus est a Severo apud Mulvium pontem, interfectus in Palatio. Vixit mensibus septem, postquam coeperat imperare.

- III Hinc imperii Romani administrationem Septimius Severus accepit, oriundus ex Africa, provincia Tripolitana, oppido Lepti. Solus omni memoria et ante et
 2 postea ex Africa imperator fuit. Hic primum fisci advocatus, mox militaris tribunus, per multa deinde 5 et varia officia atque honores usque ad administrationem totius rei publicae venit. Pertinacem se appellari voluit in honorem eius Pertinacis, qui a Iuliano
 3 fuerat occisus. Parcus admodum fuit, natura saevus. Bella multa et feliciter gessit. Pescennium Nigrum, 10 qui in Aegypto et Syria rebellaverat, apud Cyzicum interfecit. Parthos vicit et Arabas interiores et Adiabenos. Arabas eo usque superavit, ut etiam provinciam ibi faceret. Idcirco Parthicus, Arabicus, Adiabenicus dictus est. Multa toto orbe Romano reparavit. 15 Sub eo etiam Clodius Albinus, qui in occidendo Pertinace socius fuerat Iuliano, Caesarem se in Gallia fecit, victusque apud Lugdunum est interfectus.
- IX Severus tamen praeter bellicam gloriam etiam civilibus studiis clarus fuit et litteris doctus, philosophiae 20 scientiam ad plenum adeptus. Novissimum bellum in Britannia habuit, utque receptas provincias omni securitate muniret, vallum per CXXXII passuum milia a mari ad mare deduxit. Decessit Eboraci admodum senex, imperii anno sexto decimo, mense tertio. Divus 25
 2 appellatus est. Nam filios duos successores reliquit, Bassianum et Getam, sed Bassiano Antonini nomen a senatu voluit inponi. Itaque dictus est M. Aurelius Antoninus Bassianus patrique successit. Nam Geta hostis publicus iudicatus confestim periit. 30
- XX M. igitur Aurelius Antoninus Bassianus, idemque Caracalla, morum fere paternorum fuit, paulo asperior et minax. Opus Romae egregium fecit lavacri, quae *hermae* Antoninianae appellantur, nihil praeterea memorabile. Inpatientis libidinis, qui novercam suam 35 Iuliam uxorem duxerit. Defunctus est in Osdroëna apud Edessam moliens adversum Parthos expeditio-

nem anno imperii sexto, mense secundo, vix egressus quadragesimum tertium annum. Funere publico elatus est.

Deinde Opilius Macrinus, qui praefectus praetorio XXI
5 erat, cum filio Diadumeno facti imperatores nihil memorabile ex temporis brevitate gesserunt. Nam imperium eorum dum mensuum et unius anni fuit. Seditione militari ambo pariter occisi sunt.

Creatus est post hos M. Aurelius Antoninus. Hic XXII
10 Antonini Caracallae filius putabatur, sacerdos autem Heliogabali templi erat. Is cum Romam ingenti et militum et senatus expectatione venisset, probris se omnibus contaminavit. Inpudicissime et obscenissime vixit, biennioque post et octo mensibus tumultu inter-
15 fectus est militari et cum eo mater Symiasera.

Successit huic Aurelius Alexander, ab exercitu XXIII
Caesar, a senatu Augustus nominatus, iuvenis admodum, susceptoque adversus Persas bello Xerxen, eorum regem, gloriosissime vicit. Militarem disciplinam se-
20 verissime rexit. Quasdam tumultuantes legiones integras exactoravit. Adsessorem habuit vel scrinii magistrum Ulpianum, iuris conditorem. Romae quoque favorabilis fuit. Perit in Gallia militari tumultu tertio decimo imperii anno et die nono. In Mamae-
25 am, matrem suam, unice pius.

LIBER NONUS.

Post hunc Maximinus ex corpore militari primus I
ad imperium accessit sola militum voluntate, cum nulla senatus intercessisset auctoritas neque ipse senator
30 esset. Is bello adversus Germanos feliciter gesto cum a militibus imperator esset appellatus, a Pupieno Aquileiae occisus est deserentibus eum militibus suis ~~XXXX~~

filio adhuc puero, cum quo imperaverat triennio et paucis diebus.

- II Postea tres simul Augusti fuerunt, Pupienus, Balbinus, Gordianus, duo superiores obscurissimo genere, Gordianus nobilis, quippe cuius pater, senior Gordianus, consensu militum, cum proconsulatum Africae gereret, Maximino imperante princeps fuisset electus.
- 2 Itaque cum Romam venissent, Balbinus et Pupienus in Palatio interfecti sunt, soli Gordiano imperium reservatum. Gordianus admodum puer cum Tranquilinae Romae duxisset uxorem, Ianum Geminum aperuit et ad Orientem profectus Parthis bellum intulit, qui iam moliebantur erumpere. Quod quidem feliciter
- 3 gessit proeliisque ingentibus Persas adflixit. Rediens haud longe a Romanis finibus interfectus est fraude Philippi, qui post eum imperavit. Miles ei tumulum vicesimo miliario a Circesio, quod castrum nunc Romanorum est Euphratae imminens, aedificavit, exequias Romam revexit, ipsum Divum appellavit.
- III Philippi duo, filius ac pater, Gordiano occiso imperium invaserunt atque exercitu incolumi reducto ad Italiam ex Syria profecti sunt. His imperantibus millesimus annus Romae urbis ingenti ludorum apparatu spectaculorumque celebratus est. Ambo deinde ab exercitu interfecti sunt, senior Philippus Veronae, Romae iunior. Annis quinque imperaverunt; inter Divos tamen relati sunt.
- IV Post hos Decius e Pannonia inferiore Budaliae natus imperium sumpsit. Bellum civile, quod in Gallia motum fuerat, oppressit. Filium suum Caesarem fecit. Romae lavacrum aedificavit. Cum imperassent biennio ipse et filius, uterque in Barbarico interfecti sunt. Senior meruit inter Divos referri.
- V Mox imperatores creati sunt Gallus Hostilianus et Galli filius Volusianus. Sub his Aemilianus in Moesia res novas molitus est; ad quem opprimendum cum ambo profecti essent, Interamnae interfecti sunt non

completo biennio. Nihil omnino clarum gesserunt. Sola pestilentia et morbis atque aegritudinibus notus eorum principatus fuit. Aemilianus obscurissime natus obscurius imperavit ac tertio mense extinctus est. VI

5 Hinc Licinius Valerianus in Raetia et Norico * VII
agens ab exercitu imperator et mox Augustus est factus. Gallienus quoque Romae a senatu Caesar est appellatus. Horum imperium Romano nomini perniciosum et paene exitiabile fuit vel infelicitate principum vel ignavia. Germani Ravennam usque venerunt. Valerianus in Mesopotamia bellum gerens a Sapore, Persarum rege, superatus est, mox etiam captus apud Parthos ignobili servitute consenuit.

Gallienus cum adulescens factus esset Augustus, VIII
15 imperium primum feliciter, mox commode, ad ultimum perniciose gessit. Nam iuvenis in Gallia et Illyrico multa strenue fecit occiso apud Mursam Ingenuo, qui purpuram sumpserat, et † Trebelliano. Diu placidus et quietus, mox in omnem lasciviam dissolutus, tenendae rei publicae habenas probrosa ignavia et desperatione laxavit. Alamanni vastatis Galliis 2
20 in Italiam penetraverunt. Dacia, quae a Traiano ultra Danubium fuerat adiecta, tum amissa, Graecia, Macedonia, Pontus, Asia vastata est per Gothos, Pannonia
25 a Sarmatis Quadisque populata est, Germani usque ad Hispanias penetraverunt et civitatem nobilem Tarraconem expugnaverunt, Parthi Mesopotamia occupata Syriam sibi coeperant vindicare.

Iam desperatis rebus et deleto paene imperio Romano IX
30 Postumus in Gallia, obscurissime natus, purpuram sumpsit et per annos decem ita imperavit, ut consumptas paene provincias ingenti virtute et moderatione reparaverit. Qui seditione militum interfectus est, quod Mogontiacum *civitatem*, quae adversus eum
35 rebellaverat Laeliano res novas moliente, diripiendam militibus tradere noluisset. Post eum Marius, vilissimus opifex, purpuram accepit et secundo die inter-

3 fectus est. Victorinus postea Galliarum accepit imperium, vir strenuissimus, sed cum nimiae libidinis esset et matrimonia aliena corrumperet, Agrippinae occisus est actuario quodam dolum machinante, imperii sui anno secundo. 5

X Huic successit Tetricus senator, qui Aquitaniam honore praesidis administrans absens a militibus imperator electus est et apud Burdigalam purpuram sumpsit. Seditiones multas militum pertulit. Sed dum haec in Gallia geruntur, in Oriente per Odenathum Persae victi sunt. Defensa Syria, recepta Mesopotamia usque ad Ctesiphontem Odenathus penetravit. 10

XI Ita Gallieno rem publicam deserente Romanum imperium in Occidente per Postumum, per Odenathum in Oriente servatum est. Gallienus interea Mediolani cum Valeriano fratre occisus est imperii anno nono, Claudiusque ei successit a militibus electus, a senatu 2 appellatus Augustus. Hic Gothos Illyricum Macedoniamque vastantes ingenti proelio vicit. Parcus vir ac modestus et iusti tenax ac rei publicae gerendae idoneus, qui tamen intra imperii biennium morbo interiit. Divus appellatus est. Senatus eum ingenti honore decoravit, scilicet ut in curia clipeus ipsi aureus, item in Capitolio statua aurea poneretur. 20

XII Quintillus post eum, Claudi frater, consensu militum imperator electus est, unice moderationis vir et civilitatis, aequandus fratri vel praeponendus. Consensu senatus appellatus Augustus septimo decimo die imperii occisus est. 25

XIII Post eum Aurelianus suscepit imperium, Dacia Ripensi oriundus, vir in bello potens, animi tamen immodici et ad crudelitatem propensioris. Is quoque Gothos strenuissime vicit. Romanam dicionem ad fines pristinos varia bellorum felicitate revocavit. Superavit in Gallia Tetricum apud Catalaunos ipso Tetrico prodente exercitum suum, cuius adsiduas seditiones ferre non poterat. Quin etiam per litteras 30 35

occultas Aurelianum ita fuerat deprecatus, ut inter alia versu Vergiliano uteretur: 'Eripe me his, invicte, malis'. Zenobiam quoque, quae occiso Odenatho 2 marito Orientem tenebat, haud longe ab Antiochia sine gravi proelio cepit, ingressusque Romam nobilem triumphum quasi receptor Orientis Occidentisque egit praecedentibus curram Tetrico et Zenobia. Qui quidem Tetricus corrector Lucaniae postea fuit ac privatus diutissime vixit; Zenobia autem posteros, qui 10 adhuc manent, Romae reliquit.

Hoc imperante etiam in urbe monetarii rebella- XIV verunt vitiatas pecuniis et Felicissimo rationali interfecto. Quos Aurelianus victos ultima crudelitate conpescuit. Plurimos nobiles capite damnavit. Saevus 15 et sanguinarius ac necessarius magis in quibusdam quam in ullo amabilis imperator. Trux omni tempore, etiam filii sororis interfecto, disciplinae tamen militaris et morum dissolutorum magna ex parte corrector.

20 Urbem Romam muris firmioribus cinxit. Templum XV Soli aedificavit, in quo infinitum auri gemmarumque constituit. Provinciam Daciam, quam Traianus ultra Danubium fecerat, intermisit, vastato omni Illyrico et Moesia desperans eam posse retineri, abductosque Romanos ex urbibus et agris Daciae in media Moesia collocavit appellavitque eam Daciam, quae nunc duas Moesias dividit et est in dextra Danubio in mare 2 fluenti, cum antea fuerit in laeva. Occiditur servi sui fraude, qui ad quosdam militares viros, amicos 30 ipsius, nomina pertulit adnotata falso manum eius imitatus, tamquam Aurelianus ipsos pararet occidere; itaque ut praeveniretur, ab isdem interfectus est in itineris medio, quod inter Constantinopolim et Heracliam est stratae veteris; locus Caenophrurium appellatur. Mors tamen eius inulta non fuit. Meruit quoque inter Divos referri.

Tacitus post hunc suscepit imperium, vir egregie XVI

moratus et rei publicae gerendae idoneus. Nihil tamen clarum potuit ostendere intra sextum mensem imperii morte praeventus. Florianus, qui Tacito successerat, duobus mensibus et diebus XX in imperio fuit neque quicquam dignum memoria egit. 5

XVII Post hunc Probus, vir inlustris gloria militari, ad administrationem rei publicae accessit. Gallias a barbaris occupatas ingenti proeliorum felicitate restituit. Quosdam imperium usurpare conatos, scilicet Saturninum in Oriente, Proculum et Bonosum Agrippinae, 10
2 certaminibus oppressit. Vineas Gallos et Pannonios habere permisit, opere militari Almam montem apud Sirmium et Aureum apud Moesiam superiorem vineis
3 conseruit et provincialibus colendos dedit. Hic cum bella innumera gessisset, pace parata dixit brevi mili- 15
tes necessarios non futuros. Vir acer, strenuus, iustus et qui Aurelianum aequaret gloria militari, morum autem civilitate superaret. Interfectus tamen est Sirmi tumultu militari in turri ferrata.

XVIII Post hunc Carus est factus Augustus, Narbone 20
natus in Gallia. Is confestim Carinum et Numerianum filios Caesares fecit. Sed dum bellum adversus Sarmatas gerit, nuntiato Persarum tumultu ad Orientem profectus res contra Persas nobiles gessit. Ipsos proelio fudit, Cochen et Ctesiphontem, urbes nobilissimas, cepit. Et cum castra supra Tigridem haberet,
2 vi divini fulminis periit. Numerianus quoque, filius eius, quem secum Caesarem ad Persas duxerat, adulescens egregiae indolis, cum oculorum dolore correptus in lecticula veheretur, impulsore Apro, qui socer 30
eius erat, per insidias occisus est. Et cum dolo occultaretur ipsius mors, quousque Aper invadere posset imperium, foetore cadaveris prodita est. Milites enim, qui eum sequebantur, putore commoti deductis lecticulae palliis post aliquot dies mortem eius notam 35
habere potuerunt.

XIX Interea Carinus, quem Caesarem ad Parthos pro-

fiscicens Carus in Illyrico, Gallia, Italia reliquerat, omnibus se sceleribus inquinavit. Plurimos innoxios fictis criminibus occidit, matrimonia nobilia corrumpit, condiscipulis quoque, qui eum in auditorio vel levi
 5 fatigatione taxaverant, perniciosus fuit. Ob quae omnibus hominibus invisus non multo post poenas dedit. Nam de Perside victor exercitus rediens, cum 2
 Carum Augustum fulmine, Numerianum Caesarem insidiis perdidisset, Diocletianum imperatorem creavit,
 10 Dalmatia oriundum, virum obscurissime natum, adeo ut a plerisque scribae filius, a nonnullis Anullini senatoris libertinus fuisse credatur.

Is prima militum contione iuravit Numerianum XX
 nullo suo dolo interfectum, et cum iuxta eum Aper,
 15 qui Numeriano insidias fecerat, constitisset, in conspectu exercitus manu Diocletiani percussus est. Postea 2
 Carinum omnium odio et detestatione viventem apud Margum ingenti proelio vicit, proditum ab exercitu suo, quem fortiolem habebat, aut certe desertum,
 20 inter Viminacium atque Aureum montem. Ita rerum 3
 Romanarum potitus cum tumultum rusticani in Gallia concitassent et factioni suae Bacaudarum nomen inponerent, duces autem haberent Amandum et Aelianum, ad subigendos eos Maximianum Herculum Caesarem misit, qui levibus proeliis agrestes domuit et
 25 pacem Galliae reformavit.

Per haec tempora etiam Carausius [qui] vilissime XXI
 natus strenuae militiae ordine famam egregiam fuerat consecutus, cum apud Bononiam per tractum Belgicae et Armorici pacandum mare accepisset, quod Franci
 30 et Saxones infestabant. Multis barbaris saepe captis nec praeda integra aut provincialibus reddita aut imperatoribus missa cum suspicio esse coepisset consulto ab eo admitti barbaros, ut transeuntes cum
 35 praeda exciperet atque hac se occasione ditaret, a Maximiano iussus occidi purpuram sumpsit et Britannias occupavit.

XXII Ita cum per omnem orbem terrarum res turbatae essent, Carausius in Britanniis rebellaret, Achilleus in Aegypto, Africam Quinquegentiani infestarent, Narseus Orienti bellum inferret, Diocletianus Maximianum Herculium ex Caesare fecit Augustum, Constantium 5 et Maximianum Caesares, quorum Constantius per filiam nepos Claudii traditur, Maximianus Galerius in Dacia haud longe a Serdica natus. Atque ut eos etiam adfinitate coniungeret, Constantius privignam Herculi Theodoram accepit, ex qua postea sex liberos, Constantini fratres, habuit, Galerius filiam Diocletiani Valeriam, ambo uxores, quas habuerant, repudiare 10 2 compulsi. Cum Carausio tamen, cum bella frustra temptata essent contra virum rei militaris peritissimum, ad postremum pax convenit. Eum post septennium Allectus, socius eius, occidit, atque ipse post 15 eum Britannias triennio tenuit. Qui ductu Asclepiodoti, praefecti praetorio, oppressus est. Ita Britanniae decimo anno receptae.

XXIII Per idem tempus a Constantio Caesare in Gallia 20 bene pugnatum est. Circa Lingonas die una adversam et secundam fortunam expertus est. Nam cum repente barbaris ingruentibus intra civitatem esset coactus tam praecipiti necessitate, ut clausis portis in murum funibus tolleretur, vix quinque horis mediis adventante 25 exercitu sexaginta fere milia Alamannorum cecidit. Maximianus quoque Augustus bellum in Africa profligavit domitis Quinquegentianis et ad pacem redactis. Diocletianus obsessum Alexandriae Achilleum octavo fere mense superavit eumque interfecit. Victoria acerbe usus est; totam Aegyptum gravibus proscriptionibus caedibusque foedavit. Ea tamen occasione ordinavit provide multa et disposuit, quae ad nostram aetatem manent.

XXIV Galerius Maximianus primum adversus Narseum 35 proelium insecundum habuit inter Callinicum Carrasque congressus, cum inconsulte magis quam ignave

dimicasset; admodum enim parva manu cum copiosissimo hoste commisit. Pulsus igitur et ad Diocletianum profectus cum ei in itinere occurrisset, tanta insolentia a Diocletiano fertur exceptus, ut per aliquot
 5 passuum milia purpuratus tradatur ad vehiculum ecurrisset; mox tamen per Illyricum Moesiamque contractis copiis rursus cum Narseo, Hormisdæ et Saporis avo, in Armenia maiore pugnavit successu ingenti nec minore consilio, simul fortitudine, quippe qui
 10 etiam speculatoris munus cum altero aut tertio equite susceperit. Pulso Narseo castra eius diripuit; uxores, sorores, liberos cepit, infinitam extrinsecus Persarum nobilitatem, gazam Persicam copiosissimam. Ipsum in ultimas regni solitudines egit. Quare a Diocletiano
 15 in Mesopotamia cum praesidiis tum morante ovans regressus ingenti honore susceptus est. Varia deinceps et simul et viritim bella gesserunt Carpis et Basternis subactis, Sarmatis victis, quarum nationum ingentes captivorum copias in Romanis finibus locaverunt.

Diocletianus moratus callide fuit, sagax praeterea et admodum subtilis ingenii, et qui severitatem suam aliena invidia vellet explere. Diligentissimus tamen et sollertissimus princeps et qui imperio Romano
 25 primus regiae consuetudinis formam magis quam Romanae libertatis invexerit adorarique se iusserit, cum ante eum cuncti salutarentur. Ornamenta gemmarum vestibus calciamentisque indidit. Nam prius imperii
 30 insignia in chlamyde purpurea tantum erat, reliqua communia. Herculius autem propalam ferus et incivili ingenii, asperitatem suam etiam vultus horrore significans. Hic naturae suae indulgens Diocletiano in omnibus est severioribus consiliis obsecutus. Cum tamen
 35 ingravescente aevo parum se idoneum Diocletianus moderando imperio esse sentiret, auctor Herculio fuit, ut in vitam privatam concederent et stationem tuendae rei publicae viridioribus iunioribusque man-

2 darent. Cui aegre collega obtemperavit. Tamen uterque uno die privato habitu imperii insigne mutavit, Nicomediae Diocletianus, Hercules Mediolani, post triumphum inclitum, quem Romae ex numerosis gentibus egerant, pompa ferculorum inlustri, qua Narsei 5 coniuges sororesque et liberi ante currum ducti sunt. Concesserunt tamen Salonas unus, alter in Lucaniam.

XXVIII Diocletianus privatus in villa, quae haud procul a Salonis est, praeclaro otio consenuit, inusitata virtute usus, ut solus omnium post conditum Romanum imperium ex tanto fastigio sponte ad privatae vitae statum civilitatemque remearet. Contigit igitur ei, quod nulli post natos homines, ut cum privatus obisset, inter Divos tamen referretur. 10

LIBER DECIMUS.

15

1 His igitur abeuntibus administratione rei publicae Constantius et Galerius Augusti creati sunt divisusque inter eos ita Romanus orbis, ut Galliam, Italiam, Africam Constantius, Illyricum, Asiam, Orientem Galerius obtineret, sumptis duobus Caesaribus. Constantius tamen contentus dignitate Augusti Italiae atque Africae administrandae sollicitudinem recusavit, vir egregius et praestantissimae civilitatis, divitiis provincialium ac privatorum studens, fisci commoda non admodum adfectans, dicensque melius publicas opes a 25 privatis haberi quam intra unum claustrum reservari, adeo autem cultus modici, ut festis diebus, si amicis numerosioribus esset epulandum, privatorum ei argento 3 ostiatim petito triclinia sternerentur. Hic non modo amabilis, sed etiam venerabilis Gallis fuit, praecipue quod Diocletiani suspectam prudentiam et Maximiani sanguinariam temeritatem imperio eius evaserant. Obiit 30

in Britannia Eboraci principatus anno tertio decimo atque inter Divos relatus est.

- Galerius, vir et probe moratus et egregius re mi- II
 litari, cum Italiam quoque sinente Constantio admini-
 5 strationi suae accessisse sentiret, Caesares duos crea-
 vit, Maximinum, quem Orienti praefecit, et Severum,
 cui Italiam dedit. Ipse in Illyrico moratus est. Ve- 2
 rum Constantio mortuo Constantinus, ex obscuriore
 matrimonio eius filius, in Britannia creatus est impe-
 10 rator et in locum patris exoptatissimus moderator
 accessit. Romae interea praetoriani excito tumultu 3
 Maxentium, Herculi filium, qui haud procul ab urbe
 in villa publica morabatur, Augustum nuncupaverunt.
 Quo nuntio Maximianus Herculus ad spem arrectus
 15 resumendi fastigii, quod invitus amiserat, Romam ad-
 volavit e Lucania, quam sedem privatus elegerat in
 agris amoenissimis consenscens, Diocletianumque etiam
 per litteras adhortatus est, ut depositam resumeret
 potestatem, quas ille irrisas habuit. Sed adversum 4
 20 motum praetorianorum atque Maxenti Severus Caesar
 Romam missus a Galerio cum exercitu venit obsidens-
 que urbem militum suorum scelere desertus est.
 Auctae Maxenti opes confirmatumque imperium. Se-
 verus fugiens Ravennae interfectus est.
- 25 Herculus tamen Maximianus post haec in contione III
 exercitus filium Maxentium nudare conatus seditionem
 et convicia militum tulit. Inde ad Gallias profectus 2
 est dolo composito, tamquam a filio esset expulsus,
 ut Constantino genero iungeretur, moliens tamen Con-
 30 stantinum reperta occasione interficere, qui in Galliis
 et militum et provincialium ingenti iam favore regna-
 bat caesis Francis atque Alamannis captisque eorum
 regibus, quos etiam bestiis, cum magnificum specta-
 culum muneris parasset, obiecit. Detectis igitur in-
 35 sidiis per Faustam filiam, quae dolum viro nuntiave-
 rat, profugit Herculus Massiliaeque oppressus (ex ea
 enim navigare ad filium praeparabat) poenas dedit

iustissimo exitu, vir ad omnem acerbitatem saevitiamque proclivis, infidus, incommodus, civilitatis penitus expers.

IV Per hoc tempus a Galerio Licinius imperator est factus, Dacia oriundus, notus ei antiqua consuetudine 5 et in bello, quod adversus Narseum gesserat, strenuis laboribus et officii acceptus. Mors Galeri confestim secuta. Ita res publica tum a novis quattuor imperatoribus tenebatur, Constantino et Maxentio, filiis Augustorum, Licinio et Maximino, novis hominibus. 10
3 Quinto tamen Constantinus imperii sui anno bellum adversum Maxentium civile commovit, copias eius multis proeliis fudit, ipsum postremo Romae adversum nobiles omnibus exitiis saevientem apud pontem Mul-
4 vium vicit Italiaque est potitus. Non multo deinceps in Oriente quoque adversum Licinium Maximinus res novas molitus vicinum exitium fortuita apud Tarsum morte praevenit.

V Constantinus tamen, vir ingens et omnia efficere nitens, quae animo praeparasset, simul principatum 20 totius orbis adfectans, Licinio bellum intulit, quamquam necessitudo et adfinitas cum eo esset; nam soror Constantia nupta Licinio erat. Ac primo eum in Pannonia secunda ingenti apparatu bellum apud Cib-
25 las instruentem repentinus oppressit omnique Dardania, Moesia, Macedonia potitus numerosas provincias

VI occupavit. Varia deinceps inter eos bella *gesta*, et pax reconciliata ruptaque est. Postremo Licinius navali et terrestri proelio victus apud Nicomediam se
30 dedit et contra religionem sacramenti Thessalonicae 2 privatus occisus est. Eo tempore res Romana sub uno Augusto et tribus Caesaribus, quod numquam alias, fuit, cum liberi Constantini Galliae, Orienti Ita-
3 liaeque praeesent. Verum insolentia rerum secundarum aliquantum Constantinus ex illa favorabili animi
docilitate mutavit. Primum necessitudines persecutus egregium virum filium et sororis filium, commodae

indolis iuvenem, interfecit, mox uxorem, post numerosos amicos.

Vir primo imperii tempore optimis principibus, VII
ultimo mediis comparandus. Innumerae in eo animi
5 corporisque virtutes claruerunt. Militaris gloriae ad-
petentissimus, fortuna in bellis prospera fuit, verum
ita, ut non superaret industriam. Nam etiam Gothos
post civile bellum varie profligavit pace his ad post-
remum data, ingentemque apud barbaras gentes me-
10 moriae gratiam conlocavit. Civilibus artibus et stu- 2
diis liberalibus deditus, adfectator iusti amoris, quem
ab omnibus sibi et liberalitate et docilitate quaesivit,
sicut in nonnullis amicos dubius, ita in reliquos egre-
gius, nihil occasionum praetermittens, quo opulentio-
15 res eos clarioresque praestaret.

Multas leges praecepit, quasdam ex bono et aequo, VIII
plerasque superfluas, nonnullas severas, primusque ur-
bem nominis sui ad tantum fastigium evehere molitus
est, ut Romae aemulam faceret. Bellum adversus 2
20 Parthos moliens, qui iam Mesopotamiam fatigabant,
uno et tricesimo anno imperii, aetatis sexto et sexa-
gesimo, Nicomediae in villa publica obiit. Denuntiata
mors eius est etiam per crinitam stellam, quae in-
usitatae magnitudinis aliquamdiu fulsit; eam Graeci
25 cometen vocant. Atque inter Divos meruit referri.

Is successores filios tres reliquit atque unum fratris IX
filium. Verum Dalmatius Caesar prosperrima indole
neque patruo absimilis haud multo post oppressus est
factione militari [et] Constantio, patrueli suo, sinente
30 potius quam iubente. Constantinum porro bellum 2
fratri inferentem et apud Aquileiam inconsultius proe-
lium adgressum Constantis duces interemerunt. Ita 3
res publica ad duos Augustos redacta. Constantis
imperium strenuum aliquamdiu et iustum fuit. Mox
35 cum et valetudine inprospera et amicis pravioribus
uteretur, ad gravia vitia conversus, cum intolerabilis
provincialibus, militi iniucundus esset, factione Mag-

menti occisus est. Obiit haud longe ab Hispaniis in castro, cui Helenae nomen est, anno imperii septimo decimo, aetatis tricesimo, rebus tamen plurimis strenue in militia gestis exercituique per omne vitae tempus sine gravi crudelitate terribilis. 5

X Diversa Constanti fortuna fuit. A Persis enim multa et gravia perpressus saepe captis oppidis, obsessis urbibus, caesis exercitibus, nullumque ei contra Saporem prosperum proelium fuit, nisi quod apud Singara haud dubiam victoriam ferocia militum amisit, qui pugnam seditiose et stolide contra rationem 10 belli die iam praecipiti poposcerunt. Post Constantis necem Magnentio Italiam, Africam, Gallias obtinente etiam Illyricum res novas habuit, Vetranione ad imperium consensu militum electo. Quem grandaevum 15 iam et cunctis amabilem diuturnitate et felicitate militiae ad tuendum Illyricum principem creaverunt, virum probum et morum veterum ac iucundae civilitatis, sed omnium liberalium artium expertem adeo, ut ne elementa quidem prima litterarum nisi grandaevus 20 et iam imperator acceperit.

XI Sed a Constantio, qui ad ultionem fraternalis necis bellum civile commoverat, abrogatum est Vetranioni imperium; novo inusitatoque more consensu militum 2 deponere insigne compulsus. Romae quoque tumultus 25 fuit Nepotiano, Constantini sororis filio, per gladiatoriam manum imperium vindicante, qui saevis exordiis dignum exitum nactus est. Vicesimo enim atque octavo die a Magnentianis ducibus oppressus poenas dedit. Caput eius pilo per urbem circumlatum est, gravissimaeque proscriptiones et nobilium caedes fuerunt. 30

XII Non multo post Magnentius apud Mursam profligatus acie est ac paene captus. Ingentes Romani imperii vires ea dimicatione consumptae sunt, ad quaelibet bella externa idoneae, quae multum triumphorum 35 possent securitatisque conferre. Orienti mox a Constantio Caesar est datus patrum filius Gallus, Magnen-

tiusque diversis proeliis victus vim vitae suae apud Lugdunum attulit imperii anno tertio, mense septimo, frater quoque eius *Decentius* Senonibus, quem ad tuendas Gallias Caesarem miserat.

- 5 Per haec tempora etiam a Constantio multis in- XIII
civilibus gestis Gallus Caesar occisus est, vir natura
ferus et ad tyrannidem pronior, si suo iure imperare
licuisset. Silvanus quoque in Gallia res novas molitus
ante diem tricesimum extinctus est, solusque imperio Ro-
10 mano eo tempore Constantius princeps et Augustus fuit.

- Mox Iulianum Caesarem ad Gallias misit, patrelem XIV
suum, Galli fratrem, tradita ei in matrimonium
sorore, cum multa oppida barbari expugnassent, alia
obsiderent, ubique foeda vastitas esset Romanumque
15 imperium non dubia iam calamitate nutaret. A quo
modicis copiis apud Argentoratum, Galliae urbe,
ingentes Alamannorum copiae extinctae sunt, rex nobil-
lissimus captus, Galliae restituta. Multa postea per 2
eundem Iulianum egregie adversum barbaros gesta
20 sunt summotique ultra Rhenum Germani et finibus
suis Romanum imperium restitutum.

- Neque multo post, cum Germaniciani exercitus a XV
Gallarum praesidio tollerentur, consensu militum Iu-
lianus factus Augustus est, interiectoque anno ad Illy-
25 ricum obtinendum profectus Constantio Parthicis pro-
eliis occupato. Qui rebus cognitis ad bellum civile con-
versus in itinere obiit inter Ciliciam Cappadociamque 2
anno imperii octavo et tricesimo, aetatis quinto et
quadragesimo, meruitque inter Divos referri, vir egre-
30 giae tranquillitatis, placidus, nimium amicis et fami-
liaribus credens, mox etiam uxoribus deditior, qui
tamen primis imperii annis ingenti se modestia egerit,
familiarium etiam locupletator neque inhonores sinens,
quorum laboriosa expertus fuisset officia, ad severita-
35 tem tamen propensior, si suspicio imperii moveretur,
mitis alias, et cuius in civilibus magis quam in ex-
ternis bellis sit laudanda fortuna.

- XVI Hinc Iulianus rerum potitus est ingentique apparatu Parthis intulit bellum, cui expeditioni ego quoque interfui. Aliquot oppida et castella Persarum in deditionem accepit vel vi expugnavit Assyriamque populatus castra apud Ctesiphontem stativa aliquamdiu 5
- 2 habuit. Remeansque victor, dum se inconsultius proeliis inserit, hostili manu interfectus est VI Kal. Iul., imperii anno septimo, aetatis altero et tricesimo atque inter Divos relatus est, vir egregius et rem publicam insigniter moderaturus, si per fata licuisset. 10
- 3 Liberalibus disciplinis adprime eruditus, Graecis doctior atque adeo, ut Latina eruditio nequaquam cum Graeca scientia conveniret, facundia ingenti et prompta, memoriae tenacissimae, in quibusdam philosopho propior. In amicos liberalis, sed minus diligens quam 15 tantum principem decuit. Fuerunt enim nonnulli, qui vulnere gloriae eius inferrent. In provinciales iustissimus et tributorum, quatenus fieri posset, repressor. Civilis in cunctos, mediocrem habens aerarii curam, gloriae avidus ac per eam animi plerumque inmodici, 20 religionis Christianae nimius insectator, perinde tamen, ut cruore abstineret, M. Antonino non absimilis, quem etiam aemulari studebat.
- XVII Post hunc Iovianus, qui tunc domesticus militabat, ad obtinendum imperium consensu exercitus lectus 25 est, commendatione patris militibus quam sua notior. Qui iam turbatis rebus exercitu quoque inopia laborante uno a Persis atque altero proelio victus pacem cum Sapore, necessariam quidem, sed ignobilem, fecit multatus finibus, ac nonnulla imperii Romani parte 30
- 2 tradita. Quod ante eum annis mille centum et duobus de viginti fere, ex quo Romanum imperium conditum erat, numquam accidit. Quin etiam legiones nostrae ita et apud Caudium per Pontium Telesinum et in Hispania apud Numantiam et in Numidia sub 35 iugum missae sunt, ut nihil tamen finium traderetur. Ea pacis condicio non penitus reprehendenda foret, si

- foederis necessitatem tum cum integrum fuit mutare
 voluisset, sicut a Romanis omnibus his bellis, quae
 commemoravi, factum est. Nam et Samnitibus et
 Numantinis et Numidis confestim bella inlata sunt
 5 neque pax rata fuit. Sed dum aemulum imperii vere- 3
 tur, intra Orientem residens gloriae parum consuluit.
 Itaque iter ingressus atque Illyricum petens in Gala-
 tiae finibus repentina morte obiit, vir alias neque iners
 neque imprudens.
- 10 Multi exanimatum opinantur nimia cruditate (inter XVIII
 cenandum enim epulis indulserat), alii odore cubiculi,
 quod ex recenti tectorio calcis grave quiescentibus
 erat, quidam nimietate prunarum, quas gravi frigore
 adoleri multas iusserat. Decessit imperii mense sep- 2
 15 timo, tertio decimo Kal. Mart., aetatis, ut qui pluri-
 mum vel minimum tradunt, tertio et tricesimo anno,
 ac benignitate principum, qui ei successerunt, inter
 Divos relatus est. Nam et civilitati propior et natura
 admodum liberalis fuit.
- 20 Is status erat Romanae rei Ioviano eodem et Var- 3
 roniano consulibus anno urbis conditae millesimo cen-
 tesimo et octavo decimo. Quia autem ad inclitos prin-
 cipes venerandosque perventum est, interim operi
 modum dabimus. Nam reliqua stilo maiore dicenda
 25 sunt. Quae nunc non tam praetermittimus, quam ad
 maiorem scribendi diligentiam reservamus.
-

INDEX NOMINUM.

- Achaia IV, 3. V, 4. 6. 7. VI, 19. VII, 19
 Achilles II, 11
 Achilleus IX, 22. 23
 M. Acilius Glabrio IV, 3
 Actium VII, 7
 Adherbal IV, 26
 Adiabeni VIII, 18
 Adiabenicus VIII, 18
 Aegyptus III, 1. IV, 6. VI, 21. VII, 6. 7. 9. VIII, 18. IX, 22. 23
 Aelianus IX, 20
 Aelius *v.* Hadrianus
 Aemilianus IX, 5. 6
 L. Aemilius cos. (a. 529). III, 5
 Mam. Aemilius dict. I, 19
 M. Aemilius Lepidus cos. (676) VI, 1. 5. 23. VII, 2. 3. 8
 L. Aemilius Paulus cos. (a. 538) III, 10
 L. Aemilius Paulus cos. (a. 586) IV, 6. 7
 M. Aemilius Paulus cos. (a. 499) II, 22
 Aequi II, 1
 Aetoli IV, 5
 L. Afranius VI, 20
 Afri II, 18—22. 24. 25. 27. III, 10. 11. 14. 15. 20. 22
 Africa II, 21. 22. 23. 25. III, 20. 22. IV, 4. 12. 14. 19. 21. V, 9. VI, 23. VIII, 18. IX, 2. 22. 23. X, 1. 10
 Africanus *v.* Cornelius
 Agrigentum III, 14
 M. Agrippa VII, 5
 Agrippina (urbs) VIII, 2. IX, 9. 17
 Alamanni IX, 8. 23. X, 3. 14
 Albani (Italiae) I, 4
 Albani (Asiae) VI, 14. VIII, 3
 Albinus *v.* Clodius *et* Postumius
 Albis VII, 9
 Alexander Macedo II, 7
 Alexander *v.* Aurelius
 Alexandria II, 7. VI, 21. 22. IX, 23
 Alexandrianae thermae VII, 15
 Alexandrini legati II, 15
 Algidus I, 17. 18
 Allectus IX, 22
 Allia I, 20. II, 2
 Alma mons IX, 17
 Alpes III, 5. 8. VI, 17. VII, 9
 Alpes Cottiae VII, 14
 Altinum VIII, 10
 Amandus IX, 20
 Ambrones V, 1
 Amisos VI, 8
 Ancus Marcius I, 5. 6
 Andriscus IV, 14
 C. Anicius IV, 6. 8

- Anio II, 5
 Annius *v.* Antoninus
 Antemates I, 2
 Anthemusia VIII, 3
 Antiochia VI, 14. VIII, 10.
   IX, 13
 Antiochenses VI, 14
 Antiochus (II.) III, 1
 Antiochus (III.) IV, 3. 4. 5
 Antiochus (Epiphanes) IV, 6
 Antoniniana thermae VIII, 20
 T. Aurelius Antoninus Fulvius
   Boionius Pius VIII, 7—11
 M. (Aurelius) Antoninus Verus
   VIII, 9. 10. 11. X, 16
 L. Annius Antoninus Verus
   VIII, 9. 10
 L. Antoninus Commodus VIII,
   13. 15
 M. Aurelius Antoninus Bassianus
   idemque Caracalla VIII,
   19. 20. 22
 M. Aurelius Antoninus (Helio-
   gabalus) VIII, 22
 C. Antonius cos. (691) VI, 15
 L. Antonius cos. (713) VII, 3
 M. Antonius cos. (710) VII, 1
   —4. 6—8
 Anullinus IX, 19
 Aper IX, 18. 20
 Apollonia VI, 10
 Apollonius Chalcedonius VIII,
   12
 Appia via II, 9
 Appion VI, 11
 Apulia II, 8. 17. III, 10. 12.
   VI, 7
 Aquileia IX, 1. X, 9
 C. Aquilius Florus II, 20
 Aquitania VII, 5. 9. IX, 10
 Arabes VI, 14. VIII, 3; interio-
   res VIII, 18
 Arabia VIII, 3
 Arabicus VIII, 18
 Archelaus (dux Mithridatis)
   V, 6
 Archelaus Cappadox VII, 11
 Ardea I, 8
 Argentoratum X, 14
 Argos II, 14
 Ariarathes Cappadox IV, 20
 Ariaratus IV, 20
 Ariminum II, 16. III, 8. V, 8.
   VI, 19
 Ariobarzanes V, 5
 Aristarchus VI, 14
 Aristo V, 6
 Aristobulus VI, 16
 Aristonicus IV, 20
 Armenia IV, 2
 Armenia VI, 8. VII, 9. 14.
   VIII, 3. 6. 10; maior IX, 25;
   minor V, 5. VI, 8. 12. 14.
 Armeniacum regnum VI, 9
 Armenii VI, 9
 Armorium IX, 21
 Arruns I, 10
 Artaces VI, 14
 Artaxata VI, 13
 Arverni IV, 22. VI, 17
 Arzianene VI, 9
 Asclepiodotus IX, 22
 Asia III, 14. IV, 4. 6. 18. 20.
   V, 4. 5. 6. 7. VI, 6. 14.
   VII, 3. 5. 6. IX, 8. X, 1
 Asiagenes *v.* Cornelius
 Asina *v.* Cornelius
 Hierius Asinius V, 3
 Assyria VIII, 3. 6. 10. X, 16
 Atella VII, 8
 Athenae V, 6
 C. Atilius Bulcus cos. III, 3
 M. Atilius Regulus cos. (487)
   II, 17. 24
 M. Atilius Regulus cos. (498)
   II, 21. 25
 Attalus rex III, 14
 Attalus (Philadelphus) IV, 4. 8
 Attalus (Philometor) IV, 18. 20
 Attalus (Paphlagoniae) VI, 14
 Cn. Aufidius Orestes cos. VI, 8
 Caesar Augustus Octavianus

- I, 12. VII, 1. 3. 4. 6. 7. 8.
 12. 15. VIII, 2. 5
 Aurelia via VII, 16
 Aurelianus IX, 13. 14. 15. 17
 Aurelius *cf.* Antoninus
 Aurelius Alexander VIII, 23
 M. Aurelius Cotta cos. (680)
 VI, 6
 Aureus mons IX, 17. 20
 Aurunculeius VI, 17
 Aventinus mons I, 5
- B**
 Babylon VIII, 3
 Bacaudae IX, 20
 Balbinus IX, 2
 Bassianus *v.* Antoninus
 Bassus *v.* Ventidius
 Basternae IX, 25
 Belgica IX, 21
 Beneventum II, 16
 Berenice VI, 11
 Bessi VI, 10
 Betriacum VII, 17
 L. Bibulus cos. VI, 17. 19
 Bithynia IV, 5. 6. 8. 20. V, 5.
 VI, 6. 8
 Bituitus IV, 22.
 Blaesus *v.* Sempronius
 Bocchus IV, 27
 Boionius *v.* Antoninus
 Bononia IX, 21
 Bonosus IX, 17
 Bosphorani VIII, 3
 Bosphorus V, 5. VI, 12. VII, 9
 Brittani VI, 17. VII, 3
 Britannia VII, 14. 19. VIII, 19.
 X, 1. 2; Britanniae VII, 13.
 IX, 21. 22
 Britannicus VII, 13
 Britannicus Oceanus VI, 17
 Brittii II, 12. III, 12. 19
 Brundisini II, 17
 Bruti duo VI, 25; *cf.* Iunius
 Budalia IX, 4
 Burdigala IX, 10
- Burziao VI, 10**
Byzantium VI, 6. VII, 19
- C**
 Cabira VI, 8
 Cabyle VI, 10
 Q. Caecilius cos. (548) III, 19
 C. Caecilius Metellus cos. (641)
 IV, 25
 L. Caecilius Metellus cos. (a.
 503) II, 24
 L. Caecilius Metellus cos. (a.
 631) IV, 21. 23
 Q. Caecilius Metellus (Mace-
 donicus) IV, 13. 14. 16
 Q. Caecilius Metellus cos. (645)
 IV, 27
 Q. Caecilius Metellus Creticus
 VI, 11. 16
 Q. Caecilius Metellus Pius VI,
 1. 5
 Caelius mons I, 4
 Caeninenses I, 2
 Caenophrurum IX, 15
 Caepio *v.* Servilius
 Caesar *v.* Iulius
 Caesarea (Cappadociae) VII,
 11
 Caesarea (Mauritaniae) VII, 10
 Caesarea (Palaestinae) VII, 10
 Caesareae civitates VII, 10
 Calabria III, 12
 Caligula VII, 12. 13. 14. 23
 Callaeci IV, 19
 Callatis VI, 10
 Callinicum IX, 24
 L. Calpurnius Bestia cos. (643)
 IV, 26
 Calvinus *v.* Domitius
 Camillus *v.* Furius
 Campania I, 8. II, 8. 12. III,
 12. 14. V, 4. VII, 8. 11.
 VIII, 7. 11
 Campus Martius VII, 8
 Cannae III, 10
 Cantabria VII, 9

- Capitolium I, 6. 8. 20. IV, 8.
 VII, 13. 18. 23. IX, 11.
 Cappadocia IV, 6. V, 5. VII,
 11. X, 15
 Cappadox IV, 20. VII, 11
 Capua V, 7. VI, 7
 Caracalla *v.* M. Aurelius An-
 toninus Bassianus
 Carausius IX, 21. 22
 Carbo *v.* Papirius
 Cardueni VIII, 3
 Carinus IX, 18. 19. 20
 Carnuntum VIII, 13
 Carpi IX, 25
 Carrae VI, 18. IX, 24
 Carrinas V, 8
 Carthaginenses II, 20. 21. 25.
 26. 27. III, 2. 7. 8. 11. 20
 —23. IV, 10
 Carthago II, 21. 25. 27. III,
 7. 11. 22. IV, 3. 10. 12. 21
 Carthago Hispaniae III, 15
 Carthalo III, 16
 Carus IX, 18. 19
 Casca *v.* Servilius
 C. Cassius VI, 18. 25. VII, 3. 4
 Sp. Cassius I, 12
 C. Cassius Longinus cos. (630)
 IV, 22
 Catalauni IX, 13
 Catilina *v.* Sergius
 Catinenses II, 19
 Cato *v.* Porcius
 Catti VII, 23
 Catulus *v.* Lutatius
 Caudium X, 17
 Celtiberia IV, 16
 Censorinus *v.* Manlius
 Chaeronensis VIII, 12
 Chalcedon VI, 6
 Chalcedonius VIII, 12
 Christiana religio X, 16
 Cibalae X, 5
 Cicero *v.* Tullius
 Cilicia VI, 1. 3. VII, 19. X, 15
 Cimbri IV, 25. 27. V, 1. 2
 Cimbricum bellum V, 1
 Cincinnatus *v.* Quintius
 Cineas II, 12. 13
 Cinna *v.* Cornelius
 Circesium IX, 2
 Claudia aqua II, 9
 Claudius imp., Drusi f. VII,
 13. 19
 Claudius imp. (Gothicus) IX,
 11. 12. 22
 Ap. Claudius decemvir I, 18
 Ap. Claudius censor II, 9
 Ap. Claudius cos. (486) II,
 16. 18
 Ap. Claudius VI, 2
 C. Claudius Canina cos. (481)
 II, 15
 M. Claudius Marcellus cos.
 (532) III, 6. 12. 14. 16
 (Claudius) Marcellus cos. (588)
 IV, 9
 (Claudius) Marcellus cos. (705)
 VI, 19
 Ap. Claudius Nero cos. (547)
 III, 18
 P. Claudius Pulcher cos. (505)
 II, 26
 Cleopatra VI, 22. VII, 6. 7
 Clodius Albinus VIII, 18
 A. Cluentius V, 3
 Clypea II, 21
 Coche IX, 18
 Colchi VI, 14. VIII, 3.
 Collatinus *v.* Tarquinius
 Collina porta V, 8
 Commagene VII, 19
 Commodus *v.* Antoninus
 Concordia VIII, 10
 Constans X, 9. 10
 Constantia X, 5
 Constantinopolis VI, 6. IX, 15
 Constantinus (Magnus) IX, 22.
 23. X, 2—6. 11. 12
 Constantinus (Magni filius) X, 9
 Constantius (Constantini Magni
 pater) IX, 22. 23. X, 1. 2

- Constantius (Constantini Magni filius) X, 9—13. 15
 Corinthii IV, 14
 Corinthus IV, 14
 Coriolanus *v.* Marcius
 Corioli I, 14. 15
 Cn. Cornelius Asina cos. (494) II, 20
 P. Cornelius (Asina) cos. (533) III, 7
 L. Cornelius Cinna cos. V, 4. 7
 Cn. Cornelius Dolabella cos. II, 10
 L. Cornelius Faustus VI, 23
 Cornelius Fuscus VII, 23
 C. Cornelius Gallus VII, 7
 Cornelius Lentulus cos. (479) II, 14
 L. Cornelius Lentulus cos. (517) III, 2
 P. Cornelius Lentulus cos. (683) VI, 8
 P. Cornelius Rufinus cos. II, 9
 (Cornelius) Scipio cos. (671) V, 7
 Cn. Cornelius Scipio cos. (532) III, 6. 11. 13. 14. 15
 L. (Cornelius) Scipio cos. (495) II, 20
 P. Cornelius Scipio cos. (536) III, 8. 9. 11. 13. 14. 15
 P. Cornelius Scipio cos. (563) IV, 3
 P. Cornelius Scipio (socer Pompei) VI, 23
 P. Cornelius Scipio Africanus cos. (549) III, 15—18. 20—23. IV, 3. 4. 10. VI, 23
 P. Cornelius Scipio Africanus iunior cos. (607) IV, 10. 11. 12. 14. 17. 19. 21
 L. Cornelius Scipio Asiagenes III, 16. IV, 4
 P. Scipio Nasica cos. (643) IV, 26
 L. Cornelius Sulla IV, 27. V, 3. 4. 6—9. VI, 1. 23.
 Corsica II, 20
 Corvinus *v.* Valerius
 Corycus VI, 3
 C. Cosconius VI, 4
 Cottius rex VII, 14
 Cotys IV, 6
 Crassus *v.* Licinius
 Creta VI, 16
 Creticum bellum VI, 11
 Crinitus *v.* Traianus
 Crixus VI, 7
 Crustumini I, 2
 Ctesiphon VIII, 3. IX, 10. 18. X, 16
 M. Curius Dentatus cos. (464) II, 9
 M. Curius Dentatus cos. (479) II, 14
 Cursor *v.* Papirius
 Cyrene VI, 11
 Cyzicus VI, 6. 8. VIII, 18
 Daci VII, 9. 23
 Dacia VIII, 2. 6. IX, 8. 15. 22. X, 4; ripensis IX, 13
 Dalmatae V, 7
 Dalmatia IV, 23. VI, 1. 4. VII, 9. IX, 19
 Dalmatius Caesar X, 9
 Danubius VI, 2. 10. VIII, 2. IX, 8. 15
 Daphnenses VI, 14
 Dardani V, 7. VI, 2
 Dardania X, 5
 Decentius X, 12
 Decibalus VIII, 2. 6
 Decius cos. (475) II, 13
 Decius (imp.) IX, 4
 Deiotarus VI, 14
 Demetrius IV, 2. 3
 Dentatus *v.* Curius
 Diadumenus VIII, 21
 Diocletianus IX, 19. 22—28. X, 1. 2
 Diogenes V, 6
 Dolabella *v.* Cornelius
 Domitianus VII, 23. VIII, 1

- Domitius V, 9
 L. Domitius pr. VI, 1
 Sex. Domitius Calvinus IV, 22
 Drusus VII, 9. 12. 13
 C. Duillius cos. (494) II, 20
- Eboracum VIII, 19. X, 1
 Edessa VIII, 20
 Ephesus V, 5
 Epirus II, 11. 13. IV, 8. VI, 19. VII, 7
 Esquilinus mons I, 7
 Eumenes IV, 4. 6. 8. 18. 20
 Eumenia IV, 4
 Euphrates VI, 18. VIII, 6. IX, 2
 Eutropius X, 16
 Europa IV, 4
- Fabia familia I, 16
 Fabius historicus III, 5
 C. Fabius cos. (275) I, 16
 C. Fabius Licinius cos. (481) II, 15
 Q. Fabius Maximus mag. equit. II, 8. 9
 Q. Fabius Maximus II, 9
 Q. Fabius Maximus (Cunctator) cos. (545) III, 9. 10. 16
 C. Fabius Pictor cos. (485) II, 16
 Fabricius II, 12. 14
 Falisci I, 20. II, 28
 Famea IV, 10
 Fausta X, 3
 Galeria Faustina iunior VIII, 10
 Faustus v. Cornelius
 Felicissimus IX, 14
 Fidenae I, 19
 Fidenates I, 2. 4. 19
 Flaccus v. Fulvius
 Flaminius v. Quintius
 Flaminius cos. (537) III, 9
 Florianus IX, 16
 Forum VII, 16; transitorium VII, 23; Traiani VIII, 5. 13
 Franci IX, 21. X, 3
 Fronto VIII, 12
- Fulvius cf. Antoninus
 Cn. Fulvius cos. (543) III, 14
 M. Fulvius IV, 5
 Q. Fulvius cos. (490) II, 18
 Cn. Fulvius Centumalus cos. (525) III, 4
 Fulvius Flaccus cos. (517) III, 2
 Ser. Fulvius Nobilior cos. (499) II, 22
 L. Furius II, 6
 Furius Camillus I, 20. II, 1. 4
 C. Furius Placidus cos. (503) II, 24
- Gabii I, 8
 Gaius Caesar v. Caligula
 Galatia VI, 14. VII, 10. X, 17
 Ser. Galba VII, 16. 17
 Galeria v. Faustina
 Galerius v. Maximianus
 Galli I, 20. II, 5. 6. 10. III, 5. 6. 8. IV, 22. V, 1. VII, 16. VIII, 2. 8. IX, 17. X, 1; transalpini IV, 22
 Gallia II, 16. IV, 23. 25. 27. VI, 17. 19. VII, 9. VIII, 18. 23. IX, 4. 8. 9. 10. 13. 18. 19. 20. 23. X, 6. 13. 14.
 Galliae VII, 3. IX, 8. 9. 17. X, 1. 3. 10. 12. 14. 15
 Gallienus IX, 7. 8. 11
 Gallus cf. Cornelius
 Gallus Caesar X, 12. 13. 14
 Gallus Hostilianus IX, 5
 Gentius IV, 6. 8
 L. Genucius cos. (389) II, 4
 Germani V, 1. VI, 17. VII, 9. 12. VIII, 12. 15. IX, 1. 7. 8. X, 14
 Germania VI, 17. VII, 9. 19. VIII, 2
 Germaniciani exercitus VII, 17. X, 15
 Geta VIII, 19
 Gordianus senior IX, 2
 Gordianus Augustus IX, 2. 3

- Gothi IX, 8. 11. 13. X, 7
 Gracchus *v.* Sempronius
 Graeci III, 12. VIII, 10. X, 8.
 Graecia II, 13. 14. III, 14. IV,
 2. 14. V, 6. 7. VI, 19. 20.
 IX, 8
- Aelius Hadrianus VIII, 6. 8.
 11. 17
 Haemus mons VI. 10
 Hamilcar II, 21
 Hannibal III, 7—23. IV, 3. 4.
 5. V, 1. VI, 7
 Hanno III, 14. 20
 Hasdrubal, Hannibalis frater
 III, 8. 11. 13. 14. 15. 18
 Hasdrubal, dux in Sardinia
 III, 13
 Hasdrubal, ultimus dux Car-
 thaginiensium IV, 10. 14
 Helena castrum X, 9
 Heliogabalus VIII, 22; *cf.* An-
 toninus
 Helvetii VI, 17
 Heraclea IX, 15
 Hercules *v.* Maximianus
 T. Herennius V, 3
 Hiberi VIII, 3
 Hiberia VI, 14
 Hierius Asinius V, 3
 Hiempsal IV, 26
 Hierda V, 9
 Hiero II, 18. 19. III, 1. 2
 Hierosolyma VI, 14. VII, 9.
 19. 20. 21
 Hirtius cos. (711) VII, 1
 Hirtuleius VI, 1
 Hispani III, 15. IV, 16. VII, 16
 Hispania III, 7. 8. 11. 13. 14.
 18. 20. IV, 16. 17. 27. VI,
 1. 5. VIII, 2. 6. X, 17
 Hispaniae III, 13. 15. 17. 18.
 IV, 16. VI, 1. 20. 24. VII,
 3. IX, 8. X, 9
 Hister urbs VI, 10
 Histri III, 7
- M. Horatius Pulvillus cos. (245)
 I, 10
 Hormisda IX, 25
 C. Hostilius Mancinus cos. (617)
 IV, 17
 Tullus Hostilius I, 4
- Ianiculus I, 5
 Ianus Geminus IX, 2
 Illyricum IV, 6. VI, 4. 17.
 VII, 9. IX, 8. 11. 15. 19. 25.
 X, 1. 2. 10. 15. 17
 Illyrii III, 4. IV, 7. 8.
 Indi VII, 10
 India VIII, 3
 Ingenuus IX, 8
 Interamna IX, 5
 Iovianus X, 17. 18
 Isauri VI, 3
 Isauria VI, 5. VIII, 5
 Isauricus VI, 3
 Isium VII, 23
 Italia *passim*
 Italica VIII, 2. 6
 Italicum bellum, quod et so-
 ciale V, 9
 Ituraei VI, 14
 Iuba (Numidiae rex) VI, 23
 Iuba (Mauritaniae rex) VII, 10
 Iudaea VI, 14. VII, 19
 Iudaei VI, 14. 16
 Iugurtha IV, 26. 27. V, 1.
 VI, 1
 Iulia VIII, 20
 Iulianus imp. X, 14—16
 Iulianus *v.* Salvius
 C. Iulius Caesar I, 12. VI, 17.
 19—25. VII, 1. 2. 3. 13
 Sex. Iulius Caesar cos. (663)
 V, 3
 C. Iunius cos. (505) II, 26
 D. Iunius Brutus IV, 19
 L. Iunius Brutus cos. (245) I,
 8—11. VI, 25
 (M. Iunius) Brutus VI, 25. VII,
 3. 4

- L. Iunius Libo cos. (487) II, 17
 D. Iunius Silanus cos. (692) VI, 16
 M. Iunius Silanus cos. (645) IV, 27
 Iuppiter I, 8
 P. Iuventius IV, 13

 Lacedaemonii II, 21. IV, 2
 Laelianus IX, 9
 C. Laelius cos. (564) IV, 4
 Laevinus v. Valerius
 Lamponius V, 8
 T. Larcus dict. I, 12
 Latini I, 5. 18. II, 6. 7
 Lentulus v. Cornelius
 Leptis VIII, 18
 Libo v. Iunius
 Liburnae naves II, 20
 Libya VI, 11
 Libyssa IV, 5
 Licinius (imp.) X, 4—6
 P. Licinius cos. (583) IV, 6
 M. Licinius Crassus cos. (699) VI, 7. 18. VII, 5. 9
 P. Licinius Crassus IV, 20
 L. Licinius Lucullus cos. (680) VI, 6—11
 M. Licinius Lucullus VI, 7. 8. 10
 Licinius Valerianus IX, 7
 Ligures III, 2. 8
 Lilybaeum II, 27
 Lingones IX, 23
 M. Livius Salinator cos. (547) III, 18
 M. Lollius VII, 10
 Lorium VIII, 8
 Lucani II, 12. 14
 Lucania IX, 13. 27. X, 2
 Lucretia I, 8—10
 Sp. Lucretius Tricipitinus cos. (245) I, 10
 Lucullus v. Licinius
 Lugdunum VIII, 18. X, 12
 Lusitani IV, 19. 27
 Lusitania IV, 9. 16. 27
 C. Lutatius Catulus cos. (512) II, 27
 Q. Lutatius Catulus cos. (513) II, 28
 Q. (Lutatius) Catulus cos. (652) V, 1. 2
 Q. (Lutatius) Catulus cos. (676) VI, 1. 5
 Lycia VI, 3. VII, 19 *

 Macedones IV, 7
 Macedonia III, 12—14. IV, 6. 7. 13. 14. 15. 27. VI, 1. 2. 5. 7. 10. 19. VII, 3. IX, 8. 11. X, 5
 Macedonicum bellum IV, 1. 3. VI, 8. 11
 Macrinus v. Opilius
 Madena VIII, 3
 Maedi V, 7
 Magentiani duces X, 11
 Magentius X, 9. 10. 12
 Magnesia IV, 4
 Mago III, 13. 15
 Mamaea VIII, 23
 Mancinus v. Hostilius
 M. Manilius cos. (605) IV, 10
 A. Manlius cos. (513) II, 28
 M. Manlius cos. (649) V, 1
 L. Manlius Censorinus cos. (605) IV, 10
 Manlius Torquatus II, 5
 T. Manlius Torquatus cos. (519) III, 3. 12. 13
 L. Manlius Vulso cos. (498) II, 21
 Marcellus v. Claudius
 C. Marcius II, 5
 Q. Marcius Coriolanus I, 15
 L. Marcius Philippus cos. (663) V, 3
 Q. Marcius Philippus cos. (568) IV, 5
 Q. Marcius Rex cos. (636) IV, 23

- Marcomannicum bellum VIII, 12. 13.
 Marcomedi VIII, 3
 Margus IX, 20
 Mariana pars V, 8. 9. VI, 1
 C. Marius cos. sexies IV, 27. V, 1—4. 7. 8
 Marius iunior cos. (672) V, 8
 Marius (imp.) IX, 9
 Mars I, 1
 Marsi V, 3
 Martius campus VII, 8
 Masinissa III, 22. IV, 6. 11
 Massilia X, 3
 Mauritania IV, 27. V, 9. VI, 23. VII, 10
 Maxentius X, 2—4
 Maximianus Galerius IX, 22. 24. X, 1. 2. 4
 Maximianus Herculus IX, 20—23. 27. X, 1—3
 Maximinus Augustus IX, 1. 2
 Maximinus Caesar X, 2. 4
 Mazaca VII, 11
 Mediolanum III, 6. IX, 11. 27
 L. Memmius cos. IV, 9
 Mesopotamia VI, 8. VIII, 3. 6. IX, 7. 8. 10. 25. X, 8. 10
 Messenii VIII, 3
 Micipsa IV, 26
 M. Minucius Rufus cos. (533) III, 7
 Minucius Rufus IV, 27
 Mithridates Ponticus IV, 20;
 Magnus VI, 22. IV, 20. V, 4—7. 9. VI, 6—10. 12. 16
 Mithridaticum bellum V, 4. VI, 8. 11. 14. 16
 Moesia IX, 5. 15. 17. 25. X, 5.
 Moesiae duae IX, 15
 Mogontiacum VII, 13. IX, 9
 Q. Mucius Scaevola cos. (637) IV, 23
 Mulvis pons VIII, 17. X, 4
 Mummius IV, 14
 Munda VI, 24
 L. Murena cos. (692) VI, 16
 Mursa IX, 8. X, 12
 Nabis IV, 2
 Narbo IV, 23. IX, 18
 Narseus IX, 22. 24. 25. 27. X, 4
 Nasica v. Cornelius Nepotianus X, 11
 Nero VII, 14. 17. 18. 23
 Neronianae thermae, nunc Alexandrianae VII, 15
 Nerva VIII, 1
 Nicomedenses IV, 5
 Nicomedes IV, 8. 20
 Nicomedes (Philopator) V, 5. VI, 6
 Nicomedia IX, 27. X, 6. 8
 Niger v. Pescennius Nilus VI, 22
 Nisibis VI, 9
 Nobilior v. Fulvius Nola III, 12
 Nomentana via VII, 15
 Norbanus cos. (671) V, 7
 Noricum IX, 7
 Numa Pompilius I, 2. 5. III, 3. VIII, 8. 9
 Numantia IV, 17. X, 17
 Numantini IV, 17. 19. X, 17
 Numerianus IX, 18—20
 Numidae II, 24. III, 20. 22. IV, 11. 26. X, 17
 Numidia III, 20. IV, 6. 27. V, 1. X, 17
 Occidens IX, 11. 13
 Oceanus VI, 17. VII, 13
 Octavianus v. Augustus Cn. Octavius cos. (667) V, 4
 Odenathus IX, 10. 11. 13
 Oenomaus VI, 7
 Q. Ogulnius cos. (485) II, 16
 Olympus urbs VI, 3
 Opilius Macrinus VIII, 21
 Oppius Sabinus VII, 23

- Orchades VII, 13
 Oriens VI, 20. VII, 3. 6. IX,
   2. 10. 11. 13. 17. 18. 22. X,
   1. 2. 4. 6. 12. 17
 Orodos VI, 14. 18. VII, 5
 Osdroëna VIII, 20
 Osdroëni VIII, 3
 Otacilius cos. (491) II, 19
 Otho VII, 16. 17

P
 Pacorus VII, 5
 Palaeopharsalus VI, 20
 Palaestina VII, 10. 19
 Palatinus mons I, 1
 Palatium VII, 12. 14. 23. VIII,
   17. IX, 2
 Pamphylia VI, 1. 3
 Pannonia VII, 9. IX, 4; infe-
   rior IX, 4; secunda X, 5
 Pannonicum bellum VII, 9
 Pannonii VIII, 13. IX, 17
 Pansa cos. (711) VII, 1
 Panticapaeum VII, 9
 Paphlagonia V, 5. VI, 8. 14
 Cn. (Papirius) Carbo cos. (641)
   IV, 25
 Cn. Papirius Carbo cos. (672)
   V, 8. 9
 L. Papirius Cursor dict. II, 8;
   cos. (435) II, 9
 Parthenius VIII, 1
 Parthenopolis VI, 10
 Parthi VI, 18. VII, 5. 6. 9. 14.
   VIII, 3. 10. 18. 20. IX, 2.
   7. 8. 19. X, 8. 16
 Parthomasiris VIII, 3
 Peligni V, 3
 Pergamus IV, 20
 Perperna cos. (624) IV, 20
 Persae VI, 8. 9. 18. VII, 5. 6.
   9. VIII, 23. IX, 2. 7. 10. 18.
   25. X, 10. 16. 17
 Perseus IV, 6—8. 15
 Persis VIII, 3. 5. IX, 19
 Pertinax VIII, 16. 18
 Perusia VII, 3

 Pescennius Niger VIII, 18
 M. Petreius VI, 20. 23
 Petronius Secundus VIII, 1
 Pharnaces VI, 12. 22
 Phaselis VI, 3
 Philippi VII, 3
 Philippus (rex) III, 12. 13. 14.
   IV, 1. 2. 3. 6
 Philippus (imp.) senior IX, 2. 3
 Philippus iunior IX, 3
 Philippus *cf.* Marcus
 Phoenice VI, 8. 13
 Phrygia IV, 4
 Picenum II, 8. III, 18
 Picentes II, 16. V, 3
 Piraeus V, 6
 Piraticum bellum VI, 16
 A. Plautius VII, 13
 Plotina VIII, 6
 Plutarchus VIII, 12
 Poeni II, 25
 Polemo VII, 14
 Cn. Pompeius V, 3
 Cn. Pompeius Magnus V, 8. 9.
   VI, 1. 5. 12—14. 16. 18—24.
   VII, 4
 Cn. Pompeius (Magni f.) VI, 24
 Q. Pompeius IV, 16. 17
 Sex. Pompeius VI, 24. VII,
   4—6
 Pompilius *v.* Numa
 Ponticum mare V, 5
 Pontius Telesinus X, 17
 Pontus V, 5. VI, 8. 9. 10. 22.
   VII, 3. 9. 14. IX, 8; Pole-
   moniacus VII, 14
 Porcius Cato cos. (665) V, 3
 C. (Porcius) Cato cos. (610) IV, 24
 M. Porcius Cato cos. (636)
   IV, 23
 M. Porcius Cato (Uticensis) VI,
   19. 23
 Porsenna I, 11
 Sp. Postumius cos. (433) II, 9
 A. Postumius Albinus cos. (512)
   II, 27

- L. Postumius Albinus cos. (525) III, 4
 Sp. Postumius Albinus cos. (568) IV, 5
 Sp. Postumius Albinus IV, 26
 Postumus IX, 9. 11
 Praeneste II, 2. 12. V, 8
 Praenestini II, 2
 Probus IX, 17
 Proculus IX, 17
 Prusias IV, 5. 6. 8
 Pseudoperses IV, 15
 Pseudophilippus IV, 13. 14
 Ptolomaeus (Philadelphus) II, 15
 Ptolomaeus (Euergetes) III, 1
 Ptolomaeus (Philometor) IV, 6
 Ptolomaeus (Auletae filius) VI 22
 Ptolomais VI, 11
 Publicola *v.* Valerius
 Pulvillus *v.* Horatius
 Punicum bellum II, 20. 27. III, 1; secundum III, 7. 10. 23. IV, 1. 10. V, 1; tertium IV, 10
 Punica bella VIII, 12
 Pupienus IX, 1. 2
 Pylaemenes IV, 20. V, 5. VI, 14
 Pyrenaeus III, 8
 Pyrrus II, 11—14
 Quadi VIII, 13. IX, 8
 Quinquegentiani IX, 22. 23
 Quintillus IX, 12
 T. Quintius dict. II, 5
 L. Quintius Cincinnatus 17. 19
 T. Quintius Cincinnatus II, 2. 5
 T. Quintius Flamininus cos. (631) IV, 2. 5. 21
 Quirinalis mons I, 7
 Raetia VII, 9. IX, 7
 Ravenna IX, 7. X, 3
 Rea Silvia I, 1
 Regulus *v.* Atilius
 Remus I, 1
 Rex *v.* Marcus
 Rhenus VI, 17. VII, 9. VIII, 2. X, 14
 Rhodanus IV, 22. V, 1. VI, 17
 Rhodopa provincia VI, 2
 Rhodii IV, 4
 Rhodus VII, 19
 Roma *et* Romani *passim*
 Romulus I, 1. 3. 20. II, 4. VIII, 8
 Rostra II, 7
 Rubrum mare VIII, 3
 Rufinus *v.* Cornelius
 Rufus *v.* Minucius
 P. Rutilius cos. (664) V, 3
 Sabini I, 2. 6. 7. 11. VII, 20
 Sabinus VII, 18; *cf.* Oppius
 Saguntini III, 7
 Saguntum III, 7
 Salaria via VII, 15
 Salassi VII, 9
 Sallentini II, 17
 Salonae VI, 4. IX, 27. 28
 Salvius Iulianus (iuris peritus) VIII, 17
 Salvius Iulianus (imp.) VIII, 16—17
 Samnites II, 8. 9. 10. 12. 14. X, 17
 Samnium II, 16
 Samus VII, 19
 Sapor IX, 7
 Sapor, Narsei nepos IX, 25. X, 10. 17
 Sardi III, 3. 13
 Sardinia II, 20. III, 12. 13. IX, 25
 Sardinienses III, 2
 Sarmatae VII, 23. VIII, 13. IX, 8. 18. 25
 Sarmatia VII, 23
 Saturninus IX, 17
 Sauromatae VIII, 3

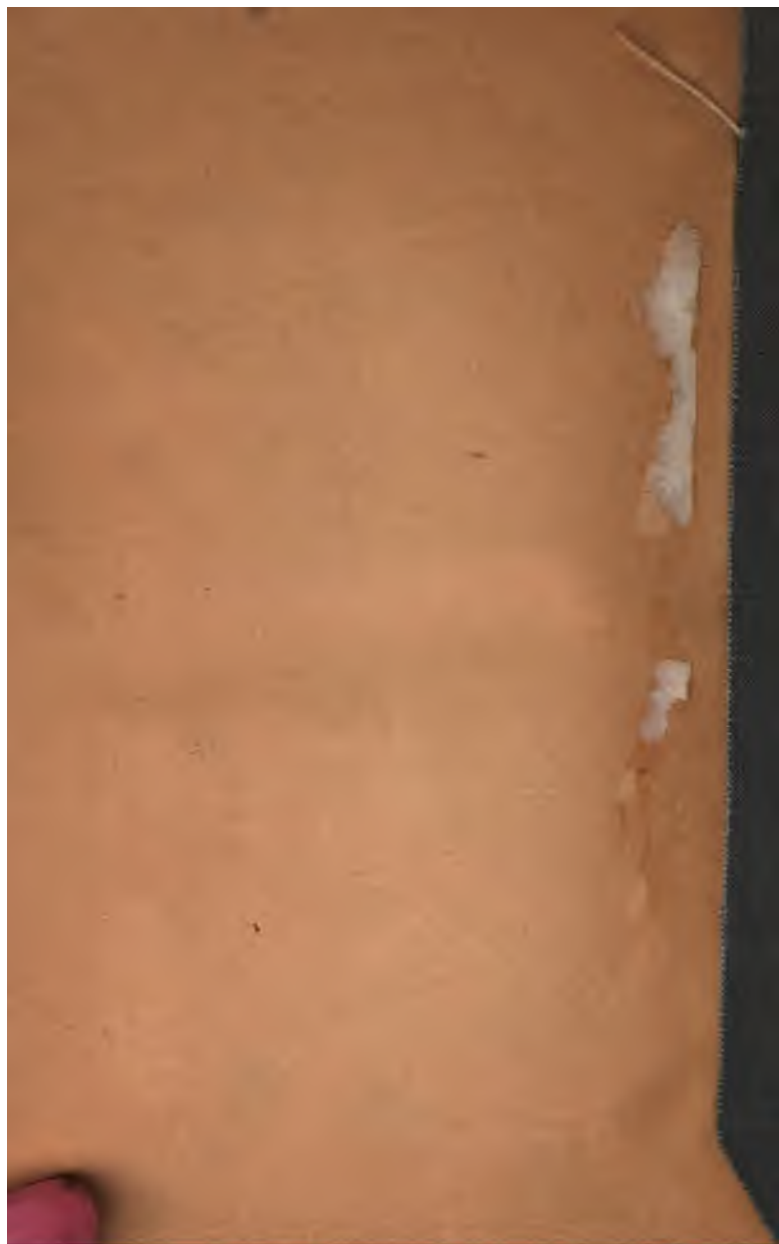

- Saxones IX, 21
 Scaevola *v.* Mucius
 Scipio *v.* Cornelius
 Scordisci IV, 24. 27. V, 7
 C. Scribonius Curio VI, 2. 5
 Scythae VII, 10
 Secundus *v.* Petronius
 Seleucia Assyriae VIII, 3. 10;
   Isauriae VIII, 5; Syriae VI, 14
 P. Sempronius cos. (486) II, 16
 C. Sempronius Blaesus cos. (501)
   II, 23
 Ti. Sempronius Gracchus III, 8. 9
 Sena III, 18
 Senones (populus) I, 20. II, 20
 Senones (urbs) X, 12
 Cn. Sentius VII, 13
 September mensis VIII, 15
 Septimius Severus VIII, 17—19
 Sequani VI, 17
 Serapium VII, 23
 Serdica IX, 22
 L. Sergius Catilina VI, 15
 Sertorius VI, 1
 Q. Servilius cos. (389) II, 4
 P. Servilius Isauricus VI, 3. 5
 Cn. Servilius Caepio cos. (501)
   II, 23
 Q. Servilius Caepio cos. (614)
   IV, 16. 27
 Q. (Servilius) Caepio cos. (648)
   V, 1
 Servilius Casca VI, 25
 Servius Tullius I, 7
 Severus Caesar X, 2. 3; *cf.*
   Septimius
 Sextus Chaeronensis VIII, 12
 Sicilia II, 14. 18. 19. 22. 24.
   27. III, 1. 8. 14. IV, 12. V,
   8. 9. VII, 4
 Silanus *v.* Iunius
 Silvanus X, 13
 Singara X, 10
 Sinope VI, 8
 Sipylius IV, 4
 Sirmium IX, 17
 Smyrna IV, 20
 Sol IX, 15
 Solentinus rex VIII, 9
 Sophanene VI, 13
 Spartacus VI, 7
 Stadium VII, 23
 Stoica philosophia VIII, 11
 Stratonice IV, 20
 Suessa Pometia I, 8
 Suevi VIII, 13
 Suevia VII, 12
 C. Sulpicius dict. II, 5
 P. Sulpicius cos. (475) II, 13
 P. Sulpicius cos. (543) III, 14
 Sulpicius V, 4
 Surena VI, 18. VII, 5
 Sutrini II, 1
 Symiasera VIII, 22
 Syphax III, 20
 Syracusana urbs III, 14. — Sy-
   racusanorum nobilitas II, 19
 Syria III, 1. IV, 5. VI, 8. 13. 14.
   VII, 5. VIII, 18. IX, 3. 8. 10
 Syriacum bellum IV, 3
 Tacitus IX, 16
 Taifali VIII, 2
 Tarentini II, 11. 14
 Tarentum II, 13. 14. III, 16
 (Sex.) Tarquinius I, 8
 Tarquinius Collatinus cos. (245)
   I, 8—10
 Tarquinius Priscus I, 6
 Tarquinius Superbus I, 7—12. 15
 Tarraco IX, 8
 Tarsus X, 4
 Tauromenitani II, 19
 Taurus IV, 4. VI, 3
 M. (Terentius) Varro VI, 20
 P. Terentius Varro cos. (538)
   III, 10
 Tervingi VIII, 2
 Tetricus IX, 10. 13
 Teutobodus V, 1
 Teutones V, 1. 2
 Theodora IX, 22

- Thessalia VI, 20. 22
 Thessalonica X, 6
 Thracia IV, 6. 25. VII, 19
 Tiberis I, 5. VII, 18
 Tiberius VII, 9—12. 23
 Tigranes VI, 8. 9. 12—14. 16
 Tigranocerta VI, 9
 Tigris IX, 18
 Titurius VI, 17
 Titus Vespasianus VII, 20. 21
 Tolumnius I, 19
 Tomi VI, 10
 Torquatus *v.* Manlius
 Ulpius Crinitus Traianus VIII,
 1. 2. 4—6. 8. 10. 13. IX, 8. 15
 Tranquillina IX, 2
 Trebellianus IX, 3
 Trebia III, 9
 Tremellius IV, 15
 Triballi IV, 27
 Tripolitana provincia VIII, 18
 Troia I, 1. VII, 14
 Tugurini V, 1
 M. Tullius Cicero cos. (691)
 VI, 15. VII, 2
 Tullus Hostilius I, 4
 Tuscia I, 11. III, 9. VII, 3
 Tusci I, 8. II, 5. 10
 Tusculum I, 11
- Ulpianus VIII, 23
 Ulpianus *v.* Traianus
 Uscudama VI, 10
- Valens cos. (849) VIII, 1
 Valens (imp.) *Epist. dedic.*
 I, 12. X, 18
 Valeria IX, 22
 Licinius Valerianus IX, 7
 Valerianus, Gallieni frater IX, 11
 L. Valerius cos. (548) III, 19
 M. Valerius cos. (491) II, 19
 M. Valerius Corvinus cos. (406)
 II, 6
- M. Valerius Laevinus III, 12—14
 P. Valerius Laevinus cos. (474)
 II, 11
 L. Valerius Publicola cos. (245)
 I, 9—11
 Vandali VIII, 13
 Varro *v.* Terentius
 Varronianus cos. (1117) X, 18
 Q. Varus VI, 23
 Vecta VII, 19
 Veientani I, 20
 Veientes I, 2. 4. 16. 19
 Vei I, 19
 Venetia VIII, 10
 L. Ventidius Bassus VII, 5
 Vergilianus versus (*Aen.* 6, 365)
 IX, 13
 Verona IX, 3
 Verus *v.* Antoninus
 Vespasianus VII, 18. 19. 21
 Vetricianus X, 10. 11
 T. Vettius V, 3
 Veturia I, 15
 T. Veturius cos. (433) II, 9
 Vetus cos. (849) VIII, 1
 Victoali VIII, 2
 Victorinus IX, 9
 Viminacium IX, 20
 Viminalis mons I, 7
 Vindelici VII, 9
 Virginius I, 18
 L. Virginius cos. (275) I, 16
 Viriathus IV, 16
 Viridomarus III, 6
 Vitellius imp. VII, 17. 18
 (L.) Vitellius VII, 18
 Volsci I, 8. 14. 15. 19. II, 1
 Volumnia I, 15
 Volusianus IX, 5
 Vulso *v.* Manlius
- Xanthippus II, 21
 Xerxes VII, 23
 Zenobia IX, 13

878.9 .D1m C.1
Dictys Cretensis EphemeAGE3759
Stanford University Libraries

3 6105 045 000 226

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(415) 723-1493

All books may be recalled after 7 days

DATE DUE

MAY 8 2002
JUN 1 2002

JUN 30 2003
2004

SEP 2 2004
JUL 26 2004

